

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FALDNE I
DANMARKS
FRIHEDS
KAMP
1940-45

FALDNE I
DANMARKS
FRIHEDSKAMP
1940-45

FALDNE I DANMARKS FRIHEDSKAMP 1940-45

Udgivet af

FRIHEDSKAMPENS VETERANER

med støtte af

STATSMINISTERIET OG FRIHEDSFONDET

Redigeret af

IB DAMGAARD PETERSEN

i redaktionskomiteen

SVENN SEEHUSEN · SVEN HOFFMANN

GYLDENDAL

Faldne i Danmarks frihedskamp 1940–45
er sat med Linotype Times og trykt i
Nordisk Bogproduktion A.S. Haslev.

Printed in Denmark 1970.

ISBN 87 00 33401 4 (hæftet) ·

ISBN 87 00 33402 2 (indb.)

Statsminister Hilmar Baunsgaard

Som en naturlig og smuk handling ved 25-året for Danmarks befrielse udsendes dette bogværk, der i nøgterne data fastholder for eftertiden hvert enkelt navn blandt frihedskampens faldne.

Denne bog er imidlertid ikke blot et biografisk værk over de danske kvinder og mænd, der gav deres liv for Danmark under besættelsen. Den er tillige et monument over den kamp for frihed mod tyranni og vold, som var medvirkende til, at vi i dag kan leve i et frit, demokratisk samfund.

Disse kvinder og mænd kæmpede for en sag, de troede på. De ofrede alt, hvad de havde, selv deres liv, i denne kamp.

De, der har levet under forhold, hvor det frie ord er kvalt, hvor lov og ret tilsidesættes efter magthavernes forgodtbefindende, hvor utryghed og mistænksomhed præger hverdagen, og hvor vold og mord bliver dagligdags begivenheder, vil tilfulde forstå, hvilken indsats der lå bag det sammenhold og

den offervilje, der kendetegnede modstandskampen.

Hvert navn i denne bog står som udtryk for dette sammenhold og denne offervilje; til hvert navn er knyttet en dybt personlig tragedie for de efterladte; hvert navn minder os alle om den arv, der er blevet os overdraget at forvalte og føre videre.

I årene, der er gået siden nazismens sammenbrud, er der etableret et demokratisk tilidsforhold mellem Danmark og vor nabo-stat mod Syd. Derfor må fortiden ikke kaste slagskygge over nutid og fremtid. Udviklingen har bekræftet vor tiltro til, at de to nationer kan leve side om side i et fredeligt samarbejde og venskabsforhold.

Efterkrigstidens Danmark har været præget af fremgang på det sociale område og øget økonomisk velstand for befolkningen. Vi bør i vor materielle velstand fastholde de idealer, som frihedskampens kvinder og mænd gav deres liv for.

Maj 1970

Forord

Dette er bogen om frihedskampens faldne. Den beretter om de danske modstandsfolk, som blev dræbt under aktiv indsats mod den nazistiske besættelsesmagt. Mange døde i ildkamp, mange blev henrettet. Hundreder omkom i koncentrationslejre eller døde senere som følge af de rædsler, de havde måttet gennemgå.

Bogen fortæller om den enkelte, om hans eller hendes deltagelse i modstandskampen. På den måde gives der også et billede af besættelsestidens drama. Man erfarer om den danske modstandsbevægelses organisationer, om deres opgaver og indsats.

Med udsendelsen af dette biografiske værk har Frihedskampens Veteraner handlet i overensstemmelse med organisationens formålsparagraf. Det hedder heri, at man vil „værne mindet om dem, der mistede livet i Danmarks frihedskamp“.

I 1963 nedsatte Frihedskampens Veteraner et udvalg, som fik til opgave at skabe et registratur over alle frihedskampens faldne. Tanken var at få fredet deres grave, og denne opgave blev løst. I nært samarbejde med Kirkeministeriet nåede man i 1965 dertil, at den danske regering vedtog en fredning. Beslutningen derom blev kundgjort i forbindelse med 20 års dagen for Danmarks befrielse.

Umiddelbart efter dannedes endnu et udvalg, men denne gang på kirkeministerens foranledning. Dette udvalg fik højesteretsdommer Asger Blom-Andersen som formand. Udvalget skulle virkeliggøre den endelige fredning. I august 1968 afleveredes en betænkning, og alle frihedskampens grave er nu fredede.

Samtidig har Kirkeministeriet udvalgt det mindesmærke, som skal anbringes på hver enkelt fredet grav. Æresmindet er udført af billedhuggeren Knud Nellemose. Det vises på titelbladet af denne bog.

Titusinde rapporter fra modstandstiden, talrige brevvekslinger og et nøje studium af et væld af bøger har dannet grundlag for såvel fredningen som for udsendelsen af „Faldne i Danmarks frihedskamp 1940–45“. For at finde frem til gravene og for at samle

oplysninger måtte Frihedskampens Veteraner korrespondere med de faldnes pårørende, med modstandskammerater og med mange andre. Der udarbejdedes en rapport om hver enkelt frihedskæmper, og beretningerne blev til de biografier, som findes i denne bog.

I årene efter krigen fremkom mange mindesmærker overalt i landet: mindetavler, mindesten, mindekors. Sideløbende med sit fredningsarbejde har Frihedskampens Veteraner optegnet dem alle. Det var et led i de bestræbelser, som tilsigtede absolut sikkerhed for, at samtlige frihedskæmpergrave blev registreret. Med storartet bistand af Det danske Spejderkorps er de mangeartede mindesmærkers tekst blevet afskrevet og af-fotograferet. Det samlede resultat blev bevaret i en udførlig rapport, som i dag er at finde på Museet for Danmarks Frihedskamp.

Bogen om frihedskampens faldne, som udsendes her i 25 året for Danmarks befrielse, er blevet sikret gennem økonomiske tilskud fra Statsministeriet og Frihedsfonden. Samtidig har Gyldendal vist stor interesse og velvilje og påtaget sig bogens udgivelse.

Frihedskampens Veteraner nævner dette og takker desuden de mange, som ikke blot gjorde det muligt at udsende bogen, men også at gennemføre fredningen af gravene. I første række rettes en tak til universitetslektor cand. mag. Ib Damgaard Petersen. Han har på utrættelig måde taget sig af registreringsudvalgets daglige arbejde, og han har ydet en værdifuld indsats ved redaktionen af denne bog. Takken gælder også Kirkeministeriets embedsmænd: departementschef A. Roesen, kontorchef A. Truelsen, ekspeditionssekretær Torben Jensen, samt embedsmændene fra Statsministeriet: departementschef Eigil Jørgensen, tidligere kontorchef og ministersekretær Helge Hjortdahl, kontorchef Ole Hansen og redaktør Carl Th. Jørgensen. Tak til politimestrene over hele landet, kirkegårdsbestyrere, Frihedsfonden, Museet for Danmarks Frihedskamp, ved dr. phil. Aage Roussel, Det danske Spejderkorps, Gyldendal ... og de mange modstands-

folk, der har ydet bidrag under det store forundersøgelserarbejde.

Vor tak går også til billedhuggeren Knud Nellemose, som beredvilligt påtog sig opgaven at udføre mindetegnet til de fredede grave.

Gennem fredningen af frihedskampens grave og gennem udsendelsen af bogen om de faldne håber Frihedskampens Veteraner at have skabt et varigt og værdigt minde om

de danske kvinder og mænd, som i en af vor histories mørkeste perioder ofrede deres liv – for at Danmark atter kunne blive et frit og demokratisk land.

Frihedskampens Veteraner
Svenn Seehusen
formand

Maj 1970 i 25 året for Danmarks befrielse

Introduktion

Da jeg for nogle år siden fik tilbudt den opgave at lede et registreringsarbejde for Frihedskampens Veteraner, opfattede jeg det som en opgave, der hurtigt ville kunne afsluttes, og som et rent rutinearbejde. Det skulle imidlertid vare mere end syv år, før mit samarbejde med Udvalget for Frihedskampens Faldne var til ende. Formand for udvalget var daværende næstformand, senere formand for Frihedskampens Veteraner, direktør Svann Seehusen. Sekretær i udvalget var fru Allis Diemar. Udvalget supplerede sig senere med kontorchef Sven Hoffmann, der fungerede som kasserer. Selv havde jeg til opgave at forestå den daglige ledelse af arbejdet, hvortil i tidens løb omkring 20 medarbejdere, hovedsagelig studenter, har været knyttet. Igennem disse år er det lykkedes Svann Seehusen at holde udvalgets skib på ret køl trods de mange vanskeligheder af økonomisk og administrativ art, som udvalgets arbejde har mødt. Med stor sejhed er modstand blevet overvundet, og ideen bag det iværksatte arbejde gennemført. Jeg har desuden under min udarbejdelse af manuskriptet til dette arbejde haft støtte i Svann Seehusens og Sven Hoffmanns viden og erfaring fra besættelsesårene, der har ført til mange værdifulde kommentarer.

Opgaverne

Ønsket om at opnå den størst mulige sikkerhed for at alle grave var registreret førte os ind i det langt større problem at kæmpe arkiver, litteratur, kartoteker, aviser, tidsskrifter og mindesmærker for oplysninger om faldne i modstandskampen. Hermed var det uundgåeligt, at tanken om at udnytte dette materiale i et biografisk arbejde måtte opstå, ligesom registreringen af mindesmærkerne naturligt førte til ønsket om at systematisere dette arbejde i en topografisk beskrivelse af de omkring 750 mindesmærker over hele landet. Alle de tre hovedopgaver, fredningen, den topografiske beskrivelse af mindesmærkerne og biograferingen, har suppleret hverandre og er blevet bearbejdet sideløbende. Mindre opgaver som f. eks. et forsøg på at få mindesmærker over hele

landet underkastet offentligt tilsyn og den administrative gennemførelse af fredningen er udført ind imellem.

Arbejdets organisering

Efterhånden som opgaverne voksede blev behovet for et centralt placeret kontor større. Efter at vi igennem Selskabet for udgivelse af kilder til Danmarks nyeste historie fik adgang til de meget værdifulde arkiver i Erstatningsrådet under Socialministeriet, løstes dette problem for os. Tidligere sekretær i Erstatningsrådet, nuværende kontorchef i Arbejdsministeriet K. Kampmann, foranledigede, at vi fik overladt et tagkammer, der stødte op til arkivsektionen, som kontor. Dette værelse beliggende på Slots- holmen blev igennem årene vor faste station nær Det kongelige Bibliotek og Rigsarkivet med direkte adgang til Erstatningsrådets arkiv. Her blev resultaterne af markarbejdet samlet, arkiveret og bearbejdet, i vintertiden i isnende kulde, i sommertiden i glødende hede. Selv ulemperne taget i betragtning var det imidlertid en stor hjælp for os. Socialministeriets personale har i øvrigt hjulpet os på mangfoldige måder. Vor faste postadresse var Museet for Danmarks Frihedskamp, der igennem hele perioden har støttet arbejdet.

Budget og arbejdets omfang

Økonomisk har vort arbejde været udsat for voldsomme svingninger, således at rammerne ikke har kunnet fastlægges fra begyndelsen, men har svinget med udsigterne til støtte, ofte adskillige gange inden for det samme år, så nye prognoser ustandselig har måttet udarbejdes. Arbejdet har udgjort en af de mest ekstensive dataindsamlinger, der er foretaget inden for studiet af Danmarks nyeste historie. Alene avisundersøgelsen har lavt anlæst omfattet en gennemgang af 200.000 sider. Fælles for alt materiale, som vi har udnyttet er, at udbyttet har været ringe i forhold til det gennemgæede antal sider eller akter. Overalt måtte vi gå frem efter det princip at foretage en prøveudvælgelse af materiale og derefter koncentrere

hovedindsatsen om de kildegrupper, der var mest givende, idet den bestemmende faktor var det, der kunne overkommes inden for budgetrammen. Efterforskningen har været rettet imod en langt større gruppe personer end de her biograferede. Det materiale, der direkte er udnyttet i dette værk, omfatter godt 13.000 kildehenvisninger.

Arkivmaterialet

En af de væsentligste kildegrupper, hvormed vi har beskæftiget os, er det tidligere omtalte arkiv fra Erstatningsrådets arbejde, i alt omkring 16.000 sager, omhandlende erstatningsspørgsmål eller hædersgaver. Sagerne indeholder udtalelser, politirapporter, referater af samtaler, korrespondance med lokaladministration og grene af centraladministrationen hovedsagelig vedrørende juridiske spørgsmål, men hvilende på en vurdering af de faktiske begivenheder under besættelsen, ofte knap, men i reglen veldokumenteret, selv om en del detailundersøgelser er foretaget flere år efter krigens ophør.

Når der i kildeoversigterne under de enkelte biografier forekommer henvisninger til politisager har dette intet at gøre med kriminelle forhold eller diskriminerende forhold i øvrigt, hvad angår de biograferede. Materiale fra retsopgøret har imidlertid ofte været inddraget som kilder til belysning af de forskellige modstandsfolks skæbne, og jeg har ment at måtte følge det princip at gøre kildehenvisningerne så fyldige som muligt af hensyn til senere forskning på dette område og har således medtaget sådant materiale. Jeg har på den anden side ikke gjort forsøg på at dykke ned i retsopgørets akter på mere systematisk måde, idet denne opgave er overordentlig vanskelig både set fra en administrativ og fra en arbejdsmæssig synsvinkel. En gennemførelse af en sådan undersøgelse ville have udelukket andre undersøgelser, som jeg har fundet mere værdifulde.

Erstatningsmaterialet er suppleret med materiale fra Direktoratet for Ulykkesforsikring, hvormed Erstatningsrådet har haft et intimt samarbejde, og hvis sager til tider kan være fyldigere, særlig hvor Direktoratets behandling af en given sag er gået forud for Erstatningsrådets, idet man da har ladet sig nøje med en ekstrakt af sagen på

basis af en indlånt sag. Gennemgangen af ulykkesforsikringssagerne er foretaget af stud. mag. Jette Hovmand i snævert samarbejde med ekspeditionssekretær Børge Rønlev, der med stor hjælpsomhed har stillet sagerne til rådighed.

Rigsarkivets store samlinger fra besættelsestiden, omfattende mange hyldemeter, har i nogen grad været en skuffelse i forbindelse med den type materiale, vi har haft for øje, hovedsagelig personal-historiske oplysninger. Hertil kommer, at Rigsarkivet ikke selv har gennemført en detailregistrering, således at vi måtte koncentrere os om udvalgte arkiver, som under hensyntagen til vort budget fandtes tilstrækkeligt givende i forhold til indsatsen. Igennem dr. phil. Jørgen Hæstrups banebrydende værker om besættelsestiden er indirekte en del af materialet trukket ind i biograferingen, men det må understreges, at det ikke indgår på systematisk måde i vort kildegrundlag. De mindre samlinger på landsarkiverne og lokalarkiver er ikke udnyttet. Frihedsmuseets samlinger er udnyttet i det omfang, de forelå ordnede, da registreringerne fandt sted (1964).

Litteraturen

Modstandslitteraturen er gennemgået af stud. mag. Per Nytrup, idet det dog har vist sig nødvendigt at supplere denne første undersøgelse. De supplerende undersøgelser har været udført af forskellige medarbejdere bl. a. stud. mag. Palle Roslyng.

Under arbejdet har det ikke været vor opgave at søge at rekonstruere grupper, afdelingers eller regioners indsats i modstandskampen. Da mange forhold imidlertid ikke kan belyses tilstrækkeligt uden kendskab til helhedsbilledet, har det været følt som et savn, at der ikke findes systematiske fremstillinger af for eksempel de enkelte regioners historie. Undtagelsen danner region III, der af amanuensis Aage Trommer er blevet underkastet en dybtgående undersøgelse. Vi er Aage Trommer taknemlig for at have kommenteret og suppleret vort manuskript på kyndig vis, hvad angår dette område. Vi har ligeledes savnet systematiske fremstillinger af de store modstandsorganisations historie. Der findes et righoldigt memoire-materiale om Holger Danske, BOPA m. fl., men de systematiske behandlinger mangler. Hvad angår Efterretnings-

tjenestens, transportorganisationernes og militærorganisationernes historie er de store hovedlinjer trukket op, men mere detaljerede skildringer savnes. I det hele viser en undersøgelse med vort udgangspunkt i hvor høj grad besættelsestidens historie endnu er et udforsket område på lokalplanet. En opgave, der falder naturligt for vort arbejde, nemlig en sociologisk undersøgelse af modstandsbevægelsens oprindelse, har igennem længere tid været i vore tanker, og vort materiale er anlagt med dette for øje.

Tidsskrifter

En meget omfattende opgave har gennemgangen af tidsskrifter og Det kongelige Biblioteks småskriftsamling været. Alene tidsskriftsamlingen er af utroligt omfang. I alt er gennemgået omkring 3000 tidsskrifter og småskrifter for årene 1945 og 1946. Under gennemgangen er foretaget en registrering af de kildegrupper, der indeholder mest materiale, idet vi har skønnet, at dette kunne være af betydning for fremtidige undersøgelser af denne art. Blot nogle indikationer herom vil spare en forsker adskillige hundrede timers arbejde.

Under arbejdet med de illegale blade viste det sig hurtigt, at kildeværdien af oplysninger hentet herfra i reglen var ringe. En komplet gennemgang er derfor kun foretaget for de største illegale blades vedkommende. Der findes imidlertid spredt i materialet en række biografiske oplysninger, hovedsagelig i form af nekrologer, som er af noget større værdi. Dette er for en stor del samlet i „Det kongelige Biblioteks samling af illegale tryk, biografier“. Herfra er hentet en række oplysninger, der supplerer det nyttige lille værk om „Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45“, udgivet af medarbejdere ved Det kongelige Bibliotek. Det betydelige registreringsarbejde vedrørende tidsskrifter og småskrifter er gennemført af stud. mag. Jette Hovmand.

Avismaterialet

En anden Herkules-opgave har gennemgangen af landets 150 vigtigste aviser i perioden maj 1945–september 1945 været. En forundersøgelse viste, at der var et brat fald i materialets righoldighed efter 29. august 1945, afbrudt af de større mærkedage i den følgende tid. Når der derfor i biografierne

optræder henvisninger til avismeddelelser, der ligger efter 29.8.1945, skyldes det hovedsagelig materiale, der er tilflydt os fra anden side. En undtagelse danner dagbladet Politiken, der har gennemført en registrering af materiale om faldne frihedskæmpere, som venligst er stillet til vor rådighed. Herfra findes henvisninger både før og efter den angivne periode. Denne registreringsopgave er gennemført af stud. mag., nu cand. mag. Arne Olsen. Vor erfaring med aviser som historiske kilder supplerer på forskellig måde tidligere undersøgelser over emnet. Avismateriale kan være fremragende samtidigt materiale, og det kan være aldeles misvisende, alt afhængigt af den skrivende persons placering i forhold til begivenhederne. Umiddelbart efter 5. maj findes en lang række interviews med modstandsfolk enten under dæknavn eller med navns nævnelse, der ofte på fortræffelig måde resumerer en gruppes arbejde. Ligeledes findes nekrologer skrevet af kammerater i modstandsbevægelsen. Det har ofte været muligt at identificere skribenten og derigennem nå til en vurdering af kildens værdi. En stor del af avismaterialet omhandler bisættelser, mindstensafsløringer m.v., der normalt er lidet givende, hvad angår modstandsarbejdet, selv hvor en lang række talere har været i ilden. Referaterne er imidlertid værdifulde på anden måde gennem opregning af foreninger, personer, afdelinger af modstandsbevægelsen, arbejdspladser m.v., der har været repræsenteret ved begravelsen in persona eller ved kranse etc. Herigennem får man en oversigt over den faldnes sociale kontakter i stor bredde.

Mindesmærker

Normalt regner en historiker med, at mindesmærker er historiske kilder, der fortrinsvis hører hjemme i antikken eller vikingetiden. Ejendommeligt er det derfor i denne forbindelse at kunne konstatere, at mindesmærker i stort tal har kunnet benyttes som historiske kilder. Gennem disse erfarer vi ikke blot en række navne, men ofte det nøjagtige sted, hvor en begivenhed udspillede sig, hvortil en person var knyttet, en arbejdsplads eller en skole, en forening eller en egn, et parti eller en organisation.

Arbejdet med at finde frem til mindesmærker, ofte blot en fortovsflise, til tider en plade i en baggård, var aldrig blevet gennem-

ført i det omfang, det er, hvis ikke Det danske Spejderkorps gennem en landsdækkende operation havde stillet mange hundrede ældre spejdere til rådighed, der i hver sin egn med udgangspunkt i det materiale, som vi da havde til disposition, indhentet gennem politimestre og kommuner over hele landet, næsten fordoblede antallet af registreringer og nøjagtigt affotograferede, optegnede og opmålte mindesmærkerne. Operationen ledes centralt af Spejderkorpsset fra Hørsholm og fulgtes siden op af lærer Tom Ribov, der i en længere periode har været knyttet til vort arbejde med dette område som sit speciale. Det var oprindelig tanken, at det bearbejdede materiale skulle udgives, og en færdig topografisk beskrivelse i tre bind foreligger. Omfanget gjorde dog de økonomiske omkostninger herved for store. Materialet, manuskriptet og en fotosamling på mellem 3 og 4 tusinde stk. er deponeret i Frihedsmuseet.

Kontakten med administrationen

Vore undersøgelser indledtes i sin tid i samarbejde med politimestrene over hele landet, og resultatet kom til at udgøre et første værdifuldt materiale for det videre arbejde, idet den politimæssige skoling satte sine spor i de nøjagtige og systematiske afgivne rapporter. Vort samarbejde med lokaladministrationen udvidedes med kontakten til de kommunale myndigheder, særlig disses folkeregistre. En lang række sognepræster har ligeledes været inddraget i forbindelse med eftersporingen af personlige data om de faldne. Overalt har vi mødt den største velvilje og imødekommenhed, hvilket bl. a. er kommet til udtryk i, at folkeregistrene og begravelsesvæsenene overalt i landet gebyrfrit har stillet oplysninger til rådighed for arbejdet. Det største læs er utvivlsomt trukket af begravelsesvæsenet, folkeregisteret og stadsarkitektens kontor i Københavns kommune, men også Frederiksberg kommune og de store provinsbyer har haft et betydeligt arbejde. Betydningen af denne hjælp har været uvurderlig. Som et kuriosum kan nævnes, at en undersøgelse til tider har måttet indstilles, fordi modstandsbevægelsen i sin tid destruerede en række folkeregistre, en foranstaltning der kan vise sig effektiv endnu over for vore forsøg på at finde en bestemt kategori af personer.

Kontakten med privatpersoner og privatinstitutioner

I arbejdets indledende fase har vi haft et frugtbart samarbejde med Frihedsfonden, hvor kontorchef Dige med stor hjælpsomhed stillede dennes dødskartotek til rådighed. Samarbejdet udvidedes senere til at gælde en række enkeltsager.

Endnu en betydningsfuld kilde, der er udnyttet i forbindelse med arbejdet, er den personlige kontakt med pårørende og modstandsfolk. Enhver kontakt med levende mennesker indebærer et dynamisk element, der ikke på samme måde er til stede, når der arbejdes med arkivstof. Problemerne har her været store, rent bortset fra vanskelighederne ved at etablere kontakten. For det første kan det siges, at det arbejde, vi har påtaget os, svarer til et forsøg på at op-rulle modstandsbevægelsen i Danmark. Vi er her stødt på de sikkerhedsforanstaltninger, som i sin tid blev taget og som frembyder en betydelig hindring for en belysning af modstandsindsatsen ad denne vej. Det var en almindelig regel, der synes at være blevet overholdt næsten 100%, at pårørende, der ikke var direkte involveret i modstandsarbejdet, intet fik at vide herom. I mange tilfælde har vi efter med besvær at have opsporet adresser gennem mange led måttet erkende, at sporet endte blindt. Kammerater, som den pågældende modstandsmand vides at have haft, har ofte kun været kendt under dæknavn. Er den pågældende blevet identificeret, kan vedkommende være flyttet adskillige gange, og et møjsommeligt samarbejde med sognepræster og folkeregistre må til, før den pågældende er indkredset. Vidneværdien af udsagn efter 25 års forløb er til tider tvivlsom, men støttet til vore egne oplysninger har en brik eller to kunnet lægges på plads. I tilfælde, hvor vi har identificeret en kreds omkring en gruppe, kan korrespondancen vokse til et betydeligt omfang, særlig hvor modstridende oplysninger gør sig gældende, idet stadig flere personer drages ind. I en række tilfælde er udmærkede oplysninger og supplementter fremkommet gennem korrespondancen, og personlige interviews. Et andet problem i denne forbindelse er den menneskelige faktor. Sårene fra besættelsestiden er måske i mange tilfælde lægt, men de kan springe op ved den mindste berøring. Det har derfor været en regel, at henvendelser

til pårørende er indskrænket til tilfælde, hvor vi ikke har kunnet fremskaffe oplysningerne ad anden vej, eller hvor vi skønnede, at en henvendelse af andre grunde var forsvarlig. I visse tilfælde har pårørende ikke kunnet identificeres, medens en gruppe faldne øjensynlig ikke længere har nær familie overhovedet. Der findes i øvrigt spredt rundt om i landet visse mindre samlinger af materiale om besættelsestiden hos privatpersoner, ligesom beretninger er udarbejdet af enkeltpersoner på egen hånd efter besættelsen. Hvor sådant er kommet os i hænde, har vi med ejersens tilladelse affotograferet det og deponeret det enten i vore samlinger eller på Frihedsmuseet.

En sum af lidelser, skuffelser og aldrig heledede sind møder én under arbejdet med et så specielt emne som dette. Den stadige beskæftigelse med skæbner, hvis udgang altid er den samme, aldrig barmhjertig, ofte deprimerende, undgår ikke at påvirke ens menneskesyn.

Kriterierne for udvælgelsen af de biografere

Den fredning af frihedskampens grave, som nu er gennemført, har omfattet:

I. Danske begravet her i landet, omkommet som følge af deres indsats i kampen for Danmarks befrielse i egenskab af aktive frihedskæmpere.

II. Personel tilhørende forsvaret, faldet 9. april 1940 og 29. august 1943.

III. Medlemmer af gendarmeriet og politiet, faldet i kamp mod besættelsesmagten.

IV. Danske i allieret tjeneste – militærtjeneste, efterretningstjeneste eller sømænd i handelsflåden i allieret tjeneste omkommet under udøvelse af denne tjeneste.

For så vidt angår sømænd, faldne i allieret krigstjeneste, politifolk, gendarmere og hærens faldne er der allerede udgivet mindebøger. Den menige modstandsmand herhjemme har imidlertid endnu ikke fået sin plads i denne litteratur, og det har været vor hensigt at løse denne opgave.

Som omtalt i forordet nedsattes et særlig sagkyndigt udvalg af Kirkeministeriet til afgørelse af, hvilke grupper der faldt ind under fredningen, og til prøvelse af de enkelte emner.

Medlemmer af udvalget var:

Højesteretsdommer A. Blom-Andersen, formand.

Kontorchef i Frihedsfonden, Th. Dige.

Professor, dr. jur. Isi Foighel.

Departementschef i Socialministeriet, Finn Nielsen.

Biskop H. Øllgård.

Kontorchef i Arbejdsministeriet, K. Kampmann.

Som sekretær for udvalget udpegedes ekspeditionssekretær i Direktoratet for Ulykkesforsikringen, cand. oecon. Børge Rønlev.

Efter aftale med Kirkeministeriet stillede vort registreringsudvalg sit materiale til rådighed for det ministerielle udvalg ved skrivelse af 21.8.1967, ordnet i et bind med angivelse af alle relevante oplysninger, gravsteder, stiftsinddelinger m.v.

Under gruppe I, aktive frihedskæmpere, omfattede vort registreringsudvalgs fredningsforslag følgende undergrupper:

1. Dødsfald i forbindelse med aktiv tjeneste som frihedskæmper.

2. Henrettelse.

3. Mord begået af besættelsesmagten eller dennes danske håndlangere på frihedskæmpere. (Men *ikke* ofre for clearingsdrab, der har været bestemt af *andre omstændigheder* end vedkommendes virksomhed til støtte for modstandsbevægelsen, og *ikke* ofre for *terrorhandling*er i forbindelse med strejker og opstande, uroligheder o.l.).

4. Dødsfald på grund af virkninger eller eftervirkninger af ophold i tyske fængsler eller fangelejre. (Men *ikke* omkomne som følge af deportation, der skyldtes *andre forhold* end vedkommendes modstandsarbejde).

5. Dødsfald på grund af ulykker direkte forårsaget af vedkommendes arbejde for modstandsbevægelsen. (Men *ikke* ofre for ulykker, der skyldtes krigshandlinger eller var forårsaget af krigstilstandene, men som ramte andre end frihedskæmpere, henholdsvis brigadesoldater).

6. Dødsfald på grund af sygdomme pådraget mens vedkommende var „under jorden“.

7. Selvmord foranlediget af vedkommendes indsats eller af de omstændigheder, hvorunder han levede som modstandsmand.

8. Dødsfald i forbindelse med illegal indrejse eller udrejse.

9. Fejlilikvidation af frihedskæmpere. (Men *ikke* fejlilikvidation, der ramte andre).

10. Dødsfald i forbindelse med vedkommendes virksomhed ved illegal lægegering, depot- eller transportbistand, ydelse af dækadresser eller lignende.

11. Dødsfald under tjeneste i den danske brigade.

De under punkt 4 nævnte deportationstilfælde, der ikke har begrundet indstilling, omfatter deportation på grund af raceforfølgelse, forfølgelse af særlige minoriteter, straferegisterforhold og deportationen af danske politimænd 19. september 1944 og af grænsegardner.

Fredningsforslaget omfattede heller ikke *aktive modstandsfolk*, som er *omkommet* under tilfældige omstændigheder eller ved ulykker *uden for tjeneste*.

Det kirkeministerielle udvalg fulgte i det store og hele de her anlagte kriterier, men indskrænkede eller udvidede dem på enkelte punkter. Dette gælder således gruppen „clearingmord“, hvor 18 personer blev inkluderet gennem en lidt videre tolkning. I registreringsudvalgets indstilling var der ikke taget hensyn til nogen tidsgrænse for gruppen af såkaldte „efterdøde“. Denne gruppe har det kirkeministerielle udvalg beskæftiget sig indgående med og nøje afvejet forskellige hensyn og kriterier. Udvalget nåede til den opfattelse, at der for så vidt angik gravfredningen burde sættes en tidsgrænse, der burde fastsættes til udløbet af kalenderåret 1945. Udvalget tog tillige stilling til enkelte andre principielle forhold, således problemet om syv medlemmer af Danmarks kommunistiske Parti, der omkom under deportation, uden at deportationsårsagen har kunnet siges at være at finde i egentligt illegalt arbejde. Udvalget har her indstillet, at gruppen medtages under fredningen ud fra den betragtning, at interneringen og den senere deportation har ramt dem som en præventiv aktion mod et parti, der opfattedes som – og også udviklede sig til at blive – en modstandsorganisation. Efter prøvelse af materialet og dets supplerings på forskellige punkter er det ministerielle udvalgs indstilling til Kirkeministeriet blevet approberet af dette, og fredningen er foretaget på dette grundlag.

Frihedskampens Veteraner har ment at burde henholde sig til den afgrænsning, der hermed er blevet foretaget, og har i sin udvælgelse af de biografiske emner benyttet denne. Antallet af personer her er højere

end antallet af fredede grave, idet naturligvis personer uden grav og personer i allerede fredede grave er medtaget, for så vidt de opfylder kriterierne. Materialet omfatter i alt ca. 900 navne.

Fuldstændigheden af materialet

Det ministerielle udvalg har om materialet udtalt, at det antagelig repræsenterer en høj grad af fuldstændighed, under hensyn til de kontroller man har foretaget. Efter min opfattelse er det ikke fuldstændigt, men når man tager det materiale i betragtning, der er gennemgået, mener jeg, at vi er nået så langt, som det er menneskeligt muligt på dette grundlag.

Da muligheden for, at emner vil dukke op, ikke kan udelukkes, vil Frihedskampens Veteraner i påkommende tilfælde påtage sig at undersøge og bearbejde disse og indføre dem i et eksemplar af bogen, der opstilles på Frihedsmuseets bibliotek. Det samme gælder supplementet og rettelser. Materialet kan således indgå i et eventuelt følgende oplag af bogen.

Biografiernes redaktionelle opbygning

Biografierne meddeler indledningsvis nogle slægtshistoriske oplysninger i det omfang, hvori disse har kunnet fremskaffes. Der er herved anvendt følgende forkortelser:

F.: – Forældre

B.: – Børn

P. – Pige

D. – Dreng

I en overskrift er personen dernæst søgt placeret i det illegale arbejde.

Herefter følger:

a. En oversigt over uddannelsesforløb og karriere.

b. Foreninger og politiske partier, der under en eller anden form antages at have haft forbindelse med inddragelsen i det illegale arbejde.

c. En oversigt over den pågældendes arbejde i modstandsbevægelsen.

d. Omstændighederne, hvorunder han mistede livet.

e. En oversigt over kilder.

f. Oplysning om hvor vedkommende ligger begravet.

Under afsnittet kilder er følgende forkortelser for forskellige arkiver benyttet:

ER. – Erstatningsrådet.

D.f.U. – Direktoratet for Ulykkesforsikring.

CK. – Centralkontoret for særlige anliggender for Storkøbenhavn.

UFF. – Udvalget for Frihedskampens Faldne.

Bøger er som oftest angivet under anvendelse af en forkortelse. En nøgle til forkortelseslisten findes bag i bogen. Normalt er kun kildesteder, hvor personen er nævnt ved navn, angivet. Følgende glosser vil det måske være praktisk at forklare:

Revier er en form for sygebarak, sygestue eller lignende i en koncentrationslejr. I almindelighed praktisk taget uden nogen form for assistance eller lægehjælp.

Udkommando eller *udekommando* er betegnelsen for et hold fanger udstationeret på tvangsarbejde fra en hovedlejr.

En rullende kommando er en arbejdskommando sammensat af fanger fra koncentrationslejre, indkvarteret i et tog med henblik på jernbanereparation el. l.

Om de enkelte biografier er at sige, at disse nødvendigvis må være uegale. De oplysninger, der har kunnet fremskaffes, har ikke tilladt en redaktion af biografierne ud fra andet kriterium end den bedst mulige belysning af de nævnte hovedpunkter i hvert enkelt tilfælde. I visse tilfælde har oplysningerne været mere fuldstændige end i andre tilfælde, uden at dette nødvendigvis har nogen forbindelse med vedkommendes større eller mindre indsats. Hvor teksten slutter sig nært til en tidligere bearbejdelse, er dette angivet gennem en henvisning. I almindelighed er navne på andre end de biograferede kun medtaget, hvor dette var hensigtsmæssigt af hensyn til biografien. Vedrørende de enkelte grupper findes der således i vort arkiv et navnemateriale, der muligt vil være af betyd-

ning for fremtidig forskning på området. Der findes tillige en række oplysninger, der ikke er udnyttet i denne specielle sammenhæng, men som muligt vil interessere i anden forbindelse. På den anden side findes også en række personlige oplysninger, der gør det nødvendigt at underkaste arkivet almindelige utilgængelighedsbestemmelser.

Arkivet omfatter for så vidt angår det biografiske aspekt i alt 19 store kassetter, seks kartoteker, diverse korrespondance, manuskriptudkast, administrationsmapper m.v. Arkivet vil efter endt brug blive placeret i en forskningsinstitution. Andre dele af arkivet, således et materiale vedrørende fredning, er – eller vil blive – overdraget Kirkeministeriet, medens materialet vedrørende mindesmærker er deponeret i Frihedsmuseet.

Til slut vil jeg takke udvalgets medlemmer, Svønn Seehusen og Sven Hoffmann, og mine medarbejdere for samarbejdet; foruden de allerede nævnte mine tre sekretærer, stud. mag. Myrna Olsen, Lif Talleruphuus og Rikild Vecht-Sørensen, tillige med de mange, der kun for kortere tid har været knyttet til arbejdet. Et utroligt stort antal mennesker har på en eller andet måde haft kontakt med vort arbejde og på forskellig vis været os behjælpelige, det gælder såvel privatpersoner som embedsmænd. Det vil være mig umuligt at komme ind på hver enkelt bidrag, generelt vil jeg takke alle, der har støttet os, samt Københavns Universitet for tilladelse til i min periode som kandidatstipendiat og universitetsadjunkt at beskæftige mig med denne forskningsopgave ved siden af mit almindelige videnskabelige arbejde.

Ib Damgaard Petersen
Hørsholm januar 1970

Abel, Carl Erik,

assurandør, f. 18.9.1910 i Løgstør, d. 2.5.1944 i Ryvangen.

F.: landsretssagfører Carl Frederik Abel, f. 1872, d. 1940 og hustru Anna Elisabeth f. Hansen, 19.7.1881, d. 21.10.1944.

Gift 6.2.1937 med Irma Johanne Jensen, f. 14.10.1907, d. april 1969. (B.: P. 7.7.1937).

Tilknyttet militær efterretningsvirksomhed, Studenternes Efterretningstjeneste, Holger Danske og Dansk-Svensk Flygtningetjeneste.

Realeksamen fra Løgstør realskole. Uddannet som elektromontør hos Stuer i Ålborg. Gik derefter over i forsikringsbranchen og var medstifter af forsikringselskabet Danske Minerva.

Carl Erik Abel forsynede Studenternes Efterretningstjeneste og Holger Danske med våben. Gennem Kjeld Nielsen blev han til lige inddraget i en række af Holger Danskes aktioner. Samtidig fungerede han i flygtningetjenesten, hvor han var „kompagnon“ med skipper Bernhard Nielsen og stod i nært samarbejde med Robert Jensen (se denne). Endelig havde han forskellige opgaver for den militære efterretningstjeneste. Det lykkedes ham således at lokalisere en fabrik til fremstilling af fremdrivningsmidler for V1 og V2 våben i Tannenhäusen. Fabrikken blev ødelagt af Royal Air Force. Arresteret 10.12.1943 og indsat i Vestre Fængsel. Overført til Horserød, men senere ført tilbage til Vestre Fængsel.

Lederen af Dansk-Svensk Flygtningetjeneste, Robert Jensen, der 24.7.1944 dræbtes af Gestapo, arbejdede før sin død på et manuskript til en bog om modstandsarbejdet. Det hedder heri om Carl Abel: „Endskønt han var kendt med hele min virksomhed og måske kunne have gavnet sig selv ved at fortælle, hvad han vidste om mig, var hans mund lukket. Her døde i sandhed en helt. Så længe en nation kan fostre slige mænd har den ikke fortjent at dø“. Henrettet 2.5.1944 som repressalie for nedskydningen af en sabotagevagt.

KILDER:

Arkivstof:

ER. 239

D.f.U. 30.132/44

CK. 7793

UFF. 1.

Frihedsmuseets arkiv, 1/59, side 17

Rigsarkivet: Jens Lillelunds arkiv: Brev fra „Tom“ til Jens Lillelund, dateret 15.2.1944 (Tom = L. Hjørsløv)

Kongelige Biblioteks samling af illegale tryk, biografier. Carl Erik Abel.

Litteratur:

Beretninger fra modstandskampen, side 65 og 134

Danmark under jorden, side 52–53

De fem lange Aar, side 740.

Tidsskrifter:

Danskeren 8.5.1944, (28.2.1945)

Pigtråd, 1952 nr. 4.

Avisstof:

Nationaltidende 16.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, København, nr. 0–638.

Se biografi over Otto Malling.

Adriansen, Ivan,

vulkanisør, f. 12.2.1924 i Odense, d. marts-april 1945 i Buchenwald.

F.: Tømrermester Karl Ferdinand Adriansen, f. 18.2.1894 i Svendborg og hustru Agnes Nielsine Bodil Helene f. Petersen, 8.2.1900 i Svendborg.

Medlem af Walthergruppen i Odense.

Medlem af Danmarks kommunistiske parti. Skolegang i Odense og i København. Arresteret som følge af sin illegale virksomhed og deporteret til den tyske koncentrationslejr Sachsenhausen. Kom derfra til Buchenwald, hvorfra han udsendtes med en arbejdskommando til Halberstadt. Antagelig dræbt ved bombardement.

KILDER:

Arkivstof:

UFF. 3.

Litteratur:

Helvede har mange navne, side 46, 118.

Tidsskrifter:

Pigtråd 1955 nr. 6.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen

Mindeplade, Absalonsgade 26, Odense.

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Se biografi over Mogens Skov.

Agerholm, Einar,

kriminalbetjent, f. 5.10.1906 i Nykøbing Mors, d. 5.5.1945 i Klosterhaven i Odense.

F.: Købmand Otto Poulsen Agerholm, f. 13.7.1881 i Nykøbing Mors, d. 1944 smst. og hustru Else Marie f. Jensen, 24.5.1882 i Vejerslev, d. 1962.

Gift 9.3.1929 med Ragnhild Sejersén, f. 23.1.1906 i Nykøbing Mors, d. 7.2.1961 i København. (B.: P. 29.3.1933, D. 3.9.1930 (d. 30.9.1930)).

Tilsluttet politiets modstandsgrupper i Odense. Oplært i bagerfaget i Svinninge på Sjælland og i Kgs. Lyngby. Aftjente 1926–28 sin værnepligt ved gardorhusregimentet, hvorfra han hjemsendtes som korporal. Einar Agerholm havde en tidligere karriere som bokser bag sig. (Om sine erfaringer i bokseringen udgav han en bog). 1935, portner hos kronprinsparret på Graasten slot. Juni 1937 ansat som politibetjent i Odense; overgik 1942 til kriminalpolitiet. Oktober 1944 tilsluttet politiets modstandsgrupper. Agerholm blev ikke direkte inddraget i det illegale arbejde på grund af sin tidligere boksekarriere og sin stilling som politibetjent, der havde gjort ham kendt blandt befolkningen. Natten mellem fredag den 4. og lørdag den 5. maj 1945 indkaldt til tjeneste ved kriminalpolitiet på rådhuset i Odense. Dræbt under ildkamp med Hipofolk 5. maj.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.979

D.f.U., 30.038/45

Odense kriminalpoliti, 134/46

UFF., 4.

Litteratur:

Politiets Mindeblad, side 11 (foto)

Danmarks Frihedskamp, side 300

Træk fra Odense, s. 200.

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 478.

Tidsskrifter:

Danskeren, 1945, 18.5. nr. 22

Idrætsbladet, 1945, 11.5.

Odenses Forsvarsbroder, 1945, nr. 6

Nær og fjern, 1945, nr. 10.

Aviser:

Social-Demokraten, 8.5.1945

B.T., 7.5.1945

Vendsyssel Tidende, 11.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, H. C. Andersens have i Odense

Mindeplade, Politigården, Odense

Mindeplade, Politigården, København

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet på Assistens Kirkegård i Odense, litra N. G. 99–100.

Agersted, Aage August,

politimester, f. 19.2.1895 i Havdrup, d. 2.12.1944 i Neuengamme.

F.: Købmand, proprietær Frederik Carl Christian Agersted, f. 30.5.1846, d. 16.10.1914 og hustru Augusta Sidse Mathilde f. Jensen, 2.8.1852, d. 7.5.1918.

Gift 17.10.1919 med Ida Marie Larsén, f. 5.8.1895. (B.: D. 10.5.1922).

Organisator og leder af P-kompagnerne.

Aage August Agersted blev i 1914 student fra Frederiksberg Gymnasium og gik derefter ind i hæren. 1918 udnævnt til premierløjtnant. Overgik ved hærreduktionen i 1923 til reserven og tog – efter at have studeret i nogle år – juridisk embedseksamen i 1928. Sekretær ved Københavns byret, sagførerfuldmægtig, senere politifuldmægtig i Horsens. 1935, politimester i Åbenrå. 1943, udnævnt til chef for ordenspolitikommandoen for Jylland og Fyn. Aage August Agersted var som sagkyndig i politisager tilknyttet Silkeborg-administrationen, som i november 1943 blev oprettet som en del af den danske centraladministration på grund af de tyske befæstningsarbejder i Jylland. Som et led i den ændrede „P-plan“ arbejdede politimester Agersted fra midten af november 1943 på at organisere opstilling af militære modstandsstyrker i Jylland og på Fyn. Foruden arbejdet med at organisere P-grupperne havde politimester Agersted fra efteråret 1943 kontakt med Hæ-

rens efterretningstjeneste, med oberstløjtnant Feddersen, som fra efteråret 1943 ledede opbygningen af undergrundshæren i Midtjylland, og med Toldstrup, chefen for våbenmodtagelserne i Nordjylland. Af den danske hærs beholdninger var et antal våben udlånt til politiet, og disse var bestemt til at indgå i bevæbningen af de grupper, der opstilledes. De ledende politifolk i Jylland, som havde kontrol med P-ordningens våben, havde ordre til at udlevere våbnene til modstandsbevægelsen, hvis Agersted arresteredes. Den 26.5.1944 blev Agersted og hans nærmeste medarbejder, Johnstad-Møller, arresteret, og Paludan-Müller, der ligeledes var involveret i arbejdet, dræbt, da han modsatte sig arrestation. Hermed fjernedes grundlaget for opstillingen af de jyd-ske P-grupper.

Politimester Agersted sad først i Århus arrest for derefter at blive overført til Vestre Fængsel og Frøslevlejren og senere den 15.9.1944 deporteret til Neuengamme. Han blev siden overført til Porta Westfalica, men kom i november 1944 på en sygetransport tilbage til Neuengamme, hvor han døde den 2.12.1944 af dysenteri.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.880

D.f.U., 30.024/44

UFF., 5.

Rigsarkivet: Oberstløjtnant O. J. Feddersens beretning.

Oberstløjtnant O. J. Feddersens arkiv: „Oplysninger om modstandsbevægelsen i Vejle“.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, side 66–69 (foto)
In Memoriam, nr. 1 (foto)

Hemmelig Alliance, I, side 36 og 123

Helvede har mange navne, side 164.

Politiets Mindeblad, side 12 (foto)

Toldstrup, side 97–98

Danmark under Besættelsen, III, side 302

Til landets bedste, side 232 og 475

Danmarks Frihedskamp, I, side 149

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, side 426

Aage Trommer: Modstandsbevægelsen i Aabenraa og omegn, Sønderjydske årbøger, 1965, side 158.

Juridisk og Statsvidenskabelig Stat 1946

Dansk Politi Stat, II, 1934, side 30

Håndbog for Hæren, 1946 (Hærens faldne)

Kraks blå bog, 1943, side 30

Tidsskrifter:

Sønderjydske Månedsskrift 1945, side 90

Danskeren 1944, nr. 14, side 6

Gestapofangen, 1952, nr. 6–7, p. 7

Tidsskrift for Politivæsen, 1945, nr. 18, p. 299

Information, 16.6.1944, nr. 200, 26.1.1945, nr. 393, 20.2.1945, nr. 414.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 8.8.1945

Demokraten, 25.5.1945

Jyllands-Posten, 2.6.1945

Jydske Tidende, 4.8.1945, 26.5.1945, 16.5.1945

Viborg Stifts Folkeblad, 8.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Officersskolen, Frederiksberg Slot

Mindesten på Ringsted Kirkegård

Mindeplade i Ryvangen

Mindeplade på Åbenrå politistation

Mindeplade på Politigården i København

Mindeplade på Kornetskolens, Kronborg

Mindeplade på Frederiksberg Gymnasium

Mindesmærke på Skamlingsbanken.

Andet:

Se biografi over Søren Christian Jensen Serup og Svend Bartholin Paludan-Müller. Medlem af Det konservative Folkeparti.

Ahlefeldt-Laurvig-Lehn, Lennart,

greve, forvalter, f. 4.5.1916 i Egense, d. 28.3.1945 i Ryvangen.

F.: Kammerherre, greve Christian Julius Erik Ahlefeldt-Laurvig-Lehn, f. 6.9.1878 i Brennerup, d. 7.2.1959 i Hvidkilde, og hustru baronesse Sophie Magdalene, f. Reedtz-Thott, 6.9.1884 i Ullerslev, d. 14.3.1951 i Hvidkilde.

Tilknyttet modstandsledelsen på Sydfyn. Dæknavne: „Holger Petersen“, „Peter Larsen“.

Skolegang på Haahrs skole i Svendborg, senere Stenhus Kostskole, hvorfra han i 1932 gik ud med realeksamen. Han kom herefter i Svendborg Statsskole, som han dog forlod for at uddanne sig ved landvæsenet. Aftjente i 1937–39 sin værnepligt som garderusar. 1939–40 tjeneste som sekundløjtnant. 1942 underforvalter på Møhldrups-gaard. Fra 1943 til han gik under jorden forvalter på Brahetrolleborg avlsgård. Medlem af Det konservative Folkeparti. Fast forankret i nationale traditioner. Den 9. april 1940 blev en dyb skuffelse for ham, og han besluttede sig til at tage kampen op under en eller anden form enten i allieret tjeneste eller herbjemme. Mulighederne for at komme til Sverige og derfra til England

var i besættelsestidens første år ret små, men han fik hurtig kontakt med illegale kredse her i Danmark, hvor han i begyndelsen var beskæftiget med illegal pressetjeneste og efterretningstjeneste. Snævert tilknyttet modstandsledelsen på Sydfyen. Beskæftigede sig her både med våben- og sprængningsinstruktion, våbenmodtagelse fra luften, våbentransport og sabotage. Efter en Gestapo-razzia i oktober 1944 på hans bopæl fik han ordre til at gå under jorden. Under et ophold i Odense blev han imidlertid den 8. marts om morgenen arresteret af Gestapo og kom i forhør på Husmandsskolen. Senere overført til København, hvor han dømdes til døden og henrettedes den 28. marts 1945 i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 6

Rigsarkivet: Niels Bankes beretning.

Litteratur:

Derfor måtte vi sejre, side 338–39

De sidste Timer, side 164–169 (foto)

De faldt for Fædrelandet, side 115–117 (foto)

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, side 169 (foto)

De fem lange Aar, II, side 925

Da Danmark kaldte, side 283–285

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 476

Håndbog for Hæren, 1946

Mænd i sorte kapper, Styrbæks forlag, Fåborg 1969, side 76, 110, 136

Tidsskrifter:

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3, 1946, nr. 3–4–5–6

Friheden, 1945, nr. 14

Tidsskrift for Landøkonomi, 1945

Information, 3.4.1945, nr. 446

Økonomi og Politik, 1945 (19–20)

Garderbladet, 1946, nr. 1

Garderhusaren, 1945, nr. 10

Ordonnansen, 1947, nr. 1

Svendborg Statsgymnasium, 1945

Meddelelser for dansk Adelsforbund, 15.6.1945

Prosit (Elevblad fra Stenhus) 1945, mindenummer.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945, 23.6.1945

Morgenbladet, 18.5.1945

Flensborg Avis, 19.6.1945

Holbæk Amts Venstreblad, 7.5.1945

Børsen, 5.5.1945.

Monumenter:

Mindsten i Hvidkilde skovdistrikt

Mindeplade, Svendborg Statsgymnasium

Mindeplade, Officersskolen, Frederiksberg Slot
Mindeplade, Grønnegades kaserne, Næstved
Mindeplade i Ryvangen
Mindeplade på Stenhus Kostskole
Mindeplade i Egense Kirke.

Andet:

Begravet, Egense Kirkegård i familiegravsted.

Ahnfeldt-Møllerup, Peder

Valdemar Tøger,

kaptajn, f. 26.7.1907 i Århus, d. 21.3.1945 i Shellhuset.

F.: Apoteker Christian Ahnfeldt-Møllerup, f. 3.6.1874, d. 16.12.1954 og hustru Karen Margrethe f. Larsen, 1881, d. 1961.

Gift 5.5.1932 med Ruth Kabell f. 29.11.1910. (B.: D. 11.1.1938).

Tilknyttet afsnit 02 (Slotsholmsdetachementet), medlem af „Den lille generalstab“.

Ahnfeldt-Møllerup voksede op i et nationalt fast forankret miljø. Efter studentereksamen 1925 fra Birkerød Statsskole startede han på det juridiske studium, men afbrød det snart for at vie sit liv til en officersgerning. I 1931 blev han premierløjtnant og gjorde herefter tjeneste ved 9. regiment i Viborg. Fra 1933 lærer ved kornetskolen på Kronborg. 1936–38 generalstabsuddannelse og derefter ansættelse ved generalkommandoen. Kaptajn 1942.

I sin studentertid havde han været medlem af Akademisk Skyttekorps. Efter opfordring fra generalløjtnant E. With grundlagde han 1938 Akademisk Skyttekorps terrænsportsafdeling, som han ledede indtil 1943, hvor han måtte „gå under jorden“. Inden han forlod afdelingen forberedte han den til deltagelse i illegalt arbejde, og den kom til at udgøre kernen i de styrker, hvormed Akademisk Skytteforening deltog i modstandsbevægelsen. Fra efteråret 1943 hørte han til den kreds af officerer omkring general E. Gørtz, „Den lille generalstab“, som forestod den illegale organisering af militære modstandsstyrker og senere, efter aftalerne med Frihedsrådet, disses koordinering med øvrige dele af modstandsbevægelsen. Fra februar 1944 var han medlem af M-udvalget, og da K-udvalget afløste dette i juli 1944, indtrådte han dér som forbindelsesofficer til grupperne vest for Storebælt.

Han blev arresteret 27. februar 1945 i forbindelse med den tyske oprulning af den københavnske modstandsledelse og indsat-tes i Shellhuset, hvor han omkom under bombardementet den 21. marts 1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 356

D.f.U., 30.131/45

UFF., 7

Rigsarkivet: Arkivalier vedrørende 02, (Slots-holmsdetachmentet og Amalienborgstyrken).

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, side 104–106 (foto)

Hemmelig Alliance, bind I, side 29, 152, 157, 182, bind II, side 84, 85, 93, 101 og 213

Shellhuset, side 41, 51–52, 70

I tyske Lænker, side 323

Danmark under Besættelsen, (Vilh. la Cour)

bind II, side 726, 728, 731, 732 og 739

Danmarks Frihedskamp, side 538, 539

Aarhus under Besættelsen, side 328

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 478

Danmarks Hær, I, 1934-35, side 380

Håndbog for Hæren, 1943, s. 74, 1946

5 års kamp for friheden, VI, side 66.

Tidsskrifter:

„Birkebladet“, Birkerød Kostskoles Samfund, 1945 nr. 4

„Pigtråd“, nr. 3, 1951

„Pigtråd“, nr. 4, 1955

Medlemsblad for Akademisk Skytteforening 1945, nr. 1

Danmarksposten, 1945, 2-3, side 4, 1946,

3-6, side 16

Friheden, 1945, nr. 14, side 4

Information, nr. 446, 3.4.1945

Garderbladet, 1946, nr. 1

Økonomi og Politik, 1945, (19-20).

Avisstof:

Berlingske Tidende, 16.5.1945

Social-Demokraten, 11.6.1945

Morgenbladet, 11.6.1945

Nationaltidende, 8.5.1945

Aarhus Stiftstidende, 10.5., 11.6.1945

Flensborg avis, 19.6.1945

Holbæk amts Venstreblad, 7.5.1945

Politiken, 4.4.1945

Monumenter:

Mindeplade og mindsten i skytteforeningslej-ren, Høje Sandbjerg

Mindeplade, Sergentskolen, Kronborg

Mindeplade, Birkerød Statskole

Mindeplade, Shellhuset

Mindeplade, Officersskolen, Frederiksberg Slot

Mindeplade, Hærkommandoen, Kastellet

Mindeplade i Ryvangen.

Alsbjerg, Johannes,

skovopsynsmand, f. 27.1.1901, i Højslev sogn, Viborg amt, d. 14.1.1944 i Skalm-strup ved Stoholm.

F.: Vognmand, gårdejer Visti Alsbjerg, f. 4.4.1869, d. 20.2.1953, og hustru Ingeborg Jensen, f. 27.9.1871, d. 28.1.1956.

Gift 12.6.1924 med Kathrine Nielsen, f. 14.6.1904. (B.: D. 5.1.1927, P. 24.7.1924).

Tilknyttet modtagegruppe i Stoholm. Skole-gang på Røgind Skole i Viborg amt.

I 1943 organiseredes en modtagegruppe i Viborg af kreditforeningsassistent H. Wøl-dike (se denne). Sammen med faldskærms-manden Jacob Jensen udvalgte man en plads på Gammelstrup Hede til modtagelserne. Leder på stedet blev Johannes Alsbjerg, og en gruppe, bestående dels af viborgfolk og dels af folk fra Stoholm, blev stillet på be-nene. Noget senere gled viborgfolkene ud og i stedet kom to skivefolk, Jacob Als-bjerg, broder til Johannes Alsbjerg, og Pe-ter Jensen ind. I oktober gennemførte man den første modtagelse. En ny modtagelse i december slog fejl, hvorefter en anden mod-tageplads for Stoholmgruppen blev udvalgt. Ved nytårstid blev tre faldskærmsmænd ar-resteret i Århus, hvilket førte til oprulnin-gen af en lang række grupper over hele lan-det. Gruppen i Stoholm var ikke advaret, og den 13. januar arresteredes en række af medlemmerne. Johannes Alsbjerg var tilfæl-digvis ikke hjemme, men da han erfarede, hvad der var sket, begik han selvmord for at undgå arrestation.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.112

D.f.U., 30.245/44

UFF., 9.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 478

Hemmelig Alliance, I, side 276, 279-280.

Modstandsbevægelsen i Viborg, side 190.

Tidsskrifter:

Danskeren, nr. 14, 9.6.1944

Hedeselskabets Tidsskrift, nr. 4, 1945

Dansk Pressetjeneste, 24.1.1944

Avisstof:

Skive Folkeblad, 9.5.1945

Social-Demokraten, 20.8.1945

Viborg Stifts Folkeblad, 20.7.1945

Ålborg Amtstidende, 31.5.1945

Monumenter:

Mindesten i Stoholm, 70 m syd for skovfogedhuset i Liebe.

Andet:

Begravet, Feldingbjerg sogns Kirkegård, litra F-4-8.

Alsted, Knud,

(se tillæg).

Alsvold, Gunnar,

reservpolitibetjent, f. 19.6.1920 i Malmö, d. 21.12.1944 på Kongevejen gennem Rude skov.

Gift 4.3.1944 med Ellen Hansigne Jensen, f. 2.5.1923.

Tilknyttet Politiets modstandsgrupper.

Gunnar Alsvold ansattes 8.2.1943 som reservpolitibetjent og forrettede tjeneste ved jernbanebevogtning i Horsens. Senere blev han stationeret i København og forrettede fra 1. marts 1944 tjeneste på station 2. Han var tilknyttet Politiets modstandsgrupper, der bl. a. samarbejdede med „Gruppen 1944“. (Se Ib Mogens Bech Christensen).

For at skaffe benzin til gruppens store forbrug, planlagde Gruppen 1944 en aktion mod det tyske „Tankstelle“ i Hillerød. To tankbiler og tre personvogne kørte ad forskellige veje til Hillerød, samledes ved tankene, holdt vagtpersonalet op, og beordrede det tyske tankpersonale til at fylde de to tankvogne og en anden, der holdt ved tankene. Efter endt påfyldning kørte de tre tankvogne ad forskellige omveje tilbage til København, eskorteret af personvognene. En af vognene, ført af Leif Schiønnemann (se denne), skulle tilbage ad Kongevejen, men blev ved Sandbjergvejen i Rude skov af en tysk vejspærring beordret til at standse. I vognen var der foruden Schiønnemann endnu et medlem af Gruppen 1944 på forsædet og tre maskinpistolbevæbnede betjente, deriblandt Gunnar Alsvold, på bagsædet. Under forsøget på at skyde sig igennem spærringen med vognen dræbtes Gunnar Alsvold på stedet, og idet han faldt sammen, udløstes en salve fra hans maskinpistol, der ramte føreren af vognen døde-

ligt. Hans sidemand overtog føringen og ved at bringe vognen i dækning af en prærievogn, der holdt et stykke efter spærringen, slap de bort med yderligere én såret.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 283

D.f.U., 30.988/44

CK., 9.086

UFF. 11.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 478

Politiets Mindeblad (foto).

Monumenter:

Mindesten 100 meter syd for 19 km-stenen på den tidligere hovedvej 3, Kongevejen mod Hørsholm

Mindeplade, Antonigades politistation

Mindeplade, Politigården, København.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, afd. 10, rk. 24, nr. 100.

Alveen, Emanuel Højer

Hauchilt Kock,

snedker, f. 6.4.1897 i Flade ved Frederikshavn, d. 2.10.1943 i Esbjerg.

F.: Jane Kock Alveen, f. 26.5.1872.

Gift med Carla Eleonora Christensen, f. 3.4.1894 i Nyborg. (B.: P. 14.6.1924, P. 29.6.1929).

Tilknyttet illegalt bladarbejde i Kolding. Emanuel Alveen var uddannet som snedker og havde blandt andet haft beskæftigelse på Sæby Skibsværft. Han var medlem af Danmarks kommunistiske Parti indtil dettes tvangsopløsning i 1941, men fortsatte også herefter sit arbejde for partiet. I to perioder, fra november 1940 til maj 1941 og fra august til oktober 1941, tog Alveen til Tyskland, hvor han fandt arbejde, dels i Hamborg dels på Fehmarn. Formålet med disse rejser synes at have været at opnå en orientering om de tyske forhold. Forfatteren Thomas Olesen Løkken, skriver således herom: „Hvis der skal siges noget om Alveens bevæggrunde for disse rejser til Tyskland, så tror jeg at kunne sige, at han gjorde disse rejser som studierejser for indefra at aflure fjenden, altså nazivældet, sine hemmeligheder, sine svagheder, sine metoder, hvorefter det kunne tumle og tyrannisere folkemas-

serne.“ Blandt andet på baggrund af disse erfaringer førte Alveen i tiden herefter en kraftig agitation mod tyskerne.

Allerede tidligt i 1943 blev han tilsluttet en illegal kommunistisk gruppe i Kolding. Gruppen udgav i april og maj 1943 to numre af et illegalt blad „Folkets Røst“. Bladet måtte imidlertid i maj måned standse på grund af tekniske vanskeligheder. I juni måned 1943 blev det illegale bladarbejde genoptaget, og der blev nu udgivet et større blad ved navn „Budstikken for Kolding og Omegn“.

Som følge af en stikkerangivelse blev Alveen lejlighed den 2.10.1943 kl. 5 om morgenen omringet af nogle folk fra det tyske feltpoliti i Kolding. Alveen var oppø og delvist påklædt, da feltpolitiet ankom, og han satte sig ikke til modværge. Han bad om at måtte vaske sig i et tilstødende værelse, og herfra forsøgte han at undvige, idet han sprang ud gennem vinduet. En udenfor vinduet anbragt tysk vagtpost affyrede sin maskinpistol imod Alveen, der døde på stedet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.238

D.f.U., 30.028/43

UFF., 12.

Litteratur:

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940-1945, side 49

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 478

Kolding under Besættelsen, side 10 og 300.

Monumenter:

Mindeplade i Sæby kirke

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindesmærke på Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Sæby købstads Kirkegård, K-34.

Ammentorp, Stig Gustav Erik

Anker,

kompasmager, f. 17.6.1924 i København, d. 1.2.1944 i Øresund.

F.: Kontorchef Verner Emil Anker Ammentorp, f. 22.5.1894, d. 5.2.1969 og hustru Judith Blenda f. Axi, 24.8.1896.

Deltager i illegale våbentransporter og flygtningetransporter til Sverige.

Stig Ammentorp gik på Birkerød Stats-skole. Uddannet som kompasmager. Som

følge af sit arbejde i modstandsbevægelsen blev han stærkt eftersøgt og måtte forberede en flugt til Sverige. Under udførelsen heraf druknede han i Øresund. Liget er aldrig blevet fundet.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 13.

Monumenter:

Mindeplade, Birkerød Statsskole

Mindeplade i Ryvangen

Andersen, Agnes Urania

Adelheid Werrenrath,

f. Jørgensen,

husmoder, f. 1.10.1890 i København, Trinitatis sogn, d. 8.8.1945 på Øresundshospitalet i Helsingør.

F.: Anne Margrethe Jørgensen.

Gift den 27.1.1926 med vognmand Frederik Karl Valdemar Andersen, f. 8.2.1895, d. 27.9.1948.

Illegal værtinde i Helsingør.

En søn af ægteparret var tilknyttet modstandsbevægelsen, og hjemmet dannede rammen omkring en række illegale aktiviteter; det fungerede således som dækkadresse for flygtninge, der skulle videresendes med Studenternes Efterretningstjeneste til Sverige, som trykkeri for Studenternes Efterretningstjeneste og endelig som sendestation til England.

Som følge af den illegale virksomhed i hjemmet arresteredes ægteparret den 26.1.1945 af Gestapo og tilbageholdtes på det tidligere vandrehjem i Wisborg til den 1.2.1945, hvor de overførtes til Vestre Fængsel. Her pådrog Agnes Andersen sig en meningitis. Efter befrielsen indlagdes hun den 13.5.1945 på Øresundshospitalet og døde kort efter af sygdommen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.581, 10.350, 16.273, 15.284

D.f.U., 30.599/45

UFF. 14.

Andet:

Begravet, Helsingør Kirkegård, nr. 94, afd. 31 i urnehaven.

Andersen, Aksel Eiler,

lærer, f. 3.8.1896 i Nørre Højrup, d. 4.12.1943 i København.

F.: Lærer Niels Andersen, f. 1845, d. 1920 og hustru Rasmine, f. Andersen 1859, d. 1937.

Gift 13.10.1929 med lærerinde Christiane Boye, f. 11.3.1902. (B.: P. 1.10.1932, P. 19.1.1937).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Odense og Esbjerg.

Aksel Andersens hjem var præget af en stærk demokratisk indstilling. Efter at have lært mejerivæsen aftjente han sin værnepligt ved marinen under 1. verdenskrig. Efter hjemsendelse ansat som elektrovikler i Århus. Her gik han ind i arbejderbevægelsen som medlem af Socialdemokratisk ungdom. Da Ungdomsforbundet trådte ud af Socialdemokratisk forbund og grundlagde „Venstresocialistisk parti“, der blev spiren til „Danmarks kommunistiske Parti“ var Aksel Andersen en ivrig deltager i dette politiske arbejde. Efter ophold på Esbjerg arbejderhøjskole besluttede han at læse til lærer. 25 år gammel begyndte han i 1921 sin uddannelse på Skårup seminarium. 1928 ansat på Sankt Hans skole i Odense, senere på Aaløkkeskolen. I trediveerne var han deltager i et hjælpearbejde for politiske flygtninge fra de fascistiske lande og gennem organisationen „Røde Hjælp“ ydede han sin første store politiske indsats, bl. a. som formand for organisationen på Fyn. Under den tyske besættelse var han medlem af den første illegale ledelse, som organiseredes af DKP i Odense. Han deltog i opstillingen af de illegale grupper og opbyggede det studiearbejde, der var med til at skole de mange nye medlemmer af DKP, som tilsluttedes i de første krigsår. Han var tillige medarbejder ved det illegale blad „Trods alt“, der blev udgivet af DKP-grupperne i Odense, og som udkom månedligt fra juli 1942. Axel Andersen blev 22.2.1943 eftersøgt af det danske politi, som delagtig i sabotage, hvilket tvang ham til at „gå under jorden“. I april 1943 rejste han til Esbjerg, hvor han stod for organiseringen af det kommunistiske bladarbejde. Han blev redaktør for „Vestjyden“, der udkom månedligt fra august 1942 og blev udgivet af DKP-gruppen i Esbjerg. Han havde desuden nært sam-

arbejde med Frit Danmark gennem sin broder, lokomotivfører Svend Andersen, der var DKP's repræsentant i Esbjergs Frit Danmark-gruppe. Aksel Andersen spillede en betydelig rolle under folkestrejken i Esbjerg i august 1943, hvor hans artikler var med til at udbrede strejkeledelsens synspunkter. Den 8.10.1943 arresteredes Aksel Andersen af tysk politi og efter at være blevet udsat for tortur, blev han tillige med to andre frihedskæmpere dræbt ved nakkeskud under en transport mellem Dagmarhus og Vestre Fængsel, under ikke fuldt opklarede omstændigheder.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.985

D.f.U., 30.035/43

UFF., (Heri beretning udsendt over BBC, 1944).

Litteratur:

Den illegale presse, side 371

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940-45, side 155 og 160

Danmarks Frihedskamp, side 58

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 478

Aage Trommer: Folkestrejken i Esbjerg 1943, side 31, 47, 68, 69, 83 og 84.

Tidsskrifter:

Folkeskolen, årg. 62, nr. 32

Danskeren, 1944, 13.1.

Avisstof:

Sydvestjylland, 8.5.1945

Vestjyden, 8.5.1945 og 10.5.1945

Vestkysten, 10.5.1945

Monumenter:

Mindeplade på Alykkeskolen i Odense

Mindeplade, Absalonsgade 26, Odense

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindesmærke, Skamlingsbanken

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård i Odense, litra OL, 513-516.

Se biografier over Arne Egon Hansen og Niels Nielsen.

Andersen, Aksel Emil,

mekaniker, f. 10.11.1911 i Herstedøster, d. 5.5.1945 i Brøndbyøster.

F.: Brøndgraver Anders Andersen, f. 14.4.1865, d. 3.10.1941, og hustru Jensine f. Andersen 13.9.1869, d. 8.6.1949.

Gift 17.3.1934 med Therese Emilie Jensen,

f. 14.7.1910 i København. (B.: D. 7.8.1934, D. 24.9.1939).

Tilknyttet modstandsbevægelsen under afsnit 5, 4. bataljons 11. kompagni.

Aksel E. Andersen deltog under besættelsen i en række aktioner. Om morgenen den 5.5.1945 ved Brøndbyøster skole kom det til ildkamp mellem tyskere og hans kompagni, hvorunder han dræbtes.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 1.170

D.f.U., 31.321/45

CK., 4.189

UFF., 16.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 478

Tidsskrifter:

Danskeren, nr. 22, 18.5.1945, side 8.

Avisstof:

Social-Demokraten, 6.5.1945.

Monumenter:

Mindesten i krydset mellem Brøndbyøstervej og Parkallé ved kirken

Mindesten i DSB's mindelund i Fredericia

Mindesten på Brøndbyøstervej ved nr. 102.

Andet:

Begravet, Herstedøster Kirkegård, D, nr. 13.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 18

Kongelige Biblioteks samling af illegale tryk, biografier, Otto K. A. M. Christiansen.

Litteratur:

Danmarks besættelse, side 53

Danmark under jorden, side 47-48

De fem lange Aar, II, side 648

De sidste Timer, side 20-21 (foto)

Den illegale presse, side 369-371

Fem Aar, II, side 384-392

Gå til Modstand, side 94 og 97

Hemmelig Alliance, I, side 238-239

Tidsskrifter:

K. U., 1945, nr. 12

Dansk Presstjenst, 1.12, 4.12, 10.12.1943.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945

Randers Amtsavis, 5., 16., 22., 26., 28., 29., og 31.5.1945, 12.6.1945

Demokraten, 22.5.1945

Jyllands-Posten, 22.5.1945

Nationaltidende, 26.5.1945

Randers Dagblad, 22., 23., 26.5.1945.

Social-Demokraten, 22.5.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945

Vestkysten, 22.5.1945

Fyns Stiftstidende, 5.5.1945

Djurslands Venstreblad, 19.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, Karl Mærsk Hede

Mindeplade på Hobrovejens Skole, Randers.

Andersen, Anders Wilhelm,

lagerekspedient, f. 12.7.1924 i Randers, d. 2.12.1943 i omegnen af Århus, (antagelig Skæring Hede).

F.: Vognmand Rudolf William Andersen, f. 8.8.1899 i Randers, d. 8.12.1952 og hustru Nielsine Petra, f. Nielsen, 10.8.1895 i Sivested, d. 21.2.1967).

Medlem af sabotagegruppe i Randers.

Efter realeksamen og handelsskoleeksamen i lære i en teknisk maskin- og olieforretning. Medlem af Randers KU og tidligere medlem af FDF.

Blev den 19.11.1943, som medlem af en sabotagegruppe, arresteret ved de første anholdelser efter Langåbroernes sprængning. Den 24.11.1943 blev han ved tysk krigsret dømt til døden for sabotage sammen med andre randers sabotører. Henrettet den 2.12.1943 og begravet i Husbjerg Klit ved Varde. Efter krigen blev hans lig fundet og begravet i Mindelunden på Randers Nordre Kirkegård.

Andersen, Bent Stuhr,

maskinlærling, f. 12.12.1926 i København, d. 5.5.1945 i Krusågade, København.

F.: Skolebetjent Peter Andersen, f. 26.12.1898, d. 11.9.1962 og hustru Magda Johanne Petrine Rasmine f. Dommer, 4.12.1900.

Gruffepfører under afsnit 5, 4. bataljon, 7. kompagni. Skolegang på Holsteinsgades skole. 1943, præliminæreksamen fra Ravnsborggades kursus. Maskinlære på K. A. Hartmanns maskinfabrik sideløbende med uddannelse på teknisk skole. Medlem af den socialdemokratisk orienterede forening, „Kollektivet“. Gennem sin broder blev han knyttet til en af de militære grupper og fungerede her som gruppefører fra oktober 1944 til sin død. Den 5.5.1945 trådte gruppen i aktion og afvæbnede i Dybbølsgade tre tyske officerer. Gruppens medlemmer sprang derefter på en åben lastbil, som satte i

gang, og under en brat drejning ned ad Krusågade fik en af dem overbalance. Herunder gik en afsikret pistol af og ramte Bent Andersen, der stod en halv meter foran kammeraten. Han var dræbt på stedet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 72

D.f.U., 30.642/45

CK., 2.916

UFF. 19.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 478.

Tidsskrifter:

Danskeren, nr. 22, side 8, (18.5.1945)

Avisstof:

Social-Demokraten 6.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Holsteinsgades Skole

Mindeplade på Det tekniske Selskabs skole i Julius Thomsens gade.

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård, litra D, 1.136.

Andersen, Carl Erik Hagen,

civilingeniør, f. 23.7.1918 i København, d. 17.5.1945 på amtssygehuset i Gentofte.

F.: Chauffør Karl Viggo Andersen, f. 1892 i København og hustru Marie Henriette f. Hagen, 1891 i Norge, d. 1951.

Tilknyttet Polyteknikerafdeling.

Maskinarbejder på B & W 1935–39. Læste til maskinisteksamen 1937–39 og aflagde prøve 3.1.1939. Bestod adgangsprøven til Danmarks tekniske Højskole 1940. Afgangseksamen 1945. Ernærede sig under studiet ved arbejde på tegnestue.

Aftjente 1943 sin værnepligt ved 1. feltartilleriregiments polyteknikerbatteri. Under interneringen efter 29.8.1943 involveret i opbygningen af militærgrupper, hvor han knyttedes til Polyteknikerafdeling. (Se Erik Bennike). Polyteknikerafdeling havde en omfattende våbenfabrikation, hvori Carl Andersen medvirkede ved fremstilling af såvel håndgranater som maskinpistoler. Han deltog ligeledes i forskellige aktioner, bl. a. i en kommunistisk gruppe, som hans fætter var medlem af. Efter befrielsen deltog han i eftersøgningen af tyskvenlige personer og var bl. a. årsag til forskellige arrestatio-

ner i nærheden af sit hjem, hvor en kreds med tilknytning til „Marokko-Jensen“, en frygtet terrorist, boede.

17. maj 1945 var han i færd med prøve-skydning af maskinpistoler sammen med en kammerat. Ved 16-tiden skiltes de for at skifte tøj og mødes igen kl. 17. Carl Andersen indfandt sig ikke og blev senere fundet ramt i hovedet af et skud. Han førtes til hospital, men døde uden at have været i stand til at give oplysning om det passerede. Man antog muligheden af et vådeskud, men projektilet var ikke af en kaliber, der svarede til de våben, der lå på hans værelse. Det må antages, at der har været tale om et hævndrab, som aldrig er blevet opklaret.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4.974

D.f.U., 31.210/45

CK., 5.127

UFF., 20

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 478

Dansk Civilingeniør Stat, 1956, side 703

Tidsskrifter:

Polyteknikeren, 1945, nr. 5.

Monumenter:

Mindeplade på Sjølsmark Kaserne

Mindeplade, Danmarks tekniske Højskole.

Andet:

Begravet, Hellerup kirkegård, afd. 7, nr. 1035/36.

Se Egon Andersen, Edvin Andersen, Erik Bennike og Svend Erik Mikkelsen.

Andersen, Carlo Gerhardt,

snedkerlærling, f. 30.1.1926 i Århus, d. 15. 7.1945 smst.

F.: Karetmager Morten August Andersen, f. 1.8.1899 i Vejlbjby-Risskov og hustru Jensine f. Laursen, 24.2.1903 i Dover sogn.

Tilknyttet illegal bladvirksomhed i Århus.

Arresteredes 10.2.1945 som følge af sin illegale virksomhed og førtes fire dage senere til Frøslevlejren, hvor han opholdt sig, indtil han 3.5.1945 overførtes til Sverige. Hjemsendt 8.5.1945. Hjemkommet til Århus, indkaldt som frihedskæmper. Den 13.7. 1945 såret af vådeskud under vagttjeneste, hvilket medførte hans død to dage senere.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 11.727
UFF., 21.

Avisstof:

Social-Demokraten, 17.7.1945.

Andet:

Begravet, Århus Vestre Kirkegård, litra K-II, 36-37.

Andersen, Charles André**Overgaard,**

arbejdsmand, f. 11.2.1915 i Hadsund, d. 20.1.1945 i Neuengamme.

F.: Landmand Andreas Andersen, f. 1876 i Vive, Ålborg amt, d. 1925 i Hadsund og hustru Agnes Martine f. Johansen 1879 i Als, Ålborg amt, d. 1944 i Hadsund.

Gift 27.11.1937 med Erna Asp Poulsen, f. 1908 i Skibsted.

Tilknyttet sabotagegruppe i Ålborg. Beskæftiget som tørvearbejder. Charles Andersen var tilknyttet det illegale bladarbejde inden for Danmarks kommunistiske Parti.

Da de kommunistiske modstandsgrupper i samarbejde med faldskærmsorganisationen fra foråret 1943 påbegyndte opbygningen af en sabotageorganisation i Nordjylland med centrum i Ålborg, gik Charles Andersen over i dette arbejde. 12.3.1944 arresteret tillige med sin hustru i Hadsund. Medens hans kone efter nogle dages forløb blev løsladt, overførtes Charles Andersen fra Ålborg arrest til Horserød og derfra til Frøslev. Den 15.9.1944 deporteret til Neuengamme og derfra til Porta Westfalica. Kom herfra i december 1944 på sygetransport tilbage til Neuengamme, hvor han døde.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 11.919
D.f.U., 30.717/45
UFF., 22.

Litteratur:

In Memoriam, nr. 2 (foto)
Helvede har mange navne, side 168.

Tidsskrifter:

Gestapofangen, nr. 1, 1955.

Avisstof:

Randers Amtsavis, 31.5.1945
Ålborg Amtstidende, 31.5.1945

Ålborg Stiftstidende, 5.5.1945.

Monumenter:

Mindesten på Hadsund Kirkegård,
Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København
Mindeplade i Ryvangen.

Andersen, Christian,

arbejdsmand, f. 18.3.1907 i Brønderslev, d. 23.12.1944 i Neuengamme.

F.: Arbejdsmand Laurids Christian Martinus Andersen og hustru Ane Margrethe, f. Madsen.

Gift 11.6.1938 med Nicoline Johanne Jespersen, f. 3.10.1905 i Nr. Tranders. (B.: D. 12.4.1926, P. 13.6.1928).

Tilknyttet illegal bladvirksomhed i Ålborg.

Tilknyttet det illegale kommunistiske blad „Folkets Kamp“ i Ålborg. Bladet udkom månedligt fra november 1941 til maj 1945. Fra oktober 1943 til 27. marts 1945 foretog Gestapo 10 razziaer mod bladgruppen, der medførte arrestation af i alt 64 medarbejdere og fordelere. Blandt disse var Christian Andersen, der arresteredes den 7. 12.1943. Ved arrestationen blev han ramt af et skud i lungen. Efter ophold på hospital indsat i Kong Hansgades arrest. Overført til Horserødlejren og senere til Frøslevlejren, hvorfra han deporteredes til Neuengamme, hvor han døde.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 16.425
D.f.U., 30.051/43
UFF., 54

Frihedsmuseets arkiv 7/65 I læg: Frihedskæmpere i Neuengamme.

Litteratur:

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940-1945, side 72,
Den illegale presse, side 553.
Helvede har mange navne, side 205

Tidsskrifter:

Pigtråd nr. 5, 1952.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen
Mindeplade i Mindelund på Ålborg Almen kirkegård
Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andersen, Edvin Robert,

skomager, f. 9.6.1912 i København, d. 19.7.1944 på bopælen Egilsgade 18 i København.

Gift den 7.9.1934 med Ruth Mølgård Jensen, f. 17.7.1911, d. 17.10.1964. (B.: D. 9.11.1934, D. 3.11.1941).

Tilknyttet Polyteknikerafdeling, 2. komp.

Edvin Robert Andersen var oprindelig matros, men var en tid ansat på Dansk Industri Syndikat i Frihavnen. Senere nedsatte han sig som skomager.

Edvin Andersen var socialistisk indstillet og i kraft af sin profession i stand til at yde modstandsbevægelsen støtte ved at fremstille pistolhylstre til kompagniet. Under en samtale med kompagnichefen oplyste Edvin Robert Andersen, at han kendte en mand ved navn Caspersen, der havde en maskinpistol. Han lovede, at han ville prøve at afkøbe manden denne. Caspersen, der senere blev likvideret, var imidlertid stikker og angav afdøde, der den 19.7.1944 blev myrdet i sit hjem af tyskerne.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 361

D.f.U., 30.201/44

CK., 7.422

Justitsministeriets 6. kontor, 264/47

UFF, 25.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 486.

Tidsskrifter:

Information, nr. 288, 20.7.1944.

Avisstof:

Nordsjælland, 25.6.1945.

Andet:

Begravet på Bispebjerg Kirkegård 10-16-96

Se Carl Hagen Andersen, Egon Andersen, Erik Bennike og Svend Erik Mikkelsen.

Andersen, Egon,

stud. polyt, f. 28.9.1922 i Herning, d. 26.4.1945 i København.

F.: Rangerformand Alfred Andersen, f. 19.4.1895, d. 11.3.1964 og hustru Petra f. Pedersen, f. 12.4.1885, d. 27.8.1950.

Tilknyttet Polyteknikerafdeling, 2. komp.

Studentereksamen fra Herning Gymnasium 1941. Påbegyndte et studium ved Den

polytekniske Læreanstalt i København i den hensigt at uddanne sig til kemiingeniør. Studiet var planlagt afsluttet ved årsskiftet 1945-46. Ivrigt medlem af Akademisk Skyttekorps. Egon Andersen tilsluttedes polyteknikerkompagniet som gruppeleder. Natte mellem den 25. og 26. april kort efter midnat var han sammen med en halv snes kammerater i sin gruppe taget ud for at foretage en aktion imod bilfirmaet „Magnet“, Jagtvejen 153. Gruppen overraskedes imidlertid af en tysk cykelpatrulje på 25 mand. Det kom til ildkamp, hvorved Egon Andersen og en anden blev dræbt på stedet. Tre af gruppen blev såret, men det lykkedes dem at slippe væk, hvorimod to andre blev taget til fange. Ligene blev ført til politigården og derfra til Ryvangen, hvor de blev fundet efter befrielsen. Egon Andersen bisattes den 29.5.1945 på Herning Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 11.037

D.f.U., 30.043/45

UFF., 26.

Litteratur:

Derfor måtte vi sejre, side 214

Danmarks Frihedskamp, side 167

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 478.

Tidsskrifter:

Danskeren, 9.4., særnummer 1945

Polytekniker nr. 5, maj-juni 1945.

Avisstof:

Herning Folkeblad, 11.5., 25.5. og 30.5.1945

Herning Avis, 24. og 26.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Sjælsmark kaserne

Mindeplade, Herning Gymnasium

Frihedsmemorialen i Herning kommunes Mindepark

Mindeplade i Ryvangen

Mindeplade på Danmarks Tekniske Højskole

Andet:

Begravet, Herning Kirkegård, afd. B, nr. 16.

Se Carl Hagen Andersen, Erik Bennike, Svend Erik Mikkelsen, Edvin Robert Andersen og Christian Fugl Svendsen.

Andersen, Eluf Djørup,

kommis, f. 5.1.1924 i Randers, d. 23.6.1945 på Rigshospitalet.

F.: Graver Simon Peter Andersen, f. 12.11.1886 og hustru Andrea Caroline f. Djørup.

Tilknyttet militærgruppe under afsnit 5, 2. bataljon, 2. kompagni.

Udlært i kolonialfaget og ansat som kommis i Randers. Rejste i foråret 1944 til København, hvor han i december tilsluttedes en militærgruppe. Såret 21.5.1945 ved et vådeskud under tjeneste for frihedsbevægelsen og indlagt på Rigshospitalet, hvor han afgik ved døden.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 8.058

UFF., nr. 27.

Avisstof:

Randers Amtsavis, 25.6.1945

Randers Dagblad, 23.6.1945.

Andet:

Begravet, Randers Østre Kirkegård, litra H nr. 7/8.

Andersen, Erik,

stud. jur., f. 24.11.1924 på Frederiksberg, d. 5.5.1945 i Albertikrydset ved Sorø på hovedvej 1.

F.: Murermester Anders Peter Andersen, f. 16.1.1891 i Haderslev, d. 20.9.1957 på Frederiksberg og hustru, kommunelærerinde Emmy f. Sørensen, 26.12.1884, d. 7.8.1930 på Frederiksberg.

Medlem af Studenternes Efterretningstjeneste og „Ringens“.

Erik Andersen gik på Grøndalsvængets Skole og tog senere studentereksamen fra Frederiksberg Gymnasium, hvorefter han påbegyndte et juridisk studium. Han stammede fra et dansksindet hjem i Sønderjylland. Da „Dansk Studiering“ blev startet, var tanken med denne at skabe en bred samling om åndelig modstand mod nazismen og besættelsesmagten. Samtidig ønskede man at løse visse praktiske opgaver, der på længere sigt kunne forberede aktiv modstand. Bag en vis ydre camouflage, navnet f. eks., påbegyndtes således et illegalt betonet arbejde. Erik Andersen involveredes i „Ringens“ arbejde og rekrutteredes herfra til kurértjeneste inden for Studenternes Efterretningstjeneste. Foruden at være bladgruppe var Studenternes Efterretningstjeneste en omfattende transportorganisation, og Erik Andersen benyttedes som kurér både

her i landet og til Sverige. Ved befrielsen rejste han som kurér for Frihedsrådets ar-restationsudvalg. Da han i sin kurérvogn den 5.5.1945 tillige med tre modstandsfolk fra Roskilde kørte mod Sorø ad hovedvej 1, blev de ved en vejspærring, etableret af frihedskæmpere, antaget for at være Hipo-folk. I Albertikrydset ved Sorø åbnede frihedskæmperne ild mod de fire, hvorved tre dræbtes på stedet, deriblandt Erik Andersen. Den fjerde døde kort tid efter indlæggelse på sygehuset.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., nr. 29.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 478.

Avisstof:

Roskilde Dagblad, 7.5.1945

Ringsted Folketidende, 7.5.1945

Randers Amtsavis, 14.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Slagelsevej nr. 1, Sorø kommune

Mindeplade på Grøndalsvængets skole

Mindeplade på Teknologisk Institut

Mindeplade på Frederiksberg Gymnasium

Mindeplade på Københavns Universitet.

Andet:

Begravet, Solbjerg Kirkegård, 5-G-57.

Se biografier over Knud Andersen, Jens Clausen og Børge Olesen.

Andersen, Erik Gerhard,

ovnsætter, f. 24.2.1916 i København, d. 21.2.1945 i Ryvangen.

F.: Ovnsætter Robert Andersen, f. 8.2.1883 i København, d. 1.7.1957 og hustru Ingeborg Andrea, f. 14.2.1880 i Karrebæk, d. 17.8.1942.

Gift 14.1.1939 med Grethe Frederikke Sørensen, f. 11.12.1920, d. 28.4.1956. (B.: P. 27.6.1939).

Efter endt skolegang på Efterslægten skole udlært som ovnsætter hos faderen. Var i sin ungdom tilknyttet DSU. Startede illegalt arbejde ved uddeling af antinazistiske tryksager til tyske soldater. Faderens virksomhed lå i umiddelbar nærhed af én af Gestapo indrettet bilcentral, og herved kom Erik Andersen i forbindelse med nogle tyskere, som skaffede ham ind på Dagmarhus

som tolk. Forinden havde han knyttet kontakt med modstandsbevægelsen, så han kunne komme til at aflevere eventuelle oplysninger fra Dagmarhus. Ved ansættelse i kartoteket lykkedes det ham igennem et par måneder, under stor fare og under sine egne landsmænds mistanke, at videregive mange værdifulde oplysninger til journalist ved Nationaltidende, Niels Jørgensen, som var leder af blad- og sabotageorganisationen, „Hjemmefronten“. Han rapporterede, hvordan arresterede kammerater klarede forholdene og advarede mod razziaer. Ved en bestemt lejlighed reddede han en halv snes kammerater fra arrestation. På grundlag af angivelser blev „Hjemmefronten“ rullet op i april-maj 1944. Kort efter arresteredes Erik Gerhard Andersen. Han indsat i Vestre Fængsel og dømtes til døden 16.9.1944. Henrettet i Ryvangen den 21.2.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 386

CK., 7.166

D.f.U., 30.308/45

UFF., 30.

Litteratur:

De sidste Timer, side 219-220 (foto)

På det tyske slavemarked, side 17-20

De fem lange Aar, III, side 1173

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 476

Besættelsestidens illegale blade og bøger, 1940-1945, side 107.

Tidsskrifter:

Journalisten, 1945, nr. 6

Avisstof:

Information, 7.7., 9.7., 28.8.1945

Social-Demokraten, 9.7., 20.8.1945

Nationaltidende, 8.5., 27.5., 9.7.1945

Randers Amtsavis, 14.5.1945.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Andersen, Ernst Frederik

Lætarius,

gartner, f. 1.12.1914 i Dalum, d. 28.2.1945 i Baggesensgade.

Gift den 26.11.1944 med Birgit Elisabeth Madsen, f. 20.12.1925.

Medlem af modstandsorganisationen AM-PA, kompagni A 5.

Udgået fra Ungarnsgades Skole og ud-

dannet som gartner. Medlem af Socialdemokratiet.

Ernst Andersen blev i efteråret 1943 tilsluttet de militære grupper på Amager og deltog bl. a. i våbentransporter. Han blev arresteret den 10.1.1945, sigtet for opbevaring af våben. Samtidig arresteredes fem af Ernst Andersens kammerater, heriblandt jord- og betonarbejder Kaj Aage Henry Nielsen (se denne). Ernst Andersen blev indsat i Vestre Fængsel. Sidst i februar 1945 blev der skudt to Gestapofolk på hjørnet af Baggesensgade og Todesgade. Natten til den 28. 2.1945 blev Ernst Andersen og Kaj Aage Henry Nielsen kastet ud af en bil samme sted, dræbt som gengæld af Hipo.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4.382

D.f.U., 31.111/45

CK., 53.053

UFF. 31.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 486

Tidsskrifter:

Information, nr. 430, 10.3.1945

Nordisk Nyhedstjeneste, nr. 395.

Avisstof:

Nationaltidende, 17.7.1945

Nordsjælland, 25.6.1945

Social-Demokraten, 20.8.1945.

Monumenter:

Mindesten på Christmas Møllers Plads.

Andet:

Begravet, Tårnby Kirkegård, afd. P., nr. 41.

Andersen, Ferdinand Emil Martin,

ekstraarbejder, f. 13.1.1918 i Fredericia, d. 19.4.1945 i Ryvangen.

F.: Overportør Hans Andersen, f. 24.9.1895, d. 8.1.1961 og hustru Thyra Olga Margrethe f. Jensen, 18.8.1897, d. 14.2.1954.

Gift 23.12.1938 med Helle Thygesen Flensburg, f. 23.12.1918. (B.: D. 21.6.1939, P. 16.2.1941, D. 23.10.1943).

Medlem af jernbanesabotagegruppe i Fredericia. Fra skolen kom Ferdinand Andersen ud at sejle med Ø.K.'s skibe til Kina og Japan. I 1938 aftjente han sin værnepligt som marinesoldat, og blev i 1940 an-

sat som hjælpearbejder ved Fredericia station. Her blev han, der bevægedes af en stærk nationalfølelse, tilknyttet en jernbanesabotagegruppe, hvoraf de fleste medlemmer var ansat ved stationen i Fredericia. På Ferdinand Andersens bopæl, Treldevej 30, opbevaredes et mindre sprængstof- og våbenlager. Natten mellem den 2. og 3. marts 1945 blev gruppen arresteret og ført til Domhuset i Kolding. Den 12.4.1945 overførtes gruppen sammen med medlemmerne af en jernbanesabotagegruppe fra Taulov, som gruppen fra Fredericia havde haft forbindelse med, til Vestre Fængsel. Efter at være blevet stillet for en krigsret den 18.4.1945 og dømt til døden, blev ni mand henrettet i Ryvangen den 19.4.1945, heriblandt Ferdinand Andersen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 11.011

D.f.U., 30.694/45

UFF. 32.

Litteratur:

De sidste Timer, side 206-207 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 476

Danmarks Frihedskamp, I, side 218.

Tidsskrifter:

Jernbanetidende 1945 nr. 10 og 11 – 1946 nr. 1.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Fredericia Dagblad, 5.5. (foto) 9.7.1945

Politiken, 25.4.1945.

Monumenter:

Fotografi, rådhuset, Fredericia

Mindeplade, DSB's Mindelund, Fredericia

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografier over medlemmer af Fredericia-gruppen: Ole Christensen, Hans Eeg, Helge Carlo Harry Hermann, Ivar Peder Lassen, Hans Christian Just Petersen.

(Den 16.3.1945 blev Ferdinand Andersens bopæl i Fredericia, Treldevej 30, sprængt i luften af tyskerne).

Begravet, Fredericia Nordre Kirkegård, IV A 19-23.

dersen i Glåsborg, Fjellerup sogn 26.6.1895.

Gift 7.11.1944 med Marie Christense Eilersen, f. 23.12.1921 i Brede sogn. (B.: P. 29.6.1945).

Tilknyttet militær byledelse i Grenå. Instruktør for og medlem af sabotagegruppe i Horsens. Dæknavn „Henry“.

Georg Valther Andersen gik på Enslev Skole og kom efter en tid ved landbruget på Voldby Ungdomsskole. Han ansattes som reservepolitibetjent 1. dec. 1942 og forrettede tjeneste ved politikasernen i Vejle. Senere blev han forflyttet til jernbanebevogtningen og var sidst tjenstgørende i Grenå. Ved den tyske aktion imod det danske politi gik Georg Valther Andersen under jorden og tilsluttedes modstandsbevægelsen. Han fungerede som våbeninstruktør direkte under den militære byledelse i nært samarbejde med faldskærmsmanden Leif Bangsbøl. Da tyskerne oprettede modstandsorganisationen „Horsens Hjemmeværn“ måtte en af de ledende i dette arbejde efter nogen tids forløb forlægge sit virkefelt til Grenå. For at reorganisere modstandsarbejdet i Horsens, der nu kun hvilede på en enkelt intakt gruppe, sendtes Georg Valther Andersen til assistance. Han fungerede tillige som våbeninstruktør, sprængstofdepotforvalter og våbenfordeler. Sammen med horsenssabotørerne udførte han en lang række aktioner, særlig jernbanesabotager. Hans nærmeste medarbejder var gymnasiast David Vang Jensen (se denne). Den 10.2.1945 forsøgte de to i fællesskab en uhyre dristig aktion imod et stærkt bevogtet punkt, krydsskinnen ved den sydlige udkørsel fra jernbanestationen. De var begge forklædt som ekstraarbejdere ved DSB, men de tyske poster fattede mistanke, og det kom til ildkamp, hvorved begge dræbtes. Deres lig blev senere fundet nedgravet i Bygholmskoven. Georg Valther Andersen bisattes efter befrielsen på Horsens Østre Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.801

D.f.U., 30.177/45

UFF., 34.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, side 130, 475, 490, 493-94, 497-98, 500, 524

Andersen, Georg Valther,

reservepolitibetjent, f. 8.12.1920 i Ørum sogn, Randers amt, d. 10.2.1945 i Horsens.

F.: Arbejdsmand Alexius Henry Frederik Andersen, f. 11.1.1893 i Solbjerg, d. i Canada og hustru Mary Kirstine Johanne f. Pe-

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 478
Politiets Mindeblad, side 13 (foto)
Sønderydsk Maanedsskrift 1945, side 126
Tidsskrifter:
Voldby Ungdomsskole 1945 (foto), 1946.
Avisstof:
Djurslands Venstreblad, 12.5.1945
Horsens Avis, 11.5., 22.5.1945
Horsens Folkeblad, 7.5., 11.5., 12.5., 14.5., 16.5.1945
Herning Folkeblad, 17.5.1945
Randers Dagblad, 15.5.1945
Veje Amts Folkeblad, 14.5.1945.
Monumenter:
Mindeplade på Voldby Ungdomsskole
Mindesten i Grenå Lystanlæg
Mindeplade på 4. Maj kollegium i Horsens
Mindeplade i Brede Kirke
Mindesten i Bygholm Park, Horsens
Mindesten ved Klosterkirken i Horsens
Mindeplade, Politigården i København.
Andet:
Begravet, Horsens Østre Kirkegård, litra V, nr. 657-59.

Andersen, Gert Schinnerup,
murersvend, arkitektstuderende, f. 1.10.1919 i Ordrup, d. 9.4.1945 i Asserbo Plantage.
F.: Generalkonsul Alfred Schinnerup Andersen, f. 1.11.1871 i Horsens, d. 1.11.1948 og hustru Rigmor Juliane Caroline f. Pedersen, 1.11.1880 i København.

Aktiv i modstandsbevægelsen på Haslev-egnen og i Nordsjælland. Medlem af Kulsvierbataljonen.

Omkring årsskiftet 1944-45 påbegyndte det tyske politi oprulningen af modstandsbevægelsen i Slagelse og foretog 2.3. arrestationer i Haslev. Gert Andersen søgte i denne situation til Nordsjælland og trådte ind i modstandsarbejdet her. Dræbt 9.4. 1945 i Asserbo plantage.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 24.386, sagsakter grundlag for b.
D.f.U. 31.566/45
CK., 53.086
UFF., 35
Justitsministeriets 6. kontor 2.910/46
Litteratur:
Danske Lægemoirer, V, side 108, 120
Andet:
Begravet, Ordrup Kirkegård, afd. 0, nr. 1-3.

Andersen, Hans Jørgen,
malerlærling, f. 3.10.1924 i København, d. 25.3.1945 i Brandenburg-Görpen.
F.: Viceskoleinspektør Niels Peter Andersen, f. 30.12.1895, og hustru Ingrid, f. Petersen 29.7.1899.

Medlem af sabotagegruppe i Odense.

Realeksamen fra Dalum centralskole 1940. Medlem af KFUM's spejderbevægelse.

Hans Jørgen Andersen var tilsluttet en modstandsgruppe i Odense, der den 23.3. 1943 øvede sabotage mod gymnastikbygningen ved den danske kaserne i Odense. Bygningen anvendtes af den tyske værne-magt som garage. Gruppens forbindelse med aktionen blev imidlertid røbet, hvorefter deltagerne gik under jorden. Hans Jørgen Andersen rejste til Kalundborg for derfra at søge til Sverige, men blev sporet af det danske politi, der arresterede ham den 18. juni 1943. 16. september 1943 overført til Vestre Fængsels danske afdeling og den 12. januar 1944 til Vestre Fængsel's tyske afdeling. Her blev han den 13. januar 1944 idømt fire års tysk tugthus og overført til Brandenburg-Görpen, hvor han døde som følge af tuberkulose. Hans urne blev senere ført her til landet og bisat på Dalum Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:
D.f.U., 32.265/45
UFF., 37
Litteratur:
Helvede har mange navne, side 290
Træk fra Odense, side 181.
Tidsskrifter:
KFUM, Klosterbakken, Odense 1945, nr. 10.
Monumenter:
Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.
Andet:
Begravet, Dalum Kirkegård, litra K. nr. 38/39.

Andersen, Hans Jørgen Christian,
kusk, f. 11.3.1900 i Odense, d. 27.9.1944 på det tyske lazaret i Vojens.
F.: Arbejdsmand Niels Andersen, f. 19.2.1870, d. 9.11.1944 og hustru Marie f. Ras-mussen, 7.4.1876, d. 5.10.1946.

Gift 9.1.1937 med Jensine Christine Grøn, f. 8.2.1914.

Sabotageleder i Haderslev under region III.

Fra 1930–35 tjeneste i motorordonnans-korpset, 6. deling. 1935 udnævnt til chef for 6. delings 1. sektion og virkede som sådan til korpsets ophævelse 31.7.1937.

Ved sin død ansat som kusk i Haderslev.

Hans Andersen ejede en brændende fædrelandskærlighed, der bl. a. kom til udtryk i hans uddannelse i korpset og i hans engagement i modstandskampen. Han var aktiv i det illegale arbejde i Haderslev fra det tidlige forår 1944 og blev leder af modstandsarbejdet sammesteds fra juli til september. Efter at være blevet eftersøgt på sin bopæl gik han under jorden og tog ophold på Vedsted Landbohjem. Herfra fortsatte han det illegale arbejde, oprettede grupper i Hammelev og Vedsted, og organiserede deres samarbejde med grupper i Haderslev, Øsby og Christiansfeld. Under Hans Andersens ledelse udførtes flere jernbanesabotager og sprængninger hos værnemagerfirmaer. 26.9.1944 fejrede man kongens fødselsdag på landbohjemmet, da dette blev omringet, og Hans Andersen, efter visitation af de tilstedeværende, arresteret. Under flugtforsøg blev han dødeligt såret. Hans lig blev senere fundet nedgravet sammen med andre på Skrydstrup flyveplads og bisat på Tyrstrup Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.751

D.f.U., 30.296/44

UFF., 38

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, I, side 240-241

Træk fra Odense, side 181.

Tidsskrifter:

Sønderjysk Månedsskrift 1945, side 92

Haderslevsamfundets Arsskrift 1945, side 52-55

M. O. F.-posten nr. 1., nov. 1945, side 2

Budstikken, okt. 1944

F.V.-bladet, juni 1961, nr. 8.

Avisstof:

Dannevirke, 18.5., 19.5., 26.5., 29.5., 30.5., 31.5., 8.6., 1945

Jyllands-Posten, 19.5.1945

Jydske Tidende, 19.5., 23.5., 29.5., 30.5., 3.6.1945

Vejle Amts Folkeblad 18.5.1945

Nationaltidende, 19.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, Tyrstrup Kirkegård

Mindesmærke, Skamlingsbanken

Mindeplade, Vedsted Landbohjem.

Andet:

Se biografi over Hans Oksen Andersen, Martin Grøn, Arnold Svend Aage Jørgensen og Erik Schlosser.

Andersen, Hans Peter,

kontorassistent, f. 22.3.1901 i København, antagelig død 28.1.1945 i Stutthof.

Gift 7.12.1928 med Inger Christine Hansen, f. 15.3.1903. (B.: P. 18.3.1929, P. 6. 11.1930).

Hans Peter Andersen var ansat på Burmeister & Wain som kontorassistent. Som medlem af Danmarks kommunistiske Parti deltog han i illegalt arbejde som afdelingsformand. Som følge heraf blev han arresteret 7.5.1943 og indsat i Vestre Fængsel. Herfra overførtes han til Horsørød og senere til Stutthof. Her lå han i januar 1944 meget syg af lungebetændelse. Under evakuering af lejren, antagelig den 28.1.1945, dræbtes Hans Peter Andersen ved skud af SS-vagten. Hans lig hjemførtes efter krigens ophør og bisattes i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 131

D.f.U., 30.799/45

CK., 6.497

UFF., 40

Litteratur:

Helvede har mange navne, side 89, 98.

Tidsskrifter:

B & W, 12. årg. maj-juni 1946, nr. 5-6

Pigråd, nr. 7, 1948, side 6

Monumenter:

Mindeplade i porten i det gamle pakhus,

Strandgade 4, Christianshavn

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andersen, Henning,

mølleriejer, f. 16.7.1917 i Linde, død 29.6. 1944 i Ryvangen.

F.: Fhv. karetmager Martin Andersen, f. 12.2.1888 i Thisted og hustru Emilie Kirstine f. Larsen, 22.12.1889 i Odesund.

Gift den 30.5.1940 med Marie Mathilde Svendsen, f. 26.4.1916 i Lem, Randers amt. (B.: P. 3.11.1940, P. 30.5.1943, P. 23.10.1944).

Medlem af Hvidstengruppen.

I 1942 købte Henning Andersen møllen i Hvidsten.

Hen på sommeren 1943 kom han ind i den modtagegruppe, som kroejer Marius Fiil havde organiseret. Han deltog i gruppens arbejde med modtagelse af faldskærmsfolk, våben og sprængstof på modtagelsespladsen, Allestrupgårds plantage. I efteråret 1943 (sandsynligvis i oktober måned), da gruppen var ude på modtagelse, skete et alvorligt uheld. Ved en fejltagelse sendte man lys til en tysk maskine, som man havde antaget for engelsk. Hvidstengruppen måtte herefter stoppe modtagearbejdet. Foruden modtagearbejdet deltog Hvidstengruppen også i flytningearbejdet.

I december 1943 blev der arresteret tre faldskærmsfolk i Århus. Denne arrestation fik konsekvens for de modstandsgrupper, de havde været i kontakt med. Dette gjaldt også for Hvidstengruppen. På trods af de mange arrestationer, som satte ind over hele Jylland, valgte gruppen at fortsætte, og man forberedte sig på at genoptage modtagearbejdet. Den 10.3.1944 skulle der have været nedkastning igen, men radiomeldingen fra England udeblev. Allerede dagen efter ankom Gestapo fra Århus og arresterede en del af Hvidstengruppen. De tiloversblevne – og iblandt dem var Henning Andersen – besluttede ikke at flygte. De fjernede derfor alt kompromitterende materiale, såsom sprængstof og våben, og den 17.3.1944 blev resten af gruppen – deriblandt Henning Andersen – arresteret. Det lykkedes kun to af gruppens medlemmer at flygte. Den 26.6.1944 blev syv af gruppens medlemmer dømt til døden ved tysk krigsret i København.

Dette skete samtidig med den begyndende uro i København, som i løbet af få dage skulle kulminere i folkestrejken.

Den 29.6.1944 blev Henning Andersen, sammen med de øvrige dødsdømte, skudt i Ryvangen.

Efter befrielsen blev deres lig fundet og ført til Hvidsten og begravet i Mindelunden dér den 16.6.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.280

D.f.U., 30.240/44.

UFF., 41.

Litteratur:

De fem lange Aar, II, side 772

Hvidstengruppen (foto)

Ingen tænder et Lys, side 164-65

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, side 232-234

4.Maj Kollegiets Mindebog i København.

Tidsskrifter:

Danmarksposten, 1945, nr. 7-9

Information, 1.3.1945, nr. 422

Pigtråd, 1956, nr. 7-8

Billedbladet, 1945, nr. 22, side 5.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 3.6.1945 (Interview med Gudrun Fiil og hendes døtre ved Carsten Nielsen), 17.7.1945

Fyns Stiftstidende, 5.5.1945

Jydske Tidende, 15.6.1945

Jyllands-Posten, 8.6. og 15.7.1945

Politiken, 7.5., 29.6., 30.6., 4.7.1945

Randers Amtsavis, 19.5. og 17.7.1945

Randers Dagblad, 7.5., 11.5., 16.5. og 19.5 (foto) 14.6. og 17.7.1945

Social-Demokraten, 11.7.1945

Sydvestjylland, 15.5.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945

Aalborg Stiftstidende, 12.8.1945

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografier over: Marius og Niels Fiil, Johan Kjer Hansen, Albert Carlo Iversen, Niels Nielsen Kjer, Søren Peter Kristensen og Peter Bergenhammer Sørensen.

Andersen, Henning Charles,

forgylde, f. 26.12.1911 i Børglum, d. 20.4.1945 i Ny Adelgade 12, København.

F.: Marius Vilhelm Andersen og hustru Cecilia f. Bengtson.

Medlem af militærgrupperne i København under afsnit 7, 5. bataljon. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Henning Charles Andersen var uddannet som forgylde, men arbejdede som repræsentant for et bogfirma i Århus.

Dræbt af Hipofolk på sin bopæl natten til den 20.4.1945.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 147
D.f.U., 30.178/45
CK., 6.606
UFF. 42.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.
Andet:
Begravet, Sundby Kirkegård, afd. 6. rk. 6, nr. 53.

Andersen, Jens Albert,

fhv. lærer, f. 7.5.1888 i Odense, d. 24.1.1944 i Stutthof i Polen.
Gift 27.3.1929 med Ane Marie Jørgensen, f. 14.8.1897 i Hagedsted (B.: P. 10.9.1930).

Medlem af den illegale kommunistiske blad-gruppe i Odense, der udgav bladene „Trods alt“, „Land og Folk“ og „Gnisten“.

I november 1942 arresteret som følge af sin illegale virksomhed og ved Københavns byret idømt 4 måneders fængsel efter lov af 22.8.1941, den såkaldte kommunistlov. Efter fængslingens udløb overført til Horserød og den 2.10.1943 deporteret til Stutthof i Polen. Her afgik han ved døden i begyndelsen af 1944.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 15.777
D.f.U., 30.297/44
UFF., 45.

Litteratur:

Den illegale presse, side 562-563
Helvede har mange navne, side 89.

Tidsskrifter:

Danskeren, 9.4.1945
Nordsjælland, 25.6.1945.

Avisstof:

Social-Demokraten, 11.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København
Mindeplade, Absalonsgade 26, Odense
Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj
Mindeplade i Ryvangen.

Andersen, John Erik,

vulkanisørlærling, f. 27.4.1926 i København, d. 3.3.1945 i Ryvangen.
F.: Chauffør Hans Christian Andersen, f.

16.5.1903 i København, d. 8.12.1945 i København, og hustru Ingeborg Christa Emilie f. Arvesen, 6.6.1905 i København.

Medlem af modstandsorganisationen BOPA, hvor han bar dæknnavnet „Mogens“.

Kom i lære som vulkanisør. Var medlem af „Dramaten“ på Amager. (Formentlig har John Erik Andersen truffet sin senere gruppeleder i BOPA, Carl Borch Sørensen (se denne), i Løjtehus dramatiske forening. Kort tid efter Carl Borch Sørensens indtræden i sommeren 1944, indtrådte John Erik Andersen således i BOPA, hvor han blev knyttet til „James“ gruppe). Sammen med sin gruppe deltog han i en lang række af BOPA's største sabotager, således sabotager imod „Globus“, Dansk Industri Syndikat, „Torotor“, Hans Lystrup, Hærens våbenarsenal, „Standard Electric“, samt aktionerne imod tyske flyvemaskiner i Kastrup Lufthavn og på flyvepladsen ved Kløvermarksvej. Den 15.2.1945 blev gruppelederen arresteret og få timer efter andre fra gruppen. Sidst i februar arresteredes John Erik Andersen selv. Kun én, „Hans“, slap væk efter en heftig ildkamp med Gestapo. De andre førtes til Shellhuset. Den 27.2.1945 henrettedes to af gruppens medlemmer, Carl Borch Sørensen og Preben Richard Christensen (se denne). Den 3.3.1945 blev John Erik Andersen henrettet i Ryvangen efter at være blevet dømt til døden ved tysk krigsret.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 47.

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto)
De sidste Timer, side 107 (foto)
De fem lange Aar, II, side 925
Frit Danmarks Hvidbog, II, side 476.

Tidsskrifter:

Danmarksposten, 1945, nr. 2-3
Økonomi og Politik, 1945 (19-20).

Avisstof:

Berlingske Tidende, 21.7.1945
BT, 20.7.1945
Information, 20.7. og 29.8.1945
Nationaltidende, 20.7.1945
Politiken, 12.3.1945
Social-Demokraten, 21.7.1945.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Andersen, Jørn,

exam. polyt. og fabrikant, f. 9.8.1909 i Nervi i Italien, d. 17.3.1945 i Ryvangen.

F.: Direktør Anders Peter Andersen, f. 30.4.1878 i Svendstrup pr. Hammel, d. 19.8.1944 i København, og hustru Kamma Andersen, f. Berthelsen, 28.12.1883 i København.

Tilknyttet modstandsorganisationen Holger Danske. Student fra Birkerød Kostskole. Exam. polyt. fra Den polytekniske Lærestalt. Uddannet som radiotekniker på Teknologisk Institut. Efter at have været ansat hos blandt andet Philips, TO-R og Allways, det sidste sted som prøvemester, startede han i 1942 sit eget firma, Windeløv & Andersen. Jørn Andersen var tilknyttet Holger Danskes 1. kompagni, 2. afdeling, 3. gruppe. Gruppen gennemførte en række fabriks sabotager og likvidationer. I februar 1945 var Georg Stougaard (se denne) blevet leder af afdeling 2, og Hans Brahe Salling (se denne) var udset til at lede gruppe nr. 3. Gruppen havde på dette tidspunkt våbenlager i kommissionsforretningen ved siden af Stougaards arbejdsplads i Skindergade 44. Den 24.2.1945 blev Salling imidlertid genkendt på gaden og tillige med et andet medlem af gruppen, Svend Borup Jensen, arresteret. Borup Jensen blev imidlertid løsladt samme nat, idet han og Salling lod, som om de ikke kendte hinanden. Borup Jensen advarede straks resten af gruppens medlemmer, og man aftalte nye mødesteder og mødetider med Stougaard. Georg Stougaard gjorde sig et ærinde i urmagerforretningen om mandagen den 26.2.1945, hvilket medførte hans arrestation. Tyskerne havde lagt en fælde i forretningen, og da de øvrige medlemmer forsøgte at opklare Georg Stougaards udebliven, arresteredes de én efter én i løbet af dagen, således også Jørn Andersen. Den 17.3.1945 henrettedes han i Ryvangen tillige med sine gruppekammerater, hvoraf kun én benådedes med 10 års tughus.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 677

CK., 8995

D.f.U., 30.179/45

UFF., 48.

Rigsarkivet:

Jens Lillelunds arkiv: Diverse sabotagerapporter (Holger Danskes 1. kompagni, 2. afdeling, 3. gruppe).

Litteratur:

De sidste Timer, side 148-149 (foto)

De fem lange Aar, II, side 925

Det kæmpende Danmark, side 5

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 476.

Tidsskrifter:

Birkebladet (Birkerød Kostskoles Samfund) 1945, nr. 4

Danmarksposten, 1945, nr. 2-3

Friheden, 1945, nr. 13, side 3

Gestapofangen, 1955, nr. 4

Økonomi og Politik, 1945 (19-20).

Avisstof:

Berlingske Tidende, 27.5.1945

Børsen, 5.5.1945

Nationaltidende, 26.5. og 27.5.1945

Social-Demokraten, 26.5. og 27.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Garnisons Kirkegård, 0-5-5.

På ti-årsdagen for henrettelsen oprettedes et mindefond: „Jørns Minde“.

Se biografier over: Svend Georg Borup Jensen, Kaj Leo Kristensen, Einar Ole Mosolf, Kaj P. C. Ohlsen, Hans Brahe Salling og Georg Vilhelm Jørgen Stougaard.

Andersen, Kaj,

stud. theol., f. 10.10.1923 i Ribe, d. 4.11.1944 på godsbanegården i Silkeborg.

F.: Telegrafmed Kresten Andersen, f. 1893 i Vindum sogn, d. 1949 i Silkeborg og hustru Boline Kristiane f. Andersen, 1896 i Hjerm sogn.

Tilknyttet sabotagegruppe i Silkeborg.

Student fra Th. Langs Skole i Silkeborg 1943. Påbegyndte et studium ved det teologiske fakultet i Århus.

Kaj Andersen tilknyttedes den ene af de to sabotagegrupper „Vest“ og „Øst“, der opbyggedes af Hans Peter Krarup Andersen i Silkeborg. Gruppens medlemmer kendte hinanden fra terrænsportsforeninger og startede med illegal bladvirksomhed. I sommeren 1944 fik man tilførsler af sprængstof og gennemførte en række sabotager. Kaj Andersen fik den 4.11.1944 til opgave, sammen med et andet medlem af gruppen, at afvæbne to tyskere i et blokhus

ved jernbanen. Det viste sig, at der ikke var to, men seks tyskere i huset, og der udspandt sig en ildkamp, hvorunder Kaj Andersen dræbtes, medens det lykkedes kammeraten at undslippe.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 13.756

UFF., 49.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, side 511, 515, 525 og 526

Derfor måtte vi sejre, side 114, 150

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 479

Aarhus under Besættelsen, side 328.

Tidsskrifter:

Th. Langs Skoles Samfund 1946, side 19-20 (foto)

Roning nr. 6, 1945, side 70.

Avisstof:

Silkeborg Avis, 17.5. og 23.6.1945

Silkeborg Socialdemokrat, 5.5.1945

Vestsjællands Socialdemokrat, 21.7.1945

Monumenter:

Mindeplade, Th. Langs Skole i Silkeborg

Mindeplade, Århus Universitet

Mindeplade, Drewsensvej i Silkeborg

Mindeplade, Søndergades Skole, Silkeborg

Mindesten, Silkeborg ny Kirkegård.

Andet:

Begravet, Silkeborg Vestre Kirkegård, litra D 1-30.

Andersen, Knud Hjalmar,

pressesvend, CB-instruktør, f. 3.7.1916 i Roskilde, d. 5.5.1945 ved Sorø på landevejen.

F.: Anders Andersen, f. 23.5.1881, d. 18.2.1951, og hustru Anna Louise f. Hansen, 30.1.1883, d. 1.10.1942.

Gift 10.6.1939 med Anna Margrethe Jacobine Svendsen, f. 6.1.1918. (B.: P. 7.12.1943).

Medlem af modtagegruppe i Roskilde.

Igennem flere år ansat i familiens renseri i Roskilde. Trak frinummer til soldattertjenesten, men blev taget som CB'er ved krigens begyndelse. Medlem af Socialdemokratiet. Inden for luftværnet erhvervede han gennem en flerårig uddannelse til en befalingsmandsgrad som gruppefører i CB-politiet et udpræget kendskab til organisationsarbejde, der kom ham til gode i mod-

standsbevægelsen. Som betroet mand inden for luftværnet havde han adgang til luftværnets biler og depoter. Herigennem kunne han forsyne modstandsbevægelsen og stille materiel til rådighed, da han i efteråret 1943 trådte ind i en modstandsgruppe, der beskæftigede sig med modtagelse af våben ved nedkastning fra luften. Den 5.5.1945 var Knud Hjalmar Andersen tillige med tre andre frihedskæmpere på vej i en kurérbil fra København, da de ved Albertistøtten på hovedvej 1, kort før Sorø, stødte på en automobilspærring. De blev her fejlagtigt antaget for at være Hipofolk af de frihedskæmpere, der bevogtede vejspærringen, og disse åbnede ild mod bilen, hvorved Knud Hjalmar Andersen og to af hans kammerater dræbtes på stedet, mens en fjerde kammerat hårdt såret blev ført til sygehuset og døde kort efter indlæggelsen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.971

D.f.U., 30.660/45

UFF., 50.

Tidsskrifter:

Fodboldspilleren, Medlemsblad for Roskilde Boldklub, nr. 12, 2. årg.

Avisstof:

Roskilde Tidende, 7.5.1945 (foto), 11.5., 28.5.1945

Roskilde Dagblad, 7.5.1945

Ringsted Folketidende, 7.5.1945

Social-Demokraten, 20.8.1945.

Monumenter:

Mindesten ved Albertistøtten i Sorø

Monument på Rådhusstorvet i Roskilde.

Andet:

Begravet, Himmelev Kirkegård, litra D, rk. 7, nr. 3.

Se biografi over: Erik Andersen, Jens Clausen og Børge Olesen.

Andersen, Knud Nørlem,

kommunelærer, f. 7.7.1914 i Nibe, d. 5.6.1945 på sygehuset i Sønderborg.

F.: Skræddermester Ejnar Christian Nørlem Andersen, f. 22.3.1882, d. 2.4.1942, og hustru Bodil Marie Nielsen, f. 15.1.1886.

Byleder i Skive.

Tog i 1936 eksamen fra seminariet i Rarum. Vikar i Skive. Medlem af Det danske Spejderkorps. Besad store musikalske evner

og fungerede som korleder. 1938 indkaldt til militærtjeneste i Viborg. Gennemgik kornetskolens og oplevede herunder den tyske besættelse, hvilket synes at have haft betydning i forbindelse med hans senere arbejde i modstandsbevægelsen. Gennem starten af en terrænsportsforening var han med til uddannelsen af en lille illegal gruppe og ledende ved de første nedkastninger af våben på Skive-egnen. Han led af basedow, og denne sygdom forværredes under hans meget aktive modstandsarbejde som byleder.

Det var besluttet, at han skulle indlægges, da Gestapo den 9.1.1945 foretog en omfattende razzia i Skive. Knud Nørlem Andersen anholdtes og førtes til Århus. Herfra kom han til Frøslev, hvor han på grund af sygdommens forværrelse indlagdes på Sønderborgs statshospital. Herfra organiseredes en vellykket flugt, men 21.4.1945 blev han på ny pågrebet. Han sendtes tilbage til Frøslev, og indlagdes ved befrielsen på statshospitalet, hvor han døde efter en operation den 5.6.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.986

D.f.U., 30.624/45

UFF., 51

Rigsarkivet: J. A. Toldstrups arkiv: Korrespondance vedr. de enkelte distrikter 1944-45, korrespondance mellem Toldstrup og distrikt Skive. (6 breve)

Samme, korrespondance med overordnede: Breve fra Vagn Bennike til Toldstrup.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, side 132-135 (foto)
46 Navne, side 65-66 (foto)

Medens vi ventede, side 78-79 (foto)

Vor Vej til 5. Maj, side 237.

Tidsskrifter:

Arbejdersangeren, nr. 6, 1945

Danskeren, nr. 6, 1945

Håndbog for Hæren, 1946, Hærens faldne

Folkeskolen, nr. 25 og 26, 1945

Ranum Seminarium, Elevforeningens medlemsblad, nr. 2, 1945

Spejdersport, nr. 9, 1945

Spejdernes Magasin, nr. 9, 1945

Garderbladet, nr. 1, 1946.

Avisstof:

Nationaltidende, 6.6.1945

Skive Folkeblad, 9.5., 6.6., 7.6., 9.6. og 11.6. 1945

Aalborg Amtstidende, 6.6. og 11.6.1945

Aalborg Stiftstidende, 6.6.1945.

Monumenter:

Mindesten, Hylkedam pr. Gelsted, Fyn

Mindeplade, Ranum Seminarium

Mindeplade, Sergentskolen på Kronborg

Mindeplade, Viborg Kaserne

Mindeplade, Skive Sdr. Skole.

Andet:

Begravet, Nibe Kirkegård, nr. 718-4.

(Hos Knud Nørlem Andersens familie opbevares et omfattende kildemateriale fra besættelsestiden).

Andersen, Knud Otto Lykke,

CB-betjent, arbejdsmand, f. 6.1.1925 i København, d. 5.5.1945 på Sundby Hospital. F.: Specialarbejder Kaj Christian Andersen, f. 8.4.1893, d. 26.5.1927, og hustru Elisabeth f. Andersen, 18.3.1903, d. 25.10.1946.

Tilknyttet illegal militærgruppe på Amager.

Dræbt undervejs til sin gruppe på hjørnet af Uplandsgade og Vermlandsgade, da den bil, han var under transport i, udsattes for ild fra Hipofolk.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 68

D.f.U., 30.454/45

CK., 2876

UFF., 52.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 479.

Tidsskrifter:

Danskeren, nr. 22, side 8, 18.5.1945.

Avisstof:

Social-Demokraten, 6.5., 11.5.1945.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, nr. 10-37-18.

Andersen, Knud Valdemar,

forstelev, f. 17.7.1923 i Røllum Skole pr. Åbenrå, d. 23.4.1945 i Frøslev.

F.: Førstelærer Anders Jørgen Andersen, f. 23.3.1893, d. 5.3.1956 og hustru Anna Jensine Nicoline f. Sørensen, 20.5.1895.

Gruppeleder i Stubbæk under Åbenrå, senere byleder i Ribe under region III.

1935 optaget på Åbenrå Statsskole. Dimitteret som student 1942.

Ønskede at uddanne sig som forstmand

og begyndte som skovarbejder i Åtoft plantage under skovfoged Augustesen.

Af nationale grunde ønskede han at af-tjene sin værnepligt så snart som muligt, li-gesom de samme bevæggrunde lå bag et ak-tivt engagement i terrænsportsbevægelsen. Indkaldt 2.11.1942 i Sønderborg ved 10. bataljon, 3. kompagni. Samme måned måtte alt dansk militær forlade Jylland efter tysk krav, og kompagniet blev nu overført til Ulriksholm ved Kerteminde, hvor det inter-neredes fra 28.8.1943 til 14.10. s.å.

Ved hjemkomsten til Sønderjylland fort-satte Knud Andersen sin forstuddannelse og gik atter aktivt ind i terrænsportsbevæ-gelsen. Med udgangspunkt i denne organi-serede han i februar 1944 en sabotagegrup-pe i Stubbæk efter opfordring fra regions-ledelsen gennem Åbenrå byledelse. Den kom i aktion i april ved en række sprængninger af telefon- og elkabler syd for Åbenrå. I for-bindelse med oprulningen af regionen i juni 1944 var Gestapo på sporet af Knud An-dersen. Søndag 4.6.1944 kl. 14 blev Røllum Skole omringet af Gestapo. Det lykkedes imidlertid Knud Andersen at slippe bort gennem et vindue, hvorefter han gik under jorden. Tog senere ophold på Stenderup Strand skovridergård, hvor han arbejdede under navnet Anders Knudsen. Omkring 1.12.1944 blev han igen aktiveret og blev af regionsledelsen sendt som byleder til Ribe. Han fik her en dækstilling som volon-tør på biblioteket i Ribe. Kontakter til modstandskredse i Ribe fik Knud Andersen gennem sabotørerne Helge Brock Iversen og Jens Thue Jensen fra Bramminge (se disse), der tidligere havde organiseret grup-per i Ribe. Det lykkedes ham hurtigt at gøre en række grupper aktionsklare, og i den følgende tid koncentrerede han sig om jernbanesabotagen. Ved siden af sabotagear-bejde overtog og reorganiserede gruppen det illegale blad „Ribeposten“. I februar skete en række arrestationer i Ribe, og da Knud Andersen erfarede, at en af hans nærmeste medarbejdere var blevet arresteret og skulle bringes ud til Tange plantage til påvisning af et våbendepot, besluttede han at befri ham. Han var alene, og da kammeraten var un-der bevogtning af fire gestapofolk, blev over-magten for stor. Knud Andersen ramtes af 7 maskinpistolkugler under kampen og blev hårdt såret taget til fange. Han førtes til

feltlazarettet i Vojens, hvor han lå, indtil dette flyttede til statsseminariet i Hader-slev. Den 9.4.1945 overførtes han til Frø-slevlejren, hvor han døde 23.4.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 13.419

UFF., 53.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, side 568

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 479

Et Mindeskrift om Skovbrugsstuderende Knud Valdemar Andersen

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, side 146

Aage Trommer: Modstandsbevægelsen i Åbenrå og omegn, Sønderjydske Årbøger 1965.

Tidsskrifter:

Åbenråsamfundet 1945, side 57

Sønderjydsk Månedsskrift, 1945, side 92

Åbenrå Statsskole 1945

Lærernes 5. Maj Legat til Minde om Jes Pe-ter Asmussen, Knud Andersen og Henning Fischer. Åbenrå, u. å.

Morgenbladet, 1.5.1945.

Avisstof:

Jyllands-Posten, 11.6.1945

Viborg Stifts Folkeblad, 12.5.1945

Jydske Tidende, 12.5., 14.6., 17.7.1945 og 10.5.1946

Kolding Socialdemokrat, 19.7.1945

Sydvestjylland, 4.6., 11.6.1945

Vestjyden, 4.6.1945

Flensborg Avis, 16.5., 20.7.1945.

Monumenter:

Mindesten, Bülow's Kaserne, Fredericia

Mindesten, Tange Plantage, Ribe

Relief, Åbenrå Statsskole

Mindesmærke, Skamlingsbanken

Mindesten, Sct. Katrine Plads, Ribe.

Andet:

Begravet, Ensted Kirkegård, nye afdeling, nr. 617.

Andersen, Tage Løve Bottage Lindegaard Daniel,

arbejdsmand, f. 10.8.1911 i Villingebæk, d. 4.2.1945 i Lykkesholms Allé, København.

F.: Arbejdsmand Emil Alfred Andersen, f. 21.8.1877 i Tibirke, og hustru Hanne Marie, f. Hansen, 25.9.1886 i Blistrup.

Medlem af modstandsorganisationen Holger Danske.

Løve Andersen var bosat i Hornbæk.

Han var tidligere medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Efter udbruddet af den tysk-sovjetrussiske krig i 1941 viste hans venstreorienterede sympatier sig ved et forsøg på at melde sig til Waffen SS i den hensigt at komme til Finland som frivillig, for derfra at kunne desertere til Rusland. Hans kommunistiske fortid hindrede imidlertid denne plans udførelse. Han gik derefter aktivt ind i illegalt arbejde allerede fra 1942. Under jødeforfølgelsen var han beskæftiget ved gennemførelsen af transporter fra Nordsjælland. Sammen med sine to brødre, Erik og Viggo Andersen, blev Løve Andersen tilsluttet modstandsorganisationen Holger Danskes 1. kompagni 2. afdeling. Denne afdeling lededes af urmager Georg Stougaard (se denne), der senere arresteredes af tyskerne og henrettedes 17.3.1945. Løve Andersen var i Holger Danske tilsluttet en gruppe, der særlig havde til opgave at bekæmpe stikkere. Den 4.2.1945 blev han dræbt under forsøg på likvidation af en Schalburg-kaptajn.

Hans lig blev ført til Retsmedicinsk Institut i København, men senere fjernet derfra og ført til Hornbæk, hvor det blev begravet den 7.2.1945. Ved begravelsen blev Løve Andersens svoger, Emil Gordon Nielsen, arresteret af Gestapo, efter al sandsynlighed fordi det herigennem håbede at få oplysninger om Løve Andersens brødre. Liget af svogeren blev senere fundet nedgravet i klitterne ved Hornbæk.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.605

ER., 11.160

D.f.U., 31.308/45.

UFF., 71.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 479.

Avisstof:

Frederiksborg Amts Avis, 9.6.1945

Nordsjællands Socialdemokrat, 8.6.1945.

Monumenter:

Mindesten på Hornbæk Kirkegård.

Andet:

Begravet, Hornbæk gamle Kirkegård, afd. B, rk. 6, nr. 6-9.

Se biografi over Emil Gordon Nielsen.

Andersen, Martin Christian Villiam,

sømand, f. 16.7.1921 i Tveje-Merløse, d. 26.12.1943 på hjørnet af Emdrupvej og Tuborgvej i København.

F.: Enkefru Alvilda Hertha Kamilla Andersen, f. Hansen, 3.6.1886 på Frederiksberg, d. 27.10.1948 i København.

Medlem af modstandsorganisationen BOPA.

I 16-års alderen sejlede Martin Andersen som messedreng og tog efter et højskoleophold arbejde i en tørvemose.

Blev den 22.6.1941 arresteret som medlem af Danmarks kommunistiske Parti og via Vestre Fængsel indsat i Horserødlejren. Han tilbragte herefter 2¼ år i lejren. Den 29.8.1943 flygtede han og kom ind i BOPA i Viktor Larsens gruppe (se denne). Han gik i de følgende tre måneder meget ivrigt op i modstandsarbejdet. Gruppelederen havde fået kontakt med tre tyske soldater, der efter eget udsagn ønskede at desertere, og havde tilbudt af hjælpe dem til Sverige. Det var aftalt, at de skulle mødes på et nærmere bestemt sted. Soldaterne havde imidlertid kun handlet på skråmt, og en tysk officer og Gestapo indfandt sig i stedet. Viktor Larsen, der var under dækning af de to gruppemedlemmer, Gunnar Dahl (se denne) og Martin Andersen, blev dræbt under den påfølgende skududveksling. Under forsøget på at assistere ham dræbtes også Martin Andersen, medens Gunnar Dahl blev taget til fange, hårdt såret.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4956

D.f.U., 30.088/43

CK., 8999

Pol. afd. E., 3770/46

UFF., 57.

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto)

De fem lange Aar, side 127-28

Poul la Cour: „Mørklagt land“ i De 5 onde Ar.

Avisstof:

Ekstra-Bladet, 10.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, urnehaven S 1091/92

Gravstedet hjemfaldet i 1958.

Andersen, Niels Christian Magnus, bryggeriarbejder, f. 26.3.1909 i Holme Olstrup, d. 10.5.1945 i Frederiksberg Have. F.: Arbejdsmand Anders Andersen og hustru Charlotte.

Gift 6.4.1935 med Ellen Kirsten Petrea, f. 9.11.1911. (B.: D. 21.5.1935, D. 5.8.1942).

Tilknyttet modstandsbevægelsen under afsnit 8 V.

Niels Andersen havde i en årrække haft ansættelse på kørselsafdelingen på Carlsberg bryggerierne. Han blev i begyndelsen af 1944 tilknyttet modstandsbevægelsen og den 10.5.1945 dræbt under ildkamp med Hipo på Frederiksberg.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 365

D.f.U., 30.046/45

CK., 8.633

UFF., 58.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 479.

Avisstof:

Morgenbladet, 12.5.1945

Social-Demokraten, 12.5.1945

Næstved Tidende, 15.5.1945.

Andet:

Begravet, Søndermark Kirkegård, afd. 8, nr. 315.

Andersen, Ole Bay,

disponent, f. 13.11.1921 i Slagelse, d. 29.3.1945 i Ryvangen.

F.: Direktør Herman Siegfred Andersen, f. 20.2.1892 i Helsingør og hustru Anna Katriene, f. Christensen, 23.11.1894 i Maribo.

Gift 19.9.1944 med Magda Petersen, f. 15.11.1917 i Århus. (B.: P. 21.1.1945).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Slagelse.

Skolegang på Østre Skole og Slagelse Gymnasium; realeksamen 1937. Manufaktur-lære i Magasin du Nord i Roskilde. Afgangseksamen fra Handelshøjskolen. Rekrut ved fodfolket i Holbæk. Gjorde som kornet tjeneste først ved 17. bataljon, senere ved 8., og lå den 29.8.1943 som vagtkommandør i Gribskov. Interneret til 11. 10. samme år. Efter interneringen fik han ansættelse i Magasin du Nord i Århus og giftede sig. Ole Bay Andersen var opdraget

i et hjem, hvor respekten for konge og fædreland stod højt. Han var aktiv spejder i Det Danske Spejderkorps 1932–1937 og trådte den 12.11.1943 ind i Slagelses Sankt Georgs Gilde. Tilknyttet illegalt arbejde i Århus. Da han i efteråret 1944 vendte tilbage til Slagelse fra Århus, fortsatte han med stor iver i Slagelse det illegale arbejde. Under Egil Bruno de Neergaards ledelse (se denne) var der her i løbet af 1944 sket en kraftig vækst i modstandsarbejdet. I efteråret 1944 oprettedes således fire militære ventegrupper på 25 mand. Der oprettedes senere yderligere to delinger, og man modtog i denne periode en hel del våben ved nedkastning. Ole Bay Andersen deltog i en mængde våbenmodtagelser og illegale transporter. Ved hjælp af stikkere begyndte tyskerne i efteråret 1944 at gøre indhug i Bruno de Neergaards grupper. Neergaard arresteredes selv i december i København. Den 16.2.1945 gennemførte tyskerne en omfattende razzia i Slagelse, hvorved Ole Bay Andersen blev anholdt. Han sad fængslet i seks uger i Vestre Fængsel. Onsdag før påske blev han af en tysk krigsret dømt til døden og henrettet skærtorsdag i Ryvangen sammen med sin chef, Bruno de Neergaard.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 11.426

D.f.U., 30.180/45

UFF., 59.

Litteratur:

De sidste Timer, side 173 (foto)

De fem lange Aar, II, side 925

Danmarks Frihedskamp, side 418

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 476

Håndbog for Hæren, 1946, Hærens Faldne.

Tidsskrifter:

Sankt Georg 1945, nr. 5, nr. 9 (foto)

Puteus, Årsskrift for Slagelsesamfund, 1946 (foto)

Soldaterbladet, 1946, nr. 1 (organ for Roskilde garnison)

Slagelse kommunale og højere almenskole, 1946-47

Økonomi og Politik, 1945, (19–20)

Information, 3.4.1945, nr. 446.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Politiken, 4.4.1945

Social-Demokraten, 21.6.1945

Vestsjællands Socialdemokrat, 20.6.1945, 23.6.1945, 9.7.1945

Sorø Amts Dagblad, 20.6.1945

Sorø Amtstidende, 20.6., 21.6., 25.6., og 2.7.1945

Monumenter:

Mindeplade, Sergentskolen, Kronborg

Mindeplade, Roskilde Vestre Kaserne

Mindeplade, Slagelse kommunale Gymnasium

Mindeplade foran Sct. Mikkel's Kirke i Slagelse

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Sct. Mikkel's Kirkegård, Slagelse 9261-68.

Andersen, Orla,

bankkasserer, f. 7.10.1915 i Hornslet, d. 26.5.1944 i København.

F.: Møbelsnedker Martin Andersen, f. 1884 i Ingslev, Assens amt, d. 1952 i Hornslet, og hustru Ane Marie f. Nielsen, 1890 i Fau-sing, Randers amt, d. 1947 i Hornslet.

Leder af Hornslet Nedkastningsgruppe.

Realist fra Ryomgårds Realskole. 1932, banklære i Hornslet. 1935, bankkasserer i Købmands- og Håndværkerbankens afde-ling i Hornslet. Fra 1936 til 1937 værneplig-tig ved kystdefensionen. Orla Andersen var ivrig spejder og tropsfører for spejderne i Hornslet.

Tidligt på året 1943 blev Orla Andersen leder af en modstandsgruppe i Hornslet. Da gruppen kom i kontakt med faldskærmsman-den Ole Geisler, gik den i sommeren 1943 i gang med nedkastningsarbejde. To gange benyttede gruppen en plads på Djursland ved Langesø; men da denne plads i august 1943 blev kompromitteret, fandt man en ny plads ved Rosenholm skov. Denne plads anvendte gruppen da i efteråret og vin-teren 1943-44.

I december 1943 blev tre faldskærms-folk arresteret i Århus. Som følge af deres arrestation blev gruppen i januar 1944 revet op. Den 13.1.1944 blev Orla Andersen arresteret af Gestapo, og i maj 1944 ved tysk krigsret dømt til døden og henrettet i Ry-vangen. Efter befrielsen blev hans lig fun-det, og den 30.6.1945 bisat på Hornslet Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 60.

Litteratur:

Danmark under Jorden, side 53

De fem lange Aar, II, side 742

De sidste Timer, side 43-44 (foto)

Kontakt med England, side 250.

Tidsskrifter:

Bankstanden, 1945, nr. 8, side 156

Danskeren, 1944, nr. 14

Spejdersnes Magasin, 1945, nr. 9

Spejdersport, 1945, nr. 9.

Avisstof:

Demokraten, 22.6.1945, 25.7.1945

Politiken, 24.5.1944

Randers Amtsavis, 31.5.1945

Randers Dagblad, 7.5., 29.5., 25.6 og 2.7.1945

Sorø Amtstidende, 3.7.1945

Århus Amtstidende, 26.5. og 29.5.1945

(Interview med Svend Bastrup Thomsen), 22.6.1945

Århuus Stiftstidende, 1.7.1945.

Monumenter:

Mindesten, Hornslet Kirkegård

Mindesten, „Hylkedam“ pr. Gelsted, Fyn

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografier over Herold Svarre og Axel Sø-rensen.

Andersen, Ove,

elektriker, f. 4.7.1920 i Løgstør, d. 31.12.1944 i Neuengamme.

F.: Kobbetsmed Johannes Andersen, f. 9.1.1891 i Løgstør, d. 30.1.1955 og hustru Minna f. Furbo, 28.6.1896.

Tilknyttet nedkastningsgruppe i Ålborg.

Gennemgik folkeskolen og kom som 14-årig på tog med Georg Stage. Sejlede der-efter nogle år i handelsmarinen på Nord-og Sydamerika.

Ove Andersen tilknyttedes den mod-standsorganisation, der under faldskærms-manden Paul Jensens ledelse opbyggedes i Nordjylland med basis i Ålborg. Medvirke-de ved sabotage og flygningetransporter. Den 9. maj 1944 var han på vej hjem i ru-tebil. Rutebilen blev standset og undersøgt af tyskerne, der fandt en revolver. Da de truede med at tage alle rutebilens passagerer i forhør om denne, tilkendegav han, at den tilhørte ham. Han førtes til Ålborg og derfra til Vestre Fængsel, Horserød og Frø-slev for den 20.10.1944 at blive overført til Neuengamme. Død under en arbejdskom-mando på et værft i Hamborg nytårsaftens-dag 1944 ved et luftangreb.

KILDER:*Arkivstof:*

UFF., 61

Frihedsmuseets arkiv, nr. 7/65 (liste).

Litteratur:

Helvede har mange navne, side 201.

Tidsskrifter:

Danmarksposten, 1945 nr. 2-3

Pigtråd, 1946 nr. 5, side 74, (foto)

Information, nr. 430, 27.2.1945

Friheden, 1945 nr. 14.

Avisstof:

Jyllands-Posten, 10.7.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5. og 31.7.1945

Aalborg Stiftstidende, 5.5.1945.

Monumenter:

Mindesten i Løgstør i Rådhushaven

Mindeplade i Ryvangen.

Andersen, Preben Erling,*bogholder, f. 7.9.1922 i København, d. 11.9.1944 i Frøslev.**F.: Repræsentant Alfred Andersen, f. 31.12.1896, og hustru Karen Marie, f. 21.3.1897.*

Tilknyttet det illegale blad „Hjemmefronten“.

„Hjemmefronten“ udkom månedligt fra februar 1943 til maj 1945. Oprindelig udgivet af en kreds fra Konservativ Ungdom. Fremstillingen af „Hjemmefronten“ skete ved hjælp af flere småtrykkerier og duplikatorgrupper både i København og provinsen. Mange medarbejdere arresteredes og deporteredes til tyske koncentrationslejre. Blandt disse kan nævnes Torben Halkier, Birger Mouritzen og Erik Westh (se disse). Preben Erling Andersen blev ligeledes arresteret og indsat i Frøslevlejren, hvor han blev dræbt af en tysk vagtpost. Preben Andersen var en aften under en spadseretur i lejren kommet knap en halv meter uden for den tilladte linie mellem lygtepælene og pigtrådshegnet. Han gik med begge hænder i lommerne og spekulerede mindst af alt på at flygte, da han uden varsel blev skudt ned fra et af vagttårnene. Preben Erling Andersen døde undervejs til hospitalet.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 428

D.f.U., 30.701/44

CK., 9.089

UFF., 66.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 479

På det tyske slavemarked, side 88-89.

Tidsskrifter:

Gestapofangen 1954, nr. 9 og nr. 10

Danske Dreng, juni 1945

Førerbladet, maj 1945, nr. 397

Pigtraad, nr. 9, 1950, side 106.

Avisstof:

Randers Dagblad, 24.5.1945

Nationaltidende, 28.8.45 (kronik af Niels

Jørgensen).

Monumenter:

Mindesten i Padborg-lejren

Mindesten på Sletten ved Himmelbjerget.

Andet:

Begravet på Assistens Kirkegård U 218.

Preben Andersen var delingsfører i Frivilligt

Dansk Drengeforbund.

Andersen, Aage,*kontorassistent, f. 6.7.1919 i Rødslet, Vadium sogn, Ålborg amt, d. 6.1.1945 i Versen bei Meppen.**F.: Arbejdsmand Anders Kristian Andersen, f. 14.7.1886, d. 15.6.1954 og hustru Ane Kathrine, f. Kristensen, 10.2.1890, d. 23.5.1937.**Gift 5.2.1943 med Else Lilly Sørensen, f. 5.2.1920.*

Tilknyttet illegalt bladarbejde og modtagegruppe i Ålborg.

Tog realeksamen i Ålborg og senere handelseksamen. Efter kontoruddannelse hos A. E. Springborg i Hassersis, ansat på cementfabrikkerne i Rørdal. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti.

Han tilknyttedes det illegale bladarbejde i Frit Danmark og deltog senere i organiseringen af de første modtagegrupper. Arbejdede her sammen med Kaj Dorph Ureholt Christensen (se denne). Medvirkede tillige ved en række heldigt gennemførte sabotageaktioner i Ålborg i 1944. Natten mellem 7. og 8. maj 1944 var han med sin gruppe i aktion ved en modtagelse i nærheden af Nibe. Modtagelsen var imidlertid røbet, og 6 mand fra de deltagende grupper arresteredes, medens ti måtte flygte til Sverige. Blandt de arresterede var Aage Andersen og Kaj Dorph Ureholt Christensen. Han førtes til Ålborg og derfra til

Vestre Fængsel i København. Fra Vestre Fængsel overførtes han til Frøslevlejren og derfra den 22.10.1944 til Neuengamme. Fra Neuengamme kom han på en arbejds-kommando til Versen bei Meppen, hvor han døde af underernæring og sygdom. Liget blev fundet den 14.5.1947 og overført til Danmark, hvor det bisattes på Nørre Tranders kirkegård 13.7.1947.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.286

D.f.U., 30.526/45

UFF., 74

Frihedsmuseets arkiv, nr. 7/65 (liste).

Litteratur:

46 Navne, side 23-24 (foto)

Helvede har mange navne, side 207

Hemmelig Alliance, I, side 286.

Tidsskrifter:

Information, nr. 330, 10.11.1944.

Avisstof:

Aalborg Amtstidende, 17.5. og 31.5.1945

Aalborg Stiftstidende, 5.5. og 17.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Vejgaard Rådhus, Nørre Tranders kommune.

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Nørre Tranders Kirkegård, Guldhaldshøj.

Se biografier over: Egon Glerup, Viggo Jakobsen, H. B. Nielsen, Ole Olsen.

Andersson, Arvid Georg,

politibetjent, f. 27.11.1911 i København, d. 9.5.1945 på Rigshospitalet.

F.: Skotøjsarbejder Albin Edvard Andersson, f. 1888, d. 1959 og hustru Alfrida Maria, f. Hylén, 1892, d. 1944.

Gift 5.12.1936 med Elin Marie Nielsen, f. 4.2.1913 i Stubbekøbing. (B.: P. 23.10.1939).

Tilknyttet vagtmandskabet på Amalienborg.

Skolegang på Hellig Kors Skole i København. Ansat som chauffør. Senere ansat som politibetjent i Københavns amts nordre birk 1.6.1939 med tjenestested i Lyngby. Under besættelsen meldte han sig til tjeneste på Amalienborg. 5. maj 1945 såret under skudveksling mellem den danske politivagt og medlemmer af Hipo-korpset. Indlagt på Rigshospitalet, hvor han afgik ved døden få dage senere.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.076

D.f.U., 30.040/45

UFF., 208.

Litteratur:

Politiets mindeblad, side 13 (foto).

Avisstof:

Social-Demokraten, 7.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Lyngby politistation

Mindeplade, Amalienborg, kolonnaden

Mindeplade, Politigården, København.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, urnehaven, litra M 1040.

Andreasen, Agnes Victoria,

husmoder, f. 28.4.1898 i Sahl, d. 1.3.1945 på sin bopæl, Kirkebroen 7, Hvidovre.

Gift med maskinpasser Jacob Andreasen, f. 23.10.1895. (B.: P. 5.8.1933).

Illegal værtinde.

Premierløjtnant Arthur Nielsen, chefen for Københavnsledelsens afsnit 6, boede igennem fire måneder hos ægteparret Andreasen. Efterhånden kom tyskerne på sporet af ham, og den 28.2.1945 indfandt de sig ud for villaeen for at arrestere ham. Det kom til en voldsom ildkamp imellem tyskerne og Arthur Nielsen, hvorunder denne dræbtes. Arthur Niensens kone, fru Andreasen og hendes børn slap bort fra huset. Da fru Andreasen senere vovede sig tilbage til huset, blev hun nedskudt. Huset blev herefter sprængt i luften. Liget af Agnes Andreasen blev senere fundet i Ryvangen og bisat på Hvidovre Kirkegård i juni 1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 2.995, 2.005, 3.056

UFF., 75.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 479.

Avisstof:

Morgenbladet, 11.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Hvidovre Kirkegård, litra N nr 67-68.

Andreasen, Edmund Alfred,

maskinarbejder, f. 29.9.1923 i København, d. 28.5.1945 i Dragør.

F.: Hans Alfred Andreasen og hustru Laura f. Jørgensen.

Gift 30.1.1944 med Emmy Johanne Christiane Larsen, f. 8.3.1922 i Vordingborg. (B.: P. 5.3.1944).

Tilknyttet militærgruppe i København under afsnit 4, AMPA. Edmund Andreasen tilsluttedes modstandsbevægelsen i 1943 og deltog i våbeninstruktion, våbentransport og fremskaffelse af våben.

Efter befrielsen udkommanderet til vagt-tjeneste ved flygtningelejr på Amager. Her- under dræbt ved vådeskud.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 369

CK., 6.415

D.f.U., 30.050/45

UFF., 77.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 29.5.1945

Nationaltidende, 29.5.1945

Social-Demokraten, 29.5.1945.

Tidsskrifter:

Nordsjælland, 25.6.1945.

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård, litra Q, nr. 2-50/51.

Andreasen, Erling Peter,

forlagskonsulent, f. 11.12.1921 i Gentofte, d. 9.5.1945 på Københavns Kommunehospital.

F.: Alfred Peter Andreas Andreasen og hustru Stella, f. Andersen, 20.3.1889.

Gift 26.9.1944 med stud. mag. Inger Johanne Elisa Bruhn Petersen, f. 4.10.1922.

Tilknyttet Den danske Brigade.

Ansæt ved forlaget Povl Branner i København.

Erling Andreasen måtte i efteråret 1943 flygte til Sverige, da han var eftersøgt af det tyske sikkerhedspoliti for illegal virksomhed. Vendte efter kapitulationen hjem som medlem af brigaden. Såret 8.5.1945 under gadeuroligheder. Indlagt på Københavns Kommunehospital, hvor han døde om morgenen 9.5.1945 efter operation.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 8.235

D.f.U., 30.446/45

CK., 3.834.

Litteratur:

Den danske Brigade

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 479.

Avisstof:

Veje Amts Folkeblad, 10.5.1945

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10-37-24.

Andreasen, Hans Peter Krarup,

skovarbejder, f. 13.9.1913 i Sejs ved Silkeborg, d. 21.2.1945 på Ny Kærvej i Alborg.

F.: Skovarbejder Josef Andreas Krarup Andreasen, f. 1889 i København og hustru Elvine Margrethe f. Jensen, 1891 i Linaa sogn.

Gift 1.5.1937 med Else Christensen, f. 12.2.1912 i Gjern sogn. (B.: P. 3.6.1939, P. 28.2.1943).

Byleder i Silkeborg. Dæknavn „Mogens“.

Hans Krarup Andreasen kan med fuld ret tegne sig blandt de første modstandsfolk i Danmark, idet han om aftenen den 9. april 1940 fjernede en tysk projektør ved et luftværnsbatteri nær Silkeborg. Han var medlem af Danmarks kommunistiske Parti, men samtidig stærkt nationalt præget, hvilket understreges af denne spontane handling. Et af tyskernes første arbejder på Silkeborg-egnen var opførelsen af en radarstation i Hørbylundebakker. Han besluttede på egen hånd at ødelægge den, hvilket han gjorde ved at hælde syre på de kabler, der forankrede stationens tårn. Da kablerne bristede, styrtede tårnet sammen. Han startede det første illegale blad i Silkeborg og dannede i 1941 en firemandsgruppe, som fik forbindelse med det spirende modstandsarbejde i Århus. I 1942 gennemførte han alene den første jernbanesabotage på egnen. Hans Krarup Andreasen dannede 2 Silkeborg-grupper Øst og Vest og var leder af begge. Grupperne, der udelukkende skulle tage sig af jernbanesabotage, påbegyndte deres arbejde først på sommeren 1944. I efteråret 1944 organiseredes den første modtagelse af våben på egnen. Kort tid efter måtte Hans Andreasen gå under jorden, men fortsatte sit illegale arbejde. Forældrenes hjem

benyttedes i udstrakt grad som illegal adresse for en lang række modstandsfolk. Da man i slutningen af 1944 så sig nødsaget til at oprette særlige grupper til bekæmpelse af stikkerne, stillede han sig til disposition for den L-gruppe, der under Henrik Wessel Platous ledelse (se denne) var stationeret i Ålborg. Den 21. februar 1945 arresteredes gruppens leder, og under jagt på en anden modstandsmand omringede tyskerne en ejendom på Ny Kærvej, hvor Hans Krarup Andreassen og et andet medlem af gruppen, kaldet „Vagn“, havde ophold. Det lykkedes „Vagn“ at flygte, medens Hans Krarup Andreassen efter en ildkamp rettede revolveren mod sig selv.

KILDER:

Arkivstof:

D.f.U., 30.527/45

UFF., 79

Rigsarkivet: J. A. Toldstrups arkiv: Korrespondance med overordnede instanser, papirer vedr. Gestapo.

Oberstløjtnant O. J. Feddersens arkiv: Oplysninger om modstandsbevægelsen i Silkeborg.

Litteratur:

Derfor måtte vi sejre, side 110–11, 147, 46 Navne, side 73-74 (foto)

Poul Borchsenius: Bogen om Leif, side 50 ff
Danmarks Frihedskamp, side 511-512, 516, 527, 619-621

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 479

Vor Vej til 5. Maj, side 298

Toldstrup, side 203–205

Aarhus under Besættelsen, side 319.

Avisstof:

Demokraten, 17.5.1945

Information, 27.8.1945

Jyllands-Posten, 17.5. og 6.6.1945

Randers Dagblad, 6.6.1945

Silkeborg Avis, 17.5., 6.6., 12.6., 18.6. og 16.6.1945

Silkeborg Socialdemokrat, 5.5.1945

Vendsyssel Tidende, 20.6.1945

Aalborg Amtstidende, 6.6.1945

Aalborg Stiftstidende, 3.6., 4.6., 6.6., 10.6., 11.6. og 18.6.1945.

Monumenter:

Mindesten i Nylykke, Nordskoven i Silkeborg skovdistrikt

Mindeplade, Ny Kærvej 8 B, Ålborg

Mindeværelse på 4. Maj Kollegiet i Ålborg

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindesten, Silkeborg ny Kirkegård.

Andet:

Begravet, Silkeborg Vestre Kirkegård, litra D 1 nr. 27.

Andreassen, Erik Edmund,

math i marinen, f. 12.9.1921 i København, d. 24.2.1945.

F.: Andreas O. Andreassen, f. 2.10.1892, og hustru Johanne f. Olsen, 10.10.1893, d. 10.10.1924.

Tilknyttet Danmarks frie Marinere.

Tog realeksamen fra Matthæusgade Skole. Math i Marinen. Deltog i flådens sænkning på Holmen 29.8.1943. Interneret på Holmen til oktober samme år. Under interneringen tilsluttedes han en gruppe bestående af personel fra marinen „Danmarks frie Marinere“. Efter endt internering forskellige jobs, blandt andet ved sporvejene. Erik Edmund Andreassen blev natten til den 24.2.1945 afhentet i sit hjem i Istedgade 14 af Gestapo. Han blev ført til Shellhuset, hvor han henrettedes ved skydning. Liget blev senere fundet henlagt på hjørnet af Collinsgade og Øster Søgade. Drabet må opfattes som en hævnaktion fra Gestapos side for en aktion, udført af frihedskæmpere imod en tysk marchkolonne på Roskildevejen nogen tid forinden. (24.2. likvideredes en række andre frihedskæmpere. Se nf.)

KILDER:

Arkivstof:

ER., 233

UFF., 78

CK., 7595.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 479.

Avisstof:

Nordsjælland, 25.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade for Søværnets faldne i Holmens Kirkes store kapel

Mindeplade på Københavns Sporvejes hovedkontor i Gothersgade

Mindeplade på Matthæusgades Skole.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, 18-4-28.

Se bl. a. biografier over Keld Lauritz Jeppesen og Cuno Odde.

Arboe-Rasmussen, Jørgen,

journalist, f. 5.3.1925 i København, d. 5.2.1945 på lazarettet, Nylandsvej.

F.: Chefredaktør Erik Arboe-Rasmussen, f. 6.4.1893 i Gjørl og hustru Alma Louise Amanda f. Fossing-Hansen, 26.1.1897.

Illegal bladvirksomhed. Medlem af „Den sjællandske Organisation“.

Efter afsluttet studentereksamen blev Jørgen Arboe-Rasmussen ansat på Roskilde Dagblad som journalistelev. Han blev tilknyttet „Den sjællandske Organisation“ og var medarbejder ved det illegale blad „Roskilde Kuréren“. Han fik en journalistkollega og ven med i det illegale arbejde ved „Roskilde Kuréren“; denne var imidlertid stikker og angav ni frihedskæmpere fra Roskilde, hvoriblandt Jørgen Arboe-Rasmussen. Ved en første razzia slap de fleste væk. Arboe-Rasmussen tog til København og gik under jorden uden at nære mistanke til sin ven. Denne aftalte et møde med ham den 5.2.1945 ved café „Brønnum“. Under mødet blev Arboe-Rasmussen skudt ned af Hipo-folk og hårdt såret kørt til lazarettet på Nyelandsvej, hvor han døde.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 84

Litteratur:

De fem lange Aar, III, side 1173

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940-45, side 146

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 479.

Tidsskrifter:

Billedbladet, 1945, nr. 35

Danskeren, nr. 10. 16.2.1945

Journalistbladet, nr. 5, 1945

Journalisten, nr. 6, 1945

Vestre Borgerdyds Skole, 1946.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 23.6.1945

Social-Demokraten, 15.5., 16.5., 18.5. og 28.6. 1945

Information, 26.6., 30.6. og 29.8.1945

Ekstra-Bladet, 19.5.(om D.s.O.), 18.6. og 22.8. 1945.

Nationaltidende, 15.5., 16.5., 18.5. og 28.7. 1945

Roskilde Dagblad, 14.5., 15.5. og 17.5.1945

Nordsjælland, 25.6.1945

Roskilde Tidende, 15.5., 28.5., 18.6., 4.7., 5.7., 6.7., 11.7., 30.7., 10.8., 14.8. og 21.8.1945.

Monumenter:

Mindesten på Rådhusstrøget, Roskilde

Mindeplade på Københavns Universitet

Mindeplade ved Café „Brønnum“.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Asbo, Einar Rudolf,

kordegn, f. 30.9.1885 i København, d. 21. 7.1944 smst.

F.: Sten- og billedhugger Niels Kristian Nielsen og hustru Anna Eleonora f. Sigvartsen.

Gift 1909 med Karen Margrethe Handberg, f. 1875, d. 25.11.1925. (B.: P. 22.4. 1910).

Tilknyttet „Dansk Samlings“ illegale arbejde.

Efter endt skolegang i boghandlerlære. 1910 lærereksamen fra Silkeborg seminarium. Ansat som lærer i Nexø. Einar Asbo havde tidligt følt sig draget af det grundtvigske livssyn og søgte og fik kaldet som friskolelærer i Mellerup ved Randers 1918–21. Herefter kordegn ved Helligåndskirken i København. Udførte et stort socialt betonet menighedsarbejde, medarbejder ved Kofoeds Skole for arbejdsledige.

Juli 1944 afhørt af Gestapo, der havde formodning om hans deltagelse i illegal virksomhed, men løsladt. Få dage senere dræbt af de tyske terrorister, Bothilsen-Nielsen og Brøndum på sit kontor Naboløs 2 som repressalie over for modstandsbevægelsen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.748

CK., 8.975

D.f.U., 30.199/44

UFF., 85.

Litteratur:

Einar Asbo. En Mindekrans, 30. september 1885 – 21. juli 1944. 1945. (Foto)

Under jorden i Borgergade, side 35

Tidsskrifter:

Silkeborg Seminariums Samfund, 1945, side 78–81

Dansk Kirkeliv, advent 1944, side 135-37

Højskolebladet, 1945, nr. 43-44, side 436-37

Præsteforeningens blad 1945, side 196-99, 558

Avisstof:

Nordsjælland, 25.6.1945.

Kristeligt Dagblad, 3.6.45.

Monumenter:

Mindesten ved Frimenighedskirken i Mellerup.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, 22-16-22, København.

Askholm, Magne Immanuel

Rasmussen,

læge, f. 13.12.1907 i Lyø sogn, Svendborg, d. 8.4.1945 på Nakskov sygehus.

F.: Kommunalærer Rasmus Rasmussen, f. 4.2.1871, d. 26.5.1936 og hustru Mariane f. Mortensen, 7.8.1870, d. 18.9.1941.

Gift 30.1.1934 med komtesse Ebba Henriette Scheel, f. 2.2.1910. (B.: D. 1.11.1934, D. 28.3.1937, P. 8.5.1940).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Ringe.

Efter studentereksamen i 1926 i Odense studerede Magne Askholm medicin og tog eksamen i 1934. Han kom efter sin eksamen til Ringe som reservelæge og købte senere praksis samme sted. I 1941 læge for luftværnet. Dannede en selvstændig afdeling af Røde Kors for Ringe og omegn. I sit illegale arbejde, forbindelse til Odense politis modstandsstyrker, for hvem han bl. a. var illegal vært. En tid holdt en politibetjent sig skjult hos Magne Askholm. En dag i slutningen af vinteren kom en tysk agent ind til doktor Askholm og udvirkede, under trusel med pistol, at Askholms bil udleveredes til ham. Under denne episode gendektes politibetjenten. Dette bevirkede, at modstandsbevægelsens Fynsledelse beordrede begge til at gå under jorden. Askholm skulle have været overført til Sverige, men transporten svigtede, og han måtte holde sig skjult forskellige steder. Den usikre tilværelses fysiske og psykiske pres forårsagede i forbindelse med dårligt hjerte hans død den 8.4.1945.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 16.201
D.f.U., 31. 323/45
UFF. 86.

Litteratur:

Den danske Lægestand, 1949.

Tidsskrifter:

Ugeskrift for Læger, 1945, nr. 16.

Andet:

Begravet, Lyø Kirkegård, Fåborg, Svendborg amt, nr. 287.

Asmussen, Jes Peter,

møbelsnedker, f. 28.4.1919 i Hellevad, d. 17.12.1944 i koncentrationslejren i Husum. F.: Møbelfabrikant Nicolaj Asmussen, f. 15.5.1882 og hustru Mette f. Jessen, 7.10.1893, d. 8.5.1934.

Leder af gruppe i Hellevad under modstandsbevægelsen i Åbenrå.

Mellemskoleeksamen 1934 fra Åbenrå Statsskole, hvorefter han udlærtes som snedker. Efter et kursus på håndværkerskolen i Haslev, eksamen som møbelkonstruktør fra Århus Teknikum. Medlem af K.U., ivrig spejder og medlem af terrænsportsforening i Århus. Ved sin hjemkomst til Hellevad oprettedes under hans lederskab en terrænsportsafdeling, der langsomt gled over i illegal virksomhed. I februar blev han af regionsledelsen udpeget som leder af en sabotagegruppe i Hellevad. Gruppen opbevarede engelsk sprængstof og deltog i forskellige sabotageaktioner. Den 5.6.1944 arresteredes Jes Peter Asmussen af Gestapo i Felsted. Han blev indsat i Åbenrå arrest, hvor han blev afhørt sammen med en del kammerater fra Hellevad. Efter et døgn forløb førtes de alle til domhuset i Kolding, hvorfra Jes Peter Asmussen kom til Hørsørød og Frøslev. Den 15.9.1944 deporteredes han til Neuengamme, hvorfra han kom på udkommando til Husum, hvor han afgik ved døden den 17.12.1944 som følge af lungebetændelse og dysenteri.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 87.

Litteratur:

Helvede har mange navne, side 173

Lærernes 5. maj legat til minde om Jes Peter Asmussen, Knud Andersen og Henning Fischer. Åbenrå u.å. (foto)

Aage Trommer: Modstandsbevægelsen i Åbenrå og omegn, Sønderjydske Årbøger 1965, side 139-80

Åbenrå Statsskoles Elevforening 1945, side 57

Åbenråsamfundet, 1945, side 57.

Tidsskrifter:

Dansk Idræt 1945, nr. 10

Information, 12.1.1945, nr. 381

Sønderjydske Månedsskrift, 1945, side 92.

Monumenter:

Minderelief på Åbenrå Statsskole

Mindeplade, Århus Teknikum

Mindesten på Hellevad Kirkegård

Mindesmærke, Skamlingsbanken
Mindeplade i Ryvangen.

Astrup, Poul Erik,
*reservepolitibetjent, f. 1.4.1917 i Odense,
d. 14.11.1944 i Husum.*

*F.: Købmand Erik Astrup, f. 5.6.1888 i
Horsens, d. 7.9.1936 i København og hu-
stru Ethel Johanne f. Christensen, 17.12.
1893.*

Tilknyttet politiets modstandsgrupper.

Poul Erik Astrup blev ansat som reser-
vepolitibetjent 21. september 1942 og for-
rettede tjeneste i Københavns politi på sta-
tion 1. Den 29.1.1944 anholdt af det tyske
sikkerhedspoliti, sigtet for illegal virksom-
hed, og den 15.9.1944 deporteret til den ty-
ske KZ-lejr, Neuengamme. Herfra sendtes
han på udkommando til Husum, hvor han
døde.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 9.789
D.f.U., 30.002/44
UFF., 88.

Litteratur:

Helvede har mange navne, side 173
Politiets Mindeblad, side 14 (foto).

Tidsskrifter:

Danmarksposten, nr. 4/6, side 57
Københavns Roklub, 1945, jan. side 4, juli
side 41
Roning, 1945, nr. 6, side 6.

Avisstof:

Land og Folk, 7.7.1945
Nationaltidende, 9.7.1945
Social-Demokraten, 8.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade i bådehuset i Københavns Ro-
klub
Mindeplade på Vesterbro Politistation, Nyrops-
gade
Mindeplade på Politigården, København.

Andet:

Liget blev hjemført og begravet på Vestre Kir-
kegård, Litra A, nr. 362/363 (urne).

Bakman, Cato Emil,
*stud. med., f. 15.3.1918 i Nykøbing Mors,
d. 10.12.1943 på Bispebjerg Hospital.*
F.: Skoleinspektør Kristian S. K. Bakman,

*f. 28.12.1890 og hustru Christiane Louise f.
Jensen, 19.4.1893.*

*Gift 15.10.1943 med Karen Andrea Gott-
lieb Thomsen, f. 1.3.1920.*

Medlem af Frit Danmark og Studenternes
Efterretningstjeneste. Dæknavn „Jens Han-
sen“.

Student fra Roskilde Katedralskole 1938.
Tog sommeren 1941 1. del af medicinsk
embedseksamen med udmærkelse. Fungere-
de som demonstrator ved Anatomisk Insti-
tut. Cato Bakman var præget af en stærk
fædrelandskærlighed. Han var med blandt
de første studentgrupper, der blev organi-
seret under Frit Danmark, og medstifter af
det illegale blad „Nyhedstjenesten“, der var
tæt knyttet til Frit Danmark. Bladet udkom
fra oktober 1943. Medlemmer af denne
gruppe var stud. med. N. Hjorth og brød-
rene Kieler, der senere gik over til Holger
Danske. Som stud. med. kom Cato Bakman
til at fungere i en hjælpeorganisation for så-
rede sabotører, kaldet „ambulancen“. Det
skyldtes ligeledes hans kontakter inden for
lægeverdenen, at han blev knyttet til det
illegale transportarbejde, særligt med jøder,
der var arrangeret på initiativ af professor
Husfeldt ved Rigshospitalet og dr. Køster
ved Bispebjerg Hospital. (Køsters rute
blev senere overtaget af Blichfeldt-Møller
(se denne) og gik derefter op i „Speditø-
ren“). Flygtningetjenesten og de illegale bla-
de førte til kontakt med Studenternes Efter-
retningstjeneste, særligt det transportarbej-
de, som udførtes af denne organisation. Ca-
to Bakman samarbejdede her med lederen,
Arne Sejr, og tillige med Erik Bunch-Chri-
stensen, Birger Mouritzen og Troels Bred-
kjær (se disse). (Forbindelsen til S. E. er knyt-
tet via Johannes Fosmark og Troels Bred-
kjær, der ligesom Cato Bakman var fra Ros-
kilde Katedralskole og stud. med.). Den grup-
pe, som Cato Bakman var knyttet til i S.E.,
anvendte som udskibningssteder Hotel Stege,
Liselund på Møn og senere Vedbæk Havn.
Under en af de mange flygtningetransporter,
som han var med til at organisere, blev han
og en af hans kammerater en dag overras-
ket og arresteret af tyske sikkerhedsfolk.
De blev ført til Dagmarhus, men løsladt ef-
ter en nats forhør, idet det var lykkedes
dem indbyrdes at aftale en forklaring, som
blev taget for gode varer. Under en ild-

kamp mellem tyskere og modstandsfolk var en mand blevet såret og indlagt på Rigshospitalet. Da man her havde grund til at tro, at Gestapo ville have ham udleveret, blev Holger Larsen og Cato Bakman anmodet om at overføre ham til Bispebjerg hospital. Cato Bakman gik op i dr. Køsters lejlighed for at ordne indlæggelsen, men her sad Gestapofolk, formentlig ventende på Køsters hjemkomst. Uheldigvis var der tale om de samme Gestapofolk, som tidligere havde arresteret ham. De fratog Cato hans fodtøj og afhørte ham. Han sprang da ud af et vindue og såredes hårdt, dels ved faldet mod jorden, dels af flere skud, affyret mod ham fra vinduet. Han døde få timer senere efter at være blevet indlagt på hospitalet under tysk vagt.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 295

CK., 11.366

D.f.U., 30.111/43

UFF., 90 (heri beretning af K. Bakman).

Litteratur:

De fem lange Aar, III, side 1173

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 479

Roskilde Katedralskoles Årsskrift, 1947

Den hvide Brigade

Håndbog for Hæren, 1946, Hærens faldne

Liste over de immatrikulerede Studerende 1942-43, side 68

4. Maj Kollegiets mindebog i København.

Tidsskrifter:

Dansk Presttjänst, Kvällstjänsten, 23.12.1943

Stud. med., 1945, nr. 5

Roars Kilde, 1945, nr. 27, 1946, nr. 28

Roskilde Katedralskole, 1946

Quid Novi, Roskilde Katedralskole, 1945

Avisstof:

Kristeligt Dagblad, 27.6.1945 (foto), 7.8.1945

Roskilde Tidende, 7.5.1945.

Monumenter:

Mindesten på Roskilde Katedralskole

Mindeplade på Københavns Universitet

Billede ophængt på Anatomisk Institut.

Andet:

Begravet, Ansgar kirkens Kirkegård, Hedehusene.

Balslev, Emil,

landinspektør, f. 19.9.1913 på Frederiksberg, d. 23.6.1944 i Ryvangen.

F.: Kaptajn, underdirektør i Dansk Riffel-

syndikat, Viggo Balslev, f. 17.12.1879 i Gangsted, d. 6.7.1951 i København, og hustru Nanna Elisabeth, f. Lyngby, 25.9.1883 i Wisconsin, USA.

Gift 22.7.1939 med Gudrun Ploug, f. Sommer, 26.10.1919 i Allinge. (B.: D. 4.9.1940, D. 1.2.1942, P. 24.5.1944).

Leder af Års nedkastningsgruppe.

I sit hjem stærkt påvirket af national og religiøs retning. I sin ungdom medlem af KFUM's spejderbevægelse.

Student fra Metropolitanskolen 1932. Landinspektøreksamen 1937. Fra april 1941 egen praksis i Års. I januar 1944 kom Balslev i kontakt med stud. theol. Christian U. Hansen (se denne), som fik Balslev til at oprette en gruppe til modtagelse af våben fra luften i Års. Balslev fik dannet gruppen, og i den korte tid, den virkede, deltog den antagelig kun i én modtagelse af våben og materiel fra luften på Blære Hede 6. februar 1944. Våbnene blev herfra transporteret til Ålborg, hvor de blev anbragt hos skibsfører Gjessing. Men allerede i februar måned var Gestapo kommet på sporet af gruppen. Der blev i slutningen af februar og først i marts måned foretaget en række anholdelser, dels i Års og dels andre steder i Nordjylland. Den 25. februar 1944 blev Balslev arresteret. Den 19. juni 1944 blev der ved krigsretten i København afsagt dødsdom over Balslev og fire andre medlemmer af Års-gruppen. Desuden dømtes Christian Ulrik Hansen og to modstandsfolk fra Ålborg, Poul Ib Gjessing og Hans Jørgen Henriksen, til døden (se disse). Den 23. juni 1944 blev de otte skudt i Ryvangen. Disse henrettelser – det første større antal henrettede indtil da – var tyskernes represalie for en af besættelsestidens største sabotager: BOPA's sabotage den 22. juni af „Riffelsyndikatet“.

Efter krigen blev Balslevs lig fundet i Ryvangen, og den 29. august 1945 bisat der.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.222

D.f.U., 30.075/44.

UFF., 91.

Litteratur:

Danmark under Jorden, side 54

De fem lange Aar, II, side 764

De sidste Timer, side 58–61 (foto)

Den danske landinspektørforening 1925-1950

Landinspektør Balslev, 19.9.13 - 24.6.44

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 476

Danmarks Frihedskamp, side 256

Hemmelig Alliance, II, side 282-284.

Tidsskrifter:

Indre Missions Tidende, 1945, nr. 42, side 220

Ugeskrift for Landmænd, 1946.

Avisstof:

Demokraten, 30.8.1945

Information, 4.7.1945, 29.8.1945

Jyllands-Posten, 29.8.1945

Politiken, 24.6.1944

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945

Aalborg Stiftstidende, 5.5., 13.5., (interview med landsretssagfører Torrild Thomsen) og 26.8.1945.

Monumenter:

Mindesten ved Års kirke

Mindeplade, Landbohøjskolen i København

Mindeplade, Metropolitanskolen i København.

Andet:

Se biografier over de øvrige medlemmer af Års-gruppen: Michael Westergaard Jensen, Børge Johannes Lauritzen, Jens Peter Funch Lind og Jørgen Rydder. Desuden Poul Ib Gjessing, Christian Ulrik Hansen og Hans Jørgen Henriksen.

Bardino, Carl Frederik,

smedemester, f. 19.3.1877 i Holtug sogn, Præstø amt, d. 20.12.1944 i Århus.

F.: Smedemester Peter Bardino, f. 1825, d. 1917, og hustru Marie Elisabeth, f. Petersen, 1853, d. 1923.

Gift 12.10.1921 med Edith Augusta Jacobus Augsburg, f. 7.12.1890. (B.: P. 2.5. 1917, D. 7.8.1922, D. 1.5.1929).

Tilknyttet 5. kolonne i Århus.

Svend 1. april 1896, mester 1. marts 1904. Formand for Sammenslutningen af Smedemestre i jyske Købstæder. Medlem af Det konservative Folkeparti. Smedemester Bardino stillede lokaler til rådighed for modstandsbevægelsen til opbevaring af våben og ammunition. Efterhånden som krigsbegivenhederne rykkede nærmere, forberedte den århusianske modstandsbevægelse sig på aktiv krigsførelse og planlagde en omfattende ødelæggelse af alt, hvad der inden for de enkelte områder fandtes af tyske kommunikationsmidler, telefon, telegraf osv. I denne forbindelse oprettedes 21 „nedrivningsgrupper“, der skulle ødelægge kabler. Disse grupper forsynedes med værktøj, frem-

stillet til lejligheden af Carl Bardino. Den 20.12.1944 blev han dræbt i sit hjem af en af Gestapos terrorgrupper.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.453

D.f.U., 30.287/44.

UFF., 92.

Litteratur:

5. Kolonne (om N-grupperne)

Århus under Besættelsen, side 304-305, 315, 329

Dansk Haandværker-Stat, D VI, side 52.

Tidsskrifter:

Dansk Smedetidende, nr. 1, nr. 2, 1945.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945

Nordsjælland, 25.6.1945

Århus Amtstidende, 6.6. og 7.6.1945

Århus Stiftstidende, 19.5.1945.

Andet:

Begravet, Århus Nordre Kirkegård, litra L-I, rk. 1, nr. 51-52.

Barfod, Knud Hansen,

radiotelegrafist, f. 29.8.1907 i København, d. 12.5.1945 på et russisk militærlazaret ved Rieben-Gnewin.

F.: Ingeniør Erik Barfod, f. 20.1.1880 i Svendborg, d. 20.1.1956 og damefrisør Asta Elisabeth, f. Hansen 9.7.1885. (Plejemoder Johanne Hansen, f. 7.10.1875).

Opvokset i sin mosters hjem. Uddannet som telegrafist.

Knud Barfod deltog i det kommunistiske partis illegale arbejde og arresteredes herfor den 2.11.1942. Han interneredes i Horserød og deporteredes 2.10.1943 til Stutthof. Befriet af de russiske tropper under evakuering herfra i Rieben. Han var imidlertid på dette tidspunkt så svækket, at han nogen tid efter døde på et russisk feltlazaret.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 6

D.f.U., 30.770/45

CK., 1.904

UFF., 93.

Litteratur:

Helvede har mange navne, side 89, 98 (dødsdato her angivet som 26.4.1945).

Andet:

Begravet i Polen.

Bendixen, Otto Christian,

redaktør, f. 31.3.1889 i København, d. 5.11.1944 på Grøndals Parkvej mellem Kærholmen og Langdraget.

Gift 25.3.1931 med Johanne Hansine Otters, f. 6.12.1906 i Haderslev. (B.: P. 4.6.1929, P. 5.12.1931, P. 4.12.1933, D. 27.2.1936, D. 26.12.1937, D. 22.4.1940, P. 12.1.1943).

Leder af illegalt bladcentral i København.

Otto Bendixen beskæftigede sig fra sommeren 1944 med illegalt arbejde, således fordeling af illegale blade. Han opbevarede store partier blade til fordeling i sin lejlighed. Otto Bendixen formidlede endvidere oprettelsen af et illegalt våbendepot. Nat-ten til den 5. november 1944 indfandt Gestapo sig på Otto Bendixens bopæl og holdt ham og hans kone op. Efter en ransagning blev han beordret til at følge med og blev kort efter skudt på Grøndals Parkvej. Ty-skerne vendte herefter tilbage og hentede hans kone, som de ligeledes førte ud på vejen og nedskød. Skønt svært såret overlevede hun. Under ransagningen angav ty-skerne at lede efter et illegalt trykkeri, som imidlertid ikke fandtes i lejligheden.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 303

CK., 8.941

UFF., 94.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 479.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, afd. 10, rk. 24, nr. 91.

Bendtsen, Poul Esben,

skræddermester, f. 14.8.1921 i Skovshoved, d. 11.4.1945 i Krogerup ved Humlebæk.

F.: Carl Andreas Johannes Bendtsen, f. 8.8.1876 i København, d. 4.5.1951, og hustru Hedvig Wilhelmine Albertine Johanne, f. 13.11.1881 i København.

Gift 25.12.1943 med Ingrid Kirstine Larsen, f. 25.6.1921.

Tilknyttet Tuborg Havns kommando.

Poul Esben Bendtsen oplærtes i sin bed-

stefars skrædderforretning. Efter udstået læretid overtog han forretningen i kompagniskab med sin bedstefar. Da hans illegale arbejde tvang ham under jorden, måtte han imidlertid opgive at føre forretningen videre. Nedskudt af Hipofolk den 9.4.1945 og lå såret på Skodsborg Sanatorium, til han 11.4.1945 blev afhentet af Hipofolkene og antagelig dræbt. Liget blev fundet i Ryvangen efter kapitulationen og bisat på Ordrup Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 354

D.f.U., 30.351/45

CK., 8.986

UFF., 95.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 479.

Monumenter:

Mindeplade i ligkapellet ved Skovshoved Kirke

Mindeplade på Skovshoved Kirke.

Andet:

Begravet, Ordrup Kirkegård, litra 0, nr. 61-62.

Bennike, Erik,

direktør, civilingeniør, premierløjtnant, f. 19.1.1918 i København, d. 18.4.1945, Kvæsthusgade 5 i København.

F.: Oberst Helge Bennike, f. 11.1.1886 i København og hustru Gerda Elisabeth f. Berthelsen, 10.4.1891.

Gift 8.4.1944 med Elsebeth Larsen, f. 29.3.1920.

Organisator af den illegale modstandsorganisation „Polyteknikerafdeling“.

Student 1935 fra Ålborg Katedralskole. Sejlde med ØK på Østasien som kahytsdrenge 1935-36. Medlem af spejderbevægelsen.

Erik Bennike var en fremragende begavelse, der fra barnsben var blevet opdraget med en officerskarriere for øje. 1936 rekrut ved 1. bataljons andet kompagni. 1937 kornet. Sekondløjtnant sommeren 1939. Afgangseksamen fra Officersskolen 1939 som nr. 1 af 42. Under den finsk-russiske vinterkrig forsøgte han at rømme fra sin afdeling for at deltage som finlandsfrivillig. Han blev imidlertid arresteret og måtte opgive sit forehavende. Den 9. april 1940

fulgte han med sin far og 4. regiment til Sverige. (Man troede endnu på det tidspunkt, at Sverige ville blive inddraget i krigen). I juni 1940 vendte de hjem, dybt skuffede over ikke at have fået lejlighed til at kæmpe for deres land. I sin skuffelse besluttede han at læse til bygningsingeniør. Han tog første del på ét år, og 2½ år efter blev han med udmærkelse bygningsingeniør. Han forrettede samtidig tjeneste som premierløjtnant til marts 1943, da han trådte uden for nummer. Både far og søn gik 29. august „under jorden“ fremfor at lade sig internere af tyskerne. Mens oberst Bennike tog til Sverige for der at prøve at opbygge et dansk korps, hentede Erik Bennike sammen med kammerater fra læreanstalten våbnene fra de våbenlagre, som 12 danske officerer på oberst Bennikes foranledning i foråret 1943 illegalt havde fjernet fra den tysk besatte Roskilde kaserne og skjult i depoter i Nordvestsjælland. Det lykkedes kun at bjerge våbnene fra et af depoterne. De andre blev taget af tyskerne. Som andre var Erik Bennike beskæftiget med at bistå jøder med overfarten til Sverige i efteråret 1943. I efteråret 1943 blev der oprettet en såkaldt „Polyteknikerafdeling“, som kom til at bestå af tre kompagnier, der senere tilsluttedes militærorganisationen. Ledende i dette arbejde var Erik Bennike og hans kammerat, civilingeniør, løjtnant Svend Erik Mikkelsen (se denne). De udnyttede for formålet de våben, som Erik Bennike havde skaffet, og her til kom efterhånden våben nedkastet fra luften eller indsmuglet fra Sverige. Allerede på et tidligt tidspunkt var „Polyteknikerafdelingen“ endog særdeles svært udrustet. Til støtte for udrustningen startede man således i efteråret 1944 en egen våbenfabrikation. Dette skete på Svend Erik Mikkelsens initiativ. For bedre at kunne samarbejde, ansatte Erik Bennike ham i sit firma A/S Terma. Firmaet benyttedes som dækorganisation for bestilling af enkeltdele til våbenfabrikationen på værksteder rundt omkring i København. Man fabrikerede maskinpistoler i samarbejde med „Holger Danske“, håndbomber i stort tal og enkelte flammekastere. I løbet af sommeren 1944 blev der dannet to aktivgrupper. De gennemførte med held flere mindre aktioner. En aktion, der kostede Svend Erik Mikkelsen livet, blev rettet imod en tysk togtransport den 7.

marts 1945. Svend Erik Mikkelsens død måtte gøre A/S Terma udsat, men det synes dog ikke at have været denne begivenhed, der bragte tyskerne på sporet af Erik Bennike og hans fællers illegale virksomhed på A/S Terma. Den 18. april indfandt „Birkedal-Hansengruppen“ sig på A/S Termas kontor og holdt her Erik Bennike op. To af hans medarbejdere var beskæftiget med våbenfremstilling i baglokalet, og da tyskerne forsøgte at arrestere disse, kom det til en ildkamp, hvorunder Erik Bennike ubevæbnet kastede sig over sine fangevogtere. Det kom til et rasende håndgemæng, hvorunder Erik Bennike såredes dødeligt. Det lykkedes de to andre at skyde sig igennem og slippe bort.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 6486

D.f.U., 31.830/45

CK., 53.189

UFF., 96.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, side 122-124 (foto)
C. G. Thorborg: Erik Bennike, Kbh. 1946.

Helge Bennike: Soldaterære, mange steder
Danmark under Besættelsen, (Vilh. la Cour)
III, side 464

Ålborg Katedralskole, side 5-7

Sønderborg Samfundet 1945, side 10

Berthelsen: Oktober 1943, side 89-90

Håndbog for Hæren, 1943, side 80

4. Maj Kollegiets mindebog i København.

Tidsskrifter:

Ingeniøren, 1945 A, side 205-206 (foto)

Garderbladet, nr. 1, 1946

Danske Studenters Roklub, 1945, nr. 6

Roning, 1945, nr. 6, side 69

Sønderborg Samfundet, 1945

Kastellet, nr. 6, 1946

Information, 24.4.1945, nr. 464

Polyteknikerer, 1945, nr. 5.

Avisstof:

Nordsjælland, 25.6.1945

Social-Demokraten, 28.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Ålborg Katedralskole

Mindeplade, Sønderborg Statsskole

Mindeplade, Sergentskolen på Kronborg

Mindeplade, Officersskolen, Frederiksberg Slot

Mindeplade, Danmarks Tekniske Højskole

Mindeplade, Dansk Ingeniørforening

Andet:

Begravet på Gentofte Kirkegård, afd. F, nr. 5324/25.

Bentzen, Hertha,

kontroltelefonistinde, f. 15.11.1890 i Randers, d. 5.5.1944 i Auschwitz.

Tilknyttet den illegale bladdistribution i Randers.

Hertha Bentzen arresteredes som følge af sit illegale arbejde og deporteredes til den tyske KZ-lejr, Ravensbrück, hvorfra hun overførtes til Auschwitz, hvor hun afgik ved døden i maj 1944.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 10.036
UFF., 97.

Litteratur:

Helvede har mange navne, side 46, 73.

Avisstof:

Aalborg Amtstidende 31.5.1945
Randers Amtsavis 5.5., 31.5.1945
Randers Dagblad 7.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Nordre Kirkegårds kapel i Randers

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Vedrørende det illegale bladarbejde i Randers, se Danmarks Frihedskamp I, side 120 ff.

Bentzen, Poul Hans,

sognepræst, f. 23.2.1890 i København, d. 25.3.1945 i Esbjerg.

F.: Smed Lauritz Bentzen og hustru Vilhelmine Nordquist.

Gift 23.8.1921 med Johanne Cathrine Thomsen, f. Gaardbo, 10.10.1895 i Hirtshals. (B.: D. 20.8.1922, P. 30.3.1932).

Poul Bentzen blev i 1907 student fra Østre Borgerdyd Skole i København. Han dimitteredes som cand. theol. i juni 1914 og fik derefter ansættelse ved Vor Frelzers Kirke i Ålborg. 1918 sognepræst i Horne-Asdal, 1921 i Høve-Flakkebjerg, 1929 ved Zions Kirken i Esbjerg.

Pastor Bentzen var tilknyttet Indre Mission og stærkt nationalt indstillet. Dette kom ofte til udtryk i hans prædikener, således i hans hyldest ved begravelsen af en dræbt sabotør, Børge Puggaard Thomsen. Denne tale var utvivlsomt medvirkende til, at pastor Poul Bentzen blev udvalgt som offer for et gengældelsesdrab, efter at en stikker, der var blevet såret af Børge Puggaard Thom-

sen, var død. Efter en konference med lederen af Gøstapo i Esbjerg, tog de af „Petergruppens“ medlemmer ud til Poul Bentzens bopæl. De to mordere slog en rude ind i entredøren, lukkede døren op og gik direkte ind i soveværelset, hvor de affyrede en salve mod pastor Bentzen, der lå i sin seng og sov.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 16.478
D.f.U., 30.357/45
UFF., 98.

Litteratur:

Esbjerg under den anden verdenskrig, side 252-253

Dansk Kirkestat, bd. 4, 1934, side 388

Kirkelig Håndbog, 1943, side 254, 1947, side 290.

Tidsskrifter:

Præsteforeningens Blad, 1945, side 196-199, 201-202, 346-353

Dansk Kirkeliv, Advent, 1944, side 142

Sportsfiskeren, 1.5.1945, 1.7.1945.

Avisstof:

Sydvestjylland, 8.5.1945

Vestjyden, 8.5., 10.5.1945

Vestkysten, 10.5.1945

Nordsjælland, 25.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Skovshoved Kirke

Mindeplade, hjørnet af Stormgade-Nygårdsvej, Esbjerg

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet på kirkegården ved Gormsgade,

Esbjerg, afd. N, rk. 13-14, nr. 9-10

Se biografi over Børge Puggaard Thomsen.

Berg, Carl Julius Valdemar,

kaptajn, f. 28.9.1893 i Kolding, d. 21.3.1945 i Dachau.

Gift 29.12.1920 med Ellen Elise Mathilde, f. 4.8.1892. (B.: P. 8.6.1927).

Næstkommanderende ved O-grupperne under Amagerafsnittet.

1913 rekrut ved Livgarden. Gennemgik kornetskolens og officersskolens næstældste klasse. Premierløjtnant 1920. Kaptajn og våbeningeniør 1937.

I november 1943 begyndte danske officerer efter ordre fra hær- og flådeledelse at danne illegale militærgrupper, de såkaldte O-grupper. Carl Berg indtrådte som næst-

kommaderende for Amagerafsnittet. I december 1944 fjernedes et større parti maskinpistoler fra våbenarsenalet, hvor Carl Berg havde sin bolig, hvilket førte til hans arrestation. Han sigtedes for sabotage og deporteredes i marts 1945 til Dachau, hvor han kort efter døde af en lungebetændelse. (I hovedtræk efter De faldt for Fædrelandet).

KILDER:

Arkivstof:

ER., 375

D.f.U., 30.055/45

CK., 53.192

UFF., 99

Rigsarkivet: Arkivalier vedrørende 02 (Slots-holmsdetachementet og Amalienborgstyrken).

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, side 102-103 (foto) Danmarks Hær, I (1934-35)

Helvede har mange navne, side 284

Håndbog for Hæren, 1943.

Tidsskrifter:

Dansk Artilleritidsskrift, 1945, nr. 2

Garderbladet, nr. 1, 1946

Information, 1.3.1945, nr. 422

Danskeren, nr. 13, 9.3.1945.

Monumenter:

Mindegrav på Garnisons Kirkegård, litra

B-N/S-1-1

Mindeplade i Skytteforeningslejren, Høje

Sandbjerg

Mindesten på Christmas Møllers Plads,

Mindeplade på Birkerød Statsskole

Mindeplade på Officersskolen på Frederiksberg Slot

Mindeplade, Dansk Ingeniørforening

Mindeplade, Hærens Tekniske Korps, Amager Boulevard

Mindeplade i Ryvangen.

delsfaget. Han aftjente sin værnepligt 1927-28 ved kystartilleribataljonen. Gennemgik derefter befalingsmandsskole og uddannede sig til sergent i Hærens flyvetropper, hvor han opnåede at blive en meget dygtig flyver. 1935 forlod han Hærens flyvetropper og blev den 1.5.1936 ansat som politibetjent i Rønne. Fra den 1.12.1938 til 1.12.1939 var han uden for nummer. Da han blev genansat, forrettede han tjeneste i Hellerup, indtil han den 1.2.1942 blev ansat som kriminalbetjent i Roskilde.

19.9.1944 gik Sigurd Bernskov under jorden og begyndte straks at organisere den del af politistyrken i Roskilde og omegn, der havde undgået arrestation. Han etablerede kontakt med modstandsbevægelsen og fik et samarbejde i gang. I løbet af kort tid var politiets modstandsgrupper i Roskilde og omegn blandt de bedst organiserede og bedst udrustede i landet, hvortil Sigurd Bernskovs utvivlsomme organisationstalent bidrog. Sigurd Bernskov samarbejdede med fuldmægtig Knud Bryning og dennes hustru Elise i Himmelev (se disse). En tysk gruppe havde igennem en stikkercentral fået oplysning om, at der fandtes illegale vogne i Himmelev. Gruppen forsøgte nu at infiltrere modstandsbevægelsen og gav sig ud for at tilhøre denne. Herigennem fik de kontakt med ægteparret Bryning og fik fastslået, at de havde illegale forbindelser. Gruppen kørte derefter i bil mod København og erfarede her, at der samme dag var likvideret tre nationalsocialister. De kørte herefter tilbage til villaen i Himmelev, hvor Bernskov kort forinden havde indfundet sig, og dræbte ægteparret Bryning og Sigurd Bernskov som hævn. Det var forinden lykkedes Bernskov og Bryning at skjule kompromitterende papirer vedrørende modstandsarbejdet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.875

D.f.U., 30.342/45

UFF., 100.

Litteratur:

Politiets Mindeblad, side 14 (foto)

Tage Fischer Holst: Gør hvad du ikke tør, 1946, side 53.

Tidsskrifter:

Kriminalpolitibladet 1945, nr. 3 og nr. 1

Politiet, Tidsskrift for politivæsen, 1945, nr. 18.

Avistof:

Berlingske Tidende, 10.8.1945

Bernskov, Otto Sigurd Vilfred,

kriminalbetjent, f. 8.11.1907 i Linde sogn, Randers amt, d. 24.2.1945 i Himmelev.

F.: Sognefoged Anders N. Bernskov, f. 4.1.1862, d. 29.4.1938, og hustru Maren, f. Hansen 26.8.1872, d. 5.7.1960.

Gift 4.3.1934 med Ebba Betty Jeppesen, f. 15.11.1909. (B.: D. 10.4.1938, P. 15.2.1941).

Tilknyttet politiets modstandsgrupper.

Sigurd Bernskov gik i skole i Linde ved Randers og blev derefter uddannet i han-

Nationaltidende, 11.8.1945
Randers Dagblad, 19.5.1945
Roskilde Dagblad, 25.5.1945 (nekrolog)
Roskilde Tidende, 15.5., 26.5., 11.7. og
10.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade i forhallen i Roskilde Politigård
Mindeplade på Himmelev Kirkegård
Monument på Rådhuset i Roskilde.
Mindeplade, Flyvestation Værløse
Mindeplade, Politigården, København.

Andet:

Begravet, Hellerup Kirkegård, afd. 24, nr.
6.002-03.

Se biografier over Elise og Knud Bryning.
(Om retssagen mod morderne se UFF-sag
under Arboe-Rasmussen).

Bertelsen, Carly Anders,

*fhv. politibetjent, træindustriarbejder, f. 8.5.
1918 i Bellinge, d. 20.2.1945 i Neuengamme.*

*F.: Gartner Niels Kristian Bertelsen, f.
1890, og hustru Ane Kirstine Karoline f.
Jensen, 1892.*

Medlem af sabotagegruppe i Tønder under
region III. Carly Anders Bertelsen, der var
tidligere politibetjent, var tilknyttet en sabo-
tagegruppe i Tønder. Han blev den 15.10.
1944 arresteret i Rødekro og efter et op-
hold i Kolding arrest ført videre til Frøslev.
Den 12.1.1945 blev han deporteret til
Neuengamme. Kom herfra på udkomman-
do til Dessauer Ufer, hvor han døde som
følge af lungebetændelse.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 4386
D.f.U., 31.630/45
UFF., 101.

Litteratur:

Helvede har mange navne, side 229.

Monumenter:

Mindesmærke på Skamlingsbanken
Mindeplade i Ryvangen.

Berthelsen, Jørgen,

*elektrikerlærling, f. 12.1.1927 i Helsingør,
d. 10.5.1945 på Øresundshospitalet i Hel-
singør.*

*F.: Bogholder Willy Jørgen Peter Berthel-
sen, f. 14.6.1896, d. 12.10.1962, og hustru
Ulrikka f. Yttesen, 2.8.1900.*

Tilknyttet militærgruppe i Helsingør.

Elev på Helsingør Gymnasium 1939–44.
Medlem af Det danske Spejderkorps. Dræbt
10.5.1945 ved vådeskudulykke under vagt-
tjeneste over sikkerhedsforvarede personer
på det tidligere vandrerhjem Wisborg.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 102.

Tidsskrifter:

Helsingør Gymnasium, 1945-46
Spejdersport, nr. 9, 1945
Spejdernes Magasin, nr. 9, 1945.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 11.5.1945
Frederiksborg Amts Avis, 12.5., 15.5., 7.6.
1945
Helsingør Dagblad, 11.5.1945
Nordsjælland, 11.5., 15.5., 2.7.1945

Monumenter:

Mindeplade på Helsingør Gymnasium
Mindeplade på Helsingør Skibsværft
Mindeplade på Svendborg Skibsværft
Mindesten på Hylkedam pr. Gelsted, Fyn.

Andet:

Begravet, Helsingør Kirkegård, afd. 19. nr.
113.

Biehl, Holger,

*prokurist, f. 6.8.1914 i Gråsten, d. 19.11.
1944 i Porta Westfalica.*

*F.: Carl Christian Biehl, f. 17.3.1872, d.
14.3.1950, og hustru Marie Dorte f. Bro-
dersen, 1.5.1878, d. 15.7.1958.*

Illegal bladvirksomhed og medlem af mili-
tær ventegruppe i Gråsten.

Holger Biehl var handelsuddannet i Au-
gustenburg og fik senere en videre uddan-
nelse på Købmandsskolen i Kolding. Han
var prokurist i faderens bogtrykkeri og pa-
pir en gros forretning i Gråsten. Holger
Biehl var en årrække lokal formand for
Dansk Vandrerlaug i Gråsten og ligeledes
ivrig roer og terrænsportsmand. Han deltog
desuden aktivt i arbejdet i Gråstens samari-
terkolonne. På et meget tidligt tidspunkt drev
Biehl illegal bladvirksomhed og var med til
at oprette den første militære ventegruppe i

Gråsten. I februar 1944 blev Holger Biehl medlem af en sabotagegruppe under region III. Da gruppen blev revet op i begyndelsen af juni 1944 blev Biehl anholdt den 10.6. 1944 sammen med to andre gruppemedlemmer, Knud Henrik Nicolaj Vindel (se denne) og fiskemester Damgaard. Biehl blev først ført til Staldgården i Kolding og derfra til Horserød og senere Frøslev. Den 15.9.1944 blev han deporteret til Neuengamme og senere overført til Porta Westfalica, hvor han døde 19.11.1944. Liget blev senere hjemført og bisat i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

D.f.U., 31.404/44

UFF., 103.

Litteratur:

Helvede har mange navne, side 162

In Memoriam, nr. 3

Frit Danmark, I, side 231.

Tidsskrifter:

Sønderjydske Månedsskrift, 1945, side 92

Gråsten Roklubs Jubilæumsskrift, side 19

Tidsskrift for Dansk Røde Kors' Samariter-tidende 1945, nr. 1, side 21

Dansk Idræt, nr. 10

Roning 1945, nr. 6, side 69.

Monumenter:

Mindesmærke ved hovedvej 8, Gråsten Politistation

Mindetavle i Gråsten Roklubs klubhus

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Bierberg, Elkan Frederik (Freddie) Waldemar,

forlagsboghandler, f. 18.12.1900 på Frederiksberg, d. 3.12.1944 i koncentrationslejren Meppen i Tyskland.

F.: Forlagsboghandler og forlægger Ernst Bierberg, f. 16.2.1856, d. 1934 og hustru Thea f. Wulff, 22.3.1867, d. 28.11.1955.

Gift med Erna Boye Christensen, f. 26.6.1900. (B.: P. 17.6.1927, P. 9.2.1931).

Tilknyttet Studenternes Efterretningstjeneste. Udgået fra Schneekloths Skole.

Elkan Bierberg var søn af Det Schønbergske Forlags tidligere indehaver, Ernst Bierberg. Han kom i boghandlerlære i Rasmus Hansens Boghandel i Odense den 1.8. 1916. Efter en kort medhjælperperiode hos Gjellerup, aftjente han sin værnepligt fra

20.5.1920 til 6.10.1921 ved garden. Medhjælper hos N. Olaf Møller fra 10.10.1921 til 1.1.1924. Prokurist i Det Schønbergske Forlag fra 1.1.1924 til 1.1.1935. Efter faderens død, 1.1.1935 direktør og leder af forlaget, hvoraf han den 20.10.1940 blev medindehaver og 1.1.1941 eneindehaver. Som gammel officer af reserven havde Bierberg forstand på våben og sprængstoffer og opretholdt et depot for modstandsbevægelsen heraf. Sammen med andre fremtrædende forlagsfolk tilknyttet S. E.'s „boggruppe“. Han var tillige aktiv i forbindelse med illegale transporter. Natten til den 23.6. 1944 blev han arresteret på sin ejendom „Madshus“ ved Nykøbing og ført ind til forlaget, hvor Gestapo foretog en ransagning. En modstandsmand, som Bierberg havde samarbejdet med omkring de illegale transporter, var blevet skygget, og man havde bragt i erfaring, at Bierberg skulle ligge inde med et våbenlager. Bierberg blev kørt til Shellhuset og kom i forhør. Fra Shellhuset overførtes Bierberg til Frøslevlejren og deporteredes derfra til Neuengamme i oktober 1944. I løbet af kort tid blev hans helbred nedbrudt, og han døde af en lungebetændelse på en udkommando til Versen bei Meppen.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 104

Frihedsmuseets arkiv, nr. 7/65 I, (liste).

Litteratur:

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour) bind III, side 344

De faldt for Fædrelandet, side 70-71 (foto) E.F.W. Bierberg: En Mindebog, København 1945

Håndbog for Hæren, 1946, Hærens faldne.

Helvede har mange navne, side 206 (dødsdato her angivet som 7.12.)

Tidsskrifter:

Garderbladet, 1945, nr. 9

Dansk Boghandlertidende, 1945, nr. 51-52 (foto)

Boghandleren, 1944, nr. 34

Danskeren, 20.4.1945

Information 13.10.1944.

Sankt Georg 1945, 7,8 og 9

Menighedsbladet 1945, nr. 1.

Avisstof:

Holbæk Amts Venstreblad, 8.5.1945

Holbæk Amtstidende, 8.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Schneekloths Skole

Mindeplade på Sergentskolen, Kronborg
Mindesten på Egebjerg Kirkegård.

Andet:

Begravet på Egebjerg Kirkegård, pr. Braade,
afd. C, rk. 5, nr. 131.

Blædel, Verner,

*kontorassistent, f. 28.12.1922 i København,
d. 30.4.1945 i Griffenfeldsgade 3, Køben-
havn.*

*F.: Maskinmester Knud Olaf Blædel, f. 3.
11.1887 i Elmelunde, d. 15.3.1939 i Kø-
benhavn, og hustru Charlotte Margrethe
f. Gransund, 5.9.1889 i København.*

Tilknyttet modstandsorganisationen Holger
Danske. Skolegang på Matthæusgades Sko-
le i København.

Verner Blædel blev ansat den 1.8.1939 i
A/S Det østasiatiske Kompagni. Fra den 10.
4.1943 til den 15.1.1944 udlånt til Varde
Stålværk. Varde Stålværk blev i december
1943 sprængt af lokale sabotører i samar-
bejde med folk fra Holger Danskes gruppe
2. Verner Blædel kan herigennem have
fået kontakt med Holger Danske, idet han
umiddelbart efter sin tilbagevenden til ØK's
hovedkontor i København trådte ind i Hol-
ger Danske. Han havde tillige kontakter til
modstandsorganisationen BOPA.

Dræbt den 30.4.1945, under forsøg på
likvidation af en stikker i gadedøren til
Griffenfeldsgade nr. 3, af et medlem af
en tysk terror-gruppe.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 108.

Monumenter:

Mindeplade, Matthæusgades Skole, Køben-
havn.

Andet:

Begravet på Vestre Kirkegård, afd. 5, rk. 9,
nr. 15

For modstandsarbejdet på Varde Stålværk, se
Peter Petersen.

Boelskov, Erik,

*løjtnant i den engelske hær, arkitektstude-
rende, f. 22.6.1921 i Odder, d. 25.8.1943
på Thieles Vej i København.*

*F.: Skoleinspektør Jørgen Boelskov, f. 10.9.
1886, d. 14.5.1946 og hustru Olga Carla,
f. Nielsen, 9.12.1887.*

Løjtnant i Special Forces. Dæknavn „Arne“.

Erik Boelskov tog realeksamen fra Tøk-
sens Skole i Køge og med henblik på en
arkitektuddannelse gik han i lære som tøm-
rer. I vinteren 1941-42 fik han kontakt med
to danske efterretningsfolk, der af den eng-
elske efterretningsorganisation S.I.S. var
blevet nedkastet over Danmark i septem-
ber 1941, Thomas Sneum og Sigfred Chri-
stophersen. Da disse, med nogle ugers mel-
lemrum, gik over isen til Sverige i marts 1942
med hver sit hold fulgte Boelskov med. Sam-
men med Sneum nåede han velholdent
Sverige, hvorimod to deltagere på det an-
det hold omkom. Han fortsatte til Stock-
holm og fik her – efter tre måneders for-
løb – tilladelse til at komme til England.
Han opnåede her efter kort tid rang af
løjtnant i Special Forces. Den 23.7.1943
blev han kastet ned som faldskærmsmand
ved Hvidsten. Han planlagde modstands-
arbejde og sprængstofmodtagelser på Sjæl-
land, hvor han bl. a. havde kontakt med
Bruno de Neergaards gruppe i Slagelse. Den
25.8. samme år omkom han under en eks-
plosionsulykke, da han var i færd med at
demonstrere sprængstof for andre friheds-
kæmpere i en lejlighed på J. M. Thieles Vej.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 109

Rigsarkivet: Ebbe Muncks dagbog, side 27,
Ebbe Muncks arkiv

Duus Hansens arkiv, læg 3

Junckers beretning, side 11-12.

Thomas Sneums beretning.

Litteratur:

Mindebogen

Kontakt med England, side 93, 202, 208, 213,
246, 250-57, 296 (heri kaldet Arne Boelskov)

„Chr. Ulrik Hansen“, side 19-20.

Tidsskrifter:

Tøksens Skoles elevforening, 1945, 1946.

Avisstof:

Nationaltidende, 6.6.1945

Frederiksborg Amts Avis, 7.6.1945

Østsjællands Avis, 6.6.1945

Østsjællandske Folkeblad, 6.6., 7.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade på væggen i gangen i Tøksens
Skole

Begravet, Ny Sct. Nicolaj Kirkegård, Køge.
Se biografier over Thorbjørn Christophersen,
Kaj Oxlund og Teddy Petersen.

Bogh, Otto Johansen,

ekspedient, f. 23.10.1917 i Sdr. Bjert, d. 25.1.1945 i Hannover-Stöcken.

F.: Arbejdsmand Hans Johansen Bogh, f. 22.5.1885 i Bjert og hustru Karen Jensine Kristine, f. Pedersen, 19.7.1890 i Sorterup, Sorø amt.

Tilknyttet „Horsens hjemmeværn“.

Udlært i herremagasinet i Randers. Senere ansat i samme firmas afdeling i Horsens. Kort efter nytår 1944, da den illegale modstandsorganisation Horsens Hjemmeværn dannedes, modtog han en opfordring til at træde ind i en seksmandsgruppe. Ved den sidste Gestaporazzia under oprivningen af det illegale hjemmeværn, den 22.6.1944, blev han arresteret. Han overførtes senere til Hørsørød og den 13. august til Frøslev. Den 6. oktober deporteredes han herfra til Neuengamme og sendtes derfra på udkommando til Hannover-Stöcken, hvor han arbejdede på en akkumulatorfabrik i Hannover. Her pådrog han sig en lungebetændelse, som medførte døden den 25.1.1945.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 110

Litteratur:

Helvede har mange navne, side 189, 373.

Danmarks Frihedskamp, side 306

Avisstof:

Horsens Folkeblad, 7.5.1945

Horsens Avis, 7.5.1945.

Monumenter:

Mindemur, Klosterkirken, Horsens

Mindeplade, 4. Maj Kollegiet, Horsens

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet i Tyskland på kirkegården i Hannover, „Ehrenfeld“.

Boisen, Harry,

specialarbejder, f. 28.1.1925 i København, d. 19.5.1945 på Frederiksberg Hospital.

F.: Mekaniker Julius Christian Boisen, f.

26.7.1894, og hustru Karen Maria, f. Jesen, 27.1.1892, d. januar 1968.

Tilsluttet militærgrupperne i København under afsnit 5.

Udgået fra Vigerslev Allé Skole. Tilsluttet militærgruppe under afsnittets 5. bataljon fra januar 1945. Såret 12.5.1945 ved vådeskud under tjeneste for modstandsbevægelsen og død efter indlæggelse på Frederiksberg Hospital.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 3.050

UFF., 146.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, København, 24-116.

Bojesen, Gregers Jes Boy,

søfløjtnant, f. 13.1.1919 i København, d. 5.5.1945 i Amaliegade i København.

F.: Kommandør Magnus Bojesen, f. 27.3.1871, d. 27.12.1945, og hustru Kirsten, f. Svendsen, 14.12.1879, d. 22.2.1922.

Tilknyttet havnekompanierne og Efterretningstjenesten.

Elev på Østre Borgerdyd Skole. Student fra Sorø Akademi 1938. Medlem af KFUM's spejderkorps.

Deltog i 1939 på lærlingetog til Holland og Belgien med „Ingolf“, til dette blev afbrudt ved krigens begyndelse. Efter at have bestået matematisk tillægsprøve meldte han sig 1940 som lærling. Han blev kadet i 1941. Efter interneringen i 1943 tog han skibsførereksamen fra Det civile Navigationskursus og sejlede i den følgende tid som styrmand med forskellige af fyrvæsenets skibe. Gregers Bojesens far var kommandør i den siamesiske marine, og han prægedes i overensstemmelse med familiens traditioner af en stærk nationalfølelse. Sammen med sine kadetkammerater organiserede Gregers Bojesen sig inden for modstandsbevægelsen i en gruppe under havnekompaniet, som igen var en del af den militære organisation. Gruppens arbejde bestod fortrinsvis i transport af våben og ammunition fra Sjælland ind til hovedstaden, samt fordeling af våben inden for Køben-

havns-området. Desuden deltog gruppen i optælling af skibe i havnen til brug for efterretningstjenesten. 5. maj om formiddagen befandt gruppen sig på sit samlingssted, en lejlighed i Ny Toldbodgade, da der hørtes livlig skydning fra området ved Amaliegade og Esplanaden. Der blev udsendt tre mand for at rekonoscere. Blandt disse var Gregers Bojesen. Et antal modstandsfolk var indviklet i ildkamp med tyske marine-soldater, som lå i dækning omkring Gefion Springvandet. Modstandsfolkene befandt sig i en vanskelig situation, og de tre nytillkomne forsøgte et flankangreb fra Amaliegade ved Toldboden, men måtte gå i dækning, da de kom under stærk rekylgeværbeskydning. Igennem to timer deltog de tre i ildkampen. Under forsøg på at skifte position blev Gregers Bojesen ramt og dræbt på stedet.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 117 (heri førstehåndsberetninger).

Litteratur:

Vilhelm Andersen, Et Ti-år, Gyldendal 1945, side 173-175

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 479

Håndbog for Søværnet, 1943, side 91

Tidsskrifter:

Soraner Bladet, 30. årg. 1945, nr. 5, side 34 (foto) nr. 6, side 43, nr. 7, side 52, 31. årg. 1946, dec. side 1

Centrum, nr. 9, 1946 (Organ for Østre Borgerdyds Skole)

Strix Bubo (Organ for Borgerdyd Troppen) 20. årg., 25.6.1945 (foto)

Tidsskrift for Søværnen, 116. årg., juli 1945, side 220-221.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 7.5.1945

Nationaltidende, 7.5., 13.5.1945

Social-Demokraten, 7.5., 13.5.1945

Sorø Amtstidende, 4.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Sorø Akademi

Mindeplade i Holmens Kirke

Mindeplade, Amaliegade ved Toldboden.

Mindelegat: Søløjtnant Gregers Bojesens Mindelegat, der uddeles af Søløjtnantselskabet.

Andet:

Begravet, Frederiksberg gamle Kirkegård, 3 II, nr. 920 A

Bolvig, Viegand Moritz,

direktør, f. 4.10.1905 i København, d. 9.2.1945 i Neuengamme.

Gift 19.12.1942 med Grethe Anna Emilie Jørgensen, f. 5.10.1912 i København.

Tilknyttet det illegale arbejde, der organiseredes af S.O.E. i Danmark.

Viegand Bolvig arresteredes som følge af sit illegale arbejde og indsattes i Frøslevlejren og deporteredes herfra til Neuengamme, hvor han afgik ved døden i februar 1945 efter udkommando til arbejdslejren Schwesing ved Husum.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 201

CK., 7.000

UFF., 112.

Litteratur:

Helvede har mange navne, side 175.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Bomhoff, Gunnar Johan Rudolf,

grosserer, f. 30.10.1887 på Frederiksberg, d. 13.4.1945 i Neuengamme.

Gift 30.10.1914 med Adda Elvira Fælled-Nielsen, f. 22.3.1892 i København. (B.: P. 25.2.1915, D. 28.8.1916, D. 16.6.1918).

Medlem af modstandsorganisationen Holger Danske.

Lærte landvæsen i 7-8 år og foretog i forbindelse hermed en studierejse til Norge i 1910-11. Ansat i dagbladet Politikens ekspedition fra 1911-15. Løste grossererbrev 1916, hvorefter han blev indehaver af firmaet A. Reichmann & Co. Grosserer Bomhoff ydede allerede tidligt økonomisk støtte til modstandsbevægelsen. Han var nært knyttet til Holger Danske. I sommeren 1944 boede en af H. D.'s ledere overbetjent O. B. Berthelsen i hans villa, Harsdorffsvej 9. Gestapo stormede villaen 4.9. 1944. Herunder såredes Berthelsen, mens Knud Larsen (se denne) umiddelbart efter arresteredes. Gunnar Bomhoff var ikke hjemme. Villaen blev sprængt i luften, hvorved grosserer Bomhoffs bror omkom. Fru Bomhoff, der var hjemme, da Gestapo kom, blev taget og senere ført til Frøslev. 18.10.

1944 blev prokurist Nygaards villa på Strandvejen 184 stormet af Gestapo, mens Bent Faurschou Hviid, „Flamme“, (se denne), opholdt sig i villaen sammen med Gunnar Bomhoff, hans søn og dennes hustru. Flamme tømte sin giftampul, de øvrige arresteredes sammen med Nygaard. Gunnar Bomhoff blev ført til Frøslev og 22.2.1945 deporteret til Dachau, hvorfra han overførtes til Neuengamme. Her døde han 13.4.1945 af en astmatisk sygdom i forbindelse med almindelig nedbrydelse af helbredet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 8.062

UFF., 113.

Litteratur:

Dansk Grossererstat, 1935-36, side 20

De fem lange Aar, II, 904-905.

Helvede har mange navne, side 282

Kvinder i Bur, side 38-39

De illegale, s. 191

Avisstof:

Nationaltidende, 7.6.1945.

Andet:

Begravet på Solbjerg Kirkegård, 5-H-1.

Borup, Peer,

stud. pharm, f. 2.8.1921 i Horsens, d. 6.2.1944 i Åbenrå.

F.: Hattemager Carl Borup, f. 21.10.1875, d. 18.10.1954 og hustru Anna Hedvig f. Christensen, 15.10.1883, d. 5.1.1964.

Illegal redaktør og sabotør i Horsens. Tilknyttet Holger Danske.

Student 1941 fra Horsens Statsskole. Samme år ansat, først som volontør, senere som discipel på Søndergades apotek i Horsens.

Peer Borup havde et bredt spektrum af interesser, der strakte sig fra politik og filosofi til musik og kunst. Han var tillige en alsidig sportsmand og medlem af Det Kongelige Danske Aeronautiske Selskab. Politisk stod han nærmest på Christmas Møllers linie. Det var typisk for hans aktive natur, at han trådte i direkte brevveksling med Stauning for at få en nærmere redegørelse for regeringens holdning under den tyske besættelse. Stauning svarede ham noget tørt, at „der er nok gode grunde for de handlinger, der udøves“.

I efteråret 1942 blev han medlem af „Frit Danmark“ i Horsens og senere medarbejder ved det selvstændige illegale lokalblad „Den tredje Front“. Fra begyndelsen af 1943 deltog han tillige i sabotage. På apoteket eksperimenterede han med fremstilling af sprængstof, somme tider med et noget uheldigt resultat. Sin egentlige debut som sabotør fik han med sprængningen af transformatoren i Levygade i Horsens den 29. august 1943. Hans af Saint-Exupéry påvirkede filosofiske livsholdning gjorde ham til en effektiv og frygtløs sabotør, men uden had til modstanderen. Hans virkefelt omfattede foruden jernbanesabotage også industrisabotage og flygtningearbejde. I Frit Danmark-grupperne samarbejdede han bl. a. med Henning Grønland Carlsen (se denne).

Omkring 1. februar 1944, efter en omfattende razzia i Horsens foretaget af Gestapo, hvor bl. a. Peer Borups Frit Danmark-gruppe blev sprængt, måtte han flytte til København, hvor han tilknyttedes „Kielergruppen“ i Holger Danske. De to brødre, lægerne Jørgen og Flemming Kieler, var selv fra Horsens, og Borup havde tidligere samarbejdet illegalt med dem, således i 1943 i Århus, og da et rejsehold fra Holger Danske bistod ved sprængningen af Varde Stålværk sidst på året.

Kort efter at han var kommet til København blev Kielergruppen bedt om at assistere ved sabotage mod Åbenrå Motorfabrik og fabrikken „Hamag“.

I weekenden 5-6. februar 1944 blev aktionen gennemført. Fabrikken „Hamag“ blev ødelagt, medens aktionen mod Åbenrå Motorfabrik mislykkedes. Under den almindelige forvirring blev de tilrejsende sabotører ikke alle fordelt på logiværter i Åbenrå. De fleste samledes hos automobilhandler Peter Koch (se denne), hvem de også havde søgt ind til ved ankomsten til Åbenrå om lørdagen.

Natten mellem lørdag og søndag blev Kochs hus omringet af tysk politi, og det kom til en ildkamp, hvorunder det lykkedes alle at undslippe, undtagen Peer Borup, der blev tilbage for at dække tilbagetoget. Han blev hårdt såret ført til Åbenrå sygehus, hvor han døde om søndagen. Flere af de øvrige deltagere i aktionen blev senere arresteret. Den 10.2.1944 blev Peer Borup

under stor deltagelse, på trods af Gestapos forsøg på at splitte følget, begravet på Horsens Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 114

Rigsarkivet: Jens Lillelunds arkiv (Jørgen Kie-
lers rapport).

Litteratur:

Besættelsestidens illegale blade og bøger, side
64, 90-91

De illegale, side 75

Og hverdagen skiftede, side 223

Aage Trommer: Modstandsbevægelsen i Åben-
rå og omegn, Sønderjydske Årbøger 1965,
side 155

Danmarks Frihedskamp, side 475, 476, 480-
482, 495, 504-505

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 479.

Tidsskrifter:

Danskeren, 22.11.1944

Avisstof:

Horsens Avis, 7.5., 18.5.1945 (Interview med
Kieler-familien), 11.5.1945

Horsens Folkeblad, 7.5., 11.5., 12.5. (om Den
trede Front), 18.5.1945 (Interview med Kie-
ler-familien), 4.2.1969

Jydske Tidende, 23.5., 24.8.1945

Social-Demokraten, 25.6.1945

Sydvestjylland, 15.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Danmarks Farmaceutiske Høj-
skole

Mindeplade på Horsens Statsskole

Mindeplade på Helms Apotek, Søndergade,
Horsens

Mindeplade på 4. Maj Kollegiet, Horsens

Mindesten ved Kloster Kirke, Horsens.

Andet:

Begravet, Horsens Østre Kirkegård, litra M.
Fam. 17-18.

Boye, Hermann Møller,

*lærer, f. 5.7.1913 i Marstal, d. 12.6.1944 i
Ryvangen.*

*F.: Skibsfører Hermann Møller Boye, f.
5.6.1884 i Marstal, d. 1.12.1938, og hustru
Maren, f. Rasmussen, 31.8.1887 i Marstal.*

Medlem af sabotagegruppe i Sønderborg.

De første år af sin skoletid gik Hermann
Møller Boye i Græsvænget Skole ved
Marstal. Efter at have taget mellemskole-
eksamen i Marstal, kom han på Nørre Nis-
sum Seminarium, hvorfra han dimittere-

des i 1935. En kort overgang vikar ved
skolen i Marstal. Herfra til Sankt Jørgens
Skole i Sønderborg, hvor han virkede til
sin arrestation. Boye var kendt for sin store
kærlighed til musikken. Fik kontakt med
modstandsbevægelsen gennem en kollega,
der senere angav ham. Blev tilsluttet en
sabotagegruppe, hvor blandt andre Anker
Hansen og Karl Marius Laursen var med-
lemmer (se disse). Sammen med disse kam-
merater foretog Hermann Boye en aktion
mod et snedkerværksted i Sønderborg og
aktionen mod skrædderfirmaet „John“ i
Jernbanegade, der leverede uniformer til
tyskerne. Efter denne velgennemførte ak-
tion planlagde man sabotage mod et auto-
firma i Sønderborg og våbenran fra en poli-
tibil. Aktionerne kom aldrig til udførelse, da
Hermann Boye, Anker Hansen og Karl
Laursen blev angivet. Den 28.2.1944
blev Hermann Boye arresteret af Gestapo
sammen med lærer Borgaa, i hvis lejlighed
han opholdt sig. De blev begge ført til
Staldgården i Kolding, hvorfra Borgaa blev
frigivet, medens Boye den 13.4.1944 over-
førtes til Vestre Fængsel. Den 9.6.1944
blev Hermann Boye stillet for en krigsret
og dømt til døden. Han blev henrettet den
12.6.1944 som led i tysk gengældelse for
sabotagen mod Svendborg Skibsværft.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 116.

Kongelige Biblioteks samling af illegale tryk,
biografier. Herman M. Boye.

Litteratur:

Danmark under Jorden, side 54

Mens vi ventede, side 81-83

De fem lange Aar, II, side 759, III, side 1.318

Folkeskolen under Besættelsen, udg. af Dan-
marks Lærerforening.

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 476

Danmarks Frihedskamp, I, side 228.

Tidsskrifter:

Sønderjydsk Månedsskrift, 1945, side 94

Dæmring, 1945, nr. 5, nr. 6 (foto)

Folkeskolen, årg. 62, nr. 36, side 255, nr. 42,
årg. 63, nr. 15, side 203

Nissumske Årbøger, 1945, side 6-13

F.V.-bladet, maj 1968.

Avisstof:

Information, 29.8.1945

Kristeligt Dagblad, 28.7.1945

Sønderjyden, 12.6.1946

Demokraten, 30.8.1945

Thisted Amts Avis, 28.7.1945.

Jydske Tidende, 18.5., 12.6., 2.8.1945

Børsen, 5.5.1945

Jyllands-Posten, 30.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Sankt Jørgens Skole, Sønderborg

Mindeplade, Nr. Nissum Seminarium

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Information, 5.5.1945

Morgenbladet, 13.6.1945

Berlingske Aftenavis, 14.6.1945.

Monumenter:

Mindebog i mindekapel i Haderslev Domkirke

Mindeplade på Haderslev Kaserne.

Andet:

Begravet, Vejle Søndre Kirkegård, litra A g 8-9.

Brandrup, Finn Benny

Kauffmann,

fængselsbetjent, f. 1.2.1920 i Vejle, d. 5.4.1945 ved hjørnet af Mosesvinget og Hare-skovvej.

F.: Speditør Svend Harald Brandrup, f. 16.9.1897, d. 26.8.1960, og hustru Edith Carla f. Petersen, 3.1.1898 i Odense.

Gruppemedlem.

Skolegang på Vejle Søndermarksskole; senere Kirketorvets Mellem- og Realskole i Vejle. Efter endt skolegang, i isenkræmmerlære, senere landvæsenselev på Brattingsborg og Krabbesholm. Aftjente sin værnepligt ved Slesvigske fodregiment i 1939. Herefter ansat som fængselsbetjent i Vridsløse.

Finn Brandrup var med i træningen i Sønderjylland 9.4.1940, og dannede sammen med andre fængselsbetjente en illegal gruppe. En tysk provokatør, Hipomanden Ejner Park, udgav sig i Istedgade for frihedskæmper og tvang med sin pistol folk til at give et beløb til frihedsbevægelsen. Finn Brandrup var således også blevet standset, men havde ingen penge på sig. Han var imidlertid så uforsigtig at oplyse, at han selv var illegal. Herefter blev han arresteret og ført til Politigården, hvor han forhørtes, uden at man dog kunne få ham til at angive sine kammerater. Han blev herefter ført til Utterslev Mose og dræbt ved nakkeskud.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.609

Politiets 8. undersøgelseskammer, 416/45

UFF., 118.

Tidsskrifter:

Kronborg, nr. 6., 1945.

Avisstof:

Brandt, Poul Verner,

maskinlærling, f. 3.8.1926 i Nyborg, d. 15.4.1945 i Nørreskoven ved Fiskebæk.

F.: Murersvend Henrik Valdemar Brandt, f. 27.10.1906 og hustru Astrid f. Johansen, 7.1.1905.

Tilknyttet gruppe på Amager.

Skolegang på Sundbyøster Skole, derefter maskinlære.

Tilknyttet gruppe i Parmagade. I nærheden boede et medlem af E.T.* med forbindelse til en tysk terror-gruppe. Denne havde bragt i erfaring, at Poul Brandt og hans kammerater var engageret i illegalt arbejde, og det forsøgte at arrestere hans gruppeleder. Dette mislykkedes. Herefter forsøgte gruppen at likvidere stikkeren, men forgæves. 15.4.1945 blev Poul Brandt tillige med 4 af sine kammerater arresteret og ført til forhør på Politigården. Efter forhøret blev de alle kørt uden for byen og likvideret af den tyske terror-gruppe i Tokkekøb Hegn og Nørreskoven.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 9.611

D.f.U., 32.108/45

CK., 53.256

UFF., 120.

Monumenter:

Mindesten i Nørreskoven ved Farum

Mindesten på Christmas Møllers Plads.

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård, litra R-9-15.

Se biografier over: Kaj Kristiansen, Conny Heinrich Meyer, Ernst Rasmus Daniel Pedersen og Kaj Ernst Peter Pedersen.

* E.T. var en afdeling af Schalburgkorpset, hvorunder Hipokorpset sorterede.

Bräuner, Niels Peter,

arbejdsmand, f. 28.5.1886 i Frederiks, d. 10.12.1944 i Tyskland.

F.: Arbejdsmand Johannes Bräuner og hustru Kirstine f. Winkler.

Gift 10.5.1911 m. Gertrud Roesen Nielsen, f. 7.4.1882, d. 14.10.1958. (B.: D. 3.7.1911, P. 19.10.1913, P. 30.8.1916, D. 29.9.1918, D. 9.9.1919, P. 17.5.1924).

Tilknyttet illegalt bladarbejde.

Niels Bräuners familie stammede fra Tyskland og var kommet til Danmark i forbindelse med opdyrkningen af den jyske hede. Kolonisterne gik under betegnelsen „kartoffeltyskere“. På grund af stor fattigdom blev børnene i familien i en tidlig alder sendt ud at tjene, hvorfor skolegangen i Frederiks Skole blev yderst sparsom.

Allerede som 6-årig begyndte han at gå med sin fader på savværket og arbejde.

Som ung mand under 1. verdenskrig var han hos en hestehandler i Kjellerup. Efter indgåelse af ægteskab slog han sig ned som husmand, men solgte og begyndte som arbejdsmand. Mangeårigt medlem af det kommunistiske parti. Deltog under krigen i partiets illegale arbejde som bladfordeler og arresteredes 10.7.1944 på Grove flyveplads, hvor han for tiden havde taget arbejde. Efter et kort ophold i arresthuset i Århus førtes han til Frøslev, for en måned senere at blive overført til Neuengamme. Her døde han på en udkommando til Versen bei Meppen, nedbrudt af dysenteri og almindelig svækkelse.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.103

D.f.U., 30.367/44

UFF., 121.

Litteratur:

Helvede har mange navne, side 206

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Andet:

Begravet, Silkeborg Vestre Kirkegård, litra N 1, nr. 8.

Bredkjær, Troels Asger,

stud. med., f. 22.4.1922 i Tune sogn, Københavns amt, d. 9.2.1945 i Porta Westfalica.

F.: Forstander ved Tune Landboskole Niels Rasmussen Bredkjær, f. 6.6.1888, d. 14.4.1940, og hustru Julie Vilhelmine f. Sams, 29.8.1888, d. 3.11.1947.

Medlem af Studenternes Efterretningstjeneste. Dæknavn „Lundtofte“.

Student fra Roskilde Statsskole 1941. Studerede medicin ved Københavns Universitet fra 1941. Arbejdede fra sommeren 1942 illegalt inden for Københavns amts Skytteforening og Dansk Samling. Havde forbindelse med faldskærmsfolkene fra 1942-43. Gennem skytteforeningen knyttet til Studenternes Efterretningstjeneste. Indtrådte i januar 1943 i ledelsen og var fra december sammen med Erik Bunch-Christensen og Kjeld Frederiksen (se disse) ledende i organisationen efter Arne Sejrs afrejse til Sverige. Den 6.3.1944 var der aftalt et møde på Haveselskabets Vej imellem flere af lederne inden for S. E. Mødet var imidlertid blevet røbet og Troels Bredkjær arresteredes. Erik Bunch-Christensen indfandt sig ligeledes, men nåede at smække døren og flygte efter at have konstateret, at Troels Bredkjær var arresteret. Han tog en cykel på gaden og nåede hjem. Da han vidste, at en række oplysninger om organisationen var deponeret i en lejlighed på Tagensvej, begav han sig straks derud for at hente papirerne, men blev overrasket i lejligheden. Under flugt fik han destrueret disse papirer, men arresteredes. For at dække over kammeraternes ledende stilling udførte Kjeld Frederiksen den kraftpræstation at gennemføre bladets udsendelse i sædvanligt oplag (ca. 100.000) og udstyr allerede 13.3.1944.

Troels Bredkjær indsattes i Vestre Fængsel og overførtes herfra til Horsørød og derfra til Frøslev, Neuengamme og Porta. Han døde i Porta den 19.2.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 5.347

CK., 53.260

D.f.U., 31.325/45

UFF., 122.

Litteratur:

Danmark under Besættelsen, (Vilh. la Cour), III, side 28

De fem lange Aar, III, side 1.173

Helvede har mange navne, side 168

In Memoriam, nr. 4 (foto)

På det tyske slavemarked, side 56–57
Liste over de immatrikulerede Studerende,
1942-43, side 68.

Tidsskrifter:

Roars kilde nr. 27 og 28
Roskilde Katedralskole, 1946.

Avisstof:

Kristeligt Dagblad, 7.8.1945
Nationaltidende, 16.5.1945 (Studenternes
Efterretningstjeneste)
Nationaltidende, 22.6.1945
Roskilde Tidende, 7.5.1945.

Monumenter:

Mindesten på Roskilde Katedralskole
Mindeplade på Taastrup Privatskole
Mindeplade, Københavns Universitet
Mindeplade, Skytteforeningslejren, Høje Sand-
bjerg.

Andet:

Begravet på Tune Annex Kirkegård, 8. rk.,
nr. 10.

Brodersen, Ejner Jordt,

forvalter, f. 17.5.1901 på Serridslevgård
ved Horsens, d. 16.1.1945 i Tyskland.

F.: Godsejer Peter Jordt Brodersen, f. 1866
i Flensborg, d. 1936 i Slesvig, og hustru Jo-
hanna f. Voswinkel 1866 i Hagen, d. 1945
i Westphalen.

Gift 22.7.1933 med Tove Minie Topgaard,
f. 6.11.1911 på Frederiksberg. (B.: P. 31.1.
1934, P. 2.12.1941).

Medlem af modstandsbevægelsen under af-
snit 5, 2. bataljon, 2. kompagni.

Gik på Horsens Statsskole. Medlem af
motorordonnansforeningen og udnævnt til
motorordonnans 4.8.1930. Gjorde her tje-
neste i 1. deling indtil 15.11.1933. Derefter
blev han forsat til 4. deling, indtil korpsets
ophævelse 31.7.1937. Han påbegyndte sit
illegale arbejde ved årsskiftet 1943-44, idet
hans bolig på Krystalisværket anvendtes som
depot for de militære grupper. Han op-
bevarede tillige våben for „Flammen“ og
„Citronen“. Tilsluttet afsnittet fra maj 1944
til sin arrestation. 9.10.1944 arresteredes
han som følge af sit illegale arbejde og ind-
sattes i Vestre Fængsel, hvorfra han senere
overførtes til Frøslev. Den 13.12.1944 de-
porteret til Neuengamme. Herfra sendt på
udkommando til Dalum, hvor han døde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 288
D.f.U., 31.481/45
CK., 9.103
UFF., 125

Litteratur:

Helvede har mange navne, side 217.

Tidsskrifter:

M.O.F.-posten, 10. årg., nov. 1945, nr. 1
(foto).

Monumenter:

Mindeplade på Horsens Statsskole

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet i Dalum bei Meppen i Tyskland.

Bruhn, Carl Johan,

læge, kaptajn i den engelske hær, f. 12.7.
1904 på Frederiksberg, d. 28.12.1941 ved
Tureby nær Bregentved på Sjælland.

F.: Direktør Ditlev Bruhn, f. 11.4.1868 og
hustru Ingeborg f. Salicath, 6.6.1869, d.
20.5.1951.

Gift 9.7.1932 med læge Anne Evelyn Con-
nan, f. 14.8.1900 i Skotland.

Udset til at lede opbygningen af en dansk
modstandsbevægelse med kontakt til Eng-
land.

Student fra Frederiksberg Gymnasium
1923. 1923-24 købmandslære i Køge. Forst-
kandidat efter forslære på Bregentved og
Stenderup i 1928. Medlem af FDF 1915-
23, senere spejderfører i Køge.

1923–1939 ansat som forstkandidat ved
Westenholz' plantager i Malaya. Savværks-
ejer 1934. Bosatte sig samme år i London
og læste til læge, et studium, der afslutte-
des 1941 sideløbende med 9 måneders hård
træning som faldskærmsmand. Commander
Hollingworth fra S.O.E. søgte en dansker,
der kunne fungere som organisator og bin-
deled til en dansk modstandsbevægelse og
traf Carl Bruhn i Den danske Klub i Lon-
don. Bruhns interesse løb parallelt med
Hollingworth's, og der udviklede sig et varmt
venskab imellem dem. Carl Bruhn fik be-
troet den vigtige opgave, som S.O.E. stod
overfor at udføre, en opgave der yderlig-
ere kompliceredes af den engelske efter-
retningstjenestes ønske om at en eventuel
sabotageorganisation ikke måtte vanskelig-

gøre det betydningsfulde samarbejde med den danske militære efterretningstjeneste.

Den 27. september 1941 kl. 9 om aftenen startede Bruhn sammen med sin medarbejder, Mogens Hammer, der skulle fungere som telegrafist, i en Wellington bombemaskine fra England og under fingering af et bombeangreb mod Masnedø-dæmningen landsattes de to faldskærmsfolk på en af Bruhn udpeget plads i nærheden af Bregentved, som han var fortrolig med fra sin tid som forstmand. På dette tidspunkt var faldskærmsteknikken imidlertid endnu ikke perfektioneret og ringen i skærmen kunne presse sig ud af karabinhagen. Medens Mogens Hammer landede velbeholdent, udløstes Carl Bruhns faldskærm ikke, og han dræbtes i faldet. Fundet af Carl Bruhns lig vakte megen opstandelse inden for det tyske Abwehr, der hermed fik beviset for, at man var i gang med at opbygge en engelskdirigeret modstandsbevægelse her i landet. Mogens Hammer, der ikke var forsynet med tilstrækkelige instrukser til at kunne overtage Bruhns plads og opgave forsøgte på forskellig måde at improvisere sig frem i det dengang meget lidt modtagelige danske klima i forsøget på at få opbygget en modstandsorganisation. Mogens Hammer trådte i samarbejde med en gruppe, der udgav det illegale blad „De frie danske“ og udrettede situationen taget i betragtning et dygtigt arbejde indtil han i september 1942 via Sverige vendte tilbage til England for kort tid efter atter at blive sendt ned over Danmark i faldskærm. (Da Mogens Hammer i foråret 1943 på ny vendte tilbage til England gik han fra Special Forces over i Royal Army Service Corps. Han omkom ved et ulykkestilfælde i Hamburg i 1946).

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 127

Rigsarkivets samlinger af dokumentmateriale vedrørende den tyske militære efterretningstjeneste i Danmark.

Litteratur:

Besættelsestidens historie, side 118-119, 121
Danmark under besættelsen (Bjarnason), side 82
Den hvide Brigade, side 50-51
Kontakt med England, side 24, 53-54, 67, 100, 105-08, 111-14, 116, 126, 137-39, 142, 148, 172, 181, 200.
Hemmelig Alliance, I, side 77, 155

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, side 392-93
Rottbøll, side 59.
Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), side 480, 715
De fem lange Aar, III, side 1499
Da Danmark kaldte, side 88
Danmarks Historie, XIV, side 134
Frit Danmarks Hvidbog, II, side 177, 350, 474
Jyske Samlinger, ny række, nr. 5 (1959-61), side 367-69, 374-75, 379-80
Mindebogen
5 års kamp for friheden, bd. IV, side 26
Tidsskrifter:
Danske Dreng, 1945, nr. 9 (foto)
Danmarksposten 1946, nr. 3-6, side 11
Pigtråd, 1955, nr. 8-9.
Avisstof:
Berlingske Tidende, 7.8.45
Jyllands-Posten, 30.8.45
Næstved Tidende, 31.8.45
Social-Demokraten, 30.8., 31.8.45 (foto)
Monumenter:
Mindesten på dødsstedet, Tureby ved Bregentved gods
Mindetavle, Frederiksberg Gymnasium
Mindebog, Holmens kirke.
Andet:
Begravet, Solbjerg Kirkegård, 3-E-184.

Brünnich, Helge Georg Jensen,

kontorist, f. 3.2.1903 i København, d. 13.1.1945 i Neuengamme.

F.: Snedkermester Niels Valdemar Jensen Brünnich, f. 24.9.1867, d. 13.9.1944 og hustru Henriette f. Simonsen, 19.6.1870, d. 19.7.1927.

Gift 5.7.1932 med Rigmor Bertha Margrethe Nielsen, f. 19.1.1903 i Tårnbæk, d. 22.4.1951.

Medlem af militærgruppernes afsnit 2, 1. kompagni, 2. deling, 1. gruppe i Hellerup.

Sejlede i sin ungdom som kok, senere som hovmester. Umiddelbart før krigen gik han i land og fik stilling som kontorassistent hos NESAs. Sammen med kolleger fra NESAs gik han ind i modstandsbevægelsen. Helge Brünnich opbevarede på sin bopæl Mantziusvej 11, Gentofte, et større lager af våben og ammunition. Helge Brünnich blev taget, som følge af en angivelse, sammen med hele sin gruppe den 5.12.1944, da han var til instruks af delingsføreren Jørgen H. Barfod i sognefoged Georg Thorkildsens hjem, Alminningen 8, Søborg. En kamme-

rat, automekaniker Sven Aage Nielsen, blev i forbindelse med arrestationen skudt i ryggen og overført til lazarettet på Nyelandsvej.* Efter Helge Brünnichs arrestation sprængte tyskerne hans villa, Mantziusvej 11, i luften under henvisning til, at den havde været benyttet til opbevaring af større mængder våben, ammunition og sprængstof. 13.12.1944 deporteredes han til Neuengamme. Både Helge Brünnich og hans kammerat, Per Heller Bunde (se denne), fik her imellem jul og nytår lungebetændelse, hvoraf begge døde kort tid efter nytår.

* Herfra blev han senere frigivet og døde af eftervirkningerne i 1955.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 2.019

CK., 6.174

UFF., 131.

Litteratur:

Helvede har mange navne, side 224

Mange er kaldede, side 70

Gjentofte Kommune under Besættelsen, side 226 og 294

Danmark under 2. Verdenskrig, bd. 2.

Monumenter:

Mindesten på Gjentofte Kirkegård, litra D 678-79

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografi over Johannes Floor Clausen.

Brus-Jørgensen, Rasmus Aksel,

konstruktør, f. 4.12.1924 i København, d. 17.2.1945 i koncentrationslejren Neuengamme, Dessauer-Ufer.

F.: Havearkitekt Kristian Knud Brus-Jørgensen, f. 15.4.1886 i Randers amt, d. 5.5.1959 og hustru Ingeborg Petrea f. Sørensen, 3.8.1885 i Randers amt.

Tilknyttet modstandsbevægelsen under afsnit 2. Aksel Brus-Jørgensen tog realeksamen fra Øregård Gymnasium i 1939. Herefter uddannede han sig som konstruktør og studerede til arkitekt. I sin ungdom tilknyttet spejderbevægelsen. 1939 medlem af Konservativ Ungdom i Gjentofte. I 1942 indvalgte han i bestyrelsen og blev leder af det aktive korps. Deltog i K.U.'s instruktørkursus.

Sammen med en række andre unge fra Konservativ Ungdom gik Brus-Jørgensen ind i illegalt arbejde, hvor han blev leder af militærgruppe nr. 5, afsnit 2. Han arresteredes 2.1.1945 og deporteredes 14.1.1945 til Tyskland, hvor han kort tid efter afgik ved døden i Dessauer-Ufer.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 7.298

D.f.U., 31.874/45

CK., 53.276

UFF., 128.

Litteratur:

Helvede har mange navne, side 229, 393.

Tidsskrifter:

Øregårdssamfundet, nr. 65 og 66, 1945, nr. 69 1946

K. U., nr. 3, 1945.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Øregård Gymnasium

Mindeplade på Vartov, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Bryning, Elise Johanne f. Valentiner,

korrespondent, f. 10.2.1902 i København, Apostelkirkens sogn, d. 24.2.1945 i villa „Mastehøj“, Himmelev pr. Roskilde.

F.: Emilie Valentiner, f. 1873.

Gift 6.6.1935 med fuldmægtig Knud Ewald Bryning, f. 2.5.1906 i København, d. 24.2.1945 i Himmelev.

Tilknyttet illegal gruppe i Roskilde.

Elise Bryning havde igennem længere tid opholdt sig i England, og hun og hendes mand (se denne) var i deres indstilling stærkt engelskvenlige. De førtes herigennem ind i modstandsarbejdet og tilsluttedes en gruppe, der lededes af pastor Krohn fra Roskilde. Ægteparret samarbejdede tillige med chefen for politiets modstandsgrupper i Roskilde-området, kriminalbetjent Sigurd Bernskov (se denne), ligesom villaen benyttedes som illegal sendestation. I februar 1945 havde stikkere bragt i erfarings, at der i Himmelev var såkaldte „illegale vogne“. Nogle tyske terrorister udgav sig for frihedskæmpere og kom herigennem i kon-

takt med hr. og fru Bryning, i hvis garage en tidligere politibil, der nu benyttedes af modstandsbevægelsen, var henstillet. Det lykkedes dem herigennem at fastslå, at ægteparret havde illegale kontakter. Uden at give sig til kende satte de derefter kursen mod København i bil. Her erfarede de imidlertid, at tre nazister var blevet dræbt, og de besluttede da at likvidere ægteparret. Kort forinden havde Sigurd Bernskov indfundet sig i villaen. Fru Bryning myrdedes i sin seng, mens fuldmægtig Bryning blev dræbt foran garagen. Bernskov, der forsøgte at flygte gennem bryggeret, dræbtes her.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.668.

Litteratur:

Tage Fischer Holst; Gør, hvad du ikke tør (1965), side 53-56.

Avisstof:

Berlingske Aftenavis, 10.8.1945

Nationaltidende, 11.8.1945

Roskilde Dagblad, 25.5.1945

Nordsjælland, 25.6.1945

Roskilde Tidende, 15.5., 26.5., 11.7., 10.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade i kirkegårdsmuren i Himmelev Monument på Rådhusørvet i Roskilde.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, København, litra N, nr. 13-17.

Bryning, Knud Ewald,

fuldmægtig i Landbrugsrådet, f. 2.5.1906 i København, Sankt Jacobs sogn, d. 24.2.1945 i villa „Mastehøj“, Himmelev pr. Roskilde.

F.: Kontorchef Svend Bryning, f. 1878, d. 1964 og hustru Emilie Franciska f. 1876, d. 1958.

Gift 6.6.1935 med korrespondent Elise Johanne Valentiner, f. 10.2.1902 i København, d. 24.2.1945 i Himmelev.

Tilknyttet illegal gruppe i Roskilde.

Udgået fra Østre Borgerdyd Skole med realeksamen i 1923. Ansat som assistent i Københavns Handelsbank, senere i „Skandinaviens“; derefter i valutacentralen og endelig i Landbrugsrådet, hvor han avancerede til fuldmægtig.

Fuldmægtig Knud Brynings kone (se denne) havde gennem længere tid opholdt sig i England, og familiens indstilling var stærkt engelskvenlig. Ægteparret var tilknyttet en illegal gruppe i Roskilde, der lededes af pastor Krohn. Ægteparret samarbejdede med kriminalbetjent Sigurd Bernskov (se denne), der var leder af politiets modstandsgrupper i området. Ægteparret stillede ligeledes deres villa til rådighed som sendestation. I februar 1945 dannedes en tysk gruppe, der havde til formål at infiltrere modstandsbevægelsen, og til dette formål benyttedes stikkere. Denne gruppe havde bragt i erfaring, at der i Himmelev var såkaldte „illegale vogne“, og ved at udgive sig for frihedskæmpere fik de kontakt med familien Bryning, i hvis garage en tidligere politibil, der nu benyttedes af de illegale grupper, var henstillet. Det lykkedes dem herigennem at fastslå, at ægteparret havde illegale kontakter, men uden at give sig til kende satte de kursen mod København i bil. Her erfarede de om drabet på tre nazister, hvorefter de besluttede at likvidere deres kontakter i Himmelev. Kort forinden havde Sigurd Bernskov indfundet sig hos ægteparret. Fru Bryning myrdedes i sin seng, mens fuldmægtig Bryning blev dræbt foran huset ved garagen. Bernskov, der forsøgte at flygte gennem bryggeret, blev dræbt her. Forinden var det lykkedes Bryning og Bernskov at skjule papirer, der ville have kompromitteret den illegale gruppe, familien Bryning var tilknyttet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.668

UFF., 133.

Litteratur:

Tage Fischer Holst: Gør, hvad du ikke tør (1965), side 53-56

Tidsskrifter:

Centrum, nr. 9, 16. årg., maj 1946.

Avisstof:

Berlingske Aftenavis, 10.8.1945

Nationaltidende, 11.8.1945

Nordsjælland, 25.6.1945

Roskilde Dagblad, 25.5.1945

Roskilde Tidende, 15.5., 18.5., 26.5., 11.7. og 10.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade i kirkegårdsmuren i Himmelev Monument på Rådhusørvet i Roskilde

Mindeplade på Østre Borgerdyds Skole.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, København, litra N, 13-17.

Brødsgaard, Svend Otto,

smedelærling, f. 14.11.1925 i København, d. 22.6.1945 i München.

F.: Mary Kristine Legarth Brødsgaard, f. 26.4.1896 i Hasle, d. 9.4.1960 i Kolding.

Medlem af illegal bladgruppe i Kolding.

Svend Otto Brødsgaard var som dreng medlem af F.D.F. og K.F.U.M.. Senere blev han tilknyttet Danmarks kommunistiske Parti og herigennem optaget i en illegal kommunistisk bladgruppe, der lededes af Alfred Kristensen.

Gruppen udgav „Budstikken for Kolding og Omegn“, der udkom månedligt fra juni 1943 til januar 1944. Gruppen trykte desuden løbesedler under folkestrejkerne i Esbjerg og Odense og dupliserede Land og Folk efter tilsendt manuskript. Den 3.-4. december 1943 foranstaltedes der en omfattende razzia i Kolding, hvorunder fyrrer koldingensere blev arresteret, heriblandt Svend Otto Brødsgaard.

Han blev indsat i Kolding arrest, blev herfra ført til Vestre Fængsel og kom, efter et kort ophold i Horsørød, til Frøslev. Den 15.9.1944 deporteredes Svend Otto Brødsgaard til Tyskland. Han blev her indsat i den såkaldte rullende kolonne, der assisterede ved jernbanereparationer og rydninger over det meste af Tyskland. Ved kapitulationen blev han fundet af amerikanerne i Dachau, lidende af en svær tuberkulose. Han overførtes til et hospital i München, hvor han afgang ved døden den 22.6.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.174

D.f.U., 31.539/45

UFF., 134.

Litteratur:

Besættelsestidens illegale blade og bøger, 1940-45, side 49

Helvede har mange navne, side 248-49 (foto). Dødsdato her angivet som 25.6.1945)

Kolding under Besættelsen, side 10.

Avisstof:

Kristeligt Dagblad, 10.8.1945

Kolding Folkeblad, 9.6., 8.8., 28.8.1945

Kolding Socialdemokrat, 8.8., 28.8.1945.

Monumenter:

Mindesmærke, Skamlingsbanken

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Søndre Kirkegård, Kolding, litra H nr. 606

Se biografier over: Emmanuel Alveen, Alfred Kristensen, Karinus Johannes Feldsted, Jørgen Kelstrup og Poul Seidenfaden.

Brøndsted, Karl Gustav Stricker,

varmemester og CB-brandmand, f. 13.12.

1915 i Hellerup, d. 27.2.1945 i Ryvangen.

F.: Cand. theol. Gustav Hans Brøndsted, f. 1.11.1885 i Rønne, d. 16.11.1959, og hustru Frederikke Agathe, f. Stricker, 20.5.1887 i Gerlev.

Gift 30.11.1936 med Ruth Grigoron, f. 25.8.1915 i Berlin. (B.: P. 1.1.1939, D. 19.7.1941).

Tilknyttet afsnit 8 V.

Mellemskoleeksamen fra Øregård Gymnasium. Han var i sin barndom stærkt knyttet til sin morfar, pastor Stricker i Helsingø. Han ønskede brændende at komme til søs og sejlede fra 1932 blandt andet med Ø.K.'s både. Fra 1938 slog han sig ned med en radioforhandling i Vordingborg. Senere fik han arbejde ved Bang & Olufsens radiofabrik i Struer. Efter besættelsen kom han tidligt ind i bladarbejdet og fungerede ved forskellige illegale transporter. Hans yngre bror, der var ansat ved kystpolitiet i Gilleleje, tog ivrigt del i de store illegale transporter til Sverige med jøder. Også Karl Gustav deltog heri. Begge forældre arbejdede illegalt og blev arresteret i foråret 1944. Han kom senere ind i en aktionsgruppe, der lededes af Leo Kari, og bar her dæknavnet „Jens“. Politisk set var gruppen venstreorienteret. Den arbejdede med våbentransporter, fremskaffelse af biler og foretog enkelte likvideringer. I efteråret 1944 havde gruppen knyttet en lidt u selvstændig og svag person til sig, men atter ekskluderet ham på grund af et mindre tyveri. I en arbejdsløshedperiode havde denne person haft en vis forbindelse med tysker-

ne, uden dog at angive personer. Igennem en tysk desertør fik han forbindelse med en kriminel gruppe, der planlagde et attentat på en pengetransport. Herved arresteredes han tilfældigt af Hipo-korpset og kom under pres af Ib Birkedahl Hansen. Under dette pres opgav han en lang række navne på de medlemmer af gruppen, som han kendte. Dette førte i slutningen af januar 1945 til oprulningen af hele gruppen og til arrestationen af Karl Gustav Stricker Brøndsted i hjemmet natten mellem den 24. og 25. januar 1945. Den 26.2. blev han dømt til døden af en tysk krigsret, „fordi han ifølge meddelelse fra den højere SS og Politifører som medlem af en overvejende af kommunister bestående illegal gruppe havde deltaget i undervisning i våbenbrug, i våbentransporter og i tyverier af motor-køretøjer og benzin til brug for gruppens illegale virksomhed“. Den følgende dag henrettedes han i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 5.089

CK., 1.218

D.f.U., 30.234/45

UFF., 135.

Litteratur:

Derfor blev han Frihedskæmper. Til Minde om Karl Gustav Stricker Brøndsted, København 1946

De fem lange Aar, II, side 924

De sidste Timer, side 92 (foto).

Det illegale Frit Danmark, side 461

Tidsskrifter:

Gå til Modstand, nr. 8

Pigråd, 5. årg., nr. 6-7, juli 1950, side 79

Morgenbladet, 3.3.1945.

Monumenter:

Mindetavle, Øregårds Gymnasium

Mindeplade, Maglegårds-Skolen i Gentofte

Mindeplade, Hovedbrandstationen, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografi over Andreas Bronislaw Wadesloff Nielsen.

Buch, Aron Oswald,

kedelsmed, f. 7.8.1920 i København, d. 9.3.1945 i Gentofte.

F.: Smed Peter Jensen Buch, f. 28.10.1897 i København, d. 1945, og hustru Anna Margrethe Vilhelmine f. Pedersen, 22.6.1900.

Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit 4, AMPA, A 2.

På Amager oprettedes på et vist tidspunkt en modstandsgruppe, der senere fik navneforandring til „AMPA“, Amager Partisaner. Denne gruppe voksede efterhånden til en omfattende organisation. Et af de fremtrædende medlemmer i dette gruppearbejde var Aron Buch. I begyndelsen af 1945 var tyskerne ved at arbejde sig ind på organisationen, og det viste sig nødvendigt for ham og et par stykker fra gruppen at forberede en flugt til Sverige. De fik fat på en kontaktpand, der lovede at organisere flugten. Aron Buch aftalte herefter et møde med sine kammerater og kontaktpanden ved Holmens Kanal. På det aftalte tidspunkt, da bilen, som de skulle møde, viste sig, bad han af forsigtighedshensyn kammeraterne vente et øjeblik, mens han overbeviste sig om, at det ikke var en fælde. Det viste sig, at hans frygt var begrundet. Kontaktpanden var medlem af en tysk terrorgruppe. Aron Buch blev øjeblikkelig overmandet, kastet ind i bilen og kørt væk. Kort forinden havde modstandsbevægelsen ud for Gentofte Amtssygehus likvideret Hipo-chefen, Mogens Reholt. Efter at have forhørt Aron Buch førte terrorgruppen ham ud til Niels Andersensvej ved sygehuset og dræbte ham, som gengældelse over for modstandsbevægelsen. Aron Buch var medlem af Danmarks Kommunistiske Parti.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 3.586

D.f.U., 30.696/45

UFF., 136.

Litteratur:

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, side 384 (betretning og billede).

Tidsskrifter:

Information, nr. 431, 12.3.1945.

Avisstof:

Nationaltidende, 17.7.1945.

Monumenter:

Mindesten på Christmas Møllers Plads

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade på Haderslev Kaserne.

Andet:

Begravet, Tårnby Kirkegård, afd. MM nr. 47.

Se Ernst Frederik Lætarius Andersen.

Buchholtz, Johannes,

overlæge dr. med., f. 17.3.1886 i Brønder-slev, d. 26.3.1945 i Vejle.

F.: Konrad Buchholtz og hustru Petrea f. Kristensen.

Gift med Laura Katrine Kofoed, f. 25.11.1881 i Åker, d. 28.9.1940 (B.: P. 11.6.1914, d. 4.11.1934).

Som overlæge ved Vejle Amts og Bys Sygehus ydede Johannes Buchholtz modstandsbevægelsen støtte, dels økonomisk, dels som læge. Myrdet i sit hjem, Jellingevej 4, i Vejle af den tyske terrorgruppe, „Petergruppen“, antagelig på grund af hans nationale danske indstilling, som han aldrig skjulte.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 14.269

D.f.U., 20.203/45

UFF., 136 A.

Litteratur:

Den hvide Brigade, side 137

Derfor måtte vi sejre, s. 266-69.

Tidskrifter:

Jul i Vejle 1945, side 8-15

Ugeskrift for Læger, 1945, nr. 15, side 324.

Avisstof:

Vejle Amts Folkeblad, 1.6.1945 (foto)

Nordsjælland, 25.6.1945.

Monumenter:

Mindeanlæg ved Vejle Amts og Bys Sygehus
Mindsten på Nordre Kirkegård, Vejle.

Andet:

Begravet, Vejle Nordre Kirkegård, nr. 1516.

Bunch-Christensen, Erik Strange,

stud. theol., f. 6.5.1918 i København, d. 12.3.1944 på Nylandsvejens lazaret.

F.: Kontorchef Morten Borregaard Bunch-Christensen, f. 10.9.1891 i Herning, og hustru Ellen Strange Hansen, f. 1893 i København.

Medlem af Studenternes Efterretningstjenestes ledelse.

Tog matematisk-naturvidenskabelig studentereksamen fra Østre Borgerdyd Skole i 1937. Gjorde i fire år tjeneste ved marinen under uddannelse til søofficer. Påbegyndte herefter et studium ved det teologiske fakultet ved Københavns Universitet. Umiddelbart efter studentereksamen trådte han ind i Akademisk Skyttekorpsfore-

ning. Hjemmet var kristent, og en positiv national holdning førte ham gennem Akademisk Skytteforening ind i Studenternes Efterretningstjeneste i december 1942.

Han var organisatorisk begavet og ledende i opbygningen af de forskellige grupper under Studenternes Efterretningstjeneste og kontaktmand til alle sider. Fungerede tillige som redaktør af bladet. Samarbejdede i „Boggruppen“ med ledende forlagsfolk, bl. a. Bierberg (se denne), i redaktionen med Troels Bredkjær, Kjeld Frederiksen (se disse), Karl Bjarnhof og Eigil Knuth, med søofficerskredse, bl. a. Laub (se denne), med de mange studentgrupper, med lægegruppen på Bispebjerg, med flygtninge- og transportorganisationerne, bl. a. Cato Bakman, Axel Christensen, Peter Fyhn og Birger Mouritsen (se disse), med efterretningsgruppen, bl. a. Christian Fries og Knud Henning Møller (se disse), med de kirkelige organisationer og Kaj Munk.

Den 6.3.1944 var der aftalt et møde imellem nogle af S.E.'s ledende folk på Haveselskabets Vej. Da Erik Bunch-Christensen indfandt sig opdagede han, at lejligheden var besat og Troels Bredkjær arresteret. Han smækkede døren i og flygtede på en cykel, som han fandt på gaden. Da han vidste, at en del af organisationens vigtige papirer opbevaredes i en lejlighed på Tagensvej, tog han øjeblikkeligt derud, men blev herunder overrasket. Under flugt pågrebet på gaden. På dette tidspunkt havde Bunch-Christensen alle Studenternes Efterretningstjenestes vigtige papirer på sig, som han kort forinden havde fjernet fra lejligheden. Dersom Gestapo fik disse papirer, ville det betyde massearrestationer inden for hele den danske modstandsbevægelse. Han besluttede derfor at skaffe papirerne bort, koste hvad det ville.

Han var på dette tidspunkt bevogtet af fem mand, alle bevæbnet med pistoler, men kastede sig med voldsom kraft imod dem, hvorved det lykkedes ham at undløbe. Under flugten rammes han af to kugler, én gennem underlivet, og en anden gennem skulderen. Hårdt såret løb han alligevel videre og op i en ejendom, hvor han overgav papirerne til en mand, som omgående brændte dem for ham. Et øjeblik senere sank han om og blev kort efter fundet af Gestapo.

Han underkastedes en operation på det tyske lazaret på Nyelandsvej, hvor han i øvrigt lå uden hjælp, og døde den 12.3. af sine sår og en tilstødende lungebetændelse.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 138.

Litteratur:

Danmark under Jorden, side 78

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, side 28

De fem lange Aar, III, side 1173

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 479

E. F. W. Bierberg, En Mindebog, København 1945, side 57

Og derfor lever vi, side 74-75, 79

Liste over de immatrikulerede Studerende 1942-43, side 8

Fest og alvor i Danmarks Kirke, Haase 1945, forord og side 93.

Tidsskrifter:

Danskeren, 6.4., 20.10.1944

Dansk Presstjänst, 20.3., 22.3., 29.3.1944

Stud. Theol., årg. 6 1944, nr. 2, årg. 7 1945, nr. 2 (foto)

Centrum, nr. 9

Borgerdyden, 16. årg. 1946.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 9.8.1945

Ekstra Bladet, 9.8.1945

Information, 23.6.1945

Kristeligt Dagblad, 29.7.1945 (foto)

Jyllands-Posten, 5.5.1945

Nationaltidende, 16.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Skytteforeningslejren, Høje Sandbjerg

Mindeplade på Københavns Universitet

Mindeplade, Østre Borgerdys Skole

Mindeplade, Krebs' Skole.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård, afd. E nr. 423.

Bunde, Per Heller,

maskinlærling, f. 9.2.1925 i København, d. 1.1.1945 i koncentrationslejren Neuengamme.

F.: Elektromontør Vilhelm Th. Bunde, f. 29.9.1892 i Skibby, og hustru Mette Margrethe, f. Jensen 23.6.1896 i Onsbjerg.

Tilsluttet militærgruppernes 1. kompagni, 2. deling, 3. gruppe i Hellerup.

Gik i skole på Gentofte Kommuneskole, senere på Dyssegårdsskolen. Efter endt sko-

legang i lære som maskinarbejder; teknisk skole på Gersonsvej. Per Heller Bunde tilsluttede de militære grupper og deltog i forskellige aktioner for at skaffe våben. Den 5.12.1944 arresteredes han sammen med hele sin gruppe, der var til instruks af delingsføreren Jørgen H. Barfod i sognefoged Georg Thorkildsens hjem, Alminningen 8, Søborg. En kammerat, automekaniker Svend Aage Nielsen, blev skudt i ryggen under anholdelsen og ført til lazaretet Nyelandsvej. (Derfra blev han senere frigivet og var sengeliggende til sin død i 1955). Den 13.12.1944 deporteredes gruppen til koncentrationslejren Neuengamme. Imellem jul og nytår pådrog Per Heller Bunde sig en lungebetændelse og overførtes til „revieret“, hvor han døde 1. nytårsdag.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 139.

Litteratur:

Helvede har mange navne, side 224 (dødsdato her angivet som 2.1.1945)

Mange er kaldede

Gjentofte Kommune under Besættelsen, side 225-227

Danmark under 2. Verdenskrig, II (kilde nr. 217)

Tidsskrifter:

Pigtråd, 7. årg., side 76-80.

Monumenter:

Mindeplade, Dyssegårdsskolen, Hellerup

Mindeplade, Gentofte Skole

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografi over Helge Brünnich.

Buntzen, Jørgen,

maskinmontør, f. 27.2.1923 i København, d. 7.4.1945 ved porten i Jægersborgallé nr. 56.

F.: Grosserer Ernst la Cour Bentzon, f. 7.5.1898 i Odder og hustru Helga Sophie la Cour, f. 5.5.1899 i Vamdrup.

Tilsluttet gruppe i Charlottenlund under afsnit 2, 3. kompagni 2. deling, som ordonnans, delingsfører, leder af våbentransporter m.v.

Jørgen Buntzen blev fra 1-års alderen opdraget hos sin bedstemor og gik i skole i Maglegårdsskolen.

Under besættelsen tilsluttedes Jørgen Buntzen en militærgruppe i Charlottenlund. Sammen med tandlæge Dorph var han leder af gruppe S. 2. Det lykkedes tyskerne at indkredse den gruppe, som Jørgen Buntzen var medlem af. Jørgen Buntzen blev dræbt af Hipo i Jægersborgallé, og hans lig efter befrielsen fundet i Ryvangen, hvor det bisattes.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 301

D.f.U., 30.372/45

C.K., 8.938

UFF., 140

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, side 479.

Avisstof:

Information, 29.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Århus Universitet

Mindeplade på Maglegårdsskolen.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografi over Svend Dorph.

Bülow, Otto,

billedskærer, f. 16.1.1904 i Sankt Mariæ sogn i Helsingør, d. 2.8.1944 i Helsingør.

F.: Kaptajn Johan Frederik Poul Viggo Bülow, f. 23.9.1872, d. 1956, og hustru Helga Dorph-Petersen, f. 14.11.1874, d. 1953.

Gift 18.7.1937 med Gerda Allesen de Fine Bunkeflod, f. 4.11.1907. (B.: D. 5.1. 1944).

Offer for tysk gengældelsesdrab efter stikkerlikvidation i Helsingør. Det må antages, at Otto Bülow blev udvalgt, fordi han i almindeligt omdømme var regnet for at være særligt tysk fjendtligt indstillet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 14.401/44

D.f.U., 30.268

UFF., 141 A.

Litteratur:

De fem lange Aar, II, side 801.

Viggo F. Møller: Seks uger i Horserød, København 1945, side 64.

Andet:

Begravet, Helsingør Kirkegård, afd. 10, nr. 93-94 og 6-8.

Byth, Kristian Michael Eriksen,

papirarbejder, f. 29.9.1895 i Hammel, d. 28.11.1944 i Versen bei Meppen.

F.: Tekstilarbejder Kristen Eriksen Byth, f. 1866, d. 1954, og hustru Ane Hansen f. Petersen, f. 1866, d. 1940.

Gift 6.12.1917 med Amalie Josephine Poulsen, f. 8.7.1899, d. 27.5.1967. (B.: P. 20.10.1917).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Silkeborg.

Medlem af D.K.P. fra foråret 1943. Deltog i partiets illegale bladarbejde. Indsamlede midler til modstandsbevægelsen og tilknyttedes en bevæbnet modstandsgruppe, der sorterede under byledelsen i Silkeborg. Tillige med flere andre arresteret 12.7. 1944 på sin bopæl. Ført til Århus arrest og derfra til Frøslevlejren. Herfra deporteret til Neuengamme, og sendt på udkommando til Versen bei Meppen, hvor han døde som følge af dysenteri og underernæring.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 10.638

D.f.U., 30.247/44

UFF., 142

Frihedsmuseets arkiv, nr. 7/65 I.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, side 511, 526

Derfor måtte vi sejre, side 148

Helvede har mange navne, side 206.

Avisstof:

Silkeborg Avis, 17.5.1945

Silkeborg Socialdemokrat, 5.5.1945.

Monumenter:

Mindesten på kirkegården ved krematoriet i Silkeborg

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Bøgh, Angelo Leo,

støberiarbejder, f. 24.1.1926 på Frederiksberg, d. 22.6.1945 på Jagtvejens Skole i København.

F.: Muremester Thorvald Antonius Bøgh, f. 1888 i København, d. 1957, og hustru Inger Marie Kristine f. Petersen, 1891 i Vedskølle, d. 1953.

Tilknyttet militærgruppe i Herlev.

Da der i foråret 1944 oprettedes militærgrupper i Herlev, tilsluttedes Angelo Bøgh disse. Efter tyskernes kapitulation opdeltet styrkerne i Herlev og Ballerup i to

selvstændige kompagnier, hvoraf 1. kompagni K, bestående af fire afdelinger, udførte modstandsstyret i Herlev. Kompagniet deltog i arrestationen af værnemagere i Herlev og udførte bevogtningstjeneste i de tyske flygtningelejre på Hans Tavsens Gades og Jagtvejens skoler. Dræbt ved vådeskud under udførelsen af denne tjeneste.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4.506

UFF., 144.

Litteratur:

4. Maj Kollegiets Mindebog.

Avisstof:

Berlingske Aftenavis, 22.6.1945

Ekstra Bladet, 22.6.1945

Frederiksborg Amts Avis, 30.6.1945

Morgenbladet, 27.6.1945

Nationaltidende, 23.6.1945

Social-Demokraten, 23.6.1945

Monumenter:

Mindeplade, Helsingør Gymnasium.

Andet:

Begravet, Herlev Kirkegård, litra B 726/28.

Bøgh, Jacob,

Sekondløjtnant, forfatter, f. 25.1.1897 i Longelse på Langeland, d. 8.7.1943 ved drukneulykke i Øresund.

F.: Forpagter Jakob Peter Mynster Bøgh, og hustru Gunhilda Jørgine Vilhelmine f. Rafn.

Gift 25.1.1926 med Else Clara Louise Constance Garth-Grüner, f. 2.6.1899 i Bringstrup.

Tilsluttet modstandsorganisationen Holger Danske.

Oprindelig uddannet som landmand, senere sekondløjtnant i det danske rytteri. 1922 rejste Jacob Bøgh til Californien, hvor han opholdt sig i 4 år. Gjorde senere tjeneste i den belgiske hær i Congo. Ved vinterkrigens udbrud deltog Jacob Bøgh først som løjtnant i det danske korps i Finland og derefter som frivillig i det internationale korps „Sisu“.

Jacob Bøgh var med fra begyndelsen ved dannelsen af Holger Danske i foråret 1943. Han deltog i Holger Danskes første sabotageaktion mod „Standard Electric“ og senere i jernbanesabotagen ved Tåstrup og sprængningen af den kemiske fabrik „Si-

mi“. Var hele tiden interesseret i at komme til England, da han mente, han med sin militære uddannelse kunne gøre større fyldest i den regulære engelske hær. Sammen med Mogens Fensbo, en modstandsmand der ligeledes havde i sinde at søge til England, og en tredje passager, Niels Thy Christensen (se denne), forsøgte Jacob Bøgh at sejle til Sverige i en kano. Til brug for englænderne medbragte de udførlige tegninger over Helsingør Skibsværft med afmærkninger af de steder, hvor tyskerne eksperimenterede med indretninger til uskadeliggørelse af magnetiske miner. Ulykkeligtvis kæntrede kanoen, og Jacob Bøgh og Niels Thy Christensen druknede, medens Mogens Fensbo, der forsøgte at svømme i land, blev samlet op af en båd.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.628

ER., 8.505, Mogens Fensbo

UFF., 144.

Litteratur:

Holger Danske vågner, side 27 ff. og 41 ff. Danmarks Hær, I, udgivet 1934-35, side 493 (foto)

Danmarks Frihedskamp, side 708.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografi over Niels Thy Christensen. Jacob Bøgh udgav 1942 to rejsebøger: „Eventyrblod“ og „Rullende sten samler ikke mos“.

Bøsling, Finn Valdemar,

maskinarbejder, f. 1.8.1923 i København, d. 24.10.1944 på hjørnet af Islevhusvej og Vangeledet.

F.: Maskinmester Villy Bøsling, f. 25.10.1893 i København, og hustru Agnes Cecilie f. Nielsen, 9.11.1894 i Ålborg.

Medlem af gruppen „1944“.

Udgået fra Holsteinsgades Skole og derefter udlært som maskinarbejder.

Medlem af sejlsportsklubben „FREM“.

Gruppen 1944 var dannet af Ib Mogens Bech Christensen (se denne) og udgav bladet „1944“. Gruppen var særdeles aktiv og havde et snævert samarbejde med Dansk-Svensk Flygtningetjeneste, hvori Finn Bøsling deltog. Gennem samarbejde med flygt-

ningetjenesten havde gruppen 1944 tillige kontakt med Holger Danske. Sammen med blandt andre „Flammen“ og „Citronen“ gennemførte gruppen 1944 et angreb på frimurerlogen på Blegdamsvej, hvor Schalburgkorpsset havde kvarter. Herunder såredes Finn Bøsling i foden, medens et andet medlem af gruppen dræbtes. Efter at garagen under „Vesterport“ var blevet taget i besiddelse af tyskerne, deltog Bøsling ligeledes i en aktion mod denne, hvor tyske biler og „værnemagerbiler“ afhentedes. Nattemellem 24. og 25. oktober 1944 var han i aktion i forbindelse med en transportopgave sammen med en anden af gruppens deltagere. Herunder dræbtes han af en tysk patrulje.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4941

D.f.U., 30.500/44

UFF., 148.

Litteratur:

Fri Danmarks Hvidbog, II, side 479.

Monumenter:

Mindebog på Holsteinsgades Skole

Mindeplade på Holsteinsgades Skole

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, urnehaven, afd. C-179.

Bøttcher, Hilmer Rasmus

Christian,

maskinarbejder, f. 30.11.1919 i Lellinge, d. 8.5.1945 på Roskilde Amts og Bys Sygehus.

F.: Slagtermester Viggo Bøttcher, f. 24.2.1896, og hustru Astrid, f. Hansen, 2.6.1898, d. 29.4.1954.

Gift 27.5.1944 med Gudrun Hammergren, f. 5.5.1921.

Næstkommanderende i militærgruppe i Roskilde amts 3. kom. Skolegang i Lellinge.

Udlært i maskinfirmaet Ørum-Hansen, Køge. En tid rejsemontør for Silkeborg Maskinfabrik. Senere ansat i firmaet Dynamotor. Ivrig rosporsmand. Aftjente sin værnepligt i København 9. april 1940 som bøsse-mager ved HTK. Tilsluttedes modstandsbevægelsen i 1943. Dræbt ved vådeskud på frihedsbevægelsens kaserne „Fjordvilla“ i Roskilde den 8.5.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 1.444

D.f.U., 30.662/45

UFF., 149

Tidsskrifter:

Roning, nr. 6, 1945

Roskilde Roklub, juni 1945 (foto).

Avisstof:

Roskilde Tidende, 9.5., 14.5., 28.5.1945

Østsjællands Folkeblad, 9.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Roskilde Roklub

Monument på Rådhusortet i Roskilde.

Andet:

Begravet, Vor Frue Kirkegård, Roskilde, litra B, nr. 234.

Caland, Erik,

assistent, stud. jur., f. 9.9.1918 i København, d. 13.1.1945, Vejlandsallé, København.

F.: Pensioneret overbetjent Hans Caland, f. 4.2.1892, d. 11.1.1945 og hustru Minna Antonie f. Hansen, 25.10.1891.

Tilknyttet „Dansk Borgerværn“, gruppeleder i Sydhavnsbataljonen.

Studentereksamen fra Christianshavns Gymnasium 1939.

Påbegyndt et juridisk studium sideløbende med ansættelse i varedirektoratet. Medlem af Det danske Spejderkorps, spejderfører.

Udførte for sin gruppe en lang række farlige våbentransporter. Ene mand bragte han store sendinger af våben til København fra Jylland. Fungerede tillige som „postbud“ for det „illegale postkontor“, der var clearingcentral for forsendelser mellem Sverige og Danmark, og samlede og fordelte omfattende forsendelser.

Der går tråde fra Erik Calands illegale arbejde til Jørgen Winthers (se denne) gruppe i Studenternes Efterretningstjeneste, der netop var stærkt involveret i våbentransporter fra Sverige. Erik Calands genbo, Viggo Clemmensen, var knyttet til dette arbejde, og de samarbejdede på forskellig måde. Således opbevarede Clemmensen materiel og våben, der benyttedes af Caland, i sin garage.

Den 13.1.1945 arresterede det tyske politi Viggo Clemmensen og søgte samtidig at arrestere Erik Caland, der dog ikke var hjem-

me. Advaret ved husundersøgelsen ville Caland kontakte Viggo Clemmensen, men blev holdt op af et medlem af det tyske politi, der holdt dennes hus under bevogtning. Herefter blev han brutalt skudt ned og lå i næsten en time uden lægehjælp. Da der efter nogen tids forløb kom forstærkning til, dræbt under ikke fuldt opklarede omstændigheder.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 442

D.f.U., 30.388/45

CK., 9.081

UFF., 150 (heri beretning af Viggo Clemmensen).

Litteratur:

De fem lange Aar, III, s. 1.173.

Tidsskrifter:

Sankt Georg, nr. 9. 1945

Christianshavns Gymnasium, 1945

Spejdersport, nr. 9, 1945

Spejdernes Magasin, nr. 9, 1945.

Avisstof:

Nationaltidende, 11.6.1945

Information, 29.8.1945.

Monumenter:

Mindesten på Hylkedam pr. Gelsted, Fyn

Mindesten på Christmas Møllers Plads

Mindeplade på Christianshavns Gymnasium

Mindeplade på Københavns Universitet.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over: Uffe Caspersen, Axel Christensen, Poul Emil Rosenstand Jacobsen og Jørgen Winther.

Callesen, Christian,

mekaniker, f. 11.3.1893 i Hammelev, d. 21.1.1944 i Stutthof.

F.: Baneformand Friedrich Callesen, f. 1856 i Bylderup, d. 1913 i Hammelev, og hustru Anne Cathrine f. Jepsen, 1874, d. 1954 i Hammelev.

Deltager i DKP's illegale arbejde.

Christian Callesen arbejdede en tid ved landbruget. Senere udlært som montørmekaniker. Arbejdede på forskellige store værksteder. Tilsluttet Det kommunistiske Parti 1937.

Den 22.6.1941 blev Callesen, der på dette tidspunkt var partiets leder i Haderslev, arresteret og sad i Horserød til den 2.11.

1941. Christian Callesen slap dog kun fri for atter at blive arresteret den 2.11.1942 og igen ført til Horserød. Herfra blev han den 2.10.1943 deporteret til Stutthof, hvor han døde januar 1944.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 12.469

D.f.U., 30.477/44

UFF., 151.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, I, s. 240

Helvede har mange navne, side 89.

Tidsskrifter:

Sønderjydsk Månedsskrift, 1945, s. 92

Haderslevsamfundets Årsskrift, 1945

Hjemmefronten, 20.2.1944, nr. 6.

Avisstof:

Jydske Tidende, 30.5.1945

Dannevirke, 30.5.1945

Monumenter:

Mindesmærke, Skamlingsbanken

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

Carlsen, Hedeveg Alexandra,

husassistent, f. Ingvorsen, 24.2.1892 i København, d. 15.2.1945 i Stutthof.

F.: Kontorist Ludvig Ingvorsen, f. 15.3.

1855 i Tersløv, d. 1898 i København, og

hustru Christine Marie f. Berg, 21.2.1870 i København, d. 18.5.1946 smst.

Gift 26.9.1920 med arbejdsmand Frands Emil Theodor Carlsen, f. 28.5.1888 i Tikøb. (B.: P. 17.7.1921, D. 9.5.1927).

Illegal vært.

Stammede fra et konservativt, borgerligt miljø. Under indtryk af den økonomiske krise og ansporet af sin mand, der så tidligt som i 1927 var medlem af Det kommunistiske Parti, vågnede Hedeveg Carlsens interesse for socialt-politisk arbejde. Efter nazisternes magtovertagelse gik hun aktivt ind i det hjælpearbejde for tyske flygtninge, der organiseredes af „Røde hjælp“. Hun udførte tillige et stort arbejde inden for „Husassistenternes fagforening“.

Efter besættelsen stillede hun et værelse til rådighed for partiets illegale arbejde. Værelset blev med mellemrum benyttet af ledende personer inden for partiet, da disse,

efter at partiet var blevet forbudt, måtte „gå under jorden“ og benytte sig af skiftende adresser. Bl.a. partiets daværende formand, Aksel Larsen, boede der en kort tid. Det var antagelig ham, der trods forkledning blev genkendt af en beboer, der derefter angav Hedeveg Carlsen, hvilket førte til hendes arrestation 4.12.1942. Hun blev af det danske politi overgivet til Gestapo og senere interneret i Vestre Fængsel og Hørsørød, hvorfra hun efter 29. august 1943 deporteredes til koncentrationslejren Stutthof i Polen. Her var hun beskæftiget med udbedring af brugt tøj, der, slet desinficeret som det var, påførte hende en plettyfus, som hun, der i forvejen var svækket af helbred, ikke kunne overvinde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 127

CK., 4.506

D.f.U., 30.755/44.

Litteratur:

Helvede har mange navne, side 89.

Avisstof:

Land og Folk, 4.5.1947 (udførlig beretning, foto).

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Carlsen, Henning Grønlund,

gymnasieelev, f. 17.6.1925 i Horsens, d. 14.7.1944 på Skanderborg Hospital.

F.: Maler Grønlund Carlsen, f. 19.11.1898 i Horsens, d. 12.4.1936 smst., og hustru Johanne Rasmine f. Hedegaard, 27.8.1901 i Vinding ved Bryrup.

Tilknyttet sabotagegruppe under modstandsorganisationen „Horsens Hjemmeværn“.

Medlem af FDF og KFUM. Deltog i sommeren 1941 i en kammeratskabslejr på Sjælland og kom her under indtryk af en nationalt bevæget tale af Vilhelm la Cour.

Gik på Horsens Statsskole i klasse med David Vang Jensen og tilsluttedes sammen med denne på et tidligt tidspunkt den aktive modstandsbevægelse i Horsens. Trods sin unge alder blev han hurtigt specialist i jernbanesabotage. Da den første gruppebevægelse i Horsens blev oprullet i april og maj 1944,

var det nødvendigt for Henning Carlsen at gå under jorden. På Toldstrups foranledning stilledes FDF's sommerlejr på Venø til rådighed for en række modstandsfolk fra hele Jylland, der var gået under jorden, som uddannelseslejr. Henning Grønlund Carlsen deltog tillige med andre fra Horsens i kursus i sprængningsteori, skydeteori osv. på Venø. Af det således uddannede mandskab rekrutteredes en række grupper til særligt vanskelige opgaver. Sammen med en sådan gruppe, der ellers udelukkende bestod af århusianere, sendtes Henning Grønlund Carlsen den 13.7. ud på en krævende opgave ved en jernbanesabotage mellem Stilling og Skanderborg. Man anvendte her en ny teknik med en hurtigbrændende lunte, hvorved man opnåede at sprænge toget under selve passagen. En bataljon tyske soldater, der var med toget, rettede efter sprængningen en kraftig ild mod Henning Grønlund Carlsen og hans gruppefører, Bloch, der befandt sig længst fremme. Henning Grønlund Carlsen blev ramt og hårdt såret straks underkastet forhør. Han førtes derefter til Skanderborg Sygehus, hvor han kort tid efter afgik ved døden. Hans lig blev senere fundet nedgravet ved Moesgård Strand og bisat den 19.6.1945 på Horsens Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 154.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 475, 480, 482, 505

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 479

Og hverdagen skiftede, s. 226–29

Toldstrup, s. 80–81

Sabotørskolen, s. 26–27

Vor Vej til 5. Maj, s. 208.

Tidsskrifter:

Danske Dreng, juni 1945

Førerbladet, maj 1945.

Heureka (Horsens Statsskoles Elevblad), nr. 1, 1945

Information, nr. 228, 20.7.1944.

Avisstof:

Horsens Avis, 7.5. og 11.5. 1945

Horsens Folkeblad, 7.5., 11.5., 17.5., 16.6., 18.6., 20.6.1945

Morgenbladet, 17.6.1945

Ringkøbing Amts Dagblad, 22.6.1945

Aarhus Amtstidende, 19.6. og 23.6.1945.

Monumenter:

Mindesten ved Klosterkirke i Horsens

Mindeplade på Horsens Statsskole

Mindeplade på Borgerskolen i Horsens

Mindesten på Sletten ved Himmelbjerget
Mindeplade i KFUM i Horsens
Mindesten på stedet hvor han såredes på banen
mellem Skanderborg og Stilling.

Andet:

Begravet, Horsens Nordre Kirkegård, litra D.
13-14.

Se biografi over David Vang Jensen.

Carstensen, Ole Peter Poul,

*læge, f. 19.7.1897 i København, d. 14.11.
1944 i Esbjerg.*

*F.: Havneassistent, søløjtnant Jens Peter
Carstensen og hustru Karen Christine f.
Andersen, 2.6.1861 i Nidløse, d. 1.7.1943 i
København.*

*Gift 3.3.1922 med Ella Sofie Kirkeby, f.
Hansen, 19.10.1898 i Nibe. (B.: D. 29.8.
1922, D. 26.1.1926, D. 20.1.1929, D. 8.3.
1935).*

Medlem af Frit Danmarks gruppe i Esbjerg
og Frihedsrådets lokalkomité smst.

Student 1916 fra Gl. Hellerup Gymna-
sium. Virkede som huslærer 1916-17, og
tog medicinsk embedseksamen 1924. Reser-
velæge på Esbjerg kommunale sygehus fra
oktober 1924. 1926 egen praksis i Esbjerg.
Maj 1943 valgt som socialdemokratisk by-
rådsmedlem i Esbjerg.

Poul Carstensen havde et omfattende or-
ganisatorisk virke for modstandsbevægelsen
i Esbjerg. Han var medlem af Frit Danmark-
gruppen fra dennes oprettelse, og fortsatte
derfra i Frihedsrådets lokalkomité i Esbjerg.

I marts 1944 blev Poul Carstensen arre-
steret for at samle penge ind til pårørende
til danske flygtninge i Sverige. Han blev dog
kort efter løsladt igen, efter at der var frem-
sat trusler mod hans liv. I forbindelse med
denne arrestation var Poul Carstensen kom-
met på tyskernes „sorte liste“. Da en række
medlemmer af „Peter“-gruppen den 12. og
13. november 1944 kom til Esbjerg, blev
Carstensen og redaktør L. V. Jensen (Es-
bjergbladet) udpeget af lederen af Gestapo
i Esbjerg, Naujock, til likvidering.

Mordene samt en række sprængninger i
Esbjerg skulle begås som terroraktion til
gængæld for en række danske sabotager og
stikkerlikvideringer.

Den 14.11.1944 om aftenen ankom syv
medlemmer af gruppen til Poul Carstensens

bopæl. De påtraf ham ved villaens garage,
og efter at de havde bedt ham legitimere
sig, blev han nedskudt og dræbt på stedet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.673

D. f.U., 30.780/44

Pol. afd. 10 68/47.

Litteratur:

Esbjerg under den anden verdenskrig, s. 241-42

Danmarks Frihedskamp, s. 61

Den danske Lægestand 1949, s. 110.

Tidsskrifter:

Dansk Presstjänst, Morgontjänsten, 15.4.1944

Ugeskrift for Læger, særtryk 1945

Danskeren, Særnummer den 9.4.1945.

Avisstof:

Social-Demokraten, 11.6.1945

Vendssyssel Tidende, 12.5.1945

Sydvestjylland, 8.5.1945

Vestjyden, 8.5., 10.5.1945

Vestkysten, 10.5.1945

Nordsjælland, 2.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade på hjørnet af Englandsgade, Es-
bjerg

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet i Faurfeld gravlund, Esbjerg urnefæl-
lesgrav, rk. 1. nr. 16.

Caspersen, Uffe Marinus Bagelius,

*sporvejsfunktionær, f. 20.5.1917 i Køben-
havn, d. 12.5.1945 ved H. C. Ørstedsvær-
ket.*

*F.: Klejnsmed Harald Caspersen, f. 18.5.
1894 og hustru Astrid f. Pedersen, 18.4.
1896, d. 30.1.1945.*

*Gift 15.12.1940 med Solveig Johanne
Monna f. 3.3.1916.*

Tilknyttet Sydhavnsbataljonens 2. kom-
pagni.

Uffe Caspersen indtrådte i efteråret 1944
i en militærgruppe under Dansk Borgerværn
i organisationens 2. kompagni. Han deltog i
våbentransporter og våbeninstruktion, og
gjorde mellem 5. maj og 12. maj tjeneste
ved Sydhavnsbataljonens 2. kompagni. Den
12. maj dræbt af vådeskud under aktion.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 24

UFF., 155.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 479.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 13.5. 1945

Social-Demokraten, 13.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Københavns Sporvejes Hovedkontor, Gothersgade.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, urnehaven, litra S. nr. 2246/47.

Se Erik Caland.

Christensen, Anton Richard,

postassistent, f. 23.1.1917 i Frederikshavn, d. 4.3.1945 i Hamburg.

F.: Snedkermester Jens Otto Christensen, f. 20.6.1884 i Mosbjerg sogn, d. 19.3.1964, og hustru Klara f. Hansen 29.1.1888 i Asbækholt.

Gift april 1942 med Kirsten Gjerlev, f. 29.9.1917 i Varde.

Tilknyttet Frit Danmark og sabotagegruppe i Tønder.

Efter præliminæreksamen i 1934 i lære hos M. Lauritzen og Co. i Frederikshavn. Kort efter ansættelse ved postvæsenet smst., senere i Bogense og Skagen. Aftjente 1938 sin værnepligt. Kornet ved fodfolkspionerkommandoen. 1940 sekondløjtnant.

Fra 1944 medlem af Frit Danmark-gruppe. Deltager i opstillingen af sabotagegrupper under region III. Oktober 1944 arresteret på sin bopæl efter en rejse til Frederikshavn. Januar 1945 deporteret til Neuengamme, hvorfra han kom på udkommando til Dessauer Ufer, hvor han blev angrebet af en lungebetændelse, der medførte døden efter overførsel til Bullenhusen Damm i Hamburg. Hans lig er senere blevet fundet og hjemført til Frederikshavn.

KILDER:

Arkivstof:

ER. 15.991

D.f.U., 31.005/45

UFF., 157

Litteratur:

Helvede har mange navne, side 242.

Aarvog for det Danske Post- og Telegrafvæsen 1946, s. 335.

Tidsskrifter:

Sønderjydsk Månedsskrift, 1945, 95

Dansk Post og Telegraftidende, 1945, nr. 11, s. 112

Information, nr. 458, 17.4.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Fladstrand Kirke, Frederikshavn

Mindeplade, Tønder Kristkirke

Mindeplade, Søgårdlejren

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet i familiegravsted på Frederikshavn gl. Kirkegård, Kv. C. nr. 38/39/40.

Christensen, Arnold Peter,

gartner, f. 28.12.1914 i Aså, d. 9.5.1945 på Kommunehospitalet i Århus.

F.: Fhv. slagteriarbejder Hans Peter Christensen, f. 18.11.1889, og hustru Kristine f. Jensen, 14.11.1887.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i København.

Arnold Christensen havde i flere år været ansat i ingeniørfirmaet Danalit. Som eftersøgt af det tyske politi måtte han i februar 1944 flygte til Sverige. I april 1944 sejlede han med en lille båd en last våben fra Sverige over Øresund til København og meldte sig til tjeneste i militærgrupperne. I befrielsesdagene, på vej til sit barndomshjem i Sæby, gjorde han et ophold i Århus og indvikledes her i ildkampene den 5. maj på Bispetorvet ved Concertpalæet. Arnold Christensen overtog en såret århusiansk frihedskæmpers maskinpistol og fortsatte skydningen, til han selv blev ramt og hårdt såret indlagt på Kommunehospitalet, hvor han døde fire dage senere.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.575

D.f.U., 30.306/45

UFF., 160.

Avisstof:

Vendssyssel Tidende, 11.5., 14.5., 28.8., 30.8. 1945

Aalborg Amtstidende, 11.5., 30.8.1945

Århus Amtstidende, 14.5.1945 (øjenvidneskildring).

Monumenter:

Mindeplade, Sæby Kirke.

Andet:

Begravet, Sæby Købstads Kirkegård, nr. 76.

Christensen, Axel,

stud. jur., f. 27.2.1924 i København, d. 28.5.1945 på Kommunehospitalet i København.
F.: Overmodellør Christen Christensen, f. 7.7.1897 i København og hustru Olga Johanne, f. 25.11.1899 i København, d. 26.7.1968 smst.

Tilknyttet Studenternes Efterretningstjeneste, medarbejder ved „Danskeren“. Dæknavn „Lars Eriksen“.

Udgået fra Vognmandsmarkens Skole. Medlem af Det danske Spejderkorps.

Efter matematisk-naturvidenskabelig studentereksamen indskrevet ved det juridiske fakultet ved Århus Universitet 1942. Axel Christensen er formentlig i Århus kommet i forbindelse med fuldmægtig Jørgen Winther (se denne). Jørgen Winther var i Århus leder af våbentransporter og deltager i den jyske jernbanesabotage. I begyndelsen af 1944 kom han til København, hvor han trådte ind i den af Peter Fyhn (se denne) ledede transportorganisation under Studenternes Efterretningstjeneste. Axel Christensen er antagelig på omtrent samme tidspunkt flyttet til København, hvor han havde arbejde på Branners Forlag i Nørregade. Jørgen Winther blev leder af en gruppe, der specielt var retog våbentransporter fra Sverige. Deltagere i gruppen var blandt andre Kim Malthe-Bruun, Ludvig Reventlow (se disse) og Axel Christensen. (Også Axel Christensens bror og far var involveret i det illegale arbejde). Den 11.2.1944 måtte han flygte til Sverige på grund af sin illegale virksomhed. Efter et længere ophold i Sverige, hvorunder han var tilknyttet tidsskriftet *Danskeren*, rejste han omkring 1.12.1944 tilbage til Danmark. Her opsøgte han sin gamle gruppe, men nåede kun i få dage på ny at deltage i det illegale arbejde. Gruppen havde rådighed over en illegal lejlighed i Classensgade, som man benyttede som central for de illegale postforsendelser. Den 19.12. blev Axel Christensen og Kim Malthe-Bruun taget i lejligheden, hvis indehaver var blevet arresteret om natten. Axel Christensen blev tillige med sine fæller indsat i Vestre Fængsel, anklaget for at have været med i ledelsen af Studenternes Efterretningstjeneste. Fra Vestre Fængsel overførtes han til Frøslev og derfra senere til Dachau. Efter ophold i koncentrationslejren Neuengamme overførtes han med

svensk Røde Kors til Sverige. Fra Sverige hjemførtes han til Københavns Kommunehospital, hvor han den 28.5.1945 døde som følge af en lidelse, han havde pådraget sig under opholdet i koncentrationslejren.

KILDER

Arkivstof:

ER., 272

D.f.U., 31.224/45

CK., 9.060

UFF., 161

Frihedsmuseets arkiv, nr. 7/65 I.

Litteratur:

Den illegale presse, side 550

Besættelsestidens illegale blade og bøger, 1940-45, side 55.

Helvede har mange navne, side 282

Århus Universitets Matrikel 1942-43, side 24.

Tidsskrifter:

Spejdersport, 1945, nr. 9

Spejdernes Magasin, 1945, nr. 9.

Monumenter:

Mindesten på Hylkedam pr. Gelsted, Fyn

Mindeplade på Vognmandsmarkens skole

Mindeplade på Københavns Universitet.

Andet:

Begravet, Sorgenfri kirkegård, afd. 1, linje 3, nr. 73-74.

Se biografier over Jørgen Winther, Kim Malthe-Bruun, Peter Wessel Fyhn, Lennart Ahlefeldt.

Christensen, Bendt Werge,

arbejdsmand, f. 6.2.1926 i Søborg, d. 5.5.1945 på Rigshospitalet.

F.: Vognmand Aksel Julius Christensen, f. 3.2.1898, d. 1936, og hustru Alma Johanne Caroline f. Olsen, 24.4.1904.

Medlem af modstandsbevægelsen under afsnit 3 P. 6. kompagni B, 4. deling.

Bendt Werge Christensen var ansat hos A/S Beauvais. Han tilhørte ventegrupperne og havde modtaget våbeninstruktion m.v. Den 4.5.1945 om aftenen under mobiliseringen af modstandsbevægelsens militære grupper mødte han til tjeneste. Den følgende dag gik han i aktion som frihedskæmper i Nordre Frihavnsgade ved Strandboulevarden. Her rantes han af en snigskytte kl. 17.25. Han døde kort tid efter under indlæggelse på Rigshospitalet.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 431

D.f.U., 30.058/45

CK., 9.045

Politirapport, J. 3997/47 B. 3196/47

UFF., 161.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 479.

Tidsskrifter:

Danskeren, nr. 22, 8.5.1945, s. 8.

Avisstof:

Social-Demokraten, 7.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Bispebjerg Skole.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10–37–19.

Se biografier over: Aage Andersen, Arne Knud Christiansen, Villiam Hjulmand, Hans B. Nielsen, Ole Olsen.

Monumenter:

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj

Mindeplade, Rådhuset i Nyborg

Foto, Nyborg Realskole

Mindeplade, Holmens Kirke, København

Mindeplade, Ryvangen.

Andet:

Begravet, Den gamle Kirkegård i Nyborg, 2–290.

Se biografier over Henning Børge Hansen og Bent Stentoft.

Christensen, Bent,*mathelev, f. 6.2.1927 i Nyborg, d. 28.3.1945 i Ryvangen.**F.: Vognmester ved DSB Christen Christensen, f. 31.10.1898 i Randers, d. 6.10.1951 i Nyborg, og hustru Valborg Kamilla f. Frederiksen, 6.3.1902 i Nyborg.*

Medlem af sabotagegruppe i Nyborg.

Bent Christensen tog mellemskoleeksamen på Nyborg Realskole og blev i juni 1943 antaget som mathelev. Efter interneeringen den 29. august gik han i malerlære. Sammen med Henning Hansen og Bent Stentoft (se disse) tilhørte han en sabotagegruppe i Nyborg. Anholdt under jernbanesabotage 10.3.1945. Henrettet 28.3.1945 i Ryvangen.

KILDER:*Arkivstof:*

UFF., 163.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 158–59 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 925

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 476.

Tidsskrifter:

Økonomi og Politik, 1945 (19–20)

Friheden 1945, nr. 14

Nyborg Købstads Skolevæsen, 1945–46 og 1946–47

Information, 1945, 3.4., nr. 446.

Avisstof:

Nationaltidende, 23.6.1945

Børsen, 5.5.1945.

Christensen, Bruno Edvin August**Vincent,***vinduespolerer, f. 27.7.1920 i København, d. 15.4.1945 på hjørnet af Vigerslevvej og Hanstedvej.**F.: Vinduespolerer Carl Axel Josef Alysius Christensen, f. 11.12.1899 i København, d. 22.10.1961 smst., og hustru, slagteriarbejderske Esther Ingeborg Alexandrine f. Hansen, 27.2.1901 på Frederiksberg.**Gift 3.12.1944 med Inger Hindborg, f. 18.3.1922. (B.: P. 22.7.1944).*

Tilknyttet modstandsbevægelsen under P.6. D.

Efter endt skolegang på Prinsesse Charlottøgades Skole arbejdede Bruno Christensen som vinduespolerer. Tidl. medl. af FDF.

I foråret 1945 dannede en delingsfører i P.6.D. efter ordre to grupper på Nørre- og Vesterbro. Disse skulle bevæbnet gøre tjeneste ved opklæbning af det nystartede flyveblad „Die Wahrheit“. Bladet var trykt på tysk og henvendte sig til tyske soldater, hvis moral man søgte at undergrave. Det udkom dagligt fra april-maj 1945. Nørrebro-gruppen bestod af Kaj Julius Pedersen, Carlo Bertrand Clausen (se disse) og Bruno Christensen. Den 15.4. kl. 23 forlod de tre kammerater en lejlighed for at gå i aktion. De blev her overrasket af Hipo-folk, arresteret, og i to biler ført til Vigerslevvej, hvor de dræbtes ved nakkeskud på et sted, hvor et stikkerægtepar umiddelbart forinden var blevet likvideret.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 163

D.f.U., 30.361/45

CK., 8.902

UFF., 163.

Litteratur:

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 68.

Monumenter:

Mindetavle på Brandstationen i Vigerslevallé.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10–28–39.

Christensen, Carlo Peter,

chauffør, f. 20.9.1916 i Klippinge, d. 19.12.1944 ved Bernstorffsvej 162, København.

F.: Arbejdsmand og tækkemand Jens Christian Christensen, f. 5.2.1895, d. 11.9.1957, og hustru Olga Ingeborg Cathrine, f. 16.4.1897.

Gift 17.11.1940 med Ester Magda Nielsen, f. 22.11.1920, d. 13.8.1951. (B.: D. 22.2.1941, P. 17.4.1945).

Tilknyttet modstandsorganisationen Holger Danske.

Efter endt folkeskoleuddannelse arbejdede Carlo Christensen på forskellige gårde og havde ansættelse på et mekanikerværksted. I en alder af 20 år rejste han til København, hvor han arbejdede som chauffør, først for et bageri, siden for en isenkræmmer. 19.12.1944, da Carlo Christensen kørte sin bil i garage, blev han holdt op af Hipo-folk og en stikker sammen med en kammerat og dræbt ved skud.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.930

CK., 9.108

D.f.U., 30.349/44.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 479.

Tidsskrifter:

Information, 1944, 20.12. nr. 365.

Andet:

Begravet, Hårlev ny Kirkegård, afd. E. nr. 18.

Christensen, Fritz

maskinassistent, f. 21.10.1920, i København, d. 30.6.1945 smst.

F.: Tømrer Hans Christensen, f. 1887 på Frederiksberg og hustru Johanne Marie f. Jensen, 1892 i København.

Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit 7.

Realeksamen fra Søborg Kommuneskole 1937. Udlært som maskinarbejder 1942. CB-tjeneste. Maskinisteksamen fra Københavns Maskinskole 1943. Forrettede tjeneste i 3. kompagni, Søborg. 19.6.1945 såret ved vådeskud på en af Jagtvejens skoler under udførelse af bevogtningstjeneste over tyske flygtninge. Død efter indlæggelse på Rigshospitalet, 30.6.1945.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 168.

ER., 151/A91/1596

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10–19–38/39.

Christensen, Henry Viggo,

ekspedient ved DSB, f. 29.7.1918 i Trustrup pr. Grenå, d. 21.5.1945 på Frederiksberg.

F.: Banevagt Anders Christensen.

Gift med Esther Valborg f. Nielsen, 1918 i Egå. (B.: D. 24.8.1940, P. 23.8.1942).

Illegalt bladarbejde. Tilsluttet jernbanesabotagegruppe i Åbenrå.

Før Henry Christensen i 1941 blev fast ansat ved DSB i Hjordkær, havde han en tid i forvejen gjort tjeneste som løns medarbejder ved Hjortshøj Station og senere i Langå. Han var medlem af en D.K.P.-gruppe i Åbenrå, som udgav „Budstikken“, og tillige aktiv sabotør i en jernbanesabotagegruppe sammesteds. I oktober 1944 blev Henry Christensen arresteret af Gestapo og først ført til Staldgården i Kolding, senere til Frøslev og derfra deporteret til Neuengamme. Herfra kom han i krigens sidste dage med en Røde Kors-transport til København. Ved ankomsten til København 4.5.1945 undveg Henry Christensen fra transporten sammen med fire andre, der ligeledes hørte hjemme i Sønderjylland. Næste morgen begav de sig til fods på vej til Sønderjylland for at genoptage arbejdet inden for deres grupper. De var kommet til Roskilde, da Henry Christensen ved et ulykkestilfælde blev såret i underlivet af et skud, da frihedskæmpere forsøgte at standse en tysk bil ved en spærring. Han blev ført til Frederiksberg Hospital, hvor der imidlertid stødte en blodforgiftning til, som medførte døden den 21.5.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 11.855

D.f.U., 30.756/45

UFF., 170.

Litteratur:

Besættelsestidens illegale blade og bøger, s. 46–47.

Tidsskrifter:

Dansk Idræt, nr. 10, 1945.

Avisstof:

Demokraten, 25.5.1945

Aarhus Stiftstidende, 25.5.1945

Randers Dagblad, 29.5.1945

Jydske Tidende, 23.5.1945

Dannevirke, 23.5., 1.6.1945

Flensborg Avis, 8.6., 3.8.1945

Aarhus Amtstidende, 28.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade i D.S.B.s mindelund i Fredericia

Mindesmærke på Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Hjordkær Kirkegård, A 32 a.

Christensen, Ib Mogens Bech,

kunstmaler, journalist, f. 27.3.1920 i København, d. 23.4.1945 i Bagsværd ved Skovbrynet.

F.: Revisor Ernst Karl Peter Christensen, f. 15.7.1896 i København, og hustru Emmy Eleonora, f. 11.4.1896 i Helsingør.

Gift 28.3.1945 med Helle Gertrud Terman- sen, f. 25.2.1923 på Frederiksberg. (B.: P. 15.8.1945).

Medarbejder ved Studenternes Efterretningstjeneste, tilknyttet Frit Danmark, initiativtager til starten af det illegale blad „1944“. Samarbejdede med Dansk-Svensk Flygtningstjeneste og Studenternes Efterretningstjenestes transportorganisation. Dækningsnavn „Knud“.

Skolegang på Sct. Jørgens Gymnasium. Efter at være blevet forberedt gennem privat undervisning kom han i januar 1941 ind på Kunstakademiets Malerskole. Som kunstner var han ikke blot æstetiker, men også etiker. Et af de mest fremtrædende træk hos ham var et dybtfølt had til enhver form for uret, overgreb og undertrykkelse. Han var ivrig fredsvæn og aftjente sin værnepligt som C.B.'er. Tysklands besættelse af Danmark betød et afgørende vendepunkt i hans udvikling. Hans første våben blev det for

kunstneren naturlige, penslen, hvilket endte med, at han og en kammerat i november 1941 blev taget på fersk gerning og fik tre måneders hæfte i Vestre Fængsel. Han kom herefter snart i forbindelse med Studenternes Efterretningstjeneste og fungerede som medredaktør af bladet december 1942 til juni 1943. Han var med ved starten af de illegale ruter til Sverige og deltog i våbentransporter og sabotagehandlinger. (Om hans deltagelse i en række aktioner se under Jens Martens). Han var ude af stand til at gå på akkord med sin overbevisning, lod sig ikke indfange af partipolitik, og nægtede at modtage enhver form for understøttelse, der medførte moralske forpligtelser. Heraf fulgte for ham nødvendigheden af at starte sit eget blad, „1944“, hvis første nummer udkom 1.1.1944. Starten af bladet foregik med Ib Mogens Bech Christensens senere hustru som eneste medhjælper.

Den gruppe, der efterhånden tilsluttedes arbejdet, bestod af folk, der alle tidligere havde været engageret i modstandsbevægelsen. Denne gruppe, „1944“, havde et snævert samarbejde med Dansk-Svensk Flygtningstjeneste og benyttede som udskibningsplads lossepladsen i Kastrup lige over for fortet, der havde tysk besætning. „1944“erne sørgede for flygtningenes logi, tilbringning og væbnet beskyttelse. Med Dansk-Svensk Flygtningstjenestes små lydløse både hentes og bragtes hundredvis af passagerer, store mængder post, pressestof og illegale bøger og blade ad denne vej.

Det var „Knud“s plan, at gruppen skulle medvirke ved udrensning efter krigen ved hjælp af stof, som gruppen systematisk erobrede fra tyskerne. Der gennemførtes således flere kup mod tyske arkiver. Tre gange erobrede man postsække til Dagmarhus. Den 17.4.1945 gennemførte gruppen en usædvanlig dristig aktion mod det tyske handelskammer på Nørrevold. I 3½ time udtog elleve frihedskæmpere systematisk al korrespondance, alle kartoteker og lignende. Materialet gav en meget stor indsigt i det tyske handelskammers samarbejde med danske firmaer. Gruppen deltog endvidere i angrebet på Frimurerlogen.

Som skydeterræn benyttedes Hareskoven. Den 23.4.1945 var Ib Mogens Bech Christensen på vej i bil op gennem Bøndernes Hegn med to kammerater for at holde sky-

deøvelser med nogle nye våben. Pludselig opdagede de en stærkt bemanded tysk vejspærring forude. Frihedskæmperne vendte bilen og forsøgte at flygte, men blev beskudt og en bagring punkterede. „Knud“ blev tilbage, dels som dækning for de to øvrige, som det lykkedes at undslippe, dels for at advare de efterfølgende kammerater. Han blev dræbt under ildkampen, og hans lig senere fundet i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 243

CK., 7899

D.f.U., 30.400/45

UFF., 170.

Litteratur:

Den illegale presse 1940–1945, s. 396, 410, 443, 491, 505, 526, 529 og 560

Da Danmark kaldte, s. 172

De fem lange Aar, s. 722, 877 og 947–48 (foto)

De illegale, side 135

5 års kamp for friheden, bd. V, s. 28

Den aabne Dør til den vide Verden, s. 10

Danmark under Besættelsen, s. 395–96

Den danske Kamp, s. 874

5 Aar, Besættelsen i Billeder, 281, 320, 367–68

Dem skylder vi vor Frihed, s. 136–151

Gå til modstand, s. 66

Sabotage, s. 142–43 (foto)

Danmarks Frihedskamp, s. 698

Danmarks Historie 1940–45, s. 196–97, 250

Frit Danmarks Hvidbog, I, s. 58, II, s. 479

Besættelsens illegale blade og bøger 1940–45, s. 130

Besættelsestidens Hvem-Hvad-Hvor, s. 396.

Tidsskrifter:

Garderhusaren 1945, nr. 12

„1944“ juni 1945 (foto). Heri en lang række nekrologer af stor vigtighed for belysningen af Ib Mogens Bech Christensen og hans virke i modstandsbevægelsen

Danmark kalder, nr. 6, s. 4, nr. 9–10, s. 20–22.

Avisstof:

Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning, 2.10.1944

Ekstra Bladet 13.6., 23.6. og 9.8.1945, 6.2.1948

Politiken 24.6.1945

Berlingske Aftenavis, 23.6.1945

Morgenbladet 24.6. og 29.8.1945

Information 29.8.1945 og 28.8.1948

Hallandsposten 12.5.1965

Aktuelt 23.5.1965 (foto).

Monumenter:

Mindeplade, Grøndalsvængets Skole

Mindeplade, Sct. Jørgens Gymnasium

Mindeplade, Kunstakademiet

Mindesten, Tuborg Havn

Andet:

Begravet i Ryvangen

Værelse med legat på Frihedskollegiet

2 montrer i Frihedsmuseet med uddrag fra det tyske handelskammer og „Posten“

Den amerikanske frihedsmedalje, post mortem.

Se biografier over: Finn Bøsling, Hans Henrik

Gottschalch, Harald Peder Kristensen, Jens

Martens, Kaj Schiørring og Otto Thrane.

Christensen, John Thorvald,

politibetjent, f. 2.2.1913 i København, d.

19.3.1945 i Dachau i Tyskland.

Gift 9.12.1936 med Helga Amalie Overgaard

Pedersen, f. 14.4.1917. (B.: D. 29.4. 1938,

P. 22.12.1943).

Tilsluttet politiets modstandsgrupper.

John Thorvald Christensen blev ansat i politiets tjeneste den 2.1.1941. Efter et kort kursus på Statens Politiskole blev han den 14.1.1941 stationeret i København med tjeneste på station 5, hvorfra han den 24.4. 1944 blev forflyttet til udrykningstjenesten. Efter den tyske aktion mod det danske politi 19.9. 1944 gik han under jorden og tilsluttedes politiets modstandsgrupper. Sammen med andre politifolk anholdt den 3.2.1945 af Gestapo i en urmagerforretning, Saxogade 5, København. Efter et ophold i Vestre Fængsel blev han overført til den tyske koncentrationslejr Dachau, hvortil han ankom den 2.3.1945. Allerede den 19.3.1945 afgik han her ved døden som følge af en lungebetændelse.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.236

D.f.U., 32.171/45

UFF., 172.

Litteratur:

Helvede har mange navne, side 284

Tidsskrifter:

Danskeren, nr. 13, 9.3.1945

Information, nr. 442, 1.3.1945

Politiet, Tidsskrift for Politivæsen 1946, nr. 26, s. 494–495 (foto)

Politibladet, 1946, nr. 3, s. 64.

Monumenter:

Mindeplade, Svendsgades Politistation

Mindeplade, Politigården, København

Mindeplade i Ryvangen.

Christensen, Kaj Dorph Uhrenholt,
natvægter, f. 22.10.1918 i Vejgaard, d. 18.8.1945 på sin bopæl i Ålborg.
F.: Fabrikarbejder Anton Christensen, f. 1881 i Ellidshøj, d. 1955 i Ålborg, og hustru Kristine f. Jensen, 1890 i Nr. Kongerslev. Gift 22.10.1941 med Henny Ruth Koch Madsen, f. 13.3.1922 i Odense.

Tilknyttet modtagegruppe i Ålborg.

Efter nogle år som arbejdsmand ved Nørre Tranders kommune blev Kaj Christensen ansat som natvægter i Ålborg. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Fra marts 1943 opbyggedes en modstandsorganisation i Nordjylland under ledelse af faldskærmsmanden Paul Jensen. Forsøget, der lykkedes over al forventning, førte til opstillingen af en række grupper i Ålborg og omegn. Grupperne forsynedes med materiel fra nedkastningsområdet omkring Hvidsten.

Paul Jensen ønskede imidlertid nedkastninger direkte til ålborgfolkene, og sådanne gennemførtes i løbet af sommeren 1943. Kaj Christensen tilsluttedes den første modtagegruppe i Ålborg og fortsatte med dette arbejde, da modtagepladserne flyttedes fra Rold Skov. Natten mellem den 7. og 8. marts gennemførtes nedkastninger ved Skive og Nibe. Medens nedkastningen ved Skive forløb vellykket, var nedkastningen ved Nibe blevet røbet. Tyskerne beslaglagde godset og arresterede i alt 6 mand, hvoriblandt Kaj Christensen. Han overførtes fra Jylland til Vestre Fængsel, derfra til Frøslevlejren og sluttelig til Neuengamme. Han var mellem de første, Bernadotteekspeditionerne bragte hjem, men hans liv stod da ikke til at redde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.504

D.f.U., 30.300/45

UFF., 173

Rigsarkivet: Jens Lillelunds arkiv: Korrespondance mellem Jens Lillelund og forbindelser i Jylland.

Litteratur:

46 Navne, s. 71 (foto)

Hemmelig Alliance, I, s. 286.

Avisstof:

Nationaltidende, 21.8.1945

Aalborg Stiftstidende, 20.8., 23.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Vejgaard Kirkegård, Nørre Tranders kommune, KV. 6. rk. C 1-2.

Se biografi over Aage Andersen, Egon Glerup, Viggo Anders Jacobsen, Hans Børge Nielsen, Ole Olsen:

Christensen, Kaj Leo,

vulkanisør, f. 7.11.1917 i Vråby, Præstø amt, d. 17.3.1945 i Ryvangen.

F.: Aldersrentenyder Ole Ferdinand Christensen, f. 8.4.1878 i Vollerslev Sogn, og hustru Marie Elisabeth f. Kristensen, 17.12.1881.

Tilknyttet Hjemmefronten og Holger Danske. Dæknavn „Kaj Leon“.

Skolegang på Vråby Skole. Mekanikerlære i Store Heddinge. Ansat som vulkanisør på gummifabrikken Codan i Køge. Ved sin arrestation den 26.2.1945 ansat i sin brors virksomhed, „Henry Christensens Metalvarefabrik“. Fra januar 1941 til februar 1942 arbejdede han i Flensborg for det tyske firma Albert Bauer. Igennem dette ophold blev det Kaj Christensen klart, hvilke skyggesider det totalitære samfund havde, og hvad nazismen indebar. Nogen tid efter sin hjemkomst gik han ind i illegalt arbejde i „Hjemmefronten“. I efteråret 1944 gik han over til Holger Danske, hvor han blev medlem af denne organisations 1. kompagni, 2. afdelings 3. gruppe. Som medlem af gruppe 3 deltog han i fabriks sabotage, ledet af Georg Stougaard (se denne), og andet modstandsarbejde.

Den 24.2.1945 arresteredes to af gruppens medlemmer og kort efter yderligere seks, hvoriblandt Kaj Christensen. Den 17.3.1945 henrettet i Ryvangen tillige med seks andre medlemmer af gruppen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 2.991

CK., 40.115

U.K.J.No.A. 75.165

UFF., 569

Jens Lillelunds arkiv: Diverse sabotagerapporter (Holger Danskes 1. komp. 2. afd. 3. gruppe).

Litteratur:

De sidste Timer, s. 154-55 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 925

Det kæmpende Danmark, s. 5

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477.

Tidsskrifter:

Friheden, nr. 13, 1945, s. 3.

Avisstof:

Information, 29.8.1945

Morgenbladet, 22.7.1945

Børsen, 5.5.1945

Næstved Tidende, 30.8.1945

Politiken, 25.3.1945

Social-Demokraten, 22.7.1945

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over: Jørn Andersen, Svend Borup Jensen, Ejner Ole Mosolff, Kaj P.C. Ohl- sen, Hans Brahe Salling og Georg Vilhelm Jør- gen Stougaard.

Christensen, Laurits Holm,

tekstilarbejder, f. 15.8.1908 i Thisted, d. 10. 3.1945 i Polen.

F.: *Fisker Lars Christensen*, f. 22.8.1864 i Thisted, og hustru *Ottilie f. Eriksen*, 8.7. 1876 i Thisted, d. 13.8.1954.

Udlært som spinder. Elev på Esbjerg Ar- bejder Højskole fra 1932-33. Deltog i den spanske borgerkrig fra juli 1937 og uddan- nedes her til partisan tjeneste. Senere ser- gent i artilleriet.

Arresteret i november 1942 af det dan- ske politi som medlem af Danmarks kom- munistiske Parti og interneteret i Horsørød. 1943 deporteret til Stutthof. Da lejren under russernes fremmarch evakueredes i januar 1945, sendtes fangerne på en lang march igennem Pommern, hvorunder alle, der ikke kunne følge med, blev dræbt. Da fan- gerne den 11. marts befriedes af russerne, var der af 1200 mand kun 350 tilbage. Dagen før var Laurits Holm Christensen blevet dræbt ved nakkeskud, da han ikke formåede at fortsætte marchen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.314

UFF., 174

D.f.U., 32.410/45.

Litteratur:

De Spaniersfrivillige, s. 136 (foto), s. 191, 199
Helvede har mange navne, s. 89, 98.

Tidsskrifter:

Pigtråd, 1948, nr. 7.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Christensen, Niels Christian Thy,

operatør, f. 21.2.1917 i Vejen, d. 8.7.1943 i Øresund.

F.: *Biografejer Christian Holst Christensen*, f. 1889 i Melby, og hustru *Ane Maria Mar- grete f. Eskildsen 1889 i Kalvsund*, d. 1964 i Haderslev.

Tilknyttet efterretningsvirksomhed.

I sommeren 1943 planlagde Niels Thy Christensen sammen med Jacob Bøgh (se denne) og Mogens Fensbo at flygte til Sve- rige, for herfra at komme til England, hvor de havde til hensigt at melde sig til aktiv kristjeneste. Til brug for den engelske ef- terretningstjeneste medbragte de udførlige tegninger over Helsingør Skibsværft. På dis- se tegninger var afmærket steder, hvor ty- skerne eksperimenterede med indretninger til uskadeliggørelse af magnetiske miner. Den 8.7.1943 tog de af sted fra Ellekilde Hage i en kano, men på grund af for stærk bølgegang kæntrede denne, og Jacob Bøgh og Niels Christian Thy Christensen drukne- de, mens Mogens Fensbo, der forsøgte at svømme i land, blev samlet op af en båd.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.628 og 8.505

UFF., 176.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografi over Jacob Bøgh.

Christensen, Ole,

trafikmedhjælper ved DSB, f. 9.4.1923 i Allerslev sogn, Roskilde amt, d. 19.4.1945 i Ryvangen.

F.: *Godsforvalter Niels Peder Christensen*, f. 21.4.1887 i Råbjerg, d. 25.5.1959, og hu- stru, sygeplejerske *Jensigne Helene f. Møl- ler*, 11.4.1893 i Løgstør.

Tilknyttet jernbanesabotagegruppe i Frederi- cia.

Efter realeksamen 1939 ansat som trafik- elev ved DSB i Præstø. 1943 udnævnt til trafikmedhjælper og forflyttet til Jylland, hvor han sidst gjorde tjeneste i Fredericia. Tilknyttet Det konservative Folkeparti.

Ole Christensen, der var præget af stærk

nationalfølelse, tilknyttedes i Fredericia en jernbanesabotagegruppe, hovedsagelig bestående af personalet ved stationen i Fredericia. Gruppen var meget aktiv særlig fra sommeren 1944 til februar 1945. Den 2. marts 1945 arresteredes Ole Christensen, og sammen med ham otte andre medlemmer af sabotagegruppen. Sammen med sine kammerater henrettet i Ryvangen 19.4.1945.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., nr. 178.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, I, s. 212

De fem lange Aar, II, s. 950

De sidste Timer, s. 208 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 476.

Tidsskrifter:

Jernbanetidende, nr. 10 og 11, 1945, nr. 1, 1946

Danskeren, nr. 14, 1944

Pigtråd, nr. 4, 1952

K. U., 18.7.1945, s. 7.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Berlingske Tidende, 14.6.1945

Fredericia Dagblad, 5.5.1945 (foto)

Demokraten, 30.8.194

Information, 29.8.1945

Jydske Tidende, 8.5.1945

Nationaltidende, 6.7.1945

Næstved Tidende, 5.7., 13.7., 30.8. 1945

Politiken, 24.2.1945

Social-Demokraten, 12.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade på den nordre væg i Snesere Kirkes vestlige fag

Mindeplade i DSB's Mindelund i Fredericia

Mindeplade på Abildhøjskolen i Præstø.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over: Ferdinand Andersen, Hans Eeg, Helge Carlo Harry Hermann, Ivar Peder Lassen og Hans Christian Just Petersen.

Christensen, Orla,

typograf, f. 14.11.1923 i Holstebro, d. 5.5.1945 i Odense.

F.: Overportør Christensen, Holstebro.

Tilsluttet modstandsbevægelsen i Holstebro og Odense.

Orla Christensen var uddannet som typograf i Niels P. Thomsens bogtrykkeri i Holstebro og deltog i modstandsarbejdet her,

indtil han i efteråret 1944 flyttede til Odense og fik ansættelse på Odense amts bogtrykkeri. Her kom han hurtigt i forbindelse med modstandsbevægelsen og tilsluttedes militærgruppernes 4. kompagni. Den 5. maj 1945 kom det i Odense mange steder til voldsomme kampe med Hipo-folk, og under kampe omkring Odinstårnet blev Orla Christensen dræbt.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 180.

Litteratur:

Træk fra Odense, s. 200

Holstebro under Besættelsen, s. 182 (foto)

Danmarks Frihedskamp, s. 300

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 479.

Tidsskrifter:

S.O.S. (Kajakblad for Fyn), juni 1945 (foto).

Avisstof:

Holstebro Dagblad, 7.5., 12.5.1945

Ringkøbing Amts Dagblad, 12.5.1945

Fyns Stiftstidende, 6.5.1945

Fyns Tidende, 6.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Holstebro

Mindesten, Bolbro Bakke, Odense

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Holstebro Terrassekirkegård, nr. V 12.

Christensen, Oswald Weiling,

tømrer, f. 31.10.1915 i Århus, d. 22.2.1945 i Århus.

F.: Hannibal Mouritz Weiling Christensen, f. 1.8.1874 og hustru Othilde Petrea f. Friis, 4.6.1886.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Århus.

Fra 1.12.1944 tilsluttet 3. kolonne 1. deling i Århus som gruppefører. Deltog i våbentransporter og våbeninstruktion.

Medlemmer af den tyske terrorgruppe „Petergruppen“ var bekendt med hans tilknytning til modstandsarbejdet, og da en tysk stikker var blevet likvideret i Århus, myrdedes Oswald Christensen af denne gruppe som hævnakt.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.432

D.f.U., 30.973/45

UFF., 181.

Litteratur:

Aarhus under Besættelsen, s. 315 og 330.

Avisstof:

Aarhus Amtstidende, 12.6.1945.

Andet:

Begravet, Århus Nordre Kirkegård, litra P 171/72.

Christensen, Preben Richard,

assistentelev, f. 8.8.1925 i København, d. 27.2.1945 i Ryvangen.

F.: Tegner, journalist Richard Immanuel Christensen, f. 8.5.1894 i København, d. 8.6.1953 smst., og hustru Karen Johanne, f. 18.9.1894 i København.

Medlem af modstandsorganisationen BOPA. Dæknavn „Willy“.

Preben Christensen tog realeksamen fra Højdevangens Skole og fik derefter ansættelse som assistentelev i Københavns Skattevæsen. Sigtede mod en uddannelse som skibskonstruktør. Medlem af Socialdemokratiet. Han tilsluttedes modstandsorganisationen BOPA i sommeren 1944, hvor han kom ind i Carl Borch Sørensens (se denne) gruppe. Han deltog i aktioner imod tyske flyvemaskiner i Kastrup Lufthavn, i to aktioner mod hærens våbenarsenal og i en lang række andre aktioner. Det hedder om ham i BOPAs Mindebog: „Den sidste aktion, som Willy var med til, var sabotagen på Hans Lystrups autoværksted. Her blev grupperne midt i aktionen overrasket af en stor Hipoudrykning. De lod bomberne springe, mens de selv opholdt sig i bygningerne, og på trods af Hipos angreb slap alle væk.“ Preben Richard Christensen havde været „under jorden“, men var atter flyttet hjem. Den 15.2.1945 besatte tyskerne lejligheden og afventede hans hjemkomst. Han arresteredes og blev få dage efter, den 26.2.1945, dømt til døden for sabotage og bevæbnet overfald. Dødsdommen udførtes den følgende dag i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 183.

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto)

De sidste Timer, s. 95–96 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 924

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 476.

Det illegale Frit Danmark, s. 461

Tidsskrifter:

Absalon, nr. 946, s. 84–87, 1945

Morgenbladet, 3.3., 18.4.1945

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20

Information, nr. 423, 2.3.1945

Sundby Badminton, 1945, nr. 5, (foto).

Avisstof:

Berlingske Tidende, 21.7.1945

BT, 20.7.1945

Demokraten, 17.8.1945

Information, 20.7.1945

Nationaltidende, 2.7.1945

Politiken, 11.3.1945

Social-Demokraten, 11.6., 2.7., 14.7., 17.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Københavns Skattevæsens ejendomskontor

Mindeplade på Højdevangens Skole, Amager.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografi over: John Erik Andersen og Carl Borch Sørensen.

Christensen, Robert August,

overingeniør, f. 17.2.1885 i København, d. 20.4.1945 på sin bopæl i Hellerup.

F.: Lods Hans Peter Christensen, f. 1855 i København, d. 1923 smst. og hustru Julie Christine f. Møller, 1859 i Engestofte, d. 1943 i Hellerup.

Gift 9.5.1913 med Hertha Helle-Broe, f. 1.1.1891 i København. (B.: D. 22.5.1915, D. 18.11.1920).

Illegal våbenfabrikation.

Skolegang på Østre Borgerdyd Skole 1891–1901. Lærling hos A/S Nielsen og Winther i København. Svend 1906, tekni-kumingeniør 1908. Ansat som konstruktør i samme firma. Efter studieophold i USA, driftsleder smst. 1923 teknisk rådgiver i den kinesiske regerings tjeneste. 1930 ingeniør, senere overingeniør hos Burmeister og Wain.

I kraft af sin stilling var Robert Christensen i stand til at støtte modstandsbevægelsen ved i hemmelighed at lade fremstille dele til maskinpistoler på Burmeister og Wains værksteder. Dræbt af medlemmer af den tyske terrorgruppe „Lorentzen-gruppen“ som led i gengældelsesforanstaltninger imod formodet tysk fjendtlige personer.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 7.993

D.f.U., 31.832/45

UFF., 183 A.

Litteratur:

5 års kamp for friheden, bd. V, s. 28.

Tidsskrifter:

B & W, 1945, nr. 5–6 (foto)

Centrum (Østre Borgerdyd Skole) 1946, nr. 9.

Monumenter:

Mindeplade på B & W, Strandgade 4

Mindeplade i Dansk Ingeniørforening

Mindeplade på Bavnehøj Skole

Mindeplade på Østre Borgerdyds Skole

Andet:

Begravet, Hellerup Kirkegård, afd. 28, nr. 7.814.

Christiansen, Arne Knud,*bud, f. 16.9.1926 i København, d. 5.5.1945 ved Østre Gasværk, Strandvejen i København.**F.: Kul- og koksarbejder Olaf Christiansen, f. 16.6.1906 og hustru Maja Julie Poula f. Pedersen, 22.1.1906.*

Tilknyttet afsnit 7, 1. deling.

Tidligt på formiddagen den 5.5.1945 udspandt der sig på Østerbro i København en voldsom kamp. En afdeling frihedskæmpere fra Holger Danske og Korps Aagesen havde fået til opgave at besætte Østre Gasværk og kom herunder i kamp med tyske soldater. Disse fik hjælp fra krydseren Nürnberg, der lå i Frihavnen. Kvarteret omkring gasværket blev beskydt af skibets kanoner. Under frihedskæmpernes forsøg på at besætte Østre Gasværk ramtes Arne Knud Christiansen af en granatplint, hvorved han dræbtes.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 238

D.f.U., 30.757/45

CK., 7.788

UFF., 186.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 479.

Tidsskrifter:

Danskeren, nr. 22, s. 8, 18.5.1945.

Avisstof:

Social-Demokraten, 7.5.1945.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, nr. 10–37–17.

Se biografi over: Aage Andersen, Bendt Werge Christensen, Villiam Hjulmand, Hans B. Nielsen, Ole Olsen.

Christiansen, Carl Anders,*chauffør, f. 7.3.1918 i København, d. 30.4.1945 på det tyske lazaret på Nyelandsvej.**F.: Vognmand Carl Emil Christiansen, f. 1893 på Frederiksberg, og hustru Thomine, f. Christensen, 12.9.1893 i Brønderslev, d. 4.1.1967 i København.**Gift 5.4.1939 med Mimi Nielsine Elisabeth Clausen, f. 2.11.1916 i Viby ved Århus.*

Tilsluttet modstandsbevægelsen under afsnit 8. Ø. Dæknavn „Plys“.

Carl Anders Christiansen var født i en familie med stærke sportstraditioner og præget af nationalfølelse. Danmarksmester i tårnspring 1942. Både Carl Christiansen, hans bror og far var aktive inden for modstandsbevægelsen. I begyndelsen af 1945 måtte Carl Christiansen forlade sit job som chauffør og gå under jorden som følge af sin illegale virksomhed. Den 29.4. fik en gruppe sabotører fra BOPA ordre til at foretage nogle sprængninger ved Tårnbæk. Begge brødre og Carl Christiansens far deltog. Fra tysk side var man øjensynlig blevet informeret om den forestående aktion, og da sabotørerne ankom, kom det til en voldsom ildkamp med en afdeling fra værnemagten. Sabotørerne måtte trække sig tilbage, efterladende Carl A. Christiansen hårdt såret, mens broderen, Thomas, ramtes af en kugle i skulderen og én i det ene ben. Carl A. Christiansen bragtes til det tyske feltlazaret på Nyelandsvej, men døde her den efterfølgende nat. Hans lig blev senere fundet nedgravet i Ryvangen og bisat på Bispebjerg Kirkegård.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 179

D.f.U., 30.484/45

CK., 8.907

UFF., 187.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 479.

Tidsskrifter:

Chaufføren, 1945, nr. 3

Meddelelser fra Dansk Svømme-Forbund, 1945, nr. 1 (foto)
Hjemmeværnsforeningen 8. Ø., 1946, nr. 1 (foto).

Avisstof:

BT, 25.5.1945 (foto)
Aftenbladet, 11.5.1945
Morgenbladet, 26.5.1945
Nationaltidende, 26.5.1945

Monumenter:

Mindeplade, Bryggervangens Skole
Mindesten i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, urnehaven afd. G., nr. 323.

Christiansen, Ernst Harry,

elektriker, f. 16.5.1910 i København, d. 1.3.1945 på Lersø Parkvej.

F.: Træskomager Frederik Wilhelm Christiansen, f. 26.3.1877 i Nidløse, d. 26.11.1946 i København og hustru, syerske Karen Kirstine f. Andersen, 18.8.1879 i Aunø, d. 1.5.1966 i Kalundborg.

Gift 25.5.1931 med fabriksarbejderske Inger Mary Hansen, f. 2.1.1911 i Valby, d. 1967 i København. (B.: D. 21.2.1936).

Tilknyttet modstandsbevægelsen under afsnit 8. Ø.

Skolegang på Bryggervangens Skole. Uddannet som elektriker hos installatør Andersen, Lyngbyvej. Ansættelse hos Jacob Holm og Sønner på Christianshavn, hos Kemp og Lauritzen og senest på Berlingske Tidende i Pilestræde. Ernst Christiansens gruppe bestod foruden ham selv bl. a. af en fætter og bekendte fra læretiden. 27.2.1945 foretog en tysk terrorgruppe en aktion mod et gruppe-medlem, der arresteredes på sin bopæl på Lyngbyvej. Under ransagning fandt man våben og sprængstoffer i lejligheden. Den tyske terrorgruppe besatte nu lejligheden, og da Ernst Christiansen indfandt sig, blev han ligeledes arresteret. Man søgte forgæves at få ham til at udpege sin fætter på et aftalt mødested på Hans Knudsens Plads. Natten mellem 28.2. og 1.3.1945 dræbtes Ernst Christiansen på Lersø Parkvej.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 330
D.f.U., 31. 142/45
UFF., 188

Tidsskrifter:

Hjemmeværnsforeningen 8. Ø., 1946, nr. 1 (foto)

Elektrikeren, 1945, nr. 5-6.

Avisstof:

Social-Demokraten, 14.5.45.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, afd. K, rk. 8. nr. 8.

Christiansen, Georg Goritz Mørch,

stud. oecon., f. 14.9.1921 i Vejle, d. 2.12.1943 på Skæring Hede i omegnen af Århus.

F.: Redaktør Christian Marinus Rudolf Christiansen, f. 10.12.1893 i Thyrstrup, d. 20.4.1944 i København og hustru, stenograf Karen Sofie Mørch f. Hansen, 26.11.1898 i Odense.

Leder af sabotagegrupper i Århus.

Georg Christiansen blev i 1940 matematisk-naturvidenskabelig student fra Århus Katedralskole og begyndte derefter at studere økonomi på Århus Universitet. Ved siden af sine studier var han ansat på „De danske Mejeriers Fælleskontor“ i Århus. Af politisk overbevisning var Georg Christiansen kommunist.

Hans kommunistiske sympatier førte ham i oktober 1942 ind i en kommunistisk studiekreds, og han kom derfra over i fremstilling og distribuering af „Frit Danmark“. I maj 1943 blev han opfordret til at træde ind i den aktive modstand. Det lykkedes ham i løbet af kort tid at få organiseret flere sabotagegrupper. Disse grupper forøvede under hans ledelse både industri- og jernbanesabotage. Særligt kan fremhæves sprængningen den 15.8.1943 af den østjyske længdebane. Denne jernbanestrækning havde fået stor strategisk betydning for tyskerne, efter at den tyske transit gennem Sverige til Norge var ophørt. Modstandsbevægelsen havde fået efterretning om, at to divisioner skulle overføres fra Norge til Tyskland. Det lykkedes at standse trafikken på banen i to dage. En karakteristik af hans lederegenskaber, set med modpartens øjne, er givet i præmisserne til hans domfældelse: „Er war nach allen ein Gruppenführer einer gut organisierten illegalen Vereinigung“.

I september 1943 kom Gestapo på sporet

af ham og de sabotagegrupper, han ledede. Den 16.9.1943 blev han arresteret af Gestapo og den 24.11.1943 dømt til døden ved den tyske krigsret i Århus. Den 2.12.1943 blev dødsdommen eksekveret ved skydning. Liget blev nedgravet i Husby Klit ved Vårde, hvor det efter krigen blev fundet og bisat på Århus Vestre Kirkegård den 24.5.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., A 13 og 96/a 91/1455
UFF., 189

Frihedsmuseets arkiv nr. 9/66

Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, papirer vedr. Otto A. K. M. Christiansen.

Litteratur:

Danmark under Jorden, s. 47–48

De fem lange Aar, II, s. 648, III, s. 1183

De sidste breve, s. 33–34

De sidste Timer, s. 15 (foto)

Den illegale presse, s. 369 og 557

Hemmelig Alliance, I, s. 238

Århus Universitets Matrikel 1942–43

Århus under Besættelsen, s. 268

Fem Aar, II, s. 384–92.

Tidsskrifter:

Ungdommens Røst, dec. 1945, s. 5, (foto)

F.V.-bladet, juni 1961, nr. 8

Dansk Presstjänst, 1.12, 10.12.1943.

Avisstof:

Demokraten, 22.5., 24.6. (interview med Børge Olesen), 29.8.1945

Jyllands-Posten, 22.5.1945

Randers Amtssavis, 22.5.1945

Randers Dagblad, 22.5., 26.5.1945

Social-Demokraten, 22.5.1945

Vestkysten, 22.5.1945

Århuus Stiftstidende, 19.5., 22.5., 24.5., 10.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Finsengades Skole, Århus

Mindeplade, Aarhus Katedralskole

Mindeplade, Aarhus Universitet

Mindst 400 m vest for Husby, Karl Mærsk Hede

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Aarhus Vestre Kirkegård, K-II-21/22. Se biografi over: Carl Frederik Bardino og Alf Tolboe Jensen.

Christiansen, Hans Jørgen Henry,

politibetjent, f. 30.6.1919 i Nakskov, d. 3.2.1944 i Vestre Fængsel.

F.: Skibsfører Niels Martin Christiansen, f. 22.11.1884 i V. Tirsted, d. 9.7.1943, og hustru Marie, f. 2.2.1892 i Sandby.

Gift 31.1.1943 med Gerti Frank, f. 21.1.1922 i Nakskov. (B.: D. 15.12.1943).

Førstemand i en transportgruppe, der ledes af Frits Blichfeldt Møller.

Hans Jørgen Henry Christiansen blev ansat 13.10.1942 ved politiet og forrettede tjeneste i Københavns politi, først ved station 3 og senere ved søpolitiafdelingen. Som adskillige af sine kolleger blev han involveret i det illegale transportarbejde. Han var knyttet til en meget aktiv transportgruppe, der ledes af cand. polit. Frits Blichfeldt Møller. Gruppen arbejdede i tilknytning til Rigshospitalets lægegruppe og forsynede blandt andet løjtnant Kiærts rute mellem Helsingør og Helsingborg med flygtninge. Den havde desuden samarbejde med Holger Danske.

Den 3.2.1944 medvirkede Hans Jørgen Christiansen ved 12 flygtninges afskibning fra Asiatisk Plads. 3 taxa-biler kørte dem fra skulestedet til Asiatisk Plads, hvorfra afrejsen denne aften skulle finde sted. Da Blichfeldt Møller og Christiansen inspicerede pladsen, blev der åbnet ild imod dem fra en kælderhals i nærheden. Blichfeldt Møller blev ramt af den første salve og styrtede død til jorden. Christiansen blev hårdt såret, mens et andet medlem af gruppen, Christian Algreen Petersen, der havde bragt flygtningene til Asiatisk Plads, reddede sig bort i såret tilstand. Det var lykkedes et medlem af „Brøndum-banden“ at komme blandt de passagerer, der skulle overføres. (Han forsøgte senere at gentage fremgangsmåden over for en anden transportgruppe, men blev afsløret og likvideret). Hans Jørgen Christiansen førtes til Vestre Fængsel, hvor han døde kort før midnat.¹

KILDER:

Arkivstof:

ER. 15.860

D.f.U., 30.227/44

UFF., 190.

Litteratur:

De illegale, s. 80, 183

De fem lange Aar, II, s. 701

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 479

Politiets Mindeblad, s. 18 (foto).

Tidsskrifter:

Dansk Presstjänst, 13.2.44 og 29.3.44

Gestapofangen, nr. 3, 1954, s. 8.

Monumenter:

Mindesten ved Tuborg Havn

Mindeplade, Strandgade 25, Christianshavn

Mindeplade på Politigården, København.

Andet:

Begravet, Nakskov Kirkegård, Kv 42A, nr. 55-56.

Se biografi over Gunnar Malling, Frits Blichfeldt Møller.

¹ Episoden findes omtalt i en aldrig udgivet beretning af „Niels Sørensen“, nævnt i artikel af Helge Jensen i Aarhus Stiftstidende, aftrykt i Gestapofangen nr. 3, 1954.

Christiansen, Otto Andreas

Konrad Manly,

handelslærling, f. 30.9.1924 i Randers, d. 2.12.1943 i omegnen af Århus, antagelig Skæring Hede.

F.: Snedkervend Charles Christiansen, f. 14.5.1888 i København, og hustru Oda Marie Elisa Konstantia f. Manly, 19.9.1888 i Helsingør.

Medlem af sabotagegruppe i Randers.

Efter realeksamen ansat som handelslærling på A/S Jydsk Trælastimport. Medlem af KU.

Otto Christiansen blev arresteret den 19.11.1943 ved de første arrestationer efter Langå-broernes sprængning. Den 24.11.1943 blev han ved den tyske krigsret i Århus dømt til døden for jernbanesabotage, attentater og brandstiftelser på bedrifter, der arbejdede for den tyske værnemagt. Han blev henrettet den 2.12.1943 sammen med de andre sabotører fra Randers og begravet i Husby Klit ved Varde. Efter krigen blev denne gravplads fundet, og Otto Christiansen blev den 29.5.1945 bisat på Bispebjerg Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 1

D.f.U., 30.082/43

UFF., 191

Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, papirer vedr. Otto A. K. M. Christiansen.

Litteratur:

Danmarks besættelse, s. 53

Danmark under Jorden, s. 47-48

De fem lange Aar, s. 648

De sidste Timer, s. 22-23 (foto)

Den illegale presse, s. 369-71

Fem Aar, II, s. 884-92

Gå til Modstand, s. 94-97

Hemmelig Alliance, s. 238.

Tidsskrifter:

K. U. 1945, nr. 12, s. 5

Dansk Presstjänst, 1.12, 4.12.1943.

Avisstof:

Demokraten, 22.5.1945

Djurslands Venstreblad, 19.5.1945

Jyllands-Posten, 22.5.1945

Randers Amtsavis, 16.5., 22.5., 28.5., 29.5., 31.5.1945

Randers Dagblad, 7.5., 22.5., 26.5., 8.6.1945

Social-Demokraten, 22.5.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945.

Monumenter:

Mindesten 400 m vest for Husby, Karl Mærsk Hede

Mindeplade, Randers Statsskole.

Christiansen, Poul Johannes,

tilskærer, f. 7.8.1921 i København, d. 25.2.1945 i Porta Westfalica.

F.: Sporvejsfunktionær Aage Johannes Christiansen, f. 30.5.1895 på Frederiksberg, d. 19.1.1968 i København, og hustru Rigmor Gudrun Lily Christiansen.

Gift 23.11.1941 med Elna Gudrun Nilsson, f. 11.6.1919 i København, d. 21.8.1961 smst. (B.: P. 5.9.1942).

Frit Danmark-gruppe i Fredericia.

Efter mellemskoleeksamen fra Havremar-kens Skole uddannet som tilskærer i skotøjs-industrien. Fra 1941 ansat på S. Nielsens Skotøjsfabrik i Fredericia. I Fredericia tilsluttet en bladgruppe inden for Frit Danmark. Den 10.12.1943 arresteret af det tyske sikkerhedspoliti og ført først til Kolding, senere til Vestre Fængsel. Derfra overført til Horserød og Frøslev. Senere deporteret til Neuengamme og derfra udstationeret i Porta Westfalica, hvor han døde 25.2.1945.

Efter befrielsen blev Poul Christiansens lig hjemført og bisat i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

CK., 2682

ER., 66

D.f.U., 30.188/45

UFF., 191.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 168

In Memoriam, nr. 6.

Danmarks Frihedskamp, I, s. 218.

Avisstof:

Fredericia Dagblad, 22.5.1945.

Monumenter:

Fotografi på Rådhuset i Fredericia.

Christophersen, Thorbjørn,

gartner, f. 5.8.1919 i Horsens, d. 6.3.1942 i Øresund.

F.: Gartner Johannes Christophersen, f. 25.1.1887 og hustru Ane, f. 28.4.1886, d. 5.8.1955.

Tilknyttet S. I. S.

Thorbjørn Christophersen var finlandsfrivillig fra vinterkrigen og medlem af Nationalt Værn.

Umiddelbart efter den 9. april var Thorbjørn Christophersens broder, Sigfred, flygtet til England, hvor han var gået ind i det engelske luftvåben. I foråret 1941 lykkedes det en dansk flyverløjtnant, Thomas Sneum, og en kammerat i en lille sportsmaskine at flygte til England. Her blev Thomas Sneum tilknyttet den engelske efterretningstjeneste S.I.S. med henblik på indsats over Danmark. Sigfred Christophersen var ligeledes blevet tilknyttet dette arbejde, og i september 1941 kastedes de ned over Danmark. Det var hensigten efter nogen tids forløb at vende tilbage til England via Sverige. Igennem flere måneder understøttede Thorbjørn Christophersen broderens illegale arbejde. Da det i marts 1942 besluttedes, at Sigfred Christophersen skulle gå over isen til Sverige, fulgte Thorbjørn Christophersen med broderen sammen med løjtnant Kaj Oxlund i den hensigt at gå ind i de allierede styrker. I en forrygende snestorm omkom Thorbjørn Christophersen i en våge, mens løjtnant Oxlund fandt døden på isen. Af de tre ekspeditionsdeltagere nåede kun Sigfred Christophersen Sverige i live. (Han faldt 1943 over England som krigsflyver).

KILDER:

Arkivstof:

ER., 293/A 91/1731

UFF., 196

Rigsarkivet: Thomas Sneums beretning

Frihedsmuseets arkiv, nr. 1/59: Robert Jensens Beretning

ER., 9.177

ER., 2.468.

Litteratur:

Kontakt med England, s. 135–36

Mange er kaldede, s. 143 ff.

Tidsskrifter:

Nationalt Værn, 1945 nr. 1 (foto)

Andet:

Begravet, Kongens Lyngby Kirkegård, afd. I, linje 21, nr. 65/67.

Se biografi over: Robert Jensen og Kaj Oxlund.

Clausen, Børge Walther Helmer,

marmorsliber og stenhugger, f. 16.4.1912 i København, d. 16.4.1945 på Kildebakkegårdsallé 133.

Gift 20.4.1934 med Borghild Andersen, f. 12.12.1909. (B.: P. 25.8.1934, D.26.7.1936, P. 30.7.1943).

Tilknyttet modstandsbevægelsen under afsnit 7, 1. bataljon, 1. kompagni, gruppe 4.

Børge Clausen var sammen med Gunnar Kier og Mogens Seierø Nielsen (se disse) medlemmer af en illegal gruppe på otte mand, der den 15.4.1945 fik til opgave at hente en stikker til afhøring. De mødtes omkring kl. 22,30 i nærheden af den pågældendes bolig, Kildebakkegårdsallé 133. Under aktionen lykkedes det stikkeren at undslippe. Under ildkamp med andre personer, der opholdt sig i lejligheden, såredes Børge Clausen alvorligt. Gruppen trak sig herefter tilbage for i en bil at føre Børge Clausen til Gentofte Amtssygehus. To ubevæbnede kammerater fulgte med bilen, mens de øvrige søgte bort fra stedet i den modsatte retning. Under tilbagetrækningen blev de standset af kæder af Hipo-folk, tilkaldt af den flygtede. Der udspandt sig en lang og voldsom ildkamp, hvorunder Mogens Seierø Nielsen og Gunnar Kier mistede livet, mens Børge Clausen døde som følge af sine sår. Ligene blev ført til Politigården og efter befrielsen fundet i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 26

D.f.U., 30.189/45

CK., 342

UFF., 198.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 479.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 1.6.1945 (foto), 4.6.1945

Information, 1.6.1945

Social-Demokraten, 4.6.1945

Nationaltidende, 4.6.1945

Politiken, 4.6.1945

Frederiksborg Amts Avis, 2.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Gladsaxe Kirkegård, IV nr. 34.

Se biografi over: Gunnar Kier og Mogens Seierø Nielsen.

Clausen, Carlo Bertrand,

arbejdsmand, f. 15.9.1922 på Frederiksberg, d. 15.4.1945 i København, på hjørnet af Vigerslevvej og Hanstedvej.

F.: Jord- og betonarbejder Carl Elias Clausen, f. 18.4.1894 i Odense, d. 14.3.1936 i København, og hustru Else Cecilie f. Gade, 30.7.1897 i København, d. 28.5.1964 smst.

Tilknyttet illegalt bladarbejde.

Carlo Clausen arbejdede dels som bud, dels som arbejdsmand og karl. Under afsnit 3, P.6.D. organiseredes i slutningen af besættelsen to grupper, én på Nørrebro og én på Vesterbro, der bevåbnet skulle bistå med uddeling og opklæbning af flyvebladet „Die Wahrheit“. Bladet var trykt på tysk og beregnet på at undergrave moralen blandt de tyske besættelsestropper. Det udkom dagligt fra april-maj 1945. (En maskinskrevne version begyndte dog at udkomme allerede 1943). Gruppen på Nørrebro bestod af Carlo Clausen, Bruno Christensen og Kaj Julius Pedersen (se disse). Den 15.4.1945 forlod de ved midnatstid en lejlighed for at gå i aktion. De blev her antastet og arresteret af Hipo, der i to personbiler førte dem ud til hjørnet af Vigerslevvej og Hanstedvej, hvor de alle dræbtes med nakkeskud. Det skete må opfattes som en hævnakt for likvideringen af et stikkerægtepar på stedet kort forinden.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 449

D.f.U., 30.758/45

CK., 8.352

UFF., 198 A

Politisag, afd. F, 595/1947.

Litteratur:

Besættelsestidens illegale blade og bøger, s. 68.

Monumenter:

Mindeplade på Bavnehøj Skole, Vesterbro.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, nr. 10–28–97.

Se biografi over: Bruno Christensen og Kaj Julius Pedersen.

Clausen, Christian Mathias,

landbrugsmedhjælper, f. 30.5.1925 i Svejrup, d. 5.5.1945 i Gråsten ved den tyske skole.

F.: Landmand Jacob Clausen, f. 15.8.1895, og hustru Frieda, f. 14.12.1895, d. 28.5.1955.

Medlem af Bovrup-gruppen under region III.

Christian Clausen havde plads hos gård-ejer Peter Hansen, Bovrup. I sin fritid tog han blandt andet ivrigt del i arbejdet i Felsted Samariterforening, som han selv havde været med til at oprette i 1940. Den 5.5.1945 blev Christian Clausen tilkaldt til vagtjens-te ved den tyske skole i Gråsten, hvor modstandsbevægelsen og politiet havde interneret anholdte. Her udviklede det sig ved 18-tiden til kamp mellem vagtholdet og soldater fra tyske marinefartøjer i Egernsund. Herunder dræbtes Christian Clausen og Hans Feddersen (se denne).

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 199.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, I, s. 247.

Tidsskrifter:

Sønderjydsk Månedsskrift, 1945, s. 92

Tidsskrift for Dansk Røde Kors, 1945, nr. 7, s. 128

Dansk Idræt, 1945, nr. 10.

Avisstof:

Flensborg Avis, 17.5.1945

Jydske Tidende, 6.5., 8.5., 12.5.1945

Dannevirke, 7.5.1945

Sønderjyden, 6.5.1945

Monumenter:

Mindesten i Åbenrå

Mindesmærke ved hovedvej 8 ved Gråsten Politistation.

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Felsted Kirkegård, gravsted 85, nr. 3.

Clausen, Erik Briand,

gårdejer, f. 24.1.1901 i Japan, d. 29.3.1945 i Ryvangen.

F.: Hotelejer Carl Briand Clausen.

Gift 6.9.1930 med Hjørdis Vita Emilie, f. 16.4.1902. (B.: P. 30.4.1944).

Tilknyttet modtagegruppe i Slagelse.

I 1909 flyttede Erik Briand Clausen med sin familie til Danmark og tog realeksamen fra Sorø Akademi 1917. Ansat ved landbruget på forskellige gårde. Gennemgik Næstved Agerbrugsskole 1922–24. Efter af-tjent værnepligt i Livgarden til Amerika, hvor han arbejdede som forsøgs- og kontrol-assistent. Vendte tilbage og blev 1929 landbrugskandidat, hvorefter han fik ansættelse som sekretær i Landbrugsrådet, 1929–33. Udsendt som landbrugskyndig rådgiver for Folkeforbundet til Kina 1933–35. Efter hjemkomsten gårdejer ved Hvalsø. Tilknyttet det illegale arbejde i Slagelse under de Neergaards ledelse (se denne). Deltog i våbenmodtagelser fra luften og måtte i efteråret 1944 „gå under jorden“, da Gestapo var kommet på sporet af gruppen og havde foretaget en del arrestationer. Deltog i genopbyggelsen af gruppen, så modtagelser kunne finde sted i februar. Arresteret 8.3.1945 og henrettet 29.3.1945 i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.261

D.f.U., 30.847/45

UFF., 200.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 177

De fem lange Aar, II, s. 925

Hemmelig Alliance, II, s. 151–53

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 476.

Avistof:

Berlingske Tidende, 4.8.1945

Information, 29.8.1945

Tidsskrift for Landøkonomi, 1945, s. 265–268

Roskilde Dagblad, 19.5., 30.5.1945

Næstved Tidende, 30.8.1945

Børsen, 5.5.1945

Roskilde Tidende, 28.5., 4.8.1945.

Monumenter:

Mindesten, Gyldenløveshøj, Skjoldnæsholm Skov

Mindeplade på Landbohøjskolen

Mindeplade på Sorø Akademi

Mindeplade på kirkegårdsmuren i Særløse

Monument, Rådhusortet i Roskilde.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Clausen, Holger Emil,

assurandør, f. 30.9.1887 i Hobro, d. 21.2.1945 i Ålborg.

F.: Købmand Hans Ferdinand Clausen og

hustru Christine Johanne Marie, f. Pedersen.

Gift 4.3.1920 med Ellen Marie Dorthea, f.

9.8.1892. (B.: P. 20.6.1922).

Tilknyttet Frit Danmark-gruppe i Hobro.

Skolegang i Hobro kommunale skole.

Lærte købmandsfaget i Hobro og emigre-

rede til USA i 1914. Ansat i fødevarerfirma.

Under 1. verdenskrig instruktør i den ame-

rikanske hær. Vendte i 1926 tilbage til Dan-

mark og etablerede i Hobro en assurance-

forening. Medlem af konservativ vælger-

forening og „Den personlige Friheds Værn“.

Tilknyttedes den første illegale Frit Dan-

mark-gruppe, der dannedes i Hobro. Han

ledede bladdistributionen og indsamlede pen-

ge. Gruppen blev senere modergruppe for

andre illegale grupper i Hobro. Arresteret

7.2.1945 af det tyske sikkerhedspoliti som

følge af en angivelse og overført til Gesta-

pos hovedkvarter i Ålborg. På trods af en

umenneskelig behandling tav han. Den 21.2.

1945 myrdet ved nakkeskud i Gestapo-ho-

vedkvarterets garage, angiveligt „skudt un-

der flugtforsøg“. Liget blev begravet på fly-

veplads Øst og her fundet efter befrielsen

og bisat på Hobro Søndre Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 14.658

D.f.U., 31.047/45

UFF., 202.

Rigsarkivet: Arkiver fra besættelsestiden:

A. Toldstrups arkiv, pakke vedrørende korre-

spondance med de enkelte distrikter 1944–45,

læg omhandlende korrespondance mellem Told-

strup og distriktet Hobro. (Brev fra redaktør

Otto Lippert til hovedkvarteret, dateret Hobro

8.2.1945).

Litteratur:

46 Navne, s. 67–68 (foto)

Danmarks Frihedskamp, s. 135

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 479.

Tidsskrifter:

Danskeren, nr. 15, 1945
Inspektøren, nr. 7, 1945 (foto)
Gestapofangen, nr. 1, 1952.

Avisstof:

Djurslands Venstreblad, 6.6.1945
Jyllands-Posten, 6.6.1945
Randers Amtstidende, 11.6.1945
Silkeborg Avis, 6.6.1945
Aalborg Amtstidende, 31.5., 6.6.1945
Aalborg Stiftstidende, 5.5., 4.6., 6.6., 10.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Højskolehotellet i Ålborg
Mindeplade i Hobro.

Andet:

Begravet, Hobro Søndre Kirkegård, litra C 144, afd. 6.

Clausen, Jens Erik,

arbejdsmand, f. 27.6.1921 i Haraldsted, d. 5.5.1945 på hovedvej 1 ved Sorø.

F.: Maskinarbejder Lars Jørgensen Clausen, f. 6.4.1897, d. 27.5.1960, og hustru Alma Christine f. Hansen.

Tilsluttet modstandsbevægelsen i Roskilde som leder for modtagegruppe.

Erik Clausen havde længe været aktivt medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Da partiet blev forbudt, fortsatte han arbejdet under jorden i tilknytning til det modstandsarbejde, der efterhånden voksede frem. Modtagearbejdet på Roskilde-egnen startede i sommeren 1943. I november 1944 kom tyskerne på sporet af modtageorganisationen og foretog flere anholdelser. Det blev herefter nødvendigt at reorganisere arbejdet, idet modtagechefen måtte flygte til Sverige. Officiant Jens Kjærgaard blev modtageleder for Roskilde amt, mens Erik Clausen blev selvstændig leder af en modtagegruppe under Jens Kjærgaard. Den 5.5.1945 var Erik Clausen sammen med tre andre modstandsfolk på kurérmission, da de på hovedvej 1, kort før Sorø, stødte på en automobilspærring opsat af frihedskæmpere. Kurérbilen standsede ikke på opfordring, og bilen blev derfor antaget for at være ført af Hipo-folk. Vagten åbnede ild imod bilen, hvorved Erik Clausen og to af passagererne dræbtes på stedet, mens den fjerde døde efter indlæggelse på sygehus.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.598
D.f.U., 30.664/45
UFF., 202.

Avisstof:

Roskilde Dagblad, 7.5., 30.5.1945
Roskilde Tidende, 7.5. (foto), 28.5., 11.5.1945
Ringsted Folketidende, 7.5.1945

Monumenter:

Monument på Rådhusforvet i Roskilde
Mindesten på Slagelsegade 1, Sorø
Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Østre Kirkegård, Roskilde, 6 II 45.
Se biografier over: Erik Andersen, Knud Andersen og Børge Olesen. Om modtagearbejdet, se: Hemmelig Alliance, II, s. 151–53.

Clausen, Johannes Frederik Floor,

befragter, f. 22.4.1918 i Århus, d. 23.5.1945 i København.

F.: Kontrollør Harald Frederik Clausen, f. 4.1.1883 og hustru Johanne Fernande f. Floor, 17.5.1897.

Tilknyttet militærgruppernes afsnit 2, 1. kompagni, 2. deling, 5. gruppe i Gentoftø.

Skolegang på Ny Munkegade Skole i Århus. Ansat i skibsmæglervirksomhed i Århus. Efter fem års uddannelse rejste han til København, hvor han arbejdede som befragter i et københavnsk spejdsfirma.

14.10.1944 arresteret under forsøg på at fotografere Shellhuset. 16.2.1945 deporteret til Dachau. Hjemført med Røde Kors, men døde kort tid efter, som følge af eftervirkninger af opholdet i koncentrationslejren.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 11.144
UFF., 204.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 282
Danmark under 2. Verdenskrig, bd. 2
Gjentoftø Kommune under Besættelsen, s. 294.

Tidsskrifter:

Information, 17.10.1944, nr. 309.

Avisstof:

Demokraten, 25.5., 31.5., 1.6.1945
Aarhus Stiftstidende, 25.5.1945
Aarhus Amtstidende, 28.5.1945
Randers Dagblad, 29.5.1945

Monumenter:

Mindeplade i Ny Munkegade Skole, Århus.

Andet:

Begravet, Århus Nordre Kirkegård

Se Helge Brünnich, Per Heller Bunde, Niels Laub.

Clod-Hansen, Abraham,

salgschef, f. 26.3.1897 i København, d. 6.2.1945 i Sachsenhausen.

F.: Karantænelæge, overlæge ved Rigshospitalets fysiurgiske afdeling, Abraham Clod-Hansen, f. 18.6.1857, d. 10.6.1925 og hustru, fysioterapeut, bestyrerinde Juliane Theodora f. Leifer, 16.10.1863, d. 12.7.1943.

Gift 31.8.1926 med Rose Antoinette St. Germier, f. 9.8.1896. (B.: D. 18.9.1927).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Frankrig.

Skolegang på Krebs' Skole i Stockholmsgade, Herlufsholm og Randers Statsskole, hvorfra han tog studentereksamen.

Filosofikum, derefter ansat på vekselererkontor, senere på D.F.D.S.' kontorer. 1924 ansat i vinfirmaet „Cazalet“ i Bordeaux, senere i vinfirmaet „Tourneur“ i Paris.

Under krigen tilknyttet den franske modstandsbevægelse bl. a. i forbindelse med organiseringen af illegale flugtruter til England. Arresteret 10.5.1944 og deporteret til koncentrationslejren Buchenwald, hvorfra han overførtes til Sangerhausen. Pådrog sig her en leversygdom og en lungebetændelse, som i forbindelse med almindelig helbredssvækkelse medførte døden.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 20.006

D.f.U., 31.865/45

CK., 54.191

UFF., 204.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 73, 118, 355.

Tidsskrifter:

„Frit Danmark“, trykt på dansk på boulevard Hausmann i Paris. Heri artikel af den hollandske vicekonsul i Paris M. Lautmann med omtale af koncentrationslejrholdet og C.-H.'s død.

Avisstof:

Lolland-Falsters Folketidende, 14.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Herlufsholm kirke

Mindemur i Ryvangen.

Cohn, Leo Kjærgaard,

handelskommis, f. 1.5.1920 i Viskinge, d. 9.5.1945 i Stege.

F.: Slagtermester S. Cohn, f. 9.5.1876, d. 7.1.1924 og hustru Anna, f. 26.9.1882.

Gift 27.6.1943 med Asta Dorthea Køhlert, f. 5.8.1916. (B.: P. 8.12.1943, P. 10.11.1944, D. 10.11.1944).

Tilknyttet illegalt bladarbejde og militær ventegruppe i Stege.

Udlært som handelskommis i Hillerød. Senere ansat som ekspedient i herreekviperingsforretningen Carl Henriksen i Stege. Medlem af KU's bestyrelse på Møn.

Leo Cohn tilknyttedes en militær ventegruppe i Stege i november 1944. Sideløbende hermed deltog han i arbejdet ved en bladgruppe. Den 9.5.1945 var han tillige med nogle kammerater udkommanderet til vagttjeneste ved Hårbølle. Herunder blev han ramt af et vådeskud, der var øjeblikkelig dræbende.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.629

D.f.U., 30.734/45

UFF., 206.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 479.

Avisstof:

Frederiksborg Amts Avis, 10.5., 16.5.1945

Næstved Avis, 16.5.1945.

Næstved Tidende, 11.5., 16.5.1945.

Andet:

Begravet, Solbjerg Kirkegård, 5-F-642.

Collin, Børge Anker,

kontorist, f. 18.3.1916 i København, d. 9.12.1944 i Versen bei Meppen.

F.: Malermester Hans Stefan Peter Oluf Collin og hustru Edith Sofie.

Gift 1.5.1942 med mejeriejerske Elna Marie Pedersen, f. 18.6.1918.

Tilknyttet illegalt bladarbejde inden for Danmarks kommunistiske Parti.

Børge Anker Collin deltog under besættelsen i partiets illegale arbejde, blandt andet ved distribution af illegale blade og ved indsamling af midler til det illegale arbejde. I januar 1944 arresteret som følge af sin illegale virksomhed og deporteret til Neuen-

gamme, hvorfra han sendtes på udkommando til Versen bei Meppen, hvor han afgik ved døden.

Kilder:

Arkivstof:

ER., 125

CK., 4.556

D.f.U., 30.090/44

UFF., 206.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 206.

Monumenter:

Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Crone, Erik,

stud. polit., f. 29.5.1919 i Århus, d. 27.2.1945 i Ryvangen.

F.: Oberst Gustav Crone, f. 29.7.1875 i København, d. 8.4.1952 smst., og hustru Dorothy Victoria de la Cour, f. 12.2.1887 i Edinburgh.

Illegalt bladarbejde, tilknyttet Studenternes Efterretningstjenestes illegale transporter, særligt transportgruppen „Speditøren“. Halvdelingsfører i P.4, 2. deling.

Realeksamen fra Holte Gymnasium 1935. To års handelsstudier i Italien og England. Niels Brocks Handelsskole med afsluttende eksamen 1939. Aftjente sin værnepligt ved 1. regiment 1940, kornet. Student fra Akademisk Kursus 1941. Påbegyndte et universitetsstudium i nationaløkonomi. Oprettede senere eget reklamebureau. Crone var fra sit hjem stærkt nationalt præget. I maj 1942 oprettede han sit eget illegale blad „Antinazisten“. Han var endvidere fra november 1943 tilknyttet det illegale blad „Folk og Frihed“ og „Studenternes Efterretningstjeneste“. Erik Crone arresteredes 8.2.1944 sammen med flere andre fra Studenternes Efterretningstjeneste og interneredes i Horsørødlejren indtil den 28.5.1944. Ikke så snart var han imidlertid sluppet fri, før han igen begyndte sit illegale arbejde under dæknavnet „Husum“. På en mærkelig måde er vi i stand til at følge de dramatiske begivenheder, der førte til Erik Crones anholdelse og senere domfældelse. Efter krigen beslaglagdes på Shellhuset forskellige stikkerrapporter.

Uden navns nævnelser er en af disse rapporter gengivet i Børge Brandts bog „Sabotage“. Der er imidlertid ingen tvivl om, at rapporterne vedrører Erik Crone og hans gruppe. Det hedder heri: 4. november: „Stikkeren indfinder sig første gang på Shellhuset og forklarer, at han er kommet i forbindelse med en illegal gruppe, hvis leder han kender fra sin soldatertid“. 23. november 1944 blev Erik Crone alvorligt såret i halsen ved et sammenstød mellem frihedskæmpere og Hipo ved Skovriderkroen. Den 30. november melder stikkeren på Shellhuset „Gruppens leder er blevet såret under en aktion og indlagt på hospitalet“. Den 19.12.1944 blev Erik Crone arresteret under spovognsrazzia på Tietgensbroen og indsat i Vestre Fængsel. Den 22. december hedder det i den tyske journal: „Erklæring fra Vestre Fængsel om, at den eftersøgte gruppeleder er anholdt“. Den 3. januar fortsætter journalen: „Stikkeren melder ganske kort, at han skal til et møde med folk fra gruppen den 5. januar, hvor han forud vil give meddelelse om mødestedet“. Den 16. januar: „Forhørsberetning efter anholdelse af endnu nogle gruppemedlemmer“. 23. januar overførtes Crone fra Vestre Fængsel til Shellhuset. 2. februar kom han i forhør her. (Her oplyses i den tyske journal, at stikkeren også er „anholdt“ for at kunne øve tryk på de andre fanger). Den tyske rapport afsluttes således: „Den 26. februar er anholdtes (gruppelederens) sag blevet behandlet ved krigsret. Den anklagede dømtes til døden. Dommen blev fuldbyrdet 27. februar. Retten vil snarest sende de personlige akter tilbage hertil“.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 207.

Litteratur:

De fem lange Aar, II, s. 924, III, s. 1173

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 42, 78 og 1950

Kvinder i modstandskampen, s. 137

Børge Brandt: Sabotage, s. 154–55

Den illegale presse, s. 554

Det illegale Frit Danmark, s. 461

Liste over de immatrikulerede Studerende 1942–43, s. 57.

Tidsskrifter:

Danskeren, nr. 2–3, 1946

Den danske Handelshøjskole, nr. 10, 1946

Gestapofangen, nr. 3–4, 191, s. 5–6

Morgenbladet, 3.3.1945
Pigtråd, nr. 3, 1951
„Glahn“-samfundet, IV, 1941–50
P 4, nr. 5, marts 1946 (foto)
Økonomi og Politik, nr. 19–20, 1945.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 30.6.1945
Ekstra Bladet, 1.8.1945
Information, 6.7.1945
Nationaltidende, 5.7.1945
Politiken, 11.3.1945
Social-Demokraten, 5.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Grønnegården
Mindeplade, Holte Gymnasium
Mindeplade på Københavns Universitet.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Dahl, Gunnar Mogens,

former, f. 7.5.1917 i Nykøbing Falster, d. 8.8.1944 i Lauringe mose ved landevejen mellem Roskilde og Ringsted.

F.: Støbemester Hans Anker Dahl, f. 6.7.1877 i København, d. 24.3.1958 i København og hustru Mathilde Amanda Augusta, f. 11.1.1881 i København, d. 17.10.1945 smst.

Medlem af modstandsorganisationen BOPA og Danmarks kommunistiske Parti.

Gik ud af skolen fra 8. klasse og blev udlært som former. Hans sidste arbejdsplads var Orlogsværftet. I sommeren 1942 opstillede Det kommunistiske Parti særlige grupper, der skulle beskæftige sig med sabotage. Organiseringen varetoges i København af redaktørerne Børge Houmann og Thor-kild Holst, og medlemmerne bestod fortrinsvis af tidligere spaniensfrivillige. Kort efter blev det overdraget til Eigil Larsen, der den 10.6.1942 var undvejet fra Horserødlejren, at samle og samarbejde grupperne i København til én organisation. Hermed lagdes grunden til den senere sabotageorganisation BOPA. Allerede fra 1942 deltog Gunnar Mogens Dahl i sabotage. Den første større aktion, hvori han deltog, aktionen mod Holbæk Hørskætter i maj 1943, blev foreløbig hans sidste. Det danske politi arresterede ham. Han sad i flere måneder indespærret, indtil andre medlemmer af BOPA i september 1943 ved hjælp af bestikkelse

og en patriotisk fængselsbetjent fik ham befriet sammen med to andre på en falsk løsladelsesordre. Han arbejdede i den følgende tid snævert sammen med Viktor Larsen om fremskaffelse af våben og oplysninger. Sammen med to andre kammerater havde Gunnar Mogens Dahl aftalt et møde med tre formodede tyske desertører, som de havde lovet at hjælpe til Sverige. Det aftalte møde på Tuborgvej, der fandt sted i december 1943, viste sig at være en fælde. Det kom til en ildkamp, hvorunder fire tyskere dræbtes og Gunnar Mogens Dahls to ledsagere, Viktor Larsen og Martin Andersen, faldt. Gunnar Mogens Dahl blev hårdt såret ført til Nyelandsvejens lazaret, hvorfra han straks førtes til Vestre Fængsel. Trods mangel på enhver lægelig pleje, kom han sig. Den 2.3.1944 blev han uden dom sendt til Schwerin Tugthus, hvorfra han i april måned vendte hjem til nye forhør, der endte med mordet på ham og ti andre i Lauringe Mose ved landevejen mellem Roskilde og Ringsted.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 208.

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto)
Da Danmark kaldte, s. 146
Den illegale presse, s. 468–69
De sidste Timer, s. 227 (foto)
De 5 onde år, s. 127–28
Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 328 og 478
Holger Danske vågner, s. 195–205
Pro Patria, s. 8.

Tidsskrifter:

Gestapofangen, 1954, nr. 8, s. 3
Information, 13.8.1944, nr. 249.

Avisstof:

Ekstra Bladet, 9.7., 10.7.1945
Fyens Stiftstidende, 5.5.1945
Information, 7.7., 9.7., 29.8.1945
Land og Folk, 6.7., 9.7.1945
Nationaltidende, 22.6., 23.6., 25.6., 10.7.1945
Politiken, 15.8.1944
Social-Demokraten, 6.7.1945
Viborg Stiftstidende, 26.5.1945.

Monumenter:

Mindesten i Osted ved landevejen mellem Roskilde og Ringsted
Mindeplade i Holmens Kirke
Mindeplade på Grøndalsvængets Skole
Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over: Martin Villiam Christian Andersen, Viktor Emanuel Larsen og Harry Svend Plambeck.

Dam, Gylvig Herman,

politibetjent, f. 4.3.1916 i Bakkebølle landsogn ved Vordingborg, d. 5.5.1945 på gaden ud for Nyboder Skole.

F.: Julius Nielsen og hustru Anna Margrethe f. Dam, 1.3.1893 i Tranebjerg, Samsø.

Gift 12.4.1942 med Edel Kamma Christensen, f. 12.11.1919. (B.: P. 3.3.1936, D. 31.7.1944).

Medlem af politiets modstandsgrupper.

Herman Dam blev ansat som politibetjent 21.2.1941 og forrettede tjeneste i Københavns amts søndre birk med station i Karstrup. Den 1.8.1941 blev han forflyttet til Københavns politi og forrettede senest tjeneste ved udrykningstjenesten. Efter den tyske aktion 19.9.1944 mod det danske politi gik Herman Dam under jorden og tilsluttede sig politiets illegale modstandsgrupper. Den 5.5.1945 var Herman Dam i aktion som fører af en politivogn, der kørte ad Østervold mod Østerbrogade. Vognen blev beskadiget af forbikørende tyske soldater, hvorved han såredes og mistede kontrollen over vognen, der sprang frem med et sæt gennem afspærringen foran Nyboder Skole. De her stationerede tyskere åbnede ild imod vognen og dræbte Herman Dam.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 47

D.f.U., 30.393/45

CK., 2.615

UFF., 209.

Litteratur:

Politiets Mindeblad, s. 18 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 479.

Tidsskrifter:

Danskeren, 1945, nr. 22, s. 8

Tidsskrift for Politivæsen, 1945, nr. 18, s. 297.

Avisstof:

Nationaltidende, 11.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Svendsgades Politistation

Mindeplade, Politigården, København.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, afd. 7, rk. 6, nr. 9.

Damgaard, Jørgen,

cand. pharm., f. 26.8.1920 i Skibbinge, d. 6.11.1944 i København.

F.: Apoteker Emil Damgaard, f. 17.3.1884 i Trige, d. 1962 i København og hustru, exam. pharm. Margrethe f. Blicher-Nielsen, 18.5.1887 i Kollund.

Tilknyttet Frit Danmark og P.3.

Skolegang i Præstø og på statsskolen i Esbjerg. Studentereksamen fra Akademisk Studenterkursus. I lære som farmaceut på Fanø. 1941 medhjælpereksamen. 1944 kandidat fra Danmarks farmaceutiske Højskole. Fra efteråret 1943 tilknyttet en gruppe, der lededes af cand.pharm. Steffen Arctander. Gruppearbejdet gik helt tilbage til 1940, hvor Steffen Arctander på egen hånd påbegyndte en illegal nyhedsformidling, hvori hans barndomskammerat, Steffen Johansen, og Kaj Schiørring (se disse) efterhånden inddroges. Gruppen omfattede til forskellige tidspunkter i alt 11 personer. Gruppen havde kontakter til efterretningstjenesten, S.O.E., Frit Danmarks arkitektgruppe, der lededes af Steffen Arctanders broder, Holger Danske, Hjemmefronten og gruppen „1944“ (gennem Hans Henrik Gottschalch, se denne). Gruppen beskæftigede sig med bladvirksomhed, sabotage, underbringning af faldskærmsfolk (Hans Johansen f. eks.), våbenran fra værnemagten mv. I oktober 1944, da Steffen Arctander opgav trykning af sit eget blad, efter at det tyske politi var kommet på sporet af dette, gik han og Jørgen Damgaard over i Frit Danmarks farmaceutgruppe for at fortsætte bladarbejdet her. Fra tysk side var det på dette tidspunkt besluttet at forøve to gengældelsesdrab. Henning Emil Brøndum og Kaj Henning Bothildsen-Nielsen, der tilhørte de tyske terrorgrupper, passede Steffen Johansen og Jørgen Damgaard op ud for café Heidelberg og dræbte dem begge på hjørnet af Vestergade og Lars Bjørnsstræde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 9.857, 8.946

UFF., 210 (heri omfattende beretning udarbejdet af Steffen Arctander).

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 479

Dansk Farmaceutisk Stat, 1964, s. 618, 859.

Tidsskrifter:

Information, nr. 334, 15.11.1944.

Monumenter:

Mindeplade på Danmarks farmaceutiske Højskole

Mindeplade på Abild Højskole, Præstø.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård, København, P-250. Medlem af KU i Esbjerg.

Aarhus under Besættelsen, s. 243, 328.

Tidsskrifter:

Fagblad for billedskærere og dekorationsbilledhuggere, 1945, nr. 3.

Avisstof:

Demokraten, 20.7.1945

Aarhus Stiftstidende, 6.5.1945.

Monumenter:

Mindesmærke, Vestre Kirkegård, Århus

Mindeplade, Århus Teknikum

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Århus Vestre Kirkegård, Fællesgrav. Se biografi over Ejnar Lundvang.

Damsgaard, Martinus,

billedskærer, f. 18.3.1902 i Århus, d. 7.12.1944 i Versen bei Meppen.

F.: Kedelsmed Niels Damsgaard, f. 1874 i Bedsted, d. 1948 i København og hustru Martine f. Hansen, 1871 i Thirstrup, d. 1918 i Århus.

Gift 18.5.1929 med Ellen Margrethe Steen, f. 8.10.1906.

Tilknyttet illegalt bladarbejde i Århus.

Efter endt skolegang udlært som billedskærer. Videreuddannelse i Paris. Udførte en række arbejder i udlandet. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti.

Martinus Damsgaard var tilknyttet den kommunistiske bladgruppe i Århus, der udgav Århus Ekko og Land og Folk. Som følge af angivelser fra en medarbejder ved bladet ramte massearrestationer bladgruppen 21.6.1944. Blandt de således arresterede var Martinus Damsgaard, der tillige med en lang række andre medlemmer af gruppen deporteredes til Neuengamme, hvorfra han kom på udkommando til Versen bei Meppen, hvor han afgik ved døden i december 1944.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 11.739

D.f.U., 30.328/44

UFF., 211

Frøslev-museet, materialesamling

Frihedsmuseets arkiver, nr. 7/65:

Frøslev beretninger.

Litteratur:

Erindringer og Indtryk fra Frøslevlejren, s. 6
Helvede har mange navne, s. 206

Damsgaard, Niels Louis,

grosserer, f. 21.7.1901 i København, d. 22.3.1945 på Politigården.

F.: Skomager Søren Frederik Nielsen, f. 1851, d. 1921 og hustru Petra f. Henriksen, 1861, d. 1938.

Gift 10.5.1926 med Ingeborg Bardeleben, f. 25.5.1902. (B.: D. 6.9.1928).

Illegal vært. Tilknyttet illegal bladvirksomhed.

Opvokset hos plejeforældre. Skolegang på Ny Carlsbergvejens Skole. Ansat i firmaet A. W. Kirkebye, senere indehaver af firmaet Selandia Frugtimport ved Nørrevold. Niels Louis Damsgaard stillede sine lokaler til rådighed for illegal trykning af bladet „Bautastenen“. En tysk terrorgruppe forsøgte at infiltrere den illegale bladgruppe på følgende måde: En aften kom nogle folk op til frugthandler Damsgaard og beskyldte ham for at være stikker. Da han nægtede, erklærede de, at han skulle få lejlighed til at gøre rede for sine gerninger i frihedskæmpernes hovedkvarter, hvortil de nu ville føre ham. De gav ham bind for øjnene og kørte ham til Politigården og tog ham nu i forhør, idet de gentagne gange beskyldte ham for stikkervirksomhed. Til sidst gik de med til at løslade ham, hvis han kunne føre dem sammen med nogle frihedskæmpere, som var i stand til at bevise hans uskyld. Mødestedet blev hans egen forretning, og derpå kørte de ham atter med bind for øjnene tilbage. Bladgruppen var stærkt betænkelig, men efter det indtryk Damsgaard havde fået, mente han ikke, at der var tale om Hipo'er. Da dagen kom, var man i højeste beredskab.

Der var i alt ni mand til stede bevæbnet med maskinpistol. „Frihedskæmperne“ dukkede op og trykkede folk på næven. Efter et øjeblik forløb anede gruppens vagtposter imidlertid uråd og gav tegn til de andre om at forsvinde. Da de kom op på gaden, kørte Gestapo-biler frem fra begge sider, og det kom til en kraftig skydning. Det lykkedes imidlertid alle at slippe bort, undtagen Damsgaard, der blev arresteret og skudt samme dag.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.643

D.f.U., 30.320/45

CK., 1.692

UFF., 212.

Litteratur:

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 43

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 479

De fem lange Aar, II, s. 459.

Avisstof:

Information, 19.6., 29.8.1945

Horsens Folkeblad, 18.5.1945 (beretning af gruppe medlem).

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Daugaard, Aage Emil,

reservepolitibetjent, f. 11.5.1911 i Jordrup Sogn, Ribe Amt, d. 29.3.1945 i Ryvangen.

F.: Gårdejer og slagter Sofus Daugaard, f. 24.3.1881, d. 25.6.1959, og hustru Dorthea Frederikke f. Hauschildt, 14.8.1890, d. 12.2.1934.

Medlem af modtage- og sabotagegruppe i Slagelse.

Aage Emil Daugaard studerede landvæsen, først på sin faders gård, senere på andre gårde. Efter et ophold på Uldum Højskole blev han i januar 1943 ansat som reservepolitibetjent i Slagelse. I Slagelse forrettede han tjeneste ved jernbanebevogtningen. Efter korpsets opløsning 19.9.1944 gik han under jorden og tilsluttedes modstandsbevægelsen i Slagelse. I efteråret undergik modstandsbevægelsen her en kraftig udvidelse i forbindelse med opbygningen af de militære ventegrupper. Takket være en række stikkere kom tyskerne imidlertid på sporet af modstandsbevægelsen i Slagelse. Den

16.2.1945 arresteredes Aage Emil Daugaard på Sæbygård uden for Slagelse. Han sigtedes for „at have deltaget i bjærgning af nedkastede våben og sprængstof samt for delagtighed i røveri af varer fra den tyske værne-magt“. Den 29.3.1945 henrettedes han i Ryvangen sammen med to af sine kammerater fra Slagelse, de Neergaard og Ole Bay Andersen, (se disse).

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.588

D.f.U., 31.659/45

UFF., 213.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 174–75 (foto)

Politiets Mindeblad, s. 19 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 925

Danmarks Frihedskamp, s. 418

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 476.

Tidsskrifter:

Information, nr. 446, 3.4.1945

Friheden, nr. 14, 1945, s. 4

Danmarksposten, årg. 26, 1945, nr. 2–3

Økonomi og Politik, nr. 19–20, 1945.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Kolding Socialdemokrat, 28.6.1945

Politiken, 4.4.1945

Sorø Amts Dagblad, 14.5.1945

Vejle Amts Folkeblad, 23.6., 27.6.1945.

Monumenter:

Mindesten foran Sct. Mikkels Kirke i Slagelse

Mindeplade på Slagelse Politistation

Mindeplade, Politigården, København

Mindeplade i Ryvangen.

Efter befrielsen blev der foretaget en indsamling til Aage Emil Daugaards mindelegat af 1946. Legatet blev første gang uddelt i august 1946.

Andet:

Begravet, Egtved Kirkegård, litra G., nr. 35.

Dehn-Jensen, Frode Jens,

premierløjtnant, f. 9.8.1914 i København, d. 19.10.1944 på Gl. Kongevej 21, København.

F.: Overofficiant Jens Jensen, f. 3.4.1885 og hustru Sofie Marie f. Dehn, 28.6.1882. Gift 22.10.1939 med Esther Gerda Elise, f. 14.6.1915, d. 17.7.1968. (B.: D. 14.3.1943).

Tilknyttet den illegale militære efterretnings-tjeneste.

Student fra Sct. Jørgens Gymnasium 1934. Adgangseksamen til officersskolen 1935. Premierløjtnant i Livgardens 1. regiment 1938. Tjenstgørende ved fodfolket. Kornet- og løjtnantskole i 1942 og 1943. Blev her interneret 29.8.1943 og igen frigivet 20.10. s.å. Forrettede herefter tjeneste i den militære efterretningstjeneste. Udførte et stort arbejde på en meget udsat post, hvor han bestandig måtte skifte bopæl. Da han den 19.10.1944 ankom til sin efterretningscentral på Gl. Kongevej 21, København, opdagede han for sent, at Gestapo havde besat lejligheden, og blev skudt under forsøg på at flygte. Hans lig blev senere fundet nedgravet i Ryvangen og bisat 7.7.1945 på Garnisons Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 248

CK., 9.071

D.f.U., 30.679/44

UFF., 214.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 59–60 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 479

Sct. Jørgens Gymnasium, 1946, s. 7.

Tidsskrifter:

Garderbladet, nr. 6, 1945, nr. 1, 1946

Kastellet, nr. 6, 1946.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 12.5.1945

Social-Demokraten, 12.5., 8.7.1945

Information, 7.7.1945

Morgenbladet, 10.7.1945

Nationaltidende, 12.5., 8.7.1945

Aftenbladet, 22.5.1945 (om efterretningsarbejdet).

Monumenter:

Mindeplade på Høvelte Kaserne

Mindeplade på Sct. Jørgens Gymnasium

Mindeplade på Sergentskolen, Kronborg

Mindeplade på Hærens Officersskole, Frederiksberg Slot

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Garnisons Kirkegård, litra N-4-16.

Dengsø, Ejvind Lunddorf,

kontorist, f. 8.4.1921 i Lille Asmild, d. 17.3.1945 i Neuengamme.

F.: Arbejdsmand Søren Dengsø, f. 2.1.1885 i Vinkel, d. 1964 i Randers, og hustru Kirsten f. Lunddorf, 9.6.1894 i Vester Velling.

Tilknyttet militær ventegruppe i Randers.

Skolegang på Hobrovejens Skole i Randers. Uddannet som kontorassistent. Medlem af KU.

Arresteredes 7.2.1944 som følge af sit illegale arbejde. Først til Århus og få dage senere til Horserødlejren. I august 1944 overført med skib fra Helsingør via Flensborg til Frøslevlejren. 15. september 1944 deporteret til koncentrationslejren Neuengamme. Kom derfra på udkommando til Husum, hvorfra han sendtes tilbage til Neuengamme med en såkaldt „sygetransport“ og døde, angrebet af dysenteri.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 10.033

UFF., 215.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 176.

Tidsskrifter:

Dansk Idræt, nr. 10, 1945

Morgenbladet, 19.4.1945.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945

Randers Amtsavis, 12.6.1945

Randers Dagblad, 7.5., 8.6.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen

Mindeplade på Hobrovejens Skole i Randers

Mindeplade på Nordre Kirkegård i Randers.

Dons, Peter Andersen,

kriminalassistent, f. 11.12.1876 i Vimtrup, d. 4.5.1940 i Kastellet, København.

F.: Landmand Knud Dons og hustru Anna Marie, f. Pedersdatter.

Gift 20.11.1914 med Poulina Kathrine Tølbøll, f. 20.7.1891.

Tilknyttet engelsk efterretningstjeneste.

Uddannet ved mejeribrug. 1906 til 1909 inspektør for livsforsikringsselskabet A/S Hafnia. Den 1.2.1909 politibetjent i Hellestrup. 1.1.1911 landpolitibetjent i Rind herred, Viborg Amt, og overgik derefter til statspolitiet med station i Varde. 14.5.1920 kriminalbetjent i Haderslev, 1921 overbetjent smst.

Som led i optræningen af en engelsk spionagering blev Peter Andersen Dons 26.4. 1940 arresteret af tysk politi, anklaget for

forud for den 9.4.1940 at have drevet spionage til fordel for de allierede. Efter sin arrestation blev Dons nogle dage senere overført til tysk arrest i Kastellet i København, hvor han den 4.5.1940 døde som følge af et hjerteslag.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.321, 16.663

UFF., 216

D.f.U., 30.022/40.

Tidsskrifter:

Dansk Politi Stat, bd. 2 (1934), s. 44 (foto)

Monumenter:

Mindeplade på Politigården, København.

Andet:

Begravet, Alestrup Kirkegård, Himmerland, nr. 725.

Se biografi over: Viggo Peter Johannes Lausten.

Dorph, Svend Vinding,

tandlæge, f. 13.8.1914 i København, d. 3.3.1945 på Politigården i København.

F.: Cand. phil. Johannes Christian Dorph, f. 6.5.1868 i København, d. 16.5.1947 smst., og hustru, tandlæge Ingeborg Ostenfeld f. Christiansen.

Gift 13.11.1942 med Gerda Hasforth-Larsen, f. 2.4.1922 i Stubbekøbing. (B.: D. 9.11.1943, P. 1.6.1945).

Tilknyttet Holger Danske. Delingsfører og instruktør for afsnit 2, Nordre Birk. Dæknavn „Søren Denker“.

Student fra Ordrup Gymnasium 1932. Tandlægeeksamen i 1935. Opnåede jus practici 29.9.1937. I en årrække assistent i sin mors, fru Ingeborg Dorphs, praksis i Charlottenlund. Overtog ved hendes død i 1940 denne praksis. Stærkt interesseret i social tandpleje. For at hellige sig forskning opgav han i 1944 sin privatpraksis og blev assistent på Tandlægehøjskolen.

Ivrig sportsmand, medlem af Det frie protestantiske Kirkesamfund.

Ud fra en stillingtagen, der på en gang var national og kristelig, gik Svend Dorph ind i modstandsbevægelsen. Han deltog her i bladarbejde, knyttedes til H. D., afdeling Hermann, men deltog desuden i organiseringen af de militære ventegrupper. Ledede 14.9.1944 befrielsen af 2 sabotører fra H.

D. på Bernstorffvejens politistation. Svend Dorph blev arresteret af tyskerne sammen med to kammerater i februar 1945 under et instruktionsmøde i Hellerup. Han blev udsat for svær tortur, men røbede intet om sine illegale forbindelser. Den 3.3.1945 afgik han ved døden på Politigården under interneringen, ifølge tysk dødsattest på grund af „in-nere Verblutung“.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 430

CK., 8.904

D.f.U., 30.474/45

UFF., 217.

Litteratur:

Danske Tandlæger, 1931–44, s. 81 (foto).

De illegale s. 165, 210–11

Tidsskrifter:

Protestantisk Tidende, 13–14, 1945, s. 184–85

Tandlægebladet, 1945, s. 171–72, 230, 390

Ordrupbladet, nr. 3–4, 1945, nr. 1, 1946

Ordrup Gymnasium, 1946.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 24.6.1945

Social-Demokraten, 22.6.1945 (foto).

Monumenter:

Tandlæge Svend Dorphs Mindefond

Mindeplade på Ordrup Gymnasium

Mindeplade i Ryvangen.

Mindeplade, Tandlægehøjskolen, København

Andet:

Begravet, Ordrup Kirkegård, afsnit O, nr. 33.

Afhandling: „Caries-forekomst hos børnehjemsbørn“, Tandlægebladet, november 1942.

Se biografi over Jørgen Buntzen.

Eeg, Hans,

stud. polyt., f. 28.5.1925 i Århus, d. 19.4.1945 i Ryvangen.

F.: Postforvalter Niels Eskildsen Eeg, f. 22.6.1890 og hustru Kirstine Benedicte f. Nielsen, 5.3.1895.

Jernbanesabotør i Fredericia.

Studentereksamen 1944 fra Fredericia Gymnasium. Påbegyndte et studium ved Polyteknisk Læreanstalt i København. Medlem af Fredericia Terrænsportsforening.

På grund af forholdene indskrænkedes store dele af undervisningen på de højere læreanstalter i slutningen af 1944, hvorfor Hans Eeg vendte tilbage til Fredericia. Ved hjemkomsten tog han midlertidigt arbejde

på jernbanestationen i Fredericia, og blev her optaget i en gruppe, der fortrinsvis beskæftigede sig med jernbanesabotage.

Den 2.3.1945 anholdt sammen med mange af sine kammerater og dømt til døden ved tysk krigsret. Henrettet 19.4.1945 i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 219.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 203

De fem lange Aar, II, s. 950

Aarhus under Besættelsen, s. 328

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 476.

Tidskrifter:

Friheden, 1945, nr. 17

Information, 24.4.1945, nr. 464

Økonomi og Politik, nr. 19–20, 1945

Jernbanetidende, 1945, nr. 10, 11, 1946, nr. 1

Fredericia Gymnasium, 1945

Polyteknikeren, nr. 5, 1945.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Fredericia Dagblad, 5.5., 9.7.1945

Politiken, 25.4.1945.

Monumenter:

Mindeplade i D.S.B.'s Mindelund, Fredericia

Mindeplade, Fredericia Gymnasium

Mindesten, banegården, Fredericia

Foto på Rådhuset i Fredericia

Mindeplade på Danmarks Tekniske Højskole

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Nordre Kirkegård, Fredericia, 1 P 52–54.

Se biografier over: E. M. Andersen, O. Christensen, H. C. H. Hermann, H. Jacobsen, K. G. Kolding og E. P. Månsson.

Egeberg, Svend Carstensen,

kleinsmed, f. 27.3.1913 i København, d. 31.1.1945 i Sachsenhausen.

F.: Hugo Carstensen Egeberg og hustru Karen f. Cloos.

Gift 14.1.1934 med Ebba Annine Hansen, f. 26.9.1913 i Nakskov. (B.: D. 31.8.1937, D. 25.6.1939, P. 26.2.1941).

Tilknyttet illegal bladvirksomhed.

Svend Egeberg var uddannet som kleinsmed og ansat på Nordisk Fiat. Han var formand for en afdeling af Danmarks kommunistiske Parti på Frederiksberg. Da partiet måtte gå under jorden, gik han ind i

dettes illegale arbejde og organiserede duplikering og distribuering af illegale blade. Han var ligeledes virksom ved anskaffelse af våben. Den 14.12.1943 arresteredes han, antagelig som følge af en angivelse. Han sigtedes for kommunistisk virksomhed og deporteredes til Tyskland i juni 1944. Ifølge mundtlige oplysninger døde han i Sachsenhausen omkring den 31.1.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 71

D.f.U., 30.426/45

CK., 2.910

UFF., 220.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 58 (dødsdatoen her angivet som 3.1.1945)

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

Ehmke, Willy Friederich Ludvig Max,

forvalter, f. 15.4.1901 i Rostock, d. 28.7.1945 på Københavns Kommunehospital.

F.: Kurvemager Max August Julius Ehmke og hustru Elisa Minna Joachimine Louise Flemming.

Gift 27.1.1934 med Anna Margrethe Frederikke Larsen, f. 16.4.1899. (B.: P. 30.3.1935).

Tilsluttet polyteknikerafdelingens 3. batteri, 2. deling.

Willy Ehmke tilsluttedes polyteknikerafdelingen 1.10.1944. Den 5.5.1945 om morgenen kolliderede Willy Ehmke under tjeneste for modstandsbevægelsen på motorcykle med en ambulance. Han indlagdes på Københavns Kommunehospital, hvor man amputerede hans ene ben. Her døde han som følge af en tilstødende infektion den 28.7.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 412

UFF., 221.

Avisstof:

Information, 2.8.1945.

Andet:

Begravet, Glostrup Søndre Kirkegård, 17–1–51/52.

Eisen, Holger Alfred Kaj,

sporvejsfunktionær, f. 27.11.1913 i København, d. 5.4.1945 på sin illegale bopæl, Rosengården 7, København.

F.: Matros Peter Eisen og hustru, oldfrue Kirstine Cecilie f. Petersen, 13.6.1881 i København, d. 27.12.1966 smst.

Gift 14.5.1938 med Rita Poula Rosberg, f. 27.5.1916 i København. (B.: D. 28.10.1941, P. 11.1.1944).

Gruppeleder under afsnit 8-Ø. Dæknavn: „Alfred Jensen“, „Preben“.

Skolegang på Sølvgade Skole i København. 1932–34 forskellige højskoler. Holger Eisen var medlem af Socialdemokratiet. Kom ret tidligt med i det illegale arbejde i forbindelse med Frit Danmark. Aktiv under jødeforfølgelserne. Måtte den 19.9.1944 gå under jorden som følge af sin illegale virksomhed. Deltager i, senere leder af en meget aktiv sabotagegruppe under afsnit 8-Ø. Leder af en række sabotageaktioner bl. a. mod Emmeckes Metalvarefabrik. Gruppen havde i april 1945 for første gang modtaget en amerikansk karabin og skulle lære denne at kende. Under demonstrationen af karabinen på Holger Eisens illegale bopæl gik et skud af og dræbte ham på stedet. (Karabinen havde en konstruktionsfejl, således at den ikke kastede patronen ud ved ladegreb).

KILDER:

Arkivstof:

ER., 21

D.f.U. 30.242/45

CK., 6.216

UFF., 222.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480.

Tidsskrifter:

Sporvognen, juli 1945, s. 9

S.I.F. Sport, 1945, nr. 6 (foto)

Hjemmeværnsforeningen, 8-Ø, 1946, nr. 1.

(foto).

Avisstof:

Nationaltidende, 6.5.1945

Social-Demokraten, 11.6.1945.

Monumenter:

Mindsten på Christmas Møllers Plads

Mindeplade på Københavns Sporvejes Hovedkontor, Gothersgade.

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård, Litra D nr. 614.

Elbrus, Henning Ejnar Carl Anphin,

specialarbejder, f. 15.11.1917 i København, d. 27.10.1944 i Hvidovre.

Gift 6.4.1940 med Tove Paula Inger Sonja, f. 25.6.1920. (B.: D. 22.12.1940).

Gruppeleder i BOPA.

Henning Elbrus var født og opvokset i København under yderst fattige kår. 9.4.1940 lå han som værnepligtig i Roskilde og fulgte med kompagniet til Sverige, (se Erik Bennike) hvorfra han efter endt internering vendte tilbage til landet, fast besluttet på at modarbejde besættelsesmagten. Han var en meget ivrig deltager i det kommunistiske partis ungdomsarbejde og arresteredes 22.6.1941, men blev frigivet efter et ophold i Vestre Fængsel på tre uger.

Det hedder om ham i BOPA's mindebog:

„Han kunne male og spille komedie, var interesseret i teknik og politik; han kunne både drømme og slide som en hest, han kunne fabulere over alle grænser, være næsten manisk optaget af en ting; han var kunstner, slider, organisator og desperado. Det var typisk for ham, at han, da sabotagen begyndte at blive organiseret, satte himmel og jord i bevægelse for at være med“. Han deltog i en lang række aktioner fra begyndelsen af 1943 til sommeren 1944. Han fungerede som gruppeleder og enkeltmand på særligt udsatte poster. I efteråret lykkedes det det tyske politi at opspore hans illegale adresse på Øragervej i Hvidovre. Det kom til ildkamp, hvorunder han med sin pistol sårede og dræbte to Gestapo-folk. Ramt af kugler fra en maskinpistol slæbte han sig ned i kælderen og fortsatte herfra kampen. Da han mærkede, at han ikke længere kunne klare sig, rettede han pistolen mod sig selv.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 390

D.f.U., 30.628/44

CK., 5.399

UFF., 223

Litteratur:

BOPA Mindebogen (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, Urnehaven, litra S, 1.676–77.

Eliasson, Erik Kristian,

skotøjsarbejder, f. 20.6.1924 i København, d. 5.5.1945 ved Østerport Station.

F.: Terrazzoarbejder Hermann Larsen Eliasson, f. 5.6.1892 i Ålborg, d. 12.4.1960 i København, og hustru Dagmar Helene Eliasson f. Sørensen, 26.9.1898 i Åsted.

Tilknyttet modstandsbevægelsen under afsnit 3.P.4 i København.

Faldet under kampe om Nyboder Skole 5. maj 1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 3.175

CK. 2.590

D.f.U., 30.907/45

UFF., 224.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, 12. afdeling, 8. række nr. 27/28.

Emilius, Knud Erling,

skoleelev, f. 22.1.1929 i Næstved, d. 5.8.1945 i Præstø.

F.: Pakhusmester Karl Alfred Emilius, f. 1.7.1895 og hustru Inger f. Rasmussen, 6.4.1893.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Næstved.

Medlem af KFUM. Efter befrielsen stationeret sammen med sin gruppe i Præstø, hvor han i august blev dræbt ved en vådeskudulykke på hotel Frederiksminde.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 227.

Tidsskrifter:

Månedsskrift for KFUM i Næstved, 1945, nr. 9.

Avisstof:

Morgenbladet, 6.8.1945

Sorø Amtstidende, 6.8.1945.

Andet:

Begravet, Næstved gl. Kirkegård, litra T 60/61, nr. 1-2.

Engberg, Hans Zeuthen,

stud. theol, f. 21.5.1923 i Kolding, d. 24.3.1945 på Slet Mark ved Århus.

F.: Civilingeniør Jens Frederik Engberg, f. 2.2.1892, og hustru Julie Johanne Marie f. Zeuthen, 8.12.1897.

Tilknyttet „Femte kolonne“ i Århus, sabotagegruppe 8.

Efter studentereksamen fra Horsens Statskole begyndte Hans Zeuthen Engberg et teologisk studium ved universitetet i Århus. I Horsens havde han været tilknyttet KFUM's spejderbevægelse. I Århus blev han tilknyttet en sabotagegruppe, der væsentligst bestod af studenter. Den 24.3.1945 gik Hans Zeuthen Engberg, Niels Mølgaard Mikkelsen (se denne) og endnu et medlem af sabotagegruppe 8, foruden en kammerat fra sabotagegruppe 2, til aktion mod en tysk flyvemaskine, der var nødlandet på Slet Mark. Man havde i forvejen planlagt, hvorledes sabotagen skulle udføres. Det samlede vagtmandskab var på 6 mand. De fire på frivagt afvæbnedes først og førtes i kæde foran de tre af gruppen hen mod maskinen, hvis to vagter kommanderedes til at lægge våbnene. Herunder gik planen i opløsning, da der løsnedes et skud uvist fra hvilken side. Under flugten såredes Hans Zeuthen Engberg og Niels Mikkelsen begge dødeligt, medens det lykkedes de to øvrige at undslippe. Hans Zeuthen Engbergs lig blev senere fundet nedgravet på Skejby Mark og bisattes på Torsted Kirkegård, 21.5.1945.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 228.

Litteratur:

5. Kolonne, s. 5

Mens vi ventede, s. 88-89

Mindeskrift for Femte kolonnes faldne.

Danmarks Frihedskamp, s. 475, 506

Århus under Besættelsen, s. 283, 287, (foto 304-305), 328.

Tidsskrifter:

KFUM (medlemsblad for Horsens), maj 1945

Information, 1945, 9.4. nr. 451

Gestapofangen, 1955, nr. 4

Stud. theol., 1945, nr. 2

Heureka (Horsens Statsskoles elevblad), 1945, nr. 1

Den jyske Akademiker, 1945, nr. 1.

Avisstof:

Aarhus Stiftstidende, 16.5.1945
Demokraten, 29.8.1945
Jyllands-Posten, 17.5.1945
Horsens Folkeblad, 7.5., 17.5., 22.5.1945
Ringkøbing Amts Folkeblad, 17.5.1945
Horsens Avis, 7.5.1945
Silkeborg Avis, 11.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Horsens Statsskole
Mindeplade, KFUM, Horsens
Mindeplade, 4. Maj Kollegiet, Horsens
Mindeplade, Århus Universitet
Mindesten, Slet Mark ved Århus
Mindesten ved Klosterkirken i Horsens.

Andet:

Begravet, Torsted Kirkegård, nr. 81.

Engbæk, Niels Siim,

stud. polyt., f. 23.7.1922 på Sct. Croix i Dansk Vestindien, d. 31.1.1944 på sin bopæl, Nordre Frihavsgade 30.

F.: Civilingeniør Ejnar Nielsen Engbæk, f. 19.8.1890, d. 14.10.1938 og hustru Astrid Jacobsen f. Siim.

Leder af ordonnans-gruppe i Korps Aagesen.

Skolegang i Assens og på Haslev Gymnasium, hvorfra han tog studentereksamen 1941. Påbegyndte et studium ved Den polytekniske Lærestanstalt i København.

Som værnepligtig polytekniker internedes Niels Engbæk 29.8.1943 og tilknyttedes umiddelbart efter interneringen det nydannede Korps Aagesen, hvori han blev chef for en ordonnansgruppe. Han udarbejdede og trykte våbeninstruktionspjecer og medvirkede ved fremskaffelse af udrustning til korpset. Umiddelbart før sin død var han beskæftiget med planlægningen af en aktion mod en tysk våbentransport. Dræbt ved et vådeskud på sin bopæl.

KILDER:

ER., 2.746
D.f.U., 31.505/44
UFF., 229.

Litteratur:

De fem lange Aar, III, s. 1.173.

Tidsskrifter:

Hasleviana, 1945
Polyteknikeren, nr. 5, 1945.

Monumenter:

Mindeplade, Haslev Gymnasium

Mindeplade, Sjælsmark Kaserne
Mindeplade, Københavns Universitet
Mindeplade, Danmarks tekniske Højskole
Mindesten i Assens skov anlæg.

Andet:

Begravet, Assens Ny Kirkegård, litra G, 8-11.

Engelhardt, Henry Karl Johan,

maskinarbejder, f. 15.10.1918 i København, d. 17.5.1945 på Frederiksberg Hospital.

F.: Sporvejsfunktionær Karl Emil Engelhardt, f. 9.9.1889 i Ågerup, d. 18.11.1965 i København og hustru Frederikke Anna, f. 10.10.1896 i København.

Gift 2.9.1944 med balletlærerinde Margith Petersen, f. 30.8.1924 i København.

Tilknyttet afsnit 5, 5. bataljon, 2. kompagni og „Ringen“.

Skolegang på Strandvejsskolen i København.

Knyttedes under besættelsen til „Ringen“, der blandt andet fungerede som rekrutteringsbasis for andre former for modstandsarbejde.

Under en anholdelsesaktion den 6.5.1945 såret ved vådeskud fra en maskinpistol og indlagt på Frederiksberg Hospital, hvor han døde den følgende dag.

KILDER:

Arkivstof:
CK., 8.988
ER., 415
D.f.U., 30.323/45
UFF., 230.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480.

Monumenter:

Mindeplade, Strandvejsskolen, København Ø.
Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10-37-25.

Eriksen, Erik,

stationspasser, f. 25.12.1910 i Vester Åker sogn ved Oslo, d. 28.2.1945 i Tyskland.

F.: Forretningsfører Johan Eriksen, d. 1935 i Skørping, og hustru Marie f. Jensen, d. 1938 smst.

Gift 17.11.1934 med Nanna Henriette Jungersen, f. 20.2.1909. (B.: P. 22.10.1935, D. 6.4.1938.

Illegal blodvirksomhed, leder af jernbanesabotagegruppe i Hammelev under region III.

Erik Eriksen var født i Norge og kom først som 14-årig til Danmark, hvor han blev landvæsenselev på en gård. Efter et langt sygeleje tilbragte Erik Eriksen nogle år uden for Danmarks grænser, dels opholdt han sig i Frankrig, dels sejlede han et års tid. Efter at han var vendt hjem til Danmark, arbejdede han en tid ved land- og skovbruget og kom så til statsbanerne, hvor han i 1940 blev forflyttet til Hammelev og udnævnt til stationspasser. Erik Eriksen, der følte et nært tilknytningsforhold til Norge og sympatiserede med dets frihedskamp, kom ind i det illegale arbejde i maj 1944, hvor han hjalp med udgivelsen af illegale blade og indsamling af penge til modstandsbevægelsen. Omkring august 1944 gik Erik Eriksen mere aktivt ind i modstandsarbejdet gennem oprettelsen af en sabotagegruppe. Gruppen, som arbejdede sammen med Hans Jørgen Christian Andersen (se denne), beskæftigede sig med jernbanesabotage nord og syd for Vojens. Sabotørgruppen i Hammelev blev afsløret af Gestapo i oktober 1944, og Erik Eriksen anholdt den 12.10.1944 ved middagstid i sit hjem. Erik Eriksen blev først ført til Staldgården i Kolding, derefter til Frøslev og siden den 12.1.1945 overført til Neuengamme. Her døde han den 28.2.1945 i Dessauer Ufer.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.645

D.f.U., 30.804/45

UFF., 231.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 234

Danmarks Frihedskamp, I, s. 240.

Tidsskrifter:

Sønderjydske Månedsskrift, 1945, s. 92

Haderslevsamfundets Årsskrift, 1945.

Monumenter:

Mindesten ved Hammelev station

Mindesten, D.S.B.s mindelund, Fredericia.

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Almen Kirkegård, Ålborg, 68–3/4–29/30.

Essemann, Jørgen,

styrmandselev, f. 8.5.1918 i Århus, d. omkring 1.10.1944 i Tyskland.

F.: Inspektør Carl Essemann, f. 1891 i Lemvig, d. 1949 i Vejle, og hustru, damefrisør Lillian Grace f. Street, 1898 i New York.

Tilknyttet „Vædderen“, „Frie Danske“ og „Holger Danske“. Dæknavn „Krølle“.

Sejlede fra sit 15. år først med DFDS, senere med skoleskibet „Danmark“ på dets første togt. Han manglede et halvt år i at færdiggøre sin uddannelse til styrmand, da han opslugtes af modstandsarbejdet. Den 9. april om aftenen mødtes en gruppe folk hos maleren Gilbert Nielsen og enedes om at stifte en lejrskoleklub, der skulle dække over modstandsarbejde. Kort efter gav de den navnet „Vædderen“. Gruppen rekrutteredes fra foreningen af Løjtmant og kornetter, blandt CB-folk og blandt medlemmer af Konservativ Ungdom. Herved var spiren lagt til de senere illegale organisationer, De frie Danske, Holger Danske og Korps Aagesen. Blandt pionererne var Jørgen Essemann. Nogle af medlemmerne gik ud ret tidligt og andre fortsatte i alle grene af illegalt arbejde. Den første Frie Danske-gruppe blev rullet op af dansk politi, efter tysk forlangende, på grundlag af stikkerhenvendelser i oktober 1942. I marts 1943 medvirkede Jørgen Essemann ved ministrygeren „Søridderen“s flugt til Sverige. Fra Sverige vendte han senere tilbage sammen med „Flammen“, efter et af dennes besøg i Sverige. Under falsk navn gik han herefter ind i modstandsarbejdet igen. Deltog i sabotage, våbenmodtagelse og efterretningsarbejde. I efteråret 1943 arresteredes han. Det lykkedes ham imidlertid at opretholde sin falske identitet, og under denne deporteredes han til Tyskland, hvor han under en jernbanetransport i nærheden af Neumünster antages at være blevet dræbt af det tyske vagtmandskab.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 233.

Litteratur:

Danmark under Besættelsen, (Vilh. la Cour) III, s. 16, 18

Flåden gennem 450 år, København 1961, s. 172.

Monumenter:

Mindeplade, Vognmandsmarkens Skole, København

Mindeplade i Ryvangen.

Faber, Svend Aage,

kontorassistent, f. 10.4.1926 i Hellerup, d. 25.4.1945 på Havnepladsen i Nykøbing Falster.

F.: Bankkasserer i Nationalbankens filial, Christian Quaade Faber, f. 23.8.1891, d. 18.11.1950, og hustru Signe Mary f. Johnsen, 16.8.1891.

Medlem af sabotagegruppe.

Svend Aage Faber gik ud af 2. gymnasium på Nykøbing Katedralskole for at komme i handelslære. Han kom på handelsdagskole og ansattes ved Obels Tobaksoflag i Nykøbing Falster. Medlem af Det danske Spejderkorps. Svend Aage Faber var igennem længere tid tilknyttet modstandsbevægelsen. I begyndelsen beskæftigede han sig særlig med melde- og kurértjeneste, men overgik senere til en sprængnings- og sabotagegruppe. Den 25.4.1945 gennemførte gruppen, i alt 12 mand, en sabotage imod 4–5 tyske automobiler på et værksted i Nykøbing F. Efter at opgaven var blevet løst, forsinkedes Svend Aage Faber i at slippe bort fra stedet ved at holde et par mand op for at dække kammeraternes tilbagetog. Under sin tilbagetrækning passerede han havneterrænet og blev her standset af en Feldwebel, der var vagtkommandør for den tyske vagt ved havnepladsen. Denne ønskede at visiterø ham. Svend Aage Faber sprang et par skridt tilbage og skød ham ned. Herved alarmeredes tyske marinesoldater på et nærliggende marineskudtårn, og det kom til en skudveksling mellem disse og Svend Aage Faber. Den sårede tyske vagtkommandør affyrede herunder sin maskinpistol, og med en salve på ca. 50 skud dræbte han Svend Aage Faber.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 234.

Litteratur:

Nykøbing Katedralskole, 1946 (foto)

Indbydelsesskrift til de offentlige afgang- og årsprøver i Nykøbing Katedralskole i maj og juni 1946.

Tidsskrifter:

Spejdersporten, nr. 9, 1945

Spejdernes Magasin, nr. 9, 1945.

Aviser:

Information, 11.7.1945

Lolland-Falsters Folketidende, 8.5.1945

Aarhus Stiftstidende, 9.7.1945.

Monumenter:

Mindesten i Stengade ved havnen, Nykøbing F.

Mindesten på Hylkedam pr. Gelsted, Fyn

Mindeplade på Nykøbing Falsters Katedralskole.

Andet:

Begravet, Nykøbing F. Nordre Kirkegård, Røde 17 B., nr. 104–5, 125–26.

(Svend Aage Fabers bror var tilknyttet Korps Aagesen).

Faurschou-Hviid, Bent,

inspektør, f. 7.1.1921 i Melby, d. 18.10.1944 på Strandvejen 184 i Hellerup.

F.: Hotelejer Vilhelm Faurschou-Hviid, f. 12.9.1884 i Kattrup, d. 17.7.1945 i Hillerød, og hustru Marie Louise Diderikke f. Larsen, 24.8.1895 i Randers, d. 12.1.1945 i Asserbo.

Fremtrædende medlem af modstandsorganisationen Holger Danske. Dækningsnavn „Flamme“.

Student fra Bagsværd Kostskole. Bent Faurschou-Hviid blev uddannet som forretnings- og hotelmand. Han interesserede sig meget for skydning og opøvede på et tidligt tidspunkt en betydelig skydefærdighed. Sit had til nazismen fik Bent Faurschou-Hviid under et ophold i Tyskland før krigen. Da det var meningen, at han engang skulle overtage sin fars hotel, kom han til Thüringen kurhotel i Tyskland. Bekendtskabet med et østrigsk søskendepar, der var gløddende antinazister, gav ham et indblik i Hitlers politik. Under besættelsen blev trykning af illegale blade m.v. hurtigt for utilfredsstillende for ham, og da jødeforfølgelserne begyndte, gik han med liv og sjæl ind i det store hjælpearbejde. I oktober 1943 mødte han „John“ (Svend Otto Nielsen). Denne modstandsmand blev det store forbillede for ham. Under „John“'s ledelse kom han hurtigt i gang med stadigt større opgaver. I december var han således med et rejsehold fra Holger Danske i Jylland under ledelse af

„John“, den såkaldte gruppe 2, for at sabotere Varde Stålværk. Det snævre samarbejde mellem „Flamme“ og „John“ blev imidlertid hurtigt afbrudt, da „John“, efter at være blevet angivet, i såret tilstand blev taget til fange af Gestapo. For at imødegå den dødelige trussel imod modstandsbevægelsen, som stikkerne udgjorde, gennemførtes fra Holger Danskes side en lang række aktioner mod disse. „Flamme“ var et stort aktivt i dette bydende nødvendige arbejde. Hårdt såret foråret 1944 under likvideringsaktion. Deltog bl. a. i aktionerne mod B & W (15.1.1944), Riffelsyndikatet og angrebet på Frimurerlogen.

Adskillige gange under sin illegalitet var „Flamme“ i Sverige med forskellige opgaver. En tid lang var han i Jylland. Kort efter sin hjemkomst herfra til København ville uheldet, at tyskerne gennemførte en aktion imod en villa, Strandvejen 184, hvor Flamme tilfældigvis var på besøg. Tyskerne anede ikke at han opholdt sig i huset. Da flugt var umulig tømte han sin giftampul.

KILDER:

Arkivstof:

U. K. J., A 16.853

UFF., 402.

Litteratur:

De illegale, mange steder

Da Danmark kaldte, s. 148–50, 169–70

Danmarks Frihedskamp, s. 572, 697, 711

Danmarks Historie, XIV, s. 205

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480

Danmarks besættelse, s. 108–16

Sådan narrede vi Gestapo, s. 17–18, 71–73,

74–75, 116, 120–23, 143–44, 152, 153, 159

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 404–405

Fem Aar i Lænker, s. 360

Den hvide Brigade, s. 219

Danmark under besættelsen (Bjarnason), s. 162–63

De fem lange Aar, II, s. 859–60

Men aldrig kan, s. 38, 56

Fem Aar, II, s. 382–84

Sabotage, s. 160, 187–89 (foto)

Gå til Modstand, s. 135–36

Holger Danske vogn, s. 38, 144ff, 175ff, 220–21

Sabotørskolen, s. 36, 65, 220–21

4. Maj Kollegiets Mindebog i København.

Tidsskrifter:

Billedbladet, nr. 29, 1945, nr. 35, 1945

Nationalt Værn, nr. 1, s. 14, 1945

Frit Danmark, nr. 5, 1945

Information, nr. 332, 13.11.1944

Fri Presse, nr. 14, 24.11.1944

Avisstof:

Information, 1.6., 4.7., 7.7., 9.7., 11.7., 29.8.1945

Nationaltidende, 5.5., 7.6., 3.7., 11.7.1945

Jyllands-Posten, 12.5.1945

Social-Demokraten, 11.7.1945

Vestjyden, 28.6.1945

Horsens Folkeblad, 7.5.1945

Frederiksborg Amts Avis, 23.5.1945

Ekstra Bladet 6.8., 7.8., 9.8., 10.8.1945

Monumenter:

Mindesten på Bagsværd Kostskole

Mindesten i Asserbo

Mindesten på hjørnet af Nyvej og Privatvej i Melby.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over: Gunnar Bomhoff, Svend Otto Nielsen og Jørgen Haagen Schmidt.

Fedders, Børge Ernst Johannes,

skibsbygger, f. 25.11.1921 i Flade ved Frederikshavn, d. 28.3.1945 på Frederikshavn Sygehus.

F.: Svejser Georg Johan Valdemar Fedders, f. 6.12.1896 og hustru Martine f. Thomsen, 25.12.1899, d. 3.11.1965.

Leder af sabotagegruppe i Frederikshavn.

Skolegang på Bangsbostrand Skole. Udlært som skibsbygger. Ansat ved Frederikshavn Skibsværft. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti.

Deltog i sabotage mod Kongsbaks automobilværksted og bilværkstedet „Guro“ i Frederikshavn; tillige i sabotage mod stabsbåde i Frederikshavns havn og talrige våbenmodtagelser. I marts 1945 var gruppen forsamlet til instruktion, da den blev udsat for razzia. Under flugt over jernbanelinien blev han, der var i lys cottoncoat, set af de tyske vagtposter og ramt af et skud i benet. Han førtes til Frederikshavn Sygehus og døde under operation samme nat. Forinden havde han nået at bortskaffe en kode, som han bar på sig.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 2.966

UFF., 237

Avisstof:

Frederikshavns Avis, 7.5., 28.5., 28.6., 21.7.1945

Vendsyssel Tidende, 28.5., 28.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Fladstrand Kirke
Mindeplade, Frederikshavns værft
Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Frederikshavn Kirkegård, Østre fam., nr. 15 a.

Jyllands-Posten, 10.5.1945

Jydske Tidende, 6.5., 10.5.1945.

Monumenter:

Mindesmærke ved hovedvej 8 ved Gråsten Politistation

Mindesmærke, Skamlingsbanken

Andet:

Begravet på Gråsten Kirkegård, afd. A, nr. 1.

Fedderson, Hans Lehmann,

murer, f. 9.4.1892 i Gråsten, d. 5.5.1945 i Gråsten.

F.: Tjenestekarl Nicolai Feddersen, f. 5.9.1867, d. 1.1.1935, og hustru Louise Marie Magdalene Hansine f. Petersen, 18.10.1865, d. 11.1.1958.

Gift 1913 med Ingeborg Marie Christensen, f. 14.12.1892, d. 1.11.1958. (B.: P. 24.6.1913, P. 8.2.1922, P. 26.7.1923, D. 27.2.1929, D. 9.4.1932.

Tilknyttet militær ventegruppe i Gråsten under region III.

Hans Feddersen var kendt for sit danske sindelag og arbejdede aktivt for udbredelsen af danskheden. En lang årrække medlem af Gråsten sogneråd. Fra begyndelsen af marts 1945 tilsluttet én af de militære ventegrupper. Den 5.5.1945 holdt Feddersen vagt uden for den tyske private skole i Gråsten, hvor politiet og modstandsbevægelsen havde anbragt de arresterede. Her udspandt der sig kampe mellem den danske styrke og nogle soldater fra marinefartøjerne i Egernsund. Under disse kampe blev Hans Feddersen og landbrugsmedhjælper Christian Marius Clausen (se denne) dræbt.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.668

D.f.U., 30.604/45

UFF., 238.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, I, s. 247.

Dansksindede sønderjydske Krigsdeltageres Aar bog, 1945.

Tidsskrifter:

Sønderjydsk Månedsskrift, 1945

Arbejdersangeren, 1945, nr. 7, s. 3

Murernes fagblad, 1945, nr. 5, s. 54

Avisstof:

Dannevirke, 7.5.1945

Flensborg Avis, 14.5.1945

Social-Demokraten, 20.8.1945

Feilberg, Thorkil,

kornet, f. 14.6.1918 på Frederiksberg, d. 18.2.1942 på sin bopæl Falkonergårdsvej 7. F.: Landinspektør Aage Feilberg, f. 24.3.1873 i Søborg, d. 18.1.1943, og hustru Valborg Gudrun f. Dreyer, 7.11.1885 i Vonsild.

Skolegang på la Coursvej, Frederiksberg. Efter studentereksamen fra Falkonergårdens Gymnasium påbegyndte han et studium ved Den polytekniske Lærestanstalt, som han dog opgav til fordel for en officerskarriere. Ved sin død læste han til adgangseksamen på Officersskolen. Thorkil Feilberg var stærkt antinazistisk indstillet. Endnu før nogen aktiv modstandsbevægelse var organiseret herhjemme, påbegyndte han sin egen private kamp imod nazismen. Han eksperimenterede selv med fremstilling af sprængstof og bomber og bragte en sådan hjemmelavet bombe til sprængning i Dansk Fronts kontor, Lindevangs allé 12, og en anden på DNSAP's partikontor på Kulturvet. Endnu et attentat imod DNSAP's partikontor mislykkedes. Under sine fortsatte forsøg med fremstilling af sprængladninger omkom han under en eksplosion i sit hjem den 18.2.1942. Man har omtalt Thorkil Feilberg som den første, der faldt i Danmarks Frihedskamp.

KILDER:

Arkivstof:

ER., A/291/1815

UFF., 239.

Avisstof:

Frederiksborg Amts Avis, 9.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade på la Coursvej Skole, Frederiksberg

Mindeplade på Sergentskolen, Kronborg

Andet:

Begravet, Søborg Kirkegård, Kv. I, rk. 1, nr. 15.

Felsted, Karinus Johannes

Nielsson,

skrædder, f. 14.11.1891 i Kolding, d. 5.5.1944 i Sachsenhausen.

F.: Farver Hans Frederik Felsted, f. 1851 i Gammel Haderslev, d. 1919 i Kolding og hustru Anne Kirstine f. Juhl, 1854 i Taulov, d. 1930 i Kolding.

Gift 15.4.1917 med Thora Marie Petersen, f. 18.5.1892 i Fredericia. (B.: D. 26.7.1917).

Tilknyttet illegalt bladarbejde i Kolding.

Efter endt skolegang uddannet som skrædder. Ansat i skrædderfirmaet A. G. Isaksen. Tilsluttet Socialdemokratisk Forbund. Virksom inden for fagbevægelsen. Aktiv ved uddeling af blade og indsamling af penge til det illegale blad „Budstikken for Kolding og Omegn“. Gennem angivelser havde det tyske politi fået oplysninger om bladgruppens medlemmer. Den 3.12.1943 gennemførtes en omfattende razzia mod gruppen, hvorunder Karinus Felsted arresteredes.

Han førtes til Gestapos hovedkvarter i Kolding, „Staldgården“ og senere til Kolding arrest. Herfra blev han overført til Tyskland 21.12.1943. Døde 5.5.1944 i koncentrationslejren Sachsenhausen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 14.145

D.f.U., 30.821/44

UFF., 240.

Litteratur:

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 49

Helvede har mange navne, s. 46, 398

Kolding under Besættelsen, s. 11.

Tidsskrifter:

Pigråd, 1955, nr. 6.

Avisstof:

Social-Demokraten, 20.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen

Mindesmærke på Skamlingsbanken

Mindegravsted, Søndre Kirkegård i Kolding, litra B, nr. 17.

Fiil, Marius Anton Pedersen,

kroejer, f. 21.5.1893 i Gassum sogn, død 29.6.1944 i Ryvangen i København.

F.: Kroejer Niels Pedersen Fiil, f. 1858

i Gassum Sogn, d. 1934 i Hvidsten og hustru Nicoline Mathilde f. Pedersen, 1858 i Sødring, d. 18.2.1925 i Hvidsten.

Gift 7.9.1917 med Gudrun Margrethe Kjul Kristensen Søvang, f. 18.12.1890 i Snejbjerg. (B.: P. 23.8.1918, D. 12.6.1920, P. 19.7.1922, P. 30.1.1927, P. 30.1.1930).

Leder af Hvidstengruppen.

Marius Fiil ejede den privilegerede kro i Hvidsten. Kroens gammeldags indretning med mange almueting vidner om hans nationale og historiske interesse. Han var leder af Hvidstengruppen.

I marts 1943 var faldskærmsmanden Ole Geisler (dæknavn: Axel Nielsen) og gods-ejer Flemming Juncker i gang med opbygning af et modstandsarbejde på Randerseggen. Natten til den 12. marts modtog man våben og sprængstof fra en engelsk flyvemaskine på Trinderup Hede nær Skrødstrup. En Randersgruppe under Geislers ledelse ordnede modtagelsen, men materiellet blev ladet tilbage tildækket i plantagen. Gennem Randerslæggen Thorup Pedersen kom Geisler i kontakt med Marius Fiil, som indvilligede i at hjælpe med transporten. Med hestevogn foretog han en undersøgelse i Skrødstrup, og med assistance af en vognmand blev materiellet bragt til en ejendom i nærheden af kroen, som ejedes af Andreas Stenz. I Thorup Pedersens bil blev det derefter bragt til Randers, hvorfra det blev vidredistribueret.

I løbet af den kommende måned lykkedes det Marius Fiil at få organiseret en modtagegruppe bestående af folk fra egnen, iblandt dem var hans søn, Niels Fiil, og hans svigersøn, Peter Bergenhammer Sørensen. Gruppen blev ofte suppleret af folk fra Randers og faldskærmsfolk under Geislers ledelse. En ny modtageplads tættere ved Hvidsten blev fundet. Geisler godkendte en plads nord for Spentrup: Allestrupgårds plantage. Terrænet er her småbakket med vandhuller og kratbevoksning. I disse vandhuller var det muligt at „drukne“ de containers, man modtog, når de var tømt for deres indhold af våben og sprængstof. Allerede den 17. april skete den første modtagelse, hvor man foruden materiel også modtog en faldskærmsmand.

Marius Fiil var ikke selv med ved modtagelserne, men fra kroen ledede han grup-

pens forberedelser. Hvidstengruppen var under sit arbejde ude for mindre uheld. Det alvorligste uheld skete i efteråret 1943 (sandsynligvis i oktober måned), da gruppen var ude på en modtagelse. Ved en fejltagelse sendte man lys til en tysk maskine, som man antog for engelsk. Hvidstengruppen måtte efter denne episode stoppe modtagearbejdet. Foruden modtagearbejdet deltog Hvidstengruppen under Marius Fiils ledelse også i flygtningearbejdet, og mange illegale personer har boet på kroen.

I december 1943 blev der arresteret tre faldskærmsfolk i Århus. Denne arrestation fik konsekvenser for de modstandsgrupper, de havde været i kontakt med. Dette gjaldt også Hvidstengruppen. At Gestapo ikke straks slog til, skyldes den omstændighed, at gruppen ved danske stikkeres hjælp blev holdt under observation. På trods af de mange arrestationer, som satte ind over Jylland, valgte Marius Fiil og gruppens medlemmer at forblive på deres poster, og man forberedte sig på at genoptage modtagearbejdet. Den 10. marts 1944 skulle der have været nedkastning igen, men radiomeldingen fra England udeblev. Allerede næste dag ankom Gestapo fra Århus og arresterede en del af gruppen, deriblandt Marius Fiil, hans søn og svigersøn. Den 17. marts blev resten af gruppen på nær 2 medlemmer arresteret. Den 26.6.1944 blev Marius Fiil og syv af gruppens medlemmer dømt til døden ved tysk krigsret i København samtidigt med den begyndende uro i byen, som i løbet af få dage skulle kulminere i folkestrejkten. Den 29.6.1944 blev de otte henrettet i Ryvangen. Efter befrielsen blev deres lig fundet, ført til Hvidsten og begravet i en mindelund dér den 16.6.1945.

Hvidstengruppen nåede at være med til 7-8 modtagelser, hvor man modtog i alt 8 faldskærmsmænd og op mod 100 containere. Sammenlignet med, hvad der senere under besættelsen blev modtaget, er det meget små tal, men det arbejde, som Hvidstengruppen med Marius Fiil som leder udførte, var en afgørende pionerindsats.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 10.175
D.f.U., 30.216/44.
UFF., 241.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 75-79
Den hvide Brigade, s. 54-55
Fem Aar, II, s. 239-256
Hemmelig Alliance, s. 279
Hvidstengruppen (foto)
Ingen tænder et Lys, s. 88-89, 164-165
Kontakt med England 1940-43, s. 233-239, 248-249, 251.
Kvinder i Modstandskampen, s. 15-23
Danmarks Historie XIV, s. 212
Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 232-234
4. Maj Kollegiets Mindebog i København.

Tidsskrifter:

Gestapofangen, 1951, nr. 3-4, 1953, nr. 7
Information, 1944, nr. 363, 1945, nr. 422
Boghandleren, 1945, nr. 23
Billedbladet, 1945, nr. 22
Danmarksposten, 1945, nr. 7-9
Frit Danmark, 1945, nr. 14
Pigtråd, 1954, nr. 9, 1956, nr. 7-8
Århus Seminariums Elevforening, 1945.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 3.6.1945 (interviews ved Carsten Nielsen af Gudrun Fiil og hendes døtre), 17.7.1945

Jydske Tidende, 15.6.1945
Information, 7.7.1945
Jyllands-Posten, 8.6., 15.7.1945
Randers Amtsavis, 5.5., 19.5 (foto), 17.7.1945
Randers Dagblad, 7.5., 11.5., 16.5., 19.5., (foto), 14.6., 17.7.1945
Social-Demokraten, 11.7.1945
Sorø Amtstidende, 3.7.1945
Sydvestjylland, 15.5.1945
Aalborg Amtstidende, 31.5.1945
Aarhus Amtstidende, 26.5.1945
Aarhus Stiftstidende, 12.8.1945 (interview med Gudrun Fiil).

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografier over øvrige gruppe-medlemmer: Henning Andersen, Niels Fiil, Johan Kjær Hansen, Albert Carlo Iversen, Niels Nielsen Kjær, Søren Peter Kristensen og Peter Bergenhammer Sørensen.

Fiil, Niels,

kromedhjælper, f. 12.6.1920 i Gassum sogn, d. 29.6.1944 i Ryvangen.

F.: Kroejler Marius Anton Pedersen Fiil, f. 21.5.1893 i Gassum, d. 29.6.1944 i Ryvangen, og hustru Gudrun Margrethe f. Kjøl Kristensen Søvang, 18.12.1890 i Snebjerg.

Medlem af Hvidstengruppen.

Niels Fiil var søn af kroejeren i Hvidsten, Marius Fiil. Fra han var ganske ung, havde han hjulpet faderen med at drive kroen og det landbrug, som hørte til kroen. Da han 1. april 1943 vendte hjem efter et ophold på Ladelund Landbrugsskole, tilsluttedes han den modtagegruppe, faderen var i gang med at danne i Hvidsten og Spentrup.

Niels Fiil deltog i gruppens arbejde med at modtage faldskærmsfolk, våben og sprængstof på nedkastningspladsen Allestruppgårds plantage nord for Spentrup til hen på efteråret 1943, hvor pladsen blev kompromitteret, fordi gruppen ved en fejltagelse sendte lys til en tysk flyvemaskine.

Foruden modtagearbejdet deltog Niels Fiil også i gruppens flygtningearbejde.

Da modtagearbejdet efter uheldet i efteråret 1943 ophørte, tog Niels Fiil sammen med vennen og grupped medlemmet Johan Kjær Hansen (se denne) til Ålborg for at lære at lave håndgranater.

Efter en pause på et halvt år besluttede gruppen at begynde modtagearbejdet igen i marts 1944. Nedkastningen blev fastsat til den 10.3., men radiomeldingen udeblev, og allerede næste dag blev en del af gruppens medlemmer, deriblandt Niels Fiil, arresteret af Gestapo.

Den 26.6.1944 blev Niels Fiil sammen med faderen, Marius Fiil, og svogeren Peter Bergenhammer Sørensen dømt til døden i København sammen med 5 andre af gruppens medlemmer. Den 29.6.1944 blev Niels Fiil sammen med de andre dødsdømte fra Hvidsten skudt i Ryvangen.

Efter befrielsen blev deres lig fundet, ført til Hvidsten og begravet i en mindelund dér den 16.6.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.513.

UFF., 242.

Litteratur:

Da Danmark kaldte, s. 218

Danmark under Besættelsen, III, s. 218

Danmarks besættelse, s. 57ff.

Danmarks Frihedskamp, s. 79ff.

Danske Lægemoirer, bd. V, s. 39, 126, 127, 148

De sidste Timer, s. 80–83 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 772

Den fortsatte Frihedskamp, s. 159 (Elsebeth Kie-
ler)

Den illegale presse, s. 516–517

Hemmelig Alliance, I, s. 294

Hvidstengruppen

Ingen tænder et lys, s. 88–89, 164–165

Kontakt med England, s. 239

Kvinder i Modstandskampen, s. 15–21

Kæmp for alt, s. 145 (P. Borchsenius)

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 232–234

4. Maj Kollegiets Mindebog i København.

Tidsskrifter:

Billedbladet, 1945, nr. 22

Brunde Efterskole, 1945

Egaa Efterskole, 1945

Information, 1945, nr. 422

Jagt og Fiskeri, 1945, nr. 11 (foto)

Gestapofangen, 1951, nr. 3–4

Pigtråd, 1952, nr. 5, 1956, nr. 7–8.

Avistof:

Berlingske Tidende, 3.6.1945 (interviews med
Gudrun Fiil og hendes døtre ved Carsten Niel-
sen)

Fyens Stiftstidende, 5.5., 17.7.1945

Information, 4.7.1945

Jydske Tidende, 15.6.1945

Jyllands-Posten, 8.6., 15.7.1945

Politiken, 30.6.1944, 7.5., 29.6., 4.7.1945

Randers Amtsavis, 19.5. (foto), 17.7.1945

Randers Dagblad, 7.5., 11.5., 16.5., 19.5. (foto),
14.6., 17.7.1945

Social-Demokraten, 11.7.1945

Sorø Amtstidende, 2.7.1945

Sydvestjylland, 15.5.1945

Ålborg Amtstidende, 31.5.1945

Århuus Stiftstidende, 12.8.1945 (interview
med Gudrun Fiil).

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografier over øvrige medlemmer af grup-
pen: Henning Andersen, Marius Fiil, Johan Kjær
Hansen, Albert Carlo Iversen, Niels Nielsen
Kjær, Søren Peter Kristensen og Peter Bergen-
hammer Sørensen.

Fischer, Ib,

*kontorassistent, f. 23.3.1921 i København,
d. 3.3.1945 i Ryvangen.*

*F.: Radioforhandler John Fischer, f. 24.5.
1896 i Korsør, d. 12.11.1966 i København,
og hustru Nina Therese f. Nielsen, 19.10.
1907 i Vallensbæk.*

Tilknyttet modstandsorganisationen Holger
Danske. Dæknavn „Schmidt“.

Realeksamen fra Hølstensgades Skole.
Gennemgik handelsskole og sprogkursus. Af-

tjente sin værnepligt ved Livgarden 1940. Efter hjemsendelse ansat i Varedirektoratet. Arresteret af Hipo den 20.2.1945 på sin bopæl, Jacob Erlandsensgade 11, København Ø, på grund af sit illegale arbejde. Dømt til døden ved tysk krigsret og henrettet den 3.3.1945 i Ryvangen, hvor hans lig efter befrielsen blev fundet og bisat.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 420

D.f.U., 30.352/45

CK., 53.407

UFF., 244.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 105 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 925

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 476.

Tidsskrifter:

Danmarksposten, 1945, nr. 2-3, s. 4

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19-20.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Information, 29.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade i muren på Søllerød Kirkegård

Mindeplade på Holsteinsgades Skole, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

hvor dette depot lå, og på hvilket tidspunkt en række sabotører ville indfinde sig dér. Tyskerne besatte depotet, og en halv snes BOPA-folk gik i fælden. En af sabotørerne indlod sig i ildkamp og blev dræbt på stedet. Tyge Fischer var blandt de BOPA-folk, der således blev arresteret. Deporteredes til Tyskland, hvor han fra Neuengamme sendtes på udkommando til Dessauer Ufer ved Hamburg sammen med to kammerater fra gruppen. Under de umenneskelige forhold blev hans helbred nedbrudt, og umiddelbart før hjemtransport med Røde Kors døde han i Neuengamme, 13.4.1945.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 245.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 235

BOPA, Mindebogen (foto)

Børge Brandt: Sabotage, s. 149-150.

Tidsskrifter:

„Prosit“ (Stenhus Kostskole), 1945, mindenummer.

Avisstof:

Holbæk Amts Venstreblad, 7.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Stenhus Kostskole

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se Biografi over Vagn Eigild Holst.

Fischer, Tyge Edvard,

stud. pharm., f. 9.3.1923 i Korsør, d. 13.4.1945 i Neuengamme.

F.: Grosserer Thorvald Julius Fischer, f. 2.8.1883 i Korsør, d. 24.9.1948, og hustru Ingeborg f. Yelva, 4.10.1888 i Korsør, d. 26.1.1946.

Tilknyttet modstandsorganisationen BOPA.

Elev på Stenhus Kostskole. Ansat som discipel på Søborg Apotek. Kom tilfældigt i forbindelse med BOPA's grupper, der bad ham om at hjælpe med at lave tåregasbomber. Han besad fra sit studium den nødvendige faglige viden og kunne således hjælpe BOPA, der behøvede sådanne tåregaspatroner ved overrumpling af vagtstuer. Forsøgene med fremstilling af disse patroner foregik i ét af BOPA's depoter, en garage på Klokkekagervej. Han kom regelmæssigt hver tirsdag, når han havde fri, for at eksperimentere. En dansk stikker angav en dag for nogle få hundrede kroner til tyskerne,

Fjeldborg, Paul Christian Gotfred, overlæge, f. 25.10.1885 på Frederiksberg, d. 26.3.1945 i Vejle.

F.: Tømrermester Christian Rudolph Rasmussen, f. 1844 i København, d. 1929 smst. og hustru Josefine Amalie f. Ludvigsen 1846 i København, d. 1921 smst.

Gift 14.8.1920 med læge Erna Ruge, f. 14.10.1886 i Frederikshavn. (B.: D. 7.12.1921, D. 28.6.1923, D. 15.6.1925).

Student fra Gammelholm Skole 1904. Medicinsk embedseksamen 1911. Forskellige ansættelser, 1926 i Vejle. Som overkirurg ved Vejle Amts og Bys Sygehus ydede Paul Fjeldborg økonomisk og lægelig hjælp til modstandsbevægelsen og stillede sin afdeling og private bolig til rådighed for sabotører og andre personer, der måtte leve i illegalitet. Den 26.3.1945 myrdet af en tysk terrorgruppe på sin bopæl på sygehuset.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 16.114

D.f.U., 30.574/45

UFF., 245 A.

Litteratur:

Den hvide Brigade, s. 137

Derfor måtte vi sejre, s. 266

Tidsskrifter:

Ugeskrift for Læger, 1945, nr. 15, s. 324

Jul i Vejle, 1945, s. 11–12, 1946, s. 8, 15.

Avisstof:

Nordsjælland, 25.6.1945

Vejle Amts Folkeblad, 1.6. (foto), 2.6.1945

Aarhus Amtstidende, 12.6.1945.

Monumenter:

Mindeanlæg ved Vejle Amts og Bys Sygehus

Mindesten på Nordre Kirkegård i Vejle.

Andet:

Begravet, Vejle Nordre Kirkegård, litra B, nr. 22–23.

Flodin, Per Egon,*malerlærling, f. 18.1.1926 i København, d. 14.5.1945 på Rigshospitalet.**F.: Malermester Holger Viktor Flodin, f. 14.9.1894 i København, d. 7.4.1966 smst. og hustru Amalie Kathrine f. Rasmussen, 30.9.1896 i Ålsø, d. 8.4.1969.*

Gruppeleder i BOPA. Dæknavn „Petter“.

Mellemskoleeksamen fra Husum Skole. I lære som kok. 1943 i malerlære hos sin fader. Medlem af Det danske Spejderkorps. Gennem et venskab med Søren Toft Egholm Lauritzen (se denne) tilsluttedes Per Flodin det illegale modstandsarbejde i BOPA i slutningen af 1943. Han udviklede sig til en af BOPA's bedste og dristigste gruppeledere, der deltog i alle organisationens største sabotager som for eks. Globus, Riffel-syndikatet, Carltorp, Always m.fl. Under afhentning af tyskvenlige personer i befrielsesdagene kom han alvorligt til skade ved et fald fra en lastbil i Jernbaneallé 12.5.1945 og døde få dage senere af et kraniebrud, han havde pådraget sig i faldet.

KILDER:*Arkivstof:*

UFF., 246

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto).

Tidsskrifter:

Spejdersport, 1945, nr. 9

Spejdernes Magasin, 1945, nr. 9.

Monumenter:

Mindesten på Hylkedam pr. Gelsted, Fyn

Mindeplade på Husum Skole.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10–37–28.

Se biografi over Søren Toft Egholm Lauritzen.

Florang, Walther Svend Aage,*maskinarbejder, f. 28.7.1923 i København, d. 4.3.1945 på det tyske lazaret på Nye-landsvej i København.**F.: Karna Nathalie Alfrede Florang, f. 14.6.1902 i København.*

Tilknyttet modstandsbevægelsen under afsnit 8 N.

Efter endt skolegang i lære som maskinarbejder. Tilknyttet militærgrupperne og såret under ildkamp i marts 1945. Død efter indlæggelse på det tyske feltlazaret. Hans lig blev efter befrielsen fundet i Ryvangen og bisat i mindelunden.

KILDER:

ER., 1.681

UFF., 247.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480.

Avisstof:

Information, 29.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Det tekniske Selskabs Skole.

Mindesten på Christmas Møllers Plads.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Fonseca, Knud Erik Emanuel,*sergent, repræsentant, f. 21.7.1917 i Ålborg, d. 22.5.1945 smst.**F.: Restauratør Viktor Emanuel Johannes Fonseca, f. 20.6.1884 i Nexø, d. 30.1.1959 i Ålborg, og hustru Alma Viktoria Betty, f. 11.7.1882 i Vestervig, d. 21.11.1954 i Ålborg.**Gift 6.9.1941 med Helene Hejlesen, f. 15.9.1918 i Astrup. (B.: D. 22.3.1945).*

Gruppefører i militærgruppe under 3. kompagni, Ålborg.

Udnævnt til sergent i hæren 8.4.1940.

Senere repræsentant for et Århusfirma med bopæl i Ålborg. Ordren om ikke at kæmpe den 9. april 1940 påvirkede Knud Fonseca stærkt. Han opnåede efter besættelsen ret hurtigt kontakt til efterretningsarbejdet og forsynede efterretningstjenesten med de oplysninger, han kunne indsamle på sine rejser som repræsentant. To gange brød arbejdet sammen som følge af Gestapos efterstræbelser, men hver gang reorganiseredes den illegale gruppe, han var tilknyttet, på ny. Omkring jul 1944 gled den ind som 3. og 4. deling i 3. kompagni i Ålborg. Den 16.4. 1945 måtte han som følge af arrestationer gå under jorden, men blev i Ålborg for at holde sammen på sine folk. Den 7. maj var han sammen med en del af gruppen i bil på vej tilbage fra en udrykning, da et hjul eksploderede, hvorved føreren mistede herredømmet over vognen og kørte mod en mur. Ved sammenstødet kom Knud Fonseca så alvorligt til skade, at hans liv ikke stod til at redde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.935

D.f.U., 30.239/45

UFF., 248.

Litteratur:

Håndbog for Hæren, 1943.

Tidsskrifter:

Underofficeren, 1945, nr. 11 (foto).

Avisstof:

Aalborg Amtstidende, 25.5.1945

Aalborg Stiftstidende, 23.5., 24.5., 29.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Ansgar Kirke i Ålborg.

Mindeplade på Viborg Kaserne

Andet:

Begravet, Ålborg Almen Kirkegård, 29-11-3/4.

Frederiksen, Erik,

typograf, f. 16.11.1924 i Århus, d. 23.2. 1945 i Dessauer Ufer.

F.: Tjener Hans Holger Adolf Lars Frederiksen, f. 1884 i Slagelse, d. 1957 på Frederiksberg og hustru fabrikant Andrea f. Andersens, 1891 i Solbjerg.

Tilknyttet militærgruppe under afsnit 4, 3. bataljon, 1. deling, 2. gruppe.

Efter endt skolegang i lære som typograf. Deltog bl. a. i ødelæggelsen af Fritz Clau-

sens kontor. Levede i perioder „under jorden“. Erik Frederiksen arresteredes som følge af sit illegale arbejde og deporteredes til koncentrationslejren Neuengamme, hvorfra han sendtes på udkommando til Dessauer Ufer. Her døde han på „revieret“ nedbrudt af dysenteri.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 1.859

D.f.U., 32.058/45

CK., 53.435

UFF., 250.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 229.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Frederiksen, Helge Emil,

maskinarbejder, f. 14.4.1917 i København, d. 11.3.1945 smst.

F.: Sadelmager Niels Nicolaj Christensen, f. 11.12.1895 i Thisted, d. 6.6.1963 i Gladssaxe og hustru Stella Marguerita Adelheid f. Frederiksen, 8.1.1898 i Silkeborg.

Gift med Inger Margrethe f. Holten. (B.: P. 12.8.1937).

Tilknyttet BOPA. Dæknavn „Helge“.

Ansæt på Riffelsyndikatet, senere på Nordbjerg og Vedels Skibsværft. Indtrådte i en nystartet gruppe i BOPA i juli 1944. Deltog i en række aktioner og faldt i kamp med Hipo-folk 11.3.1945 under en sabotageaktion imod motorfabrikken „Dan“ på Nørrebro.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.637

CK., 6.230 og 626

D.f.U., 30.190/45

UFF., 251.

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto).

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografi over Knud Petersen.

Frederiksen, Kjeld,

stud. jur., f. 22.9.1923 i Rønne, d. 21.2.1945 i Neuengamme.

F.: Svensk vicekonsul, købmand Svend Peter Frederiksen, f. 5.9.1893, og hustru Ellen f. Killendahl Pedersen, 3.6.1899.

Tilsluttet Studenternes Efterretningstjeneste.

Student fra Rønne Statsskole 1942. Studerede jura ved Københavns Universitet. I sit rusår landsformand for Konservativ Gymnasiaster. Allerede 1942 kom han ind i Studenternes Efterretningstjeneste. Som landsformand for Konservativ Gymnasiaster og senere ledende medlem af Konservativ Ungdom kom han i forbindelse med Arne Sejr, sekretær i Konservativ Student, og via denne fik han hurtigt en central placering i Studenternes Efterretningstjeneste, der i opbygningsfasen især hvilede på konservative studenter og gymnasiaster. I Studenternes Efterretningstjeneste var han især aktiv ved bladarbejdet, og arbejdede her sammen med blandt andre Erik Bunch-Christensen, Troels Bredkjær og Birger Mouritzen (se disse), der alle var fra kredsen omkring Konservativ Ungdom. I december 1943 måtte Arne Sejr, Studenternes Efterretningstjenestes stifter og hidtidige leder, flygte til Sverige, og ledelsen blev nu overtaget af Kjeld Frederiksen, Troels Bredkjær og Erik Bunch-Christensen. Kjeld Frederiksen var desuden medarbejder ved Information. Den 6.3.1944 arresteredes Troels Bredkjær, mens Erik Bunch-Christensen blev dræbt. Kjeld Frederiksen videreførte herefter bladet med assistance af Birger Mouritzen, som også var hans medarbejder ved Information. Bladet udkom igen allerede den 13.3.1944 med kun få dages forsinkelse. Den 2.6.1944 var der aftalt et møde imellem en række topfolk inden for den illegale presse i Tivoli. Til stede var Birger Mouritzen, Kjeld Frederiksen, Børge Outze og Niels Jørgensen. Under dramatiske omstændigheder blev alle, undtagen Børge Outze arresteret. Kjeld Frederiksen sad herefter arresteret i Vestre Fængsel, Horsørød og Frøslev. Fra Frøslev deporteredes han til Neuengamme, og sendtes derfra på udkommando til Porta Westfalica. Fra Porta Westfalica kom han med sygetransport tilbage til Neuengamme i slutningen af november 1944 og døde på „revieret“ den 21.2.1945.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 13.425
D.f.U., 32.668/45
UFF., 252.

Litteratur:

De fem lange Aar, III, s. 1.174
Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour) III, s. 28 og 42
Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, side 111 og 146
Helvede har mange navne, s. 168 (dødsdato her angivet som 25.2.1945)
I kamp for friheden, s. 177
In Memoriam, nr. 7 (foto)
Fem Aar, II, s. 547
På det tyske slavemarked, s. 55–56
Liste over de immatrikulerede Studerende 1942–43, s. 26.

Tidsskrifter:

Rønne Statsskole, 1944–45
Information, nr. 435, 16.3.1945
Pigtråd, nr. 9, 1950
Jul på Bornholm, 1945, s. 32 (foto)
Danskeren, nr. 15, 24.3.1945
K.U., 1945, nr. 3, s. 7
Studenten, 1945, nr. 1.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945
Ekstra Bladet, 7.8.1945
Bornholms Avis 26.5., 4.6., 14.6., 23.6.1945
Roskilde Tidende 28.5.1945
Nationaltidende, 16.5., 22.6.45 (kronik af Niels Jørgensen).

Monumenter:

Mindeplade i Skytteforeningslejren, Høje Sandbjerg
Mindeplade på Statsskolen i Rønne
Davidsstatuen i Alminningen på Bornholm
Mindeplade på Københavns Universitet
Mindeplade i Ryvangen
På Rønne Kirkegård ved den vestlige side af urnehøjen er anbragt en sten med hans navn.

Andet:

Se biografi over: Troels Bredkjær, Erik Bunch-Christensen og Birger Mouritzen.

Frederiksen, Svend Erik Albert

Rothenberg,

elektromekaniker, f. 23.6.1927 på Frederiksberg, d. 3.5.1945 på Rigshospitalet.

F.: Snedker Vilhelm Frederiksen, f. 24.11.1896 og hustru Carla Else Helene Marie, f. 15.1.1900.

Tilknyttet afsnit 3, 2. deling, P.3.

Ansæt på Københavns Elektromotorfabrik. Medlem af KU.

Svend Frederiksen var sammen med nogle gruppekammerater på vej fra søerne ned mod Ryesgade en majdag i 1945, da de løb ind i en razzia. Da de var bevæbnede, modsatte de sig visitation, og under en efterfølgende ildkamp blev Svend Frederiksen ramt dødeligt på hjørnet af Ryesgade og Irminergade, medens en af kammeraterne såredes hårdt. Død efter indlæggelse på hospital.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4.870, 4.363

D.f.U., 31.523/45

CK., 53.440, 41.070

UFF., 253.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480.

Tidsskrifter:

Dansk Idræt, 1945, nr. 6.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945

Social-Demokraten, 18.6.1945

Kristeligt Dagblad, 18.6.1945

Nationaltidende, 18.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade på hjørnet af Ryesgade og Irminergade.

Andet:

Begravet på Søndermark Krematorium, 4-231.

locha (se denne), tilknyttet den polsk-engelske efterretningstjeneste. Den 2.4.1944 blev Christian Fries arresteret i København og indsat i Vestre Fængsel. På hans bopæl fandt Gestapo en liste over meldinger til Secret Service, som beviste hans tilknytning til efterretningsarbejdet. Deporteret til Husumlejren, en annekts-lejr til Neuengamme. Døde her den 18.11.1944 af dysenteri.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 13.428

D.f.U., 30.524/44

UFF., 254. (Beretning af Arne Sejr).

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 173 (dødsdato her angivet som 16.11.1944)

De faldt for Fædrelandet, s. 156

Håndbog for Hæren, 1943, s. 80, 117

Tidsskrifter:

Information, nr. 414, 20.2.1945

Danmarksposten, 1945, nr. 4, 5 og 6.

Avisstof:

Social-Demokraten, 8.7.1945

Nationaltidende, 20.5., 9.7.1945

Jydske Tidende 13.7.1945

Flensborg Avis, 19.5. 14.7.1945

Holbæk Amts Tidende, 9.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, Strandvejen, Kollund.

Mindeplade, Sønderborg Kaserne.

Mindeplade, Sergentskolen, Kronborg.

Mindeplade, Officersskolen, Frederiksberg Slot.

Andet:

Begravet, Bov Kirkegård, nr. 53.

Se biografi over: Lucjan Maslocha og Knud Henning Møller.

Fries, Christian,

overofficiant, f. 12.1.1916 i Bov sogn, d. 18.11.1944 i koncentrationslejren Husum.

F.: Cathrine Christine Fries, f. 22.1.1895 i Kollund.

Tilsluttet Studenternes Efterretningstjeneste. Skolegang på Duborg-Skolen. Uddannet i hæren. 1940 udnævnt til oversergent, 1941 til officiant. Fries arbejdede i Studenternes Efterretningstjeneste som leder og organisator af organisationens militære efterretningsafdeling. (Efterretningscentral i Øresundsgade). Hans største bedrift var fremskaffelsen af visse planer vedrørende de tyske enmands ubåde og disses viderebefordring til englænderne. I sit arbejde for Studenternes Efterretningstjeneste havde Christian Fries blandt andet kontakt med Lucjan Mas-

Friis, Alfred Rasmussen,

premierløjtnant, f. 11.5.1915 i Hårby, d. 4.3.1945 i Neuengamme.

F.: Gårdejer Rasmus Peter Rasmussen Friis og hustru Maren Kirstine f. Larsen.

Gift 31.7.1941 med kontorassistent Gudrun Holst, f. 15.10.1915.

Medlem af ledelsen af region III. Leder af jernbanesabotagen i størstedelen af Nord-slesvig.

Uddannet som landmand. 1934 rekrut ved 4. bataljon i Odense. Gennemgik kornet-skolen og officersskolen. 1939 sekondløjtnant, samme år premierløjtnant. Ansat ved Telegrafbataljonen. 1940-43 Hærens ingeniørkursus.

Under reorganiseringen af region III i juli 1944, leder af jernbanesabotagen i grænseafsnittet. Samarbejdede her bl.a. med Egon Nørgaard (se denne). Efter en arrestationsbølge i efteråret 1944 en kort tid regionsleder, indtil han selv arresteredes i Vejle. Interneret i Frøslev, senere deporteret til Neuengamme, hvorfra han kom på udkommando til Spaldingstrasse i Hamburg, hvor han ifølge tysk dødsattest afgik ved døden den 4.3.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 451

D.f.U., 30.238/45

CK., 53.448

UFF., 255

Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, Alfred Rasmussen Friis.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 234

De faldt for Fædrelandet, s. 95–96.

Håndbog for Hæren, 1943, s. 80

Tidsskrifter:

Tidsskrift for Ingeniørofficerer, 1943–45, s. 115–116

Garderbladet, 1946, nr. 1

Information, nr. 458, 17.4.1945

Ingeniøren, 1945

Morgenbladet, 18.4.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Officersskolen på Frederiksberg Slot

Mindeplade, Sergentskolen, Kronborg

Mindegrav på Hårby Kirkegård, Fyn

Mindeplade, Farum Kaserne

Mindeplade, Haderslev Kaserne

Mindeplade, Dansk Ingeniørforening

Mindeplade i Ryvangen

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Se biografi over Egon Nørgaard.

Friis, Mogens,

student, f. 16.4.1926 i Varde, d. 3.5.1945 på Kastelsvej 16 i København.

F.: Redaktør Peter Nielsen Friis, f. 20.8.1894 i Varde, og hustru Gerda f. Müller, 6.10.1894 i Vonsild Sogn, d. 6.11.1949 i Varde.

Medlem af modstandsgrupper under region III.

1944 studentereksamen fra Esbjerg Stats-

skole. Mogens Friis havde digterisk talent og debuterede 1944 i „Vild Hvede“. En samling af hans digte udkom posthumt i 1945 med forord af Harald Hermal. I Mogens Friis' digte udtrykkes en stærk idealisme og frihedstrang. Medlem af den kommunistiske ungdomsbevægelse.

Mogens Friis var virksom som jernbanesabotør over det meste af Sydvestjylland. Arbejdede i 1944 sammen med en sabotagegruppe i Bramminge, der bestod af blandt andre Hans Silas Nielsen, Jens Thue Jensen, Helge Broch Iversen og Robert Nielsen Pedersen (se disse). Blandt denne gruppes aktioner kan nævnes sprængningen af vandtårnet og blokposten på Bramminge Station i november 1944. Efter denne gruppes opløsning i december 1944 fortsatte han jernbanesabotagen i samarbejde med andre grupper.

I slutningen af april 1945 sendte regionsledelsen Mogens Friis sammen med en kammerat til København, hvorfra de skulle være overført til Sverige. Da det blev klart, at kapitulationen var umiddelbart forestående, ændrede de planer. Under en aktion, der udviklede sig til ildkamp, dræbtes Mogens Friis på Kastelsvej 3.5.1945.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 256.

Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, biografier, Mogens Friis.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 67

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480

Tidsskrifter:

Dansk Politik, 26.1.1946

Esbjergenseren, 1945.

Avisstof:

Vestkysten, 10.5., 14.5.1945

Sydvestjylland, 5.5., 8.5., 10.5., 12.5., 14.5.1945

Vestjyden, 8.5., 10.5., 12.5., 14.5., 15.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Statsskolen i Esbjerg

Mindesten i Arnbjerg-Anlægget, Varde

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Varde Kirkegård, 2. tværrække, nyere del, nr. 13/14.

Se biografier over: Helge Broch Iversen, Jens Thue Jensen, Hans Silas Nielsen og Robert Nielsen Pedersen.

From-Petersen, Otto,

instrumentmager, f. 6.11.1916 i Helsingør, d. 3.2.1945 på sin bopæl i Hvidovre.

F.: Maskinmester Knud From-Petersen, f. 1880 i København, d. 1958 smst. og hustru Emilie Kristine f. Sørensen, 1888 i Roskilde. Gift 29.1.1938 med Grethe Busse, f. 19.7.1916 på Frederiksberg. (B.: P. 15.2.1940, P. 22.7.1943).

Illegalt bladarbejde i Hvidovre.

Skolegang på Vigerslev Allés Skole. Uddannet som instrumentmager.

Otto From-Petersen deltog i Det kommunistiske Partis illegale arbejde i Hvidovre underdistrikt fra januar 1943 til sin død. Han beskæftigede sig her med illegalt bladarbejde og hjalp til med at fremskaffe våben. Den 3.2.1945 forsøgte medlemmer af Hipo-korpset at arrestere ham på hans bopæl, hvor han opbevarede en del våben og illegalt materiale. Han gjorde forsøg på at undslippe ved at klatre ned ad tagrenden fra 2. sal, men blev dræbt af Hipofolk, placeret ved bagsiden af huset.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 103

CK., 3.667

UFF., 258.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480.

Tidsskrifter:

Information, nr. 404, 8.2.1945.

Avisstof:

Information, 29.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Vigerslev Allés Skole.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Fussing, Egil,

kontorassistent, f. 24.1.1909 i Horsens, d. 5.1.1945 i Porta Westfalica.

F.: Arkitekt Johan Christian Fussing, f. 8.10.1878, d. 7.3.1930, og hustru Manette Margrethe f. Petersen, 14.10.1875, d. 24.4.1955.

Gift 5.1.1935 med Albertine Karoline Jensen, f. 10.2.1907. (B.: P. 7.2.1935, P. 22.6.1944).

Leder af illegal bladgruppe i Horsens.

Student fra Horsens Statsskole 1927. Studerede statsvidenskab ved Københavns Universitet. Ansat i Spare- og Lånecassen for Horsens og Omegn, senere under Geodætisk Institut.

Arresteret af dansk politi i 1942 i henhold til kommunistloven og interneret i Hørsørød. Løsladt fra Vestre Fængsel. Ledede fra september 1943 og til sin arrestation 1.2.1944 det illegale kommunistiske blad „Folkeviljen“ i Horsens. Bladgruppen samarbejdede med en Frit Danmark-gruppe om udførelse af sabotage. Efter arrestation blev han overført til Århus arrest og derfra til Frøslevlejren 12.8.1944. Den 15.9. deporteret til Porta Westfalica, hvor han den 5.1.1945 døde af dysenteri og almindelig svækkelse. Hans lig blev efter befrielsen hjemført og bisat i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 12.332

D.f.U., 30.366/45

UFF., 259.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 168

In Memoriam, nr. 8 (foto)

Danmarks Frihedskamp, s. 506–507

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 77.

Tidsskrifter:

Danskeren, nr. 11, 23.2.1945

Heureka (Horsens Statsskoles Elevblad), nr. 1, 1945

Information, nr. 404, 8.2.1945.

Avisstof:

Horsens Avis, 7.5.1945

Horsens Folkeblad, 7.5.1945

Social-Demokraten, 25.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade på familiegravsted på Horsens Ndr. Kirkegård, litra D-34

Mindeplade på Horsens Statsskole

Mindeplade på Klosterkirken i Horsens

Mindeplade på 4. Maj Kollegiet i Horsens.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Fyhn, Peter Wessel,

stud. mag., f. 13.6.1920 i København, d. 6.4.1945 i Ryvangen.

F.: Fabrikant Hans Peter Wessel Fyhn, f. 5.10.1889 i København og hustru Anne Marie f. Feddersen, 1.1.1891 i København.

Fremtrædende medlem af Dansk-Svensk Flygtningetjeneste og Studenternes Efterretningstjeneste. Dæknavne: „Peter Frandsen“ og „Ingeniør Niels Holm“. Student 1939. Indtil 1941 ansat i ØK., hvorefter han studerede musik ved Københavns Universitet.

Peter Wessel Fyhn trådte aktivt ind i det illegale arbejde i september-oktober måned 1943, foranlediget af 29. august og jødeforfølgelserne. Bistod ved jødetransporter og organiserede et gruppearbejde særligt baseret på unge mennesker fra spejderbevægelsen. Dette arbejde overlod han efterhånden til andre for at fungere som medhjælper for Robert Jensen, der ledede Dansk-Svensk Flygtningetjeneste i København. Fra foråret 1944 fungerede Peter Wessel Fyhn tillige som medarbejder ved Studenternes Efterretningstjeneste (meget aktiv under Folkestrejken), der benyttede de illegale ruter, som stod under ledelse af Robert Jensen.

Da Dansk-Svensk Flygtningetjenestes kontor på Forchhammersvej 7, Frederiksberg, blev stormet af tyskerne, hvorunder Robert Jensen og en af hans medhjælpere blev dræbt, og organisationen trævlet op, var Peter Fyhn, der gik under dæknavnet „Peter Frandsen“ i færd med at opbygge et selvstændigt rutenet for Studenternes Efterretningstjeneste. I forening med styrmand Eiler Haubirk og under et nyt dæknavn, „Ingeniør Niels Holm“, organiseredes en omfattende tjeneste, der efterhånden betjente sig af „syv store skibe på mellem 50 og 200 tons, samt to-tre fiskerbåde.“ „Man lagde mest vægt på transport af tung last, kurerer og civil- og militær organisationspost.“¹ Oktober 1944 dræbtes Eiler Haubirk på gaden af Brøndum-Nielsen, hvorefter Peter Wessel Fyhn måtte fortsætte arbejdet alene. Allerede fra foråret 1944 var han eftersøgt, og med beslaglæggelsen af materialet i Dansk-Svensk Flygtningetjenestes kontor fik man yderligere beviser. En række gruppekammerater arresteredes eller dræbtes. Den 5.12.1944 blev han selv arresteret og indsat i Vestre Fængsel, hvor han sad i tre måneder, indtil han overflyttedes til Politigården den 5.3.1945. Den 4.4. dømt til døden for at have været leder af en illegal organisation, for illegale postforsendelser og for våbentransporter og den 6.4.1945 henrettet i Ryvangen.

¹ Danmark under Besættelsen, III, s. 293.

KILDER:

Arkivstof:
CK., 40.813.

UFF., 260

Litteratur:

Beretning fra Modstandskampen, s. 132

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 350

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 111

Danmark under Besættelsen, (Vilh. la Cour) III, s. 43, 392–393, 395 og 466

De sidste Breve, s. 41–45

De sidste Timer, s. 178–183 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 304 og 476

Liste over de immatrikulerede Studerende 1942–43, s. 104.

Under jorden i Borgergade, s. 81

5 års kamp for friheden, V, s. 29

Tidskrifter:

Glahn-Samfundet, IV, 1941–50

Levende Musik, 1945–46

Gestapofangen, 1958, nr. 3

Danskeren, 1945, nr. 18

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3

Dansk Musiktidsskrift, 1945

Information, 1945, nr. 450

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945

Information, 7.7., 27.8.1945

Kristeligt Dagblad, 26.8.1945 (foto)

Nationaltidende, 16.5., 19.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Schneekloths Skole, Frederiksberg

Mindeplade, Sct. Annæ Gymnasium

Mindeplade, Københavns Universitet.

„Peter Fyhns Mindelegat“ til fordel for musikstuderende ved Københavns Universitet.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over Eiler Haubirk og Robert Jensen. Medlem af det Konservative Parti.

Gantriis, Holger Feldborg,

kommis, f. 6.1.1924 i Slagelse, d. 4.4.1945 i Dessauer Ufer.

F.: Slakteriarbejder Jacob Gantriis, f. 1.7. 1882, d. 3.11.1960 og hustru Marie, f. 28. 12.1883, d. 22.8.1956.

Medlem af jernbanesabotagegruppe i Fredericia.

Efter mellemskoleeksamen fra Slagelse kommunale Gymnasium gik Holger Feldborg Gantriis 1938 i handelslære hos isenkrammer Hans Knudsen, Slagelse. Efter læ-

retidens ophør tog han arbejde i faget i Fredericia. Her blev han tilsluttet en jernbanesabotagegruppe, ledet af fabrikant Finn Dalgaard. Denne gruppe deltog bl. a. i talrige aktioner mod den østjyske længdebane. Natten til den 4.10.1944 var gruppen ude på jernbanesabotage på strækningen mellem Fredericia og Pjedsted. Her blev Holger Gantriis sammen med to kammerater arresteret og af Gestapo ført til Staldgården i Kolding. Herfra overført til Frøslev og deporteret derfra til Neuengamme. Kom herfra på udkommando til Dessauer Ufer. 13.3.1945 overført til Bullenhuser Damm i Hamburg, hvor han døde 4.4.1945.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 261.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, I, s. 218.

Tidsskrifter:

Puteus, Årsskrift for Slagelse Elevsamfund, 1946, s. 7 og 13

Slagelse Kommunes højere Almenskole, 1946-47.

Avisstof:

Sorø Amtstidende, 18.5.45.

Monumenter:

Mindesten foran Sct. Mikkel Kirke i Slagelse

Foto på rådhuset i Fredericia

Mindeplade, Slagelse kommunale Gymnasium

Mindeplade i Ryvangen.

Gehrke, Uffe,

and. pharm., kaptajn af reserven, f. 25.2.1896 i København, d. 15.3.1945 i Neuengamme.

F.: Afdelingschef i Magasin du Nord, Georg Reinhart Gehrke og hustru Anna Louise Vilhelmine, f. Schieltved.

Gift 12.2.1931 med Gurlie Dyveke Antoinette Wilhelmsen, f. 27.3.1909.

Leder af militærgrupperne i Herning.

Skolegang på Schneekloths Skole i København. Begyndte at studere farmaci i 1913. Tog medhjælpereksamen i Hellerup i 1916 og afgangseksamen fra Farmaceutisk Lærestanstalt i 1921. Aftjente sin værnepligt i Holbæk. 1920 løjtnant, 1937 kaptajn af reserven. Ansat i Statens civile luftværn som luftværnssekretær med station i Herning. Fra oktober 1943 dannedes i Herning en Frit

Danmark-gruppe, og medlemmer af denne deltog i opbygning af militærgrupper. I begyndelsen af 1944 dannedes tillige en række sabotagegrupper. Bylederen, sammen med en række andre, arresteredes i sommeren 1944. Herefter overtog kaptajn Gehrke sammen med læge K. Hagedorn ledelsen af militærgrupperne. Den 11.8.1944 arresteret af det tyske sikkerhedspoliti, 25.8. ført til Frøslev og 29.11. deporteret til Neuengamme, hvor han døde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 12.161

D.f.U., 30.191/45

UFF., 262

Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, biografier, Egon Andersen.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 101 (foto)

Danmarks Frihedskamp, s. 165

Derfor måtte vi sejre, s. 202-6, 214

Helvede har mange navne, s. 219 (foto)

Håndbog for Hæren, 1943, s. 167, 1946

Dansk Farmaceutisk Stat, 1964, s. 477, 869.

Tidsskrifter:

Farmaceutisk Tidende, 1945, s. 163

Garderbladet, nr. 1, 1946

Pigtråd, nr. 6-7, 1951, 8-9, 1955.

Monumenter:

Mindeplade på Sergentskolen på Kronborg

Mindeplade på Schneekloths Skole i København

Mindeplade på Schneekloths Skole

Mindeplade i Ryvangen

Mindesmærke i Herning.

Geisler, Poul Erik,

lagerforvalter, f. 22.4.1918 på Frederiksberg, d. 25.4.1945 i Vestre Fængsel.

F.: Grosserer Aage Geisler, f. 6.2.1881 i Slagelse, d. 27.6.1946 på Frederiksberg, og hustru Gerda Julie f. Asmussen, 20.2.1887 i Hemmehøj.

Gift 30.10.1943 med Inger Marie Hvamstrøm, f. 1.11.1918 i Hunstrup. (B.: D. 20.4.1944).

Illegal vært.

Efter endt skolegang uddannet i sin faders forretning. Poul Erik Geisler var tillige med sin broder, Svend Aage Geisler, ansat i faderens virksomhed. Broderen var leder af en illegal gruppe i modstandsorganisationen

De frie Danske og eftersøgt af Gestapo. Poul Erik Geisler havde adskillige gange haft broderen boende og var kendt med hans forskellige illegale opholdssteder. Natten mellem 17. og 18. april 1945 arresteredes Poul Erik Geisler i sin lejlighed af det tyske politi. Efter et 18 timer langt forhør, hvorunder han blev stærkt mishandlet, var det endnu ikke lykkedes Gestapo at få ham til at give oplysninger om broderen. Han frygtede imidlertid ikke at kunne modstå yderligere forhør og begik derfor selvmord i sin celle.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 216

D.f.U., 30.152/45

CK., 8.319

UFF., 261 A.

Andet:

Begravet, Solbjerg Kirkegård, 5–E–261.

Gerner-Mikkelsen, Poul Emil,

cand. jur. og politifuldmægtig, f. 20.3.1916 i Brøndbyøster, d. 20.2.1945 i Dachau.

F.: Fru Emilie Gerner-Mikkelsen, f. Benzen, 2.1.1869 i København, d. 20.7.1949.

Tilknyttet sabotage- og modtagegruppe i Varde.

Gik på Herlufsholm Kostskole, senere på Metropolanskolen for endelig at tage studentereksamen fra Stenhus Kostskole i 1935. Medlem af Akademisk Skyttekorps. Sommeren 1943 juridisk kandidat. Samme år politifuldmægtig i Varde under politimester Simony. Gerner-Mikkelsen blev inddraget i illegalt arbejde i efteråret 1943 igennem politimester Simony, der på dette tidspunkt overtog ledelsen af en sammenslutning af en kombineret Frit Danmark- og Dansk Samling-gruppe under politifuldmægtig Schlanbusch og en kommunistisk gruppe, ledet af Viggo Hansen. Gruppen var blevet dannet for at bistå ved modtagelse af våben og sprængstof fra luften. Den 12.10. deltog Gerner-Mikkelsen i den første og eneste modtagelse ved Skodborg Høj øst for Varde, hvor der blev modtaget 9 containers. Vardegruppen havde allerede tidligere haft et samarbejde med den københavnske sabotageorganisation Holger Danske ved sprængningen af Varde Stålværk.

I februar 1944 forsøgte man endnu en gang at etablere et lignende samarbejde med henblik på at ødelægge Åbenrå Motorfabrik og fabrikken „Hamag“, samme sted. Under udførelsen af aktionen førtes det tyske politi på sporet af sabotageholdet gennem angivelser, hvilket førte til oprulningen af Varde-gruppen. Den 9.2.1944 blev gruppens medlemmer, bortset fra nogle enkelte, arresteret af Gestapo. Heriblandt var også politifuldmægtig Gerner-Mikkelsen, der sammen med de øvrige arresterede blev overført til Vestre Fængsel, hvor de hensat til midten af august måned 1944. Fra Vestre Fængsel blev samtlige gruppens medlemmer via Frøslev-Lejren deporteret til Neuengamme. Herfra sendtes Gerner-Mikkelsen til Porta Westfalica, hvor han afgik ved døden den 20.2.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 7.110

D.f.U., 31.389/45

Pol. Hj. 23.269/46 afd.E.

UFF., 675.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 65 og 226

Helvede har mange navne, s. 168, 364

Hemmelig Alliance, I, s. 275

Aage Trommer: Modstandsbevægelsen i Åbenrå og Omegn,

Særtryk af Sønderydske Årbøger 1965, s. 154.

Tidsskrifter:

Danskeren, 9.4.1945

Fuldmægtigen, 1945, nr. 7 (nekrolog, foto)

Ugeskrift for Retsvæsen: Fortegnelse over de i 1945 afdøde jurister (registerafd. B.)

Juristen, 1945, s. 145

Studenten, 1945, nr. 1

Herlovianeren, 23. årg., nr. 3, s. 23

Tidsskrift for Politivæsen, 1945, nr. 18

Prosit (elevorgan for Stenhus Kostskole) 1945, mindrenr. (foto).

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945

Næstved Tidende, 19.6.1945

Holbæk Amts Venstreblad, 7.5.1945

Sydvestjylland, 12.5., 14.5., 15.5.1945

Vestjyden, 12.5., 14.5.1945.

Monumenter:

Mindesten i Arnbjerg Anlægget, Varde

Mindeplade på Metropolanskolen, København

Mindeplade i Skytteforeningslejren, Høje Sandbjerg

Mindeplade på Politigården, København

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over: Peer Borup, Knud Norden-
toft, Klaus Rønholt og Jørgen Bech Simony.
Medlem af Varde K.U.

Avisstof:

Politiken 17.2.1945

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, litra H., rk. 8,
nr. 73/74.

Gille, Heinrich Johannes Gerhard,

*cand. mag., skoleforstander, f. 11.7.1878 i
Helsingør, d. 17.2.1945 i København.*

*F.: Krigsassessor Daniel Heinrich Gille, f.
11.7.1835 i København, d. 1911 i Køpen-
havn og hustru Thora Nathalie f. Preuss,
22.4.1848 i København, d. 1913 smst.*

*Gift med Bertha Jacoby, f. 3.3.1888 i Kø-
benhavn. (B.: D. 16.2.1916, D. 20.6.1918,
P. 23.9.1923).*

Oprindeligt uddannet som maskinarbejder,
senere maskinisteksamen og maskinkonstruk-
tøreksamen. 1904 lærer ved Københavns
Maskinistiskole. 1907 studentereksamen, 1914
cand. mag. i matematik. 1924 inspektør ved
skolen, 1935 forstander. Forfatter til popu-
lærvidenskabelige afhandlinger og lærebøger
i fysik og matematik.

Fra 1911 formand for Studentersamfun-
dets oplysningsforening. Præget af en socia-
listisk livsanskuelse med særlig interesse for
praktisk reformpolitik.

Under besættelsen aktivt engageret i for-
søget på at skabe en åndelig modstand mod
besættelsesmagten på fælles national grund,
hvilket blandt andet fremgår af korrespon-
dance med hans tidligere politiske modstan-
der Christmas Møller. På maskinistiskolen var
mange af eleverne involveret i illegalt arbej-
de, hvori Heinrich Gille bistod dem efter ev-
ne, ligesom han knyttedes til forskelligt flygt-
ningearbejde. Dræbt på sin bopæl, Mon-
tagnevej 5 i København, af den tyske terror-
gruppe „Petergruppen“ som gengældelse for
likvideringer foretaget af modstandsbevægelse-
nen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 7.069

D.f.U., 31.954/45

UFF., 264 A

Litteratur:

Det illegale Frit Danmark, s. 461

Tidsskrifter:

Maskinisten, februar 1941, oktober 1945

Maskinmesteren, marts 1945 (foto).

Gjessing, Poul Ib,

*skibsfører, f. 31.3.1909 i Silkeborg, d. 23.6.
1944 i Ryvangen.*

*F.: Kunstmaler og adjunkt Ejnar Gjessing,
f. 1876, d. 1933, og hustru Anna Dorthea,
f. 1882, d. 1953.*

*Gift med Else Vognsen Jensen, f. 11.6.1916 i
Ålborg. (B.: P. 22.5.1937, D.20.9.1944).*

Central skikkelse inden for modstandsbevæ-
gelsen i Nordjylland.

Forlod skolen med mellemskoleeksamen
og sejlede med skoleskibene „Georg Stage“
og „København“, senere som matros i ØK
og Grønlandske Handel. Styrmandseksamen
1931, skibsførereksamen 1932. Under aft-
tjeningen af sin værnepligt inden for søvær-
net sendt med „Gefion“ til Østgrønland un-
der striden mellem Norge og Danmark om
dette område. Sejlede for Switzer og med
ekspeditionsskibet „Dana“. Var tillige knyt-
tet til andre videnskabelige undersøgelses-
ekspeditioner til Spitzbergen, Færøerne,
Grønland og Island. Besluttede 1937 at
emigrere til det tidligere Dansk Vestindien,
men forhindredes heri af krigens udbrud.
Han var ulykkelig over at være blevet spær-
ret inde i et land, hvor det ikke var muligt
at bekæmpe Tyskland og ønskede at kome
til England, idet han mente, at man dér
havde mangel på uddannede skibsofficerer.
Sammen med venen Hans Jørgen Henrik-
sen, sin hustru og barn forsøgte han flere
gange at sejle til England, første gang i 1941
med en fiskerkvase, men forsøgene mislyk-
kedes. Under krigen blev han medlem af
Dansk Samling, og herved skabtes kontakt
til modstandsbevægelsen. I marts 1943 slog
familien sig ned i Ålborg, og et samarbejde
kom i stand med faldskærmsmanden Paul
Jensen, som var den faktiske leder af sabo-
tagen og nedkastningsarbejdet i Nordjylland,
og godsejer Flemming Juncker. Han blev
inddraget i forskellige former for mod-
standsarbejde, såsom kurérvirksomhed, sa-
botage og våbenmodtagelse, hvor han bl. a.

var med ved nedkastningen 17.8.1943 ved Madum sø, hvor Niels Erik Vangsted blev dræbt og Poul Edvin Kjær Sørensen taget til fange (se disse). I oktober 1943 flyttede Gjessing ind i en villa i Gl. Hasseris, og her indrettedes faldskærmsfolkenes nordjyske centrum. Villaen tjente desuden som våben-depot, og i kælderen blev „Danmarks formentlig ældste illegale værksted“ indrettet. (Hemmelig Alliance, II, s. 258). Gjessing udnyttede her den erfaring med våben og sprængstof, han havde erhvervet sig, dels som skibsofficer og dels fra issprængninger på Grønland. Sammen med Paul Jensen fremstillede Gjessing håndgranater af stål-rør og engelsk sprængstof, ligesom han eksperimenterede med et raketvåben, der skulle benyttes ved angreb på tyske bygninger.

Som en udløber af Gestapos arrestation af Årsgruppen i slutningen af februar måned 1944, arresteredes Gjessing 29.2. på Ålborg banegård sammen med Christian Ulrik Hansen (se denne). Den følgende dag arresteredes hans hustru og Hans Jørgen Henriksen i villaen i Hasseris. 19.6.1944 blev der ved krigsretten i København afsagt dødsdom over Poul Ib Gjessing, Christian Ulrik Hansen og Hans Jørgen Henriksen og fem medlemmer af Årsgruppen. Den 23.6.1944 blev de alle skudt i Ryvangen. Disse henrettelser – det første større antal henrettede indtil da – var tyskernes repræsalie for én af de største sabotageaktioner under krigen, BO-PA's sabotage mod Riffelsyndikatet 22.6.1944. Efter befrielsen blev Gjessings lig fundet i Ryvangen og bisat dér 29.8.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 10.401

D.f.U., 30.204/44, UFF., 265

Rigsarkivet, Else Gjessings Beretning,

Jens Paul Jensens Beretning

Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, biografier, Poul Gjessing.

Litteratur:

Danmark under Jorden, s. 54

De fem lange Aar, II, s. 764

De sidste Timer, s. 71 (foto)

Hemmelig Alliance, II, s. 19, 258

Himmerlands Søn. En skildring af Chr. U.

Hansens liv, s. 17

Hvidstengruppen, s. 89

46 Navne, s. 19–20 (foto).

Tidskrifter:

Dansk Politik, 16.2.1946

Ålborg Katedralskole, 1945–46

Information, nr. 207, 1944.

Avisstof:

Demokraten, 30.8.1945

Fyens Stiftstidende, 5.5.1945

Information, 29.8.1945

Jyllands-Posten, 30.8.1945

Politiken, 24.6.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945

Aalborg Stiftstidende, 5.5., 13.5., 30.6., 26.8.1945

Monumenter:

Mindeplade, Ålborg Katedralskole

Mindeplade, Spejderborgen, Ålborg.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over: Christian U. Hansen, Hans Jørgen Henriksen, Poul Edvin Kjær Sørensen og Niels Erik Vangsted.

Gjødrick-Andersen, Aage Zinklar,

civilingeniør, f. 1.4.1908 i Hårby, d. 23.3.1945 i Neuengamme.

F.: Lærer og organist Alfred Gjødrick-Andersen, f. 13.11.1876, d. 9.12.1940, og hustru Karen Elna f. Zinglersen, 20.5.1882, d. 7.6.1959.

Tilknyttet faldskærmsorganisationen som telegrafist.

Uddannet som radiotelegrafist. 1926 til 1936 ansat under Dansk Radio A/S og derefter en kort tid skibsradiainspektør. Studerede fra 1936 polyteknik. 1939 cand. polyt. Ansat ved Højskolen som assistent i teknisk hygiejne. Forskellige ansættelser. 1. nov. 1943 hos dr. techn. Christian Ostenfeld.

Tilknyttedes i sommeren 1943 modstandsbevægelsen som radiotelegrafist. I efteråret 1943 besluttede modstandsledelsen at sende en telegrafist til Jylland, hvorfra man ikke tidligere havde haft direkte forbindelse med England. Gjødrick-Andersen fik besked om at tage til Jylland. Af forskellige årsager svigtede modtagelsen af Gjødrick-Andersen i Jylland, og han måtte sammen med en faldskærmsmand indlogere sig på et hotel. Faldskærmsmanden aflagde et besøg på Hvidsten Kro for at hente en meddelelse. Marius Fiil (se denne) var imidlertid netop blevet arresteret, og Gestapo opholdt sig på kroen. De pågreb straks faldskærmsmanden og gennem en regning i hans lomme fra Højskolehotellet i Randers førtes tyskerne på

sporet af Gjødrik-Andersen, der omgående blev arresteret. Da faldskærmsmanden og Gjødrik-Andersen under bevogtning skulle føres bort fra Højskolehotellet, så faldskærmsmanden på hotellets gang sit snit til at undslippe ad en bagudgang. Efter forhør førtes Gjødrik-Andersen til Frøslev, hvorfra han i oktober 1944 deporteredes til Neuengamme. Her døde han, angrebet af tuberkulose, få uger før kapitulationen.

KILDER:

Arkivstof:

Frihedsmuseets arkiv, nr. 7/65
UFF., 266.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 210

Hemmelig Alliance, I, s. 107–8, 284

Tagge Fischer Holst: Gør, hvad du ikke tør, s. 76–78

Dansk Civilingeniør Stat, 1956, s. 612.

Tidsskrifter:

Ingenøren, 1945 A 217 (foto).

Monumenter:

Mindeplade på Hårby Kirkegård

Mindeplade, Fåborg kommunale skole

Mindeplade i Dansk Ingeniørforening

Mindeplade i Ryvangen.

Glendau, Svend,

politibetjent, f. 12.3.1910 i Tim, d. 27.2.1945 i Ryvangen.

F.: Sognepræst Peter Severinsen, f. 5.3.1869 i Voldby, d. 5.2.1939 i København og hustru Ellen Victoria Carla f. Nielsen, 14.10.1882 i København, d. 31.3.1964 smst.

Gift (1) med Ellen Marie Julie, f. 8.4.1908 i Viborg (2) med Adlon Maria Anthonius, f. 8.8.1917 i London. (B.: P. 8.9.1944).

Gruppeleder.

Svend Glendau var opvokset i et præstehjem og havde en stærk sans for litteratur. Han beskrives som en „filosofisk søger, der havde svært ved at finde sin plads her i livet“ (Politiken 8.7.1945). Student fra Sorø Akademi 1928. Fra jura svingede han over sprogstudier til journalistik og efter at have aftjent sin værnepligt ved garden, blev han knyttet til et rejsebureau som rejsefører. 1940 ansat som politibetjent ved Rigspolitiet. Forrettede sidst tjeneste ved station 2 i Antonigade. Han tilhørte kredsen omkring Studentersamfundet og var som sin familie

stærkt antinazistisk indstillet. Både han og hans to brødre knyttedes til det illegale arbejde. Han var leder af en gruppe med tilknytning til Holger Danske og arresteredes i januar 1944 for medvirken ved illegale transporter og indsattes i Horserød, hvorfra han dog blev løsladt og på ny gik ind i det illegale arbejde. 13.1.1945 anholdt af det tyske politi på en café og 26.2. dødsdømt ved en tysk standret. Henrettet tillige med en række andre modstandsfolk i Ryvangen den følgende dag. Efter befrielsen blev hans lig fundet i Ryvangen og bisat i Mindelunden.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.018, 10.992

UFF., 267

D.f.U., 31.312/45.

Litteratur:

De fem lange Aar, II, s. 924

De sidste Timer, s. 89 (foto)

Det illegale Frit Danmark, s. 461

Politiets Mindeblad, s. 21 (foto).

Tidsskrifter:

Garderbladet, 1945, nr. 8

Soraner-bladet, 1945, nr. 8, s. 59

Information, 1945, nr. 423

Sorø Akademis Skole, 1946

Danmarksposten, 26. årg. 1945, nr. 2–3, s. 4

Morgenbladet, 3.3.1945

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20

Pigråd, 1952, nr. 3.

Avisstof:

BT, 7.7.1945

Berlingske Tidende, 9.7.1945

Ekstra Bladet, 1.8.1945

Social-Demokraten, 9.7.1945

Viborg Stifts Folkeblad, 11.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Tim Præstegård

Mindeplade, Sorø Akademis Skole

Mindeplade, Antonigades Politistation

Mindeplade, Politigården, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Glerup, Egon,

dykker og chauffør, f. 21.9.1920 i Ålborg, d. 18.3.1945 i Neuengamme.

F.: Gasværksarbejder Julius Glerup, f. 7.12.1893 i Jelstrup.

Tilknyttet sabotage- og modtagegruppe i Ålborg.

Aftjente sin værnepligt ved marinen. Gen-nemgik dykkerskolen. Arbejdede under be-sættelsen som chauffør. Medlem af Dan-marks kommunistiske Parti. Tilknnyttedes en af de første modtagegrupper i Ålborg. Med-virkede tillige ved en række heldigt gennem-førte sabotageaktioner i Ålborg i 1944. Nat-ten mellem 7. og 8. maj 1944 med sin gruppe i aktion ved en modtagelse i nærheden af Nibe. Modtagelsen var imidlertid røbet og 6 mand fra de deltagende grupper arre-steredes, medens ti måtte flygte til Sverige. Blandt de arresterede var Egon Glerup. Han førtes til Ålborg og derfra til Vestre Fængsel i København. Fra Vestre Fængsel overførtes han til Frøslevlejren og deporte-redes 6.10.1944 til Neuengamme, hvor han døde.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., nr. 268.

Avisstof:

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945

Aalborg Stiftstidende, 5.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Mindelunden på Ålborg Almen Kirkegård

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografier over: Aage Andersen, Kaj Dorph Christensen, Viggo Jakobsen, Hans Børge Niel-sen, Ole Olsen.

Glud, Henry,

mælkeriarbejder, f. 16.6.1924 i København, d. 5.5.1945 smst.

F.: Svejser Arnar Glud og hustru Carla Hel-ga Rigmor f. Ponsaing.

Gift 17.3.1945 med Lizzi Laura Mortensen, f. 24.5.1927 i København, d. 27.8.1947 smst. (B.: P. 22.5.1945).

Tilknnyttet militærgrupperne i København under afsnit 8 V, 2. kompagni.

Ansæt ved Trifoliums Mælkeforsyning. Henry Glud var tilknnyttet afsnit 8 fra 15.11. 1944 og sammen med sin far indrulleret i 2. kompagni. Han dræbtes 5.5.1945 under ild-kamp med snigskytter i Studiestræde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.939

D.f.U., 30.069/45

CK., 9.112

UFF., 269.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480.

Tidsskrifter:

Danskeren, 1945, nr. 22.

Avisstof:

Social-Demokraten, 11.5.1945

Land og Folk, 13.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Studiestræde 48.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, afd. 8, rk. 28, nr. 18-19.

Gnatt, Leo,

kontorist, f. 16.1.1926 i Italien, d. 28.2. 1945 i Tyskland.

M.: Anna Margrethe Gnatt f. Müller, 17.10. 1893 på Frederiksberg.

Tilknnyttet Dansk-Svensk Flygtningetjeneste og militærgrupperne.

Skolegang på Schneekloths skole. Læste videre i den hensigt at blive optaget på Offi-cersskolen, samtidig med ansættelse på ejen-domsmæglerkontor. Dansk-Svensk Flygtnin-getjeneste voksede ud af jødeforfølgelserne, der medførte oprettelsen af en lang række illegale ruter til Sverige. Den danske side af afskibningsarbejdet lededes af grosserer Ro-bert Jensen (se denne). Robert Jensen benyt-tede en række unge mennesker, deriblandt Leo Gnatt som „rejseludere“, det vil sige til at assistere ved selve afskibningen. Tillige til-knnyttet militærgruppernes 5. kompagni, 4. deling. Deltager i flere sabotager. Nogen tid efter den tyske storm på Dansk-Svensk Flygtningetjenestes hovedkvarter på Forch-hammersvej, hvor Robert Jensen mistede livet, arresteredes Leo Gnatt ved et sammen-træf af uheldige omstændigheder og indsæt-tes i Vestre Fængsel, hvorfra han den 14.1. 1945 deporteredes til Neuengamme. Herfra sendtes han på udkommando til Dessauer Ufer, hvor han døde som følge af kompli-kationer i forbindelse med en mishandling. Hans lig blev senere hjemført og bisat i Ry-vangen.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 270.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 234, 393.

Monumenter:

Mindeplade på Schneekloths Skole, Frederiksberg

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Gottschalch, Hans-Henrik

Christian,

automekaniker, f. 5.5.1922 på Frederiksberg, d. 17.3.1945 på det tyske feltlazaret på Nyelandsvej i København.

F.: Sangeren og skuespilleren Christian Gottschalch, f. 1887 og hustru, skuespillerinden Ellen Gottschalch, f. Holm 1894.

Tilknyttet gruppen „1944“.

Skolegang på Sorø Akademi 1933–39. Uddannet som automekaniker. Fra sin tid på Sorø var han bekendt med Steffen Johansen, der allerede fra 1942 var aktiv i det illegale arbejde (se denne). Sammen med en anden skolekammerat, Bent Otto Grandjean, tilsluttedes han i 1943 en udrykningskolonne under BOPA. Som mekaniker fik han her alt med vognparken at gøre. Tilsluttedes senere gruppen „1944“, idet han efter den tyske aktion mod det danske politi skaffede denne gruppe en række af politiets biler ved som mekaniker „at afhente dem til reparation“.

I denne gruppe deltog han i aktioner mod „Compacta“, tyske postforsendelser (15.12.44, 5.1.45, 4.3.45), „Titan“ m.fl. Han arbejdede tillige sammen med Steffen Johansen og et par medlemmer fra Frit Danmarks farmaceutgruppe. I januar 1945 var han og Grandjean så stærkt jaget, at man overvejede en flugt til Sverige, hvilket Gottschalch imidlertid ikke kunne acceptere. Den 17. marts, efter udbringning af post fra Sverige, afhentet på „1944“ernes illegale omladeplads „Vera“ i Kastrup, løb han og en ledsager ind i et baghold på Øster Allé. De sprang ud af deres vogn og flygtede under ildkamp, hvorunder Hans-Henrik Gottschalch ramtes dødeligt.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 8.946

UFF., 272 (heri beretning af Steffen Arctander).

Litteratur:

5 år. Besættelsen i billeder, nr. 320

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480

Den åbne dør til den vide verden, s. 10.

Tidsskrifter:

Soranerbladet, 1945, nr. 5, nr. 6 (nekrolog, foto) 1946, dec., 1967, nr. 6

Sorø Akademi Skole, 1945 og 1946.

Avisstof:

Information, 29.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Sorø Akademi

Mindeplade, Øster Allé nr. 5, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografi over: Ib Mogens Bech Christensen, Jørgen Damgaard og Steffen Johansen.

Grauer, Jakob Hieronimus Schack,

lagerekspedient, f. 1.7.1921 i København, d. 8.12.1944 på Prags Boulevard.

F.: Fuldmægtig Jacob Jørgen Schack Grauer, f. 28.12.1885 i Helsingør, d. 3.11.1960, og hustru Margit f. Haagensen, 5.2.1889 i København, d. 20.9.1960.

Tilknyttet Holger Danske.

Skolegang på Hellerup Skole og Gentofte Statsskole. Eksamen fra Købmandsskolen i København. Ansat som handelsbetjent. Af-tjente sin værnepligt ved Livgarden og tilknyttedes en illegal gruppe inden for Holger Danske, der fortrinsvis bestod af tidligere soldater ved Livgarden. Arresteret af tyskerne ved en gaderazzia på Nørre Allé 7.12.1944 med våben på sig. Under ransagning fandtes forskellige våben på hans bopæl, Bøgevej 10, Hellerup. Fundet dræbt ved nakkeskud på Prags Boulevard den følgende dag.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 273.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480.

Tidsskrifter:

Dansk Idræt, 1945, nr. 6.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 30.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Hellerup Skole

Mindeplade, Gentofte Statsskole

Mindeplade, Købmandsskolen, København.

Andet:

Begravet, Holmens Kirkegård, nr. 648,
GL.S.V.Rdg.A.13-14.

Gregersen, Arthur,

kystløjtnant, f. 11.7.1912 i København, d. 16.9.1943 i Øresund.

F.: Bagermester Arthur Valdemar Gregersen, f. 24.10.1888 i København, d. 1939 smst. og hustru Clara Alfrida Elvira f. Wiesenhüter, 1866 i København, d. 1955 smst. Gift 6.4.1939 med Tove Rasmussen, f. 17.10.1916 på Frederiksberg. (B.: D. 22.2.1940).

Tilknyttet den illegale kurértjeneste.

Skolegang på Gentofte Skole. Karriere inden for søværnet. Udnævnt til kystløjtnant 1935, 1941 kontraktansat.

Efter flådens sænkning og opløsningen af det danske forsvar, modtog Arthur Gregersen gennem chefen for kystdefensionens personaleafdeling ordre til illegalt tjenstligt at begive sig til Sverige. Forsøg på overfart fandt sted 15.9.1943, men båden nåede aldrig til Sverige. Sammen med Arthur Gregersen befandt sig tre tjekkiske jøder. Ved dom af 7.1.1948 ved Københavns Amts Nordre Birk er Arthur Gregersen kendt død den 16.9.1943.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 5.966

D.f.U., 30.253/43.

Litteratur:

Håndbog for Søværnet, 1943, s. 44.

Monumenter:

Mindeplade på Gentofte Skole.

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Post mortem udnævnt til kaptajn løjtnant.

Grif, Ejnar,

kontorist, f. 27.11.1919 på Frederiksberg, d. 30.1.1945 i Neuengamme.

F.: Grosserer Peter Grif, f. 28.11.1880, d. 16.8.1954 og hustru Astrid, f. 30.4.1883.

Tilknyttet Holger Danske.

Skolegang på Fuglevangsvejens Skole, se-

nere på Søndermarks Skole på Frederiksberg. Udlært som isenkræmmer i Sorø. Ansat som kontorist i CB-tjenesten på Frederiksberg. Medlem af KU og Dansk Samling.

Involveredes i illegalt arbejde i forbindelse med jødeforfølgelserne, hvor han ledede transporter og forestod opsamling på Frederiksberg Hospital. Tilknyttedes en gruppe i Holger Danske, der lededes af Holger Nyhuus Kristoffersen (se denne) og deltog med denne i sabotage. Tillige tilknyttet illegalt bladarbejde (Nordisk Front og Kirkens Front).

I midten af 1944 blev gruppen revet op. 17.6. blev Ejnar Grif arresteret af det tyske politi på en adresse i Brønshøj. Han indsat i Vestre Fængsel og overførtes herfra til Frøslev 27.9.1944. Den 20.10.1944 deporteredes han herfra til Neuengamme, hvor han døde, angiveligt af en tarmlidelse.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 275 (heri foto)

Frihedsmuseets arkiv, nr. 7/65.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 205, 377.

Tidsskrifter:

Glahn Samfundet, IV, 1941-50.

Monumenter:

Mindeplade, Fuglevangsvej Skole, København F
Mindeplade i Ryvangen.

Grundfør, Julius,

præst, f. 21.2.1909 i Randers, d. 9.5.1945 på Skt. Josefs Hospital.

F.: Indremissionær Laurs Peter Laursen, f. 30.9.1881 og hustru Pauline Møller, f. 10.8.1881, d. 21.2.1944.

Gift 24.10.1933 med Ragnhild Rafn, f. 16.12.1906. (B.: P. 12.8.1934, P. 12.8.1936, P. 20.11.1937, D. 24.3.1939, P. 7.7.1941, P. 9.3.1945).

Studentereksamen fra Rønne 1927. Teologisk embedseksamen 1933. Sidst ansat som kapellan ved Anna Kirke i København. Fungerede tillige som præst på Bispebjerg Hospital fra 1942.

Julius Grundfør var knyttet til kredsen omkring det illegale blad „Kirkens Front“ og måtte en tid gå under jorden efter attentatforsøget mod pastor Strøbeck, der førte

til tyske gengældelsesaktioner. Da Den danske Brigade den 6.5.1945 var på march gennem København, opholdt Julius Grundfør sig ved gadekrydset Jagtvejen og Rantzausgade. Herunder åbnedes der ild imod brigaden af snigskytter. Julius Grundfør ilede til for at hjælpe en faldet brigadesoldat i dækning, men ramtes af et skud i lungen, hvilket få dage efter medførte hans død.

Kilder:

Arkivstof:

ER., 98

D.f.U., 30.858/45

CK., 5.810

UFF., 276.

Litteratur:

Kirkelig Håndbog, 1943, s. 279, 1947, s. 318.

Tidsskrifter:

Præsteforeningens Blad, 1945, s. 34, 346–353

Dansk Kirkeliv Advent, 1944, s. 142.

Avisstof:

Demokraten, 12.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Bispebjerg Hospital.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård, litra Q-501.

Grunnet, Elisabeth f. Spandet

Petersen,

inspektrice ved Frederiksberg Svømmehal, f. 10.6.1896 i Slagelse, d. 16.3.1944 på det tyske feltilazaret, Nylandsvej i København. F.: Gårdejer Kristen Martin Petersen, f. 6.8.1857, d. 15.3.1897 og hustru Ingrid f. Spandet, 23.6.1865, d. 17.4.1944.

Gift 21.12.1939 med kriminalassistent Aage Oskar Harald Grønbech Grunnet, f. 16.11.1895 i Benløse sogn.

Tilsluttet den polsk-engelske efterretningstjeneste.

Skolegang i Slagelse. Uddannet som masøse. Virkede som sådan herhjemme og i udlandet. 1934 ansat som inspektrice i Frederiksberg Svømmehal og Badeanstalt A/S. Hendes mand, kriminalassistent Aage Grunnet, gjorde tjeneste hos statsadvokaten for særlige anliggender. I denne egenskab var han i stand til at give oplysninger til modstandsfolk, og hans kontor på Politigården og ægteparrets hjem blev møde- og samlingssted for illegalt arbejdende mennesker, kure-

rer, transportfolk osv. Hjemmet fungerede tillige som depot for våben og ammunition.

Ægteparret havde kontakt med transporttjenesten, således grosserer Werner Gyberg, direktør N. Mikkelsen, grosserer Robert Jensen, og med en række fremtrædende politikere og S.O.E. Kontakten til den polsk-engelske efterretningstjeneste knyttedes gennem den polske handelsattaché Rédiger, der var en nær ven af familien. Denne var efter 9.4.1940 bosat i Malmö, hvortil Aage Grunnet i kraft af sin stilling kunne rejse på legal vis. Aage Grunnet fungerede som forbindelsesled imellem organisationen her i landet og den svenske ledelse.

Den 8. marts 1944 blev Aage Grunnet arresteret af tyskerne, sigtet for militær spionage, sabotage m.v., som følge af tyskernes afsløring af den polsk-engelske efterretningstjeneste i Danmark, der var organiseret af den polske eksilregering i London og Secret Service.

Elisabeth Grunnet blev afhørt som medsiget, men ikke arresteret i første omgang. Den 13. marts 1944 blev Aage Grunnet løsladt af mangel på bevis. Et af organisationens arresterede medlemmer, kontaktmænd til Grunnet, tilstod imidlertid dagen efter, at denne var leder af den polsk-engelske efterretningstjenestes virksomhed i Danmark, og at Elisabeth Grunnet var medskyldig. Samme dags aften, den 14. marts, blev begge på ny arresteret. De indsattes i Vestre Fængsel, hvor Elisabeth Grunnet på grund af umenneskelig behandling afgik ved døden to dage efter, den 16. marts 1944.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 2.979

UFF., 277.

Tidsskrifter:

Journalisten, 1945, nr. 6.

Monumenter:

Mindeplade på Frederiksberg Svømmehal.

Andet:

Begravet, Sct. Peders Kirkegård i Slagelse, afd. A III GE. FAM., nr. 29 B.

Beretning om Aage Grunnets forbindelse med den polsk-engelske efterretningstjeneste i UFF.'s arkiv.

Grøn, Martin Jessen,

husmand, f. 20.5.1887 i Jegerup, d. 13.3.1945 i Neuengamme.

F.: Husmand, banearbejder Jes Pedersen Grøn, f. 2.7.1852 i Haderslev, d. 14.2.1932 i Jegerup, og hustru Jensine Grøn f. Eleresen, 6.2.1851 i Aller, d. 2.3.1945 i Jegerup. Gift med Karen Marie Christensen f. Ravn, 23.12.1893. (B.: P. 8.2.1914, P. 27.4.1916, D. 25.8.1918, P. 18.9.1926, D. 8.1.1929).

Illegal vært.

Ansæt ved landbruget. Nogle år efter genforeningen overtog han et husmandsbrug i Søggelund, Tyrstrup sogn. Hans svigersøn, kusk Hans Andersen, der var fremtrædende modstandsmand, benyttede fra omkring juni 1944 gentagne gange svigerforældrenes hjem til illegale møder. Efter Hans Andersens arrestation i Landbohjemmet i Vedsted, hvor Hans Andersens hustru undslap, efter søgte Gestapo hende hos forældrene. Da man ikke fandt datteren her, anholdt Gestapo Martin Grøn. Ført til kasernen i Haderslev. Senere til Staldgården i Kolding. Herfra overført til Frøslevlejren. Den 13.1.1945 deporteret til Neuengamme, hvorfra han blev sendt på udkommando til Dessauer Ufer. Her pådrog han sig en lungebetændelse, der medførte døden.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 15.758
D.f.U., 30.627/45
UFF., 278.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 234
Danmarks Frihedskamp, I, s. 241.
Tidsskrifter:
Sønderjydske Månedsskrift, 1945, s. 94
Haderslevsamfundets Årsskrift, 1945, s. 52
Dannevirke, 19.5.1945.

Avisstof:

Jydske Tidende, 19.5., 23.5.1945
Dannevirke, 19.5., 22.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, Tyrstrup Kirkegård
Mindesmærke, Skamlingsbanken
Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografi over Hans Jørgen Christian Andersen.

Grønkjær, Brandi,

menig i Den danske Brigade, f. 22.4.1920, d. 12.7.1944 i Sverige.

Tilknyttet Den danske Brigades 3. bataljon.

Druknet i „Kinnen“ ved Sofielund under militær træning, da han sammen med sin patrulje ville skyde genvej ved at svømme over „Kinnen“.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 275.

Litteratur:

Niels Grunnet og Bent Demer: Den danske Brigade, København 1945.

Andet:

Se biografi over Knud B. Alsted.

Grønkjær, Ralph,

maskinarbejder, f. 19.10.1920 i Thisted, d. 23.5.1945 smst.

F.: Politiaffluent O. August Grønkjær, f. 5.8.1896 og hustru Maren, f. 28.9.1900.

Leder af sabotagegruppe i Thisted.

Efter realeksamen fra Thisted Realskole i mekanikerlære hos automobilforhandler A. P. Andersen, hvor han blev udlært. Ønskede at uddanne sig til ingeniør og studerede en kort periode i Odense, senere i København, men måtte afbryde studierne. Ansæt på maskinfabrikken Nordthy.

Fra sin soldatertid var han bekendt med våbenbehandling og dannede sammen med en kammerat en sabotagegruppe. Han medvirkede i så at sige alle sabotageaktioner i Thisted og deltog i flere våbenmodtagelser. Den 23.5.1945 var han beskæftiget med rensning af sin maskinpistol, da han rantes af et vådeskud, der medførte døden efter indlæggelse på Thisted Hospital.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 279.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 82.

Avisstof:

Thisted Amts Avis, 22.5., 24.5., 29.5.1945.

Andet:

Begravet, Thisted Vestre Kirkegård, søndre side, vej nr. 531.

Gudme, Peter de Hemmer,

cand. theol., forfatter, journalist, f. 28.9.1897 i København, d. 30.11.1944 i Shellhuset.

F.: Rektor, cand. theol. Olaf Gudme, f. 16.11.1862 og hustru Anne Kathrine f. Lindbæk.

Gift (1) 4.10.1926 med Else Grundtvig, f. 26.10.1903, (2) Inger, (3) 16.5.1944 med Eva Sigismunde f. 24.2.1908. (B.: (1) D. 27.6.1927, (1) P. 24.11.1934, (2) P. 28.8.1937, (3) D. 5.10.1944).

Medlem af Frihedsrådets bladudvalg.

Peter de Hemmer Gudme voksede op i et traditionsbundet miljø, nationalt såvel som kristeligt; slægten havde nær tilknytning til grænselandet. I skoletiden medlem af KFUM og spejderbevægelsen. Efter studentereksamen i 1915 fra Marselisborg Skole begyndte han at studere teologi. Han meldte sig straks ind i Akademisk Skytteforening. I 1918 meldte han sig som frivillig i Finlands frihedskrig og gjorde året efter fronttjeneste i Dansk-Baltisk Auxiliær-Korps i Estland. Efter sin hjemkomst færdiggjorde han studiet i 1922 og studerede derefter orientalsk filologi i Leipzig, Uppsala og Paris. De følgende år helligede han sig journalistikken: Ved Ekstra Bladet 1925–29, Berlingske Tidende 1929–34 og Nationaltidende 1934–40, for hvilket han var krigskorrespondent i Finland 1939–40 og 1941. Sideløbende hermed udgav han en lang række bøger og oversættelser. Fra sommeren 1940 levede han af foredragsvirksomhed. Allerede inden krigens start havde han vendt sig skarpt mod det tyske „Neuropa“ i pjecen, „Danmarks skæbne under Europas nyordning“. I september 1942 blev han efter tysk krav af Højesteret idømt fire måneders hæfte for antitysk agitation. Efter løsladelsen helligede han sig helt det illegale arbejde, og især inden for bladarbejdet indtog han en fremtrædende plads som medarbejder ved flere blade og modstandsgrupper: „Hjemmefronten“, „Dansk Ungdoms Samvirke“, „Dansk-Nordisk Ungdomsforbund“, „Nordisk Front“, „Information“ og „Nordens Frihed“, hans eget blad, hvor han især tog til orde for forståelse for Finlands vanskelige stilling. I Frihedsrådets bladudvalg indtrådte han fra februar 1944 som repræsentant for bladgrupperne bag pressebureauet

„Nordisk Nyhedstjeneste“. Fra oktober 1944 ledede han Information efter Børge Outzes arrestation. Herved kom han på en meget udsat post; tyskerne havde længe været ude efter ham, men uden held, og nu fik de ham indkredset. Han arresteredes den 28.11.1944 og indsattes i Shellhuset. For ikke at røbe sig for tyskerne under forhørene tog han sit liv ved at styrte sig ned i trappe-skakten.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 299

CK., 8.933

D.f.U., 31.214/44

UFF., 280

Frihedsmuseets arkiv 1/62 III.

Litteratur:

Ingen tænder et Lys, s. 177

Kontakt med England, s. 102, 121

Hemmelig Alliance, I, s. 231–233

Peter de Hemmer Gudme. En mindebog 1947. Redigeret af W. Ryefeldt og Erling Nielsen. (Bl. a. fuldstændig fortegnelse over Gudmes forfatterskab)

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 409

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 34, 37, 43, 48, 50, 282

De fem lange Aar, I, s. 328, II, s. 861

Den illegale presse, s. 560

Gjentofte Kommune under Besættelsen, s. 273, 276–277

Danmarks Historie, XIV, s. 198

Besættelsestidens illegale blade og bøger, 1940–45, s. 111, 130–132, 175, 178

Mange er kaldede, s. 145

Danmarks Frihedskamp, s. 531, 551, 684, 685

Frit Danmarks Hvidbog, I, s. 32, 52, II, s. 200, 305.

Fængselsdage og Fangenætter, s. 126

Mændene i Danmarks Frihedsråd, s. 152

Pressen under besættelsen, s. 457, 464

Tidsskrifter:

Kirkelig Håndbog, 1947

Danskeren, 12.1.1945

Bogens Verden, 1946

Journalisten, 1945, nr. 1, nr. 6

Friheden, 10.12.1944, nr. 16

Dansk Kirke, 1944, nr. 1

Dansk Ungdom, 1945

Dansk Nordisk Ungdomsforbund, 1945, nr. 5

Marselisborg Gymnasium, Aarhus, 1946, nr. 2

Information, 5.5.1945, nr. 473

Den Danske Parole, 1944, nr. 1

De Frie Danske, 1943, nr. 4.

Avisstof:

Social-Demokraten, 7.7.1945

Information, 27.6., 7.7.1945

Ekstra Bladet, 6.7.1945
Kristeligt Dagblad, 7.7.1945, nekrolog
Nationaltidende, 6.5., 7.5., 27.6.1945
Aarhus Stiftstidende, 14.5.1945
Vendssyssel Tidende, 9.5.1945
Nordsjælland, 2.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Sandholmlejren
Mindeplade, Marselisborg Gymnasium, Århus
Mindeplade, Skytteforeningslejren, Høje Sandbjerg
Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Ormslev Kirkegård, Århus amt.

Gulstad, Henrik Alexander,

maskinlærling, f. 17.12.1924 i Risskov, d. 13.1.1945 i Ålborg.

F.: Afdelingslæge Otto Gulstad, f. 16.5.1883 og hustru Anna f. Rønne, 29.10.1890.

Tilknyttet sabotagegrupper i Århus og Ålborg. Dæknavn „Søren“.

Gik på Forældreskolen i Århus og dimitteredes herfra sommeren 1941 med realeksamen. Arbejdede en tid på Frichs Fabrikker. Hans ønske var at blive flyver. Nogle år medlem af KFUMs spejderkorps. Da Toldstrup i foråret 1944 var i færd med at bygge modstandsorganisationen i Jylland op, fik han i Århus kontakt med en meget aktiv modstandsgruppe i Århus bestående af seks-syv drenge i alderen 16–18 år. Blandt disse var Henrik Gulstad og Ib Olsen (se denne). Gruppen havde på eget initiativ skaffet sig et stort våbenlager ved kup blandt tyskerne. Gruppen blev til stor nytte for Toldstrup i hans arbejde i Århus. Henrik Gulstad fungerede således som kurér for Toldstrup, indtil han sammen med Ib Olsen blev overført til en anden sabotagegruppe i Ålborg ved navn „Dagdriverbanden“. I januar 1945 foretog de to venner en sabotageaktion imod en cementfabriks halmoplæg i Nørre Uttrup. Under udførelsen af opgaven blev de opdaget af vagtposten, der åbnede ild imod dem, hvorved Henrik Gulstad dræbtes.

KILDER:

UFF., 281.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480
Toldstrup, s. 61
Vor Vej til 5. Maj, s. 298

Århus under Besættelsen, s. 328.

Tidsskrifter:

Forældreskolen i Aarhus 1944–45 (foto)
Avisstof:

Ålborg Amtstidende, 31.5., 28.7.1945
Ålborg Stiftstidende, 28.7.1945
Aarhus Stiftstidende, 18.6., 3.7.1945
Demokrater, 12.1.1946.

Monumenter:

Mindeplade på Forældreskolen, Århus
Mindesten i Ålborg.
Mindeplade på Frichs Fabrikker i Århus.

Andet:

Begravet, Risskov Kirkegård, A XI – 14.
Se biografi over Ib Olsen og Henning Røge.
(Om „Dagdriverbanden“ se „Vor Vej til 5. Maj“ s. 194 f).

Gundelach, Ib Mogens,

officersaspirant, f. 9.12.1923 i Viby, d. 6.5.1945 på Skodsborg Bakke ved Skodsborg Sanatorium.

F.: Oberst Cai Henning Gundelach, f. 5.2.1891, d. 11.4.1954, og hustru Ettie, f. 19.4.1891.

Tilknyttet militærgrupperne under afsnit 2.

Skolegang på Ordrup Gymnasium 1940–41. Denne skole måtte han forlade, da hans far, der var regimentschef, forflyttedes til Randers. I Randers tog han studentereksamen fra Randers Statsskole i 1943. Medlem af Det danske Spejderkorps.

En meget dygtig og dristig væddeløbsrytter, der vandt flere løb på banerne. Efter studentereksamen tog han adgangseksamen til Officersskolen. Da forholdene her i landet imidlertid bevirkede, at han ikke kunne aftjene sin værnepligt og heller ikke indtræde på Officersskolen, søgte han over i frivillig tjeneste i CBU-korpset. I efteråret 1944 var han på undergruppeløbereskole på Bernstorff Slot sammen med officersaspiranter af sin årgang. Der foregik på undergruppeløbereskolen illegal våbeninstruktion og militær træning. Heri deltog Ib Gundelach. Efter at have gjort tjeneste på Fyn, kom Ib Gundelach til København kort før kapitulationen og søgte her straks forbindelse med de kammerater, der var blevet tilbage på Bernstorff Slot, og tilsluttedes deres gruppe under afsnit 2, 3. kompagni. Natten mellem den 5. og 6. maj blev kompagniet kaldt til Skodsborg. Under udrykningen her-

til dræbtes Ib Gundelach ved en skudepisode på Skodsborg Bakke.

KILDER:

Arkivstof:

Justitsministeriets 6. kontor, 3.038/46

UFF., 282

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480.

Tidsskrifter:

Statsskolen i Randers, 1945, s. 53

Statsskolen i Randers, 1946, s. 54

Garderhusaren, 1945, nr. 10

Ryttervægten, 1945, nr. 6

Sportsrideklubbens meddelelser, 1945, nr. 6, s. 107 (foto)

Danskeren, nr. 22, 18.5.1945, s. 8

Ordrupperbladet, 1946, nr. 1, nr. 6 (foto)

Ordrup Gymnasium, 1946.

Avisstof:

Aftenbladet, 11.5.1945

Aarhus Stiftstidende, 11.5.1945

Nationaltidende, 7.5.1945

Social-Demokraten, 7.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Randers Statsskole

Mindeplade, Ordrup Gymnasium

Mindeplade, Århus Universitet

Mindeplade, Maglegårdsskolen

Mindeplade i gården ved Strandvejen ud for Skodsborg Sanatoriums have.

Andet:

Begravet, Garnisons Kirkegård, P-23.

Gylche, Preben,

blikkenslager, f. 30.1.1927 i København, d. 27.2.1945 i Ryvangen.

F.: Kriminalassistent Carl Poul Christian Gylche, f. 11.8.1890 i København, d. 15.11.1944 i Tyskland, og hustru Merry Kirstin f. Rosenberg, 19.4.1889 i København.

Tilknyttet militær ventegruppe og BOPA. Dæknavn „Robert Olsen“.

Skolegang på Duevej Skole. I blikkenslagerlære hos blikkenslagermester Arthur Larsen. Ved aktionen imod det danske politi var Preben Gylches far blevet deporteret til Tyskland, hvor han døde allerede 15.11.1944. Dette forhold har utvivlsomt været medvirkende til, at han fra den militære ventegruppe, han var tilknyttet, gik over til en mere aktiv indsats mod tyskerne inden for modstandsorganisationen BOPA.

Såret ved en ildkamp ved National-Scala

under en afvæbningsaktion og arresteret af Gestapo. Dømt til døden ved tysk krigsret og henrettet den 27.2.1945 sammen med en række andre modstandsfolk. Hans lig blev senere fundet i Ryvangen og bisat i Minde-lunden.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.682

UFF., 284.

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto)

De fem lange Aar, II, s. 924

De sidste Timer, s. 104, (foto).

Det illegale Frit Danmark, s. 461

Tidsskrifter:

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3

Information, 1945, nr. 423

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 23.6.1945

Nationaltidende, 23.7.1945

Social-Demokraten, 29.6.1945

Jyllands-Posten, 5.5.1945

Politiken, 11.3.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Duevejens Skole

Mindeplade, Det tekniske Selskabs Skoler.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Gyldholm, Knud Erik Henning,

gørtler, f. 9.7.1914 i København, død natten mellem 7. og 8. august 1944 i Lauringe mose ved landevejen mellem Roskilde og Ringsted.

F.: Peter Kjørulff, f. 27.4.1886 i Ålborg, d. 10.2.1956 i København, og hustru Pouline Gyldholm, f. 16.7.1886 i København.

Gift 4.4.1936 med Anny Rasmussen, f. 17.6.1916 i Helsingør, Drøsselbjerg.

Tilsluttet modstandsorganisationen BOPA. Dæknavn „Freddy“.

Gik i Jagtvejens Skole og kom derefter i lære hos Frederiksberg Metalindustri, hvor han blev udlært som gørtler. Han havde stærk interesse for sociale og politiske forhold. Tilsluttedes BOPA fra sommeren 1943 som medlem af Aksel Jensens gruppe (se denne) og var dennes nærmeste medarbejder. En af deres største fælles indsatser var sabotagen mod „Allways“ i maj 1944. Anholdt den 8.6.1944 sammen med Aksel

Jensen på Hovedbanegården. Knud Gyldholm var iblandt de elleve frihedskæmpere, der natten mellem 7. og 8. august 1944 blev myrdet af tyskerne i Lauringe mose ved Roskilde landevej mellem Ringsted og Roskilde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 77

D.f.U., 30.083/44

CK., 4.277

UFF., 285.

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto)

De fem lange Aar, II, s. 809

Den illegale presse, s. 468–469

De sidste Timer, s. 232–233 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 478

Pro Patria, s. 11.

Tidsskrifter:

Gestapofangen, 1954, nr. 8, s. 3

BOPA, april 1948, nr. 5, s. 3 (foto)

Information, 1944, nr. 249

„1944“, 22.8.1944.

Avisstof:

Ekstra Bladet, 9.7., 10.7., 9.8.1945

Fyens Stiftstidende, 15.5.1945

Information, 7.7., 9.7., 29.8.1945

Land og Folk, 6.7., 9.7.1945

Nationaltidende, 22.6., 23.6., 25.6., 16.7., 10.8.1945

Politiken, 15.8.1944

Social-Demokraten, 6.7., 10.8.1945

Viborg Stiftstidende, 26.5.1945.

Monumenter:

Mindsten i Osted på Roskilde landevej mellem Roskilde og Ringsted.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografi over: Gunnar Mogens Dahl, Aksel Jensen, Victor Bering Mehl og Preben Berg Sørensen.

Hagelin, Preben,

assistent i ØK, f. 15.11.1922 på Frederiksberg, d. 9.8.1944 i Lauringe Mose ved landevejen mellem Roskilde og Ringsted.

F.: Fabrikant Ludvig Christian Emil Hagelin, f. 11.7.1876 i Bergen, d. 3.2.1961 i København, og hustru Anna Mathilde f. Conradsen, 17.5.1899 i Kolding.

Tilknyttet Holger Danske. Medarbejder ved „Dansk Ungdom“. Medlem af KU.

Skolegang på Sct. Jørgens Gymnasium.

Assistent i ØK. Tropsfører i Det danske Spejderkorps. Aftjente værnepligt ved Livgardien. Preben Hagelin gik på kornetskole i Næstved sammen med Christian Ulrik Hansen, da de den 29.8.1943 blev interneret. Under interneringen dannede Christian Ulrik Hansen sammen med sine kornetkammerater, deriblandt Preben Hagelin, en sabotagegruppe. Det lykkedes dem at udsugle våben fra kasernen. Da interneringen ophørte i oktober 1943, tog de til København og tilsluttede sig med Christian Ulrik Hansen som gruppeleder Holger Danske, som „gruppe 4“. Den første aktion skete i samarbejde med „John“ og „Flammen“ mod et autoværksted. Af andre aktioner kan nævnes våbenkup mod den tyske postcensur i Centralpostkontoret i Tietgensgade, mod „Alvin“ i Gothersgade, mod „Hero“ på Nordre Fasanvej, „Absalon“ på Frederikssundsvej og en fabrik i Sejrøgade. I januar 1944 overgik Christian Ulrik Hansen til modtagearbejde og jernbanesabotage i Jylland. Herefter fungerede Preben Hagelin som gruppefører.

Preben Hagelin var én af de første medarbejdere ved det illegale blad „Dansk Ungdom“, der fordeltes gennem spejderførere og KFUM-ledere samt på større virksomheder i København. Bladet udkom månedligt fra august 1943 til april 1944. Den 18. og 19. maj 1944 arresteredes i alt 6 af gruppens medlemmer, hvoriblandt Preben Hagelin, og indsattes i Vestre Fængsel. Efter nogle måneders forløb blev Preben Hagelin og fire af gruppens medlemmer, tillige med seks BOPA-folk myrdet under transport på landevejen mellem Ringsted og Roskilde, angiveligt „skudt under flugtforsøg“.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 10.634

CK., 9.013

UFF., 286.

Litteratur:

De fem lange Aar, II, s. 809

De illegale, s. 35, 79ff., 101

Den illegale presse, s. 468–469

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 59

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 478

I kamp for friheden, s. 223

Gruppe nr. 4, s. 23 (foto)

De sidste Timer, s. 239 (foto)

Pro Patria, s. 14

Sct. Jørgens Gymnasium, 1946, s. 7–8.

Tidsskrifter:

Dansk Politik, 6.4.1946, s. 5
Frit Danmark, 1945, nr. 7, s. 12
Gestapofangen, 1954, nr. 8, s. 3
Information, 13.8.1944, nr. 249
Spejdersport, 1945, nr. 9
Spejdernes Magasin, 1945, nr. 9
„1944“, 22.8.1944.

Avisstof:

Information, 7.7., 9.7.1945
Land og Folk, 6.7., 9.7.1945
Ekstra Bladet, 9.7.1945
Nationaltidende, 11.6., 22.6., 25.6., 16.7.1945
Politiken, 15.8.1944
Social-Demokraten, 6.7.1945
Viborg Stiftstidende, 26.5.1945.

Monumenter:

Mindesten ved Osted på Roskilde landevej
Mindesten på Hylkedam pr. Gelsted, Fyn
Mindeplade på Duevejens Skole
Mindeplade på Sct. Jørgens Gymnasium
Mindeplade på Vordingborg Kaserne.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over: Bent Faurshou-Hviid, Christian Ulrik Hansen, Svend Otto Nielsen, Erik Nyemann, Kaj Holger Schiøtt, Eduard Frederik Sommer og Per Sonne.

Hagens, Erik,

reservelæge, f. 1.5.1909 i Nykøbing F., d. 6.6.1944 i Herlev.

F.: Læge Gunnar Vilhelm Hagens, f. 14.11.1873, d. 1953, og hustru Marie f. Hansted, 17.1.1886, d. 1953.

Tilknyttet modstandsorganisationen BOPA. Medarbejder ved det illegale blad „Dansk Månedspost“.

Student i 1927 fra Nykøbing Falsters Statsskole, cand. med. 1934. Studierejse til London i 1938. Læge ved en lang række hospitaler, således Øresundshospitalet i 1940, Militærhospitalet samme år og fra september 1941 2. reservelæge på Bispebjerg Hospitals medicinske afdeling. Han var den første læge, der blev knyttet til BOPA. Foruden at yde hjælp til sårede (bl. a. Varinka Muus), underviste han grupperne i skadebehandling og i anvendelsen af de forbindings-tasker, som de medbragte under aktionerne. „Fra sommeren 1944 begyndte BOPA at anvende en ny angrebsteknik. Baggrunden

var den, at man nu forsøgte at angribe de relativt få store virksomheder, hvis produktion havde tyskernes særlige interesse. Disse virksomheder var meget vanskeligt tilgængelige, da de beskyttedes af et større antal særligt kvalificerede vagter og af et omfattende sikringssystem. Den traditionelle angrebsteknik slog ikke til her. Den 6.6.1944 prøvede BOPA at ramme en fabrik af denne kategori, „Globus“ i Glostrup, ved et åbent partisanangreb. Denne angrebsform krævede en stor styrke, gennemført disciplin og organisation og en minutløs planlægning. Angrebet mod „Globus“ blev en succes. Efter en voldsom ildkamp blev vagterne nedkæmpet, hvorefter en stor sprængladning kunne anbringes“ (Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, side 170).

Da aktionen mod „Globus“ blev planlagt, regnede alle med, at den ikke kunne gennemføres uden tab. Hagens krævede derfor selv at komme med for at kunne tage sårede under behandling med det samme. Endvidere fik han oprettet et slags lazaret med 6–7 senge, hvortil alvorligt sårede kunne bringes. Hagens var under aktionen tilknyttet dækningsgruppen, der lededes af „Martin“. Det viste sig imidlertid, at den vogn, der skulle bruges til hjemturen, ikke kunne køre, da den havde fået et skud igennem benzintanken. Man tog da en af statsbanernes rutebiler, som holdt i nærheden. Hagens satte sig ved rattet, og de andre steg op bagi. Da gruppen var på vej ind imod byen ad Roskildevejen, kom den under beskydning af Sommer-folk ved maskinfabrikken „Carltorp“. Under gruppens forsøg på at skyde sig igennem, dræbtes Hagens af et skud i nakken.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 7.904
D.f.U., 30.263/44
CK., 53.536
UFF., 287.

Litteratur:

4. Maj Kollegiets Mindebog i København
BOPA, Mindebogen (foto)
Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 196–198 (foto)
De fem lange Aar, II, s. 758
Den hvide Brigade, s. 165–167
Fem Aar, II, s. 296–304
Børge Brandt: Sabotage, s. 135
Den danske Lægestand (1949)

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 57

Ingen tænder et Lys, s. 167

Danmarks Frihedskamp, s. 713

Gylling Mortensen: Danske Partisaner, København 1955, s. 35

Tidsskrifter:

Militærlægen, 1945, nr. 1, s. 3–4

Frit Danmark, 1945, nr. 30, s. 3

Information, 8.6.1944, nr. 193, 9.12.1944, nr. 356

Danske Studenters Roklub, 1945, nr. 6

Ugeskrift for Læger, særtryk, 1945

Tidsskrift for danske Sygehuse, 1945, nr. 9–10.

Avisstof:

Land og Folk, 16.5.1945

Lolland-Falsters Folketidende, 8.5.1945

Jyllands-Posten, 5.5.1945

Vendsyssel Tidende, 19.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Nykøbing F. Katedralskole

Mindeplade på Bispebjerg Hospital

Mindeplade i Skytteforeningslejren, Høje Sandbjerg

Mindeplade i Holmens Kirke.

Andet:

Begravet, Nykøbing F. Kirkegård, urnehaven, nr. 345–46, Østre Kirkegård.

Erik Hagens medforfatter til:

Farmakologi i Grundtræk (1934)

Medicinsk Kompendium (1935).

Digteren Morten Nielsen var ligeledes medarbejder ved „Dansk Månedspost“ (se denne).

Halberg, Hans Ferdinand Otto,

tobaksfabrikant, f. 18.5.1886 i København, d. 21.4.1945 i Svendborg.

F.: Tobaksfabrikant Harald Halberg, f. 1850 i Troense, d. 1919 i Svendborg og hustru Ida f. Wildschjødtz 1860 i Svendborg, d. 1911 smst.

Gift 8.6.1935 med Karin Maria Berggren, f. 18.4.1904 i Halmstad. (B.: P. 30.3.1936, D. 9.3.1938).

Hans Halbergs firma støttede modstandsbevægelsen på forskellig måde og havde afgivet løfte om at udbetale løn til de politifolk, der var gået under jorden, hvis lønudbetaling fra Centraladministrationen skulle blive standset af tyskerne. Firmaets støtte til modstandsbevægelsen var blevet afsløret af en person, der arbejdede for Gestapo, og under en terroraktion i Svendborg den 21.4. 1945, blev fabrikant Hans Halberg og hans

nødv, der var prokurist i firmaet, begge myrdet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.605.

UFF., 287 A

Monumenter:

Mindeplade i Svendborg Rådhus' forhal

Mindeplade på Svendborg Gymnasium

Mindeplade på Købmandsskolen i København

Mindesmærke på Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet i Svendborg.

Se biografi over Harald Halberg.

Halberg, Harald,

prokurist, f. 21.7.1909 i Svendborg, d. 21.4. 1945 i Svendborg.

F.: Tobaksfabrikant Einar Halberg, f. 24.2. 1881 i København, d. 24.4.1969 i Svendborg og hustru Emmy f. Sjøberg, 1881 i København.

Gift 7.5.1940 med Anne-Lise Ovesen, f. 2.6. 1918 i Svendborg. (B.: D. 30.5.1942, D. 16.10.1944).

Under besættelsen støttede firmaet Halberg, hvori Harald Halberg var prokurist, modstandsbevægelsen på forskellig måde. Firmaet havde således tilbudt at udbetale løn til de politifolk, der var gået under jorden, dersom lønudbetalingerne fra Centraladministrationen skulle blive standset. En person med tilknytning til Gestapo havde bragt dette i erfaring, hvilket førte til, at Harald Halberg og hans onkel, Hans Halberg, blev udvalgt som ofre for en tysk terroraktion i Svendborg den 21.4.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.995.

D.f.U., 31.327/45

UFF., 287 B

Kriminalpolitiet i Svendborg, F. 366/45

Københavns Opdagelsespoliti, H. 5.777/47.

Monumenter:

Mindeplade i Svendborg Rådhus' forhal

Mindeplade på Svendborg Gymnasium

Mindeplade på Købmandsskolen i København

Mindesmærke på Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet i Svendborg.

Se biografi over Hans Halberg.

Halkier, Torben,

bankassistent, f. 13.9.1920 på Frederiksberg, d. 9.1.1945 i Neuengamme.

F.: Fabrikant Einer Halkier, f. 2.7.1878 i Odense, d. 1935 i København, og hustru, overassistent Karen Johanne f. Schack, 5.10.1893.

Tilknyttet „Hjemmefronten“ og Holger Danske. Dæknavn „Knud“.

Skolegang på Niels Hjorts Skole i Frederiksberg Allé, senere på Niels Ebbesensvej. Uddannet som bankmand. Ved sin arrestation var han ansat i Handelsbanken. Af-tjente sin værnepligt som sergent i Livgar-den. I drengetiden medlem af Det danske Spejderkorps.

I den spejdertrop, som Torben Halkier havde været medlem af, involveredes efterhånden næsten alle de ældre spejdere i modstandsarbejdet. Mange var medarbejdere ved „Hjemmefronten“, et illegalt blad, der begyndte at udkomme i februar 1943. Torben Halkier tilsluttedes „Hjemmefronten“s ventegrupper. Han blev derefter hurtigt op-taget i forskellige aktiv-grupper og deltog i „Hjemmefronten“s sabotage- og blad-ar-bejde, indtil denne organisation blev revet op af Gestapo i maj 1944. Torben Halkier undgik under dramatiske omstændigheder, hvorunder han blev såret, arrestation. Her-efter gik han over til Holger Danske, hvor han deltog i og ledede adskillige sabotage-aktioner. Han havde ligeledes kontakt til den polsk-engelske efterretningstjeneste (mundtlig oplysning fra H. E. Teglers). En kort tid opholdt han sig under jorden hos noget familie på Bornholm. Ved hjemkom-sten herfra med flyver til Kastrup blev han arresteret af det tyske politi. Han blev ført ind på et kontor, hvor han bad om at få lov til at låne toilettet. Herunder forsøgte han at flygte, men uden held. I såret tilstand blev han indsat i Vestre Fængsel, hvorfra han overførtes til Frøslev og derfra, to dage før jul, til Neuengamme, hvor han døde 9.1.1945.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 288.

Litteratur:

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940-45, s. 107
Den illegale presse, s. 558

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 315

Helvede har mange navne, s. 224

Håndbog for Hæren, 1946 (Hærens faldne, s. 12).

Tidsskrifter:

Bankstanden, 1945, nr. 8

Spejdernes Magasin, 1945, nr. 9

Spejdersport, 1945, nr. 9

Avisstof:

Nationaltidende, 20.6.1945.

Monumenter:

Mindesten på Hylkedam pr. Gelsted, Fyn

Mindeplade på Sergentskolen, Kronborg.

Andet:

Begravet, Solbjerg Kirkegård, 3-A-98.

Hall, Jørgen,

korrespondent, f. 17.2.1925 på Frederiksberg, d. 7.3.1945 i København.

F.: Maskinmester William Heinrich Hall, f. 17.4.1893 og hustru Oda, f. 9.10.1895.

Gruppefører under afsnit 3, P.5.

Realeksamen fra Den Classenske Skole, Vester Voldgade. Handelsskoleeksamen fra Niels Brocks Handelsskole. Som søn af en flådeofficer fandt Jørgen Hall hurtigt ind i modstandsbevægelsen og tilsluttedes de militære grupper. 7.3.1945 var han tillige med sin delingsfører og en anden gruppefører på vej forbi Grønningen, da de blev holdt op af to Gestapo-folk. Under passage af en sporvogn lykkedes det de tre at undslippe. Jørgen Hall løb ned mod Store Kongensgade, men mødte her et andet hold tyske politi-folk, der dræbte ham på stedet på Toldbod-vej ud for nr. 6.

KILDER

Arkivstof:

ER., 294

D.f.U, 31.229/45

CK., 53.558

UFF., 289.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480.

Tidsskrifter:

Den danske Handelsskole 1946, nr. 10.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 30.6.1945

Information, 29.8.1945

Morgenbladet, 18.6.1945

Nationaltidende, 18.6.1945.

Monumenter:

Mindesten på Christmas Møllers Plads

Mindeplade på Købmandsskolen i København.
Mindeplade, Den Classenske Legatskole, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Hals, Niels Christian Hamilton,

f. 12.9.1918 i Tronhjem, d. 6.4.1945 i Tyskland.

Tilsluttet modstandsbevægelsen i Hornbæk.

Arresteret som følge af sin illegale virksomhed og deporteret til Tyskland, hvor han døde under transport mellem Dachau og Neuengamme.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 290

Tidskrifter:

Dansk Idræt 1945, nr. 10.

Avisstof:

Nordsjællands Social-Demokrat, 8.6.1945.

Andet: Begravet, Hornbæk Gl. Kirkegård, B-6, 6-7.

Hammerich, Carl,

kontreadmiral, f. 25.4.1888 i Århus, d. 21.3.1945 i Shellhuset.

F.: Grosserer Louis Hammerich, f. 1859, d. 1931, og hustru Eleonora (Ellen) Liisberg, f. 1866.

Gift 15.1.1921 med Borghild Schmidt, f. 2.3.1901 i Bergen. (B.: D. 7.6.1933).

Carl Hammerich blev kadet i 1904, sekondløjtnant med Gerners medalje i 1908. Gennevløb herefter en strålende løbebane. Udnævnt til kommandør i 1937 samtidig med ansættelse som chef for marinestaben og afdelingschef i marineministeriet. I 1940 udnævnt til kontreadmiral. Søværnsordningen af 1932, der forenede stillingerne som chef for marinestaben med embedet som afdelingschef i marineministeriet, lagde et omfattende krigsvidenskabeligt, kommandomæssigt og administrativt arbejde på Carl Hammerichs skuldre.

Som officer tilhørte Carl Hammerich den gruppe, der ønskede en fastere holdning over for besættelsesmagten, således var han

den egentlige talsmand for de officerer, der krævede admiral Rechnitzers afgang fra marinen.

Gennem sin norskfødte hustru havde Carl Hammerich nær forbindelse med Norge. Da han følte sig på linje med den holdning, man valgte at indtage i Norge, blev hans kamp Norges kamp. Ægteparrets hjem på Søkvæsthuset blev en central for dansk-norske rådslagninger og for hemmelig kurérvirksomhed, hvorigennem der blandt andet holdtes forbindelse med mange norske fanger i Tyskland. Sammen med sin hustru stiftede Carl Hammerich Norgeshjælpen, der indsamlede midler blandt den danske befolkning til indkøb af 32.000 tons madvarer, hvoraf ca. 60% gik til illegal virksomhed i Norge. Desuden forberedte admiralen organisationen af en storstilet hjælpeekspedition til Tyskland for at redde norske og danske fanger i forbindelse med et ventet tysk sammenbrud. Det var denne hjælpeekspedition, der senere blev gennemført af Det danske Socialdepartement og Bernadotte-aktionen. Han var endvidere tilknyttet det illegale blad „Folk og Frihed“, der udkom fra november 1943 og især tog stilling til indrepolitiske forhold og problemer, der opstod som følge af besættelsen. Admiralen blev arresteret sammen med de to redaktører 5.12.1944. Man beholdt ham i Shellhuset som gidsel. Under angrebet på Shellhuset 21.3.1945 sad Carl Hammerich i celle nr. 3, der blev fuldstændigt udslettet ved de første bombetrefere.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 425

D.f.U., 30.072/45

CK., 53.551

UFF., 292

Rigsarkivet: Jens Lillelunds arkiv:

Forskellige rapporter fra medlemmer af Holger Danske vedr. Holger Danskes historie (Jørgen Kielers rapport)

Carl Hammerichs arkiv.

Litteratur:

Kvinder i Modstandskampen, s. 116

Shellhuset, s. 67

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 411-12

I tyske Lænker, s. 308

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 116

De fem lange Aar, II, s. 966

Den illegale presse, s. 554

Danmarks besættelse, s. 141
 Danske-hjelpen, s. 11–13, 36, 56, 60
 Helvede har mange navne, s. 321 f.
 Kraks blå bog, 1943, s. 419
 Officer i Søetaten 1660–1932, I, s. 527
 Haandbog for Søværnet, 1943, s. 21
 Til landets bedste, s. 414–420, s. 428
 Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 78
 Danmarks Frihedskamp, s. 547
 Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480
 Søofficersrulle 1700–1951, s. 84–85.
Tidsskrifter:
 Pigtråd, 1951, nr. 3 og 4, 1955, nr. 4
 Gestapofangen, 1951, nr. 3–4
 Tidsskrift for Søværnen, 1945, s. 155–57, 1951–52, særnummer
 Danmarksposten, 1945, nr. 4–5–6, s. 19
 Danskeren, 1944, nr. 24
 Journalisten, 1945, nr. 6, s. 34–35
 Kirkelig Pressetjeneste
 Dansk Kirkenyt, 26.4.1945, bulletin nr. 6–7
 Aldrig mere Krig, 1945, nr. 5, s. 38
 Folk og Frihed, 1945, nr. 40
 Information, 8.12.1944, nr. 355
 Dansk Lodstidende, 1945, nr. 5, s. 4.
Monumenter:
 Mindeplade på Katedralskolen i Århus
 Mindeplade, Christmas Møllers Plads, København
 Mindeplade, Shellhuset i København
 To mindeplader i Holmens Kirke i København
 Mindeplade i Ryvangen.
Andet:
 Se Kai Ole Hammerich.

Hammerich, Kai Ole,

stud.jur., f. 23.10.1924 på Frederiksberg, d. 5.9.1944 på C. F. Richsvej, Frederiksberg. F.: Kommandør Kai Hammerich, f. 16.8.1894, d. 5.5.1963, og hustru Valborg f. Rump, 10.10.1897.

Tilknyttet Holger Danske.

Kai Ole Hammerichs familie førte sine aner tilbage til Peter Willemoes og arkæologen J. A. Worsaae. Der herskede i familien en stærk slægtsfølelse, national stolthed og kristen overbevisning. Som dreng deltog Kai Ole Hammerich i marinetrogter sammen med faderen. Aktiv i spejderbevægelsen og inden for FDF. Student fra Øster Søgades Gymnasium 1943. Påbegyndte herefter et juridisk studium.

Kai Ole Hammerich var i Holger Danske

tilknyttet en gruppe under ledelse af Gert Jæger („Gertsen“). Gruppen havde på Bispebjerg i en lejlighed nær Grundtvigskirken et våbenlager. I foråret 1944 var Kai Ole Hammerich lige ved at løbe i en fælde her, idet tyskerne havde afsløret våbenlageret og besat lejligheden. Efter et ophold i Vestre Fængsel, hvorunder det lykkedes ham at bortforklare sit ærinde, blev han løsladt hen på sommeren. Den 5.9.1944 deltog han i en såkaldt prøvemobilisering. Hans gruppefører og et tredje medlem af Holger Danske mødtes ved Godthåbsvejens Station. De fulgte et kort stykke vej til deres ammunitionslager, et kælderrum i „De italienske huse“ på C. F. Richsvej. Da de tre nåede ind i depotet, blev de arresteret af to Gestapomænd med pistoler ved en total overrumpning. De to Gestapomænd begyndte straks at undersøge indholdet af de rygsække, de bragte med sig. I denne desperate situation forsøgte Kai Ole Hammerich og Gertsen at slippe fri ved at gøre et forsøg på at overmande de to tyskere. Herunder dræbtes den ene tysker, mens Gertsen blev såret i brystet. Kai Ole Hammerich, der havde søgt at dække Gertsen, ramtes af flere kugler og var dræbt på stedet. Ved at simulere død lykkedes det Gertsen i et ubevogtet øjeblik at få én af sine pistoler frem, hvorefter han uskadeliggjorde den sidste tysker. Herefter lykkedes det både ham og den tredje frihedskæmper at undslippe.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 3.792

UFF., 293

Det kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, biografier, Kai Ole Hammerich.

Litteratur:

Kai Hammerich: Af mit livs drama. Frimodts Forlag, 1960 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 821–822, III, s. 1174

Kai Hammerich: En fri Fange. En Virkelighedsskildring. København 1945

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480.

5 års kamp for friheden, VI, s. 66

Tidsskrifter:

Nyt fra Danmark, 1944, nr. 5–6, nr. 7–8

Ungdom og Idræt, 1945, nr. 20

Billedbladet, 1945, nr. 35

Fri Presse, 29.9.1944

Folk og Frihed, 20.9.1944

Christianshavns Gymnasium, 1946

Danske Studenters Roklub, 1945, nr. 6.

Avisstof:

Information, 29.8.1945
Jyllands-Posten, 5.7.1945
Nationaltidende, 5.7.1945
Social-Demokraten, 5.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade på familiegravstedet på Bispebjerg Kirkegård
Mindetavle på C. F. Richsvej, ved nr. 138
Mindeplade på Christianshavns Gymnasium
Mindeplade, Øster Søgades Gymnasium
Mindeplade, Københavns Universitet.
Andet:
Begravet i Ryvangen.

Hansen, Agnes Jørgine Margrethe, f. Knudsen,

syerske, f. 11.9.1907 i Korup, d. 28.6.1944 i Ravensbrück.

F.: Hjulmand og husmand Rasmus Christian Knudsen, f. 16.2.1874 i Korup, d. 28.12.1947 i Gelsted, og hustru Karen Kirstine f. Nielsen, 20.2.1877 i Rynkeby-Ringe sogn, d. 15.3.1946 i Odense.

Gift 7.7.1927 med malersvend Thines Christian Hansen, f. 9.11.1901. (B.: D. 29.12.1931).

Medlem af Danmarks kommunistiske Parti.

Som medlemmer af partiet under Fyns distrikt deltog Agnes Hansen og hendes mand i dettes illegale arbejde, særligt bladarbejdet. Arresteret 16.11.1943 tillige med sin mand og gruppe og deporteret til Ravensbrück, hvor hun afgik ved døden.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 15.284
D.f.U., 30.233/44
UFF., 294.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 80.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen
Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København
Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Hansen, Anker,

handelsmedhjælper, f. 16.5.1917 i Sønderborg, d. 10.2.1944 ved Kollund Strandhotel.

F.: Norsk konsul, og grosserer Jes Christian Hansen, f. 19.1.1882, d. 16.9.1929 og hustru Christiane, f. Andresen 29.3.1888.

Tilknyttet sabotagegruppe i Sønderborg.

Realeksamen fra Sønderborg Statsskole 1934. Manufaktur-lære smst. Efter aftjent værnepligt ansat i bilfirma i Haderslev. Gik senere over i manufakturbranchen og var sidst ansat i sin farbroders forretning i Flensborg. Medlem af Frivilligt Dansk Drengforbund, KU, Dansk Samling, Nationalt Værn og ivrig terrænsportsmand.

Ved vinterkrigens udbrud i 1939 meldte han sig som frivillig. Efter hjemkomsten gik han ind i terrænsporten og blev hurtigt gruppefører. 1943 tilknyttet sabotagegruppe med bl. a. Hermann Boye Møller og Karl Marius Laursen (se disse). Deltog med gruppen i aktioner mod et snedkerværksted i Sønderborg og 31.1.1944 imod skrædderfirmaet „John“, der bl.a. leverede uniformer til tyskerne. Gruppen blev imidlertid forrådt af et medlem og 10.2.1944 fandt Gestapo frem til Anker Hansens og Karl Laursens opholdssted på hotellet i Kollund. Da de satte sig til modværge tilkaldtes en større styrke og under den påfølgende ildkamp, der varede en times tid, blev Anker Hansen ramt i underlivet og dræbt på stedet. Hans lig blev senere fundet nedgravet på den militære skydebane i Sønderborg og bisat på Sønderborg Ny Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 16.626
UFF., 297.
Kongelige Biblioteks samling af illegale tryk, biografier, Hermann M. Boye.
Litteratur:
Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480
Danmarks Frihedskamp, I, s. 228, 239.
Tidsskrifter:
Sønderborgsamfundet, 1945, s. 10
Nissumske Årbøger, 1945, s. 11
Dansk Idræt, 1945, nr. 10
Sønderjydsk Månedsskrift, 1945, s. 94
Information, 21.6.1944.

Avisstof:

Social-Demokraten, 16.5.1945
Morgenbladet, 16.5.1945
Jyllands-Posten, 26.6.1945
Jydske Tidende, 15.5., 16.5., 18.5., 23.5.1945
Aarhus Amtstidende, 22.5.1945
Flensborg Avis, 4.2.1949 (kronik)

Sønderjyden, 15.5., 23.5., 26.6.1945

Højmdal, 17.5.1945.

Minuenter:

Mindeplade, Strandvejen, Kollund
Mindeplade, Strandhotellet, Kollund

Mindeplade, Sønderborg Statsskole
Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Se biografi over: Hermann Boye Møller og
Karl Marius Laursen.

Hansen, Arne Ib Gottlieb,

*reservopolitibetjent, f. 2.4.1916 i Asminde-
rød, d. 5.5.1945 i København.*

F.: Bryggeriarbejder Anton Hansen.

*Gift 28.12.1940 med Sigrid Christensen, f.
29.1.1916. (B.: P. 19.1.1943).*

Tilknyttet Politiets modstandsgrupper.

Skolegang på Helsingør Gymnasium 1927
–30. Faglig uddannelse. Aftjente sin værne-
pligt ved Livgarden og udnævntes til sergent
ved 2. livgardebataljon 18.4.1939. 2.5.1942
ansat som reservopolitibetjent ved Køben-
havns amts nordre birk med station på po-
litigården i Gentofte. Senere forflyttet til
kystpolitiet i Helsingør. Efter alt at dømmes
tilknyttet en gruppe i Hellerup med forbin-
delse til Studenternes Efterretningstjeneste,
(der i samarbejde med Holger Danske og
Dansk-Svensk Flygtningetjeneste varetog det
meste af den illegale sundtrafik). Arresteret
i marts 1944 og idømt halvandet års tugt-
hus for illegal virksomhed. Sad først inter-
neret i Horserød, men overførtes derfra til
tysk tugthus, hvorfra han sendtes til for-
skellige tyske koncentrationslejre. Rømmet
under transport med Røde Kors fra Tysk-
land til Sverige i Korsør. Opsøgte sin gamle
gruppe og trådte med denne i aktion natten
til 5. maj. Blev herunder dræbt i Store Reg-
negade.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.155, 5378

D.f.U., 30.077/45

UFF., 298.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 157

Politiets Mindeblad, s. 22 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480

Håndbog for Hæren, 1946.

Tidsskrifter:

Helsingør Gymnasium, 1945–46, s. 5–6.

Avisstof:

Frederiksborg Amts Avis, 7.6.1945

Nordsjælland, 8.5., 2.7.1945

Morgenbladet, 12.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Teknisk Skole, Helsingør

Mindeplade, Helsingør Gymnasium

Mindeplade, Sergentskolen, Kronborg

Mindeplade, Politigården i Gentofte

Mindeplade, Officersskolen på Frederiksberg
Slot

Mindeplade, Sønderborg Kaserne

Mindeplade, Politigården, København.

Andet:

Begravet, Garnisons Kirkegård, KK-1-49.

Hansen, Arne Lützen,

*assistent, f. 27.7.1919 i København, d. 24.5.
1944 i Ryvangen.*

*F.: Direktør Ejnar Lützen Hansen, f. 31.8.
1897, og hustru Mary Franciska, f. 21.3.
1897.*

*Gift 4.6.1943 med Lissen Vasegaard, f. 22.9.
1920. (B.: D. 24.10.1943).*

Tilknyttet Holger Danske og S.O.E.

Skolegang på Hellerup Skole. Efter real-
eksamen rejseførerassistent. I 1937 ansat
ved Det danske Luftfartsselskab. Fra 1942
til sin arrestation i januar 1944 ansættelse
ved Telefoncensuren.

Fra foråret 1943 opbyggedes med støtte
fra den engelske faldskærmsorganisation
S.O.E. en række sabotagegrupper i Jylland.
En overordentlig anvendt kurér og en mand,
der i det hele taget kom til at spille en be-
tydelig rolle i hele det opbyggende arbejde,
blev Georg Brockhoff Quistgaard (se den-
ne). Foruden at deltage i arbejdet i Jylland,
ledede han sammen med Stig Jensen de tid-
ligste modtagelser på Sjælland. Arne Lüt-
zen Hansen blev draget ind i dette arbejde
og tillige knyttet til sabotagearbejdet i Hol-
ger Danske. Den 12.12.1943 arresteredes 3
danske faldskærmsfolk i en lejlighed i År-
hus. Katastrofen fik udløbere til både Køben-
havn og Lolland. Den 13.1.1944 slog Gesta-
po til i Viborg, Stoholm, Skive, i Køben-
havn og på Lolland. Georg Quistgaard har i
sin fængselsdagbog beskrevet arrestationen:
„Klokken 13 traf jeg Arne, som gik med til-
bage for også at drikke ægte kaffe. Så af-

talte jeg med Grethe at mødes kl. 17 på Rådhuspladsen, hvorpå Arne, Tutten og jeg gik hjem i Åbenrå og blev anholdt af fire tyskere og én dansker. Da jeg prøvede at løbe, blev der stor bestyrtelse, og en herre slog mig hårdt i tindingen ... så blev vi kørt bort, først jeg, og resten kender jeg ikke“. Arrestationen fandt sted i Georg Quistgaards lejlighed i Åbenrå nr. 10. Den 13.5. blev der ved en tysk krigsret afsagt dødsdomme over Arne Lützen Hansen, Georg Quistgaard, Monica Wichfeld og Carl Jørgen Larsen, der alle havde samarbejdet med faldskærmsorganisationen. Monica Wichfeld benådedes, men døde i tysk fængsel i februar 1945. De tre øvrige henrettedes, Arne Lützen Hansen den 24.5.1944.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 324

CK., 3.538

D.f.U., 30.085/44

UFF., 299.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 38–42 (foto)

Danmark under Jorden, s. 53

De fem lange Aar, II, s. 741

Georg Quistgaards Fængselsdagbog, s. 5

Poul Gerner Nielsen: Gæst hos Gestapo, København 1945, s. 5

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 476.

Tidsskrifter:

Danskeren, nr. 14, 9.6.1944, s. 1

Dansk Presstjänst, 27.1.1944.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Demokraten, 9.7.1945 (interview med Cecil Ryle)

Information, 29.8.1945

Politiken, 14.5.1944.

Monumenter:

Mindeplade, Hellerup Skole.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Hansen, Arne Mikael,

maskinmester, f. 12.6.1906 i Nr. Snede, d. 8.4.1945 i Neuengamme.

F.: Skræddermester Laurits Rasmus Hansen, f. 3.12.1880, d. 1.7.1956, og hustru Julie f. Nielsen, 30.11.1875, d. 13.12.1955.

Gift (1) oktober 1933 med Elna Kathrine Storgaard, (2) 21.9.1941 med Johanne Kir-

stine Cathrine Johansen, f. 2.6.1901. (B.: P. 15.7.1934, P. 12.3.1942).

Tilknyttet sabotagegruppe i Grindsted.

Maskinisteksamen 1926. 1928–32 maskinassistent og maskinmester i D/S „Torm“. 1932 håndværkerprøven. 1932–34 montør hos Bruun og Sørensen, Århus. Derefter maskinmester på Grindstedværket. Tilknyttet en af de seks sabotagegrupper i Grindsted. Som led i en arrestationsbølge i oktober 1944, der førte til oprivningen af modstandsbevægelsen i Grindsted, arresteredes Arne Hansen og lederen af gruppen, cand. pharm. Palle Hansen (se denne) 8.10.1944. Arne Hansen deporteredes til Neuengamme, hvor han døde som følge af en lungebetændelse.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 12.579

D.f.U., 30.893/45

UFF., 300.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 249 (dødsdato her angivet som 9.4.1945)

Danmarks Frihedskamp, I, s. 71.

Derfor måtte vi sejre, s. 281, 284–85, 309.

Tidsskrifter:

Maskinmestrenes Forening, s. 492.

Avisstof:

Kolding Folkeblad, 29.6.1945

Vejle Amts Folkeblad, 5.7., 7.7. (foto), 1945.

Monumenter:

Mindesten, Grindsted Kirkegård

Mindeplade, Grindsted Kirke

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografi over Palle Hansen.

Medlem af Grindsted KU.

Hansen, Arne Egon

kedelsmed, f. 5.3.1922 i København, d. 4.12.1943 smst.

F.: Edmund Christian Hansen, f. 20.12.1900 i København og hustru Atla Valborg Marie f. Jensen, 18.12.1902 smst.

Tilknyttet BOPA.

Medlem af Danmarks kommunistiske Parti. I forbindelse med en rekonstruktion af BOPA i vinteren 1942, efter at den første sabotagegruppe var blevet revet op, indtrådte Arne Hansen i en seksmandsgruppe.

Gruppen forøvede de første jernbanesabotager, bl.a. på kystbanen. Man havde ikke succes med sprængninger og gik over til at fjerne hele skinner. Arresteret 26.11.1943 som følge af en angivelse. Natten mellem 4. og 5. december 1943 skudt „under flugtfor-søg“ sammen med Aksel Eiler Andersen og Niels Nielsen (se disse).

KILDER:

Arkivstof:

ER., 2.315

D.f.U., 30.074/43

CK., 53.559

Pol. afd. F. ad 1200/46

UFF., 301.

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto)

Den illegale presse, s. 371.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10–38–4.

Hansen, Bjarne Louis,

stud. art., f. 22.6.1924 i København, d. 20.4.1945 ved Pilegården på hjørnet af Roskildevej og Brøndbyøstervej.

F.: Kedelpasser Carlo Louis Hansen, f. 10.5.1898 og hustru Ida Anna Emma, f. 26.7.1903.

Tilknyttet BOPA.

Skolegang på Sundparkens Skole. Realeksamen 1941. Læste derefter til student på Akademisk Kursus, senere på Ahms Kursus. Ved siden af sine studier havde han erhvervsarbejde som detektiv i DSB. Bjarne Louis Hansen blev tilknyttet BOPA's gruppe 1. Den 20.4.1945 blev han og tre andre sabotører fra BOPA involveret i en ildkamp med et par tyske officerer. Under skyderiet indtraf en afdeling tyske soldater i tre lastvogne og tog del i kampen. På den ene side af vejen befandt de tre kammerater sig. Efter at have tømt deres våben trak de sig tilbage, men ville ikke have haft store muligheder for at undslippe, hvis ikke Bjarne Louis Hansen, der lå i den anden vejside, pludselig havde givet ild med sin maskinpistol. Tyskerne måtte gøre holdt og koncentrere sig om den nye fjende. Herved lykkedes det de tre kammerater at slippe væk, mens Bjarne Louis Hansen dræbtes under den påfølgende skudveksling.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4.712

D.f.U., 30.405/45

CK., 53.563

UFF., 303.

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 18.7.1945

B.T., 18.7.1945

Information, 19.7.1945 (nekrolog)

Land og Folk, 18.7.1945

Nationaltidende, 18.7.1945

Roskilde-Tidende, 18.7.1945

Social-Demokraten, 19.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Sundparkens Skole

Mindesten på Roskildevej ved Pilegaard

Mindesten på Christmas Møllers Plads

Mindesten i krydset mellem Brøndbyøstervej og Park Allé ved kirken.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, litra R, nr. 240.

Hansen, Carl August Hans

Mandal,

montør, f. 26.8.1917 i København, d. 22.4.1945 på Kommunehospitalet i København.

F.: Chauffør August Peter Henry Hansen, f. 23.12.1888 i København, d. 7.11.1946, og hustru Dagmar Marie Erika, f. 23.11.1889 i Masned Sund, d. 8.12.1967.

Gift 6.7.1941 med Ruth Elly Hansen, f. 10.4.1920. (B.: D. 12.8.1945).

Tilsluttet modstandsbevægelsen under K.L. 5. 2. bataljon, 5. kompagni.

Sommeren 1944 knyttedes Carl Hansen til en militærgruppe på Frederiksberg. Carl Hansen var ansat i et firma i Frihavnen. Den 22.4.1945 dræbtes han af tyske vagtposter dér under afhentning af våben for sin gruppe.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.568

D.f.U., 30.404/44.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.7.1945.

Monumenter:

Mindesten på Christmas Møllers Plads i København.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, afd. 6, række 4, nr. 70-71.

Hansen, Christian Steffensen,

forstander for Gelsted Ungdomshjem, f. 16.1.1902 i Vilsted, Ålborg amt, d. 20.2.1945 på sin bopæl i Gelsted Ungdomshjem. F.: Gårdejer Niels Peter Hansen, f. 11.11.1851 i Vilsted, d. 8.10.1937 smst., og hustru Margrethe, f. 29.3.1865 i Tandrup, d. 28.6.1947 i Vilsted.

Gift 1.10.1935 med Maren Johanne Rasmussen, f. 1.7.1910. (B.: D. 17.5.1936, P. 12.5.1945).

Tilknyttet modstandsbevægelsen under Midelfart-afsnittet.

Efter endt skolegang, uddannet ved landbruget. Lærer 1927 fra Ranum Seminarium. Virkede i folkeskolen og ved forskellige ungdomshjem. 1932 ansat ved Gelsted Ungdomshjem først som lærer, siden som forstander.

Forstander Steffensen Hansen knyttedes i 1944 til det illegale arbejde, idet ungdomshjemmet med fordel lod sig udnytte som illegal adresse for eftersøgte modstandsfolk. Efter at en modstandsgruppe var blevet revet op i Udby, søgte flere modstandsfolk tilflugt på ungdomshjemmet. Rygterne herom foranledigede en tysk razzia på ungdomshjemmet den 20.2.1945. Tyske soldater og medlemmer af Birkedal-Hansen gruppen omringede stedet, og under flugtforsøg blev forstander Steffensen Hansen skudt ned. Hans lig blev den 2.9.1945 fundet nedgravet på Seden Skydebane og bisat på Gelsted Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 12.876

D.f.U., 30.927/45

UFF., 306.

Tidsskrifter:

Børnesagens Tidende, s. 80-84

Opdragelseshjemmet, 1945, nr. 18.

Avisstof:

Midelfart Venstreblad, 4.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Ranum Seminarium

Mindesten, Seden Skydebane

Mindesten på Gelsted Ungdomshjem
Mindesmærke på Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Gelsted Kirkegård, litra E, nr. 640.

Hansen, Christian Ulrik,

stud. theol., kornet, f. 26.5.1921 i Farsø, d. 23.6.1944 i Ryvangen.

F.: Gårdejer Arthur Jenning Hansen, f. 1897 i Amerika, d. 1960 i Hvornum, og hustru Kirstine Marie f. Nielsen, 1898 i Vannerup, Farsø sogn.

Gruppeleder i Holger Danske. Organisator af modtagegrupper i Nordjylland fra november 1943 til marts 1944.

I 1938 blev Christian Ulrik Hansen elev på Katedralskolen i Viborg. I de første gymnasieår søgte han gennem en omfattende læsning at finde et politisk og åndeligt ståsted. I vinteren 1940-41 fandt han dette ved en tilslutning til Dansk Samling, „hvis forkyndelse af en kristen danskhed, der krævede ubetinget indsats af den enkelte, uddybede hans bevidsthed om at handle i en politisk og åndelig fornyelsestjeneste. Med ildhu og alvor gik han op i det mangeartede arbejde for Dansk Samling“ (Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 413). I gymnasietiden deltog Christian Ulrik Hansen i terrænssport. Han og hans kammerater fik en militær træning hos den stedlige garnisons officerer. I 1942 blev han student. Gennem sin tilslutning til Dansk Samling var han kommet i kontakt med forstander Robert Stærmose på Støvring Højskole, og da Stærmose som kontaktperson for faldskærmsmanden Chr. Michael Rottbøll (se denne) deltog i planlægningen af den første våbenmodtagelse i landet, valgte han studenterne Erik Nyemann (se denne) og Christian Ulrik Hansen som hjælpere. Modtagelsen fandt sted natten til lørdag den 1.8.1942 på en hedestrækning vest for Farsø. Da en del af det nedkastede materiel kom i politiets besiddelse, rejste Christian Ulrik Hansen som kurér for Stærmose til København for at give Rottbøll oplysninger om politiets efterforskning. I efteråret 1942 var han nogle måneder lærer hos Stærmose og blev så begejstret for højskolen, at han tænkte på at blive højskolelærer; imidlertid immatrikulerede han sig som stud. theol. på

Århus Universitet på Stærmoses råd, men han opgav at studere, og lagde i stedet planer for en uddannelse som højskolelærer.

Christian Ulrik Hansen blev da indkaldt som værnepligtig, først i Odense, men senere kom han på kornetskole i Næstved, og her blev han den 29.8.1943 interneret. Før interneringen deltog han i udsendelse af det illegale blad „Dannevirke – et værn mod vold fra syd“. Der udkom dog kun et nummer i juli. Christian Ulrik Hansen skrev de ledende artikler. Under interneringen dannede han sammen med kornetkammerater en sabotagegruppe, og det lykkedes denne gruppe at udsmulge våben fra kassernen. Da interneringen ophørte i oktober 1943, tog denne gruppe til København, og med Christian Ulrik Hansen som gruppeleder, tilsluttede man sig Holger Danske. Gruppens første aktion fandt sted i samarbejde med „John“ og „Flammen“ mod et autoværksted. I tiden indtil nytår udfoldede denne gruppe (nr. 4) stor aktivitet. Ved siden af sabotagearbejdet skrev Christian Ulrik Hansen til illegale blade, men hans væsentligste indsats i modstandskampen blev hans organisering af modtagegrupper i Nordjylland. Allerede fra november 1943 rejste han i perioder til Jylland, uden at hans gruppekammerater vidste, hvad han foretog sig. Han udnyttede sine kontakter i Dansk Samling til organisering af modtagegrupper. Efter arrestationen i december 1943 af tre faldskærmsfolk i Århus og den deraf følgende oprulning af modstandsarbejdet, blev han godsejer Flemming Junckers nærmeste medarbejder. I den korte tid, han virkede, fik han arrangeret tre-fire modtagelser, hvor der blev nedkastet to faldskærmsmænd og et antal containers. I slutningen af februar måned skete en række arrestationer i Nordjylland blandt de grupper, han havde organiseret. Christian Ulrik Hansen, som på dette tidspunkt var i København, rejste straks til Ålborg for at søge at redde stumperne. Her blev han den 29.2.1944 arresteret på banegården under et illegalt møde med Poul Ib Gjessing (se denne). Da hans gruppekammerater i Holger Danske hørte om hans arrestation, rejste de til Ålborg for at befri ham fra arresten i Kong Hans Gade, men han var afslog. Forklaringen på hans afslag finder man i et illegalt brev, som han skrev i Vestre Fængsel:

„- derfor måtte jeg blive, ... – jeg var bundet af min Pligt imod de Mennesker, der sad i samme Sag. Denne Pligt blev jeg først befriet fra ved Dommen igår. Jeg kunne blive med så meget desto større Ro, som jeg på daværende Tidspunkt var klar over, at Gestapo ikke kunde få mig til at tale ved Brug af deres særlige Metoder. Men Tak for jeres Troskab – og undskyld“. (Den illegale presse 1940–45, s. 474). Dette og andre illegale breve, som han skrev i sit fangenskab, blev efter hans død udsendt på illegale forlag. Den 19.6.1944 blev der ved den tyske krigsret i København afsagt dødsdom over ham, fem medlemmer af Aarsgruppen samt to modstandsfolk fra Aalborg, Poul Ib Gjessing og Hans Jørgen Henriksen. Den 23.6.1944 blev de otte henrettet i Ryvangen. Disse henrettelser – det første større antal henrettelser indtil da – var tyskernes repressalie for én af de største sabotageaktioner under krigen: BOPA's sabotage den 22.6.1944 mod „Riffelsyndikatet“. Efter befrielsen blev Christian Ulrik Hansens lig fundet i Ryvangen, og den 9.7.1945 bisat fra Domkirken i København sammen med „de elleve“ fra Shellhuset. Fem af „de elleve“ var hans gamle gruppekammerater fra Holger Danske. Den 29.8.1945 blev han begravet i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

Rigsarkivet: Toldstrups arkiv: Korrespondance med England 1944–45, korrespondance mellem Toldstrups hovedkvarter og Mandarinen.

Else Gjessings beretning, Per Jepsens beretning, Mogens Staffeldts beretning.

Litteratur:

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 179, 230, 376, 413

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 53, 175, 180, 190

Da Danmark kaldte, s. 152–154, 197–200

Danmarks Historie, XIV, s. 212, 215

Danmark under Jorden, s. 54

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 62–64 (foto)

Århus under Besættelsen, s. 277, 328

De fem lange Aar, II, s. 764

De sidste Breve, s. 39–40

Den illegale presse, s. 474–475

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 476

Hemmelig Alliance, I, s. 22, 157, 282–285, 295

De sidste Timer, s. 55–57 (foto)

Danmarks Frihedskamp, s. 183, 482, 626, 956
Hvidstengruppen, s. 89–95 (foto)

Kontakt med England, s. 162–163, 262
 Håndbog for Hæren, 1946
 Niels Jydes Breve, s. 147–149
 Uden Kamp – Ingen Sejr, s. 45–50, 139
 Vor Vej til 5. Maj. Nordjylland gennem fem
 Krigsjaar i Tekst og Billeder, s. 10, 303–304
 46 Navne, (foto)
 Den danske Kirke under Besættelsen, s. 229
 Robert Stærmoser: Christian Ulrik Hansen
 Rottbøll, s. 74–76
 De illegale, 1. del, mange steder
 Danmarks besættelse, s. 219ff.
 Modstandsbevægelsen i Viborg, s. 179–80
 Gruppe Nr. 4.
 Alfred Saabye: Himmerlands Søn. Løgstør, 1946
 En sidste Hilsen fra en dansk Patriot
 Støvring Højskoles Årsskrift, 1945
 Brande Efterskoles Årsskrift, 1945.
Tidsskrifter:
 Friheden, 1944, nr. 9
 Frit Danmark, 1945, 4. årg. nr. 7
 Menighedsbladet, 1945, 19.8. nr. 33
 Indre Missions Tidende, 1945, nr. 42
 Danskeren, 1945, 7. årg. nr. 9
 Dansk Politik, 16.2.1946, 6.4.1946
 Pigtråd, 1954, nr. 7
 Catolica, 1946, 3. årg., s. 136–138, 159
 Dansk Ungdom, 1945, nr. 44
 Det tredje Standpunkt, 1946, nr. 1
 Præsteforeningens Blad, 1946, nr. 18
 Nationalt Værn, 1945, nr. 7
 De unges Blad, 1945, nr. 16
 Centrum, 1945, nr. 5–6
 Nær og Fjern, 1945, nr. 13
 Information, nr. 207, 24.6.1944
 Fri Presse, 6.8.1944, nr. 6
Avisstof:
 Demokraten, 29.8., 30.8.1945
 Information, 16.6., 7.7., 9.7., 29.8.1945
 Jyllands-Posten, 30.8.1945
 Morgenbladet, 17.6., 23.6., 5.7.1945
 Nationaltidende, 17.6.1945
 Social-Demokraten, 6.7.1945
 Viborg Stifts Folkeblad, 8.5., 11.5., 16.7.,
 21.8.1945
 Aalborg Amtstidende, 28.5., 31.5.1945
 Aalborg Stiftstidende, 5.5., 13.5., 26.8.1945.
Monumenter:
 Mindeplade på Odense Kaserne
 Mindeplade, Sergentskolen, Kronborg
 Mindeplade, Århus Universitet
 Mindesten på Hylkedam pr. Gelsted, Fyn
 Mindeanlæg i Farsø
 Mindeplade i Klejtrup Kirke.
Andet:
 Begravet i Ryvangen.
 Se biografier over: Holger Danske-folk:
 Preben Hagelin, Erik Nyemann, Eduard Frederik
 Sommer, Per Sonne, Kaj Holger Schiøth.
 Aarsgruppen: Emil Balslev, Jens Peter Funch

Lind, Børge Johannes Lauritzen, Michael Westergaard Jensen og Jørgen Rydder.
 Poul Ib Gjessing og Christian Michael Rottbøll.

Hansen, Edwin Alfred,

blikkenslager, f. 15.2.1924 i Roskilde, d. 12.6.1945 smst.

F.: Murer Valdemar E. G. F. Hansen, f. 1893 i Roskilde og hustru Marie Krestine, f. 1893 i Roskilde, d. 1963 smst.

Tilknyttet sabotagegruppe i Roskilde.

Skolegang på Hedegram Skole. Efter real-eksamen udlært som blikkenslager. Deltager i en række sabotager. Dræbt under vagttjeneste på Sct. Jørgensbjerg Skole i Roskilde, da han ved nattetid ikke reagerede på tilråb fra andre ved skolen posterede vagter.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 308 A

Avisstof:

Roskilde Tidende, 12.6., 16.6.1945

Ekstra Bladet, 12.6.1945

Berlingske Tidende, 12.6.1945.

Andet:

Begravet, Østre Kirkegård, Roskilde, 29 I 4.

Hansen, Ejnar Hans,

handelsgartner, f. 4.1.1914 i Ullerup, d. 5.5.1945 på Amagerbrogade ud for Amagerbanken.

F.: Landmand Berthel Valdemar Hansen, f. 10.3.1888 i St. Magleby, d. 19.8.1920 i Ullerup, og hustru Anna Hansine f. Larsen, 26.4.1887 i Ullerup, d. 2.11.1918 smst.

Gift 24.5.1941 med Minna Alma Hoielt, f. 24.7.1915 i København. (B.: D. 4.6.1942).

Tjenstgørende ved 3. bataljon, 3. kompagni under Slotsholmsdetachementet.

Ejnar Hans Hansen drev et handelsgartneri på Amager og var medlem af de to skytteforeninger „Amagerlands Skytteforening“ og „Ullerup selskabelige Skytteforening“. Fra disse skytteforeninger rekrutteredes den illegale militære enhed „Skytteforeningsbataljonen“. Bataljonen henhørte organisatorisk under Slotsholmsdetachmentet, der ved befrielsen var udset til at besætte Christiansborg. Natten mellem den 4. og 5.

maj 1945 modtog enhederne besked om at samles på Slotsholmen. Ejnar Hans Hansen fulgte med sit kompagnis ammunitionsvogn, da den på Amagerbrogade blev udsat for beskydning af Hipo-folk, hvorved han dræbtes.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4.607

D.f.U., 30.153/45

CK., 53.578

UFF., 308

Rigsarkivet: Arkivalier vedrørende 02 (Slots-
holmsdetachementet og Amalienborgstyrken).

Tidsskrifter:

Amagerlands Skytteforening, juni 1945

Dansk Idræt, 1945, nr. 6.

Avisstof:

Nationaltidende, 12.5.1945.

Monumenter:

Mindesten på Christians Møllers Plads, Køben-
havn.

Andet:

Begravet, Tårnby Kirkegård, litra D., nr. 30.

Hansen, Ejnar Pinborg,

*prokurist, f. 2.10.1898 i Boeslunde, d. 19.4.
1945 i Ramløse i Sverige.*

*F.: Førstelærer Hans Jørgen Hansen, f.
15.8.1868, d. 13.5.1949 og hustru Rosa
Laura f. Pinborg, 3.4.1873, d. 3.4.1933.*

Tilknyttet modstandsgruppe i Ålborg.

1930 ansat som medarbejder i firmaet
Knud Engsig's Boghandel i Ålborg. Senere
prokurist samme sted. Lærerhjemmet var ra-
dikalt. Han selv blev konservativ og deltog
under 1. verdenskrig som frivillig i Sorø
Amts Rekyllkorps.

Nærmere oplysninger om Ejnar Pinborg
Hansens virksomhed i modstandsbevægelsen
er ikke kendt. Han arresteredes i okt. 1944
under en Gestaporazzia i firmaet. Efter et
kort ophold i fængslet i Ålborg blev han ført
til Frøslev. Lige før jul overførtes han til
Neuengamme, hvor han pådrog sig en al-
vorlig ernærings sygdom, der var skyld i hans
død, kort efter han var blevet overført til
Sverige med Røde Kors.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., nr. 309.

Litteratur:

Helvele har mange navne, s. 224.

Avisstof:

Aalborg Amtstidende, 20.5., 31.5.1945.

Andet:

Begravet, Boeslunde Kirkegård, nr. 67 G.

Hansen, Eli Skjold,

*elektriker, f. 22.7.1914 i København, d. 7.9.
1942 i Oslo i Trandumskogen.*

*F.: Julius Hansen, f. 3.1.1870, og hustru
Dagmar, f. 15.9.1875, d. 14.1.1943.*

Gift 1939 med Edel Hansen, f. 29.2.1920.

(B.: P. 18.9.1940).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Norge.

Bosat i Norge 1915. Arresteret af tysker-
ne i august 1942 efter en angivelse for at
have frarøvet tyskerne våben. Henrettet
ved skydning ved Trandumskogen.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 310

ER., 16.081.

Andet:

Begravet i Norge.

Hansen, Erik Stibolt,

*kontorassistent, f. 16.3.1922 i Bagsværd, d.
24.3.1945 på Buddinge Torv.*

*F.: Malermester Robert Hansen, f. 22.6.
1884, d. 29.12.1961 og hustru Marie f. Pe-
dersen, 7.10.1893.*

Tilknyttet modstandsgruppe i Buddinge.

Skolegang på Lyngby Statsskole.

Sammen med fem-seks andre unge men-
nesker havde Erik Hansen deltaget i et
gruppemøde, da de blev anholdt under en
Hiporazzia på Buddinge Torv. De bar vå-
ben på sig. For øjnene af de øvrige måtte
Erik Hansen træde ud af rækken, hvorefter
han blev dræbt af Hipofolkene ved et nakke-
skud. De øvrige blev ført til afhøring på Dag-
marhus og overførtes derfra til Frøslev-
lejren.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 311.

Litteratur:

Statsskolen i Lyngby, 1945-46, s. 50.

Tidsskrifter:

Roning, 1945, nr. 6, (foto).

Monumenter:

Mindeplade på Lyngby Statsskole.

Mindeplade, Gladsaxe Rådhus

Mindeplade i Ryvangen

Andet:

Begravet, Sorgenfri Kirkegård, I-20-53.

Hansen, Evald,

mekaniker, f. 29.2.1916 i Tirslund, d. 11.12.1944 i Hamburg.

F.: Murer Thomas Hansen, f. 1892 i Bivager og hustru Marie Hansine f. Kock, 1892 i Nustrup.

Gift 14.12.1938 med Gudrun Marie Hansen, f. 20.11.1919 i Bevtoft. (B.: D. 19.2.1939, D. 3.5.1941, D. 17.12.1943).

Tilknyttet gruppe i Haderslev under region III.

I januar 1944 fik Evald Hansen kontakt med lederen af en gruppe i Haderslev, Hermann Schlosser, der af regionsledelsen havde fået til opgave at organisere sabotagegrupper i amtet. I den første våbenfattige tid reparerede Evald Hansen en del pistoler og samlede en gruppe bestående af 8 medlemmer. Senere, da våbenleveringerne begyndte, var han med ved alle våbentransporterne og uddannede samtidig sin gruppe i brugen af våben og sprængstof. Den 30.4.1944 forøvede han med denne gruppe sabotage mod nogle kabler og ledninger. Allerede i juni 1944 blev han arresteret som led i en totaloprydning af grupper i Haderslev Amt. Efter en dags skarpt forhør på kasernen i Haderslev blev han ført til Staldgården i Kolding, hvor han også blev udsat for meget hårde forhør. Efter først at have været i Horserød, 13.8.1944 overført til Frøslev. Den 15.12.1944 deporteret til Neuengamme. Død under udkommando i arbejdslejren Spaldingstrasse i Hamburg.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 14.404

D.f.U., 30.372/44

UFF., 312.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 194.

Tidsskrifter:

Sønderjydske Månedsskrift, 1945, s. 92

Haderslevsamfundets Årsskrift, 1945.

Avisstof:

Jydske Tidende, 30.5.1945

Dannevirke, 30.5., 6.6., 11.6.1945.

Monumenter:

Mindesmærke, Skamlingsbanken

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografi over Erik Gustav Daniel Petersen og Hermann Schlosser.

Hansen, Hans Dusinius,

støberiarbejder, f. 27.6.1902 i Haldagerlille sogn, Sorø amt, d. 6.5.1945 i Korsør.

F.: Gårdbestyrer Hans Peter Hansen og hustru Kristine f. Olsen.

Gift 10.4.1924 med Ingeborg Kristine Pedersen, f. 12.8.1904.

Tilknyttet illegalt bladarbejde i Korsør.

Hans Hansen var tilknyttet distributionen af illegale blade i Korsørområdet. Den 5. maj 1945 trådte han ind i de væbnede grupper og dræbtes den følgende dag ved et vådeskud i frihedsbevægelsens vagtlokale på Korsør Rådhus.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.262

D.f.U., 30.194/45

UFF., 315.

Avisstof:

Korsør Avis, 7.5., 9.5., 28.6.1945

Randers Dagblad, 7.5.1945

Sorø Amtstidende, 7.5.1945.

Andet:

Begravet, Korsør Kirkegård, C3 a, 3. række, nr. 34.

Hansen, Hans Nelius Ebbe Rudolf,

bankdirektør, f. 1.8.1890 i Eskildstrup, d. 12.4.1945 i Neuengamme.

F.: Smed Hans Christian Hansen og hustru Karen Marie f. Nielsen.

Illegal vært. Tilknyttet Frit-Danmark-gruppe i Esbjerg.

Realeksamen fra Nykøbing. Banklære smst. 1919 bankfuldmægtig i Holbæk, 1922 kontorchef i Grenå, 1930 direktør for Landmandsbanken i Esbjerg. Støttede modstandsbevægelsen økonomisk. April 1944 interne-

ret i Horserød som sigtet herfor, men løsladt. Hos bankdirektør Hans Hansen boede kaptajnløjtnant Gabriel Jensen, der arbejdede i amtet som militær rådgiver for modstandsbevægelsen. I oktober 1944 blev han efter en kort ildkamp arresteret hos bankdirektør Hansen, der ligeledes blev arresteret for at have huset ham. De førtes til Gestapos hovedkvarter i Kolding og derfra til Frøslev. 12.1.1945 blev Hans Hansen deporteret til Neuengamme, hvorfra han kom på udkommando til Dessauer Ufer. Tilbageført til Neuengamme gennem Bullenhuser Damm. Død i Neuengamme 12.4.1945.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 316.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, I, s. 58, 60
Helvede har mange navne, s. 235
46 Navne, s. 59.

Avisstof:

Sydvestjylland, 8.5.1945
Vestjyden 8.5., 10.5.1945
Vestkysten, 10.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Landmandsbanen i Esbjerg
Mindesmærke, Skamlingsbanen.

Andet:

Begravet, Ålborg almindelige Kirkegård, urne nr. 1-342.

Hansen, Hans Thorkild,

reservopolitibetjent, f. 14.8.1920 i Egeslevmagle, Sorø amt, d. 16.4.1945 ved Skodborghus, Vejen sogn, Ribe amt.

F.: Boelsmand Niels Christian Hansen, f. 12.3.1892 og hustru Karen Marie, f. 4.3.1896.

Medlem af jernbanesabotagegruppe i Askov.

Uddannet som landmand. Fra 1941 til 1942 på Rødding Højskole. Medlem af VU. Da han ikke så nogen udvej til at blive selvstændig, søgte han ind i politiet. Fra 1943 gjorde han tjeneste på Politikasernen, Søgårdhus, og blev den 1.2.1944 forflyttet til jernbanebevogtningen i Padborg. Efter politikorpsets opløsning søgte han til Brejtdablik Højskole og blev her medlem af „Askovgruppen“. Askov-gruppen blev ledet af løjtnant Niels Fenger og beskæftigede sig hovedsageligt med jernbanesabotage. Den hav-

de blandt andet sin andel i de mange banesprængninger, som for en tid næsten helt lammede trafikken på strækningen Esbjerg-Lunderskov. Hen under aften den 16.4.1945 kørte Hans Thorkild Hansen sammen med Peter Cornelius Madsen (se denne) og en anden kammerat fra Askov ud for at udføre jernbanesabotage. På cyklerne medførte de mapper med maskinpistoler og sprængstof. Ved krydset mellem landevejene Ribe-Kolding og Skodborg-Vejen blev gruppen råbt an af en tysk motoriseret patrulje. Gruppen vendte om og søgte dækning bag en roekule på en mark. Her kom det til en heftig ildkamp, hvorunder Hans Thorkild Hansen og Peter Cornelius Madsen begge dræbtes, medens kammeraten blev hårdt såret. Hans Thorkild Hansens og Peter Cornelius Madsens lig blev ført til hovedkvarteret i Bakkely Skole og senere nedgravet i Grønvang Skov ved Vejen. Efter befrielsen blev stedet, hvor de to frihedskæmpere var begravet, indviet.

KILDER:

Arkivstof:
D.f.U., 31.689/45
UFF., 318.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, I, s. 71
Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480
Politiets Mindeblad s. 23.

Tidsskrifter:

Dansk Udsyn, 1946, s. I-VI, VII-IX
Dansk Folkestyre, 1945, nr. 10-11, s. 120-121, nr. 18, s. 219
Askov-lærlinge (Elevforeningens Årsskrift) 1945, s. VII-IX
N.I.F. (Nykøbing Mors Idrætsforening), 1945, nr. 7.

Avisstof:

Folkebladet (Vejen Folkeblad), 5.5., 7.5., 18.6.1945
Fyns Tidende, 20.6.1945
Kolding Folkeblad, 5.5., 19.6.1945
Kolding Socialdemokrat, 12.5., 9.6., 13.6., 18.6.1945
Sorø Amtstidende, 4.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Holbæk Kaserne
Mindeplade, Askov Højskole
Mindeplade, Politigården, København
Mindsten, Hyllested pr. Dalmose
Mindesmærke, Skamlingsbanen.

Andet:

Begravet i Grønvang Skov ved Vejen.
Se biografi over Peter Cornelius Madsen.

Hansen, Harry Cecil,
*automekaniker, f. 17.7.1918, d. 14.2.1945 i
Odense.*
*Gift 4.7.1943 med Vibeke Hansen, f. 24.10.
1920. (B.: D. 11.11.1944).*

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Odense.

Harry Cecil Hansen var ansat som mekaniker ved Post- og Telegrafvæsenet i Odense. Han var tidligere sergent, medlem af Forsvarsbrødrene og KU. Harry Hansen var desuden ivrig spejder og tropsfører i Det danske Spejderkorps. I Odense blev han tilknyttet modstandsstyrkernes 6. kompagni. Den 14.2.1945 deltog han i en aktion i ejendommen Brogade 3 i Odense. Det udviklede sig til ildkamp, hvorunder Harry Cecil Hansen dræbtes og en kammerat såredes.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 13.959

UFF., 319.

Litteratur:

Træk fra Odense, s. 143

Da Danmark kaldte, s. 79

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480.

Tidsskrifter:

Underofficeren, 1945, nr. 6, 1946, nr. 1

Odense Forsvarsbroder, 1946, nr. 1 og 3

Underofficeren, 1945, nr. 6 (foto)

Idrætsforeningen „Posten“, 1945, nr. 7 (foto)

Håndbog for Hæren, 1946

Dansk Idræt, 1945, nr. 10

Spejdersport, 1945, nr. 9

Spejdernes Magasin, 1945, nr. 9.

Avisstof:

Fyens Tidende, 12.5., 18.5.1945

Fyens Stiftstidende, 18.5.1945

Social-Demokraten, 12.5.1945

Morgenbladet, 12.5.1945

Nationaltidende, 12.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Hylkedam pr. Gelsted, Fyn

Mindesten, Odense Stålskibsværft

Mindesten, Seden Skydebane.

Andet:

Begravet, Odense Assistens Kirkegård, Æ 147 S.

Hansen, Harry Christian,

*maler, f. 8.7.1902 i Vejle, d. 10.3.1945 i
Polen.*

*Gift 21.11.1931 med Karla Laurine Marie
Lund, f. 4.9.1907. (B.: P. 29.2.1932, P. 25.2.
1934).*

Harry Hansen deltog som medlem af Danmarks kommunistiske Parti i dettes illegale arbejde i Vejle under besættelsen, særligt i forbindelse med fremstilling og fordeling af illegale blade. 29.5.1942 arresteret af dansk politi for illegal virksomhed og indsat i Vestre Fængsel. Senere overført til Horserød og i begyndelsen af oktober 1943 deporteret til Stutthof i Polen. Under evakueringen af lejren ved den russiske fremmarch i marts 1945 dræbt under march af det tyske vagtmandskab.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 12.104

D.f.U., 30.737/45

UFF., nr. 320.

Litteratur:

Derfor måtte vi sejre, s. 264

Helvede har mange navne, s. 89, 96.

Tidsskrifter:

Jul i Vejle, 1945, s. 11–12 (foto)

Pigråd, 1948, nr. 7, s. 6 (foto).

Avisstof:

Vejle Amts Folkeblad, 23.7.1945.

Monumenter:

Mindesten på Nordre Kirkegård i Vejle

Mindeplade på Langelinie Skolen i Vejle

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet i æresgrav på Nordre Kirkegård i Vejle, IX-d.19–20.

Hansen, Harry Otto,

*skibsbygger, f. 1.8.1908 i Skibbinge, d. 11.5.
1945 på Lazarettet i Helsingborg, Sverige.*

*Gift 12.11.1933 med Sylvia Adelheid Bergemann, f. 27.11.1909. (B.: D. 18.3.1934,
P. 31.10.1937, D. 1.7.1939).*

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Odense.

Harry Hansen, der var ansat som skibsbygger på skibsværftet i Odense, var medlem af det kommunistiske Parti og tilknyttet en illegal DKP-bladgruppe i Odense, der udgav bladet „Trods alt“. I marts 1944 beslaglagdes trykkeriet af Gestapo, og flere gruppe-medlemmer blev arresteret, blandt andet dens leder, Aksel Ejler Andersen (se denne). Den 24.11.1944 blev Harry Hansen arresteret og sigtet for deltagelse i våbenmodtagelse, indsamling af penge til modstandsbevægelsen og illegal bladvirksomhed.

Han førtes til Frøslev og deporteredes derfra til Neuengamme, hvor han pådrog sig en dobbeltsidig lungebetændelse og dysenteri, som efter hans overførsel med Røde Kors-transporterne til Sverige i april 1945 medførte hans død.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 13.960

D.f.U., 30.444/45

UFF., 321.

Litteratur:

Besættelsestidens illegale blade og bøger, s. 155

Helvede har mange navne, s. 243

Den illegale presse, s. 563.

Avisstof:

Næstved Avis, 21.6.1945

Næstved Tidende, 20.6., 25.6.1945

Fyns Tidende, 20.5., 19.6., 22.6.1945

Fyens Stiftstidende, 19.6., 22.6.1945.

Monumenter:

Mindesten, Odense Stålskibsværft

Mindeplade, Svendborg Skibsværft

Mindeplade, Absalonsgade 26, Odense

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Fredens Kirkegård, Odense, K 66.

Se biografier over Aksel Ejler Andersen og Albert Andersen.

Hansen, Henning Børge,

undergruppeløber i CB, f. 29.1.1925 i

Hundstrup, d. 28.3.1945 i Ryvangen.

F.: Afdelingspolitiasistent Andersen.

Tilknyttet sabotagegruppe i Nyborg.

Efter skolegang på Nyborg Realskole blev han som ganske ung optaget i CB-politiet i Nyborg. Efter CB-politiets ophævelse, fortsatte han i Statens civile Luftværn til sin arrestation. Medlem af Det konservative Folkeparti. Henning Børge Hansen var sammen med Bent Christensen og Bent Stentoft (se disse) tilknyttet en sabotagegruppe i Nyborg. Gruppen medvirkede ved flere våbenmodtagelser. Efter en jernbanesabotage den 10.3.1945 arresteret og henrettet i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.222

D.f.U., 30.649/45.

UFF., 322

Litteratur:

De sidste Timer, s. 162–163 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 925

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 476.

Tidsskrifter:

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3

Nyborg private Realskole, 1946.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1946

Nationaltidende, 23.6.1945

Børsen, 5.5.1945

Politiken, 4.4.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Rådhuset i Nyborg

Mindeplade på den private Realskole i Nyborg

Mindeplade i Ryvangen

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Nyborg gamle Kirkegård, afd. 6, nr. 622–23–24–25.

Se biografier over Bent Christensen og Bent Stentoft.

Hansen, Henning Erling,

gartner, f. 29.6.1916 i Skelskør, d. 19.3.1945 på Brorupgård ved Havrebjerg.

F.: Bagermester Niels Hansen, f. 1875 i Skelskør, d. 1932 i København, og hustru Emilie Tripsen f. Larsen, 1891, i Glænø, d. 1967 i Slagelse.

Gift 14.8.1937 med Anna Kathrine Jørgensen, f. 27.10.1914 i Nordrup. (B.: D. 15.5.1940, D. 18.6.1942, P. 2.3.1944).

Tilknyttet Frit Danmark.

Det illegale blad „Frit Danmark“ blev mangfoldiggjort decentraliseret. En række faglige kredse besørgede trykning og videre distribution. I København havde Frit Danmark en handels- og kontoristgruppe, der oprettede kontaktgrupper i Slagelse og i Hillerød. Henning Erling Hansen havde tilknytning til Slagelse-gruppen.

Henning Erling Hansen, der var medlem af Danmarks kommunistiske Parti, deltog ligeledes i det illegale arbejde, der organiseredes inden for partiets rammer fra foråret 1944. Sammen med sin gruppe opholdt Henning Erling Hansen sig en dag i et hus i Ollerup, hvor modstandsbevægelsen opbevarede våben. Her blev gruppen overrasket af tyskerne, men undslap under ildkamp. Henning Hansen søgte tilflugt hos sin svoger. Tyskerne ankom imidlertid hertil for at efter-

søge Henning Hansen, og da han i skyndingen ville gribe efter sin maskinpistol, hang den fast i et tæppe, hvori den var indsvøbt, hvorved et skud gik af og ramte ham i hovedet. Han var død på stedet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 11.449

D.f.U., 30.192/45

UFF., 323.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 418

Besættelsestidens illegale blade og bøger, 1940-45, s. 87.

Avisstof:

Sorø Amtstidende, 20.7., 30.8.1945

Vestsjællands Socialdemokrat, 9.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindesten foran Sct. Mikkel's Kirke i Slagelse.

Andet:

Begravet, Sct. Peters Kirkegård, Slagelse, afd. F, nr. 57.

Se biografi over Rune Eigil Espetvedt.

Hansen, Henning Steen Aage,

savskærer, f. 19.11.1918 i Hillerød, d. 22.12.1944 i Vanløse.

F.: Rangermester Ejnar Vilhelm Hansen, f. 9.4.1885 i København, og hustru Mariane Hansen f. Sørensen, 27.9.1896 i Faxe, d. 1956.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Hillerød og BOPA.

Skolegang i Nyhuse Kommuneskole. Derefter slagterlære, men fuldførte ikke læretiden af helbredsgrunde. Forskellige arbejdspladser, hjælpearbejder ved DSB, sidst savskærer på Hillerød Savværk. Medlem af DSU, senere af Danmarks kommunistiske Parti. Stod foran aftjening af sin værnepligt, da den tyske besættelse fandt sted. Indkaldelsesordren annulleredes til fordel for CB-tjeneste. Involveredes i illegalt arbejde i Hillerød, men måtte eftersøgt „gå under jorden“ i 1944. Han flyttede til København og tilknyttedes BOPA. Dræbt under aktion imod en stikker.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 9.972

D.f.U., 30.303/44

UFF., 324.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Hillerød Gl. Kirkegård, afd. G., nr. 119.

Hansen, Ib Holm,

kunstmaler, f. 15.2.1928 i Kolding, d. 21.3.1945 i Hannover-Stöcken.

F.: Kunstmaler Thorvald Christian Hansen, f. 4.8.1895, d. 16.2.1945, og hustru Emma Augusta f. Holm, 5.6.1903.

Tilknyttet illegalt bladarbejde i Århus.

På trods af sin unge alder havde Ib Holm Hansen udstillet to gange som maler på efterårsudstillingen „Den Frie“. Sammen med faderen og en ældre broder tilknyttet DKP's illegale parti- og bladarbejde. Broderen var desuden tilknyttet Willy Samsings sabotagegruppe. Den 6.6.1944 arresteredes redaktøren af „Århus Ekko“, faderen Thorvald Hansen og hans to sønner. Ib Holm Hansen kom til Horserød 22.6.1944 og derfra til Frøslevlejren, hvorfra han den 6.10.1944 deporteredes til Tyskland. Død af blyforgiftning under tvangsarbejde på en akkumulatorfabrik i Hannover-Stöcken.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 11.450, 11.476

UFF., 355

Frihedsmuseets arkiver, nr. 7/65: Frøslev Beretninger.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 191 (heri tegninger udført af vennen, René Ramage)

På det tyske slavemarked, s. 112-113

Erindringer og Indtryk fra Frøslev, s. 6

Den illegale presse, s. 563-564

Besættelsestidens illegale blade og bøger, 1940-45, s. 40

Århus under Besættelsen, s. 243, 268, 328.

To Malere, Århus 1946. (Udførlig biografi, foto)

Tidsskrifter:

Dansk Politik, 6.4.1946

Information, 24.6.1944, nr. 207, 18.4.1945, nr. 459

Morgenbladet, 19.4.1945.

Aviser:

Århuus Stiftstidende, 6.5.1945

Nationaltidende, 11.9.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Samsøgades Skole, Århus
Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København
Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografi over Thorvald Christian Hansen,
Ejnar Lundvang og Willy Samsing.

Hansen, Johan,

skibsfører, f. 19.8.1911 i Tranebjerg på
Samsø, d. 13.3.1945 i Neuengamme.

F.: Sømand Hans Carl Frederik Hansen, d.
21.7.1959 og hustru Lavra Wilhelmine Jør-
gensen, d. 3.8.1923.

Gift 7.6.1936 med Anna Marie Myhldorf
f. Egeriis, 3.7.1918. (B.: D. 29.3.1936).

Tilknyttet de illegale transportruter.

Johan Hansen var ejer af et vragsfisker-
fartøj med hjemsted i Dragør. Johan Han-
sen lagde ikke skjul på sit nationale sindelag.
Allerede i 1940 blev der rejst en sigtelse
imod ham for fornærmelse mod den tyske
værnemagt. Med sit fartøj foretog Johan
Hansen illegale transporter til Sverige,
blandt andet i samarbejde med Studenternes
Efterretningstjeneste. Igennem sin virksom-
hed som vragsfisker havde Johan Hansen på
legal vis lejlighed til at erhverve store
mængder sprængstof. Efter Johan Hansens
arrestation den 29.7.1944 blev han anklaget
for at have medvirket ved illegale trans-
porter og for at have udleveret sprængstof
til modstandsbevægelsen. (Det er muligt, at
Johan Hansen har haft forbindelse med Hol-
ger Danske, der netop benyttede sig af et
vragsfiskerfirma for at skaffe de nødvendige
forsyninger af sprængstof). Den 13.1.1945
deporteret til Neuengamme, hvor han døde
under udkommando til Dessauer Ufer.
Hans lig blev senere hjemført og bisat i Ry-
vangen.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 1633
D.f.U., 30.195/45
CK., 9001
UFF., 327.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 234

Monumenter:

Mindesten på Dragør Kirkegård

Mindesten på Christmas Møllers Plads, Køben-
havn

Mindeplade i Tranebjerg Kirkes våbenhus.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Hansen, Johan Askov,

bagersvend, f. 21.11.1924 i Esbjerg, d. 26.5.
1945 på Esbjerg Centralsygehus.

F.: Kreditforeningsdirektør Søren Hansen,
f. 12.9.1899 i Gørding, og hustru Magda
Madsine f. Johansen, 12.5.1901 i Gørding.

Tilknyttet 2. afdeling, 3. kompagni under
Esbjerg byledelse.

Efter befrielsen havde Johan Hansen
sammen med sin gruppe kvarter på Hotel
Royal i Esbjerg. Her blev han den 25.5.1945
ramt af et vådeskud, der medførte døden ef-
ter indlæggelse på hospital.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 328.

Avisstof:

Nationaltidende, 29.5.1945
Jyllands-Posten, 29.5.1945
Sydvestjylland, 26.5., 2.6.1945
Vestkysten, 28.5., 1.6.1945.

Monumenter:

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Sønder Gørding Kirkegård, afd. L.,
Rk. 10-nr. 7.

Hansen, Johan Kjær,

mekaniker, f. 7.4.1907 i Hjørring, d. 29.6.
1944 i Ryvangen.

F.: Cykelhandler Hans Christian Johan An-
dreas Hansen, f. 2.3.1878 i Gassum sogn,
d. 13.12.1906, og hustru, jordemoder Ane
Elsebeth Nielsen f. Kjær, 2.3.1878 i Gas-
sum sogn, d. 18.4.1955 i Bindlev.

Gift 11.3.1934 med husejer Rigmor Marie
Andersen, f. 1.3.1912 i Randers. (B.: D.
20.10.1931, D. 20.7.1934, D. 27.1.1938).

Medlem af Hvidstengruppen.

Johan Hansen havde eget mekanikerværk-
sted i Hvidsten.

I marts 1943 blev han medlem af den
modtagegruppe, som kroejer Marius Fiil

dannede i Hvidsten. Han deltog i gruppens arbejde på nedkastningspladsen, Allestrupgårds plantage med modtagelse af faldskærmsfolk, våben og sprængstof fra engelske maskiner til hen på efteråret 1943 (antagelig i oktober måned), hvor pladsen kompromitteredes, fordi man ved en fejltagelse sendte lys til en tysk flyvemaskine. Foruden modtagearbejdet deltog Hvidstengruppen også i flygtningearbejdet.

Da modtagearbejdet i efteråret 1943 efter uheldet ophørte, tog Johan Kjær Hansen med venen og gruppemedlemmet Niels Fiil til Ålborg en kort tid for at lære at lave håndgranater.

I december 1943 blev der i Århus arresteret tre faldskærmsfolk, hvilket fik konsekvenser for de modstandsgrupper, de havde været i forbindelse med. Dette gjaldt også for Hvidstengruppen. På trods af de mange arrestationer, som da satte ind over Jylland, valgte gruppen at forblive på sin post, og man forberedte sig på at genoptage modtagearbejdet. Den 10.3.1944 skulle der have været nedkastning igen, men radiomeldingen fra England udeblev. Allerede dagen derpå ankom Gestapo fra Århus og arresterede en del af gruppens medlemmer. Johan Hansen blev dog ikke arresteret, og besluttede sammen med resten af Hvidstengruppen at blive. Den 17.3.1944 blev resten af gruppen imidlertid arresteret – kun to medlemmer havde held til at flygte.

Den 26.6.1944 blev Johan Kjær Hansen sammen med syv af gruppens medlemmer dømt til døden ved tysk krigsret i København. Dette skete samtidig med den begyndende uro i København, som i løbet af få dage skulle kulminere i folkestrejken. Den 29.6.1944 blev Johan Kjær Hansen skudt i Ryvangen sammen med de øvrige dødsdømte fra Hvidstengruppen.

Efter befrielsen blev deres lig fundet og ført til Hvidsten og den 16.6.1945 begravet i Mindelunden dér.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.940

D.f.U., 30.025/44

UFF., 329

Litteratur:

De fem lange Aar, II, s. 772

Den fortsatte Frihedskamp, s. 159

Hvidstengruppen (foto)

Ingen tænder et Lys, s. 164–165

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 232–234

4. Maj Kollegiets Mindebog i København.

Tidsskrifter:

Danmarksposten, 1945, nr. 7–9

Billedbladet, 1945, nr. 22

Information, 1.3.1945, nr. 422

Jagt og Fiskeri, 1945, nr. 11

Pigtråd, 1945, nr. 7–8.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 3.6. (interview med Gudrun Fiil og hendes døtre ved Carsten Nielsen), 17.7.1945

Fyens Stiftstidende, 5.5.1945

Jydske Tidende, 15.6.1945

Jyllands-Posten, 8.6., 15.7.1945

Politiken, 30.6.1944, 7.5., 29.6., 4.7.1945

Randers Amtsavis, 19.5. (foto), 17.7.1945

Randers Dagblad, 7.5., 11.5., 16.5., 19.5. (foto), 14.6., 17.7.1945

Social-Demokraten, 11.7.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945

Aalborg Stiftstidende, 12.8.1945

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografier over: Henning Andersen, Marius og Niels Fiil, Albert Carlo Iversen, Niels Nielsen Kjær, Søren Peter Kristensen og Peter Bergenhammer Sørensen.

Hansen, Lars Sigurd,

reservepolitibetjent, f. 8.9.1917 i Svanninge sogn, d. 5.5.1945 i Odense.

F.: Murer Georg Ejner Hansen, f. 19.11.1895, d. 28.7.1958, og hustru Ane Marie Petrine f. Johansen, 6.7.1892.

Gift 2.5.1936 med Hanna Elisabeth Kirstine Storgaard, f. 9.1.1915 i Nakskov. (B.: P. 15.9.1936, P. 19.1.1938, P. 30.9.1941, D. 7.7.1945).

Tilknyttet politiets modstandsgrupper i Odense.

Lars Sigurd Hansen blev i marts 1943 ansat som reservepolitibetjent og forrettede tjeneste ved jernbanebevogtningen i Odense. Tilknyttet 4. deling i politiets modstandsgrupper i Odense. Dræbt under ildkampen den 5.5.1945 ved Odense Domkirke.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.484

D.f.U., 30.083/45

UFF., 332.

Litteratur

Politiets Mindeblad, s. 24 (foto)
Danmarks Frihedskamp, s. 300
Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480.
Træk fra Odense, s. 200

Tidsskrifter:

Danskeren, 18.5.1945, nr. 22.

Avisstof:

Nyborg Stifts Folkeblad, 11.5.1945
Fyens Stiftstidende, 6.5., 8.5., 12.5.1945
Fyns Tidende, 6.5., 12.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, H. C. Andersens Have, Odense
Mindeplade, Politigården, Odense
Mindeplade, Politigården, København
Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Fredens Kirkegård, Odense, litra D
81–82.

Hansen, Laurits Peter,

plejer, f. 20.3.1921 i Vejle, d. 5.5.1945 i
Århus.

F.: Former Martin Hansen, f. 23.9.1895 i
Vejle og hustru, tekstilarbejderske Margre-
the f. Laursen, 8.4.1900 i Vejle.

Tilknyttet 3. kolonne i Århus. Dæknavn
„Christian Skovgaard“.

Skolegang på Søndermarks Skole. I sin
drengetid medlem af metodisternes spejder-
bevægelse, idet familien tilhørte dette tros-
samfund.

Uddannet som former, derefter som plejer
i Århus, hvor han tog eksamen 1945. Til-
knyttedes illegalt bladarbejde i Århus og 3.
kolonne. Deltog i forskellige sabotagehand-
linger, og våbenmodtagelse. I januar 1945
måtte han „gå under jorden“ og arbejdede
herefter under dæknavn på Dalstrup Pleje-
hjem. Om morgenen 5. maj 1945 var han
under transport sammen med andre mod-
standsfolk, i en lastbil, da de kom under ild
på Bispetorvet i Århus. Hårdt såret førtes
Laurits Hansen til hospitalet, hvor han kort
efter døde.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 334.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480
Århus under Besættelsen, s. 331.

Tidsskrifter:

Medlemsblad for Dansk Hospitalsforbund,
1945, nr. 5, side 6 (foto).

Avisstof:

Demokraten 16.5.1945
Århus Amtstidende, 14.5.1945 (øjenvidneskil-
dring)
Århus Stiftstidende, 3.7.1945 (foto)
Vejle Amts Folkeblad, 8.5., 10.5., 14.5.1945
Vejle Socialdemokrat, 7.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Langelinieskolen, Vejle
Mindesten på Vejle Ndr. Kirkegård.

Andet:

Begravet, Vejle Nordre Kirkegård, D KV.
V litra I, nr. 13–14.

Hansen, Mogens Ejlskov,

korrespondent, f. 25.1.1920 i København,
d. 6.5.1945 smst.

F.: Grosserer Georg Hansen, f. 6.12.1897
i Fjeldsted, d. 16.3.1962 i København og hu-
stru Xenia Karen.

Tilknyttet militærgrupperne i København
under afsnit 5.

Skolegang på Vestre Borgerdyd Skole.
Uddannet som korrespondent. Praktisk vi-
dereuddannelse inden for huder og skind, i
hvilken branche hans fader var indehaver
af firmaet „Marcus & Co“. Medlem af KU.

Dræbt i aktion 6.5.1945 på Gl. Kongevej
ud for nr. 70–72.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 295/A91/1883

UFF., 336

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480.

Tidsskrifter:

Vestre Borgerdyd Skolen, 1946
Den Danske Handelsskole, 1946, nr. 10
Dansk Læder- og Skotøjstidende, 1945, nr. 16.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6., 30.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade i gården ved Handelshøjskolen i
Julius Thomsensgade

Mindeplade på Vestre Borgerdyd Skole
Mindesten på Christmas Møllers Plads
Mindeplade på Købmandsskolen i København.

Andet:

Begravet, Garnisons Kirkegård, KK-i-39.

Hansen, Ole Rauff,

smedesvend, f. 24.1.1920 i Ejstrup sogn, d. 21.11.1944 på Frederiksberg.

F.: Avlsbruger Jens Rauff Peter Hansen, f. 28.2.1885, og hustru Frandsine Amalie f. Thomsen, 4.10.1886.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Københavnsområdet.

I sin ungdom ansat ved landvæsenet. Senere uddannet i maskinfaget. Efter endt læretid ansat i virksomhed i Vestjylland. Da virksomheden begyndte at overtage ordrer bestemt for Tyskland, tog han sin afsked og rejste til København, hvor han videreuddannede sig på maskinistiskole. Han tilknyttedes her modstandsbevægelsen, men arresteredes efter nogen tids forløb af Gestapo. Dræbt 21.11.1944 på Bülowvej 1, Frederiksberg.

KILDER:

Arkivstof:

Justitsministeriets 6. kontor, 3.289/46 UFF., 341.

Avisstof:

Skive Folkeblad, 22.5.1945.

Andet:

Begravet, Kopperup Kirkegård pr. Højslev, litra E-9-13.

Hansen, Ole Tidemann,

f. 2.12.1922 i Ålborg, d. 4.7.1943 i Øresund. F.: Postkasserer Peter Tidemann Hansen, f. 6.4.1884, d. 1.4.1953 i Brønderslev.

Druknet under forsøg på illegal udrejse.

Student 1941 fra Ålborg Katedralskole. 1942 udtaget til Livgarden. Beskrives som en „ener“ og brændende idealist med kunstneriske anlæg. Han interesserede sig for såvel maler- og tegnekunst som for skribentvirksomhed. I juli 1943 besluttede han sig til at gøre et forsøg på at komme til Sverige, for derfra at nå til England i håb om at komme ind i den engelske hær. I en mindre sejlbåd startede han alene fra Vedbæk den 4.7., men forsøget mislykkedes og han er aldrig set siden.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 338.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480

Ålborg Katedralskole 1945–46, s. 15–16.

Monumenter:

Mindeplade på Ålborg Katedralskole

Mindeplade i Ryvangen.

Hansen, Oliver Teddy Christensen,

jord- og betonarbejder, f. 27.10.1925 i København, d. 25.2.1945 i Tyskland.

F.: Cementstøber Viggo Valdemar Hansen, f. 18.11.1892 i København, d. 1955 i Gentofte, og hustru Carla Harriet f. Kristensen, 8.11.1899 i København.

Tilknyttet Holger Danske.

Oliver Hansen blev den 20.11.1944 arresteret af tyskerne på murerfirmaet Mikkelsen & Sørensen's oplagsplads, Rødovrevej 249, hvor der var et illegalt lager af sprængstof, våben, benzin og biler. Han blev ført til Vestre Fængsel, og den 14.1.1945 deporteret til Neuengamme. Herfra kom han på udkommando til Dessauer Ufer, hvor han døde den 25.2.1945. Hans lig blev senere hjemført og bisat i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 7.691

CK., 53.648

D.f.U., 31.737/45

UFF., 339

Pol.St.Nr.R.J.3.439/46 Rødovre.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 229, 393.

Monumenter:

Mindeplade på Rødovre Kirkegård.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Hansen, Orla Jens Christian,

maskinmester, f. 27.4.1918 i Hellerup, d. 21.4.1945 smst.

F.: Snedker Hans Christian Hansen og hustru Anna Marie.

Tilknyttet modstandsbevægelsen under afsnit 3, P. 6.

Orla Hansen tilknyttedes modstandsbevægelsen på Østerbro omkring oktober 1944. Deltog i den efterfølgende tid i for-

skellige aktioner. Den 21.4.1945 besatte fire Gestapofolk en villa i Hellerup, der formodedes at være opholdssted for illegale personer. Kl. ca. 5 morgen ankom Orla Hansen. Under Gestapofolkenes forsøg på at anholde ham dræbtes han ved skud i hovedet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 180

D.f.U., 30.897/45

CK., 8.908

UFF., 342.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480.

Avisstof:

Information, 29.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Bryggervangens Skole, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Hansen, Palle

cand.pharm., f. 17.12.1904 i København, d. 25.2.1945 i Tyskland.

F.: Apoteker Marius Severin Hansen, f. 2.6.1873 i Horsens, d. 12.1.1937 i København, og hustru Maren f. Sørensen, 15.9.1866 i Gylling sogn, d. 18.2.1956 i Espergærde. Gift 23.6.1929 med Inger Dorthea Timm, f. 15.3.1902 i København. (B.: P. 25.7.1930, D. 19.10.1934).

Gruppeleder i Grindsted.

Skolegang på Efterslægtsselskabets Skole, Hjørring Gymnasium og Østervrå Realskole. Discipel på Sct. Stefans Apotek i København. Cand.pharm. 1927. Ansat på forskellige apoteker. 1939 ansat som leder af analytisk laboratorium på den kemiske fabrik, „A/S Syntetic, Grindstedværket“.

Medlem af Konservativ Ungdom, formand for Grindsted KU og bestyrelsesmedlem i den konservative vælgerforening smst. Medlem af Jydske Værn i Kolding og en række nationale foreninger. Dannede i foråret 1944 en illegal bladgruppe blandt funktionærerne på Grindstedværket, der senere indtrådte som en samlet gruppe blandt militærgrupperne i Grindsted og opland.

Gruppens arbejde bestod for en væsentlig del i opsamling, transport og opmagasinering af våben og sprængstof nedkastet fra

luften. I oktober 1944 gik en bølge af arresteringer hen over Grindsted. 12 mennesker arresteredes, deriblandt Palle Hansen. 40 mennesker måtte „gå under jorden“ og en fuldstændig rekonstruktion påbegyndes.

Det tyske sikkerhedspoliti fandt Palle Hansen i besiddelse af sprængstof og våben. Efter 2 måneders ophold i Kolding Arrest overført til Frøslevlejren og derfra 13.1.1945 deporteret til Neuengamme. Herfra sendt på udkommando til jernbanereparation ved Soest. Dræbt under bombeangreb. Efter befrielsen blev hans lig hjemført og bisat på Søllerød Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 12.584

D.f.U., 30.898/45

UFF., 344.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 245, 391

Danmarks Frihedskamp, I, s. 71

Derfor måtte vi sejre, s. 281–82, 285.

Tidsskrifter:

Farmaceutisk Tidende, 1945, nr. 24, 26.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945

Kolding Folkeblad, 21.6.1945

Vejle Amts Folkeblad, 5.7., 6.7., 7.7.1945

B.T., 19.9.1945

Berlingske Tidendes Søndagsmagasin, 21.10.1945.

Monumenter:

Mindesten på Grindsted Kirkegård

Mindeplade på Hjørring Gymnasium

Mindeplade på Farmaceutisk Højskole

Mindeplade på Efterslægtsselskabets Skole

Mindeplade på Grindstedværket.

Andet:

Begravet, Søllerød Kirkegård, afd. III, nr. 53.

Se biografi over Arne Hansen, Søren Bojsen Madsen.

Hansen, Peter Johannes,

pudderformand ved DSB, f. 16.11.1899 i Åbenrå, d. 9.12.1944 i Dortmund.

F.: Arbejdsmand Christian Mathiesen Hansen og hustru Ellen Christine f. Lauritzen.

Gift 1.4.1921 med Marie Hansen f. Mommensen, 22.9.1895, d. 12.8.1944.

Deltog som dansksindet sønderjyde i 1. verdenskrig.

Efter krigen ansat i DSB, først i Tinglev,

senere i Sønderborg. 1933 forflyttet til Tønder. Under undtagelsestilstanden 29.8.1943 blev der sat tysk vagt ved remisen i Tønder. Herunder rapporterede stikkere om en række udtalelser, som Peter Hansen uforsigtigt var fremkommet med, der i forbindelse med en mistanke om støtte til jernbanesabotagen, der byggede på andre stikkerudsagn, førte til hans arrestation af det tyske feltpoliti 4.10.1943. Han anklagedes for sabotage og idømtes tre års tugthus. 1.12.1943 deporteret fra kasernearresten i Tønder til fængslet i Neumünster. Efter et halvt års ophold her overført til fængsel i Bochum og derfra til Dortmund. Her døde han af underernæring og sygdom 5.12.1944.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 345.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 293 (anføres her som død i Bochum).

Tidsskrifter:

Sønderjydsk Månedsskrift 1945, s. 95

D.S.K.-Aarbog 1945, s. 17–21.

Avisstof:

Social-Demokraten, 20.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade, D.S.B.'s mindelund, Fredericia

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Mindegravsted på Tønder Kirkegård.

Hansen, Poul,

afdelingsleder, f. 21.2.1922 i Svendborg, d. 4.12.1944 i Neuengamme.

F.: Tobaksbinder Gerhard Ludvig Hansen, f. 5.6.1889 i Odense, d. 22.1.1963 i Svendborg, og hustru Kirstine Hansine f. Jacobsen, 18.8.1894 i Svendborg, d. 11.12.1936 i Svendborg.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Svendborg.

Arresteret den 20.9.1944 og deporteret til Neuengamme, hvor han døde kort tid efter ankomsten.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 346.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 210

Monumenter:

Mindeplade i Svendborg Rådhus' forhal

Mindeplade i Ryvangen

Mindesmærke på Frøbjerg Bavnehøj.

Hansen, Poul Erik Krogshøj,

skibsbyggerlærling, f. 6.10.1924 i Helsingør, Sct. Olai sogn, d. 11.4.1945 i Ryvangen.

F.: Overpolitibetjent Poul Eduard Hansen, f. 1.11.1892 i Helsingør, d. 4.7.1945 på Hillerød Centralsygehus, og hustru Andrea Elisabeth Teglbjerg, f. 2.1.1904 i Herringe.

Tilknyttet BOPA. Dæknavn „Erik Dahlin“.

Efter realeksamen fra Helsingør Almen-skole i skibsbyggerlære på Helsingør Skibsværft. Læste til skibskonstruktør på Helsingør tekniske Skole. Begyndte sit illegale arbejde i en transportgruppe under de store jødeforfølgelser i efteråret 1943. En tid var han arresteret af tyskerne og sad i Horserød, men blev løsladt efter nogen tid. Efter løsladelsen dannede han med nogle kamerater en sabotagegruppe. Om dannelsen af denne gruppe skriver en af gruppens medlemmer: „Vi var en del unge mennesker, der engang i foråret 1944 startede en sabotagegruppe. Den kom til at høre under „BOPA“, hvilket vi ikke vidste på det tidspunkt. Vi fik kun at vide, at vor hovedledelse fandtes i København. Alle havde vi på en eller anden måde før deltaget i illegalt arbejde, før vi dannede vor egen gruppe. Nogle havde været i arbejde ved trykning af illegale blade, andre havde tilhørt en militærgruppe, og dér blandt andet lært våbenbrug, én havde som kurér rejst mellem Helsingør og København med meddelelser, som blev opsnappet fra Gestapo ved telefonaflytning. Dette arbejde blev nogle af os stadig ved med. Vi udførte forskellige småaktioner i den tid, vi var i Helsingør. Hen på efteråret blev en del af os tvunget til at gå under jorden, og efterhånden blev vi seks Helsingør-folk samlet i København, hvor vi bedre kunne være skjult, ... derefter deltog vi i gruppearbejde her“.¹ Gruppen var aktiv ved sabotagerne mod fabrikken „Dreco“, maskinfabrikken „Dan“ (hvor et medlem såredes i ildkamp) og maskinfabrikken „Johanesen og Lund“ i Ryesgade. Gruppen ødelagde endvidere Hipos garager over for Politigården. Et par af

gruppens medlemmer var fra Ålborg, og en bekendt af dem angav gruppen. I alt 5 af gruppens 7 medlemmer blev arresteret. To af gruppens medlemmer, Otto Larsen og Henning Wieland, mødtes med Poul Erik Krogshøj Hansen på Kongens Nytorv. De blev her omringet af Hipo og ført til Politigården. Et fjerde medlem af gruppen, Jørgen Larsen, blev arresteret i Ålborg, og et femte, Knud Petersen, i København. Den 10.4.1945 blev fire af gruppen dømt til døden ved tysk krigsret. Den 11.4.1945 blev Poul Erik Krogshøj Hansen henrettet ved skydning i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 10.512

UFF., 347.

Litteratur:

BOPA Mindebogen (foto)

De sidste Timer, s. 191–193 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 950

¹ Deres mod vil lyse, København 1948.

Tidsskrifter:

Danskeren, 20.4.1945

Friheden, 1945, nr. 16, s. 3

Helsingør Gymnasium, 1945–46

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 23.8.1945 (stikkerdom)

Morgenbladet, 11.6., 23.8.1945 (stikkerdom)

Nationaltidende, 23.8.1945

Frederiksborg Amts Avis, 6.6., 7.6., 12.6.1945

Helsingør Dagblad, 6.6.1945

Nordsjælland, 23.5.1945

Politiken, 16.4.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Helsingør Skibsværft

Mindeplade, Helsingør Gymnasium

Mindeplade, Svendborg Skibsværft

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Helsingør Kirkegård, afd. 7 nr. 142.

Se biografier over: Jørgen Skov Larsen, Knud Petersen og Henning Wieland.

(En detaljeret førstehåndsberetning om gruppens arbejde er offentliggjort i bladet „Nordsjælland“ 23.5.1945).

Hansen, Poul Mathias Howardy,
lagerekspedient, f. 18.4.1922 i København, d. 5.5.1945 på hjørnet af Grønningen og St. Kongensgade i København.
F.: Overofficiant Carl Mathias Hansen, f.

4.3.1890 og hustru Paula Erika f. Howardy, 22.1.1900.

Tilknyttet „1944“s militærgruppe i København.

Uddannet som lagerekspedient. Købmandsskolen i København. Gruppen „1944“ var opdelt i blad- og sabotagegruppen og en militærgruppe, et halvkompani med samlingssted på Kongens Bryghus. Den 5.5.1945 udvikledes en afdeling fra militærgruppen i ildkamp med tyske soldater omkring Nyboder Skole. Herunder ramtes Poul Hansen i halsen af et skud, der kort efter forvoldte hans død.

KILDER:

ER., 6.023

D.f.U., 31.427/45

CK., 8.981

UFF., 348.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 130

Tidsskrifter:

Danskeren, 18.5.1945, nr. 22, s. 8

Den Danske Handelsskole, 1946, nr. 10.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 30.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Købmandsskolen i København

Mindeplade på Nyboder Skole, København.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10–37–22.

Hansen, Rune Eigil Espetvedt,

kontorist, f. 3.1.1921 i København, d. 7.2.1945 i Porta Westfalica.

F: Driftsleder Jens Aage Valdemar Hansen, f. 20.12.1897, d. 7.7.1948, og hustru Ruth Maria Elisabeth, f. 6.10.1897.

Gruppefører i Frit Danmark.

Realeksamen fra Amagerbro Skole. Uddannet som handels- og kontormedhjælper på Købmandsskolen i København. Rune Eigil Hansen tilknyttedes det illegale arbejde inden for Frit Danmark i 1943. Fremstillingen og distribueringen af det illegale blad „Frit Danmark“ skete blandt andet inden for forskellige faglige kredse. Der fandtes således i København en særlig handels- og kontoristforeningsgruppe. Rune Hansen blev

leder af en af Frit Danmarks militærgrupper. Arresteret den 25.7.1944 som følge af en stikkerangivelse. Efter ophold i Vestre Fængsel og Shellhuset overført til Frøslev, hvorfra han deporteredes til Neuengamme. Kom herfra på udkommando til Porta Westfalica, hvor han døde. Hans lig blev efter befrielsen hjemført og bisat i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 1.874

UFF., 350.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 168

In Memoriam, nr. 10 (foto)

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 87.

Tidsskrifter:

Frit Danmark, oktober 1947, nr. 3 (foto).

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografi over Henning Erling Hansen.

Hansen, Sofus Johannes,

dykker, stenfisker, f. 29.1.1910 i København, d. december 1944 i Øresund.

Gift med Thyra Gyrita f. 16.12.1912 i Frederikshavn. (B.: P. 11.8.1941, P. 28.3.1944).

Tilknyttet de illegale transportruter.

1. december 1944 forlod Sofus Johannes Hansen med sit stenfiskerfartøj, „Ib“ af Nakskov, København med 11 politifolk om bord for at sejle til Sverige. Overfarten foregik uden vanskeligheder. På tilbagevejen antages skibet at være blevet opbragt af en tysk søpatrolje, hvorunder Sofus Johannes Hansen og hans medhjælper er blevet dræbt. Hans lig drev 2. juli 1945 i land ved Frydenlund, medens hans medhjælper fandtes ilanddrevet i Sverige med mærker efter skudsår. Omstændighederne er aldrig blevet klarlagt.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 7.305

CK., 2.495

H. M. 3002–488/39

UFF., 350 A

Avisstof:

Bornholms Tidende 2.7., 3.7.1945

Randers Dagblad, 5.7.1945.

(Medhjælper ej identificeret, red.)

Hansen, Svend Aage Hedman,

lagerarbejder, f. 10.8.1916 i København, d. 27.4.1945 i Vestre Fængsel.

F.: Christian Hansen, f. 30.1.1889, d. 17.1.1956, og hustru Mathilde, f. 18.6.1890.

Gift 9.11.1941 med Helga Else Hansen, f. 18.5.1916. (B.: D. 22.4.1945).

Delingsfører under afsnit 3, P. 6. F.

Svend Hansens deling skulle 26.4.1945 foretage flytning af nogle våbendepoter, og man havde aftalt at samles ved Nørreport Station. Medens gruppen endnu ventede på at blive fuldtallig, ankom en tysk patrulje på 5 mand, der forlangte at visitere de ventende. Der opstod herunder ildkamp, hvorved Svend Hansen såredes. Han førtes til Nylandsvejens lazaret og derfra til Vestre Fængsel, hvor han døde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 441

D.f.U., 30.197/45

CK., 8.276

UFF., 352

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Solbjerg Kirkegård, 6-B-1.282.

Hansen, Svend Aage Peder,

snedkersvend, f. 21.12.1920 i Haagerup, Brahetrolle sogn, d. 2.4.1945 ved Sønderborg Havn.

F.: Savværksarbejder Niels Hansen, f. 2.8.1896 i Espe, og hustru Anna Marie Caroline f. Johansen, 27.6.1899 i Ulbølle, d. 30.9.1941 i Gerup.

Tilknyttet sabotagegruppe i Sønderborg. Dæknavn „snedkeren“.

Ved sin død ansat på Kamgarnspinderiet i Sønderborg. Tilknyttet en sabotagegruppe, der 2.4.1945 forsøgte sabotage mod tre tyske minestrygere, der lå i Sønderborg Havn. Nogle støjende soldater var imidlertid årsag til, at vagterne tændte projektørerne og derved opdagede sabotørerne. I den hårde ildkamp, der udviklede sig, dræbtes Svend Hansen og et andet medlem af gruppen, Peter Theodor Madsen (se denne). Hans lig blev senere fundet nedgravet på skydeba-

nerne ved Sønderborg og bisat i en minde-
lund på Sønderborg nye Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 353.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, I, s. 239.

Tidsskrifter:

Sønderjydske Månedsskrift, 1945, s. 94

Roning, 1945, nr. 6, s. 70-71.

Avisstof:

Jydske Tidende, 15.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, østsiden af Sønderborg Havn

Mindestmærke, Skamlingsbanken

Mindeplade i Sønderborg Roklubs klubhus.

Andet:

Begravet, Sønderborg nye Kirkegård, B-292.

Hansen, Thorvald Christian,

*kunstmaler, f. 4.8.1895 i Jerslev, d. 16.2.1945
i Neuengamme.*

*F.: Malermester Niels Christian Hansen, f.
1857, d. 1937 og hustru H. Bertine Christi-
ne Marie, f. Petersen 1857, d. 1935.*

*Gift 25.8.1923 med Emma Augusta Holm,
f. 5.6.1903. (B.: D. 2.2.1925, D. 15.2.1928).*

Tilknyttet illegalt bladarbejde i Århus.

Thorvald Hansen var kunstmaler og hav-
de bl. a. udstillet på „Kunstnernes Efterårs-
udstilling“ og på den „Polychrome“. Thor-
vald Hansen og hans to sønner var tilknyttet
den illegale DKP-bladgruppe i Århus, der
var udgiver af „Århus Ekko“. (Bladet blev
efter Thorvald Hansens arrestation fremstil-
let i dennes hjem af hans hustru). Foruden
at deltage i bladarbejde tegnede han i 1942
planer over tyske flyvepladser og befæst-
ningsanlæg i Danmark. Den 6.6.1944 arre-
steredes redaktøren af Århus Ekko tillige-
med Thorvald Hansen og hans to sønner,
Preben og Ib. De førtes 22.6. til Horserød
og derfra til Frøslev. 20.10.1944 deporter-
edes Thorvald Hansen herfra til Neuen-
gamme. Sendt på udkommando til Alt Gar-
ge, hvorfra han vendte tilbage i stærkt af-
kræftet tilstand. Død af et hjerteslag på re-
vieret i Neuengamme.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 11.476

D.f.U., 30.302/44

UFF., 355.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 182

På det tyske slavemarked, s. 112-113

Erindringer og Indtryk fra Frøslev, s. 6

Den illegale presse, s. 563-564

Besættelsestidens illegale blade og bøger, s. 40

Århus under Besættelsen, s. 243, 328.

To Malere. Århus 1946. (udførlig biografi,
foto).

Tidsskrifter:

Dansk Politik, 6.4.1946

Information, 24.6.1944, nr. 207, 12.3.1945, nr.

431, 16.4.1945, nr. 457, 18.4.1945, nr. 459

Morgenbladet, 18.4., 19.4.1945.

Avisstof:

Århuus Stiftstidende, 6.5.1945

Nationaltidende, 11.9.1945.

Monumenter:

Mindemur, Århus Vestre Kirkegård

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se Ib Holm Hansen og Ejnar Lundvang.

Hansen, Toke Kurt,

*chauffør, f. 4.6.1911 i København, d. 16.3.
1945 i Neuengamme.*

*F.: Vognmand Lars Martin Hansen, f. 14.1.
1874 i Sengeløse, d. 7.4.1954 i København,
og hustru Emilie Erikdine, f. 30.5.1875 i
København, d. 19.8.1937 smst.*

*Gift 9.2.1940 med Rita Helga Nielsen, f.
11.4.1921. (B.: D. 27.6.1940, P. 24.10.
1942).*

Toke Kurt Hansen var ikke aktivt medlem
af nogen gruppe. Toke Kurt Hansen havde
derimod forbindelse med forskellige grupper
i AMPA og fremskaffede våben til dem.
Den 1.12.1944 blev han arresteret af tyskerne
for ulovlig våbenbesiddelse og den 14.1.
1945 deporteret til Neuengamme, hvor han
fandt døden under ikke nærmere oplyste
omstændigheder.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 97

D.f.U., 30.198/45

CK., 5.830

UFF., nr. 356.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 249, 393.

Monumenter:

Mindesten på Christmas Møllers Plads, København
Mindeplade i Ryvangen.

Hansen, Viggo Emil,

overassistent, f. 3.2.1901 i Århus, d. 28.11.1944 i Neuengamme.

F.: Hans August Hansen, f. 13.1.1869 i Grenå, d. september 1920 i Århus, og hustru Kirsten Anna Marie f. Olsen, 24.1.1866 i Norge, d. maj 1925 i Århus.

Gift 3.8.1924 med Agnes Margaritha Andersens, f. 18.9.1903 i Skagen. (B.: D. 22.4.1930, D. 4.8.1931, P. 4.8.1931, D. 28.2.1939).

Illegal bladvirksomhed i Århus.

Præliminæreksamen fra Århus Private Realskole. Ansat på Århus Rådhus hos stadsingeniøren. Han var af politisk overbevisning konservativ. Gennem sin principal på rådhuset blev Viggo Hansen allerede i 1941 tilknyttet en kommunistisk bladgruppe. Denne gruppe udsendte fra oktober 1941 „Politiske Maanedsbreve“, der i 1942 ændrede titel til „Land og Folk“. Ny Munkegade skoles sløjdsal brugtes som duplikeringssted, og i Viggo Hansens villa, Thunøgade 43, som stødte op til skolens baghave, havde man distribueringscentral. Blev i foråret 1942 den ledende ved dannelsen af den første Frit Danmark-gruppe i Århus. Han modtog gennem kurér de første blade fra København og uddelte dem i byen. Snart begyndte han imidlertid at duplikere bladene ved hjælp af nogle unge KFUM'er og kommunister. Foruden med sin store arbejdsindsats bidrog Viggo Hansen økonomisk til bladets drift. Som følge af en angivelse arresteredes Viggo Hansen af det danske politi i efteråret 1942 og i den følgende tid flere af hans medarbejdere. Den 2.7.1943 blev han løsladt fra fængslet i Vestre Allé. Efter løsladelsen fortsatte han sit illegale arbejde, men arresteredes den 1.2.1944 af Gestapo og sendtes først til Horsørød, senere til Frøslev. Han deporteredes herfra den 20.10.1944 til Neuengamme, hvor han døde af en lungebetændelse den 28.11.1944 efter en udkommando til Versen bei Meppen.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 15.978
D.f.U., 30.157/44
UFF., 357

Frihedsmuseets arkiver, nr. 7/65: Frøslev Beretninger.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 210
Erindringer og Indtryk fra Frøslev, s. 6
Den illegale presse, s. 557
Besættelsestidens illegale blade og bøger, s. 40, 85
Århus under Besættelsen, s. 70, 238–239, 244–245, 328.

Tidsskrifter:

Danskeren, 20.12.1944, nr. 4
Information, 8.12.1944, nr. 355
Vagtposten (organ for XI Regiment) 1943–51 (foto).

Avisstof:

Århus Stiftstidende, 6.5., 16.5.1945
Sorø Amtstidende, 2.6.1945.

Monumenter:

Mindemur, Århus Vestre Kirkegård
Mindeplade i Ryvangen.

Hansson, John Orla,

arkitekt, f. 21.6.1909 på Frederiksberg, d. 19.12.1944 på hjørnet af Bryghusgade og Frederiksholms Kanal, København.

F.: Maskinmester Carl Frederik Hansson og hustru Louise Andersen.

Gift 28.4.1934 med Thyra Eleonora Sofie Roug, f. 20.12.1903. (B.: D. 5.10.1944).

Medlem af gruppen „Lysglimt“.

Efter faglig uddannelse konstruktøreksamen i 1932. Konduktør hos arkitekt Gyllembourg Koch 1933. Arbejdede herefter som selvstændig arkitekt. Lærer ved Teknisk Skole. Statseksamineret ejendomsmægler. Medlem af Odd Fellow-Logen i København.

Den illegale gruppe „Lysglimt“ var tilknyttet „Ringens“. Gruppen var tilsluttet transportruterne til Sverige, særlig forsendelsen af personer. Gruppen beskæftigede sig tillige med efterretningsvirksomhed vedrørende tyske militære installationer, hvor John Hansson blandt andet på grund af sine faglige kvalifikationer var til stor nytte. Som følge af en stikkerangivelse arresteret den 18.12.1944 af en tysk terrorgruppe og

efter forhør dræbt. Liget blev fundet i Bryghusgade med skudsår i nakken.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 5.367

D.f.U., 31.096/44

CK., 9.109

UFF., 343.

Tidsskrifter:

Odd-Fellow-Bladet, nr. 3, 1945, s. 11

Teknisk Landsforbund, s. 408 (foto).

Avisstof:

Børsen, 26.5.1945

Fri Presse, nr. 2, 23.1.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Det tekniske Selskabs Skoler.

Andet:

Begravet, Søndermark Krematorium, 4-244.

Haubirk, Ejler,

styrmand, f. 7.7.1920 i Ringbjerg, d. 20.10.1944 ud for Café Odin på Trianglen i København.

F.: Fyrmester Ejler Haubirk, f. 27.7.1891 og hustru Sofie f. Hauberg, 10.6.1894.

Fremtrædende modstandsmand, tilknyttet BOPA, De frie Danske og Studenternes Efterretningstjeneste. Dæknavn „styrmand Hans Krog“.

Ejler Haubirks far var fyrmester, og han voksede op ved de forskellige tjenestesteder, som faderen arbejdede ved. Efter sin konfirmation på sømandsskole i Svendborg. 1936 elev på „Georg Stage“, siden på skoleskibet „Danmark“. Togter til Vestindien og USA. Fra april 1937 til marts 1940 sejlede han om sommeren på Grønland for Den kongelige grønlandske Handel og i vintertiden på England og Middelhavet. I 1938 deltog han i Lauge Kochs ekspedition til Nordøstgrønland.

Han befandt sig i København, da besættelsen fandt sted. Da han ikke ville gå ind i en fart, der gavnede tyskerne, gik han i land og begyndte at læse til styrmand på Københavns Navigationsskole. Efter endt styrmandseksamen i oktober 1942 læste han videre til skibsfører. Dette studium blev dog ikke fuldført, da han forinden blev opdaget af illegalt arbejde.

Ifølge en beretning husede han i begyndelsen af 1943 en faldskærmsmand på sit

værelse i Styrmandshjemmet på Sct. Annæ Plads. Her var ligeledes en radiosender installeret. Nogle måneder senere måtte faldskærmsmanden flygte til Sverige. Ejler Haubirk skaffede ham her overfart med en Dragør-fisker, hvilket synes at have været hans første hjælpeaktion. Ejler Haubirk var en periode herefter virksom i BOPA, hvor han var aktiv sabotør. Han havde dog også kontakt med andre illegale organisationer, og da jødeforfølgelserne satte ind, gled han over i det illegale transportarbejde. Han var her med i De frie Danskes rute, der arbejdede fra Dragør under ledelse af direktør Mikkelsen, restaurant Skandia. Ret hurtigt startede han imidlertid sin egen rute, der snart blev tilsluttet Studenternes Efterretningstjeneste.

Denne rute benyttede i første omgang Dragør, men flyttede senere til Fakse Ladeplads. Igennem Gorma Haraldsted, der var virksom på Dragør-ruten, lærte Ejler Haubirk Peter Wessel Fyhn at kende. Peter Wessel Fyhn arbejdede på dette tidspunkt for Dansk-Svensk Flygtningstjeneste, der ledes af Robert Jensen. Studenternes Efterretningstjeneste benyttede sig i denne periode af Dansk-Svensk Flygtningstjenestes ruter til Sverige. I juli 1944 blev Dansk-Svensk Flygtningstjeneste rullet op efter en razzia på Forchhammersvej på Frederiksberg. Herefter genopbyggede Peter Wessel Fyhn sammen med Ejler Haubirk en ny transportorganisation i tilknytning til Studenternes Efterretningstjeneste. Denne voksede i løbet af kort tid til en omfattende organisation. Ruterne disponerede således over syv store skibe på mellem 50 og 100 tons og to-tre fiskerbåde. Der blev fortrinsvis overført våben, sabotageudstyr, post og kurerer med ruten.

Ejler Haubirk var imidlertid også virksom på andre felter. I forbindelse med sit transportarbejde fra Fakse Ladeplads fik han kontakt til folk på kalkbruddet, og det lykkedes ham herigennem at få organiseret et opkøb af sprængstof. Der blev i alt leveret 10 tons sprængstof, hvoraf en del gik til Jylland og resten til Holger Danskes forskellige grupper.

I en periode i slutningen af 1943 og begyndelsen af 1944 havde Ejler Haubirk endvidere kontakt med en gruppe, der benævntes „Farmand“. Denne ledes af fabrikant Fischer. Det lykkedes imidlertid stik-

kere at blive optaget i gruppen, der rulle-
des op i løbet af få måneder. Ejler Haubirk
undgik dog arrestation. En af de to per-
soner, som havde medvirket ved gruppens
oprulning var Bothilsen-Nielsen. Denne var
således bekendt med Ejler Haubirks udseen-
de. Den 20.10.1944 opholdt han sig på re-
staurant Odin på Trianglen til et møde med
lederen af S. E.'s „sanitetsgrupper“ angående
transport og placering af feltlazaretter med
udstyr, da han her blev genkendt af Bo-
thilsen-Nielsen. Ejler Haubirk forsøgte at
undslippe, men blev skudt ned og dræbt
uden for restauranten.

KILDER:

Arkivstof:

ER. 16.603

UFF., 363, heri følgende aktstykker: Beret-
ning udarbejdet af overlærer i København, In-
golf Haubirk. Beretning udarbejdet af en sø-
mandskammerat ved navn Krog. Ejler Haubirk
in memoriam (en samling breve fra modstands-
folk til Ejler Haubirks forældre efter hans død;
heriblandt breve fra en lang række senere hen-
rettede modstandsfolk).

Litteratur:

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour) III,
s. 392–93

Håndbog for Søværnet, 1943, s. 190.

Tidsskrifter:

Billedbladet, nr. 39, 1949

Gestapofangen, aug. 1954

Studenternes Efterretningstjeneste, 30.10.1944.

Avisstof:

Kristeligt Dagblad, 26.8.1945 (foto)

Information, 7.7., 29.8.1945

Nationaltidende, 16.5., 31.7.1945

Social-Demokraten, 8.7.1945.

Monumenter:

Mindesten på Christmas Møllers Plads, Køben-
havn

Mindeplade på Sømandshøjskolen

Mindesten på Dragør Kirkegård.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over: Erik Strange Bunch-Christen-
sen, Peter Wessel Fyhn.

*Gift 15.3.1939 med Else Vilhelmine Peder-
sen, f. 3.4.1918. (B.: D. 31.1.1940).*

Medlem af politiets modstandsgrupper.

Skolegang på Jelling Seminarieskole. Me-
kanikerlære i Jellinge. Efter endt læretid til
Roskilde. Aftjente sin værnepligt ved flyve-
tropperne i Værløse og hjemsendtes som
korporal. Han arbejdede derefter på flyve-
værkstederne i Kastруп, indtil han blev an-
sat som politibetjent 10.11.1941 ved kyst-
bevogtningen i Køge. Den 1.11.1942 for-
flyttet til Københavns Politi, hvor han sø-
neste gjorde tjeneste på station 5. Efter ty-
skernes opløsning af det danske politikorps
den 19.9.1944 gik Kaj Hedal under jorden
og tilsluttedes politiets illegale modstands-
grupper. Den 26.1.1945 havde han og tre
kammerater været på aktion og kørte hjem-
ad i bil. På Nytorv blev de standset af Hi-
popolk. Det kom herved til ildkamp, hvor-
under Hedal dræbtes. Kaj Hedals lig blev
efter kapitulationen fundet i Ryvangen og
bisat i Mindelunden.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 492

D.f.U., 30.304/45

CK., 8.845

Politisag, 8. Undersøgelseskammer, nr. 416/45

UFF., 364.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480.

Tidsskrifter:

Mindeblad for Politiet, s. 25 (foto)

Politiet (tidsskrift for politivæsen), 1945, nr.
18.

Avisstof:

Politiken, 31.7.1945

Information, 29.8.1945

Roskilde Tidende, 30.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Svendsgades Politistation

Mindeplade, Politigården, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Hedal, Kaj Ove,

*politibetjent, f. 8.7.1916 i Roskilde, d. 26.1.
1945 på Nytorv ved Privatbanken i Køben-
havn.*

*F.: Portner Niels Hedal, f. 19.4.1893 i
Smidbjerg, Vejle, og hustru Karla Kirstine
Frederikke f. Jensen, 13.7.1897 i Roskilde.*

Hedegaard, Orla,

*snedker, f. 20.6.1920 i Kålund sogn, d. 21.4.
1945 på det tyske lazaret i Århus.*

*F.: Skomager Anders Hedegaard, f. 28.4.
1870, d. 26.8.1945, og hustru Kristine Ma-
rie f. Knudsen, 20.11.1876.*

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Ulfborg.

Orla Hedegaard var sidst ansat hos snedkermester Lindeberg i Odder. Tilknyttet Det danske Spejderkorps. I august 1944 måtte han gå under jorden som eftersøgt af det tyske politi. Under en jernbanesabotage den 15.4.1945 mellem Randers og Århus, blev han hårdt såret og indlagt på hospital i Randers. Kammeraternes planer om at føre ham bort herfra mislykkedes. Han afhentede af tysk politi og overførtes til det tyske lazaret i Århus, hvor han døde den 21.4. 1945. Hans lig blev senere fundet nedgravet på Skejby Mark og bisat på Ulfborg gl. Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.638

UFF., 366.

Tidsskrifter:

Spejdernes Magasin, 1945, nr. 9

Spejdersport, 1945, nr. 9.

Avisstof:

Aarhus Stiftstidende, 16.5.1945

Jyllands-Posten, 17.5.1945

Ringkøbing Amts Dagblad, 17.5., 22.5.1945

Horsens Folkeblad, 17.5.1945

Herning Folkeblad, 22.5.1945

Herning Avis, 18.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, Ulfborg

Mindeplade, Ulfborg Kirke

Mindesten, Hylkedam pr. Gelsted, Fyn.

Heilesen, Claus Christian,

stud.polyt., f. 23.8.1925 i København, d. 9.10.1943 i Tårnbæk Havn.

F.: Højesteretssagfører C. C. Heilesen, f. 13.6.1886 i Tårnby, d. 1943 i København, og hustru Margit f. Hannover, 24.6.1889 i København.

Tilknyttet flygtningetjenesten.

Student 1943 fra Sct. Jørgens Gymnasium. Indskrevet ved Den polytekniske Lærestanstalt i København.

Den 9.10.1943 var Claus Heilesen på vej fra Tårnbæk Havn til Sverige med en transport af jøder, da transporten kom under ild fra tysk politi. Herunder rammes Claus Heilesen af et dræbende skud.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 367.

Litteratur:

De fem lange Aar, III, s. 1174

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480

Under jorden i Borgergade, s. 27

Sct. Jørgens Gymnasium, 1946, s. 5.

Tidsskrifter:

Polyteknikeren, 1945, nr. 5.

Monumenter:

Mindeplade på Sct. Jørgens Gymnasium

Mindeplade, Københavns Universitet

Mindeplade, Danmarks tekniske Højskole.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, litra M, række 17, nr. 28.

Hein, Harald Frederik Valdemar, *stenhugger, f. 13.2.1898 i Linköping, Sverige, d. 5.2.1945 i Neuengamme.*

F.: Møller Carl Christian Gustav Hein, f. ca. 1856, d. 1935 i Horsens, og hustru Marie f. Dagnæs, d. 1936 i Horsens.

Gift 26.12.1923 med Karla Christine Olesen. (B.: D. 25.6.1928, D. 21.10.1940).

Tilknyttet nedkastnings- og sabotagegruppe i Ålborg.

Harald Hein drev gennem ca. 20 år stenhuggervirksomhed i Ålborg. Forskellige tilidshverv. Aktiv fagforeningsmand. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Hans indtræden i modstandsarbejdet var en logisk fortsættelse af det arbejde, han havde lagt i „Røde Hjælp“, en organisation, som i midten af trediverne hjalp antinazistiske flygtninge fra Tyskland. Han tilknyttedes den illegale modstandsorganisation, der under faldskærmsmanden Paul Jensens ledelse opbyggedes i Nordjylland med Ålborg som centrum. Han blev her leder af en nedkastnings- og sabotagegruppe. Efter vellykkede modtagelser i juni og juli kom gruppen i august ved en nedkastning ved Madumsø i Rold Skov i ildkamp med tyske soldater. Herunder dræbtes et af gruppens medlemmer, Erik Vangsted, medens et andet, Kjær Sørensen, blev taget til fange (se disse). Herefter måtte de øvrige medlemmer af gruppen gå under jorden, således også Harald Hein. Den 9.12.1943 blev han anholdt i Kolding af det tyske sikkerhedspoliti. Deporteredes senere til Neuengamme, hvorfra han kom på udkommando til Husum. Nedbrudt af sygdom førtes han tilbage til Neuengam-

me, hvor han døde af et heftigt anfald af dysenteri i begyndelsen af februar 1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.957

D.f.U., 31.048/45

UFF., 368.

Litteratur:

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 72.

Arbøe Rasmussen: Den første, s. 33, 36 og 42.

Den illegale presse, s. 533

Den parlamentariske Kommission, VII a I, s. 265

Helvede har mange navne, s. 175

Mange er kaldede, s. 28.

Tidsskrifter:

Stenarbejderen, nr. 3, 1945

Stenbugger Tidende, nr. 6, 1945

Danskeren, 9.4.1945

Fri Presse, sept. 1943.

Avisstof:

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945

Aalborg Stiftstidende, 5.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Mindelunden på Aalborg Almenkirkegård

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen

Mindeplade hos Naverne i Ålborg.

Heltby, Børge,

artillerimath, f. 16.5.1921 i Nyborg, d. 20.5.1945 på Bispebjerg Hospital.

F.: Togfører Aage Ivar Heltby, f. 10.1.1886 i Århus, og hustru Anna f. Mørch, d. 1928 i Nyborg.

Tilknyttet BOPA, og afsnit 8 V.

Ansæt som math i marinen 1.10.1941. Gik umiddelbart efter militærets interneering ind i flådens ventegrupper. Var samtidig af marineministeriet kommanderet til vagtjeneste om bord på fregatten Jylland. Denne fungerede i vid udstrækning som mødested og depot for en af BOPA's modstandsgrupper. Børge Heltby anmodede om optagelse i gruppen og fungerede heri som instruktør, ligesom han deltog i samtlige afdelingsaktioner. Under tjeneste som frihedskæmper blev han den 17.5.1945 ramt af et vådeskud fra en maskinpistol, der tre dage senere kostede ham livet.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 372.

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto)

Håndbog for Søværnet, 1943, s. 108.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 25.5.1945

Sorø Amtstidende, 22.5., 26.5.1945

Vestsjællands Socialdemokrat, 28.5., 9.7.1945.

Monumenter:

Mindesten foran Sct. Mikkel's Kirke i Slagelse

Mindeplade i Holmens Kirke.

Andet:

Begravet, Sct. Mikkel's Kirkegård, Slagelse, afd. 2, nr. 105.

Henningsen, Helge,

elektrikerlærling, f. 18.3.1929 i Assens, d. 4.5.1945 i Østerskoven, Fyn.

F.: Installatør Lars Nielsen Henningsen, f. 6.10.1889 i Kelrum sogn.

Tilknyttet modstandsbevægelsen på Fyn.

Nærmere oplysninger om Helge Henningsens modstandsarbejde foreligger ikke. 4.5.1945 kom han foran Ansgar Hotellet i Odense i snak med to medlemmer af en Hipo-bande, kendt som „Birke Dahl-Hansen banden“. Antagelig i den tro, at disse var modstandsfolk, bad han om kørelejlighed. Banden kørte ham til Østerskoven, hvor han blev visiteret og derefter skudt.

KILDER:

Arkivstof:

D.f.U., 30.552/45

Politirapport, Odense politikreds R.P. 5475/46

UFF., 373.

Avisstof:

Randers Dagblad, 18.5.1945.

Monumenter:

Mindesmærke på Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård, Odense, K.B.N., 107.

Henriksen, Hans Jørgen,

mejerist, ismester, f. 1.4.1909 i Ålborg, d. 23.6.1944 i Ryvangen.

F.: Direktør Valdemar Hans Jørgen Henriksen, f. 9.5.1870 i Nykøbing F., d. 2.4.1946 i Agersted, Voer sogn, og hustru Katri-

ne Jakobine f. Olsen, 26.2.1876 i Hjørring, d. 27.11.1952 i Agersted, Voer sogn.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Ålborg.

Realeksamen fra Ålborg Katedralskole, derefter landvæsenselev i 3 år. Efter at have aftjent sin værnepligt ved fodfolket, rejste han til Sydamerika, hvor han arbejdede ved landbruget. Efter 2 års forløb vendte han hjem og uddannede sig som mejerist ved Dalum Landbrugs- og Mejeriskole. Senere blev han ismester på en flødeisfabrik. I 1939 fik han en stilling i et eksportfirma, og det var meningen, at han skulle lede firmaets afdeling i Buenos Aires, men på grund af krigen kom han ikke af sted.

I 1942 udrustede Henriksen sammen med Poul Ib Gjessing et skib med den hensigt at flygte til England, men kystpolitiet i Tyborøn nægtede at give tilladelse til sejlads. I 1943 kom han i kontakt med modstandsbevægelsen i Aalborg, og han deltog i meget forskelligt modstandsarbejde, som fremstilling af håndgranater og sprængladninger, spionage, oprettelse af våbendepoter og sendestationer. Da Gestapo i slutningen af februar 1944 arresterede Aarsgruppen, fik det også konsekvenser for modstandsbevægelsen i Ålborg. Den 29.2.1944 blev Christian Ulrik Hansen og Poul Ib Gjessing arresteret på banegården i Ålborg, og den følgende dag blev Gjessings hustru og Hans Jørgen Henriksen arresteret i Gjessings villa i Gl. Hasseris. Den 19.6.1944 blev der ved krigsretten i København afsagt dødsdom over Henriksen, Christian Ulrik Hansen og Poul Ib Gjessing samt fem medlemmer af Aarsgruppen. Den 23.6.1944 blev de otte skudt i Ryvangen. Disse henrettelser – det første større antal henrettede indtil da – var tyskernes repressalie for én af besættelsestidens største sabotager, BOPA's sabotage den 22.6.1944 af „Riffelsyndikatet“.

Efter befrielsen blev hans lig fundet i Ryvangen, og den 29.8.1945 bisat i Mindelunden.

KILDER:

Arkivstof:
Rigsarkivet: Else Gjessings beretning
Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, biografier: Hans Jørgen Henriksen.

UFF., 375

Litteratur:

De fem lange Aar, II, s. 764

De sidste Timer, s. 74 (foto)

46 Navne, s. 27–28 (foto)

Hvidstengruppen, s. 89

Tidsskrifter:

Mejerifolk, 1945, nr. 12

Ålborg Katedralskole, 1945–46.

Avisstof:

Demokraten, 30.8.1945

Fyens Stiftstidende, 5.5.1945

Information, 29.8.1945

Jyllands-Posten, 30.8.1945

Politiken, 24.6.1944

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945

Aalborg Stiftstidende, 5.5., 13.5., 26.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Ålborg Katedralskole.

Andet:

Se biografier over: Poul Ib Gjessing og Christian Ulrik Hansen.

Henriksen, Orla,

værktøjsmager-lærling, f. 9.6.1925 i Odense, d. 27.3.1945 i Bochum, Tyskland.

F.: Kriminaloverbetjent Carl Christian Henrik August Henriksen, f. 1891 i Odense, d. 1939 smst. og hustru Laura f. Andersen, 1886 i Odense, d. 1942 i Dalum.

Orla Henriksen var medlem af en sabotagegruppe bestående af ganske unge sabotører bl. a. Hans Jørgen Andersen (se denne). Denne gruppe forøvede d. 23.3.1943 sabotage mod gymnastikbygningen ved den danske kaserne i Odense. Bygningen brugtes af den tyske værnemagt til garage. Da en person med kendskab til aktionen havde været for åbenmundet, måtte deltagerne gå under jorden. Den 18.6.1943 blev Orla Henriksen arresteret af det danske politi og indsat i Odense arrest. Den 16.9.1943 overførtes han til Vestre Fængsels danske afdeling og den 12.1.1944 til den tyske afdeling. Herfra deporteredes han senere til forskellige tyske tugthuse, sidst til Bochum, hvor han døde d. 27.3.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 57/A 91/1405

UFF., 376.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 293 (nævnes her som død 28.3.1945)

Danmarks Frihedskamp, s. 289.

Monumenter:

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård, Odense, litra E. nr. 96–97.

Henriksen, Victor Emanuel,

konditor, underkorporal i Den danske Brigade, f. 2.8.1913 på Frederiksberg, d. 7.5.1945 på Rigshospitalet.

F.: Murer Victor Emanuel Henriksen, f. 1887 på Frederiksberg, og hustru Karen Marie f. Thomsen, 1891 i Nørre Omme i Jylland.

Gift 25.2.1939 med Clara Elisabeth Henriksen, f. 21.9.1918.

Tilknyttet Den danske Brigade 1. bataljon, 1. kompagni.

Udlært som konditor på hotel d'Angleterre. Chefpâtissier på Frascati. Eftersøgt af det tyske politi på grund af sit arbejde i modstandsbevægelsen. Flygtede til Sverige og meldte sig her til brigaden. Dræbt ved vådeskud i gymnastiksalen i Husum Skole i København, hvor bataljonen lå i alarmberedskab.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 8057

UFF., 377.

Tidsskrifter:

Vore Køkkener, 1945, nr. 6.

Avisstof:

Social-Demokraten, 13.5.1945.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, 24–187.

Hermann, Helge Carlo Harry,

ekstraarbejder ved DSB, f. 5.6.1921 i Fredericia, d. 19.4.1945 i Ryvangen.

F.: Fabrikarbejder Karl Ingvard Hermann, f. 24.4.1897 og hustru Valborg Simonie f. Jespersen, 1.12.1901.

Tilknyttet sabotagegruppe i Fredericia.

Sejlede som 17-årig på Sydamerika og Afrika. Ved krigsudbruddet afmønstret i engelsk havn. Vendte tilbage til Danmark og aftjente sin værnepligt ved marinen, hvor

han gjorde tjeneste på et minørhold. Ansat som stationsarbejder på Fredericia station. Delingsfører i FDF. Medlem af bibelkreds. Tilknyttet Dansk Samling. Tilstuttet en jernbanesabotagegruppe, hvoraf de fleste medlemmer var ansat ved stationen i Fredericia. Natten mellem den 2. og 3. marts 1945 blev gruppen arresteret og ført til Domhuset i Kolding. Den 12.4. overførtes den sammen med medlemmerne af en jernbanesabotagegruppe fra Taulov, som gruppen fra Fredericia havde haft forbindelse med, til Vestre Fængsel. Efter at være blevet stillet for en krigsret den 18.4.1945 og dømt til døden, blev ni mand henrettet i Ryvangen den 19.4. 1945, heriblandt Helge Hermann.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 378.

Litteratur:

De sidste timer, s. 204–205 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 950

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 476.

Tidsskrifter:

Jernbanetidende, 1945, nr. 15, 1946, nr. 1, nr. 3, nr. 10, nr. 11

Førerbladet, 1945, nr. 397, s. 89 (foto)

Friheden, 1945, nr. 17

F.V.-bladet, juni 1961

Information, 24.4.1945, nr. 464

Danske Dreng, juni 1945

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Fredericia Dagblad, 5.5. (foto), 7.7., 10.7.1945

Børsen, 5.5.1945

Politiken, 25.4.1945.

Monumenter:

Mindeplade i DSB's mindelund i Fredericia.

Andet:

Begravet, Sct. Michaelis Kirkegård, Fredericia, G. 178/79–204/05.

Se biografier over Ferdinand Andersen, Ole Christensen, Hans Eeg, Ivar Peder Lassen, Hans Christian Just Petersen.

Hetner, Nielsine Johanne Christensen,

enke, f. 24.3.1888 i Lunderskov, Ribe amt, d. 7.2.1945 på sin bopæl Hørdumsgade 13, 1. sal, København.

F.: Jernbaneassistent Peder Christian Hansen og hustru Elisabeth Johanne f. Dabbelstein, 13.3.1858 i Tyskland, d. 22.9.1934.

Gift 22.11.1912 med montør Georg Julius Hetner, f. 10.4.1886 i Køge, d. 16.6.1938. (B.: D. 5.6.1914, P. 24.7.1916, D. 28.9.1925, P. 29.3.1928).

Illegal værtinde.

Fru Hetners søn var tilknyttet modstandsbevægelsen under afsnit 8 V, 4. kompagni, og hjemmet benyttedes til illegale gruppemøder, ligesom eftersøgte personer overnattede dér. Fru Hetner dræbtes ved et vådeskud under et illegalt gruppemøde.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 2.293
UFF., 379.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, Urnegrav C-113.

Hildahl, Poul Erik,

søljtnant, f. 29.9.1916 i Odense, d. 4.12.1944 på det tyske lazaret på Nyelandsvej i København.

F.: Prokurist Ludvig Hildahl, f. 1.6.1882 i København og hustru Ellen Kirstine Mathilde f. Christiansen, 23.11.1883 i København.

Gift 24.11.1940 med Inge Nikoline Ousdahl, f. 9.5.1918 i Haugesund. (B.: P. 1.10.1941).

Leder af militærgrupperne i Korsør. Tilknyttet Marinens Efterretningsvæsen. Dæknavn „Christiansen“.

Skolegang på Odense Katedralskole. Studentereksamen 1935. Uddannede sig som søofficer. Kadet 1936, søljtnant af anden grad 1939, af første grad 1940. Tjeneste som officer ved torpedobådene. 1941-42 chef for minestrygeren M.S.5. 1943 tjenestgørende ved undervandsbådsdivisionen. Næstkommanderende i undervandsbådene „Daphne“ og „Havkalen“. Efter 29.8.1943 gik han aktivt ind i modstandsbevægelsen og blev byleder i Korsør, hvor han organiserede militærgrupperne. Sideløbende hermed iagttager ved Storebæltsoverfarten i forbindelse med marinens efterretningsvirksomhed. En stikker fra Ålborg havde gjort det til et speciale at afsløre Marinens Efterretningsstjeneste og havde et uhyggeligt held med sig, idet en række illegale efterretningsfolk gik i hans net. Han fik i Korsør lokket

Hildahl i et baghold, hvor han arresteredes af Gestapo. Undervejs til København i bil gjorde Hildahl i skovene ved Sorø et desperat forsøg på at flygte, men blev hårdt såret. Han førtes til det tyske lazaret på Nyelandsvej og døde den 4.12.1944 kort efter arrestationen.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 198
D.f.U., 30.762/44
CK., 8.968
UFF., 380

Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, biografier, Erik Hildahl.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 413
Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480
Håndbog for Søværnet, 1943, s. 31.
Søofficersrulle 1700-1951, s. 94

Tidsskrifter:

Tidsskrift for Søværnet, 1951-52, særnummer
Tidsskrift for Søværnet, 1945, s. 153-54 (nekrolog)

Odense Katedralskole, 1946, (foto, nekrolog)
KFUM Klosterbakken Odense, nr. 10, 1945 (foto)

Information, 20.2., 1945, nr. 414.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 12.7.1945
Information, 29.8.1945
Korsør Avis, 6.7. 12.7.1945
Nationaltidende, 12.7.1945
Sorø Amtstidende, 7.5., 6.7.1945
Social-Demokraten, 12.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Rådhuset i Korsør
Mindeplade, Odense Katedralskole
Mindeplade i Holmens Kirke.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Him-Jensen, Henry Ingemann Martin,

sergent i hærens flyvetropper, flyvelærer, f. 24.11.1900 i Ålborg, d. 19.12.1944 i Husum.

F.: Portør Jens Martin Jensen og hustru Ane Marie f. Nielsen.

Gift 24.9.1929 med Ebba Johanne Nielsen, f. 18.5.1908 i København, d. 24.9.1966 smst. (B.: D. 21.3.1930, D. 19.8.1931, D. 19.9.1937).

Knyttedes fra efteråret 1942 til arbejdet inden for den militære efterretningstjeneste og udførte her et stort arbejde. Arresteret 3.5.1944. Deporteret til Neuengamme, hvorfra han sendtes på udkommando til Husum. Her døde han.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 209
D.f.U., 30.087/44
UFF., 381.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 173
De faldt for Fædrelandet, s. 157. (Dødstedet her angivet til Dachau og dødsdatoen til 16.12.).

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Hinrichsen, Erik Bülow,

slagtermester, f. 1.6.1918 i Skovshoved, d. 18.2.1945 i Tyskland.

Gift 6.10.1940 med Ingerlise Margrethe Hinrichsen, f. 12.9.1918. (B.: D. 3.3.1942).

Tilknyttet militærgruppe under afsnit 7.

Erik Hinrichsen tilknyttedes en illegal militærgruppe i efteråret 1943. Arresteret som følge af sin illegale virksomhed og deporteret til Neuengamme, hvorfra han sendtes på udkommando til Dessauer Ufer ved Hamburg, hvor han døde. Hans lig blev senere hjemført og bisat i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 5.633
D.f.U., 31.931/45
CK., 9.009
UFF., 382.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 229.

Hjortø, Keld,

inspektør, cand.mag., f. 29.5.1909 i Vordingborg, d. 18.2.1945 i København.

F.: Lærer og forfatter Knud Anders Hjortø f. 4.1.1869 i Kirke-Værløse, d. 25.11.1931 på Frederiksberg, og hustru Kirstine f. Pedersen, 6.12.1883 i Ringkøbing.

Gift 29.12.1936 med Annalise Borring, f. 27.10.1915 i Asminderød. (B.: D. 1.4.1940, D. 23.9.1944).

Student fra Akademisk Kursus 1928. Cand. mag. 1936. Ansat ved Akademisk Kursus 1936, inspektør smst. 1942. Lærer ved Hærens Officersskole.

Akademisk Kursus bygning lå i Nyrops-gade, ganske nær ved Shellhuset. Det var urundgæeligt, at der opstod episoder mellem elever og vagtposter. Adskillige gange måtte Keld Hjortø som repræsentant for kursus udvirke frigivelse af arresterede elever. Desuden viste han så tydeligt sin nationale holdning, at han havde flere sammenstød med anderledes tænkende elever. Blandt disse kan specielt nævnes en elev, hvis fætter var medlem af Ib Birkedahl-Hansen gruppen. Eleven var stikker for denne og blev likvideret 15.2.1945. Som en gengældelsesforanstaltning for dette blev Keld Hjortø 16.2.1945 nedskudt af tre medlemmer af gruppen i sit hjem. Han førtes til Bispebjerg hospital, hvor han døde to dage senere.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 284
D.f.U., 31.317/45
CK., 8.403

Litteratur:

Det illegale Frit Danmark, s. 461
Tidsskrifter:
Soranerbladet, 1945, nr. 8
Gymnasieskolen, 20.3.1945.

Avisstof:

Berlingske Tidende 20.2.1945, 25.5.1948
Grøndals Avis, 14.6.1945
Nationaltidende, 20.2.1945
Politiken, 20.2.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Sorø Akademi
Mindeplade, la Coursvej Skole.
Andet:
Begravet, Vestre Kirkegård, København.

Hjulmand, Villiam Martin

Sørensen,

handelsrejsende, f. 30.10.1903 i København, d. 5.5.1945 på hjørnet af Ndr. Frihavnsgade og Strandboulevarden.

F.: Smed Søren Sørensen Hjulmand, f. 28.8.1861, d. 19.4.1947, og hustru Birtha Mina Nielsine Metty f. Jacobsen, 16.11.1864, d. okt. 1936.

Gift 25.6.1933 med Johanne Margrethe

Høeg Stenfeldt, f. 4.7.1908. (B.: P. 30.11.1933).

Tilknyttet Frihavnskommandoet.

Efter skolegang på Østre Gasværks Skole blev Villiam Hjulmand uddannet som kommis. Han var sidst ansat som repræsentant for skotøjsfabrikken Rosted i København. Medlem af frimurerlogen „Syvstjernen“ 1933–1938.

Villiam Hjulmand var tilsluttet Kantorparkens første gruppe under kompagni „Robert“ (afsnit 1), der sorterede under Frihavnskommandoet.

Tidligt på formiddagen den 5.5.1945 udspandt der sig på Østerbro i København en voldsom kamp. En afdeling frihedskæmpere fra Holger Danske og Korps Aagesen tillige med afdelinger fra havnegrupeerne havde fået til opgave at besætte Østre Gasværk, og kom herunder i kamp med tyske soldater. Disse fik hjælp fra krydseren Nürnberg, der lå i Frihavnen. Kvarteret omkring gasværket blev beskudt af skibets kanoner, og adskillige ejendomme ødelagt. Villiam Hjulmand var med sin gruppe kommanderet til Strandboulevarden og dræbtes af snigskytter på hjørnet af Strandboulevarden og Ndr. Frihavnsgade.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 109

D.f.U., 30.073/45

CK., 3.193

UFF., 384.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480.

Tidsskrifter:

Dansk Bridge, 1945, s. 11.

Avisstof:

Viborg Stifts Folkeblad, 11.5.1945.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, Urnehaven S, nr. 1779.

Se biografier over: Aage Andersen, Arne Knud Christiansen, Bent Werge Christensen, Hans B. Nielsen, Ole Olsen.

Hocke, Carl Heinz Johannes,

løjtnant, politibetjent, stud.jur., f. 23.4.1917 i København, d. 21.3.1945 i Shellhuset.

F.: Restauratør Frantz Anton Hocke, f. 20.9.1873 i Tyskland, og hustru Anna Christine f. Møller, 15.9.1886 i Sønderjylland.

Gift 22.2.1943 med Kirstine Olsen, f. 23.11.1921 i Faxe.

Tilknyttet politiets modstandsgrupper.

Skolegang på la Coursvej Skole. Medlem af Det danske Spejderkorps. Aftjente sin værnepligt ved 4. regiment, 11. bataljon i Roskilde. Gik derefter på kornetskole på Kronborg fra 1937 til 1938 og gennemgik løjtnantskolen samme sted 1938 til 1939. Udnævnt til løjtnant i 1939. Arbejdede herefter som kontorist. Den 23.1.1941 politibetjent. Forrettede tjeneste ved kystbevogtningen i Rungsted og Hellerup. Fra juli 1941 til sin død gjorde han tjeneste på Frederiksberg. Tog studentereksamen i 1943 og påbegyndte herefter et juridisk studium ved Københavns Universitet. Var på grund af sine udprægede lederevner selvskreven som organisator og leder af politiets illegale afdelinger på Frederiksberg efter 19.9.1944. Arresteret 10.1.1945 af det tyske sikkerhedspoliti og indsat i Shellhuset. Han sad her endnu den 21.3.1945, da de engelske flyvemaskiner foretog deres pludselige angreb på Shellhuset. Carl Hocke omkom under bombardementet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.871

D.f.U., 30.237/45

UFF., 385.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 111–112 (foto)

Shellhuset, s. 67–68 (foto)

Politiets Mindeblad, s. 26 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480

Håndbog for Hæren, 1943, s. 148, 1946, Hærens Faldne

Liste over de immatrikulerede Studerende ved Københavns Universitet 1942–43, s. 30.

5 års kamp for friheden, bd. VI, s. 66

Tidsskrifter:

Spejdernes Magasin, 1945, nr. 9

Garderbladet, 1946, nr. 1

Pigtråd, 1951, nr. 3, 1955, nr. 4

Politiet (tidsskrift for Politivæsen), 1945, nr. 18, s. 297

Gestapofangen, 1951, nr. 3–4, s. 5–6.

Monumenter:

Mindesten på Hylkedam pr. Gelsted, Fyn

Mindeplade på Roskilde Vestre Kaserne

Mindeplade, la Coursvej Skole, København

Mindeplade i Shellhuset

Mindeplade på Frederiksberg Politistation

Mindeplade, Politigården, København

Mindeplade i Ryvangen.

Hoff, Kai Hannibal,

adjunkt, f. 23.4.1912 i Skagen, d. 30.11.1943 i Thorsgades Kaserne i Randers.

F.: Fuldmægtig i fængselsvæsnet Birger Hoff, f. 15.7.1873 i Næstved, d. 31.3.1937, og hustru Ingeborg Marie f. Grüner, 13.12.1873 i Kolding, d. 5.12.1956 på Rigshospitalet.

Medlem af sabotagegruppe i Randers.

Cand. mag. 1938 i engelsk og fransk. Ivrigt medlem af Akademisk Skyttekorps i studietiden. Aftjente sin værnepligt og blev i oktober 1939 sekondløjtnant. I november 1939 søgte han at melde sig som frivillig i den finske hær, men dette blev umuliggjort. Under nytårsorlov 1939/40 forlod han landet og meldte sig til det danske korps i Uleåborg i Finland. Hoff kom ikke i kamp, men blev i den finske dækningsstyrke. Efter 9. april 1940 søgte han at komme til Norge for at kæmpe mod tyskerne der, men det mislykkedes, og han vendte derefter hjem til Danmark og ansattes som timelærer ved Randers Statsskole. Hoff var primus motor i Randers terrænsportsforening, hvorfra en del unge mennesker rekrutteredes til modstandsarbejdet. I efteråret 1943 var han sammen med ingeniør Chr. Bach teknisk leder af sabotagen i Randers. Han bar da dækningsnavnet „Carlo“. Den 28.10.1943 deltog han i et mislykket forsøg på sprængning af remiseanlægget i Langå, hvilket kom i stand på initiativ af chefen for faldskærmsfolkene i Jylland, Ole Geisler. I stedet blev et jernstøberi i Langå ødelagt. Den 17.11.1943 deltog han i sprængningen af Langåbroerne. Denne sprængning var led i en større plan: Først skulle en Århusgruppe sprænge sportskiftecentralen på Århus banegård, dernæst skulle Langåbroerne sprænges, og endelig skulle andre sprænge sidesporene til længdebanen. Formålet med aktionen – én af de første store sabotager i landet – var at sinke de tyske troppetransporter fra Norge via den østjyske længdebane mest muligt. Aktionen blev en succes, men allerede dagen efter begyndte Gestapo en eftersøgning i Randers med hjælp af danske stikkere. Hoff undgik at blive arresteret ved de første anholdelser efter denne sabotage, og blev tilbage i Randers for at reorganisere arbejdet. Den 30.11.1943 om morgenen blev han anholdt af Gestapo i sin lejlighed, hvor der fandtes

både pistoler og sprængstof. Han blev ført til Thorsgade Kaserne, hvor han blev dræbt under et flugtforsøg. Der blev givet tilladelse til, at han blev begravet i Randers samme dag. Den 24.6.1945 blev han overført til Mindelunden på Randers Nordre Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.627.

UFF., 386

Litteratur:

Da Danmark kaldte, s. 203

Danmark under Jorden, s. 51

Danmarks besættelse, s. 53f.

De faldt for Fædrelandet, s. 33–55 (foto)

Den hvide Brigade, s. 56–64, 305

Gå til Modstand, s. 91–100

Sabotageprästen, s. 115–121

Kæmp for alt, s. 142.

Tidsskrifter:

Danskeren, 26.1.1945

Gestapofangen, 1953, nr. 12 (foto)

Centrum, 1946, nr. 9

Dansk Idræt, 1945, nr. 10

Garderbladet, 1946, nr. 1

Randers Dame- og Herreroklubs Medlemsblad, 1945

Statsskolen i Randers, 1945, 1946.

Avisstof:

Randers Amtsavis, 25.6.1945

Randers Dagblad, 7.5. (foto), 31.5., 14.6., 21.6., 25.6.1945

Socialdemokraten for Randers og Omegn, 8.12. 1951

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Randers Statsskole

Mindeplade, Østre Borgerdyds Skole, København

Mindeplade, Jydske Fodregiments Kaserne, Fredericia

Mindeplade, Fodfolkets Sergentskole, Kronborg

Mindeplade, Skytteforeningslejren, Høje Sandbjerg.

Andet:

Se biografi over: Ole Hovedskou, Sven Chr. Johannesen og Oluf Axelboe Kroer.

Hoffmann, Mac Colomann,

isenkræmmer, f. 30.7.1914 i Frederikshavn, d. 14.4.1945 i Gørum.

F.: Carl Hoffmann, f. 8.10.1881, d. 8.7.1929, og hustru Anine, f. 9.2.1893.

Tilknyttet nedkastningsgruppe i Hornslet.

Efter at den første nedkastningsgruppe i Hornslet var blevet revet op i begyndelsen af januar 1944 (se Orla Andersen), reorganiseringen modstandsarbejdet gennem oprettelsen af en militærgruppe og en mindre sabotagegruppe, hvortil Mac Hoffman knyttedes. Sabotagegruppen kom imidlertid ikke i aktion, men fungerede i stedet som nedkastningsgruppe, første gang i begyndelsen af april. I efteråret fandt flere nedkastninger sted. I december 1944 blev en våbentransport med udløber til Hornslet afsløret i Randers, hvilket førte til arrestationen af et gruppe-medlem. De øvrige måtte gå under jorden. Mac Hoffman tog ophold hos slægtninge ved Frederikshavn. Her ankom 14.4.1945 en tysk udrykning til den gård, hvor han boede. Han forsøgte at flygte til en nærliggende skov, men blev beskudt og dræbt. Hans lig blev efter kapitulationen fundet nedgravet i en grøft og bisat på Frederikshavn Ny Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 387.

Avisstof:

Frederikshavn Avis, 7.5., 26.5.1945

Vendssyssel Tidende, 3.7.1945

Aalborg Stiftstidende, 6.6.1945

Aarhus Amtstidende, 26.5.1945 (foto, omtale af Hornsletgrupperne).

Monumenter:

Mindesmærke i anlæg ved Hornslet

Mindeplade, Fladstrand Kirke

Mindesten, Tørrildhaven, Gærum.

Andet:

Begravet, Frederikshavn Ny Kirkegård, Ny Fam.-Y-1/4.

Se biografi over Karl Algreen Møller.

Holbech, Kaj Gersdorff,

redaktør ved *Billedbladet*, f. 6.3.1901 på *Frederiksberg*, d. 14.10.1944 i København på *Gl. Kongevej* 95.

F.: *Sekretær i finansministeriet Jens Ludvig Holbech*, f. 25.8.1872, d. 16.5.1937, og hustru *Ellen Gersdorff f. Blichfeldt*, i *Hellerup. Gift med Jenny Elisabeth Larsen*, f. 19.11.1905. (B.: P. 21.2.1926, P. 21.5.1928).

Ledende skikkelse inden for den illegale bladverden, knyttet til „De frie Danske“ og „Danske Tidende“.

Student i 1918 fra Plockross Skole. Efter studentereksamen gik han over i forsikringsfaget, men knyttedes i 1926 til BT og prægede en årrække dette blad. Han var en usædvanlig dygtig journalist og nærede som bladmand en særlig interesse for billedet. Han virkede i en årrække som billedredaktør på BT, og kom senere til *Billedbladet*. Hans interesse for billedstof kom også til udtryk i hans arbejde inden for filmen, hvor han skabte den første danske ugerevy. Kongefilmene var et resultat af hans filmarbejde. Det illegale blad „De frie Danske“ udkom fra 1941 til 1945. Modstandsgruppen „Vædderen“, der var dannet i 1940, påbegyndte udgivelsen af bladet. Snart sluttede flere op bag bladet, og allerede på et tidligt tidspunkt havde det forbindelse til faldskærmsfolkene. Arrestationer med efterfølgende deportationer af bladets medarbejdere fandt sted gang på gang. Nye folk trådte til, heriblandt flere bladfolk, der kom til at præge bladet i så høj grad, at dette fremstod som et af de bedst redigerede illustrerede blade. Kaj Holbechs indsats sås blandt andet i de eksemplarer af bladet, der udkom med forsidebilleder i firefarvet tryk, således invasionsnummeret i 1944. Kaj Holbech var endvidere aktiv ved dannelsen af det illegale blad „Danske Tidende“. Bladet blev skabt som et talerør for redaktør Nicolai Blædel og havde som medarbejdere ligeledes Franz von Jessen og Peter de Hemmer Gudme, indtil denne fik sit eget blad „Nordens Frihed“. Redaktør Kaj Holbech var endvidere aktiv under forsøgene på at danne et frihedsbevægelsens fællesråd i juni og juli 1943. Kredsen, der stod bag dette initiativ, splittedes af begivenhederne den 29.8.1943, men den 16.9.1943 førtes tanken ud i livet med dannelsen af Danmarks Frihedsråd. Redaktør Kaj Holbech var en ledende skikkelse inden for den illegale bladverden med kontakter til alle betydende modstandsorganisationer. Som camouflage for sit illegale arbejde benyttede han med enestående dristighed selve det illegale arbejde. Overalt pralede han med, at han var involveret i illegalt bladarbejde på en sådan måde, at ingen troede ham. Det blev senere fastslået, at han i kartoteket på Dagmarhus havde fået en påtegning om, at han var løgnagtig, pralende, psykopat. Den 14.10.1944 havde han aftalt et illegalt møde hos direktør Mikkelsen fra

restaurant Skandia, der boede illegalt på Gl. Kongevej 95. Han indfandt sig i følge med redaktør Børge Outze fra Information, og da de ringede på, blev de modtaget af Gestapo, som allerede da befandt sig i lejligheden, og her havde arresteret direktør Mikkelsen og Mogens Fog. Begge blev holdt op, men Holbech regnede med, at der var en chance for at slippe bort, og han satte i et par raske spring ned ad trappen. Der blev omgående skudt efter ham, og han blev dræbt på stedet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 1.255

D.f.U., 30.773/44

CK., 8.770

UFF., 388.

Litteratur:

Ingen tænder et Lys, s. 177

Hemmelig Alliance, s. 30

Kontakt med England, s. 122, 281–82

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 18, 20, 26, 39, 42.

De fem lange Aar, II, s. 860–61

Da Danmark kaldte, s. 107–108

Den illegale presse, s. 551

Gjentofte Kommune under Besættelsen, s. 272–73

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 56, 60

Mange er kaldede, s. 145

Kæmp for alt, s. 46–54, 148–49.

Danmarks Frihedskamp, s. 545, 678, 680

Frit Danmarks Hvidbog, I, s. 300, II, s. 481

4. Maj Kollegiets Mindebog i København.

Randers Roklub fylder 70 år.

Pressen under besættelsen, s. 312f., 457, 465

I kamp for friheden, s. 152

Tidsskrifter:

Journalisten, 1945, nr. 1, s. 16, nr. 6, s. 2, 13 (foto), 17, 20

Øregaard Samfundet, 1945, nr. 66, s. 7

Danskeren, 1944, nr. 3

Information, nr. 309, 17.10., nr. 311, 19.10, nr. 321, 31.10.1944

Billedbladet, 1945, nr. 20 (foto)

De frie Danske, 1944, nr. 2.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 4.7.1945

BT, 5.5., 8.6., 4.7.1945

Information, 4.7., 7.7., 10.7., 29.8.1945

Nationaltidende, 6.5., 5.7., 11.7.1945

Aarhus Stiftstidende, 14.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Øregaard Gymnasium

Mindeplade, Dragør Boldklub

Mindesten på Christmas Møllers Plads

Båd i Randers Roklub bærer hans navn.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografi over Peter de Hemmer Gudme, Robert Jensen.

Holm, Paul Petersen,

maskinarbejder, f. 25.3.1920 i Frørup, d. 13.3.1945 i Ryvangen.

F.: Overbetjent Christian Peter Holm, f. 16.10.1880, og hustru Anne Marie Fuglsang, f. 20.11.1879, d. 24.2.1954.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Svendborg. Dæknavn „Palle“.

Skolegang på kommuneskolen i Haderslev, i lære hos fabrikant R. Hesselberg i Haderslev. Udlært 1.5.1939. Forskellige arbejdspladser, sidst ansat på Svendborg Stålskibsværft.

Paul Petersen Holm blev knyttet til den første sabotagegruppe, der dannedes i Svendborg. Ledere af denne var lærer Stærmosø og Per Kraiberg Petersen (se denne). Tyske arkiver viser, hvorledes skibssabotagen opfattedes som en af de farligste former for sabotage. Svendborgs modstandsgrupper satte ind på dette punkt. Den 19.12.1943 sænkedes en tysk nybygning på Svendborg Stålskibsværft. Herefter foretoges med mellemrum en lang serie sabotage, fortrinsvis rettet mod skibsværfter i og omkring Svendborg. Den 6.6. blev det hidtil største angreb foretaget mod Svendborg Stålskibsværft, hvor fire forskellige skibe, tilhørende den tyske krigsmarine, blev sænket. Det lykkedes kort tid efter tyskerne at indkredse Paul Petersen Holm, der arresteredes den 5.8. 1944 i sit hjem. Fra Husmandsskolen i Odense blev han overført til Frøsevejlejn, hvorfra det lykkedes ham at flygte. Han kom tilbage til Svendborgegnen, men fortsatte til København, for at blive overført til Sverige. Her arresteredes han imidlertid ved en razzia i en lejlighed på Nørrebrogade. Kort tid efter henrettet for deltagelse i sabotage.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 391.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 138–139 (foto)

Sabotage, s. 168

De fem lange Aar, II, s. 925
Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 476
Danmarks Frihedskamp, I, s. 305–306
Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour),
III, s. 168.

Tidsskrifter:

Information, nr. 438, 20.3.1945
Danskeren, nr. 15, 23.3.1945
Friheden, nr. 12, 1945, s. 2
Danmarksposten, nr. 2–3, 1945.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945
Politiken, 20.3.1945
Fyns Tidende, 20.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Svendborg Rådhus' forhal
Mindeplade på Svendborg Skibsværft
Mindesten på Svendborg Kirkegård
Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj
Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Svendborg Kirkegård, Urnehaven,
nr. 56.

Se biografi over Per Kraiberg Petersen.

Holm, Svend,

fængselsbetjent, f. 9.4.1918 i Horsens, d. 30.3.1945 på Statshospitalet i Sønderborg.

F.: Snedkermester Jens Andersen Holm, f. 1874 i Hover, og hustru Juliane Marie Holm f. Sørensen, 1881 i Voldby.

Gift 14.5.1942 med Sophie Cathrine Iversen, f. 9.5.1924 i Skelde.

(B.: D. 19.10.1945).

Medlem af våbenmodtagegruppe i Nyborg.

Rekrut 1938, april 1941 udnævnt til sergent og november 1942 til oversergent. Juni 1943 ansat som fængselsbetjent i Nyborg. I Nyborg kom Holm ind i en gruppe, bestående af fængselsfolk (tidligere befalingsmænd) og en politibetjent. Gruppen beskæftigede sig med våbenmodtagelse og instruktion samt enkelte mindre aktioner. Svend Holm opbevarede gruppens våbenlager i sit hjem, muret inde i spisekammeret. Den 14.3.1945 blev Svend Holm anholdt. Han førtes til kælderen under politistationen i byen, hvor han blev mishandlet i en sådan grad, at han var dødsdømt, da han blev overført til Frøslevlejren, hvor lægerne en tid forgæves prøvede at få ham indlagt på hospital. For sent lykkedes det; Svend Holm afgik ved døden to timer efter, at han var

indlagt på Landshospitalet i Sønderborg. Hans lig blev senere fundet nedgravet på de militære skydebaner ved Sønderborg og bisat den 16.5.1945 på Sønderborg Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 16.385
D.f.U., 30.869/45
UFF., 392–93.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, I, s. 239, II, s. 475, 507
Danske Lægemoirer, V, s. 120
Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Tidsskrifter:

Håndbog for Hæren, 1946
Sønderjydske Månedsskrift, 1945, s. 94
Underofficeren, 1945, nr. 6, s. 124, 143
Information, 10.4.1945, nr. 452.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 18.7.1945
Social-Demokraten, 16.5., 29.6., 18.7.1945
Aalborg Amts Tidende, 23.6.1945

Jydske Tidende, 15.5.1945

Horsens Folkeblad, 7.5., 17.5.1945

Horsens Avis, 7.5.1945

Hejmdal, 17.5., 23.5.1945

Morgenbladet, 16.5.1945

Fyns Tidende, 5.6.1945

Sønderjyden, 15.5., 7.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Klosterkirken, Horsens
Mindeplade, 4. Maj Kollegiet, Horsens
Mindeplade på kasernen i Fredericia
Mindeplade, kasernen i Sønderborg
Mindeplade, Nyborg Rådhus
Mindesmærke på Frøbjerg Bavnehøj.
Begravet, Sønderborg ny Kirkegård, gravgård,
1. afd. B., litra D., nr. 293.

Holmboe, Ebbe Gylding,

f. 23.12.1921 i Horsens, d. 5.12.1944 i Porta Westfalica.

F.: Fabrikant I. C. Gylding Holmboe, f. 25.4.1874, d. 28.5.1944, og hustru Marie Dreyer, f. 17.1.1879, d. 6.4.1956.

Tilknyttet Frit Danmark-gruppe i Horsens og Studenternes Efterretningstjeneste i København.

Efter realeksamen fra Horsens Statsskole kom Ebbe Holmboe på Th. Langs Gymnasium i Silkeborg og derefter på Statens Studenterkursus i København. Han stammede fra en kunstnerisk begavet familie, og efter-

lod selv nogle allegoriske billeder foruden udkast til en ballet og en opera. Under besættelsen tog familien aktivt del i modstandsbevægelsen, hvor en af brødrene var medstifter af den illegale modstandsorganisation „Horsens hjemmeværn“. I Horsens blev Ebbe Holmboe tilknyttet en Frit Danmark-sabotagegruppe, ledet af Peer Borup. Omkring 1.2.1944, efter en omfattende razzia i Horsens foretaget af Gestapo, blev denne gruppe sprængt. Både Peer Borup og Ebbe Holmboe søgte til København, hvor sidstnævnte fik kontakt med Studenternes Efterretningstjeneste. Den 13.4.1944 arresteredes han i Nordsjælland og indsat i Vestre Fængsel. Han overførtes derfra til Hørsørd og siden til Frøslev. Ved juletid 1944 deporteret til Neuengamme og derfra sendt på udkommando til Porta Westfalica, hvor han afgik ved døden 5.12.1944.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 394.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 104

In Memoriam, nr. 11 (foto)

Danmarks Frihedskamp, s. 475, 505.

Tidsskrifter:

Information, 6.1.1945, nr. 376, 20.2.1945, nr. 414

Th. Langs Skoles Samfund, 1945

Heureka (Horsens Statsskoles Elevblad), 1945, nr. 1.

Avisstof:

Social-Demokraten, 25.6.1945

Horsens Folkeblad, 7.5.1945

Horsens Avis, 7.5., 18.5.1945.

Monumenter:

Mindesten ved Klosterkirken i Horsens

Mindeplade, Horsens Statsskole

Mindesten, Bjørnskuvej 26, Juelsminde,

Vejle

Mindeplade, 4. Maj Kollegiet, Horsens.

Andet:

Begravet, Horsens Østre Kirkegård, litra Y, mur II, nr. 37–38–39–40.

Se biografi over Peer Borup.

Holmstrøm, Børge Charles,

sporvejsarbejder, f. 23.12.1912 i København, d. 11.5.1945 på Frederiksberg Hospital.

F.: Sporvejsarbejder Jean Edvard Gotfred Holmstrøm f. 9.12.1889 i Valby, d. 3.11.

1962 i København, og hustru Laura Vilhelmine, f. 10.7.1893 i Roskilde, d. 9.10.1953 i København.

Gift 1.6.1935 med Edel Magda Mogensen, f. 14.12.1911. (B.: D. 6.11.1946, P. 29.7.1944).

Tilknyttet Korps Aagesen.

Børge Holmstrøm stillede sig i januar 1945 til rådighed som chauffør for de militære ventegrupper under Korps Aagesen. Han indkaldtes til tjeneste ved mobiliseringen den 5.5.1945 og blev søndag den 6.5. om aftenen ramt af kugler fra en forbikørende Hipo-vogn. Død få dage efter på Frederiksberg Hospital.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 250

D.f.U., 31.149/45

CK., 9.019

UFF., 395.

Tidsskrifter:

Projektøren, 1945, nr. 3, s. 2 (foto).

Monumenter:

Mindeplade i Københavns Sporvejes Hovedkontor, Gothersgade.

Andet:

Begravet, Solbjerg Kirkegård, afd. 6., nr. 446.

Holst, Erik Christian Immanuel,

kaptajn, f. 23.4.1893 i Kolind på Djursland, d. 1.3.1945 på Serridsslevvej 6, København.

F.: Plantør Arent Johan Vilhelm Holst og hustru Christiane Sofie f. von Saugmann.

Gift 24.9.1920 med Edele Elisabeth Eugenie von Hedemann, f. 6.5.1893. (B.: D. 5.3.1922, P. 13.9.1928).

Medlem af modstandsbevægelsen under afsnit Ø.K. under generalkommandoen.

Student fra Vestre Borgerdyds Skole i 1911. Tilknyttet FDF og Sct. Georgs Gildet i København. April 1912 indkaldt til militærtjeneste ved 2. bataljon. Officersløbebane. Premierløjtnant 1915. 1925 tilknyttet generalstabten. 1929 udnævnt til kaptajn og kompagnichef ved 2. bataljon. Efter afgang fra hæren ansættelse under Fiskeridirektoratet.

Som kompagnichef ved 2. bataljon havde kaptajn Holst været stationeret i Tønder og forholdet mellem grænselandets danske og

tyske befolkning prægede ham i national henseende. Efter 29.8.1943 dannedes en medarbejderstab for hærens øverstkommanderende, general Ebbe Gørtz. Denne såkaldte „lille generalstab“ havde til opgave at bistå med at holde officerskorpset sammen i en illegal kommando i den hensigt at danne illegale militærgrupper, såkaldte O-grupper under officerernes ledelse. Kaptajn Holst blev knyttet til dette arbejde. Både kaptajn Holst og hans søn var eftersøgt for illegalt arbejde, og familien skiftede da bopæl fra I. E. Ohlsensgade til Serridslevvej. Den 1.3.1945 foretog tyskerne en ransagning af lejligheden i I. E. Ohlsensgade. Samtidig besatte tyskerne lejligheden på Serridslevvej og arresterede her sønnen, Vilhelm Hugo Holst. Da kaptajn Holst ankom, overraskedes han af tyskerne, men forsøgte at flygte. Han blev såret i skulderen, men nåede dog ned på gaden, hvor han dræbtes af et skud affyret fra lejlighedens altan.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 340

D.f.U., 30.347/45

CK., 9.025

UFF., 396.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 89–91 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481

Danmarks Hær, I (1934–35), s. 456

Håndbog for Hæren, 1943, s. 67, 1946 (Hærens faldne).

Tidsskrifter:

Garderbladet, 1946, nr. 1

Kastellet, 1946, nr. 6

Sct. Georg, 1945, nr. 7–8, s. 7, nr. 9, s. 7

Vestre Borgerdyds Skole, 1946

Morgenbladet, 8.3.1945.

Avisstof:

Morgenbladet, 13.6.1945

Fredericia Dagblad, 14.6.1945

Nationaltidende, 12.6., 13.6.1945

Nordsjælland, 25.6.1945

Politiken, 13.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Høvelte Kaserne

Mindeplade, Hærens Officersskole, Frederiksborg Slot

Mindeplade, Sergentskolen på Kronborg

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Roskilde Ny Kirkegård, I. B., 62 a.b.c.d.

Se biografi over Vilhelm Hugo Holst.

Holst, Vagn Eigil,

automekaniker, f. 6.1.1919 i Helgenæs, d. 5.12.1944 på hjørnet af Frederiksborgvej og Klokkemagervej.

F.: Gårdejer Peter Holst, f. 1.1.1881, d. 31.12.1953, og hustru Katrine Holst, f. 6.5.1895.

Tilknyttet BOPA. Dæknavn „Anders“.

I sin egenskab af automobilmekaniker kom Vagn Eigil Holst i kontakt med BOPA. Han gav oplysninger om, hvorfra der kunne skaffes biler, som af tyskerne var blevet indleveret til reparation, og han reparerede biler, der var blevet ødelagt under aktioner. I slutningen af 1943 kom han ind i en gruppe og var med på sin første aktion. Han deltog i de fleste af BOPAs store sabotager og var bl.a. med til at organisere aktionen imod Hærens Våbenarsenal. Stikkere havde aldrig været i stand til at snige sig ind som medlemmer af BOPAs grupper. Skete der angiveri, var det altid foretaget af personer med en perifer tilknytning til organisationens medlemmer. I december 1944 kostede en sådan stikkeraffære tabet af en halv snes anholdte gruppedlemmer. Den 5.12 var der aftalt møde mellem Vagn Holst og flere af hans gruppekammerater ved et depot, en garage på Klokkemagervej, hvori der opbevaredes våben. Da Vagn Holst indfandt sig på stedet, fandt han Gestapo posteret indenfor i garagen og sine to kammerater bagbundet. Der udspandt sig en ildkamp imellem Gestapo-folkene og Vagn Holst, hvorunder denne dræbtes.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 397.

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto)

Egaabogen, Egaa Efterskole, 1945, s. 17–19 (foto)

Gylling Mortensen: Danske Partisaner, København 1955, s. 47

Børge Brandt: Sabotage, s. 148–150, 155 (den såkaldte Klokkemageraffære).

Avisstof:

Ekstra Bladet, 5.7.1945

Demokraten, 8.6.1945

Randers Amtsavis, 2.7.1945

Aarhus Stiftstidende, 1.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Helgenæs Kirkegård, Randers amt.
Se biografier over: John Erik Andersen og
Carl Borch Sørensen. Alle tre har været tilknyt-
tet den samme dramatiske forening i Tårnby.

Holst, Vilhelm Hugo Hedemann,

*civilingeniør, f. 5.3.1922 i Roskilde, d. 1.3.
1945, antagelig i Vestre Fængsel.*

*F.: Kaptajn Erik Christian Immanuel Holst,
f. 23.4.1893, d. 1.3.1945, og hustru Edele
Elisabeth Eugenie f. von Hedemann, 6.5.
1893.*

Gruppemedlem, kurér for K-udvalget.

Hugo Holst gik på Tønder Statsskole, men
overflyttedes til Fredericia Statsskole i 1936,
da hans far forflyttedes hertil. Han tog her-
fra studentereksamen i 1940 og påbegyndte
derefter et studium ved Den polytekniske
Lærestanstalt i København. I januar 1945
tog han afsluttende eksamen som civilinge-
nør. Medlem af Akademisk Skytteforening
i studietiden. Sammen med kammerater
i skytteforeningen gik han ind i illegalt ar-
bejde. Han var virksom ved jødetranspor-
ter, bladarbejde, våbentransport og andet.
I sommeren 1944 dannedes det såkald-
te „K-udvalg“, der på Frihedsrådets veg-
ne førte kommandoen over undergrundshæ-
ren. Hugo Holst fungerede som kurér til
Jylland for K-udvalget. I januar 1945 fik
han pålagt det hverv dagligt som kurér at
holde forbindelse imellem to af frihedsbevæ-
gelsens topledere. Hugo Holsts far, der lige-
ledes var tilknyttet modstandsbevægelsen,
havde fundet det formålstjenligt for familien
at skifte adresse, da tyskerne var ved at
komme på sporet af dem. Den 1.3.1945 lyk-
kedes det tyskerne at opspore denne nye
adresse og at besætte lejligheden. Man for-
moder, at Hugo Holst indfandt sig i lejlig-
heden, og at det her kom til kamp, hvor-
under Hugo Holst blev såret. Han arreste-
redes og indsattes i Vestre Fængsel og døde
efter al sandsynlighed samme dag.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 341
D.f.U., 31.183/45
CK., 9.026
UFF., 398

Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, biogra-
fier, Vilhelm Holst.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 90–91.

Tidsskrifter:

Tønder Samfundet, 1945, nr. 1, s. 485–486
(foto)

Tønder Statsskole, 1920–45, 1945, s. 58

Polyteknikeren, 1945, nr. 5.

Avisstof:

Morgenbladet, 13.6.1945

Nationaltidende, 12.6., 13.6.1945

Fredericia Dagblad, 14.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Fredericia Gymnasium

Mindeplade, Polyteknisk Lærestanstalt

Mindeplade, Tønder Statsskole

Mindeplade i Skytteforeningslejren, Høje Sand-
bjerg

Mindeplade på Farum Kaserne

Mindeplade, Danmarks Tekniske Højskole

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Roskilde Ny Kirkegård, I. B., 62
a.b.c.d.

Se biografi over Erik Chr. Immanuel Holst.

Huda, Erik Søndergaard,

*menig i Den danske Brigade, f. 21.8.1925 i
København, d. 30.6.1945 i Kolding.*

*F.: Lærer David Søndergaard Huda, f. 1898
i Palæstina, og hustru Marie Angelica f.
Madsen, 1900 i Odense.*

Medlem af Den danske Brigade.

Mellemskoleeksamen fra Herning Gym-
nasium. Medlem af FDF. Flygtede i okto-
ber 1943 til Sverige sammen med sin familie
på grund af faderens jødiske afstamning og
på grund af sin illegale virksomhed i
Midtjylland. Tog adgangseksamen til den
tekniske højskole i Vänersberg og trådte her-
efter ind i Den danske Brigade. Han var i
juni 1945 stationeret i Kolding med briga-
dens 3. kompagni og udførte her vagttjæne-
ste ved en tømmerplads. Herunder ramtes
han af et vådeskud, der var øjeblikkeligt
dræbende.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 400.

Litteratur:

Derfor måtte vi sejre, s. 214

Avisstof:

Herning Folkeblad, 2.7., 6.7.1945

Morgenbladet, 2.7.1945
Kolding Folkeblad, 2.7.1945
Aarhus Stiftstidende, 2.7.1945.

Monumenter:

Mindesten i mindepark i Herning kommune.

Andet:

Begravet, Assing Kirkegård, Ringkøbing amt.

Hurtigkarl, Ejler Frederik,

møbelarkitekt, f. 28.3.1920 i Slagelse, d. 17.1.1945 på Gentofte Amtssygehus, operationsstuen.

F.: Portner Frederik S. L. Hurtigkarl, f. 6.2.1893, d. 2.9.1961, og hustru Kathrine, f. 25.8.1885.

Gruppefører i Holger Danske. Dæknavnene „Lyn“ og „Arne“.

Skolegang på Gentofte Skole. Udlært som snedker 26.10.1939. Uddannet som møbelarkitekt på Kunsthåndværkerskolen. Kursus på Teknologisk Institut 1940. Sommeren 1940 ansættelse i firmaet Thorensgaard. Indkaldt samme år til aftjening af værnepligt som CBU'er, først på Bernstorff Slot, siden i Sandvig i 13 måneder. Eksamen som møbelarkitekt og ansættelse i firmaet Lysberg-Hansen og Terp. Hjemmet var stærkt religiøst præget. Vinteren 1942 sammen med kammerater fra skolen deltager i bibelkreds. Så snart han havde overstået sin eksamen, gik han ind i modstandsbevægelsen og blev gruppeleder i en af ventegrupperne. Hjemmet blev samlingssted for gruppen. Han fungerede som våbeninstruktør og underviste i jiu-jitsu, hvori han tidligere selv havde modtaget undervisning. Sommeren 1944 forlod han sammen med en række kammerater ventegrupperne for kort tid efter at blive optaget i Holger Danske i en gruppe under 1. kompagnis 1. deling. Sammen med kammerater gennemførte han en aktion, hvorved et stort antal sprængkapsler blev skaffet til veje til brug for gruppens sabotager. Også i Holger Danske virkede Hurtigkarl som våbeninstruktør, idet han tillige var gruppefører i gruppe nr. 1. I januar 1945 var en såret sabotør blevet indlagt på Gentofte Amtssygehus. Hans ophold her blev røbet af en kvindelig stikker, og han blev krævet udleveret af Hipo. Hipo-folkene gik ind på at vente, til den operation, som sabotøren

blev underkastet, var overstået; i mellemtiden alarmerede portneren sin søn, Ejler Hurtigkarl, og sammen med moderen og to andre modstandsfolk forberedte de en bortførelse af den sårede i en ambulance. Hipo-folkene blev utålmodige over, at det trak ud med udleveringen af den sårede. På operationsgangen kom det til ildkamp med de tre sabotører, hvorunder Hurtigkarl og én af Hipo-folkene blev dræbt, en anden Hipo-mand såret. Det lykkedes at føre den sårede frihedskæmper bort.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 401 (heri beretning af Kathrine Hurtigkarl) (foto).

Litteratur:

Breve til Dødsriget

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481

Kæmp for alt, s. 161–163

Sabotage, s. 149–151.

Tidsskrifter:

Information, nr. 387, 19.1.1945.

Avisstof:

Information, 7.7.1945 (nekrolog), 29.8.1945

Nationaltidende, 7.5.1945

Næstved Tidende, 30.8.1945

Social-Demokraten, 7.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Det tekniske Selskabs Skoler

Mindeplade, Gentofte Skole

Mindeplade, Gentofte Amtssygehus.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

(Den sårede frihedskæmper, kompassmager Egon Johan Petersen, bragtes til Lucas-Stiftelsen, og kom derefter under privat pleje. Død 21.2.1945. Han var gruppefører under afsnit 2, 4. kompagni, 2. deling, og såredes under ildkamp med Hipo-folk 17.1.1945. Efter familiens ønske ikke biograferet i nærværende værk).

Hygom, Hakon Harboe,

arkitektstuderende, f. 18.4.1926 i København, d. 7.3.1945 i Dessauer Ufer.

F.: Ingeniør Harald Henry Hygom, f. 29.5.1891 i Hongkong, d. 8.10.1962, og hustru Emma Mathilde Kirstine Gaardsted f. Nielsen, 13.12.1909 i Silkeborg.

Medlem af Studenternes Efterretningstjeneste.

Hakon Hygom gik på Øregaard Gymnasium og tog herfra realeksamen i 1941. Op-

året 1944. Hakon Hygom var leder af en af S. E.'s „trykkerigrupper“, der dækkede Hellerup-Gentofte området, og arresteredes som følge af sin illegale virksomhed i november 1944. Han blev indsat i Shellhuset og deporteredes nogen tid efter til Neuengamme, hvor han døde under udkommando til Dessauer Ufer.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 403.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 234.

Tidsskrifter:

Øregaard Samfundet, 1945, nr. 65 og 66

Information, nr. 345, 28.11.1944, s. 3

A 5, 1946, s. 45.

Avisstof:

Børsen, 26.5.1945

Information, 26.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Øregaard Gymnasium

Mindeplade i Ryvangen.

Høj, Arne Peter Laurits,

kontorassistent, f. 24.11.1921 i Gudme, d. 1.3.1945 på Roskildevvej ved Falck-stationen.

F.: Brændselshandler Hans Høj, f. 11.5. 1898, og hustru Henny, f. 3.5.1902.

Tilknyttet militærgrupperne under afsnit 5, 3. kompagni, 3. deling.

Arne Høj arresteredes på sin bopæl som følge af sin illegale virksomhed og førtes til Vestre Fængsel. Natten mellem den 28.2. og 1.3.1945 blev han dræbt af Lorentzen-gruppen på Roskilde Landevej.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 236

CK., 7.714

Politisag, 8. undersøgelseskommission, 416/45

UFF., 404.

Litteratur:

Budstikken går -, april 1945

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Andet:

Begravet, Holmens Kirkegård, ny afdeling, syd-vestlige kvarter, linje E.E., nr. 5-6.

Haagensen, Laust Christian,

arbejdsmand, f. 21.17.1901 i Vejle, d. 15.4 1945 på Odense Sygehus.

F.: Arbejdsmand Peder Frederik Haagensen, f. 4.3.1864 i København, d. 16.4.1945 i Vejle, og hustru Maren f. Pedersen, 26.1. 1864 i Grarup ved Brande, d. 1940 i Vejle.

Gift 16.6.1926 med Marie Johanne Hansen, f. 24.9.1902 i Horsens. (B.: P. 27.7.1923, P. 8.12.1926, D. 14.3.1930, P. 23.2.1932, P. 30.8.1944).

Tilknyttet illegal bladvirksomhed.

Skolegang på Langelinie Skole i Vejle. Gennem sit medlemskab af Det kommunistiske Parti kom Laust Christian Haagensen ind i illegal bladvirksomhed i Vejle sammen med sin broder, der var formand for DKP's afdeling i Vejle. I marts 1943 måtte han gå under jorden efter advarsel fra politiet i Kolding, som meddelte, at Gestapo var kommet på sporet af ham. Han sendtes til Odense og fortsatte her sit illegale arbejde som medlem af en bladgruppe. Laust Christian Haagensen havde siden 1933 lidt af en nyrebetændelse, der som følge af manglende lægebehandling under hans illegale tilværelse forværredes og medførte hans død den 15.4.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.335

D.f.U., 30.747/45

UFF., 406.

Tidsskrifter:

Jul i Vejle, 1945, s. 11-12.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen

Mindesten, Nordre Kirkegård, Vejle

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Vejle Nordre Kirkegård, 5 KV., nr. 25-26 g.

Se biografi over Robert Max Haagensen.

Haagensen, Robert Max,

fabrikarbejder, f. 1.4.1906 i Vejle, d. 28.4. 1945 i Tyskland.

F.: Arbejdsmand Peder Frederik Haagensen, f. 4.3.1864 i København, d. 16.4.1945 i Vejle, og hustru Maren f. Pedersen, 26.1. 1864 i Grarup ved Brande, d. 1940 i Vejle.

Gift 6.5.1931 med Theodora Johanne Jensen, f. 8.6.1907 i Freerslev.

Tilknyttet illegal bladvirksomhed.

Gik på Langelinie Skole i Vejle. Som voksen blev han sendt på en række højskoleophold, som mange unge arbejdsløse i den tid, således Esbjerg Arbejderhøjskole, Ollerup Gymnastikhøjskole, Roskilde Højskole og Ry Højskole. Som formand for DKPs afdeling i Vejle blev han arresteret af det danske politi 1.4.1942 og interneret i Hørsrødlejren. Her opholdt han sig indtil 29.8.1943, hvor det lykkedes ham at flygte. I juli 1944 blev han arresteret på ny af Gestapo og interneret i Frøslevlejren. Herfra deporteredes han 12.1.1945 til Neuengamme, hvorfra han den 10.2.1945 udsendtes med en rullende kolonne til jernbanereparation ved Soest. Efter at kolonnen var udbombet, marcherede de overlevende til Halle, hvorfra fire danskere bl. a. Robert Haagensen med en sygetransport sendtes til Sachsenhausen. Ved lejrens evakuering sendtes Robert Haagensen på en „døds-march“ mod Wittstock. Her blev kolonnen mødt af Røde Kors, men før en hjemtransport kunne arrangeres, døde Robert Haagensen som følge af et dysenterianfald og almindelig afkræftelse.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 12.101

D.f.U., 30.780/45

UFF., 407.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 247–248.

Tidsskrifter:

Jul i Vejle, 1945, s. 11–12 (foto).

Avisstof:

Vejle Socialdemokrat, 12.6.1945 (øjenvidneskilddring).

Monumenter:

Mindeplade på Langelinie Skolen i Vejle

Mindesten på Christmas Møllers Plads, København

Mindesten, Nordre Kirkegård i Vejle

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografi over Laust Christian Haagensen.

Ibsen, Osvald John Harry,

maskinarbejder, f. 22.8.1919 i Århus, d. 27.5.1945 på Frederiksberg Slot.

F.: Drejer Harry Osvald Ibsen, f. 1893 i Skanderborg, d. 1959 i Århus, og hustru Martha Dorothy f. Pettit, 1899 i London.

Tilknyttet afsnit 5, 9. kompagni, 7. deling som våbeninstruktør. Dræbt under vagttjeneste på Frederiksberg Slot ved vådeskud.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4.029

CK., 9.058

UFF., 408.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 29.5.1945

Information, 28.5.1945

Nationaltidende, 28.5.1945

Social-Demokraten, 29.5.1945.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, afd. 10, række 29, nr. 63.

Ingvarsen, Carl Aage,

kaptajn, f. 3.5.1899 i Hillerød, d. 29.11.1944 i Tyskland.

F.: Forpagter Jens Peter Ingvarsen og hustru Ane Marie Madsen.

Gift 29.10.1932 med Ellen Kirstine Othilie Harck, f. 8.4.1906. (B.: P. 31.7.1935, D. 29.1.1939).

Chef for S.I.T. kolonne i Århus.

Realeksamen fra Frederiksberg Statsskole 1916. Indkaldt 1919 ved 24. bataljon og gennemgik fodfolkets kornetskole. Tog i 1922 afgangseksamen fra officersskolen og udnævntes til premierløjtnant. April 1937 udnævnt til kaptajn og chef for 3. artilleri-afdeling. Kaptajn G. Frisenvang, der var knyttet til 3. artilleri-afdelings stab, men stationeret i Århus som luftværnets forbindelsesofficer hos den tyske luftværnskommando, var i Århus knyttet til gruppen af efterretningsofficerer, der stod bag den såkaldte P-plan. Denne P-plan gik ud på i al hemmelighed at forberede en hurtig mobilisering af grupper af allerede uddannet militært mandskab. Samtidig arbejdede man i Århus under oberstløjtnant O. J. Feddersens ledelse med opstillingen af et mere selvstændigt korps omfattende Århus og omegn, rekrut-

teret fra skytte- og soldaterforeninger, idrætsforeninger og terrænsportsforeninger. Dette korps „S.I.T.“ (bogstaverne refererer til de omtalte foreninger) skulle holdes i beredskab, indtil tyskerne kapitulerede, eller landet blev krigsskueplads. Opstillingen af korpset skete i konkurrence med opstillingen af P-grupper inden for hæren. Efter 29.8.1943 voksede tilgangen til dette korps, og kaptajn Ingvarsen stillede her sin viden og sit organisationstalent til rådighed. Han fungerede dels som instruktør, dels som chef for en afdeling af korpset, der opdeltes i 3 kolonner. For at skabe klarung i forholdet til P-grupperne arrangeredes et møde med politimester Agersted, der var forsynet med såvel militære som civile beføjelser for Jylland og Fyn. Mødet resulterede i et kompromis, hvorved kaptajn Ingvarsen blev udpeget til at skulle administrere generalkommandoenes interesser inden for P-kompagnierne. Han blev som følge heraf afløst som chef for 1. kolonne af kaptajn Gudmitz. I midten af 1944 slog tyskerne til over for P-gruppernes organisatorer i Jylland. Politimester Agersted arresteredes den 26.5.1944 og den 15.6. Carl Aage Ingvarsen. I august overført fra Århus til Frøslev. Deporteret 20.10.1944 herfra til Neuengamme. Kaptajn Ingvarsens modstandskraft blev trods stærk vilje til at overleve nedbrudt, og han døde i november under udkommando til Versen bei Meppen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.044

D.f.U., 30.116/44

UFF., 409

Frihedsmuseets arkiv, nr. 7/65, Frøslevberetninger.

Rigsarkivet: Oberstløjtnant O. J. Feddersens beretning

Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, biografier, Carl Ingvarsen.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 64–65 (foto)

Erindringer og Indtryk fra Frøslev, s. 6

Danmarks Frihedskamp, s. 149

Århus under Besættelsen, s. 328

Danmarks Hær, I, s. 546

Helvede har mange navne, s. 206

Håndbog for Hæren, 1943, s. 70.

Tidskrifter:

Information, nr. 207, 24.6.1944, nr. 414, 26.2.1945

Garderbladet, 1946, nr. 1

Morgenbladet, 1.1.1945.

Avisstof:

Demokraten, 27.5., 20.7.1945

Fyens Stiftstidende, 5.5.1945

Jyllands-Posten, 2.6.1945

Århus Amtstidende, 8.6.1945

Århus Stiftstidende, 6.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Høegh Guldbergsgades Kaserne i Århus

Mindeplade, Frederiksborg Statsskole

Mindeplade, Officersskolen på Frederiksberg Slot

Mindeplade, Sergentskolen på Kronborg.

Andet:

Begravet, Varde Kapelkirkegård, nyere del, 5. tværrække, nr. 30–32.

Se biografi over Aage August Agersted.

Isaksen, Isak Vilhelm Hyttel,

tarmmester, f. 28.1.1913 i Sæby, d. 16.1.1945 i Neuengamme.

Gift 4.6.1937 med Elly Margrethe, f. 29.2.1916 i Skæve.

(B.: P. 28.7.1938).

Tilknyttet militær ventegruppe i Hillerød.

Isak Isaksen var tilknyttet Odd Fellow Logen og De Danske Forsvarsbrøders Hille-rødafdeling. Tilsluttedes militærgrupperne i Hillerød i sommeren 1944 som gruppeleder. Assisterede et par gange med sin gruppe ved illegale våbentransporter. Gruppens karakter af „ventegruppe“ gjorde, at den ikke deltog i større aktioner. Ved siden af træningen i våbengruppen deltog Isak Isaksen ivrigt i det illegale bladarbejde. Den 19. og 22. november 1944 foretog Gestapo store raziaer i Hillerød og omegn og arresterede en lang række modstandsfolk. Blandt de arresterede den 22.11.1944 var Isak Isaksen, der førtes til Vestre Fængsel og senere deporteredes til Neuengamme, hvor han døde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 14.406

D.f.U., 30.556/45

UFF., 410.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 224.

Tidsskrifter:

Danskeren, 23.2.1945, nr. 11

Frederiksborg Statsskoles Skoleblad, „Collegium“, særnummer 1945.

Avisstof:

Frederiksborg Amts Avis, 16.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Sæby Kirke

Mindeplade, Odd Fellow Logen i Hillerød

Mindeplade på Hillerød Kirkegård

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

Iversen, Albert Carlo,

dyrlæge, f. 28.9.1895 i Randers, d. 29.9.1944 i Ryvangen.

F.: Regimentsbeslagsmed Albert Henrik Sofus Iversen, f. 10.11.1860, d. 16.12.1925, og hustru Alberta f. Christensen, 19.12.1871, d. 24.7.1943.

Gift 12.8.1927 med Augusta Jacobsen, f. 7.10.1908. (B.: P. 8.10.1927, P. 12.7.1929, P. 16.4.1932).

Medlem af Hvidstengruppen.

Student fra Randers Statsskole 1914. Dyr-lægeeksamen 1922. 1924 praktiserende dyr-læge i Spentrup. Medlem af Akademisk Skyttekorps og af den konservative amts-bestyrelse.

Da kroejer Marius Fiil i marts 1943 orga-niserede en modtagegruppe i Hvidsten, blev Albert Iversen medlem. Et væsentligt aktiv for gruppen var det, at Albert Iversen som dyrlæge kunne færdes forholdsvis ugenært om natten i sin bil og derfor var uundværlig, når faldskærmsfolk, som gruppen havde modtaget, skulle bringes i sikkerhed.

Da en del af gruppen blev arresteret den 11.3.1944, anholdtes også Albert Iversen. Den 26.6.1944 dømtes han til døden ved tysk krigsret og henrettedes i Ryvangen i København sammen med syv andre medlemmer af Hvidstengruppen.

Efter befrielsen blev deres lig fundet, ført til Hvidsten og begravet dér i en mindelund den 16.6.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 10.733

D.f.U., 30.252/44.

UFF., 412

Litteratur:

De sidste Timer, s. 86–87 (foto)

Hvidstengruppen

Kontakt med England, s. 238

Ingen tænder et Lys, s. 88–89, 164–165

Kvinder i Modstandskampen, s. 15–21

De fem lange Aar, II, s. 772

Den illegale presse, s. 517–518

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 232–234

4. Maj Kollegiets Mindebog i København

Den fortsatte Frihedskamp, (Elsebeth Kieler), s. 159.

Tidsskrifter:

Danmarksposten, 1945, nr. 7–9

Billedbladet, 1945, nr. 22

Dansk Bridge, 1945

Information, nr. 422, 1.3.1945

Statsskolen i Randers, 1945, 1946

Pigtråd, 1952, nr. 5, 1956, nr. 7–8

Den danske Dyrlægeforening, 1945, s. 377

Ugeskrift for Landmænd, 1946, s. 215.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 3.6.1945 (interview med Gudrun Fiil og hendes døtre ved Carsten Nielsen), 14.6., 17.7.1945

Fyens Stiftstidende, 5.5.1945

Jydske Tidende, 15.6.1945

Jyllands-Posten, 8.6., 15.7.1945

Politiken, 7.5., 30.6.1944, 29.6., 4.7.1945

Randers Amtsavis, 19.5. (foto), 17.7.1945

Randers Dagblad, 7.5., 11.5., 16.5., 19.5. (foto), 14.6., 17.7.1945.

Social-Demokraten, 11.7.1945

Sorø Amtstidende, 2.6.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945

Aarhus Stiftstidende, 12.8.1945

Monumenter:

Mindeplade, Randers Statsskole

Mindeplade i Ryvangen

Mindeplade på Landbohøjskolen, København.

Andet:

Se biografier over øvrige gruppemedlemmer: Henning Andersen, Niels og Marius Fiil, Johan Kjær Hansen, Niels Nielsen Kjær, Søren Peter Kristensen og Peter Bergenhammer Sørensen.

Iversen, Helge Broch,

stud. jur., f. 20.6.1924 i Bramminge, d. 10.3.1945 i København.

F.: Boghandler Hans Alfred Emil Iversen, f. 10.12.1884, d. 26.2.1966, og hustru Anna Magdalene Boesen f. Helle, 25.9.1887, d. 21.5.1945.

Medlem af sabotagegruppe i Bramminge under region III.

Student fra Ribe Katedralskole 1942. Begyndte derefter at læse jura ved Århus Universitet. Deltog i forskellige former for ungdomsarbejde på religiøst grundlag. Da store dele af undervisningen indstilledes på Århus

Universitet i efteråret 1944, rejste Helge Broch Iversen til sin hjemegn.

Han deltog først i illegalt pressearbejde, senere i jernbanesabotage. Han blev medlem af en sabotagegruppe i Bramminge, der bestod af blandt andre Hans Silas Nielsen, Jens Thue Jensen, Robert Pedersen og Mogens Friis (se disse). Derudover virkede Helge Broch Iversen som instruktør i Sydvestjylland. Han var aktiv ved oprettelsen af forskellige sabotagegrupper. En gruppe i Ribe blev således oprettet af ham og Jens Thue Jensen. Bramminge var et vigtigt jernbaneknudepunkt, både for Fredericia-Esbjerg linjen og for Brande-Tønder linjen. I jernbanesabotagen havde gruppen direkte forbindelse til regionsledelsen og Vagn Bennike. Der fandt desuden et nært samarbejde sted med modstandsbevægelsen i Esbjerg. Blandt aktionerne kan nævnes en sprængning af vandtårnet og blokposten på Bramminge Station i november 1944. Allerede i september måned 1944 måtte gruppen gå under jorden, idet et medlem, Kjeld Kjeldsen, blev taget af tyskerne.

Den 22.12.1944 fandt der en razzia sted mod gruppen. Der skete ransagning af Thue Jensens lejlighed, og Helge Broch Iversen blev arresteret i Esbjerg. Efter et kort ophold i Esbjerg arrest, førtes han til Kolding, hvorfra han kom til Frøslev, overførtes senere til København. Blev her dømt til døden den 10.3.1945, og henrettet samme dag.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 413.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 121–124 (foto)

Kvinder i Modstandskampen, s. 84–87, 91

De fem lange Aar, II, s. 925

Danmarks Frihedskamp, s. 60

Aarhus under Besættelsen, s. 328.

Tidsskrifter:

De unges Blad, 1945, nr. 12 (længere beretning)

Friheden, 1945, nr. 11, s. 3

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3

Information, nr. 434, 15.3.1945

Den jydsk Akademiker, 1945, nr. 1

Ribe Katedralskole, 1945–46, s. 8.

Avisstof:

Demokraten, 29.8.1945

Ribe Stiftstidende, 12.5., 14.5.1945

Sydvestjylland, 8.5., 4.6., 18.6., 21.6., 31.7. 1945, 10.3.1946

Vestjyden, 8.5., 10.5., 15.5., 18.6., 21.6.1945

Vestkysten, 10.5.1945

Børsen, 5.5.1945

Politiken, 16.3.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Ribe Katedralskole

Mindeplade, Århus Universitet

Mindesten, Bramminge Kirkegård

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Bramminge Kirkegård, nr. 74.

Se biografier over: Mogens Friis, Jens Thue Jensen, Hans Silas Nielsen og Robert Pedersen.

Iversen, Otto Peter Johannes Jensen,

jord- og betonarbejder, f. 7.3.1915 i Holland, d. 1.3.1945 i København.

Gift 1.7.1936 med Irma Laura Iversen, f. 17.12.1917. (B.: P. 30.9.1935, P. 11.8.1937, D. 27.6.1939).

Tilknyttet illegal bladvirksomhed i København.

Fungerede som bladfordeler for en DKP-bladgruppe. Arresteret 20.2.1945 og indsat i Vestre Fængsel. Fundet dræbt 1.3.1945 på Roskildevej i Rødovre ved Falckstationen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4.254

D.f.U., 30.900/45

CK., 9.008

Politisag, 8. undersøgelseskammer, 416/45

UFF., 414.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 480.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, Kolumbarium, C. 35.

Jacobsen, Axel Carl Sophus,

politibetjent, f. 23.11.1916 i København, d. 6.4.1945 på Gl. Køgevej.

F.: Tobaksmester Viktor Charles Emil Jacobsen, f. 1878, og hustru Carla Augusta Magdalene f. Petterson, 19.11.1893.

Gift 19.11.1938 med lagerarbejder Anna Huber Nielsen, f. 21.8.1918. (B.: P. 16.11.1940).

Tilknyttet politiets modstandsgrupper.

Efter skolegang på Gasværksvejens Skole i guldmedelære 1930–31, derefter i kleinsmedelære. Ansat som maskinarbejder i firmaet Svend Olsen, Thorsgade, 1938. Medlem af DSU 1930, af Socialdemokratiet 1935. Aftjente sin værnepligt ved 2. artilleriafd. 1. og 2. batteri 1937–38. Genindkaldt 2.9. 1939 – 31.1.1940.

Ansæt som politibetjent i Københavns politi den 21.11.1940. Forrettede tjeneste på station 9. Efter den tyske aktion mod det danske politi 19.9.1944 gik politibetjent Axel Jacobsen under jorden og tilsluttede sig politiets modstandsgrupper. Den 6.4.1945 blev han dræbt, da han som gruppeleder deltog i en aktion imod Hipo-vogne på Gl. Køgevej. Liget fundet i Ryvangen i juni 1945 og bisat på Vestre Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.878

D.f.U., 30.199/45

UFF., 416.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Politiets Mindeblad, s. 27 (foto)

Tidsskrifter:

Tidsskrift for Politivæsen, 1945, nr. 18, s. 297.

Avisstof:

Politiken, 11.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Sjælsmarks Kaserne

Mindeplade, Gasværksvejens Skole, København

Mindeplade, Politigården, København

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, litra F.–10–6.

Jacobsen, Egil Moritz,

gartner, f. 25.9.1917 i Slagelse, d. 25.4.1945 ved Bad Seegeberg i Holsten.

F.: Grosserer Peter Moritz Jacobsen og hustru Jensine Kirstine Margrethe Emilie f. Heckendorff, 14.2.1889.

Gruppefører i Nationalt Værn. Tilknyttet sabotagegruppe i København.

I gartnerlære hos gartner Berthelsen i Slagelse. Senere anlægsgartner i København. Deltog i Finlandskrigen som frivillig og blev gruppefører i Nationalt Værn, en forening af tidligere finlandsfrivillige, med det

formål at skabe en slags „hjemmeværnsstøtte“ for den danske hær i tilfælde af åben kamp med tyskerne. Fra Nationalt Værn rekrutteredes en lang række modstandsfolk.

Egil Jacobsen tilknyttedes en sabotagegruppe under ledelse af et andet medlem af Nationalt Værn, Poul Madsen (se denne).

Denne gruppe stod i forbindelse med Slagelsesabotørerne, der lededes af en kredsleder under Nationalt Værn, Bruno de Neergaard (se denne), og udførte såvel jernbane-sabotage som industrisabotage. Den 18.1. 1945 slog Gestapo til imod gruppen og 13–14 medlemmer arresteredes, heriblandt Egil Jacobsen og Poul Madsen. Efter ophold i Vestre Fængsel førtes Egil Jacobsen til Frøslev og derfra d. 11.2. til Dachau. Kort før kapitulationen blev Egil Jacobsen under transport med Svensk Røde Kors ved Bad Seegeberg i Holsten dræbt under et allieret flyverangreb. Liget hjemført og begravet 5. juni på Sct. Mikkels Kirkegård i Slagelse.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 10.646

UFF., 417

D.f.U., 30.533/45.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 282.

Tidsskrifter:

Projektøren, nr. 4, 1945 (foto)

Nationalt Værn, nr. 1, 1945 (foto).

Avisstof:

Sorø Amtstidende, 4.6., 6.6., 30.8.1945.

Vestsjællands Socialdemokrat, 4.6., 6.6., 9.7. 1945.

Monumenter:

Mindeplade foran Sct. Mikkels Kirke i Slagelse
Mindeplade på Østerbrogades Kaserne.

Andet:

Begravet, Sct. Mikkels Kirkegård, 14 A–I.

Jacobsen, Ejnar,

landmand, f. 27.5.1927 i Helgenæs, d. 24.1. 1945 på det tyske lazaret i Århus.

F.: Arbejdsformand Christian Jacobsen og hustru Ingrid f. Frandsen, 16.10.1904, d. 9.12.1964.

Tilknyttet sabotagegruppe på Djursland.

Under en sabotageaktion mod et stenværk ved Gjerrild Nordstrand kom det til ild-

kamp med tyskerne. Hårdt såret blev Ejnar Jacobsen taget til fange og ført til det tyske feltlazaret i Århus, hvor han døde den følgende dag. Hans lig blev efter befrielsen fundet nedgravet på Skejby Mark og bisat på Gjerrild Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 418.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, I, s. 129.

Avisstof:

Jyllands-Posten, 20.5.1945

Randers Dagblad, 22.5.1945

Aarhus Amtstidende, 22.5.1945

Djurslands Venstreblad, 22.5.1945.

Andet:

Begravet, Gjerrild Kirkegård, B 4, stk. 8.

Jacobsen, Ejvind Valdemar,

træarbejder, f. 21.5.1926, d. 23.2.1945 i Dessauer Ufer.

F.: Marius Jacobsen.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Næstved.

Arresteret som følge af sin illegale virksomhed og 14.1.1945 deporteret til Neuengamme, hvorfra han kom på udkommando til Dessauer Ufer, hvor han døde 23.2.1945. Hans lig blev efter kapitulationen hjemført og bisat i en mindelund på Næstved Gl. Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 419.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 226.

Andet:

Begravet, Næstved Kirkegård, gl. 0-10.

Jacobsen, Fritz,

farveriarbejder, f. 20.12.1923 i København, d. 6.5.1945 på Buddinge Torv.

F.: Frode Sigvald Jacobsen, f. 8.3.1897 på Frederiksberg, og hustru Sidsel Marie f. Andersens, 30.8.1893 i Sdr. Lem.

Tilknyttet militærgruppe under afsnit 7, 2. bataljon.

Sammen med fire kammerater dannede

Fritz Jacobsen i eftersommeren 1944 en illegal gruppe, der blev tilsluttet afsnit 7. Dræbt ved en motorulykke under tjeneste for modstandsbevægelsen i befrielsesdagene.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 81

D.f.U., 30.781/45

CK., 3.259

UFF., 420.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Monumenter:

Mindeplade på Gladsaxe Rådhus.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, gravstedet hjemfaldet.

Jacobsen, Henry,

ekspedient ved DSB, f. 25.8.1918, d. 19.4.1945 i Ryvangen.

Gift 21.2.1942 med Grethe Ingeborg Jacobsen, f. 12.1.1920. (B.: D. 26.6.1942, P. 17.2.1945).

Tilknyttet illegalt bladarbejde. Medlem af jernbanesabotagegruppe i Taulov.

Som 14-årig kom Henry Jacobsen i lære som stålgravør. Efter at have taget svendep prøve med sølvmedalje fik han ansættelse hos gravør Schøllhammer, Fredericia, hvor han var indtil 1940, da materialemanglen tvang ham til at forlade sit fag. Han fik derefter ansættelse ved Taulov jernbanestation, hvor han havde forskellige stillinger, sidst som ekspedient. Eluf Preben Månsson og Carl Gustav Kolding (se disse) var også ansat på Taulov station som ekspedienter. Disse tre kom til at virke sammen i det illegale arbejde. Først i det illegale bladarbejde, tilsluttet „Budstikken“, udgivet af DKP-grupper i Sønderjylland. De dannede senere en jernbanesabotagegruppe med kontakt til en tilsvarende gruppe i Fredericia. Den 6.3.1945 blev de tre fra Taulov afhentet af Gestapo og ført til Domhuset i Kolding. Den 12.4.1945 blev de overført til Vestre Fængsel sammen med Fredericia-gruppen, der ligeledes var blevet anholdt. Efter at være blevet stillet for en krigsret den 18.4.1945 og dømt til døden, blev Henry Jacobsen henrettet i Ryvangen den 19.4.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.886

D.f.U., 30.667/45

UFF., 563.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 216–217

De fem lange Aar, II, s. 950

Besættelsestidens illegale blade og bøger, s. 47

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 476

Danmarks Frihedskamp, I, s. 218.

Tidsskrifter:

Billedbladet, 19.6.1945

Jernbanetidende, 1945, nr. 10, 11, 15, 1946 nr. 1

Vingehjulet, 1945, nr. 15.

Avisstof:

Social-Demokraten, 20.8.1945

Jydske Tidende, 8.5.1945

Børsen, 5.5.1945

Fredericia Dagblad, 5.5., 19.6., 9.7.1945

Sønderjyden, 9.5.1945

Politiken, 25.4.1945.

Monumenter:

Mindesten i mindelund ved Taulov Hotel

Mindeplade i Ryvangen

Mindeplade i D.S.B.s mindelund, Fredericia.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård, Fredericia, D., 9–108–9.

Se biografier over: Ferdinand Emil Martin Andersen, Ole Christensen, Hans Eeg, Helge Carlo Harry Hermann, Carl Gustav Kolding, Iver Peder Lassen, Eluf Preben Månsson og Hans Christian Just Petersen.

Jacobsen, Kai,

elektriker, stud. techn., f. 25.11.1916 i Skibinge, d. 18.12.1944 i Porta Westfalica.

F.: Gårdejer Jens Peter Jacobsen, f. 7.1.1882 i Skibinge, d. 10.12.1966 i Præstø og hustru Ane Kirstine f. Rasmussen, 29.7.1886 i Kalvehave sogn, d. 13.1.1967 i Næstved.

Tilsluttet engelsk efterretningstjeneste.

Uddannet som elektriker og filmsoperatør. 1940 højspændingsinstallatøreksamen fra Helsingør tekniske Skole. 1941 ansættelse på Nordvestsjælland Elektricitetsværk i Svinninge og senere på Sydsjælland Elektricitetsværk A/S i Haslev. Påbegyndte oktober 1942 et studium ved Københavns Teknikum. Deltog i Kjeldbergskolens ingeniørkursus i april 1944. Kai Jacobsen var tilsluttet en gruppe, der arbejdede for det en-

gelske efterretningsvæsens afdeling i Stockholm. Han fungerede som „postkasse“ for gruppelederen, maskinmontør Hans Jensen. Denne stilling som kontaktperson var særdeles udsat. Da en kurér fra Stockholm blev arresteret af Gestapo, blev dette årsag til Kai Jacobsens arrestation 9.5.1944. Han indsatte i Vestre Fængsel og overførtes derfra til Frøslev, hvorfra han deporteredes til den tyske KZ-lejr Neuengamme. Herfra kom han på udkommando til Porta Westfalica, hvor han døde i december 1944.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 7.659

UFF., 425.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 164

In Memoriam (foto).

Monumenter:

Mindeplader på Det tekniske Selskabs Skoler.

Andet:

Hjemført og begravet i Mindelunden i Ryvangen 16.7.1947.

Jacobsen, Kaj Arne Trolde,

maler, f. 1.1.1910 i København, d. 23.2.1945 i Hannover-Stöcken.

F.: Sporvognskonduktør Christen Jacobsen, f. 8.5.1877 i Præstø, d. 1.6.1951 og hustru Ane Christine, f. 8.1.1878 i Præstø, d. 28.3.1943.

Kaj Jacobsens svoger, Svend Edvard Rasmussen, dannede en af de allerførste BOPAModstandsgrupper. Kaj Jacobsen havde forbindelse med svogerens illegale arbejde. Som følge af en angivelse blev Svend Edvard Rasmussen og Kaj Jacobsen arresteret. Han indsatte i Horserødlejren, men blev efter nogen tids forløb sat på fri fod, derefter på ny arresteret 27.11.1943 og deporteret til Tyskland, hvor han arbejdede på en akkumulatorfabrik ved Hannover-Stöcken. Her døde han.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 7.601

UFF., 426.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 190, 219 (foto).

Andet:

Urnen hjemført og begravet i Ryvangen.

Jacobsen, Otto,

slagtersvend, f. 31.1.1922 i Thorshavn på Færøerne, d. 7.5.1945 Ringstedgade 50, Næstved.

F.: Brygger Hans Jacob Jacobsen og hustru Maren Frederikke.

Gift 18.7.1943 med Elly Johanne Nikoline Toxværd, f. 23.1.1918. (B.: D. 8.1.1944).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Næstved.

Otto Jacobsen deltog i organisering af de militære grupper i Næstved. Som leder af en af de mobiliserede kampgrupper blev Otto Jacobsen umiddelbart efter kapitulationen tilkaldt i anledning af en kontrovers imellem en slagtermester og to tyske soldater, der ville købe smør. Under forhandling med de to tyske soldater åbnede disse pludselig ild imod Otto Jacobsen og dræbte ham på stedet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.833

D.f.U., 30.901/45

UFF., 427.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481

Danmarks Frihedskamp, II, s. 438–439.

Avisstof:

Nationaltidende, 8.5.1945

Næstved Avis, 8.5.1945 (nekrolog)

Næstved Tidende, 7.5., 8.5., 9.5., 14.5., 17.7., 18.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Ringstedgade 50, Næstved.

Andet:

Begravet, Næstved Kirkegård, i Mindelund.

Jacobsen, Poul Emil Rosenstand,

ekspedient, f. 2.2.1924 i København, d. 14.4.1945 på Korsnæbgaard ved Rødvig på Stevns.

F.: Skolebetjent Franz Jacobsen, f. 22.2.1894, og hustru Ellen Marie f. Rosenstand.

Tilknyttet modstandsbevægelsen under afsnit 1, Danske Borgerværn, 4. kompagni, Sydhavns-bataljonen. Poul Emil Jacobsen var udlært som kommis og havde beskæftigelse som sådan fra 1942 til 1944.

Han tilsluttedes modstandsbevægelsen i det tidlige forår 1945 og blev her knyttet til en såkaldt „ventegruppe“, hvis væsentlig-

ste opgave ville være at gå i aktion i krigens slutfase, eller ved et tysk sammenbrud. Poul Emil Jacobsen deltog i ventegruppens møder og øvelser og oplyste herunder sin gruppefører om, at han i påsken 1945 på en vandretur på Stevns havde opholdt sig på en gård lidt nord for Rødvig. Ejeren af gården havde vist Poul Emil Jacobsen en større samling engelske våben, der lå i gårdens lade. Poul Emil Jacobsen havde det indtryk, at gårdejereren ikke hørte til på „den rigtige side“. Man besluttede derfor at gå til aktion imod gården og beslaglægge våbnene til fordel for gruppens arbejde. I en „lånt“ taxa ankom gruppen på ca. fem mand svært bevæbret til gården. Gruppen gik i spredt orden over gårdspladsen, da der pludselig blev åbnet ild fra hovedbygningen af gårdejereren. Poul Emil Jacobsen, der var kommet helt frem til laden, blev dræbt. Det kom nu til en ildkamp, hvorunder tyske soldater ankom fra Rødvig, hidkaldt af skydningen, således at gruppen øjeblikkelig måtte trække sig tilbage uden at være i stand til at medtage liget af Poul Emil Jacobsen. Dette blev aldrig fundet siden.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 322

D.f.U., 30.680/45

CK., 9.004

UFF., 428 (heri beretning, udarbejdet af advokat Leif Lunn).

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Avisstof:

Østsjællands Folkeblad, 11.5., 7.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen

Mindeplade på Valby Skole

Mindsten ved Korsnæbgaard ved Rødvig på Stevns.

Andet:

Se biografi over Erik Caland, der var knyttet til samme kompagni, og Uffe Caspersen.

Jacobsen, Romeo Andreas Lorenz,

buntmager, f. 9.11.1922 i København, d. 18.12.1944 i Neuengamme.

F.: Buntmager Romeo Frederik Bøtker Jacobsen og hustru Bothilde, f. Christiansen.

Gift 6.4.1944 med Irene Alice Nielsen, f. 9.1.1925.

Tilknyttet BOPA og Studenternes Efterretningstjeneste.

Skolegang på Holsteinsgades Skole. Romeo Jacobsen var udlært som buntmager med henblik på overtagelse af faderens forretning. Han var medlem af Konservativ Ungdom og stærkt nationalt indstillet. Han blev indkaldt som soldat i april 1943 og internederes den 29.8.1943. Sammen med kammerater fra Gernersegades Kaserne, hvor han lå den 29. august, besluttede han at danne en sabotagegruppe, der knyttedes til BOPA. En af disse kammerater var officersaspirant Ebbe Rørdam (se denne). Den første aktion, hvori den nye gruppe deltog, var sprængningen af „Riffelsyndikatet“. De fungerede her som dækningsmandskab. Sammen med sin gruppe var Romeo Jacobsen endvidere aktiv ved ødelæggelsen af tyske uniformer og lastbiler, ved en aktion imod et Gestapo-kontor på Strandvejen, og ved ødelæggelsen af et luftværnsbatteri på skydebanerne ved Artillerivej. Under en ny aktion samme sted den 14.2.1944 såredes Romeo Jacobsen af en granatsplint i låret. Romeo Jacobsen blev senere tilknyttet Studenternes Efterretningstjeneste. Den 1.7.1944 under folkestrejken arresteredes han på en trappeopgang af en civilklædt dansk stikker. Romeo Jacobsen deporteredes 6.10.1944 til tysk KZ-lejr, hvor han døde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 351 (heri beretning om hans illegale arbejde)

D.f.U., 30.186/44

CK., 3.944

UFF., 429.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 374.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945

Social-Demokraten, 18.7.1945.

Monumenter:

Mindsten på Christmas Møllers Plads, København

Mindeplade, Holsteinsgades Skole

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografi over Ebbe Rørdam.

Jakobsen, Hans Kristian Martin,

maskinforme, f. 25.7.1919 i Barup by, Lillebrønd sogn, Falster, d. 29.10.1944 i Tåstrup.

F.: *Arbejdsmand Carl Peter Poul Jakobsen*, f. 1890 i Brarup Sogn, og *hustru Emma Emilie Elisa*, f. Jensen 1895 i Maglebrønde. *Gift 10.10.1943 med Anny Elise Nielsen*, f. 22.5.1925. (B.: D. 31.1.1944).

Tilknyttet amtsledelsen i Holbæk.

Ansæt på Holbæk Jernstøberi. Forsyningen med våben til militærgrupperne i Holbæk begyndte i august 1944. Som fordelingscentral fungerede Sønderstrup Sæbefabrik ved Tølløse. Her modtoges og fordeltes våben nedkastet ved Tissø, Borup og Hvalsø. Hans Jakobsen var leder af en af de militære arbejdergrupper og indtrådte 3.10.1944 i amtsledelsen. Den 25.10.1944 beslaglagde tyskerne en lastbil lastet med en større sending maskinpistoler. Som følge heraf skete en oprulning, og Sønderstrup Sæbefabrik sprængtes i luften. Den 29.10. om aftenen omringedes Hans Jakobsens hus i Tåstrup ved Holbæk. Under forsøg på at flygte blev han dræbt.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.281

D.f.U., 30.304/44

UFF., 421.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, I, s. 393.

Avisstof:

Holbæk Amtstidende, 8.5., 11.6., 30.6., 4.7.1945

Holbæk Amts Venstreblad, 8.5., 9.5.1945.

Andet:

Begravet, Tveje-Merløse Kirkegård, litra A-126.

Jacobsen, Vagn Henning,

blikkenslager, f. 2.6.1923 i Års, d. 20.9.1943 i Øresund.

F.: *Arbejdsmand Aage Jakobsen*, f. 14.9.1892 og *hustru Laura f. Sørensen*, 24.4.1899, d. 17.7.1963.

Tilknyttet sabotagegruppe i Hobro.

Gik ud af Hobro Søndre Skoles 7. klasse som 14-årig og kom i blikkenslagerlære. I foråret 1942 dannedes en sabotagegruppe i Hobro bestående af i alt syv personer,

hvoriblandt Vagn Jakobsen. Gruppen forøvede sabotage imod et automobilværksted, forskellige garager og et fiskerøgeri. Kort efter flyttede han til Aars for at blive udlært ved et firma der. November 1942 rejste han herfra til Thisted, hvor han deltog i efterretningsvirksomhed rettet mod det tyske fæstningsanlæg ved Hanstholm. I april 1943 flyttede han til Århus, hvor han fik kontakt med de kommunistiske modstandsgrupper og deltog i både jernbanesabotage og sabotager mod havneområdet. I begyndelsen af september 1943 blev han tillige med 2 af sine kammerater fra Hobro, der var på besøg hos ham, arresteret og indsat i tysk arrest. Alle tre blev dog overgivet til dansk politi, og senere løsladt. Herefter rejste han til København, hvorfra han ville prøve at komme til Sverige. Han var en meget dygtig svømmer, der ofte havde tilbagelagt strækninger på 6–8 kilometer. Efter ankomsten til Sverige var det hans hensigt at søge at komme til England for at gå ind i de allierede styrker. Med dette formål for øje medbragte han ret betydelige værdier, som han ville transportere i en pose under svømmingen. Det var hans hensigt at indlede svømmeturen fra Snekkersten, og han medbragte konsistensfedt til indsmøring af kroppen. Den 3.10.1943 drev hans lig i land i Sverige fuldt påklædt og uden de nævnte værdier. De nærmere omstændigheder ved dødsfaldet har ikke kunnet opklares.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 210/A 91/1674

UFF., 430.

Monumenter:

Mindeplade i Hobro, Rørholmegade.

Mindeplade, Hobro, Korsgade.

Andet:

Begravet, Hobro Søndre Kirkegård, urnegrav nr. 36 A/C.

Jakobsen, Viggo Anders,

elektriker, f. 29.5.1918 i Ålborg, d. 6.3.1945 i Neuengamme.

F.: Maskinarbejder Hagbart Jakobsen, f. 17.11.1892 og hustru Mette Kathrine Jensen f. Lyngby, 15.9.1893.

Tilknyttet nedkastningsgruppe i Nibe.

Efter mellemskoleeksamen uddannet som elektriker. Fortsatte efter endt læretid uddannelsen på Teknisk Skole i Ålborg, for at tage højspændingskursus. Interesseret i radioteknik. Medstifter af ålborgafdeling af Danske Radio-amatører.

På Teknisk Skole kom han i forbindelse med modstandsbevægelsen, og sammen med sine nærmeste venner indtrådte han i arbejdet med våbenmodtagelse fra allierede flyvemaskiner. Natten mellem d. 7. og 8. maj foretoges en nedkastning ved Sønderholm ved Nibe. Godset, 12 containere, bjærgedes ind i en nærliggende plantage. Bortkørslen skulle imidlertid finde sted i en bil, der var udlånt af en stikker. Tyskerne var derfor underrettede, og store styrker sat ind på at fange modtagegruppen. I alt 6 mand blev arresteret, medens ti andre medlemmer af nedkastningsgrupperne måtte flygte til Sverige. Efter forhør i Ålborg førtes han til Frøslev og deporteredes derfra til Neuengamme. Herfra sendt på udkommando til Hannover-Stöcken, hvor han arbejdede på en akkumulatorfabrik. Omkring 20. februar blev han, nedbrudt af blyforgiftning og underernæring, bragt ind i sygebarakken og døde her i begyndelsen af marts.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 11.835

UFF., 431.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 190–91

46 Navne, s. 11–12 (foto)

Vor Vej til 5. Maj, Nordjylland gennem fem

Krigsår i Tekst og Billeder, s. 299

Hemmelig Alliance, I, s. 286.

Avisstof:

Ålborg Amtstidende, 31.5.1945

Ålborg Stiftstidende, 5.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Ansgars Kirke, Ålborg

Mindeplade, Ryvangen

Mindeplade på Ålborg Kirkegård

Mindeplade, Teknisk Skole i Ålborg

Mindeværelse på 4. Maj Kollegiet i Ålborg.

Andet:

Se biografier over Aage Andersen, Kaj D. U. Christensen, Egon Glerup, H. B. Nielsen, Ole Olsen.

Janecki, Josef,

cementstøber, f. 19.2.1887 i Naczaniez i Polen, d. 10.2.1945 i Tyskland.

F.: Simon Janecki og hustru Josefa.

Gift 12.8.1927 med Martha Iversen, f. 15.5.1884.

Medlem af sabotagegruppe i Tinglev.

Josef Janecki var tilsluttet en sabotagegruppe i Tinglev, ledet af politibetjent Andersen. Josef Janecki blev tillige med andre gruppeledere arresteret i oktober 1944 af det tyske sikkerhedspoliti og den 13.1.1945 deporteret til Neuengamme. Herfra kom han på udkommando til Dessauer Ufer, hvor han døde den 10.2.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.497

D.f.U., 31.241/45

UFF., 432.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 229.

Tidsskrifter:

Pigråd, 1950, nr. 10, s. 117

Information, nr. 447, 4.4.1945, s. 8

Dansk Idræt, 1945, nr. 10.

Monumenter:

Mindeplade på Burkal Kirkegård

Mindeplade i Ryvangen.

Mindesmærke på Skamlingsbanken.

Jensen, Aksel,

H.D., f. 13.2.1919 i Fredericia, d. 9.8.1944 i Lauringe Mose ved landevejen mellem Roskilde og Ringsted.

F.: Stationsmester Karl Enevold Jensen, f. 30.10.1886, d. 28.2.1958, og hustru Agnes, f. 22.7.1888.

Fremtrædende modstandsmand inden for modstandsorganisationen BOPA. Dæknavn „Otto“.

Præliminæreksamen 1935 fra Ballerup Realskole. Handelshøjskole 1940–43. Handelsdiplom 1943. I sommeren 1942 opstillede det kommunistiske parti særlige grupper, der skulle beskæftige sig med sabotage. Organiseringen varetoges i København af redaktørerne Børge Houmann og Torkild Holst, og medlemmerne bestod her fortrinsvis af tidligere spaniensfrivillige. Kort efter blev det overdraget til Eigil Larsen, der den

10.6.1942 var undvejet fra Horserødlejren, at samle og samarbejde grupperne i København til én organisation. Hermed lagdes grunden til den senere sabotageorganisation BOPA. Aksel Jensen, der gik under dæknavnet „Otto“, var med „fra første færd. Han gjorde hele udviklingen med, fra bladarbejde og maleri på plankeværkerne over de første primitive forsøg på at brænde halmlæs og biler af, til han begyndte i KOPA og derfra fortsatte i BOPA.“¹ Han fungerede som gruppeleder, og de aktioner, han ledede, var mange og gav resultater. En af hans kendteste aktioner var sabotagen imod fabrikken „Allways“. Tilligemed en kammerat, Knud Gyldholm (se denne), forklædte som elektrikere gik de ind på fabrikken, hver med sin mappe med sprængstoffer. Under foregivende af at reparere de elektriske installationer lykkedes det dem at anbringe deres bomber rundt om i fabriksanlægget. To gange blev han anholdt af det danske politi, men flygtede. Den 8.6.1944 indhentede skæbnen han imidlertid. Han anholdtes sammen med sin nærmeste medarbejder, Knud Gyldholm, kaldet „Freddy“, på hovedbanegården, formentlig angivet af en senere arresteret stikker. Under forhørene udviste han en meget stærk moral. Han myrdedes den 9.8.1944 tilligemed ti andre modstandsfolk i Lauringe Mose ved landevejen mellem Roskilde og Ringsted.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 465

D.f.U. 30.200/45

CK., 53.840

UFF., 434.

Litteratur:

¹ BOPA, Mindebogen, (foto)

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 466

De fem lange Aar, II, s. 809

Den illegale presse, s. 468–469

De sidste Timer, s. 228–230 (foto)

Pro Patria, s. 9.

Tidsskrifter:

BOPA – P 3, april 1948, nr. 5 (foto)

„1944“, 22.8.1944

Gestapofangen, 1954, nr. 8

Information, nr. 249, 13.8.1944.

Avisstof:

Information, 7.7., 9.7., 29.8.1945

Ekstra Bladet, 9.7., 10.7.1945

Fyens Stiftstidende, 5.5.1945

Land og Folk, 6.7., 9.7.1945 (foto)

Nationaltidende, 22.6., 23.6., 25.6., 10.7.1945

Viborg Stiftstidende, 26.5.1945

Social-Demokraten, 6.7.1945

Politiken, 15.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Lindeskolen i Ballerup

Mindeplade, Købmandsskolen, København

Mindesten på landevejen ved Osted mellem Roskilde og Ringsted

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over: Gunnar Mogens Dahl, Knud Gyldholm, Viktor Bering Mehl og Preben Berg Sørensen.

Jensen, Alexis Poul,

montør, f. 11.11.1918 i Chicago, d. 28.5.1945 på Århus Kommunehospital.

F.: Maskinarbejder William Stanley Jensen, f. 4.10.1891, d. 1968, og hustru Nielsine f. Andreasen, 1892.

Gift 8.4.1944 med Gerda Jensen, f. 16.10.1922. (B.: D. 27.12.1944).

Tilsluttet 3. kolonne i Århus.

Efter endt skolegang udlært som rørslægger. Tilknyttet de militære ventegrupper i Århus, formeret i den såkaldte „3. kolonne“, omkring nytår 1944. Dræbt ved vådeskud under vagttjeneste for modstandsbevægelsen i Århus.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.674

D.f.U., 30.089/45

UFF., 435.

Avisstof:

Demokraten, 29.5.1945

Jyllands-Posten, 29.5.1945.

Andet:

Begravet, Århus Nordre Kirkegård, litra B, nr. 426/27.

Jensen, Alf Tolboe,

boghandlermedhjælper, f. 14.9.1918 i Ålborg, d. 20.12.1943 ved Blåvand.

F.: Grosserer, løjtnant Alfred Jensen, f. 5.3.1892 og hustru Eleonora f. Jensen, 20.8.1897.

Tilknyttet den århusianske sabotageorganisation under 2. hovedafsnit.

Efter endt realeksamen i 1934 kom Alf Tolboe Jensen i boghandlerlære og var derefter en overgang beskæftiget som rejsefører. Forrettede fra 1939 til 1941 tjeneste ved 9. bataljon og udnævntes til kornet. Fra begyndelsen af 1943 leder af terrænsportsafdeling i Århus. Den århusianske sabotageorganisations 2. hovedafsnit lededes af stud. oecon. Georg Mørk Christiansen og var opdelt i to grupper, hvoraf den ene lededes af Aage Andersen, der fra sin tjenestetid kendte Alf Tolboe Jensen og knyttede denne til arbejdet. Gruppen var meget aktiv både inden for industrisabotagen og inden for jernbanesabotagen. Alf Jensen fungerede tillige som kurér for sabotageorganisationen. Han fordelte således sprængstof til en række større jyske byer. Men i september 1943 kom Gestapo på sporet af sabotageorganisationens 2. hovedafsnit, efter at det i sommerens løb var lykkedes dem at slå til imod 1. hovedafsnit ved hjælp af stikkere. Den 13.10.1943 arresteredes Alf Tolboe Jensen på Vesterbros Torv i Århus. Han blev indsat i Ting- og arresthuset i Vester Allé og den 24.11.1943 sammen med tre af sine kammerater dømt til døden. Hans lig blev efter befrielsen fundet ved Husby Klit ved Blåvand og bisat den 24.5.1945 på Brand Kirkegård.

KILDER:

ER., 16.549

D.f.U., 30.122/43

UFF., 436.

Frihedsmuseets arkiv nr. 17/65, I-III: Papirer vedrørende Alf Tolboe Jensen.

Litteratur:

Danmark under Jorden, s. 50

De fem lange Aar, II, s. 648

Den illegale presse, s. 369

De faldt for Fædrelandet, s. 158

De sidste Timer

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 476

Håndbog for Hæren, 1946, Hærens faldne.

Jyske Sabotører, s. 44

Århus under Besættelsen, s. 65, 197, 269, 304-305 (foto).

Tidsskrifter:

10. bataljons Soldaterforening, 1945, nr. 1 (foto), nr. 3

Århus Ekko, februar 1944, nr. 19.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Demokraten, 22.5., 24.5., 8.6., 9.6., 12.6., 13.6., 14.6.1945
Fyens Stiftstidende, 5.5.1945
Jyllands-Posten, 22.5.1945
Horsens Folkeblad, 7.5.1945
Randers Amtsavis, 22.5.1945
Randers Dagblad, 22.5.1945
Social-Demokraten, 22.5.1945
Aarhus Stiftstidende, 22.5., 25.5.1945
Vestkysten, 22.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Sergentskolen, Kronborg
Mindesten i Søparken i Brabrand
Mindesten 400 m vest for Husby Klit, Karl Mærsk Hede
Mindeplade, Viborg Kaserne.

Andet:

Begravet, Brabrand Kirkegård, litra B, I-128.
For en nærmere beskrivelse af de enkelte aktioner, hvori Alf Tolboe deltog, se: Aarhus under Besættelsen, s. 269 og UFF nr. 436.

Jensen, Arne Henry Kristian,

(„HENRY HEDE“), fisker, f. 14.2.1905 i Skive, d. 31.12.1944 i Versen bei Meppen.
F.: Fisker Jens Jensen, f. 1877 i Knudby, d. 1949 i Skive, og hustru Bodil Marie, f. 1879 i Bovbjerg, d. 1964 i Skive.

Tilknyttet modtage- og sabotagegrupper i Skive. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti.

Tjente som dreng på forskellige gårde. Senere fisker og arbejdsmand. Aftjente sin værnepligt i Viborg og udnævntes til korporal. Bestyrelsesmedlem i DKP's Skive-afdeling. Under krigen ledende i partiets illegale bladarbejde. I slutningen af 1943 tilknyttet en nedkastningsgruppe. Aktiv deltager i sabotage. Opbyggede selvstændig sabotagegruppe og instruerede i våbenbrug og behandlingen af sprængstoffer.

Arresteret i juni 1944 som en udløber af oprulningen af partiets illegale bladgruppe i Århus sammen med sin kammerat, Frits Nielsen (se denne). (Det lykkedes begge at skjule deres deltagelse i sabotage- og nedkastningsarbejdet, således at dette kunne fortsætte indtil modtageholdet 9.1.1945 blev angivet og halvdelen af gruppen arresteret).

Indsat i arresthuset i Høegh Guldbergsgade i Århus og senere ført til Frøslevlejren, hvorfra han deporteredes til koncentrationslejren Neuengamme. Herfra på udkomman-

do til arbejdslejren Versen bei Meppen ved den hollandske grænse, hvor han døde af dysenteri og almindelig svækkelse.

Hans lig blev efter kapitulationen hjemført og bisat på Skive Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 15.778
D.f.U., 30.208/44
UFF., 437.

Avisstof:

Skive Folkeblad, 5.5., 9.5.1945
Aalborg Amtstidende, 31.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Skive Kirkegård, litra F.-340.
Se biografi over Frits Nielsen.

Jensen, Bent,

maskinsnedker, f. 8.5.1923 i Silkeborg, d. 17.3.1945 i Ryvangen.

F.: Væver Andreas Jensen, f. 19.12.1880 og hustru Marie Frederikke f. Sørensen, 28.1.1884.

Tilknyttet nedkastningsgruppe i Silkeborg og Frit Danmark.

Skolegang på Alderslystskole i Silkeborg. Senere udlært som maskinsnedker hos arkitekt Busk i Silkeborg. Fører i FDF. Præget af en kristen livsholdning.

Bent Jensen påbegyndte udgivelsen af et illegalt blad og kom herved i forbindelse med „Frit Danmark“. Sammen med nogle kammerater ledede han derefter udgivelsen af Frit Danmark i Silkeborg. Senere trådte han ind i en sabotagegruppe og opsamlingsgruppe og deltog i øvelserne i våbenbrug. Andre medlemmer af gruppen var Aage Søndergaard, Poul Mackeprang Nielsen og Dines Petersen (se disse). En af de virksomheder i Silkeborg, der var af betydning for den tyske krigsindustri, var Dahr's Automobilfabrik. I februar 1945 udførtes en sabotage mod denne fabrik af et rejseshold fra Århus suppleret af stedlige sabotører, hvorved 3 gruppemedlemmer arresteredes. Kort tid efter blev også Bent Jensen arresteret med en maskinpistol på sig, da han med oppakning var på vej ud af byen. De fire anholdte blev ført til København og henrettedes i Ryvangen den 13.3.1945.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 16.633

UFF., 438.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 136–137 (foto)

De fem lange År, II, s. 925

Danmarks Frihedskamp, s. 511, 516, 527

Frit Danmarks Hvidbøg, II, s. 476.

Derfor måtte vi sejre, s. 111f, 148

Tidsskrifter:

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3

Danskeren, nr. 15, 23.3.1945

Danske Dreng, juni 1945

Førerbladet, maj 1945, nr. 397

Information, nr. 431, 12.3.1945, nr. 438, 20.3.1945.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Politiken, 20.3.1945

Silkeborg Avis, 17.5., 16.6., 18.6., 20.6., 22.6.,

23.6., 11.7., 12.7.1945

Silkeborg Socialdemokrat, 5.5., 16.6., 18.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, tømrermester Busk's værksted, Silkeborg

Mindesten på Silkeborg ny Kirkegård

Mindesten, Møgelø i Julsø, Silkeborg

Mindesten, Sletten ved Himmelbjerget

Mindeplade på Teknisk Skole, Silkeborg

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Silkeborg Kirkegård, litra D., 1, nr. 29.

Jensen, Bjarne,*arbejdsmand, f. 22.12.1915 i København, d. 14.4.1945 i Tyskland.**F.: Portner Peter Frederik Herman Jensen, f. 3.7.1885 og hustru Johanne Jakoba, f. 3.7.1886.*

Tilknyttet modstandsbevægelsen i København.

Skolegang på Holsteinsgades Skole 1922–29. Medlem af sabotagegruppe, der bl. a. gennemførte en aktion imod et nazistisk trykkeri i Klosterstræde. Arresteret som følge af sin illegale virksomhed og deporteret til Neuengamme. Død under hjemtransport med Røde Kors i lazarettog nr. II mellem Neuengamme og Padborg.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 7.336, UFF, 439

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 235

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, gravstedet hjemfaldet.

Se biografi over Svend Nicolajsen.

Jensen, Bjarne Heinrich,*fisker, f. 23.11.1925 i København, d. 7.5.1945 i Rørvig Havn.**F.: Tømrer Jens Martin Andersen, f. 25.10.1898 i Torup og hustru Hedvig Marie.*

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Hundested.

Skolegang på Holsteinsgades Skole i København. Bjarne Jensen tilsluttedes modstandsgrupperne i Hundested umiddelbart før befrielsen og dræbtes i Rørvig Havn om bord i en båd, der af en fejltagelse blev beskudt af frihedskæmpere d. 7.5.1945.

KILDER:*Arkivstof:*

UFF., 440.

Avisstof:

Frederiksborg Amts Avis, 14.5., 15.5., 1945

Holbæk Amtstidende, 8.5.1945

Holbæk Amts Venstreblad, 8.5., 9.5.1945

Nordsjællands Socialdemokrat, 8.5., 12.5.1945

Social-Demokraten, 20.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Holsteinsgades Skole.

Andet:

Begravet, Lynæs Kirkegård, Torup sogn, nr. 308.

Jensen, Børge Aabye,*spømand, f. 29.4.1921 i Haldum, d. 5.5.1945 i Århus.**F.: Kogerske Mette Jensen, f. 30.6.1893 i Skiveholm, d. 29.12.1965 i Århus.*

Tilknyttet „2. kolonne“ i Århus.

Dræbt 5.5.1945 i aktion ved Bispetorvet i Århus under ildkampe imellem en deling tyske soldater og modstandsgrupper.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 16.377

D.f.U., 31.679/45
UFF., 441.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481
Aarhus under Besættelsen, s. 331.

Tidsskrifter:

Danskeren, nr. 22, 18.5.1945
Ny Tid, 1945, nr. 6.

Avisstof:

Aarhus Amtstidende, 14.5. (øjenvidneskildring),
21.6.1945.

Andet:

Begravet, Århus Vestre Kirkegård, litra L I,
nr. 524/525.

Jensen, Carl Emil,

fisker, f. 30.11.1910 i Kalundborg, d. 3.3.1945 i Frøslev.

F.: Pudser Anton Jørgensen, f. i Bogense, og hustru Marie f. Jensen, i Kalundborg.

Gift 31.12.1931 med Karen Petterson, f. 9.3.1905 i Drigstrup. (B.: P. 28.12.1927).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Århus.

Arresteret for opbevaring af våben. Overført fra Århus til Frøslev, hvor han døde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.302
D.f.U., 30.629/45
UFF., 468.

Litteratur:

Aarhus under Besættelsen, s. 329.

Andet:

Begravet, Århus Nordre Kirkegård, litra H, række 3, nr. 27/28.

Jensen, Carl Sejer,

chauffør, f. 15.4.1920 i Herfølge, d. 14.5.1945 på Køge Sygehus.

F.: Opsynsmand Jens Peder Jensen, f. 6.3.1878, d. 29.1.1939 og hustru Laura Johanne Sofie Olsen, f. 12.1.1881, d. 27.2.1960.

Tilknyttet 1. kompagni, 1. deling, 4. gruppe i Herfølge.

Ansæt som chauffør ved Vedskølle Mejeri. Under vagttjeneste i Køge såredes Carl Jensen af et vådeskud, der få dage efter medførte døden efter indlæggelse på Køge Sygehus.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.779
D.f.U., 30.820/45
UFF., 442.

Avisstof:

Roskilde Tidende, 28.5.1945
Østsjællands Avis, 14.5., 16.5., 22.5.1945.

Andet:

Begravet, Herfølge Kirkegård, litra J, linje III, nr. 12.

Jensen, Carl Willy,

magasinarbejder, f. 3.9.1910 på Frederiksberg, d. 30.12.1943 på Sundby Hospital.

F.: Maskinpasser Jens Jørgen Jensen, f. 1865 i Ringe, d. 1920 i København, og hustru syerske Anna Camilla f. Thorup, 1881 i Skelskør, d. 1969 i København.

Gift 17.3.1934 med Alexandrine Margrethe Rasmussen, f. 24.12.1914. (B.: D. 3.1.1933).

Tilknyttet militærgrupperne i København.

Skolegang på Sundbyvester Skole og Vigerslevvejens Skole. Udlært som bager. Gik til søs. Senere forskelligt arbejde.

Ansæt ved søminevæsenet. Motorordonnans for Holmens luftværn. Deltog fra 1943 i forskelligt illegalt arbejde. Aktiv under jødeforfølgelserne. Umiddelbart efter 29.8.1943 tilknyttet militærgrupperne, idet han til brug for opstillingen af disse foretog udsmugling af våben fra Holmen og fordeling og deponering af disse. Dræbt under udførelse af en transportopgave ved et færdselsuheld.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 342
D.f.U., 30.161/43
CK., 53.931
UFF., 443.

Mønstre:

Mindesten på Christmas Møllers Plads, København.

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård, afd. 6, rk. 4, nr. 75.

Jensen, Christian,

arbejdsmand, f. 19.3.1917 i Dragør, d. 15.4.1945 i Neuengamme.

F.: Væver Lars Jensen, f. 1892, d. 1954, og hustru Astrid Helene f. Jensen, 1892, d. 1949.

Tilknyttet AMPA.

Arresteret som følge af sin illegale virksomhed 2.7.1944, men atter løsladt. På ny arresteret 3.7.1944 og deporteret til Neuengamme, hvor han døde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 3.600

D.f.U., 31.571/45

CK., 53.940

UFF., 444.

Litteratur:

Høvede har mange navne, s. 210.

Monumenter:

Mindesten på Dragør Kirkegård

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

Jensen, David Vang,

gymnasieelev, f. 1.8.1925 i Viby J., d. 10.2.1945 ved Bygholm Park nær Horsens banegård.

F.: Gårdejer Jørgen Marius Jensen, f. 23.7.1897 og hustru Agnete f. Christiansen, 19.8.1906.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Horsens.

David Vang Jensen gik på Horsens Gymnasium og var her repræsentant for „Liberale gymnasiaster“. David Vang Jensen var klassekammerat med Henning Grønlund Carlsen og begge udførte et fremragende arbejde i modstandsbevægelsen i Horsens. Den gruppe, han tilhørte, havde som sin kerne en række gamle „grønne“ spejdere. Efter at den illegale organisation „Horsens Hjemmeværn“ i maj 1944 var blevet rullet op, var denne gruppe den eneste, der forblev intakt. Gruppen havde tidligere været meget aktiv og blev nu en slags ledergruppe i reorganisationsarbejdet. David Vang Jensens nærmeste medarbejder var reservebetjent Georg Walther Andersen fra Grenå, der, efter at være gået under jorden, var blevet sendt til Horsens. Gruppen var aktiv både inden for in-

dustri- og jernbanesabotage. Den udførte endvidere fjernelse af kartoteket på det lokale arbejdsanvisningskontor og sprængningen af tankgravene ved Bjerre. Meget kendt er gruppens befrielse af 15 frihedskæmpere, der sad arresteret i Horsens Tugthus omkring nytår 1944, hvor David Vang Jensen og Georg Walter Andersen spillede en fremtrædende rolle. I februar 1945 forsøgte de to kammerater at rette en sabotage imod et velbevogtet mål på jernbanelinjen nær Horsens banegård. De arbejdede forklædt som jernbanearbejdere, da de af en tysk soldat blev beordret til nærmere undersøgelse i et vagtlokale. Georg Andersen skød den tyske soldat ned, men begge kom i det samme under ild fra de øvrige tyske vagtposter, hvorved de dræbtes. Deres lig blev efter befrielsen fundet nedgravet i Bygholm Skov. David Vang Jensen bisattes d. 17.5.1945 på Engum Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 445.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 475, 490–500

Og Hverdagen skiftede, s. 217, 226, 229–31.

Tidsskrifter:

Heureka (Horsens Statsskoles Elevblad) nr. 1, 1945

Dansk Folkestyre, nr. 14 og 18, 1945

Horsens KFUM, nr. 7–8, 1945

Avisstof:

Herning Folkeblad, 17.5., 19.5.1945

Horsens Folkeblad, 7.5. (foto), 11.5., 12.5.,

14.5., 16.5., 17.5., 22.5.1945

Horsens Avis, 11.5.1945

Randers Dagblad, 15.5.1945

Ringkøbing Amts Dagblad, 22.6.1945

Social-Demokraten, 25.6.1945

Vejlø Amts Folkeblad, 14.5., 17.5.1945.

Monumenter:

Mindesmærke ved Bredal Skole

Mindesten på Horsens Kirkegård.

Andet:

Begravet, Engum Kirkegård, afd. C, nr. 29.

Se biografi over Georg Walther Andersen.

Jensen, Edith Mary,

spolerske, f. 30.4.1923 i København, d. 23.6.1945 på Sundby Hospital.

F.: Niels Peter Jensen, f. 21.7.1864, d. 20.1.1938 og hustru Petra Marie, f. 16.4.1896, d. 21.1.1951.

Tilknyttet AMPA, kompagni B2. Medlem af Danske Kvinders Beredskab og fungerede i denne egenskab som lotte i modstandsbevægelsen. Såret ved vådeskud under tjeneste for modstandsbevægelsen og død efter indlæggelse på hospital.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 3.806

CK., 7.769

UFF., 446.

Avisstof:

Nationaltidende, 17.7.1945.

Andet:

Begravet, Vor Frelsers Kirkegård, København, III-107/08.

Jensen, Eigil Bahnson Theodor,

direktør, f. 2.9.1914 i København, d. 29.12.1944 på Åbenrå Sygehus.

F.: Grosserer Theodor Peter Jensen f. 1868 i København, d. 1939 smst. og hustru Elisabeth f. 1876 i København.

Gift 29.2.1937 med Vibeke Lillian Thiele Andersen, f. 4.1.1915 i København. (B.: P. 30.12.1939, D. 31.3.1944).

Gruppeleder i „Dannevirke“.

Realeksamen fra Ordrup Gymnasium 1930. Handelseksamen fra Niels Brocks Handelsskole 1933. Efteruddannelse i England 1933–35. Indkaldt til hæren, sekondløjtnant 1939. Indtrådte i faderens importfirma som direktør efter endt militærtjeneste. Knyttet til de illegale transportruter. Sluttede sig senere til „Dannevirke“, hvor han fungerede som gruppeleder. Opbevarede våben og deltog i flere aktioner. 7.12.1943 arresteret tillige med Dannevirkes chef og indsat i Vestre Fængsel. Derfra overført til Horsørød og på ny til Vestre Fængsel, hvorfra han sendtes til Frøslev. Deporteret 20.10.1944 til Neuengamme. Efter et ophold her på udkommando til Versen bei Meppen. Bragtes dødssyg tilbage til Neuengamme og overførtes derfra sammen med nogle få andre til Frøslevlejren 17.12.1944. Indlagt på Åbenrå Sygehus. Død 29.12.1944 som følge af en dobbeltsidig lungebetændelse.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 8.319

D.f.U., 31.485/44

UFF., 448.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 78–79 (foto)

Håndbog for Hæren, 1946, Hærens faldne

Håndbog for Hæren, 1943, s. 164.

Tidsskrifter:

Information, nr. 414, 20.2.1945, nr. 374, 4.1.1945

Morgenbladet, nr. 35, 21, 12.1944

Garderbladet, nr. 1, 1946

Ordrupperbladet, nr. 2–4, 1945, nr. 1, 1946.

Monumenter:

Mindeplade, Købmandsskolen i København

Mindeplade, Ordrup Gymnasium

Mindeplade, Sjølsmarks Kaserne.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, A., rk. 3, nr. 7.

Se kundgørelse fra hæren nr. 18/45.

Se biografi over Eleonora Johanne Petersen.

Jensen, Eigild Ingolf Immanuel,

maskinarbejder, f. 20.11.1920 i København, d. 11.2.1945 smst.

F.: Fabrikarbejder Johannes Christian Immanuel Jensen, f. 31.8.1889, og hustru Harriet Elfrida, f. 7.1.1891 i Norge.

Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit 5.

Skolegang på Grøndalsvænge Skole, udlært som maskinarbejder. Blev tidligt involveret i illegalt arbejde og måtte i august 1943 gå under jorden. I sommeren 1944 tilsluttedes han 1. kompagni under afsnit 5, hvor han fungerede som ordonnans og kurer for kompagniet og senere for afsnittet. Eigild Jensen ønskede at deltage i egentlig sabotagearbejde, men hans frygtløshed og pålidelighed gjorde ham uundværlig på den post, han havde fået tildelt. Søndag den 11.2.1945 holdt fire frihedskæmpere, deriblandt Eigild Jensen, øvelse med nogle nye håndgranater på lossepladsen i Sydhavnen. Under øvelsen sprang en håndgranat i hånden på Eigild Jensen, hvorved han dræbtes.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 7.005

UFF., 449.

Monumenter:

Mindesten på Grøndalsvænge Skole

Mindeplade på Flyvestation Værløse.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10-38-6.

Jensen, Ernst,

fabriksarbejder, f. 3.7.1924 i København, d. 21.11.1944 i Herlev.

F.: Bryggeriarbejder Niels Peter Jensen, f. 10.6.1882, d. 10.1.1953, og hustru Marie Jensigne Kristine f. Nielsen, 1.10.1886, d. 25.4.1953.

Tilknyttet militærgruppe under afsnit Ø.

Skolegang på Ny Carlsberg Vejens Skole. Dræbt under aktion på Stationsvej 36 i Herlev.

KILDER:

Arkivstof:

CK., 7.508

UFF., 480.

Monumenter:

Mindeplade på Ny Carlsberg Vejens Skole.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, afd. 18. rk. 19 nr. 16.

Jensen, Evald Henry Jørgen Stilling,

bogtrykker, f. 8.9.1905 i Dalum, d. 1.3.1945 på Kommunehospitalet i København.

Gift 12.2.1938 med tilbereder Edith Larsen, f. 8.2.1909 i Lunderskov-Skanderup, d. 1964 i Odense. (B.: P. 19.7.1938)

Tilknyttet modstandsbevægelsen i København.

Bogtrykker i København. I kraft af sin faglige viden var Evald Jensen i stand til at fremstille falske legitimationskort, der i vid udstrækning benyttedes af modstandsbevægelsen. Han havde tillige illegale personer boende i sit hjem. Som led i en gengældelsesaktion udvalgte en tysk terrorgruppe Evald Jensen som offer, idet gruppen var vidende om hans fremstilling af illegale legitimationskort og bekendt med hans anti-tyske indstilling.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 13.656

D.f.U., 30.619/45

UFF., 451.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård, Odense, litra U, F, nr. 59-60.

Jensen, Gunnar Bruun,

ekstraarbejder ved DSB, f. 18.3.1925 i Glamsbjerg, d. 23.12.1944 på Østergade i København.

F.: Portner ved Odense Stålskibsværft Johannes Marius Jensen, f. 17.4.1901, d. 29.9.1966, og hustru Else Marie f. Bruun, 3.12.1898.

Tilknyttet BOPA. Dæknavn „Freddie“.

Gunnar Bruun Jensen kom ind i BOPA tidligt på sommeren 1944. Allerede før sin indtræden i gruppen havde han følt sig nødsaget til at flygte til sin familie i Odense på grund af Gestapos vågnende interesse for hans person. I BOPA var han i gruppe med Otto Raarup (se denne). I slutningen af september 1944 blev han og Otto Raarup indsluttet i et af politiets kontorer af tyskerne. Det hedder herom i BOPAs Mindebog: „Uden at tænke på egen sikkerhed tog de roligt telefonen og ringede til deres gruppes alarmtelefon for at fortælle kammeraterne, at de nu enten blev skudt eller anholdt. Først da de således var sikre på, at deres eventuelle anholdelse ikke ville få konsekvenser for gruppen, begyndte de en fantastisk flugt over hustage, ad nedløbsrør og gennem baggårde ud i friheden“. Gunnar Bruun Jensen og Otto Raarup havde haft en mand til „afhøring“, men havde atter ladet ham gå. Denne mand og en Gestapo-agent sad lillejuleaften sammen i restaurant „Vingården“ da de fik øje på frihedskæmperne. Hipo blev alarmeret, men frihedskæmperne anede uråd og forsvandt. De blev imidlertid indhentet ud for Illum, hvor Hipo-vognen blev drejet på tværs af kørebanen, hvorefter man satte projektører på ofrene og gav ild. De to var dræbt på stedet.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 453.

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto).

Avisstof:

Berlingske Tidende, 24.6.1945.

Monumenter:

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Odense Assistens Kirkegård, litra AF, 299–300.

Se biografi over Otto Raarup.

Tidsskrifter:

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Politiken, 12.3.1945

Randers Amtsavis, 23.6., 25.6.1945

Randers Dagblad, 23.6., 25.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Vejlbj Kirkegård, Vivild-Vejlbj kommune, Randers amt.

Jensen, Hagbard Friis,

*malmester, f. 9.11.1911 i Vejlbj pr. Al-
lingåbro, d. 3.3.1945 i Ryvangen.*

*F.: Murer Alexander Jensen, f. 29.12.1862
i Grønbæk, d. 29.8.1937, og hustru Karen
Marie f. Mogensen, 16.1.1875 i Vivild, d.
20.9.1937.*

Medlem af modstandsorganisationen Holger Danske. Dæknavn „Julius“.

Efter at være blevet uddannet som malersvend i sin hjemby, rejste han til København, hvor han uddannede sig til reklame-tegner. Han nedsatte sig samtidig som malermester. Medlem af KFUM. Hagbard Jensen kom i København i forbindelse med Holger Danske og stillede fra december 1943 sit malerværksted til rådighed som våbenlager. Fra februar 1944 blev han medlem af en sabotagegruppe. Hans lejlighed benyttedes som uddannelsescenter og anvendtes som operationsbasis ved flere aktioner. Fra januar 1944 til sin arrestation 21.2.1945 deltog Hagbard Jensen i omkring 30 aktioner. Den 5.9.1944 måtte Hagbard Jensen og hans søster, der førte hus for ham, gå under jorden, da et af gruppens medlemmer, Kai Ole Hammerich (se denne) blev dræbt på C. F. Richsvej, hvor søskendeparret boede. Den 21.2.1945 arresteredes Hagbard Jensen på sin illegale bopæl Jacob Erlandsens-gade 11, Ø. Dømt til døden ved tysk krigsret og henrettet 3.3.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 2.330

UFF., 257.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 106 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 925

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 476.

Jensen, Hans Anders,

*slagteriarbejder, f. 15.4.1919 i Rødovre, d.
13.3.1945 i Neuengamme.*

*F.: Arbejdsmand Ejnar Viggo Jensen, f.
30.5.1895 i Rødovre, og hustru Maren, f.
28.12.1891.*

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Rødovre.

Hans Anders Jensen arresteredes som følge af sit illegale arbejde og indsattes i Vestre Fængsel. Den 14.1.1945 deporteredes han til Neuengamme, hvor han døde.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 454.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 249, 394.

Monumenter:

Mindeplade på Rødovre Kirkegårdsmur

Mindeplade i Ryvangen.

Jensen, Hans Christian Hyldborg,

*maskinlærling, f. 28.12.1925 i Horsens, d.
5.5.1945 i Nordre Frihavsgade, Køben-
havn.*

*F.: Skræddersvend Herman Jensen, f. 9.3.
1898 og hustru Karen Marie, f. 13.9. 1906.*

Tilknyttet modstandsbevægelsen under afsnit 3 i København.

Skolegang på Alsgades Skole og Grundtvigsskolen i København. Derefter i maskinlære. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Arresteret 18.8.1944 for illegal kommunistisk virksomhed og interneret i Frøslev, hvorfra han blev løsladt 28.2.1945. Tilknyttet militærgrupperne under afsnit 3, dvs. Østerbroafsnittet. Dræbt 5.5.1945 i Nordre Frihavsgade ud for nr. 79 i aktion under kampene i Frihavnsområdet.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 1.892

CK., 60.100

UFF., 455.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Avisstof:

Viborg Stifts Folkeblad, 11.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10–37–15.

Se biografier over Arne Knud Christiansen,

Bendt Werge Christensen, Villiam Hjulmand,

Aage Andersen, Hans B. Nielsen, Ole Olsen.

UFF., 456

D.f.U., 30.253/44.

Litteratur:

46 Navne, s. 43–44 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Tidsskrifter:

Information, 17.4.1944

P.E., 1946, nr. 2 (foto).

Avisstof:

Aalborg Amtstidende, 31.5., 6.6.1945

Aalborg Stiftstidende, 5.5., 4.6., 6.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade på hjørnet af Sønderbro og Færggade, Ålborg.

Andet:

Begravet, Ålborg Almen Kirkegård, urnehaven, KV. 2–33/34.

Jensen, Hans Henrik,*tømrer, f. 25.1.1912, d. 11.4.1944 på det tyske lazaret i Ålborg.**F.: Bødker, savskærer Jens Jørgen Jensen, f. 1879 i Århus, d. 1948 i Nørresundby, og hustru Else f. Hansen, 1881 i Øster Hjermit-slev, d. 1926 i Nørresundby.**Gift 1937 med Grethe Karen Engelund, f. 1917 i København. (B.: P. 23.12.1937).*

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Ålborg.

Hans Henrik Jensens familie flyttede til Nørresundby, hvor han kom i tømrerlære. Han meldte sig som mathelev og gjorde i 3–4 år tjeneste i søværnet, længst på flåde-station Holmen i København. Han gik der-efter tilbage til civilt erhverv som tømrer. Da modstandsbevægelsen i Ålborg, under faldskærmsmanden Paul Jensens ledelse, op-byggedes, trådte han ind i denne og var med ved såvel modtagelse som sabotage. Den 10.4.1944 var han deltager i en aktion imod en stikker. Aktionen blev imidlertid røbet, og gruppen stilledes over for en overlegen styrke af Gestapofolk. Under en påfølgende ildkamp såredes Hans Henrik Jensen alvor-ligt og døde den følgende dag på det tyske lazaret. Hans lig blev efter befrielsen fundet begravet ved en kaserne uden for Ålborg og bisat på Ålborg Almen Kirkegård. (Som repressalie anholdt Gestapo Hans Henrik Jensens kone, der deporteredes til tysk tugt-hus).

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 15.267

Jensen, Hans Peter,*maskinarbejder, f. 21.12.1917 i Stagstrup, d. 22.4.1945 i Snedsted.**F.: Maskinfabrikant Peder Kristensen Jen-sen, f. 1892, og hustru Anna Kirstine f. Nørngaard, 1892, d. 1968.*

Tilknyttet „Thy Landeværn“.

Hans Peter Jensen dræbtes under sin første selvstændige aktion. Lørdag aften den 21.4. 1945 skulle han sammen med to kammera-ter gennemføre en sprængning af en værne-magers bil i Snedsted, men herunder sprængtes bomben i hænderne på ham. Han blev dødeligt kvæstet ført til Thisted Syge-hus, hvor han døde.

KILDER:*Arkivstof:*

UFF., 457.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 84.

Avisstof:

Thisted Amts Avis, 5.5.1945.

Andet:

Begravet, Stagstrup Kirkegård, nr. 353.

Jensen, Harry Valdemar Keil,*kontorist, f. 27.9.1906 i København, d. 26.5. 1944 i Stutthof i Polen.**Gift med Klara f. Mendelsohn, 15.9.1885 i Jekaterinenburg, d. 24.10.1944.*

Harry Jensen hørte til blandt de første danske frivillige, der deltog i den spanske borgerkrig. I juli 1941 arresteredes en række af de frivillige i den spanske borgerkrig i deres egenskab af medlemmer af Det kommunistiske Parti. I november 1942 fulgte store razziaer specielt mod spaniensfrivillige. Harry Jensen arresteredes og interneredes i Horserødlejren. Efter den tyske overtagelse af lejren 29.8.1943 deporteredes Harry Keil Jensen 2.10.1943 til Stutthof i Polen, hvor han døde i foråret 1944.

KILDER:

Arkivstof:

CK., 6.791

UFF., 458.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 89

De Spaniensfrivillige, s. 190 (foto).

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

Jensen, Helge Ove,

mekaniker, f. 14.2.1922 i København, d. 3.3.1945 i Ryvangen.

Gift 15.8.1942 med Grethe Lydia Møller, f. 22.11.1922. (B.: P. 12.9.1941, D. 9.5.1945).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i København under afsnit 5.

Skolegang på Efterslægtsselskabets Skole. Spejder i Sct. Georgs Troppen. Udlært mekaniker fra A/S Laur. Knudsens mekaniske etablissement. Deltog som marinesoldat i kampen på Holmen den 29.8.1943. Fra sommeren 1944 var Helge Ove Jensen aktivt knyttet til det såkaldte „Gasværkskompagni“. Han deltog her i en række aktioner med det formål at fremskaffe våben og motorkøretøjer. Den 22.2.1945 blev han arresteret under en gaderazzia med våben på sig. Mindre end 14 dage efter henrettedes han i Ryvangen for „som medlem af en illegal organisation at have deltaget i overfald med det formål at røve våben, motorkøretøjer og penge“.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 82

D.f.U., 30.536/45

CK., 3.303

UFF., 459.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 108 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 925

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 476.

Tidsskrifter:

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Politiken, 12.3.1945

Information, 29.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Efterslægtsselskabets Skole, Brønshøj.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Jensen, Helmuth Bartholdy,

premierløjtnant, f. 20.12.1914 i Nyborg, d. 21.3.1945 i Shellhuset.

F.: Barbermester Valdemar Peter Jensen, f. 1886 i Assens, og hustru Karen Dorthea f. Pedersen, 1887 i Bogense.

Gift 12.10.1941 med Ulla Nielsen, f. 27.9.1918 i Faxe. (B.: P. 5.11.1943).

Militær leder for AMPA (afsnit 4).

Indkaldt 1936. Gennemgik kornetskolen 1936–37, senere officersskolen. 1939 udnævnt til sekondløjtnant, 1941 til premierløjtnant. I sit illegale arbejde var han sidst knyttet til AMPA som denne organisations militære leder. Han udførte her et dygtigt organisationsarbejde. Natten mellem den 27. og 28. februar 1945 blev Helmuth Bartholdy Jensen anholdt og indsat i Shellhuset. Sammen med andre danske modstandsfolk sad han her på øverste etage som gidsel. Under bombardementet den 21.3.1945 dræbtes han.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 466

D.f.U., 30.094/45

UFF., 460.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 107–108 (foto)

Håndbog for Hæren, 1943, 1946

Shellhuset, s. 68 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Tidsskrifter:

Pigråd, 1951, nr. 3, 1955 nr. 4.

Gestapofangen, 1951, nr. 3–4

Garderbladet, 1946, nr. 1.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 17.7.1945

Social-Demokraten, 14.7.1945

Morgenbladet, 28.6.1945

Nationaltidende, 17.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Rådhuset i Nyborg

Mindeplade, Officersskolen på Frederiksberg Slot

Mindeplade, kasernen i Fredericia

Mindeplade, Sergentskolen, Kronborg

Mindeplade i Shellhuset, København

Mindesten, Christmas Møllers Plads, København.

Jensen, Jens Peter,

terrazzosliber, f. 13.2.1903 i Voergod, d. 26.10.1944 i Neuengamme.

F.: Arbejdsmand Ole Peter Jensen, f. 20.1.1869, d. 14.2.1952, og hustru Karen Marie f. Eriksen, 28.1.1882, d. 17.12.1937.

Gift 29.11.1942 med Hilda Kamilla Nielsen, f. 6.10.1905.

Jens Peter Jensen, der i adskillige år havde været medlem af Det kommunistiske Parti, tilsluttedes partiets illegale bladvirksomhed og deltog siden i sabotageaktioner. Som følge af angivelser arresteredes han tillige med 40 andre medlemmer af den illegale kommunistiske bladgruppe i Århus den 21.6.1944. Den 13.8.1944 overførtes han til Frøslev og deporteredes herfra til Neuengamme, hvor han døde den 26.10.1944 som følge af en sukkersyge, der efter ankomsten til lejren ikke længere blev behandlet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 11.459

D.f.U., 30.139/44

UFF., 461

Frihedsmuseets arkiver 7/65 I: Frøslev Beretninger.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 201

Aarhus under Besættelsen, s. 235 ff., s. 328

Erindringer og Indtryk fra Frøslev, s. 6.

Tidsskrifter:

Information, 5.11.1944, nr. 334.

Avisstof:

Aarhus Stiftstidende, 6.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Vestre Kirkegård, Århus

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

Jensen, Jens Thue,

stud.polyt., f. 25.6.1922 i Hejnsvig, d. 10.3.1945 i Ryvangen.

F.: Amtsvejsassistent Peder Frederik Jensen, f. 11.3.1890, d. 20.1.1959, og hustru Ellen Marie f. Bruhn, 6.5.1889.

Medlem af sabotagegruppe i Bramminge under region III.

Student fra Ribe Katedralskole i 1941. KFUM-spejder. Efter studentereksamen begyndte han at læse til civilingeniør i København. 1943 1. del af maskiningeniøreksemen. Værkstedspraksis på Mejeriernes Maskinfabrik og Ribe Jernstøberi. Under aftjening af sin værnepligt blev han den 29.8.1943 interneret i Ringe. Efter hjemsendelsen herfra gik han ind i illegalt arbejde. Han blev i juli 1944 optaget i en sabotagegruppe i Bramminge, der var samlet af Hans Silas Nielsen. Gruppen bestod desuden af blandt andre Helge Broch Iversen, Mogens Friis og Robert Nielsen Pedersen (se disse). Bramminge var et vigtigt jernbaneknudepunkt for såvel Fredericia-Esbjerg linjen som Brande-Tønder linjen. Gruppen koncentrerede sig derfor især om jernbanesabotage. I dette arbejde havde den direkte forbindelse til regionsledelsen og Vagn Bennike.

Blandt gruppens aktioner kan nævnes sprængningen af vandtårnet og blokposten på Bramminge station i november 1944.

Jens Thue Jensen virkede desuden som instruktør, og han var sammen med Helge Broch Iversen aktiv ved oprettelsen af en gruppe i Ribe. Allerede i september måned 1944 måtte gruppen gå under jorden, idet et medlem, Kjeld Kjeldsen, var blevet taget af tyskerne. Den 22.12.1944 fandt der en razzia sted på hans bopæl, samtidig med at Helge Broch Iversen arresteredes i Esbjerg. Jens Thue Jensen rejste derfor sammen med Hans Silas Nielsen til København den 13.1.1945 med henblik på optagelse i en hovedstadsgruppe. Dette lykkedes dog ikke, og de rejste tilbage for at regionsledelsen at blive overført til modstandsarbejdet i Kolding. Under rejsen blev de den 22.2.1945 arresteret på Kolding banegård. Efter et

kort ophold i Kolding arrest, førtes Jens Thue Jensen og Hans Silas Nielsen til København, hvor de den 10.3.1945 sammen med Helge Broch Iversen blev dømt til døden. Henrettelsen fandt sted samme dag i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 462.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 119–120

Kvinder i Modstandskampen, s. 84–89, 91

De fem lange Aar, II, s. 925

Danmarks Frihedskamp, s. 60

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 476.

Tidsskrifter:

Friheden, 1945, nr. 11, s. 3

Polyteknikeren, 1945, nr. 5

Ribe Katedralskole, 1945–46

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3

Information, nr. 434, 15.3.1945

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Politiken, 16.3.1945

Sydvestjylland, 8.5., 4.6., 18.6., 21.6., 31.7. 1945

Vestjyden, 8.5., 10.5., 15.5., 18.6., 21.6.1945

Vestkysten, 10.5.1945

Børsen, 5.5.1945

Ribe Stiftstidende, 12.5.1945.

Monumenter:

Mindesten i Mindelund på Bramminge Kirkegård

Mindeplade på Danmarks tekniske Højskole

Mindesmærke på Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Sankt Ansgar Kirkegård, Bramminge, nr. 74.

Se biografier over: Mogens Friis, Helge Broch Iversen, Hans Silas Nielsen og Robert Nielsen Petersen.

Jensen, Johannes,

politibetjent, f. 12.11.1918 i Borris, d. 22.1. 1945 i Porta Westfalica.

F.: Gårdejer Mikkil Jensen, f. 13.10.1871, d. 27.10.1941, og hustru Petra Larsen, f. 1.3.1879, d. 15.1.1955.

Tilknyttet sabotagegruppe i Struer.

Uddannet ved landvæsen. 1938–39 elev på gymnastikhøjskolen i Ollerup. Indkaldt til Livgarden november 1939. Gennemgik korporalskolen og udnævntes til korporal. Hjemsendt i maj 1941. Den 8.4.1942 ansat i

Rigspolitiet, først ved kystbevogtningen i Humlebæk, senere stationeret i Neksø, indtil han i sommeren 1943 ansattes i Struer. Blev i Struer pioner i modstandsarbejdet, hvor han samlede den første våbenmodtagelsesgruppe og desuden ledede en sabotagegruppe. (Våbenmodtagelser omkring Struer var af et betydeligt omfang). Den 14.6. 1944 arresteret af Gestapo som følge af en angivelse. Efter fængselsophold i Århus og København ført til Frøslev og derfra deporteret til Neuengamme. Kom herfra på udkommando til Porta Westfalica, hvor han døde af dysenteri.

KILDER:

Arkivstof:

D.f.U., 31.681/45

UFF., 463.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 172 f.

Helvede har mange navne, s. 168

In Memoriam, nr. 13 (foto)

Politiets Mindeblad (foto).

Tidsskrifter:

Garderbladet, 1945, nr. 8 (foto)

Gymnastikhøjskolen Ollerups årsskrift 1945 (foto)

Dansk Idræt, 1945, nr. 10.

Avisstof:

Jyllands-Posten, 20.8.1945.

Monumenter:

Mindesten på Borris Kirkegård

Mindeplade på Borris Kirkemur

Mindeplade, Struer Rådhus

Mindeplade, Politigården, København

Mindeplade i Ryvangen.

Jensen, Jørgen Christian,

overbetjent, f. 18.7.1901 i Ålborg, d. 8.5. 1945 på Amtssygehuset i Hammel.

F.: Cigarmager Christen Marius Jensen og hustru Oline Andrea.

Gift 7.9.1928 med Anny Ragnhild Nissen, f. 22.11.1903 i Århus. (B.: D. 11.5.1932, D. 10.1.1938).

Chef for det illegale efterretningsvæsen i Århus, tilknyttet L-gruppe samme sted. Dæknavn „H.C.“.

Oprindelig landmand, derefter befalingsmand ved rytteriet med tjeneste ved 3. dragonregiment i Århus. Ansat som politibetjent i Assens politi 1927. Overgik i 1933

til kriminalpolitiet med tjenestested i Silkeborg, 1941 overbetjent.

Jørgen Christian Jensen knyttedes til det illegale efterretningsvæsen, hvor hans politimæssige erfaring var til stor nytte. Han virkede som chef i denne funktion, indtil han i oktober 1944 overgik til en L-gruppe direkte under Jyllandsledelsen. Efter ordre fra Jyllandsledelsen deltes denne gruppe i efteråret 1944 i to hovedgrupper med station i henholdsvis Århus og Ålborg. Jørgen Christian Jensen var medlem af Århus-gruppen. Arbejdet i L-grupperne hørte til det mest farlige modstandsarbejde. Gruppernes medlemmer var tillige udsat for et meget stærkt psykisk pres, men udførte arbejdet i bevidstheden om, at truslen fra de tyske angivere var så stor for modstandsbevægelsen, at denne ville blive revet op, medmindre de gennemførte opgaven. Den trussel, som modstandsbevægelsen var udsat for, reduceredes væsentligt ved det betydningsfulde arbejde, der udførtes af Jørgen Christian Jensen og hans kammerater. Kun ganske få medlemmer af L-grupperne overlevede besættelsen. Den 3.5.1945 såredes Jørgen Christian Jensen i aktion mod en stikker i underlivet og det ene lår. Han førtes straks til Hammel Sygehus, hvor man havde håb om at redde hans liv, men det psykiske pres, han havde været ude for, svækkede livsviljen så stærkt, at han ikke stod til at redde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.014

D.f.U., 30.310/45

UFF., 465.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 511, 527, 619–622

Paul Borchsenius: Bogen om Leif, s. 26–53

Politiets Mindeblad, s. 28, (foto)

Aarhus under Besættelsen, s. 255, 317, 320–322.

Tidsskrifter:

Kriminalpolitibladet, 1945, nr. 1

Ryttervagten, 1945, nr. 6

Tidsskrift for Politivæsen, 1945, nr. 18.

Avisstof:

Demokraten, 10.5., 13.5., 14.5., 17.5.1945

Jyllands-Posten, 14.5., 17.5., 2.6.1945

Silkeborg Avis, 11.5., 17.5.1945

Silkeborg Socialdemokrat, 11.5.1945

Aarhus Stiftstidende, 10.5., 11.5., 14.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Grønnegades Kaserne, Næstved

Mindesten på Silkeborg ny Kirkegård.

Andet:

Begravet, Århus Vestre Kirkegård, litra J, 590/591.

Jensen, Jørgen Juel,

vagtmester i Falcks Redningskorps, f. 10.12.1912 i København, d. 10.8.1944 i Snekkersten ved stationen.

F.: Kunsthandler Christian Jensen, f. 12.4.1877, d. 10.6.1939, og hustru Anna Karen, f. 18.7.1882.

Medlem af Holger Danske.

Jørgen Juel Jensen blev ansat ved Falcks Redningskorps i april 1934. Han var først kontorassistent ved hovedstationen og blev senere udnævnt til vagtmester. Den 10.8.1944 havde han sammen med en gruppekammerat, Holger Nyhuus Kristoffersen, aftalt et møde med kroejner Thomsen, Snekkersten Kro. Telefonsamtalen var blevet aflyttet, og Gestapo blev alarmeret. Da de to mænd stod af toget i Snekkersten, blev de skudt ned af Gestapo uden mulighed for at sætte sig til modværge.

Jørgen Jensens lig blev efter befrielsen fundet i Ryvangen og bisat i Mindelunden.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 184

CK., 8.913

D.f.U., 30.462/44

UFF., 466.

Litteratur:

Sådan narrede vi Gestapo, s. 153–154

De fem lange Aar, II, s. 811

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481

Danske Person- og Rutebiltrafik samt Falcks Redningskorps 1936, s. 469.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 7.7.1945

Frederiksborg Amts Avis, 4.7.1945

Information, 29.8.1945

Nationaltidende, 5.7.1945

Social-Demokraten, 8.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Metropolitanskolen, København

Mindesten, Jernbanevej 22, Snekkersten.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografi over Holger Nyhuus Kristoffersen og Henry Christian Thomsen.

Jensen, Kaj,

assistent, f. 14.5.1924 i Varde, d. 16.3.1945 ved Brøndbyøster Blok.

F.: Bankfuldmægtig Hans Jensen, f. 1899 i Tistrup sogn og hustru Thora Nielsine f. Petersen, 17.6.1892 i Middelfart.

Tilknyttet BOPA.

Skolegang på Sønderborg Statsskole og Århus Katedralskole. 29.8.1943 lå Kaj Jensen indkaldt ved flåden og interneredes på Holmen. Efter interneringen tilsluttedes han en illegal gruppe i Århus, hvor hans forældre boede. Tog til København og blev optaget i en af BOPAs grupper. Et af BOPA's store problemer var fremskaffelsen af tilstrækkelige forsyninger af våben og ammunition. Adskillige gange gennemførtes aktioner, hvorved store mængder våben og ammunition fremskaffedes, således mod Rifelsyndikatet. 15.3.1945 havde man forsøgt et angreb på en stor tysk ammunitions-transport, der imidlertid måtte opgives. Den følgende dag gjorde man endnu et forsøg på at erobre transporten, da den skulle videreføres med jernbane. Ved Brøndbyøster Blok havde man lagt et baghold, hvor toget standes. Bevogtningen af toget var imidlertid blevet forstærket, og der udspandt sig en af de voldsomste ildkampe, som sabotører overhovedet udkæmpede i Danmark. Herunder dræbtes Kaj Jensen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 13.014

UFF., 467.

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto)

Gå til modstand. Kbh. 1961, s. 190-92. (Heri detaljeret beretning af BOPA's sabotageleder, Børge Thing).

Avisstof:

Berlingske Tidende, 18.7.1945

BT, 18.7.1945

Information, 19.7.1945 (foto)

Land og Folk, 18.7.1945

Nationaltidende, 18.7.1945

Roskilde Tidende, 4.8.1951

Social-Demokraten, 19.7.1945.

Monumenter:

Mindsten på Sønderborg Statsskole

Mindsten, Århus Katedralskole

Mindeplade på Århus Teknikum

Mindsten i krydsset ml. Brøndbyøstervej og

Parkallé ved kirken.

Andet:

Begravet, Århus Vestre Kirkegård, J. 535/36.

Jensen, Knud,

civilingeniør, f. 16.7.1911 i Ballerup, d. 22.12.1944 i arbejdslejren Schwesing ved Husum.

F.: Kontorchef Valdemar Jensen, f. 12.12.1882 og hustru Helene f. Jensen, 5.12.1884, d. 11.4.1963.

Gift 10.5.1942 med Gudrun Vilhelmine Sørensen, f. 7.1.1913. (B.: D. 27.12.1943).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Ribe.

Realeksamen fra Lindeskolen i Ballerup. Udlært som maskinarbejder hos Burmeister & Wain i 1931. Søgte herefter ind på Polyteknisk Læreanstalt. Dimitteredes som maskiningeniør 1938. Efter sin eksamen fik han ansættelse ved skibsinspektionen i Lauritzens Dampskibsrederi. Fra august 1939 var han knyttet til støberivirksomhed, først ved A/S Dansk Rørindustri i Fredericia, siden ved Ribe Jernstøberi. Knud Jensen trådte ind i modstandsbevægelsen i Ribe i efteråret 1943. Det illegale arbejde i Ribe lededes på dette tidspunkt af bankassistent Gerløv, og bestod fortrinsvis i uddeling af illegale blade, ligesom man forsøgte at organisere en jernbanesabotage. Knud Jensen overtog kort efter sin indtræden i arbejdet gruppe nr. 3 i Ribe, som han selv uddannede. Knud Jensen var aktiv ved våbentransporter, ligesom han var med ved uddannelsen af andre grupper i Ribe. Ved en razzia i Ribe den 6.6.1944 anholdtes der et stort antal modstandsfolk, deriblandt Knud Jensen og bankassistent Gjerløv. De arresterede kørtes til Esbjerg, hvorfra de senere kom til Vestre Fængsel, Horserød og Frøslev. Den 15.9.1944 deporteredes Knud Jensen til Neuen-gamme. Efter en kort periode her, kom han på udkommando til arbejdslejren Schwesing ved Husum, hvor han døde den 22.12.1944 som følge af lungebetændelse og dysenteri.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.268

D.f.U., 30.393/44

UFF., 469.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 173, 365 (døds-

dato her angivet som 21.12.1944).

Dansk Civilingeniørstat, 1956, s. 586

Tidsskrifter:

Støberiet, 1945, nr. 5 (foto)

Ingeniøren, 1945, s. 294

Danskeren, 9.2.1945

Pigtråd, 1956, nr. 2

Information, 6.6.1944, nr. 291, 1.2.1945, nr. 363, 20.2.1945, nr. 414.

Avisstof:

Social-Demokraten, 8.7.1945

Nationaltidende, 9.7.1945

Sydvestjylland, 4.6., 25.6.1945

Vestjyden, 25.6.1945

Frederiksborg Amts Avis, 14.7.1945

Roskilde Tidende, 9.7., 14.7.1945

Land og Folk, 7.7.1945

Ribe Stiftstidende, 14.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, Sankt Kathrine Plads, Ribe

Mindeplade, Lindeskolen, Ballerup

Mindesmærke, Skamlingsbanken

Mindeplade, Dansk Ingeniørforening, København.

Andet:

Begravet, Ballerup sogns gamle Kirkegård, afd. G., rk. 8, grav nr. 3.

Jensen, Knud,

værftsarbejder, f. 23.1.1923 i Nørre Tranders sogn, Ålborg amt, d. 6.5.1945 på Ålborg Kommunehospital.

F.: Bøddker Emil Jensen og hustru Elna f. Ovesen.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Ålborg.

Realeksamen fra Vejgård Østre Skole. Ønskede at uddanne sig til lærer. På grund af en talelidelse måtte han opgive dette og kom i stedet i maskinlære på Ålborg Værft. Dræbt under anholdelsesaktion 6.5.1945 som følge af et vådeskud.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 470.

Litteratur:

46 Navne, s. 72 (foto).

Avisstof:

Aalborg Amtstidende, 17.5., 31.5.1945

Aalborg Stiftstidende, 7.5., 11.5., 17.5.1945.

Andet:

Begravet, Vejgård Kirkegård, Kvt. 5, række O, nr. 3-4.

Jensen, Kurt Gunner,

kontorist, f. 3.8.1921 i København, d. 13.4.1945 på Frederiksberg Hospital.

F.: Maler Aksel Peter Jensen, f. 26.1.1889 i Fåborg, d. 29.11.1950, og hustru Johanne Knudsine, f. 27.7.1891 i Hørby sogn, d. 10.12.1954.

Tilsluttet modstandsbevægelsen i København under afsnit 5, 3. bataljon.

Skolegang på Brønshøj Skole. Opholdt sig en tid i England, medlem af spejderbevægelsen herhjemme og i England.

Hjemvendte finlandsfrivillige dannede i 1940 en organisation, der var tænkt som en reserve for den danske hær, dersom det skulle komme til kamp mod tyskerne. Denne organisation søgtes kraftigt udvidet gennem dannelsen af „Nationalt Værn“, hvis opgave det var på tilsyneladende legal vis at opbygge en halvmilitær organisation for det samme formål. Kurt Gunner Jensen kom med i „Nationalt Værn“ i 1942 og avancerede til gruppefører i København. I 1943 blev han kasserer for „Nationalt Værn“'s københavnske kolonne. Efter 29.8.1943 gik organisationen delvis i opløsning og en række medlemmer over i egentligt modstandsarbejde, hvor de på flere punkter kom til at spille en betydelig rolle. Ved siden af sit arbejde i „Nationalt Værn“ deltog Kurt Jensen i andet illegalt arbejde og blev efterhånden stærkt eftersøgt af Gestapo. Hans billede og signalement udsendtes over hele landet og ledsagedes af en stående ordre på, at han skulle skydes omgående uden anholdelse, såfremt han blev antruffet. Den 12.4.1945 blev han påtruffet og skudt ned ved Statens Museum for Kunst på vej fra et illegalt møde. Han døde den følgende dag efter indlæggelse på hospital.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 704

CK., 828

UFF., 471.

Tidsskrifter:

„Nationalt Værn“, 1945, nr. 1 (foto).

Monumenter:

Mindeplade, Brønshøj SSKole.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10-38-5.

Jensen, Laurids,

kirkegårdsarbejder, f. 31.3.1906 i Ikast, d. 12.5.1945 på Rådvaadsvej mellem Utterslev og Frederiksberg.

F.: Overportør Jens Laursen, f. 1875 i Mej-sing, d. 1940 i Vinderup og hustru Maren f. 1877 i Kaltrup, d. 1956 i København.

Gift 18.12.1927 med Helvig Sofie Willestof-te, f. 29.9.1909 i Fredericia. (B.: D. 18.12.1926).

Gruppefører i kommandodeling under af-snit 7, 1. bataljon.

Efter afslutningen af skolegang til land-bruget, senere flyttemand i Vejle. Ansat som jord- og betonarbejder hos Højgaard og Schultz. Ved sin død beskæftiget som kirke-gårdsarbejder. Fungerede fra efteråret 1943 som gruppefører i en militærgruppe. Fra foråret 1944 til kapitulationen tillige som or-donnans for 3. og 7. kompagni. Dræbt ved et vådeskud under tjeneste for modstandsbe-vægelsen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 22

D.f.U., 30.158/45

UFF., 473

CK., 6.328.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Avisstof:

B.T., 12.5.1945

Berlingske Tidende, 13.5.1945

Kristeligt Dagblad, 13.5.1945

Nationaltidende, 13.5.1945

Social-Demokraten, 13.5.1945.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10-37-26.

Jensen, Max,

malersvend, f. 9.3.1923 i Odense, d. 5.5.1945 i Odense.

F.: Bryggerarbejder Martin Andreas Jen-sen, f. 21.4.1888, d. 10.6.1951, og hustru Mary f. Madsen, 14.11.1899.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Odense.

Dræbt under ildkampene den 5.5.1945 ved Domkirken i Odense.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 475.

Litteratur:

Træk fra Odense, s. 200

Danmarks Frihedskamp, s. 300

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Avisstof:

Fyens Stiftstidende, 6.5.1945

Fyns Tidende, 6.5., 12.5.1945.

Monumenter:

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård, Odense, nr. 101-102.

Jensen, Michael Westergaard,

grosserer, f. 25.10.1916 i Randers, d. 23.6.1944 i Ryvangen.

F.: Togfører Christian Michael Jensen, f. 24.2.1885 i Gjering, d. 19.2.1947 i Øster Tørslev, og hustru bankassistent Johanne Jensen, f. 17.5.1889 i Kastbjerg.

Medlem af Aars nedkastningsgruppe.

Realeksamen i Hadsund. Derefter han-delsuddannelse. Maj 1937 indkaldt som sol-dat. Deltog 9.4.1940 i kampene ved Bjergskov som sekondløjtnant ved fodfolket. Ef-ter hjemsendelsen kom han først til Had-sund, men grundlagde et par år senere en engros-virksomhed i Aars. Denne drev han sammen med Børge Johannes Lauritzen (se denne). Westergaard Jensen var en overgang KU-formand i Hadsund. Da landinspektør Balslev i januar 1944 på initiativ af stud.theol. Christian Ulrik Hansen dannede en nedkastningsgruppe i Aars, blev Michael Westergaard Jensen medlem af denne. I den korte tid, gruppen virkede, deltog den anta-gelig kun i en modtagelse af våben og ma-teriel fra luften på Blære Hede den 6.2.1944. Våbnene blev herfra transporteret til Ålborg, hvor de blev anbragt hos skibsfører Gjessing. Allerede sidst i februar måned 1944 var Gestapo kommet på sporet af gruppen, og der blev foretaget en række an-holdelser, dels i Aars og dels andre steder i Nordjylland. Blandt de anholdte var We-tergaard Jensen. Den 19.6.1944 blev der ved krigsretten i København afsagt dødsdom over Westergaard Jensen og fire andre medlemmer af Aars-gruppen. Desuden dømtes Christian Ulrik Hansen og to modstandsfolk fra Ålborg, Poul Ib Gjessing og Hans Jør-gen Henriksen, til døden. Den 23.6.1944 blev

de otte skudt i Ryvangen. Denne første større henrettelse var tyskernes repressalie for én af besættelsestidens største sabotager: BOPA's sabotage den 22.6.1944 af „Riffel-syndikatet“. Efter krigen blev hans lig fundet i Ryvangen og bisat på Hadsund Kirkegård den 29.6.1945.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 476

Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, biografier, Michael W. Jensen.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 54–56 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 764

De sidste Timer, s. 72–73 (foto)

Håndbog for Hæren, 1946, Hærens faldne, s. 11
46 Navne, side 35–36 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 476

Danmarks Frihedskamp, s. 256

Hemmelig Alliance, I, s. 282–284.

Tidsskrifter:

Garderbladet, 1946, nr. 1.

Avisstof:

Politiken, 24.6.1944

Randers Amtsavis, 24.5., 31.5., 18.6., 26.6.,
30.6., 9.7.1945 (beretning om hans død ved direktør Hans Møller)

Randers Dagblad, 7.5., 26.6., 30.6., 7.7.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5., 26.6., 30.6.1945

Aalborg Stiftstidende, 5.5., 13.5. (interview med landsretssagfører Torrild Thomsen), 30.6.1945

Børsen, 5.5.1945

Fyens Stiftstidende, 5.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Odense Kaserne

Mindeplade, Sergentskolen, Kronborg

Mindeplade i Ryvangen

Mindesten på Aars Kirkegård

Mindesten, Hadsund Kirkegård.

Andet:

Begravet, Hadsund Kirkegård, nr. 672.

Se biografier over øvrige medlemmer af Aarsgruppen: Emil Balslev, Børge Johannes Lauritzen, Jens Peter Funch Lind og Jørgen Rydder. Desuden Poul Ib Gjessing, Christian Ulrik Hansen og Hans Jørgen Henriksen.

Jensen, Niels Lindor,

stud. arch., f. 7.5.1923 i København, d. 9.10.1944 i Charlottenlund.

F.: Tandlæge Vilhelm P. Jensen, f. 14.1.1893 i København, og hustru Esther Kirstine Mathilde f. Nissen, 4.4.1901 i Skive.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Gentofte.

Realeksamen fra Hellerup Skole. Murerlære hos A. Jespersen og Søn.

Niels Lindor Jensen tilhørte en gruppe i Gentofte, som han selv havde dannet. Den 9.10.1944 var han fører af en bil, hvori gruppen transporterede sprængstof. Bilen blev forsøgt standset af Gestapo og under forsøg på at undslippe mistede Niels Lindor Jensen herredømmet over bilen og forulykkede ved Danmarks Akvarium, Charlottenlund.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 479.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Tidsskrifter:

Roning, 1945, nr. 6, s. 61.

Monumenter:

Mindeplade på Maglegaards Skole

Mindeplade, Det tekniske Selskabs Skoler

Mindeplade i Hellerup Idrætsklub, Hartmannsvej

Mindeplade på Hellerup Skole.

Andet:

Begravet, Hellerup Kirkegård, afd. 29, nr. 9039.

Jensen, Niels Peter,

portier, f. 24.11.1885 i Ebeltoft, d. 20.11.1944 i Neuengamme.

Gift 19.12.1925 med Mary Andersine Jul, f. 9.12.1894. (B.: D. 2.3.1929, D. 21.11.1930).

Illegal vært for flygtningetjenesten i Helsingør.

Niels Peter Jensen arresteredes den 28.1.1944 af det tyske politi for at have huset flygtninge på hotel „Øresund“ i samarbejde med løjtnant Erling Kiær. Den 20.10.1944 deporteret fra Frøslev til Neuengamme, hvor han kort tid efter døde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.559

D.f.U., 30.307/44

UFF., 481.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 378.

Erling Kiær: Med Gestapo i Kølvandet, 1945.

Avisstof:

Frederiksborg Amts Avis, 7.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Se biografi over Frits Johan Blichfeldt Møller, Otto Malling.

Jensen, Otto Christian,

arbejdsmand, f. 21.5.1891 i Ryomgård, d. 18.3.1945 i Bergen-Belsen.

F.: Kusk Jørgen Jensen og hustru Marie f. Berthelsen.

Gift 2.10.1920 med Mathilde Eline Justesen, f. 7.4.1900 i Tastrup sogn. (B.: P. 8.1.1920, D. 11.1.1923, D. 31.10.1935).

Tilknyttet de illegale bladgrupper i Århus. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti.

Otto Jensen tilknyttedes de illegale kommunistiske bladgrupper, der udgav Aarhus Ekko og Land og Folk, omkring årsskiftet 1942-43. Han beskæftigede sig her særligt med distributionen. Den 21.6.1944 arresteredes 40 medlemmer af bladgruppen, deriblandt Otto Jensen. Oprulningen skyldtes en kendt kvindelig stikker, der længe havde været med i bladarbejdet. Deporteret til Neuengamme og derfra overført til Bergen-Belsen, hvor han døde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 11. 457

D.f.U., 30.645/45

UFF., 482

Frihedsmuseets arkiv nr. 6/64.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 274

Aarhus under Besættelsen, s. 243, 329.

Monumenter:

Mindeplade på Vestre Kirkegård i Århus

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Jensen, Poul Johannes Skaarup,

kedelsmed, ekstraarbejder ved DSB, f. 14.10.1916 i København, d. 6.5.1945 i Frederiksberg Allé 3.

F.: Anton Jensen og hustru Elfrida Emma, d. 5.3.1953.

Gift 22.1.1938 med Kirstine Margrethe Jensen, f. 23.1.1915.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i København under afsnit 5, 4. Bataljon.

Poul Jensen var ansat ved centralværkstederne hos DSB i Sydhavnen. Han tilsluttedes her en gruppe, der sorterede under afsnit 5. Under mobiliseringen den 5. maj mødte han til tjeneste på Carlsberg. Den 6.5. 1945 deltog han med sin gruppe i en kamp mellem frihedskæmpere og Hipo-folk på Frederiksberg Allé. Herunder blev han ramt af et skud i hjerteregionen, der var øjeblikkeligt dræbende.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.463

CK., 2.096

D.f.U., 30.291/45

UFF., 484.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, 2. 481.

Avisstof:

Social-Demokraten, 11.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade i DSB's Mindelund i Fredericia.

Andet:

Begravet, Brønshøj Kirkegård, litra E, nr. 1-47.

Jensen, Robert,

grosserer, f. 15.8.1900 i København, d. 24.7.1944 på Frederiksberg.

Gift 15.12.1922 med Anna Kirstine Elisabeth Sørensen, f. 9.8.1901 i Hjørring. (B.: D. 22.11.1927, D. 20.10.1932).

Central skikkelse inden for svensk-dansk flygtningetjeneste.

Var tidligt sammen med sin kompagnon Werner Gyberg i radiofirmaet „Gyberg & Jensen“, Vesterbrogade 30, blevet inddraget i illegalt bladarbejde sammen med Kaj Holbech. Havde forbindelse med nogle af de første faldskærmsfolk og skrev artikler til Frit Danmark i London. I forbindelse med kaptajn Kaj Oxlungs og brødrene Sigfred og Thorbjørn Christophersens forsøg på illegalt at gå over isen til Sverige vinteren 1942 blev Gyberg arresteret af det danske politi, men blev senere løsladt. På grund af denne hændelse fandt Gyberg det efter 29.8. 1943 sikrest at flygte til Sverige. Ved flugtarrangementet kom Robert Jensen og Gyberg i forbindelse med redaktør Leif B.

Hendil fra Ekstra Bladet, der havde oprettet en af de første flugtruter mellem Danmark og Sverige. Da jødetransporterne for alvor tog til, måtte Hendil selv tage til Sverige. Jødiske kredse i Sverige og kredse i Danmark søgte imidlertid at få oprettet en fast illegal rute og tilbød Hendil ledelsen. Efter kontakt med lægeorganisationen, der støttede ruten, og med Robert Jensen, fik Robert Jensen overdraget afskibningsarbejdet fra Danmark. Der arbejdedes med et dansk bemandedt svensk skib „Julius“ og i begyndelsen mest fra Sydøstsjælland. Efterhånden voksede antallet af indsatte skibe, hvoraf ét, en stenfisherbåd ved navn „Rømmø“ på 30 tons, udstyret med et hemmeligt rum til 16–17 personer, ejedes af den danske side i arbejdet. Organisationens, der i begyndelsen mest opererede fra Rødvig, senere i lige så høj grad fra andre punkter, havde en efterhånden stor kapacitet på ca. 30 personer om ugen tillige med store mængder post. Arbejdet lededes i begyndelsen fra Robert Jensens forretningsadresse, senere, da „Julius“ blev opbragt af tyskerne, fra Forchhammersvej 7. Medens en række læger og indflydelsesrige personer direkte og indirekte støttede arbejdet, foregik selve afskibningen under Robert Jensens ledelse med en række unge mænd som „rejseledere“. Robert Jensen blev et centrum i informations-tjenesten, og ved de mange tråde, der førte frem til afskibningscentralen, en centralt placeret person i modstandsarbejdet.

Blandt de unge mennesker, som Robert Jensen, der gik under dæknævnet „Tom“, beskæftigede, var en dristig, men ikke særlig karakterstærk person, der med et stort pengeforbrug blev et bytte for fristelsen til at stikke organisationen.

På Forchhammersvej 7 opholdt sig den 24.7.1944 Christian Ahlgreen-Petersen (der har givet en øjenvidneberetning om det skete), faldskærmsmanden Ole Geisler, assistent Sven Tronbjerg og Robert Jensen. Lejligheden stormedes af det tyske sikkerhedspoliti, og både Robert Jensen og Tronbjerg dræbtes under den påfølgende ildkamp. Faldskærmsmanden Ole Geisler reddede sig ved udvisning af stor snarrådighed og en fysisk kraftpræstation. Christian Ahlgreen-Petersen såredes alvorligt under flugtforsøg.

KILDER:

Arkivstof:

Frihedsmuseets arkiv, nr. 1/59 (Robert Jensens påbegyndte, men aldrig fuldendte beretning om arbejdet)

ER., 1.725

D.f.U., 31.203/44

CK., 56.065

UFF., 488

Rigsarkivet: Werner Gybergs arkiv. Werner Gybergs beretning.

Litteratur:

Beretning fra Modstandskampen (Christian

Ahlgreen-Petersen), mange steder

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 424

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 37–38, 40, 394–395, 495

De fem lange Aar, II, s. 701, 804–806, III, s. 1503

Den hvide Brigade, s. 5, 65

Fem Aar, II, s. 230, 376–378 (Erik Husfeldt)

Kæmp for alt, s. 120–128

Da Danmark kaldte, s. 124

Kvinder i Modstandskampen, s. 116

På eget ansvar, s. 59

Sådan narrede vi Gestapo, s. 102–103, 108, 137–138, 145–147

Hemmelig Alliance, I, s. 98, 131, 163

Kontakt med England, s. 135f., 281

Danmark under Jorden, s. 77

Danmarks Historie, XIV, s. 198

4. Maj Kollegiets Mindebog i København

Danmarks Frihedskamp, s. 680–681

Frit Danmarks Hvidbog II, s. 304.

Tidsskrifter:

Billedbladet, 1948, nr. 35.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 15.7.1945

Ekstra Bladet, 12.7.1945 (Leif B. Hendil, foto af Robert Jensen), 13.7.1945 (foto af Robert Jensens sidste depeche)

Information, 24.7.1945 (Knud Petersen, foto af Robert Jensen)

Nationaltidende, 11.7., 15.7.1945

Skive Folkeblad, 29.6.1945

Kristeligt Dagblad, 26.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Forchhammersvej 7.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over: Carl Erik Abel, Thorbjørn og Sigfred Christophersen, Peter Wessel Fyhn, Fritz Blichfeldt Møller, Kaj Oxlund, Henry Christian Thomsen, Sven Tronbjerg, Elisabeth Grunnet.

Jensen, Robert Ejner Mellerup,
svejer, f. 1.3.1901 i Ålborg, d. 3.5.1945 i
Frederikshavn.

F.: *Skrædder Anders Christian Simonsen
Jensen f. 1874 i Jerslev, d. 1952 i Ålborg og
hustru jordemoder Alma f. Christensen, 1876
i Birsted, d. 1943 i Ålborg.*

*Gift 28.2.1924 med Martha Jensine Sørensen,
f. 25.4.1900 i Hjørring, d. 24.5.1959 i
Ålborg. (B.: D. 13.5.1924, D. 7.7.1938).*

Tilknyttet sabotage- og nedkastningsgrupper
i Ålborg og Frederikshavn.

Robert Jensen arbejdede som elektrosvajer
på Ålborg Værft. Medlem af Danmarks
kommunistiske Parti. Han tilknyttedes den
nordjyske modstandsorganisation, der under
faldskærmsmanden, Paul Jensens, ledelse op-
byggedes med centrum i Ålborg fra for-
året 1943. Han var her aktiv inden for sabo-
tage, våbenmodtagelse, instruktion og ud-
dannelse af militærgrupper. Efter de store
sabotager mod den tyske Hansa-nybygning
på Ålborg Værft måtte han i februar 1945
gå under jorden. Han rejste til Frederiks-
havn og fortsatte her modstandsarbejdet.
Sammen med medlemmer af den såkaldte
„Stokholmkolonne“ var han udkommande-
ret til transport af tidligere nedkastede vå-
ben den 1.5.1945. Transporten var imidlertid
røbet for tyskerne, og gruppen overraskedes
af tyske soldater i Boleje ved Lendum. Der
udspandt sig en ildkamp, hvorunder der var
tab på begge sider. Robert Jensen blev så-
ret i skulder og mave af flere skud. Han blev
bragt til det tyske feltlazaret i Frederiks-
havn, hvor han døde to dage efter af sine
sår.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 11.139

D.f.U., 30.605/45

UFF., 489.

Litteratur:

Vor Vej til 5. Maj, s. 299

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Avisstof:

Frederikshavns Avis, 7.5., 8.5., 28.6.1945

Vendssyssel Tidende, 6.5., 9.5., 28.6.1945

Ålborg Amtstidende, 31.5.1945

Ålborg Stiftstidende, 5.5. (foto), 11.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Frederikshavns gl. Kirke

Mindeplade på Frederikshavns Værft

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindesten i Boleje ved Lendum.

Andet:

Begravet, Ålborg Almen Kirkegård, urneha-
ven 2-124.

Se biografier over Oluf Pedersen og Knud
Thomsen.

Jensen, Skjold Leo Alvar,

*reservpolitibetjent, f. 31.8.1916 i Skovsho-
ved, d. 24.2.1945 i Skovshoved.*

F.: *Tømrer Alfred Jensen f. 1885 i Skovs-
hoved og hustru Helga Elisabeth f. Jørgen-
sen, 1885 i København.*

*Gift 27.6.1943 med Helga Rigmor Nielsen,
f. 7.6.1919. (B.: P. 8.7.1945).*

Tilknyttet politiets illegale grupper i Køben-
havns amts nordre birk under afsnit 2, 7.
kompagni, 2. deling.

Skolegang på Skovshoved Skole. Udlært
som blikkenslager. Aftjente sin værnepligt
ved kystdefensionen. Medlem af Skovshoved
Søspejderforening.

Ansæt 22.2.1943 som reservpolitibetjent.
Forrettede tjeneste ved jernbanebevogtnin-
gen i Nykøbing Falster. Senere forflyttet til
kystbevogtningen i Tårnbæk.

Efter den tyske aktion imod det danske
politi 19.9.1944 tilsluttet en illegal politi-
gruppe, der imidlertid blev opløst, fordi fire
mand herfra blev beordret til vagttjeneste på
Amalienborg. De to tiloversblevne gruppe-
medlemmer var Jens Emil Beck Olsen og
Skjold Jensen. Jens Olsen blev dræbt den
18.12.1944. Natten til den 24.2.1945 blev
Skjold Jensen afhentet på sin bopæl af tyske
politisoldater og dræbt.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 5.405

D.f.U., 30.343/45

CK., 9.018.

UFF., 474

Litteratur:

Politiets Mindeblad, s. 29 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Avisstof:

Nordsjælland, 25.6.1945

Social-Demokraten, 1.7.1945.

Andet:

Begravet, Ordrup Kirkegård, litra C, nr. 60.

En række drab udførtes denne og den følgende
nat af de tyske terrorgrupper. Se f. eks. Erik

Edmund Andreasen, Svend Erik Jensen, Keld Jeppesen og Cuno Christian Conrad Odde.

Jensen, Svend Erik,

arbejdsmand, f. 30.5.1920 i København, d. 24.2.1945 smst.

F.: Montør Hans Jens Georg Jensen, f. 29.3.1874 i Odense, d. 16.3.1957, og hustru Rasmine f. Andersen, 1.6.1880 i Næstved, d. 20.11.1942.

Tilsluttet modstandsbevægelsen i København.

Skolegang på Vognmandsmarkens Skole. Arbejdede ved sin død som trælagerarbejder. Svend Erik Jensen var tilknyttet en modstandsgruppe kaldet „Lillemor“ efter dens kvindelige leder. Han blev arresteret 24.2.1945 og skudt „under flugtforsøg“ på samme måde som flere andre samme eller følgende nat. Liget blev fundet henlagt i Refsnæsgade ved nr. 36.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 8.132

UFF., 490.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Avisstof:

Social-Demokraten, 1.7.1945

Information, 29.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Vognmandsmarkens Skole, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografi over Skjold Leo Alvar Jensen.

Jensen, Svend Georg Borup,

politibetjent, f. 19.12.1909 på Frederiksberg, d. 17.3.1945 i Ryvangen.

F.: Repræsentant Janus Georg Jensen, f. 12.3.1875 i Helgenæs, d. 9.9.1953 i København, og hustru Else Marie Kathrine Jensen, f. 29.11.1884 i Odby.

Gift 25.6.1931 med Mira Jensen Saffranava, f. 15.2.1902 i Rusland. (B.: D. 9.11.1932).

Tilknyttet Holger Danske.

Skolegang på Vigerslev Allés Skole. Kom som 19-årig ud at sejle på oversøiske ruter. En overgang professionel bokser i Austra-

lien. Senere sergent i Shanghais politikorps. I 1937 ansat ved det danske politi. Fra 1940 gjorde han tjeneste ved St. Kongensgades politistation. Var en kendt bryder inden for politiets idrætsforening. Ved politiets internering den 19.9.1944 gik Svend Georg Borup Jensen under jorden og tilsluttedes Holger Danskes 1. kompagni, 2. afdeling, 3. gruppe. Gruppen deltog i en række fabriks-sabotager og likvidationer. I februar 1945 overtog Georg Stougaard ledelsen af 2. afdeling, og Hans Brahe Salling var udset til at lede gruppe nr. 3. Gruppen havde på dette tidspunkt våbendepot i kommissionsforretningen ved siden af Stougaards arbejdsplads i Skindergade nr. 44. Den 24.2.1945 blev Hans Brahe Salling arresteret sammen med Svend Borup Jensen. Borup Jensen blev dog løsladt samme nat, idet de to lod, som om de ikke kendte hinanden. Efter frigivelsen advarede Borup Jensen straks resten af gruppens medlemmer. Man aftalte nye mødesteder og nye mødetider. Georg Stougaard, havde et ærinde ad udrette i urmagerforretningen om mandagen den 26.2.1945, hvilket førte til hans arrestation. Tyskerne havde lagt en fælde i forretningen, og da Georg Stougaard udeblev fra møderne den 26.2.1945, forsøgte de øvrige 7 medlemmer hver for sig at undersøge, hvad der var sket. En efter en gik de i løbet af dagen i fælden, således også Svend Georg Borup Jensen.

Den 17.3.1945 henrettedes han i Ryvangen tillige med sine gruppekammerater, hvoraf kun én benådedes med 10 års tugthus.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 172

CK., 8767

D.f.U., 30.172/45

UFF., 491

Rigsarkivet: Jens Lillelunds arkiv: Diverse sabotagerapporter (Holger Danskes 1. kompagni, 2. afdeling, 3. gruppe).

Litteratur:

De sidste Timer, s. 150–151 (foto)

Politiets Mindeblad, s. 30 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 925

Det kæmpende Danmark, s. 5

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 476.

Tidsskrifter:

Danskeren, 9.4.1945, særnummer, s. 19

Friheden, 1945, nr. 3, s. 3

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3

Tidsskrift for Politivæsen, 1945, nr. 18, s. 297

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Information, 29.8.1945

Lolland-Falsters Folketidende, 14.6.1945

Politiken, 25.3.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Vigerslev Allés Skole

Mindeplade, St. Kongensgade Politistation

Mindeplade, Politigården, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over: Jørn Andersen, Kaj Leo Kristensen, Einar Ole Mosolff, Kaj P. C. Ohl- sen, Hans Brahe Salling og Georg Vilhelm Jør- gen Stougaard.

Jensen, Svend Rasmus,

gipsformer, f. 7.9.1911 i Ellested, d. 8.2. 1945 på Nyborg Sygehus.

F.: Fornikler Jens Jensen, f. 12.3.1883 i Astrup og hustru Anna f. Jørgensen, 3.3. 1886 i Svindinge, d. 1965 i Nyborg.

Gift 24.7.1934 med Erna Marie Johansen, f. 2.8.1911 i Viby. (B.: D. 8.1.1935, D. 31.7. 1940).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Nyborg.

Såret 3.2.1945 under en våbeninstruktion ved et vådeskud og indlagt på Nyborg Syge- hus, hvor han den 8.2.1945 afgik ved døden.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.500

D.f.U., 30.904/45

UFF., 492.

Avisstof:

Social-Demokraten, 20.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Nyborg Rådhus

Mindesmærke på Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Nyborg gl. Kirkegård, 3, nr. 704.

Jensen, Svend Aage,

kedelpasser, f. 7.11.1907 i Assens pr. Ma- riager, d. 11.4.1945 i Sachsenhausen.

F.: Kedelpasser Niels Jensen, f. 1871 i Rå- by, d. i Ålborg, og hustru Juliane f. Chri- stensen, 1870 i Ajstrup, d. i Ålborg.

Gift 16.8.1941 med Anna Jensine Jensen, f. 13.4.1918 i Brørup. (B.: D. 22.12.1938, P. 22.12.1941, P. 30.5.1943).

Tilknyttet illegalt bladarbejde i Ålborg.

Udlært som mejerist i Visborg og Tra- num. Senere kedelpasser på De Danske Sprit- fabrikker i Ålborg. Gennem sit medlems- skab af Det kommunistiske Parti kom Svend Aage Jensen ind i det illegale bladarbejde i Ålborg. I februar 1944 lykkedes det Gesta- po at finde en brist i organisationen, og mange anholdelser blev resultatet, deriblandt Svend Jensens 16.2.1944. Overført fra Ålborg til Horserød og derfra til Frøslev, hvor- fra han deporteredes til Neuengamme. Ud- sendt med en rullende kolonne til jernbane- reparation. Efter at kolonnen var blevet ud- bombet, sendt på en længere march til Halle, hvorfra han sendtes med en sygetransport til Sachsenhausen, hvor han døde umiddelbart efter ankomsten, svækket af underernæring og sygdom.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.168

D.f.U., 30.764/45

UFF., 493.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 246

46 Navne, s. 69 (foto).

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade, Rådhuset, Hadsundvej, i Vejgård

Mindeplade i Ryvangen.

Jensen, Svend Aage,

landmand, f. 4.11.1924 i Mogenstrup, d. 11.6.1945 på Faksinge Sanatorium.

F.: Arbejdsmand Niels Harald Jensen, f. 26.10.1893 i Køge, og hustru Jenny Marie, f. 16.11.1897 i Næstelsø.

Deltager i sabotage imod tysk telefonnet.

Sammen med tre jævnaldrende kammera- ter foretog Svend Aage Jensen sabotage imod tyske telefonledninger i Pederstrup. Den lille gruppe blev imidlertid angivet og alle fire anholdtes. De indsattes i Vestre Fængsel, hvor Svend Aage Jensen dømtes til døden, men senere benådedes med livsvarigt fæng- sel. Svend Aage Jensen overførtes til Horse-

rødlejren og deporteredes derfra til Dreiber-gen. Opholdet her i et tysk tugthus varede fra den 3.6.1944 til den 14.4.1945. Med svensk Røde Kors overførtes han derefter til Sverige og herfra til Danmark efter befrielsen. Indlagt på Øresundshospitalet stærkt lidende af lungetuberkulose. Senere overført til Faksinge Sanatorium, hvor han døde.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 493 A.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 299

Avisstof:

Morgenbladet, 12.6.1945

Næstved Tidende, 12.6., 15.6.1945 (nekrolog)

Social-Demokraten, 12.6.1945.

Andet:

Begravet, Mogenstrup Kirkegård, nr. 316, Præstø amt.

Jensen, Thorvald,

journalist, f. 31.12.1913 i Ålborg, d. 17.6.1945 på Tuberkulosehospitalet i Ålborg. Gift 1939 med Birgitte Mogensen, f. 1.5.1917, d. 17.9.1945. (B.: P. 24.10.1941).

Tilknyttet illegal bladvirksomhed.

I lære som journalistelev ved Randers Amtsavis. Virkede senere ved en række konservative provinsblade, således i Kalundborg, Holbæk og Holstebro. I en periode redaktør af Holstebro Avis. I efteråret 1944 til Køge, hvor han vikarierede ved Østsjællands Avis. Deltog under sit ophold her i fremstilling af illegale bøger og blade på avisens trykkeri. Den 13.10.1944 arresteret med pistol på sig. Indsat i Vestre Fængsel. Deporteret til Sachsenhausen, senere til Oranienburg. Herfra hjemtransporteret med Røde Kors. Flygtede fra transporten den 3.5.1945 i København. Indlagt på Tuberkulosehospitalet i Ålborg med en dobbeltsidig lungebetændelse, der efter nogen tids sygeleje medførte hans død.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.180

UFF., 494.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 58, 401.

Tidsskrifter:

Journalisten, 1945, nr. 6

Journalistbladet, 1945, nr. 7.

Avisstof:

Randers Amtsavis, 18.6.1945

Østsjællands Avis, 8.5., 16.5., 18.6., 21.6.1945

Ålborg Stiftstidende, 18.6., 21.6.1945.

Andet:

Begravet, Ålborg Almen Kirkegård, nr. 57-31 -1/2, urne nr. 57.

Jensen, Viggo Emil,

arbejdsmand, f. 1.1.1916 i Århus, d. 28.2.1945 i Hannover-Stöcken.

F.: Andersine Jensen, f. 30.6.1893 i Bra-brand-Årslev, d. 24.5.1936 i Århus.

Gift 4.1.1937 med Eya Gerda Andersen, f. 9.7.1917 i København.

Tilknyttet illegal bladvirksomhed i Århus. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti.

I sommeren 1942 tilknyttedes Viggo Emil Jensen distributionen af de illegale kommunistiske blade Aarhus Ekko og Land og Folk. Den 21.6.1944 arresteredes over 40 af bladgruppens medlemmer, deriblandt Viggo Emil Jensen. Oprulningen skyldtes en kendt kvindelig stikker, der længe havde været med i bladarbejdet. Efter ophold i Frøslevlejren deporteret til Tyskland, hvor han sattes til at arbejde på en akkumulatorfabrik ved Hannover-Stöcken. Her døde han i februar 1945, antagelig som følge af en blyforgiftning.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.267

D.f.U., 30.630/45

UFF., 495

Frihedsmuseets arkiv nr. 7/65, Frøslevberetninger.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 190

Århus under Besættelsen, s. 243, 328.

Avisstof:

Århus Stiftstidende, 6.5.1945.

Monumenter:

Mindemur på Vestre Kirkegård i Århus

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

Jensen, Vilhelm Thomas Rosendal,

gartner, f. 5.9.1917 i Svendborg, d. 10.4.1945 i Svendborg.

F.: Handeltsgartner Johannes Marius Vilhelm Rosendal Jensen, f. 18.3.1878 i Sørup sogn, Svendborg amt, d. 24.6.1938 i Svendborg, og hustru Anne Nicoline f. Jensen, 22.11.1878 i Gudum, d. 17.9.1956.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Svendborg.

Født og opvokset i et hjem med stærke nationale og kristelige traditioner. Skolegang i Svendborg. Medlem af KFUM. Efter endt skolegang i gartnerlære. Som udlært gartner beskæftiget i faderens handeltsgartneri.

Vilhelm Jensens svoger var leder af nedkastningsgruppen i Svendborg og af landkompagniets 5–8 deling i militærgrupperne. Herigennem knyttedes Vilhelm Jensen og hans to brødre til modstandsarbejdet. Handeltsgartneriets frugtkældre og gartneriets udsalg anvendtes som våbendepot og fordelingscentral. Brødrene rådede over en kombineret benzin- og generatordrevet bil, der var til stor nytte under transporterne. Efter Skattergade-episoden og de følgende arrestationer blev det nødvendigt for familien at „gå under jorden“. Gartneriet og udsalget lukkedes 6.4.1945. Den 10.4.1945 havde Vilhelm Jensen og hans broder et ærinde i gartneriet, der uheldigvis i samme øjeblik blev omringet af Gestapo, og de to brødre indesluttet. De forsøgte at flygte, hvorunder Vilhelm Jensen blev nedskudt og dræbt på stedet. Hans lig blev efter befrielsen fundet nedgravet på Seden skydebane og bisat på Svendborg Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 496 (Heri beretning af C. R. Jacobsen).

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484

Danmarks Frihedskamp, I, s. 303–18

Da Danmark kaldte, s. 25.

Avisstof:

Fyns Tidende, 12.5., 5.7.1945

Fyens Stiftstidende, 12.5., 28.6.1945

Nationaltidende, 12.5.1945

Social-Demokraten, 22.6., 18.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Tværvej 62, Svendborg

Mindeplade, Svendborg Rådhus
Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj

Andet:

Begravet, Svendborg Kirkegård, nr. 58 G.

Om Skattergade-episoden 18.3.1945 se Niels Henrik Bernhard Mathiesen og Christian Thorvald Mathiesen.

Jeppesen, Keld Lauritz,

kontorassistent, f. 5.5.1922 i Hvidovre, d. 24.2.1945 på Roskildevej ved nr. 33 A.

F.: Revisor Laurits Jeppesen, f. 1892 i Odense, d. 1964 i København, og hustru Ella f. Horn, 1898 på Frederiksborg.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i København under afsnit 5, 3. kompagni, 3. deling.

Skolegang på Valby Skole og Matthæusgades Skole. Realeksamen 1938. Ansat som kontorelev på tandhjulsfabrikken „Rekord“. 1941 handelsmedhjælpereksamen fra Købmandsskolen. Ansat som kontorist på Fragtnævnets kontor i Amaliegade. Tilknyttedes militærgrupperne og anvendte i sit illegale arbejde en dækadresse i Store Strandstræde. Natten mellem 23. og 24. februar 1945 eftersøgte Gestapo ham på hans legale adresse i Valby, og da de ikke fandt ham her, kørte de direkte til hans dækadresse og arresterede ham kl. ca. 3 om morgenen. Ca. 3 timer senere blev han dræbt „under flugtforsøg“ på Roskildevej, et sted, hvor et vagt-afløsningshold fra fabrikken „Carltop“ kort forinden var blevet udsat for beskydning. En lang række drab på modstandsfolk fandt sted samme nat.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 167

CK., 8.675

UFF., 497.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Tidsskrifter:

Information, nr. 420, 27.2.1945, nr. 422, 1.3.1945

Dansk Idræt, nr. 10, 1945.

Avisstof:

Nordsjælland, 25.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Matthæusgades Skole.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, litra B, nr. 440.

Se biografier over Erik Edmund Andreasen, Skjold Leo Alvar Jensen, Svend Erik Jensen og Cuno Christian Odde.

Jeppesen, Marius Peter Christian,

bagerlærling, f. 21.4.1922 i Øster Alling sogn, d. 22.11.1943 i Ryvangen.

F.: Jens Peter Jeppesen, f. 1897, d. 1933, og hustru Anne Berthea Marie f. Hansen, 1894, d. 1959.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Randers.

Efter endt skolegang landbrugsmedhjælper i nogle år. Som 18-årig i bagerlære, først i Hørning, derefter i Randers. Deltog i uddeling af illegale blade. 9.11.1943 søgte han, under påskud af at ville drive sortbørs-handel med en tysk soldat, at slå denne ned med en jernstang for at bemægtige sig hans våben. Forsøget mislykkedes, og han blev arresteret. For dette overfald blev han ved tysk krigsret dømt til døden og henrettet få dage senere i Ryvangen. Hans henrettelse må ses på baggrund af den stigende modstandsaktivitet i Randers, kulminerende med sprængningen af Langå-broerne 17.11.1943. Hans lig blev efter befrielsen fundet i Ryvangen og bisat på Vester Alling Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.797

D.f.U., 30.160/43.

UFF., 498

Litteratur:

Danmark under Jorden, s. 46

De fem lange Aar, II, s. 647

De sidste Timer, s. 13–14 (foto)

Kæmp for alt (P. Borchsenius), s. 113–14.

Tidsskrifter:

Danskeren, 1.12.1943, nr. 2

Dansk Presstjänst, 19.12.1943.

Avisstof:

Randers Amtsavis, 5.5., 31.5.1945

Randers Dagblad, 7.5. (foto), 13.6.1945

Ålborg Amtstidende, 31.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Vester Alling Kirkegård, nr. 26 A.

Jernith, Axel Preben,

skibsarbejder, mekaniker, f. 14.8.1918 i København, d. 3.4.1945 i Holte.

F.: Valborg Marie Jernith, f. 2.8.1883, d. 2.3.1963.

Gift 29.6.1940 med Paula Larsine Poulsen, f. 3.11.1919. (B.: P. 1.3.1943).

Tilknyttet Holger Danske.

Efter endt skolegang i malerlære, senere ansat på Nordhavnsværftet. Medlem af Socialdemokratiet. Gruppefører i en deling under Holger Danskes 3. kompagni. Deltog bl. a. i aktionen imod „General Motors“ 29.8.1944. Dræbt under en aktion i Holte på Vejlesøvej.

KILDER:

Arkivstof:

CK., 3.136

ER., 448

D.f.U., 30.204/45

UFF., 499.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Monumenter:

Mindeplade, Nordhavns Skibsværft

Mindesten, Vejlesøvej 50, Holte.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård i København, U-213.

Se biografi over Poul Christian Lehnberg.

Jespersen, Armand Christian Jensen,

cykelmekaniker, f. 16.7.1917 i Ålborg, d. 31.8.1945 i Hvorup.

F.: Niels Christian Rask, f. 17.4.1863 i Års, d. 25.11.1932 i Ålborg, og hustru Florette Magdalene Eleonora f. Jensen, 24.4.1890 i Nørresundby.

Tilknyttet sabotagegruppe i Ålborg.

Tilsluttedes modstandsbevægelsen i Ålborg i efteråret 1944. Arresteredes som følge af sin illegale virksomhed, men overlevede besættelsen. Forrettede efter befrielsen vagttjeneste for modstandsbevægelsen og dræbtes under forsøg på at desarmere en tysk håndgranat i en bunker.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 14.775

D.f.U., 31.386/45
UFF., 500.

Andet:

Begravet, Ålborg Søndre Kirkegård, 39–6–9.

Jessen, Niels,

kranfører, f. 8.5.1911 i Varde, d. 31.3.1945 i Frederiksværk.

F.: Telefonformand Hans Jessen, f. 16.5.1874 i Fredericia, d. 14.10.1939 i Varde, og hustru Marie Sophie f. Kirchhoff, 24.2.1881 i Handewit ved Flensborg, d. 27.12.1958 i Krummerup.

Gift med Elsa Hansen, f. i Holsted.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Frederiksværk.

Skolegang på Varde kommunale Borger-skole. Landbrugsmedhjælper. 1921 ansat ved Varde Stålværk, senere kranfører på stålvalseværket i Frederiksværk. Niels Jensens familie på mødrene side stammede fra Sydslesvig, hvilket var med til at præge hjemmets holdning til nationale spørgsmål. Knyttet til modstandsbevægelsen i Frederiksværk fra oktober 1944. Dræbt ved kørselsulykke, da han i bil var på vej for at afhente nedkastede våben.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.653

UFF., 501.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 473.

Avisstof:

Sydvestjylland, 14.5.1945.

Monumenter:

Mindesmærke i Arnbjerg Anlægget, Varde

Mindesten, Nørregade, Frederiksværk.

Andet:

Begravet, Varde Kapelkirkegård, nr. 13–14.

Jetsmar, Jens Kristian Alfred,

driftsleder, f. 12.4.1918 i København, d. 13.5.1944 på hjørnet af Skelbækgade og Sdr. Boulevard.

F.: Musiker Knud Homo Østergaard Jetsmar, f. 26.7.1879 i København, og hustru Marie Margrethe f. Nissen, 12.3.1881 i Ålborg, d. 3.9.1960.

Gift 4.12.1943 med Lizzie Hilma Mathilde Jensen, f. 13.7.1923 i København.

Tilknyttet den illegale transporttjeneste.

Efter endt skolegang i lære som kleinsmed på maskinfabrikken „Atlas“ i København. Efter læretiden indkaldt ved 10. artilleriafdeling, 2. bataljon. Hjemsendt som korporal. Ansat i ingeniørfirmaet „Arne Piper“ først som værkfører ved et mindre værksted, senere som driftsleder. Da værkstedet som følge af materiale-mangel måtte indstille virksomheden i 1943 rejste han i provinsen for det samme firma og formidlede køb og salg af brugte værkstøjsmaskiner.

Tilknyttedes den illegale transporttjeneste, antageligt fra det tidlige efterår 1943.

Under anvendelse af en bestemt stikker var det flere gange lykkedes Gestapo at infiltrere illegale transportorganisationer. Episoden på Asiatisk Plads (se under Blichfeldt Møller) skyldtes således hans virksomhed. Under det påtagne navn „arkitekt Jørgensen“ lykkedes det ham ved at give sig ud for at være flygtning at kontakte Jens Jetsmar. Det var imidlertid lykkedes Holger Danske at komme på sporet af denne stikker, der efter et besøg i Jetsmars lejlighed blev likvideret 12.5.1944. „Brøndum-banden“, der havde dirigeret stikkerens arbejde, besluttede herefter at likvidere Jens Jetsmar. Under anvendelsen af en anden stikker, der gik under navnet „Strynbo“, lykkedes det at lokke Jetsmar og hans hustru i baghold, idet „Strynbo“, der af Jetsmar blev anset for at høre til transportorganisationen, angav at ville formidle ægteparrets flugt til Sverige efter stikker-episoden. Jens Jetsmar blev ramt bagfra af to kugler i hovedet, medens hans kone på mirakuløs måde undgik at blive ramt af skud, der blev rettet mod hende.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 315

D.f.U., 30.181/44

CK., 8.962

UFF., 502.

Litteratur:

Håndbog for Hæren 1946, Hærens faldne.

De illegale, s. 183–84

Tidsskrifter:

Information, 14.–15.5.1944, nr. 274, 19.5.1944, nr. 277, 31.5.–1.6.1944, nr. 288.

Avisstof:

Nordsjælland, 22.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Østerbrogades Kaserne, København.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, litra B, nr. 177.

Johannesen, Egon Henry,

rejsepræst, f. 4.8.1918 i Langå, d. 24.11.1944 i København.

F.: Søren Christensen Johannesen f. 20.7.1885 i Ilbjerg, d. 21.10.1967 i Langå og hustru Eleonora Christine, f. 4.1.1891 i Grinderslev, d. 8.1.1965 i Langå. Gift 17.10.1943 med Astrid Ruth Fahnøe, f. 5.9.1919.

Student fra Randers statsskole i 1937. Universitetets guldmedalje 1941. Cand. theol. 1943. Sekretær for Israel Missionen.

Egon Johannesen, der bl. a. ivrigt havde bistået under de danske jøders flugt til Sverige, blev i november 1944 myrdet af en tysk terrorgruppe, antageligt som gengældelse for modstandsbevægelsens aktion imod pastor Strøbech d. 17.11.1944. Han dræbtes på sin bopæl, Korsager Allé 38 i København.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 5.509.

D.f.U., 30.163/44, UFF., 503

CK., 53.975

Københavns Opdagelsespoliti, H. journalnr. 20.062/45.

Litteratur:

Den danske Kirke under Besættelsen, red. af Harald Sandbæk og N. J. Rald Kirkelig Haandbog, 1943, s. 300, 1947, s. 340.

Tidsskrifter:

Dansk Kirke 1944, nr. 1, s. 3

Nordisk Missionstidsskrift, 1944, s. 224

Præsteforeningens Blad, 1945, s. 196-99, 346-53, 803

Danskeren, 8.12.1944

Den jyske Akademiker, 1945, nr. 1

Statsskolen i Randers 1946

Stud.theol., 1945, nr. 2, s. 24-25.

Monumenter:

Mindeplade på Randers Statsskole

Mindeplade, Århus Universitet.

Andet:

Begravet, Langå sogns Kirkegård, nr. 346.

Johannesen, Poul Herman

Johannes,

hovmester, f. 25.10.1910 i Smørum, d. 5.9.1942 Vinkelagervej i Vanløse.

F.: Grosserer Johannes Johannesen f. 1884 i Egersund og hustru Marzanna f. Krasnevsky, 1885 i Rusland, d. 1967 i København. Gift 6.11.1934 med Edith Eline Margrethe Lamprecht, f. 7.1.1903. (B.: D. 16.1.1940).

Tilknyttet S.O.E.

Fra sit 18. år gik Poul Herman Johannes Johannesen til søs og sejlede i oversøisk fart i mange år, sidst med S/S Lillian, J. Lauritzens Rederi. Den 9. april 1940 lå hans skib i havn i Rouen sammen med andre skibe, heriblandt både norske og hollandske. Den foragt de blev udsat for fra andre søfartsnationers side brændte sig dybt ind i sindet. Skibet nåede sikkert til England og sejlede her i kystfart under stadige bombeangreb. I marts måned 1941 gik han over i de engelske militærstyrker og rekrutteredes herfra til Special Forces, hvor han uddannedes som faldskærmsmand og telegrafist. Den første, som i England blev udset til leder og organisator af den danske modstand, var doktor Bruhn (se denne), der i slutningen af december 1941 blev sendt ned over Danmark ved Haslev sammen med en radiotelegrafist, Mogens Hammer. Dr. Bruhn forulykkede, da hans faldskærm ikke foldede sig ud. Herefter besluttedes det at sende et nyt hold faldskærmsfolk ned, bestående af Christian Rottbøll (se denne) og to telegrafister, Max Mikkelsen og Poul Johannesen. (Denne nye landsætning, der gik under kodenavnet „Tabletop“ voldte mange vanskeligheder og er nærmere beskrevet i en artikel af Jørgen Hæstrup, „Tabletop“). Natten mellem den 16. og 17. april landsattes de tre faldskærmsfolk i skovene ved Jyderup. Hurtigt efter sin ankomst fik Poul Johannesen oprettet en regelmæssig radioforbindelse med London, hovedsagelig af efterretningsnatur. Fundet af dr. Bruhns lig havde adviseret tyskerne om, at en engelsk dirigeret modstandsbevægelse var under opbygning i Danmark. I løbet af sommeren 1942 udbyggede de deres pejletjeneste. Herved øgedes risikoen for faldskærmsfolkene ganske betydeligt. Kun få sendesteder lod sig fremskaffe, og vagt-systemet omkring senderne lod sig ikke

tilfredsstillende udbygge. I juli meddelte de tyske militærmyndigheder det danske politi, at de havde konstateret, at der blev sendt radiomeddelelser i kode til England fra forskellige steder i København. Politiet foretog i den anledning en mængde udrykninger, men ingen af dem gav noget resultat. I begyndelsen af august 1942 foranledigede Arne Sørensen, at en lejlighed på Vinkelagervej i Vanløse blev stillet til rådighed for faldskærmsfolkene. Her boede i en 3–4 ugers tid en instruktør, ligesom Rottbøll af og til indfandt sig. Fra den samme lejlighed blev der sendt meddelelser til England af Johannesen. Den 4. september fik politiet besked fra de tyske myndigheder, at de havde indkredset en radiosender, som befandt sig i en huskarré på Vinkelagervej i Vanløse. En omfattende aktion blev igangsat af det danske politi, omfattende mere end 150 mand. Da politiet stormede lejligheden, kom det til en skudveksling, hvorunder en dansk betjent dræbtes. For at undgå arrestation tømte Johannesen sin giftampul og døde på vejen til Politigården.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 267

D.f.U., 30.006/42

CK. 9.069

UFF., 504 (anklageskrift, jfr. n.f.).

Rigsarkivet: Peter Jacobsens beretning, Max Mikkelsens beretning, Per Jepsens beretning.

Anklageskrift af 4.1.1943 fra Københavns Byrets afdeling 10 A.

Litteratur:

Kontakt med England, s. 137–140, 164–182, 230

Hemmelig Alliance, I, s. 76

Besættelsestidens historie, s. 136

Rottbøll, s. 55–59, 92–97

Den hvide Brigade, s. 51

Mindebogen

Politikens Danmarkshistorie, XIV, s. 134

Mange er kaldede, s. 147

Danmarks Frihedskamp, s. 531, 569–570, 628, 637–639

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 474

4. Maj Kollegiets Mindebog i København.

5 års kamp for friheden, IV, s. 39

Tidsskrifter:

Jyske Samlinger, ny række, nr. 5, 1959–61, Jørgen Hæstrup: „Tabletop“

Pigtråd, 1955, nr. 8–9

Danmarksposten, 1946, nr. 3–6, s. 12

Gestapofangen, 1955, nr. 1

De frie Danske, 1943, nr. 4.

Monumenter:

Mindeplade, Vinkelagervej 2, Vanløse.

Andet:

Begravet, Brønshøj Kirkegård, linje H.–13–5.

Johannesen, Sven Christian,

maskinist, f. 10.6.1923 i Odense, d. 2.12.1943 i omegnen af Århus.

F.: Johannes Christian Thycho Johannesen, f. 16.6.1893 i Odense, og hustru Emma Johanne Ludovika f. Nielsen, 26.12.1893 i København.

Medlem af sabotagegruppe i Randers.

Sven Johannesen var ansat på „Skandia“ i Randers. Medlem af KU og Randers Terrænsportsforening under ledelse af adjunkt Hoff.

Han deltog i det illegale bladarbejde i Randers og efter i juli 1943 at have taget maskinisteksamen i København blev han gruppefører for en sabotagegruppe. Han deltog den 17.11.1943 i sprængningen af Langåbroerne. Formålet med denne aktion – én af de første store sabotager i landet – var at sinke de tyske troppetransporter fra Norge via den østjyske længdebane mest muligt. Aktionen blev en succes, men allerede dagen efter begyndte Gestapo en eftersøgning i Randers med hjælp af danske stikkere. Johannesen blev arresteret i sit hjem af Gestapo den 19.11.1943, og den 24.11.1943 blev der ved tysk krigsret i Århus afsagt dødsdom over ham. Han blev henrettet ved skydning sammen med to andre sabotører fra Randers den 2.12.1943. Tyskerne begravede ligene i Husby Klit ved Varde, hvor de efter krigen blev fundet. Den 27.5.1945 blev Svend Johannesen begravet i Mindehøjen på Randers Nordre Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 505.

Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, biografier, Sven Johannesen.

Litteratur:

Danmark under Jorden, s. 47–48

De fem lange Aar, s. 648

De sidste Timer, s. 16–17 (foto)

Den hvide Brigade, s. 56–63

Den illegale presse, s. 369–371

Fem Aar, II, s. 384–392
Gå til Modstand, s. 91–100
Hemmelig Alliance, I, s. 238–239
Sven (breve og beretninger samlet af hans mor
Randers Roklub fylder 70, 1967.

Tidsskrifter:

Gestapofangen, 1953, nr. 12 (foto)
K.U., 1945, nr. 12
Roning, 1946, nr. 6
Randers Dame- og Herre- Roklubs Medlems-
blad, 1945, nr. 2
Dansk Presstjænst, 1.12., 4.12., 10.12.1943.
Avisstof:
Berlingske Tidende, 14.6.1945
Demokraten, 22.5.1945
Djurslands Venstreblad, 19.5.1945
Jyllands-Posten, 22.5.1945
Nationaltidende, 26.5.1945
Randers Amtsavis, 16.5., 18.5., 22.5., 26.5.,
28.5., 29.5., 12.6.1945
Randers Dagblad, 7.5., 22.5., 23.5., 26.5.,
31.5., 8.6., 14.6.1945
Social-Demokraten, 22.5.1945
Vestkysten, 22.5.1945
Aalborg Amtstidende, 31.5.1945.

Monumenter:

Mindesten 400 m vest for Husby, Karl Mærsk
Hede

Mindeplade på Hobrovejens Skole, Randers
Båd i Randers Roklub bærer hans Navn.

Andet:

Se biografi over Kai Hannibal Hoff og Oluf
Axelboe Kroer.

Johansen, Ejler,

*stud. jur., f. 1.8.1919 i Lyngby, d. 28.2.1945
ved Soest i Tyskland.*

*F.: Skibsmægler Johan Ove Johansen, f.
26.5.1877 og hustru Dorothea f. Bruchan-
now, 20.9.1882.*

Tilknyttet illegalt forlagsarbejde og militær-
grupperne i København.

Ejler Johansens familie bosatte sig i 1920
i Libau i Letland, hvor faderen arbejdede
som skibsmægler. Skolegang på det tyske
gymnasium i Libau. Tilsluttet Den tyske
Spejderbevægelse på stedet. Efterhånden
som det nazistiske parti udbyggede sit greb
om udlandstyskerne, blev de lokale ung-
domsbevægelser i stadigt højere grad nazifi-
ceret, hvilket bidrog til at forme Ejler Jo-
hansens holdning til Tyskland og nazismen.
Efter studentereksamen tog han til Køben-
havn for at studere jura. Under studierne

kom han i forbindelse med partiet Dansk
Samling. Herigennem blev han efter den
tyske besættelse inddraget i partiets illegale
forlagsvirksomhed fra 1943, hvor han lede-
de trykning af illegale skrifter på forlaget
„Skipper Clement“. Han knyttedes tillige til
militærgrupperne under P. 3., 1. deling, 3.
gruppe.

Torsdag morgen, 29.6.1944 kl. 9, blev
han arresteret af Gestapo ved ankomsten
til trykkeriet, der var blevet angivet. Han ind-
sattes i Vestre Fængsel og overførtes derfra
til Horserød, hvorefter han førtes til Frø-
slevlejren. 15.9.1944 deporteret til Neuen-
gamme, hvorfra han den 13.2.1945 udsend-
tes tillige med 500 andre fanger på en ud-
kommando til Ruhrdistriktet på jernbane-
reparation. Dræbt under luftangreb i en
jernbanevogn, hvori han lå syg af gulsot på
Soest station.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 2.264

UFF., 506.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 245

Liste over immatrikulerede Studerende, 1942
–43, s. 34.

Avisstof:

Information, 28.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Bad Sassendorf ved Soest, Tyskland.

Johansen, Gerhard,

*murersvend, f. 12.3.1925 i Torpen i Humle-
bæk, d. 23.4.1945 på landevejen ved Lan-
gerød.*

*F.: Murermester Hans Johansen, f. 9.9.1887,
d. 19.1.1946, og hustru Agnes Karoline Ma-
thilde f. Larsen, 9.6.1889.*

Tilknyttet illegalt bladarbejde og de mili-
tære grupper i Humlebæk.

Gerhard Johansen gik på Helsingørs tek-
niske Skole og Det tekniske Selskabs skoler
i København. Han var medlem af FDF,
af en skytteforening og en samariterfor-
ening.

Han kom tidligt med i det illegale arbejde,
idet han allerede fra 1941 deltog i illegalt
bladarbejde og senere ved organisering af

de militære modstandsgrupper og våbendemonstration. Han var tillige beskæftiget med våbentransport og blev stillet til rådighed for Frederiksborg Amt-Øst ved våbenmodtagelse. Som følge af sit arbejde i frihedsbevægelsen måtte han, da han var eftersøgt af Gestapo, afbryde sin undervisning på Det tekniske Selskabs Skoler og „gå under jorden“ 1.2.1945. Den 23.4.1945 havde han aftalt møde med en betjent, som også var „under jorden“, for at udveksle illegale papirer. Ved Søholm Mejeri blev han overrasket af en tysk patrulje. Under forsøg på flugt blev han ramt af maskingeværd og dræbt på stedet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 14.935

UFF., 507.

Tidsskrifter:

Dansk Idræt, 1945, nr. 10.

Avisstof:

Frederiksborg Amts Avis, 9.5., 5.6.1945

Nordsjællands Socialdemokrat, 4.6.1945

Nordsjælland, 2.6.1945.

Monumenter:

Mindesten i Asminderød-Grønholt Kommune ved Søholm Mejeri

Mindeplade på Teknisk Skole i Helsingør

Mindeplade, Det tekniske Selskabs Skoler i København.

Andet:

Begravet, Humlebæk Kirkegård, nr. 27.

Johansen, Hans Robert Filip,

sømand, kaptajn i Special Forces, f. 16.7.

1921 i København, d. 25.7.1944 i Nyhavn.

F.: Kelner August Johansen og hustru Nelly Agata Naimia.

Tilknyttet S.O.E.

Skolegang på Prinsessegades Skole. Efter endt skolegang gik han til søs og sejlede med „Mærsk“-bådene. Efter den 9. april gik han over i allieret søfart og fragtede her våben imellem England og Amerika. Han blev to gange torpederet, men mirakuløst reddet. Efter en tids forløb gik han ind i de engelske styrker og tilsluttedes her Special Forces. Sammen med to andre faldskærmsfolk, Vilfred Petersen og Jakob Jensen, blev han 17.5.1943 kastet ned ved Hvidsten i Nordjylland. Hans Johansen placeredes på Sjælland og knyttede her kontakt med sabo-

tagegrupper, men tog ligeledes i sommeren 1943 del i arbejdet på Fyn. Hans Johansen var instruktør for mange grupper, via Carsten Leif Bruhn Petersen (se denne) for Holger Danske, ligesom han havde forbindelse med Frit Danmarks Farmaceutgruppe. Deltog tillige i sabotage. Han gik i modstandskredse under dæknævnet „Stumpen“ og var den 17.12.1943 tæt ved at blive arresteret i forbindelse med en flygtningstransport, der var blevet angivet. Under et planlæggende sabotagemøde i Nyhavn blev den lejlighed, hvori Hans Johansen opholdt sig, stormet af Schalburgkorpsets mænd. Da han opdagede, at alle flugtveje var spærret, slugte han sin giftpille og døde på stedet. Hans Johansen var overbevist kristen, og hans fæller i modstandskampen sikrede ham derfor under udfoldelse af stor opfindsomhed en egentlig begravelse på Bispebjerg Kirkegård. Efter kapitulationen overførtes hans lig til Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

Modstandsmuseet i Sønderborg, H. J.'s instruktionsmappe.

UFF., 508.

Litteratur:

Monica Wichfeld, s. 162

Kontakt med England, s. 202, 246, 248–249, 264

Mange er kaldede, s. 55 ff

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 474

De illegale, s. 34 f.

Mindebogen

Kaptajn Iversen: Allierede danske Frivillige.

Tidsskrifter:

F.V.-bladet, 1960, nr. 6, s. 15.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 7.8., 24.8.1945 (foto).

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Johansen, Kaj Søren,

politibetjent, f. 22.5.1918 i Kastrup, Præstø amt, d. 14.4.1945 i København.

Gift 23.12.1942 med Elsa Dreier, f. 20.5.1923.

Tilknyttet politigruppe i Vordingborg.

Kaj Johansen ansattes 15.5.1944 som reservepolitibetjent og forrettede tjeneste ved jernbanebevogtningen i Vordingborg. Efter

19.9. samme år gik han under jorden og tilknyttedes en illegal politigruppe i Vordingborg. Natten mellem 9. og 10.4.1945 foretog det tyske sikkerhedspoliti en razzia i Vordingborg. Herunder omringede de den ejendom, Orevej 140, hvori Kaj Johansen opholdt sig. Da Kaj Johansen ikke hurtigt nok lukkede døren op, kastede tyskerne en håndgranat ind i stuen gennem et vindue, hvorved Kaj Johansen såredes alvorligt. Døren blev herefter sprængt og Kaj Johansen sammen med en anden arrestant, en læge fra Vordingborg, i bil ført til Vestre Fængsels tyske afdeling. Herunder blev det ikke tilladt lægen at tilse Kaj Johansen, der døde fire dage senere i Vestre Fængsel.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.408

D.f.U., 30.202/45

UFF., 509.

Litteratur:

Politiets Mindeblad, s. 30 (foto)

Danmarks Frihedskamp, II, s. 442.

Tidsskrifter:

Dansk Idræt, 1945, nr. 10.

Avisstof:

Næstved Tidende, 23.5., 28.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Vordingborg Kaserne

Mindeplade, Vordingborg Politistation

Mindeplade, Politigården, København

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Kastrup Kirkegård ved Vordingborg, nr. 237.

Johansen, Rudy Helmuth,

arbejdsmand, f. 27.1.1919 i København, d.

18.6.1945 på Frederiksberg Hospital.

F.: Arbejdsmand Jørgen Valdemar Johansen

og hustru Kathrina Margrethe f. Boisen

31.10.1893 i Haderslev.

Tilknyttet militærgruppe under afsnit 7, 1. bataljon.

Smittet med tuberkulose under vagttjeneste som frihedskæmper i en tysk flygtningelejr, hvilket kort tid efter medførte hans død.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 31

UFF., 510

D.f.U., 30.559/45

CK., 1.012.

Andet:

Begravet, Gladsaxe Kirkegård, litra F., 46/47.

Johansen, Steffen Harald,

kontorassistent, f. 11.11.1921 i København, d. 6.11.1944 smst.

F.: Fabrikant Johan Hendrik Johansen, f. 19.4.1889 i København, d. 1959, og hustru Elisabeth Nathalie Laurette f. de la Laing, 13.5.1891 i København, d. 14.3.1965 smst.

Tilknyttet Frit Danmark, forskellige sabotagegrupper og Hjemmefronten.

Skolegang på Sorø Akademi. Ansat som kontorassistent. Tilknyttedes modstandsarbejdet i november 1942 som hjælper for Arne Sejr (leder af S. E.), der var efterlyst for illegalt arbejde. 1943 tilknyttet en sabotagegruppe, der under ledelse af faldskærmsmanden, Hans Johansen, der boede illegalt i hans moders lejlighed, udførte en række sabotager. Gruppen beskæftigede sig tillige med bladvirksomhed og efterretningsvirksomhed. I foråret 1944 havde Steffen Johansen en overgang tilknytning til Hjemmefronten, indtil denne i maj ramtes hårdt gennem arrestationen af en lang række medlemmer. Sabotagegruppen opgav i efteråret 1944 trykningen af sit eget blad og igennem lederen, stud. pharm. Steffen Arctander, knyttede man derefter forbindelse til Frit Danmarks Farmaceutgruppe. Fra foråret 1944 levede Steffen Johansen „under jorden“ og samarbejdede med forskellige sabotagegrupper, der behøvede folk med større erfaring.

Sammen med et andet gruppemedlem, Jørgen Damgaard (se denne), blev Steffen Johansen 6.11.1944 dræbt af Bothildsen-Nielsen og Henning Brøndum på hjørnet af Vestergade og Lars Bjørnstræde i København som en gengældelsesaktion over for modstandsbevægelsen, idet de to terrorister havde formodning om deres tilknytning til denne.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 8.946

D.f.U., 31.157/44

CK., 53.980

UFF., 511.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Tidsskrifter:

Soranerbladet, 1945, nr. 5, 6

Sorø Akademis Skole, 1945, 1946.

Avisstof:

Information, 4.7., 29.8.1945

Nationaltidende, 5.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Sorø Akademis Skole

Mindeplade, Søllerød kirkegårdsмур.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over Jørgen Damgaard og Hans Henrik Gottschalch.

Johansson, Kurth Elith,

arbejdsmand, f. 9.2.1920, d. 19.2.1945 i Bergen Belsen.

F.: Kurth Johansson, f. 1900, d. 1956, og hustru Edith f. Pedersen, 1902.

Gift 16.10.1943 med Tove Johanne Nordstrøm, f. 23.4.1924. (B.: P. 11.3.1944).

Tilknyttet AMPA under afsnit 4, København.

Skolegang på Frankrigsgades Skole. Senere bagerlære, men måtte opgive læretiden på grund af sygdom. Ansat som arbejdsmand. Tilknyttet militærgrupperne under afsnit 4 fra sommeren 1944. Havde våbenlager i sin lejlighed. 1.12.1944 gennemførtes en tysk razzia i ejendommen, hvor han boede med sin familie, men det lykkedes at skaffe bevismateriale af vejen. Den følgende dag blev razziaen gentaget, og Kurth Johansson underkastet forhør i sin lejlighed. Indsat i Vestre Fængsel, hvor man ikke tillod ham at indtage sin insulin. I blind tilstand blev han 12.1.1945 deporteret til Bergen Belsen, hvor han, der ligeledes led af tuberkulose, den 19.2.1945 døde af en blodstyrning.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 101

D.f.U., 30.374/45

CK., 3.527

UFF., 513

Frihedsmuseets arkiv, nr. 6/64.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 274.

Monumenter:

Mindesten på Christmas Møllers Plads

Mindeplade i Ryvangen.

Jørgensen, Arne Kjeld,

kontorist, f. 23.7.1921 i Nyborg, d. 25.12.1944 i Neuengamme.

F.: Montór Mads Ejnar Jørgensen, f. 18.10.1896, og hustru Laura Alfrida f. Jørgensen, 23.9.1902, d. 13.1.1946.

Tilsluttet Studenternes Efterretningstjeneste.

Efter præliminæreksamen fra Svendborg Skole blev Arne Kjeld Jørgensen elev hos sagfører Chr. Poulsen, Svendborg. I 1941 tog han handelsmedhjælpereksamen fra Svendborg Handelshøjskole og var siden ansat på Svendborg Politikontor, afbrudt af militærtjeneste i Århus 1943. Ivrig spejder og medlem af Sct. Georgsgildet. Fra 1942 tilknyttet Studenternes Efterretningstjeneste, 1943 gruppefører. Han var desuden beskæftiget ved opbygningen af militærgrupperne. Den 16.6.1944 arresteret i Svendborg og overført til Husmandsskolen i Odense, senere gennem Vestre Fængsel til Horserød og Frøslev. Herfra deporteret til Neuengamme. Sendt på udkommando til Porta Westfalica. På sygetransport tilbage til Neuengamme døde han den 25.12.1944. (I hovedtræk efter „In Memoriam“).

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 516.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 164

In Memoriam (foto).

Tidsskrifter:

Danskeren, 26.1.1945, nr. 7

Sct. Georgsgildet, 1945, nr. 2, 9.

Monumenter:

Mindeplade på Langelandsgades kaserne, Århus
Mindeplade, Høegh Guldbergsgades kaserne, Århus

Mindeplade, Svendborg Rådhus

Mindesten på Svendborg Kirkegård

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj

Mindeplade i Ryvangen.

Jørgensen, Arnold Svend Aage,

barbermester, f. 20.4.1917 i Ansager sogn, d. 1.5.1945 i Kolding.

F.: Barbermester Alfred Arnold Christlieb Jørgensen, f. 6.2.1884 i Randers, og hustru Johanne Marie, f. 6.2.1895 i Esbjerg.

Gift 30.3.1941 med Maja Hansen, f. 8.5.1921 i Vejle.

Tilknyttet sabotagegruppe i Vejle.

Skolegang på Langelinie Skole i Vejle. Udlært i frisørfaget. Drev sammen med sin fader en barberforretning i Vejle.

Tilknyttedes en sabotagegruppe i Vejle, der 29.4.1945 havde fået til opgave at sprænge jernbanelinien ved Hørmølle-viadukten på Vindingland. I alt 14 mand, deriblandt Arnold Jørgensen, deltog i aktionen. Viadukten bevogtedes af fire tyske soldater, og gruppen havde som første opgave at overmande disse. Herunder opdagede man en større gruppe soldater, der bivouakerede i nærheden. Under forsøget på at holde vagterne op kom det til ildkamp, hvorved soldaterne alarmeredes og kom til forstærkning. Gruppen trak sig tilbage under ildgivning, men måtte efterlade Arnold Jørgensen, der var blevet ramt, idet overmagten var overvældende. Han førtes i såret tilstand til Kolding arrest og døde her 1.5.1945. Hans lig blev senere fundet nedgravet på flyvepladsen i Skrydstrup i udkanten af Bevtoft plantage og bisat på Vejle Nordre Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 13.026

D.f.U., 30.935/45

UFF., 517

Rigsarkivet: Oberstløjtnant O. J. Feddersens arkiv, oplysninger om modstandsbevægelsen i Vejle.

Litteratur:

Derfor måtte vi sejre, s. 257

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481

Jørgen Munch Christensen: Undergrunden i Vejle (1945) s. 56–58, 70.

Tidsskrifter:

Jul i Vejle, 1945, s. 11–12.

Avisstof:

Morgenbladet, 19.5.1945

Nationaltidende, 19.5.1945

Jyllands-Posten, 19.5.1945

Jydske Tidende, 19.5.1945

Dannevirke, 18.5.1945

Vejle Amts Folkeblad, 7.5., 12.5., 18.5., 19.5., 22.5., 9.8., 13.8.1945

Vejle Socialdemokrat, 7.5., 9.6.1945.

Monumenter:

Mindesten på Nordre Kirkegård i Vejle

Mindeplade på Langelinieskolen i Vejle

Mindesten ved Hørmøllen på Vindingland.

Andet:

Begravet, Nordre Kirkegård, Vejle, IV kv, litra D, nr. 2–3.

Jørgensen, Carl Kjærrumgaard,

typograf, f. 16.6.1909 i København, d. 8.4.1945 i Neuengamme.

F.: Malersvend Karl Kristian Jens Peter Jørgensen f. 14.10.1883 i København, d. 8.1.1969, og hustru Christiane Johanne Sofie f. Kjærrumgaard, 1.12.1887 i Ribe, d. 21.11.1948.

Gift 1.11.1931 med Asta Ida Klara Christensen, f. 1.6.1911.

Tilknyttet Frit Danmark-bladgruppe i København.

Skolegang på Skt. Hans Gades Skole. Udlært som typograf. Carl Jørgensen ledede en Frit Danmark bladgruppe, der tillige udgav De danske Studenter. Bladet udkom fra april 1942 til april 1945. Studentergruppen udgav endvidere Frit Danmarks Nyhedstjeneste hvilket blad Carl Jørgensen en tid trykte på det trykkeri, hvori han arbejdede. Sammen med en anden senere omkommet modstandsmænd, Svend Nicolajsen (se denne), tog han initiativ til ødelæggelsen af et trykkeri, der fremstillede tryksager til brug for Schalburgkorpset. Arresteret 10.11.1944, efter at en kammerat var blevet pågrebet med en lommebog på sig, hvori Carl Jørgensens navn var anført. Deporteret til Neuengamme, hvor han døde som følge af dysenteri.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 94

D.f.U., 30.240/45

CK., 5.867

UFF., 518.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 235

Monumenter:

Mindeplade på Skt. Hans Gades Skole, Københavns navn

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografi over Bjarne Jensen.

Jørgensen, Edvard Charles,

produkthandler, f. 10.9.1906 i København, d. 24.4.1945 i Tyskland.

Gift 5.8.1933 med Jacobine Cecilie G. Vis-sing Kristensen, f. 30.1.1901 i Vinterslev.

Tilknyttet illegalt bladarbejde i Århus. Afde-

lingsleder i Danmarks kommunistiske Parti. Dæknavn „Bast“.

Sømand, ernærede sig senere som produkthandler i Århus. Edvard Jørgensens afdeling af partiet var under illegaliteten snævert knyttet til det illegale blad Århus Ekko, der udkom regelmæssigt fra november 1941 til 1945. En af Edvard Jørgensens nærmeste medarbejdere i afdelingen var Ejnar Lundvang (se denne). Da bladgruppen i juni 1944 ramtes af en omfattende arrestationsbølge trådte Edvard Jørgensen ind i byledelsen og opgav sit civile erhverv for helt at hellige sig det illegale arbejde. 21.8.1944 arresteredes Edvard Jørgensen ved Clemens Bro i Århus, ligeledes angivet. Deporteret til Neuengamme, hvor han 12.2.1945 udsendes med en rullende kolonne til Soest. Sendt med sygetransport til Sachsenhausen, hvor han ved lejrens evakuering blev efterladt på „revieret“. Død 24.4.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 10.797

D.f.U., 30.560/45

UFF., 519.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 246

Århus under Besættelsen, s. 243, 328.

Avisstof:

Århus Amtstidende, 7.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Jørgensen, Frits Camillo

Hermann,

kaptajnløjtnant, f. 17.1.1911 i København, d. 28.3.1945 i Dachau.

F.: Inspektør Carl Johan Jørgensen, f. 6.8.1875, d. 1964, og hustru Anna f. Larsen, 6.4.1878, d. 3.11.1948.

Gift (1) med Thurid Jørgensen, (2) 9.10.1943 med tandlæge Hedvig Petersen, f. 21.2.1916. (B.: D. 3.9.1938, P. 27.7.1944).

Chef for Østerbrodistriktet, afsnit 3.

Frits Camillo Hermann Jørgensen gennemløb en karriere inden for hæren. Indkaldt 1931 som rekrut. Gennemgik fodfolkets kornetskole 1931–32, og officersskolen 1933–35. Udnævnt til sekondløjtnant i september

1935 og samme år i november til premierløjtnant. 1941 kaptajnløjtnant. Den 9.4.1940 deltog han i træfningen ved Haderslev som adjutant ved 3. bataljon. Fra august til oktober 1943 interneret. Kaptajnløjtnant Jørgensen var med fra den første spæde begyndelse af det illegale arbejde i København. Han var et stort organisationstalent og blev udvalgt til leder af Østerbros militærafsnit. Arresteret 17.10.1944 på sin dækadresse. Han blev som en af de første overført til Shellhuset den 11.11.1944 og senere den 5.2.1945 til Frøslev. Den 16.2.1945 deporteret til Dachau, hvor han ankom den 23. samme måned. Blev smittet af difteritis under transporten til Dachau og fik senere skarlagensfeber og dysenteri, hvilket medførte hans død den 28.3.1945.

KILDER:

Arkivstof:

CK., 54.038

ER., 355

D.f.U., 30.105/45

UFF., 521 (heri beretning om arrestation og fængselsophold).

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 118–119 (foto)

Shellhuset, s. 16, 76

Helvede har mange navne, s. 280

Danmarks Hær, II, (1934–35) s. 433.

Håndbog for Hæren, 1943, 1946.

Tidsskrifter:

Pigtråd, 1951, nr. 3 og 4

Kastellet, 1946, nr. 6

Information, 22.2.1945, nr. 416

Dansk Idræt, 1945, nr. 10

Garderbladet, 1946, nr. 1

Avisstof:

Berlingske Tidende, 27.5.1945

Morgenbladet, 28.5.1945

Frederiksborg Amts Avis, 29.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Høvelte Kaserne

Mindeplade, Sergentskolen, Kronborg

Mindeplade på Skovshoved Kirkes mur

Mindeplade, Schneekloths Skole

Mindeplade, Officersskolen på Frederiksberg

Slot

Mindesten på Garnisons Kirkegård

Mindeplade i Ryvangen.

Jørgensen, Jens Vilhelm,
handelslærling, f. 6.12.1925 i Århus, d. 21.2.1945 i Dessauer Ufer.
F.: Slagtermester Morten Jørgensen, f. 2.1.1898 i FASTER Sogn.

Tilknyttet jernbanesabotagegruppe i Århus.
Skolegang på Ny Munkegades Skole i Århus, derefter i handelslære i firmaet „Nørgaard og Clausen“. Medlem af KU. Anholdt 26.10.1943 sammen med sine brødre under mistanke for at have opbevaret våben, men atter løsladt. Anholdt under forsøg på sabotage mod et jernbanemål i Trige i efteråret 1944. Indsat i arresten i Århus og derfra 8.12.1944 overført til Frøslev. 21.1.1945 deporteret til Nøuengamme, hvorfra han sendtes på udkommando til Dessauer Ufer. Her døde han, angiveligt af hjerteslag. Begravet på Olsdorff Kirkegård, hvorfra hans lig efter kapitulationen hjemførtes og bisattes på Åbyhøj Kirkegård.

KILDER:
Arkivstof:
UFF., 524
Frihedsmuseets arkiv, nr. 7/65: Frøslevberetninger.
Litteratur:
Helvede har mange navne, s. 229
Erindringer og Indtryk fra Frøslevlejren.
Århus under Besættelsen, s. 328
Tidsskrifter:
Kirkebladet, 1945, nr. 9, s. 4 (foto).
Avisstof:
Aarhus Stiftstidende, 6.5.1945.
Monumenter:
Mindeplade, Ny Munkegades Skole, Århus.
Andet:
Begravet, Åbyhøj Kirkegård, litra A., I, nr. 3.

Jørgensen, Jørgen
kok, f. 18.3.1921 i Gelsted, d. 12.5.1945 i København.
F.: Pensionatsejer Jens Jørgensen, f. 13.5.1866, d. 20.8.1928, og hustru Anna Margrethe f. Petersen, 10.4.1891.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i København.

Realeksamen fra Middelfart Kommuneskole, derefter kokkelære i Esbjerg og på „Grand Hotel“ i Odense. Aftjente sin værnepligt ved marinen og interneredes 29.8.1943.

Efter endt internering ansat som kok på „Hotel d'Angleterre“ i København. Tilsluttedes militærgrupperne (Kompagni Carlsberg). Dræbt under transport af landssvigere ved vådeskudsulykke ud for brandstationen på Enghave Plads.

KILDER:
Arkivstof:
D.f.U., 31.710/45
UFF., 526.
Litteratur:
Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.
Andet:
Begravet, Middelfart Vestre Kirkegård, Kv. C., nr. 32.

Jørgensen, Kai Johan Laurs Holst,
kornet, f. 21.3.1922 i Århus, d. 27.10.1944 på det tyske lazaret på Nylandsvej.
F.: Trafikkontrollør Aage Holst Jørgensen.

Tilknyttet sabotage- og militærgruppe i København.

Gik i Seminariets Skole i Silkeborg i underklasserne og derefter på Silkeborg kommunale Mellem- og Realskole. Da faderen forflyttedes til Ålborg, kom han på Aalborg Katedralskole og tog herfra studentereksamen i sommeren 1941. Hans livsmål var en officersuddannelse. I efteråret 1941 indkaldt til soldatertjeneste i Sønderborg. Hjemsendt som kornet. Indskrevet på „Galster og Holbølls Kursus“ i København for derfra, efter afsluttet afgangseksamen, at lade sig indstille til Officerskolens næstældste klasse, når denne igen blev åbnet. Efter afslutning af kursus beskæftiget hos De danske Boghandlers Kommissionsanstalt. Læste samtidig til fransk korrespondent. I De danske Boghandlers Kommissionsanstalt var en lang række af de løst ansatte tilknyttet modstandsbevægelsen. Kai Jørgensen tilsluttedes militærgrupperne og blev delingsfører for fire grupper. Med sine grupper var han i næsten ustandselig aktivitet. Grupperne gennemførte uden tab en lang række dristige aktioner mod fabrikker og værksteder, som arbejdede for tyskerne. Den 27.10.1944 kom det under en ny stor sabotage til ildkamp mellem vagtposterne og sabotørerne. En gruppe kom i overhængende fare, og for at beskytte dens tilbagetrækning åbnede

Kai Jørgensen en kraftig og vedholdende ild, hvorved han tiltrak sig hele fjendens opmærksomhed. Dødeligt såret blev han bragt til Gestapos hovedkvarter. Han var bevidstløs og blev senere kørt til det tyske lazaret på Nylandsvej, men døde her uden at være kommet til bevidsthed.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 528.

Litteratur:

46 Navne, s. 83–84 (foto)

Aalborg Katedralskole, 1945–46, s. 19

Og Hverdagen skiftede, s. 193

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481

De faldt for Fædrelandet, s. 158

Håndbog for Hæren, 1946, Hærens Faldne.

Tidsskrifter:

Boghandleren, 1945, s. 114.

Avisstof:

Aalborg Stiftstidende, 22.5. (foto), 4.7., 10.7. 1945

Aalborg Amtstidende, 4.7., 11.7.1945

Vendsyssel Tidende, 4.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Aalborg Katedralskole

Mindeplade, Fredericia Kaserne

Mindeplade, Sergentskolen på Kronborg

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Ålborg Almen Kirkegård, GL., 5–5 –1/2.

Jørgensen, Niels Carlo,

sporvejsfunktionær, f. 8.7.1917 i Skovlunde, d. 5.5.1945 på hjørnet af Ndr. Frihavns-gade og Strandboulevarden.

Gift 23.7.1942 med Anna Margrethe Jørgensen, f. 25.5.1918.

Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit 5.

Medlem af arbejdersangkor.

Tilsluttet afsnit 5, Kompagni Robert, fra september 1944. Efter mobiliseringen den 5.5.1945 var Niels Jørgensen udkommanderet til tjeneste i havneområdet, hvor der rasede forbitrede kampe imellem tyske soldater, der fik støtte fra krydsere Nürnberg, og en betydelig styrke frihedskæmpere fra Havnekompanierne, Korps Aagesen og Holger Danske. Iført grøn regnfrakke og tysk stålhelmet var Niels Jørgensen sammen med sine kammerater i en erobret tysk last-

bil på vej til kampområdet. Da bilen var nået til hjørnet af Ndr. Frihavns-gade og Strandboulevarden, blev den af de dér stationerede frihedskæmpere antaget for en tysk forstærkning og beskudt. Herunder dræbtes Niels Jørgensen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 357

D.f.U., 30.106/45

CK., 9.015

UFF., 531.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Tidsskrifter:

Sporvejenes Idræt, 1944–50: „S.I.F.“ Sport 1945, nr. 6

Arbejdersangeren, 1945, nr. 6, s. 9 (foto).

Avisstof:

Viborg Stifts Folkeblad, 11.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Københavns Sporvejes Hovedkontor, Gothersgade.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10–37–20.

Se biografier over Bendt Werge Christensen, Arne Knud Christiansen, William Hjulmand m. fl.

Jørgensen, Sven,

stud.tech., maskinlærling, f. 18.2.1924 på Sumatra, d. 7.4.1945 i Glostrup.

F.: Civilingeniør Svend Georg Jørgensen, f. 21.3.1885, d. 22.12.1966, og hustru Everdina f. Overbeck, 20.7.1899.

Gruppefører i BOPA. Dæknavn „Terkel“.

„Terkel“ kom som dreng her til landet fra Sumatra, hvor hans far havde været ingeniør. Efter at være blevet matematisk student i 1942 kom han i lære hos F. L. Schmidt & Co., for at uddanne sig til konstruktør. Her kom han i efteråret 1944 i kontakt med BOPA, og efter en aktion på fabrikken måtte han gå under jorden. „Terkel“ deltog i en lang række aktioner, således i et angreb på et tysk ammunitionstog, hvor han blev såret. Karakteristisk for „Terkels“ enestående mod er, at han ene mand påtog sig jobbet med at sprænge Langebro den 27.3. 1945, skønt hans forsøg mislykkedes. Planen var, at han med en lastbil fyldt med flere hundrede kilo sprængstof skulle gå i stå midt

på Langebro. Efter forsøg på at få vognen i gang, skulle han forklare tyskerne, at han ville gå for at hente en hjælpevogn, og inden han gik antænde en lunte, som to minutter senere ville føre til en sprængning, der ødelagde broen. Tyskerne viste sig imidlertid at være alt for flinke; de tilbød at skubbe ham i gang, hvilket de gjorde, og „Terkel tøffede hjem med sine 200 kilo sprængstof“.¹ Han mistede livet få dage senere under aktion imod en stikker.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 533.

Litteratur:

Gylling Mortensen: *Danske Partisaner*, København 1955, s. 54

BOPA Mindebogen (foto)

¹ Børge Brandt: *Sabotage*, s. 174–178.

Tidsskrifter:

Information, 16.4.1945, nr. 457.

Morgenbladet, 18.4.1945

Avisstof:

Information, 19.7.1945

Berlingske Tidende, 18.7.1945

Land og Folk, 13.7.1945

B.T., 18.7.1945

Nationaltidende, 18.7.1945

Social-Demokraten, 19.7.1945

Roskilde Tidende, 18.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Skytteforeningslejren, Høje Sandbjerg.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Jørgensen, Svend Aage Richard,

mekaniker, f. 25.10.1916 i Gylling, d. 11.4.1945 i Århus.

F.: Fiskehandler Anders Jørgensen, f. 8.8.1876 i Sondrup, d. 19.7.1962 i Århus, og hustru Ane Margrethe f. Sørensen, 11.9.1878 i Mårslet sogn.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Århus.

Skolegang på Gylling Kommuneskole, senere på Teknisk Skole i Odder. Udlært i Odder automobilhandel 1937. Ansat på maskinfabrikken „Derby“ i Århus. Fik kontakt med en illegal bladgruppe, for hvilken han fordelte blade. Gennem sin lærling, Preben Lytken Madsen (se denne), fik han kontakt til andre grupper, der behøvede benzin til brug for det illegale arbejde. Svend Jørgen-

sen fremskaffede dette ved at rekvirere det til fabrikken til benyttelse under reparationsarbejde på tyske motorer. I marts arresteredes begge af Gestapo, Svend Jørgensen d. 22.3.1945. Han førtes til arresthuset i Vestre Allé og overførtes derfra til det tyske lazaret på Amtssygehuset, hvor han døde. Efter befrielsen fundet nedgravet på Skejby Mark og bisat på Århus Vestre Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.956

D.f.U., 31.192/45

UFF., 534.

Litteratur:

Århus under Besættelsen, s. 328.

Avisstof:

Demokraten, 23.5.1945

Horsens Folkeblad, 17.5.1945

Jyllands-Posten, 17.5.1945

Odder Dagblad, 19.5., 23.5

Ringkøbing Amts Dagblad, 17.5.1945

Århus Stiftstidende, 16.5.1945.

Andet:

Begravet, Århus Vestre Kirkegård, litra F., nr. 149/51.

Se biografi over Preben Lytken Madsen.

Jørgensen, Thorkild Toftegaard,

specialarbejder, f. 21.3.1915 i Skelby, d. 9.8.1944 i København.

Gift 22.12.1937 med Helene Valeria, f. 11.5.1916. (B.: P. 14.4.1938).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i København.

Thorkild Jørgensen var beskæftiget på et maskinværksted i Elmegade og havde her mulighed for at udnytte sin specialviden til fordel for modstandsbevægelsen. Han fremstillede således maskinpistoler og opbevarede disse i sit hjem. I august måned 1944 var tyskerne kommet på sporet af Thorkild Jørgensen og anholdt ham på hans bopæl, Rantzausgade 19. Det lykkedes ham at skjule for tyskerne, at der opbevaredes våben i kælderen, således at disse kunne fjernes af modstandsbevægelsen den følgende dag. Da han førtes bort, forsøgte han at flygte, men dræbtes på stedet ved et skud igennem hovedet.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 173
D.f.U., 30.117/44
CK., 8.769
UFF., 536.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Avisstof:

Information, 29.8.1945
Nordsjælland, 25.6.1945.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Jørgensen, Valdemar Hans Christian,

købmand, f. 28.1.1904 i København, d. 5.5.1945 på Frederiksberg Hospital.

F.: Snedker Bartholin Jørgensen og hustru Hansigne.

Gift 8.5.1927 med Mary Agnete Hansen, f. 11.6.1908 i København.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i København under afsnit 6.

Udlært som stentrykker, senere offsettrykker. Drev en købmandshandel ved Brøndby Strand. Tilknyttedes her de lokale militærgrupper (Glostrup-kompagni), der opbyggedes ved hjælp af våben fra Sverige. Han var i gruppe med fisker Carl Olsen og fiskehandler Poul K. R. Kristensen. Ved mobiliseringen den 5. maj kørte gruppen i bil fra Brøndby Strand til Brøndbyøster By, hvor de efter ordre skulle overtage skolen og overvåge interneringen af de lokale nazister. Da bilen med de otte mand kom til Brøndbyøster By, åbnede tyske snigskytterild fra haverne, hvorved de tre nævnte gruppe-medlemmer dræbtes.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 15.887
D.f.U., 30.160/45
CK., 8.998
UFF., 537.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Avisstof:

Nationaltidende, 11.5.1945
Social-Demokraten, 19.7.1945.

Monumenter:

Mindesten på Brøndby Strand ved Strandskolevej.

Andet:

Begravet, Solbjerg Kirkegård, 3. afd., litra D, 504.

Se biografier over Carl Olsen og Poul Kristian Ravn Kristensen.

Jørgensen, William Peter,

ekspedient, f. 19.6.1891 i Hillerød, d. 15.11.1945 i København.

F.: Kreaturhandler Peter Jørgensen, f. 23.3.1853 i Nørre Herlev, d. 25.1.1920 i Hillerød, og hustru Laura Mathilde f. Knudsen, 16.3.1859 i København, d. 29.12.1945 smst.

Gift 8.4.1920 med Johanne Selbach, f. 12.8.1894 på Møn. (B.: P. 15.3.1921, D. 6.8.1923, D. 8.5.1927).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i København.

Familiens sønner var tilknyttet modstandsbevægelsen. William Jørgensen arresteredes tillige med den øvrige del af familien, bortset fra den ældste søn, og anklagedes for at have huset illegale personer. Han hensad i Shellhuset under bombardementet den 21.3.1945, ved hvilket han befriedes. Død 15.11.1945 som følge af eftervirkninger fra opholdet i Shellhuset.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 9.618
D.f.U., 32.095/45
CK., 6.527
UFF., 538.

Avisstof:

Nationaltidende, 11.5.1945.

Andet:

Begravet, Hillerød gamle Kirkegård, litra F., nr. 71.

Kelstrup, Jørgen,

prokurist, f. 25.1.1913 i Kolding, d. 27.11.1944 i Neuengamme.

F.: Manufakturhandler Holger Kristian Mikkelsen Kelstrup, f. 7.12.1878 i Horn-

strup og hustru Alma f. Dreyer, 24.2.1884 i Bramdrup.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Kolding.

Mellemskoleeksamen fra Kolding Gymnasium. Handelslære i Vejle. Ansat i konfektionsfirma i Hjørring. Aftjente sin værnepligt ved Livgarden i 1933 og fortsatte derefter sin uddannelse i England. Forskellige ansættelser i Herning og Randers. Indtrådte 1940 i faderens firma i Kolding. Prokurist 1942. Aktiv spejder og medlem af Sct. Georgs Gildet i Kolding. Tilknyttet en illegal bladgruppe i Kolding, der udgav „Budstikken for Kolding og Omegn“. Arresteret 5.4.1944 i Kolding og efter ophold i Hørsørd 11.9.1944 deporteret til Neuengamme, hvor han døde af en lungebetændelse.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 542.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 365

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 49

In Memoriam

Kolding under Besættelsen, s. 12.

Tidsskrifter:

Garderbladet, 1945, nr. 8

Roning, 1945, nr. 6

Sanct Georg, 1945, nr. 1

Gestapofangen, 1953, nr. 3.

Monumenter:

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Søndre Kirkegård, Kolding, litra H nr. 799.

Se biografier over Emmanuel Alveen, Svend Otto Brødsgaard, Karinus Johannes Feldsted, Alfred Kristensen og Poul Seidenfaden.

Kier, Gunner Bernhard Malling,

forvalter, f. 20.8.1917 i Gladsaxe, d. 15.4.1945 på Kildebakkegårds allé.

F.: Landmand Gunnar Malling Kier, f. 16.2.1883, d. 23.3.1961, og hustru Ebba f. Aubeck, 4.9.1892.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i København under afsnit 7.

Efter endt skolegang efteruddannelse på Landboskolen i Lyngby. Medlem af KU i Herlev. Tilknyttet gruppe 4 under afsnittets

1. bataljon, 1. kompagni. Sammen med sin gruppe havde Gunner Kier 15.4.1945 fået til opgave at gå i aktion imod en stikker. Herunder kom det til en ildkamp med personer, der opholdt sig i stikkerens lejlighed, og gruppen trak sig tilbage medførende en såret. Under ildkampen kom en betydelig styrke af Hipo-folk til stede og blokerede flugtvejene. Det lykkedes gruppen at skyde sig igennem med tabet af tre dræbte, deriblandt Gunner Kier. Ligene blev efter befrielsen fundet i Ryvangen og bisat på Gladsaxe Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 253.

Tidsskrifter:

Landboskolen i Lyngby, 1946, s. 48.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 1.6. (foto), 4.6., 14.6.1945

Information, 1.6.1945

Frederiksborg Amts Avis, 2.6.1945

Nationaltidende, 1.6., 4.6.1945

Politiken, 4.6.1945

Social-Demokraten, 4.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Gladsaxe Rådhus.

Andet:

Begravet, Gladsaxe Kirkegård, IV, nr. 34.

Se biografier over Børge Clausen og Mogens Seierø Nielsen.

Kiersgaard, Henry Suell,

befragter, f. 28.4.1914 i USA, d. 27.12.1944 i Neuengamme.

F.: Kaptajn Frants Suell Kiersgaard, f. 14.1.1881 i Tølløse, d. 9.10.1955 i København, og hustru Margrethe Bech f. Meinelcke, 22.3.1885 i Rødby.

Tilknyttet Holger Danske.

1936 indkaldt som rekrut ved 7. bataljon. Kornet 1937, sekondløjtnant 1938. Meget alsidig og ivrig sportsmand. Medlem af Danske Studenters Roklub. Havde en række mesterskaber bag sig. Sammen med andre roere tilknyttet en gruppe i Holger Danske. I oktober 1944 var der aftalt et møde mellem gruppens medlemmer i en lejlighed på Kastelsvej. Mødet var imidlertid blevet røbet af en stikker, og 4 personer blev arresteret i lejligheden, deriblandt Henry Kiersgaard. Andre gruppemedlemmer undgik med

nød og næppe arrestation. Et forsøg på at befri de arresterede i lejligheden iværksattes, men for sent. Henry Kiersgaard deporteredes til Neuengamme, hvor han døde af en lungebetændelse.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 543.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 75–76 (foto)

Den hvide Brigade, s. 87–88

Helvede har mange navne, s. 214

Håndbog for Hæren, 1943 og 1946, Hærens Faldne.

Tidsskrifter:

Danske Studenters Roklub, 1945, nr. 6

Friheden, 1945, nr. 11

Information, 20.2.1944, nr. 414

Garderbladet, 1946, nr. 1

Idrætsbladet, 11.5.1945

Rosport, 1945, nr. 3.

Monumenter:

Mindeplade, Vordingborg Kaserne

Mindeplade, Kornetskolen på Kronborg

Mindeplade i Ryvangen.

Kinch, Christian Bernhard,

bibliotekar, f. 14.10.1906 i Skousgaard, d. 27.11.1944 i Versen bei Meppen.

F.: Provst Georg Kinch og hustru Christiane f. Schousbo.

Gift 19.11.1938 med læge Karen Marie Hedegaard, f. 1.5.1909 i Brovst. (B.: D. 14.6.1939, P. 18.4.1943, D. 30.3.1945).

Tilknyttet sendegruppe i Århus.

Student fra Ålborg Katedralskole 1924. Bibliotekarelev. Eksamen fra Statens Biblioteksskole 1930. 1932 ansat i Oslo, 1933–34 i Flensborg, som leder af Flensborghus Bog-samling. Han, der var levende interesseret i danskhedens sag i Sydslesvig, stiftede her et første bekendtskab med nazismen. 1935–38 ved biblioteker i København og Gentofte. Juli 1938 ansat ved folkebibliotekerne i Århus. Tilknyttet sendegruppe i Århus, der lededes af baneingeniør Leo Sørensen. 30. august 1944 forsøgte det tyske politi at rulle gruppen op, men havde kun held til at arrestere Kinch og et andet gruppemedlem. Fra Århus overført til Frøslev i september. Sammen med andre modstandsfolk anvendtes han som „toggidsel“, som en foranstaltning

mod jernbanesabotagen. 20.10.1944 deporteret til Neuengamme og herfra sendt på ud-kommando til Versen bei Meppen, hvor han døde allerede i slutningen af november samme år.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.743

D.f.U., 30.502/44

UFF., 544

Frihedsmuseets arkiv, nr. 7/65.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 206

Århus under Besættelsen, s. 70, 329

Den danske Bibliotekarstand (1951), s. 78–79.

Ålborg Katedralskole, 1945–46, s. 19–21

Tidsskrifter:

Bibliotekaren, 1945

Bogens Verden, 1945, s. 119, 1946, s. 392

Pigtråd, 1950, nr. 12

Danskeren, 9.2.1945

Den jydsk Akademi, 1945, nr. 1

Information, 20.2.1945, nr. 414.

Avisstof:

Demokraten, 27.5., 31.5., 20.7., 29.8.1945

Flensborg Avis, 5.6.1945

Sydvestjylland, 15.5.1945

Århus Stiftstidende, 6.5.1945.

Monumenter:

Chr. B. Kirch og Erik Schøtler Niensens Mindefond til støtte for bibliotekarers videreud-dannelse.

Mindemur, Århus Vestre Kirkegård.

Mindeplade på Århus Universitet

Mindeplade, Århus Folkebibliotek.

Andet:

Begravet, Århus Vestre Kirkegård, i Fælles-grav.

Se biografi over Erik Schøtler Nielsen og Leo Sørensen.

Kirkegaard, Ejner,

redaktør, fhv. skolebestyrer, f. 15.8.1883 i Ringive, d. 4.12.1944 i Neuengamme.

F.: Skolebestyrer Johan August Kirkegaard, f. 13.1.1855, d. 10.10.1942, og hustru, for-fatterinden Marie Nicoline f. Gade, 19.2.1859, d. 1924.

Gift 4.1.1912 med Ingrid Jensen Lindberg, f. 25.11.1879. (B.: D. 3.10.1915, P. 6.9.1916, P. 9.3.1918).

Illegalt bladarbejde og organisator af mili-tærgrupper i Viby.

Efter lærereksamen 1905 fra Gjedved Se-

minarium knyttet til faderens realskole „Kirkegaards Realskole“ i Århus. Overtog 1920 skolen og var dens leder til 1935. Efter dette år beskæftiget ved skribentvirksomhed. Fra 1939 til 1944 redaktør af „Forstadsavisen“. Medlem af Socialdemokratiet. Ejner Kirkegaard, der var stærkt nationalt bevidst, kom tidligt ind i modstandsbevægelsen, hvor han virkede som leder af indsamlinger til „Frit Danmark“ og „Budstikken“. Dannede i vinteren 1943–44 i Viby de første militærgrupper. Ved massearrestationer den 26.6.1944 blev størstedelen af bladorganisationen trævlet op, og herunder arresteredes også Ejner Kirkegaard. Efter forhør i fængslet i Vestre Allé i Århus ført til Horserød og derfra den 13.8.1944 til Frøslevlejren. Herfra deporteret den 20.10.1944 til Neuengamme, hvor han døde af en mavelidelse.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 14.655.

D.f.U., 30.089/44

UFF., 545

Frihedsmuseets arkiver, nr. 7/65: Frøslevberetninger.

Litteratur:

Erindringer og Indtryk fra Frøslev, s. 6

Helvede har mange navne, s. 210

Aarhus under Besættelsen, s. 249, 329

Viby Sogns Historie s. 252–254.

Tidsskrifter:

Information, 28.5.1944, nr. 286, 20.2.1945, nr. 414

Morgenbladet, 1.1.1945.

Avisstof:

Social-Demokraten, 11.6.1945

Demokraten, 25.5.1945

Aarhus Stiftstidende, 6.5.1945

Jydske Tidende, 26.5.1945

Sydvestjylland, 15.5.1945

Forstadsavisen, 15.1., 15.6., 15.11., 14.12. 1945.

Monumenter:

Mindemur, Århus Vestre Kirkegård

Mindeplade, AGF's Klubhus, Viby

Mindesten, Viby Park

Mindeplade i Ryvangen.

Kisling-Møller, Povl,

grosserer, f. 19.6.1907 i København, d. 8.2. 1945 i Dessauer Ufer.

F.: Kordegn Carl Christian Kisling-Møller,

f. 22.4.1878 i Nakskov, d. 19.9.1939, og hustru Ane f. Mortensen, 31.3.1872 i Synderup, d. 19.9.1953.

Gift med sygeplejerske Bente Franziska Nielsen, f. 12.2.1922.

Tilknyttet militærgrupperne i København.

Skolegang på Schneekloths Skole i København. Medlem af partiet Dansk Samling. Frivillig i den finsk-russiske vinterkrig. Tidligere finlandsfrivillige dannede umiddelbart efter besættelsen en organisation, Nationalt Værn, der havde til formål at oprette grupper overalt i landet, der i en given situation kunne optræde som en slags hjemmeværn til støtte for det danske militær. Bestræbelserne kronedes ikke med stort held, men i 1942 havde organisationen organiseret i alt 500 mand i grupper overalt i landet. Organisationen arbejdede legalt og blev slået i stykker den 29.8.1943. Man søgte at reorganisere arbejdet på illegal grund, og en række medlemmer af Nationalt Værn kom til at indtage ledende poster i det organiserede modstandsarbejde, deriblandt Povl Kisling-Møller, der gik under dæknavnet „Nay“. Deltog som medlem af Dansk Samling i partiets illegale arbejde. Han var tilknyttet en militærgruppe under P. 3. og blev ved en ren tilfældighed sammen med flere andre medlemmer af P. 3. arresteret den 25.11.1944 i professor Mogens Fogs lejlighed. Han indsattes i Vestre Fængsel og deporteredes herfra den 13.1. 1945 til Neuengamme, hvor han i begyndelsen af februar blev angrebet af angina under udkommando til Dessauer Ufer, som i forbindelse med blodforgiftning førte til hans død.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 179/A91/1639

UFF., 546.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 229.

Avisstof:

Information, 26.7.1945

Social-Demokraten, 28.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Schneekloths Skole, København

Mindeplade i Ryvangen.

Kiær, Jan Damgaard,

korrespondent, norsk statsborger, f. 21.2.1919 i Oslo, d. 4.8.1945 i København.

F.: Kontorchef Georg Kiær, f. 8.5.1891 i Norge, d. 21.1.1949 i København, og hustru Kaja Valgerda Hansen f. Damgaard, 12.12.1893 på Frederiksberg.

Gift (1) 1939 med Elisabeth Freiburg, (2) 21.7.1944 med Charlotte Foucharde Christoffersen, f. 31.3.1921 i København. (B.: 6.1.1940, P. 14.8.1944).

Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit 3.

Født i Norge. Kom 1926 til Danmark. Skolegang på Vognmandsmarkens Skole og Gentofte Statsskole. Aftjente sin værnepligt i Danmark ved 7. bataljon 1938. Uddannet inden for shipping i rederiet „C. K. Hansen“. Efter aftjent værnepligt efteruddannelse i Hamburg. August 1939 ansat i forsikringsselskabet „Skåne“.

Medvirkede under besættelsen ved illegale transportere af personer og post til Sverige og trykning og forsendelse af de illegale blade „De frie Danske“ og „Niels Jydes Breve“. Tilknyttet sabotagegruppe. Tilknyttet Holger Danske under kompagni P. 3, hvor han fungerede som ordonnans for kompagnichefen. Arresteret 22.7.1944. Ophold i Horserød og Frøslev. Deporteret til Neuengamme, hvorfra han kom på udkommando til Porta Westfalica. Hjemført med Røde Kors og indlagt på Øresundshospitalet i København, hvor han døde af en tuberkulose, han havde pådraget sig i Tyskland.

KILDER:

Arkivstof:

CK., 22.690

ER., 360

D.f.U., 30.107/44

UFF., 548.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 171

In Memoriam, s. 16 (foto).

Tidsskrifter:

Gentofte Statsskole, 1945–46.

Monumenter:

Mindeplade, Vognmandsmarkens Skole

Mindeplade, Gentofte Statsskole.

Andet:

Begravet, Gentofte Kirkegård, afd. F, nr. 5.035.

Kjær, Niels Nielsen,

radioforhandler, f. 2.4.1903 i Gassum sogn, d. 29.6.1944 i Ryvangen.

F.: Landmand Jens Christian Nielsen Kjær, f. 16.3.1860 i Dyrby, d. 30.8.1938 i Hvidsten, og hustru Johanne Petrea Christensen, f. 11.10.1863 i Thylstrup, d. 12.8.1935 i Hvidsten.

Medlem af Hvidstengruppen.

Radiomekaniker med selvstændig virksomhed i Hvidsten. Da kroejer Marius Fiil i marts 1943 organiserede en modtagegruppe i Hvidsten, blev Kjær medlem af denne. Han deltog i gruppens arbejde med modtagelse af faldskærmsfolk, våben og sprængstof på nedkastningspladsen, Allestrupgaardens plantage. I efteråret 1943 (sandsynligvis i oktober måned), da gruppen var ude på modtagelse, skete et alvorligt uheld. Ved en fejltagelse sendte man lys til en tysk maskine, som man antog for engelsk. Hvidstengruppen måtte efter denne episode stoppe modtagearbejdet. Foruden modtagearbejdet deltog Hvidstengruppen også i flygtningearbejdet. I december 1943 blev der arresteret tre faldskærmsfolk i Århus. Denne arrestation fik konsekvens for de modstandsgrupper, de havde været i kontakt med. Dette gjaldt også Hvidstengruppen. På trods af de mange arrestationer, som satte ind over Jylland, valgte gruppen at forblive på sin post og man forberedte sig på at genoptage modtagearbejdet. Den 10.3.1944 skulle der have været nedkastning igen, men radiomeldingen fra England udeblev. Allerede dagen efter ankom Gestapo fra Århus og arresterede en del af gruppen. Kjær var ikke blandt de arresterede, og sammen med de tiloversblevne af gruppen besluttede han at blive, men fjernede kompromitterende materiale. Den 17.3.1944 blev resten af gruppen, deriblandt Niels Nielsen Kjær arresteret. Det lykkedes kun to medlemmer af gruppen at flygte. Den 26.6.1944 blev Kjær sammen med syv af gruppens medlemmer dømt til døden i København ved tysk krigsret. Dette skete samtidig med den begyndende uro i København, som i løbet af få dage skulle kulminere i folkestrejken.

Den 29.6.1944 blev Kjær sammen med de øvrige dødsdømte skudt i Ryvangen.

Efter befrielsen blev deres lig fundet og

ført til Hvidsten og begravet i en mindelund dér den 16.6.1945.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 550.

Litteratur:

Den fortsatte Frihedskamp, s. 159

De fem lange Aar, II, s. 772

Hvidstengruppen (foto)

Ingen tænder et Lys, s. 164–165

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 232–234

4. Maj Kollegiets Mindebog i København.

Tidsskrifter:

Danmarksposten, 1945, nr. 7–9

Billedbladet, 1945, nr. 22

Information, 1.3.1945, nr. 422

Pigtråd, 1956, nr. 7–8.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 3.6., 17.7.1945

Fyens Stiftstidende, 5.5.1945

Jydske Tidende, 15.6.1945

Jyllands-Posten, 8.6., 15.7.1945

Politiken, 7.5., 29.6., 30.6., 4.7.1945

Randers Amtstidende, 19.5.(foto), 17.7.1945

Randers Dagblad, 7.5., 11.5., 16.5., 19.5. (foto),

14.6., 17.7.1945

Social-Demokraten, 11.7.1945

Sydvestjylland, 15.5.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945

Aalborg Stiftstidende, 12.8.1945.

Andet:

Se biografier over øvrige gruppemedlemmer: Henning Andersen, Marius og Niels Fiil, Johan Kjær Hansen, Albert Carlo Iversen, Søren Peter Kristensen og Peter Bergenhammer Sørensen.

Kjær, Svend Jacob Stockholm,

kommis, f. 7.5.1919 i Ribe, d. 5.9.1945 på Ribe Sygehus.

F.: Grosserer Anton Raskesen Kjær, f. 1891, og hustru Sofie Frederikke Vilhelmine, f. 1890, d. 1964.

Medlem af CB-gruppe i Ribe.

Realeksamen 1935 fra Ribe Katedralskole. Udlært i manufakturbranchen hos firmaet „Jens Andersen“, Ribe. 1937 eksamen fra Ribe Handelsskole. Sidst ansat i firmaet „I. H. Queedens“.

Svend Jacob Stockholm Kjær var medlem af CB-gruppen i Ribe. Den 2.6.1944 blev Svend Jacob Stockholm Kjær arresteret af tyskerne. Han førtes først til Esbjerg arrest,

hvorfra han overførtes til Vestre Fængsel. Efter ophold i Horserød og Frøslev deporteret til Neuengamme, hvorfra han kom på udkommando til Porta Westfalica. I april 1945 førtes han af Bernadotte-ekspeditionen med sygetransport til Sverige. Efter befrielsen overført til amtssygehuset i Ribe, hvor han afgik ved døden den 5.9.1945.

KILDER:

Arkivstof:

D.f.U., 30.606/45

UFF., 551.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 171 (dødsdato her angivet som 3.9.1945)

In Memoriam.

Tidsskrifter:

Jagt og Fiskeri, 1945, nr. 19.

Monumenter:

Mindesten, Skt. Kathrine Plads, Ribe

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Gl. Kirkegård, Ribe, nr. 16, 18. række, DØ.

Klindt, Erik,

stud. arch., f. 20.9.1919 i Grenå, d. 4.4.1945 i Bergen Belsen.

F.: Overlæge Jes Axel Klindt, f. 3.4.1880 og hustru Anna Elisabeth f. Mølmark-Hansen, 10.10.1886, d. 28.4.1956.

Tilknyttet illegalt bladarbejde og militærgruppe i København.

Optaget på Sorø Akademis Skole i 1933. Dimitteret 1939 som matematisk student og samme år optaget på Kunstakademiets skole for arkitekter. I sin studietid deltog han i Nationalmuseets opmålinger af gamle gårde på Læsø og af herregårde i Jylland. Hans store interesse var kunst, historie og musik.

Tilknyttedes det illegale blad Folk og Frihed, der udkom fra november 1943 til december 1945. Ved siden af bladarbejdet knyttedes Erik Klindt til en militærgruppe inden for Akademisk Skyttekorps som gruppefører i „Christiansborgvagten“. I december 1944 arresteredes Erik Klindt. Han indsat i Vestre Fængsel og deporteredes herfra i februar 1945 til Neuengamme og førtes derfra videre til Bergen Belsen, hvor han døde, formentlig af plettyfus.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 3.139

D.f.U., 31.760/45

CK., 54.187

UFF., 553.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 274

Den illegale presse, s. 554

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940-45, s. 77.

Tidsskrifter:

Sornerbladet, 1945, nr. 10 (foto), 1946, nr. 12

Sorø Akademis Skole, 1946

A. 5, 1945, s. 44.

Monumenter:

Mindesten i Grenå Lystanlæg

Mindeplade på Sorø Akademi

Mindeplade, Høje Sandbjerg

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografi over Erik Crone.

Klitbo, Knud,*kontorassistent, f. 27.1.1915 i Nørre Tranders, d. 25.8.1944 i Shellhuset i København.**F.: Maskinmester Christian Klitbo, f. 1888 i Løkken, d. 1952 i Ålborg, og hustru Marren Elisabeth, f. 19.11.1886 i Ugilt.*

Tilknyttet Frit Danmarks handels- og kontoristgruppe i København.

Skolegang i Rørdaal ved Ålborg, senere på Klostermarksskolen, hvorfra han i 1931 tog realeksamen. Lærling i jernfirmaet „Lange og Unmack“ i Ålborg. Handelseksamen fra Færgemanns Skole. Knud Klitbo var ivrig sejlsportsmand og aftjente sin værnepligt inden for søværnet. Efter endt soldatertid rejste han til England for at videreuddanne sig og arbejdede her i firmaet „John Williams & Son“, Cardiff. I 1937 ansat i A/S Jernkontoret først i Århus og kort efter i København. Knud Klitbo blev i København tilknyttet Frit Danmarks handels- og kontoristgruppe. (Frit Danmark blev mangfoldiggjort decentraliseret blandt andet af en række grupper af ensartet faglig sammensætning). Knud Klitbo var med til både at fremstille og fordele illegale blade og bøger. Da arbejdet en tid var stærkt truet af Gestapo, flyttede han til Frederikshavn, hvor han sammen med sin bror fik indrettet

et trykkeri i et havehus, og her opretholdt virksomheden, indtil man igen kunne fortsætte i København. (Frit Danmarks Frederikshavnsudgave udkom 2 gange månedligt fra marts 1943 til foråret 1944). Den 25.8.1944 skulle han om aftenen deltage i et illegalt møde i en valbyvilla. Gestapo havde imidlertid ved hjælp af en stikker fået viden om mødet og besatte villaen, således at de kunne arrestere mødedeltagerne, efterhånden som de indfandt sig. Knud Klitbo overmandedes sammen med de øvrige og blev straks ført til Shellhuset. Det formodes, at han her begik selvmord ved at springe ud af et vindue fra 4. sal for at undgå at afgive oplysninger under forhør. (Tysk dødsattest er udfærdiget kl. 2 om natten, få timer efter anholdelsen).

KILDER:*Arkivstof:*

UFF., 554.

Litteratur:

46 Navne, s. 49-50 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482.

Avisstof:

Information, 29.8.1945

Nationaltidende, 8.7.1945

Aalborg Amts Tidende, 17.5.1945

Aalborg Stiftstidende, 17.5., 7.7., 21.7., 26.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Rådhuset i Nørre Tranders.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Knudsen, Anker Herman,*forretningsbestyrer, f. 28.10.1914 i Hvidbjerg, Thisted amt, d. 8.1.1945 i København.**F.: Arbejdsmand John Jensen Knudsen og hustru Camilla Johanne Christine f. Jensen.**Gift 9.11.1935 med Gurli Erna Else Frandsen, f. 21.5.1913 i København. (B.: D. 4.3.1935, P. 29.8.1938).*

Tilknyttet modstandsbevægelsen i København under afsnit 8.

Anker Knudsen var bestyrer af firmaet „Denka Radio“ på Toftegårds Allé. Anker Knudsen deltog fra 1943 i illegalt arbejde i en militærgruppe under afsnit 8 V, 2. kompagni, og benyttede herunder blandt andet forretningen som våbendepot. Den tyske

terrorgruppe „Peter Gruppen“ havde fået oplysning om, at Anker Knudsen var tilknyttet modstandsbevægelsen. Da der kort forinden var blevet dræbt en tysk stikker, gav gruppens chef ordre til, at Anker Knudsen skulle likvideres som hævnakt. Medlemmer af gruppen trængte om eftermiddagen den 8.1.1945 ind i forretningen og nedskød Anker Knudsen, der var dræbt på stedet. Den følgende dag blev forretningen sprængt i luften af tyskerne.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 429

D.f.U., 31.164/45

CK., 7.749

UFF., 555.

Tidsskrifter:

Information, 10.1.1945, nr. 379

Danskeren, 19.1.1945, nr. 6.

Avisstof:

Social-Demokraten, 12.5.1945

Valbybladet, 12.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Toftegårds Allé 8.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, 18–8–28.

Knudsen, Anton Laurits Emil,

installatør, f. 9.11.1894 i Århus, d. 12.3.1945 i Vestre Fængsel.

F.: Forgylder Carl Knudsen, f. 12.3.1854 og hustru Dorthe Marie f. Jensen, 21.1.1861. Gift 5.6.1943 med Grethe Bergenhammer Møller, f. 29.2.1912. (B.: D. 9.4.1944, D. 16.6.1929).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Dianalund.

Skolegang i Århus. Efter installatørreksamen ansat i forskellige jyske firmaer, derefter i Kalundborg. Drev fra 1921 en ret betydelig installationsforretning i Dianalund. Medlem af Det konservative Folkeparti, formand for Ruds Vedby konservative Vælgerforening. Involveredes i illegalt arbejde i forbindelse med jødeforfølgelserne og oprettede i august 1944 en militær deling i Dianalund, hvis udrustning opbevarede hos ham. Natten mellem 15. og 16.2.1945 blev han anholdt af tysk politi og indsat i Vestre Fængsel. Her blev han syg, men nægtedes lægehjælp. Da der stødte en lungebetændelse til, døde han af en hjertelammelse.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.494

D.f.U., 30.648/45

UFF., 556.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, I, s. 421

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482.

Tidsskrifter:

Elektra, 1945, nr. 3

Danskeren, 23.3.1945, nr. 15

Information, 16.3.1945, nr. 435.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945

Information, 29.8.1945

Kalundborg Folkeblad, 8.5.1945

Ringsted Folketidende, 7.5., 19.7., 25.7.1945

Sorø Amtstidende, 7.5., 25.7.1945.

Monumenter:

Mindesten i Dianalund på Stationsvej

Mindesten, Ringsted ved vejen til Niløse.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografi over Bengt Rønhoft.

Knudsen, Emil Lindskov,

arbejdsmand, f. 2.2.1919 i Esbjerg, d. 3.5.1945 smst.

F.: Slagteriarbejder Lars Knudsen, f. 2.3.1881 i Vemb, d. 1966, og hustru Sørine Kristine f. Poulsen, 7.2.1884 i Tørring, d. 1958.

Tilknyttet militærgrupperne i Esbjerg, 1. kompagni, 3. deling, 5. gruppe.

Skolegang på Rørkjær Skole i Esbjerg. Ansat på Esbjerg Eksportflødefabrik. Emil Lindskov Knudsen blev den 3.5.1945 under en våbentransport for modstandsbevægelsen på hjørnet af Gormsgade og Stormgade i Esbjerg tilråbt af det tyske feltgendarmeri. Da han ikke standsede, blev han skudt ned af tyskerne.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 558.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, I, s. 61.

Avisstof:

Sydvestjylland, 8.5.1945

Vestjyden, 8.5., 10.5., 11.5.1945

Vestkysten, 10.5., 11.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Rørkjær Skole, Esbjerg

Mindeplade, Stormgade/Gormsgade, Esbjerg
Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Kirkegården ved Gormsgade, Esbjerg, afd. M, rk. nr. 13–14.

Knudsen, Finn Boye,

apotekerdiscipel, f. 14.3.1924 i København, d. 8.3.1945 i Hellerup.

F.: Apoteker Frederik Knudsen, d. februar 1945 og hustru Laurine, f. 17.7.1886, d. 10.8.1962.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Gentoftø.

Finn Boye Knudsen var opvokset i Baling, tog præliminæreksamen fra Roslev Realskole og studentereksamen fra Vestjydsk Gymnasium 1942. Discipel på Svaneapoteket i Holstebro. Farmaceutisk Højskole i København. Omkring januar 1945 tilknyttet modstandsarbejdet i Gentoftø. Finn Boye Knudsen gjorde under en biograftur bekendtskab med en ung dame, der som han selv var fra Viborgeggen. Hun var ansat på Politigården og fungerede som stikker for Schiøler-gruppen. Da hun havde fået det indtryk, at Finn Boye Knudsen var illegal, aftaltes et stævnemøde på Vibenshus Runddel. Da de kom spadserende, ankom medlemmer af Schiøler-gruppen i bil og arresterede Finn Boye Knudsen. Han førtes til Glostrup og blev efter forhør myrdet senere på dagen på Kathrinevej i Hellerup.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.595

UFF., 559.

Litteratur:

Gruppen Gorm, s. 180–182.

Tidsskrifter:

Vestjydsk Gymnasium, 1946–47

Vestjydsk Gymnasiums Elevsamfund, 1946 (foto)

Roslev Realskoles Elevforening, 1945 (foto).

Avisstof:

Skive Folkeblad, 16.5.1945 (foto)

Aalborg Stiftstidende, 15.6.1945

Holstebro Dagblad, 19.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Danmarks Farmaceutiske Højskole

Mindeplade, Vestjydsk Gymnasium, Tarm.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, afd. K, rk. 8, nr. 35.

Knudsen, Lars Peter Engelbert,

cykelhandler, f. 20.6.1894 i Stenderup sogn, d. 31.1.1945 i plantagen Margrethelund i Vamdrup.

F.: Mejeribestyrelse Christian Georg Carl Knudsen og hustru Henriette Nicoline Dorthea f. Hansen.

Gift 23.9.1921 med Marie Elene Fredensborg, f. 4.3.1894 i Gøtterup ved Toftlund.

Illegalt bladarbejde.

Lars Peter Engelbert Knudsen var uddannet grovsmed og efter arbejde på en cykelfabrik i Nr. Aaby, nedsatte han sig som cykelhandler. Fra begyndelsen af 1944 havde Lars Peter Knudsen taget del i modstandsarbejdet i Vamdrup ved uddeling af illegale blade og indsamling af penge til modstandsbevægelsen. Da han den 31.1.1945 fik underretning om, at Gestapo var på vej til hans hjem i Vamdrup for at arrester ham, forsøgte han at flygte ind i en plantage. Her døde han af et hjerteslag som følge af overanstrengelse ved flugten.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.623

D.f.U., 31.593/45

UFF., 560.

Litteratur:

Kolding under Besættelsen („Besættelsestidens ofre“).

Tidsskrifter:

Styret, 1945, nr. 6, s. 39.

Andet:

Begravet, Vamdrup Kirkegård, afd. C, nr. 671.

Koch, Jens Torben,

grosserer, f. 2.11.1918 i København, d. 20.4.1944 i Øresund.

F.: Fabrikant Julius Koch, f. 25.2.1867 i Trige, d. 30.8.1949, og hustru Ellen Cathrine, f. 23.3.1878 i København.

Tilknyttet modstandsgruppe i København.

Skolegang på Sankt Jørgens Gymnasium.

Teoretisk og praktisk handelsuddannelse. 1943 leder af et nystartet grossist- og agentfirma.

I vinteren 1942–43 medstifter af en gruppe, der fremskaffede og opbevarede våben og sprængstof, hjalp sabotører og fremmede flyvere til Sverige og virkede aktivt i sabotagen. Deltog i aktioner mod Heibers Servicestation ved Lyngbyvej, Wilfred Petersens kontor i Gothersgade og et forvovent strejftog gennem fæstningsterrænet ved Blokhuis, der førte til, at den engelske efterretningstjeneste fik nøjagtige tegninger over Vestkyst-befæstningen i hænde. I december 1943 forrådte en stikker gruppen til Gestapo, og Jens Torben Koch måtte for en tid tage til Sverige. Da han 6.1.1944 ønskede at vende tilbage for at fortsætte modstandsarbejdet sammen med seks andre, blev transporten opdaget af en tysk patruljebåd tæt under land. Alle måtte springe udenbords. Tre bjærgede sig i land. Kulden og strømmen tog de fire andre, deriblandt Jens Torben Koch.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 163/A91/1610.

UFF., 560A

Litteratur:

Sct. Jørgens Gymnasium, 1946, s. 8.

Monumenter:

Mindeplade på Sct. Jørgens Gymnasium

Mindeplade, Købmandsskolen i København.

Andet:

Begravet, Solbjerg Kirkegård, 4–1132.

(Det har ikke været muligt for red. at identificere de øvrige omkomne).

Koch, Peder Martinus Johansen,

automobilforhandler, f. 2.4.1888 i Vester Hassing, d. 16.11.1944 i Neuengamme.

F.: Johan Frederik Johansen Koch og hustru Ane Kirstine f. Jacobsen.

Gift med syerske Ane Katrine Kristensen, f. 1890 i Herning, d. 1959 i Silkeborg. (B.: D. 4.9.1910, P. 20.3.1913, D. 18.9.1914, P. 19.10.1915, P. 19.10.1915, P. 2.5.1918).

Peder Martinus Johansen Koch var kendt som en meget energisk modstander af tyskerne. I forbindelse med planlægningen af aktionerne mod Åbenrå Motorfabrik og Hamag den 5. og 6.2.1944 (se Peer Borup) blev

der derfor rettet henvendelse til Peder Koch, eftersom hans hus var placeret i en passende afstand fra Åbenrå. Peder Koch indvilligede i at lade sit hus tjene som hovedkvarter for sabotørerne. Aktionen, der gennemførtes på trods af sabotageforbudet, var et samarbejde mellem lokale Åbenrå-sabotører, sabotører fra Varde og folk fra Holger Danskes gruppe nr. 2. De udenbys sabotører samledes lørdag den 5.2.1944 hos Peder Koch, og efter planlægning af sabotagen her forsøgte den udført om natten. Aktionen mod fabrikken Hamag blev en succes, men ved Åbenrå Motorfabrik fungerede de udlagte sprængladninger ikke. Sabotørerne havde måttet skyde sig gennem døren, og sabotagevagten havde derfor nået at tilkalde det danske politi, der blev holdt op efterhånden som det indfandt sig. Tilbagetrækningen kom ikke helt til at finde sted som planlagt. De fleste vendte tilbage til Peder Koch i Styrtom, medens 7 blev ført til Rise. Herfra vendte de søndag formiddag tilbage til Peder Koch, hvor sabotørerne besluttede at blive og gennemføre aktionen den næste aften. I løbet af søndagen var tyskerne imidlertid kommet på sporet af dem, og de omringede Peder Kochs hus. Sabotørerne skjulte sig i et udhus, men blev opdaget. Efter en voldsom ildkamp, hvorunder Holger Danske-sabotøren, Peer Borup, blev nedskudt, lykkedes det sabotørerne at flygte. Som følge af aktionen fulgte imidlertid kort efter en lang række arrestationer; herunder blev også Peder Koch og hans husbestyrerinde arresteret. Senere deporteredes Peder Koch til koncentrationslejren Neuengamme, hvor han på en udkommando i Husum-lejren afgik ved døden den 16.11.1944.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.130

D.f.U., 30.380/44

UFF., 561.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 173 (dødsdato her angivet som 15.11.1944)

Aage Trommer: Modstandsbevægelsen i Åbenrå og Omegn, s. 155, særtryk af Sønderjyske Årbøger 1965

Danmarks Frihedskamp, s. 226.

Tidsskrifter:

Danmarksposten, 1945, nr. 4–6, s. 57.

Avisstof:

Flensborg Avis, 18.7.1945
Social-Demokraten, 8.7.1945
Sønderjyden, 23.5.1945
Land og Folk, 7.7.1945
Nationaltidende, 9.7.1945
Hejmdal, 13.7., 17.7.1945
Jydske Tidende, 23.5., 24.8.1945.

Monumenter:

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Åbenrå Kirkegård, nr. 1.884a, Ny del.

Se biografi over Peer Borup.

Kofoed, Jens Jørgen Jacob,

stud. polyt., f. 13.4.1922 i Lyngby, d. 20.4.1945 i København.

F.: Overingeniør, dr. tech. Hans Georg Kofoed, f. 4.5.1891, d. 29.2.1954, og hustru Frida f. Møller, 18.3.1891.

Tilknyttet Holger Danske.

Student fra Lyngby Statsskole. Læste til kemi-ingeniør ved Polyteknisk Læreanstalt i København.

I december 1944 optaget i Holger Danske under dæknavnet „Jacob“ i Holger Danskes femte gruppe. Allerede i marts 1945 blev han næstkommanderende i delingen efter i nogen tid at have fungeret som gruppefører for sin gamle gruppe. I sit modstandsarbejde viste han betydelige organisatoriske evner. Under en gaderazzia den 20.4.1945 dræbt ved BP-tanken på Vester Farimagsgade nær Shellhuset efter en ildkamp med tyske politisoldater.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 562.

Litteratur:

De illegale, s.212 ff. (omtale af hans illegale arbejde og død).

Jørgen Kofoed, (København 1946) (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482.

Tidsskrifter:

Polyteknikeren, 1945, nr. 5

Statsskolen i Lyngby, 1945–46.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 23.6.1945

Morgenbladet, 28.6.1945

Nationaltidende, 28.7.1945

Information, 29.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Lyngby Statsskole

Mindeplade, Danmarks Tekniske Højskole.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Kolding, Karl Gustav,

trafikekspedient, f. 21.1.1917 i Roslev, d. 19.4.1945 i Ryvangen.

F.: Repræsentant Johannes Pedersen Kolding, f. 15.6.1890 i Tøndering, d. 20.2.1964 i Aarhus, og hustru Kirstine, f. 27.6.1893 i Selde pr. Roslev.

Gift 28.2.1943 med Rose Davidsen, f. 8.11.1917 i Fredericia. (B.: P. 30.3.1944).

Deltog i illegalt bladarbejde, medlem af jernbanesabotagegruppen i Taulov.

Karl Gustav Kolding var udlært i herrekviperingsbranchen. Han aftjente sin værnepligt ved 12. bataljon og lå inde som korporal den 9.4.1940. Efter hjemsendelse i 1940 stationsbetjentaspirant i Hovedgård og Over Jerstal. Senere forfremmet til stations-ekspedient i Hjordkær og Taulov.

Karl Gustav Kolding deltog sammen med sine to kolleger, Eluf Preben Månsson og Henry Jacobsen (se disse), i illegalt bladarbejde for én af de DKP-grupper som udgav „Budstikken“ i Sønderjylland. De var tillige medlemmer af en jernbanesabotagegruppe i Taulov, som arbejdede sammen med en tilsvarende gruppe i Fredericia. I begyndelsen af marts 1945 blev Fredericia-gruppen revet op, og den 6.3.1945 arresteredes Kolding og hans to kolleger af Gestapo. De blev først ført til Domhuset i Kolding og siden, den 12.4., overført til Vestre Fængsel i København. Her blev de den 18.4. stillet for en krigsret og dømt til døden. Om morgenen den 19.4.1945 blev de sammen med ni mand fra Fredericia-gruppen henrettet i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.590

D.f.U., 30.722/45

UFF., 563.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 209–213

De fem lange Aar, II, s. 950

Besættelsestidens illegale blade og bøger, s. 47

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477

Danmarks Frihedskamp, I, s. 218.

Tidsskrifter:

Billedbladet, 19.6.1945 (foto)
F.V.-bladet, 1961, nr. 8
Friheden, 1945, nr. 17
Jernbanetidende, 1945, nr. 10, 11, 15., 1946,
nr. 1
Vingehjulet, 1945, nr. 15
Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20
Information, 24.4.1945, nr. 464.
Avisstof:
Børsen, 5.5.1945
Fredericia Dagblad, 5.5., 19.6., 9.7.1945
Jyllands-Posten, 5.7.1945
Social-Demokraten, 20.8.1945.

Monumenter:

Mindesten i DSB's Mindelund, Fredericia
Mindesten på kasernen i Fredericia
Mindesten i lund ved Taulov Hotel
Portræt på Fredericia Rådhus
Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Assistenskirkegården, Fredericia, li-
tra D, 9, 110–111.
Se biografier over Henry Jacobsen og Eluf Pre-
ben Månsson.

Korkendrup, Gunnar Egil,

skibstømrer, f. 16.5.1914 i Dalum ved Oden-
se, d. 6.5.1945 på Svendborg Amts Sygehus.
F.: Støberiarbejder Jens Jørgensen, d. juni
1945, og hustru Johanne Jacobine Hansine
Oline f. Hansen.
Gift 30.11.1940 med Edith Thistrup, f. 11.
9. 1913. (B.: P. 22.2.1944, P. 8.3.1945).

Gruppefører i Svendborg.

Skolegang på Vestre Skole i Odense. For-
lod skolen som 14-årig og kom i lære på
Odense Stålskibsværft som skibstømrer. Efter
æretiden ansat på forskellige værfter, sidst
på Svendborg Træskibsværft.

Under våbeninstruktion den 25.4.1945
åredes Gunnar Korkendrup af et vådeskud,
der medførte hans død den 6.5.1945.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 15.624
D.f.U., 30.460/45
JFF., 564.
Avisstof:
Fyns Tidende, 10.5.1945.
Monumenter:
Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård, Odense, litra
U. G., 261–264.

Kristensen, Alfred,

tømrer, f. 24.4.1900 i Kolding, d. 31.1.1945
i Neuengamme.

F.: Johanne Vilhelmine Kristensen, f. 30.6.
1867 i Prøjsen, d. 20.2.1953 i Kolding.

Leder af illegal bladgruppe i Kolding.

Alfred Kristensen var lokal leder af Det
kommunistiske Parti i Kolding. Efter tvangs-
opløsningen af partiet fortsatte dette arbej-
det under illegale former. I oktober 1942
startede partiet et illegalt blad i Kolding un-
der navnet „Folket“. Bladgruppen gav sig
ligeledes af med sabotage. På grund af tekni-
ske vanskeligheder gik bladet imidlertid ind,
men allerede i juni 1943 lykkedes det at ud-
give et nyt og større blad „Budstikken for
Kolding og Omegn“. (Det udkom månedligt
til januar 1944). Gruppen fremstillede tilli-
ge løbesedler under folkestrejkerne i Oden-
se og Esbjerg og dupliserede Land og Folk
efter tilsendt manuskript. Den 3.12.1943 for-
anstaltedes en rutinerazzia i Kolding, hvor-
under en lang række koldingensere blev arre-
steret, deriblandt Alfred Kristensen. Han
førtes først til Gestapos hovedkvarter i Kol-
ding, „Staldgården“, og derfra til Kolding
arrest. Blev senere deporteret til Tyskland,
hvor han døde 31.1.1944 i Neuengamme.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 15.179, 14.145 – (Karinus Felsted)
UFF., 565.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 383
Besættelsestidens illegale blade og bøger, s. 49
Kolding under Besættelsen, s. 12.

Monumenter:

Mindesten på Kolding Søndre Kirkegård
Mindesmærke, Skamlingsbanken
Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København
Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografier over Emmanuel H. K. Alveen,
Svend Otto Brødsgaard, Karinus Johannes
Felsted, Jørgen Kelstrup og Poul Seidenfaden.

Kristensen, Harald Peder,

chauffør, f. 10.10.1895 i Slagelse, d. 19.6.1944 i København.

Gift 22.8.1931 med Erika Nilson, f. 1.6.1908.

Tilknyttet gruppen „1944“.

Harald Kristensen var først landvæsens-elev på Gjorslev og derefter erhvervschauffør i København.

Tilknyttet gruppen „1944“ (se Ib Mogens Bech Christensen) fra foråret 1944. Han deltog i en lang række af gruppens aktioner, således i dens erobring af betydelige mængder af benzin fra forskellige tyske lagre til brug for Sverigestransporterne og i ødelæggelsen af UFA, hvor over 200 spillefilm blev tilintetgjort. Han deltog d. 19.6.1944 kl. ca. 20.30 i gruppens angreb på Frimurerlogen på Blegdamsvej, der var hovedkvarter for Schalburg-korpset. Aktionen, der gennemførtes med 17 mand, foregik i samarbejde med Holger Danske. I angrebet deltog to små personvogne og en stor kullastvogn bestykt med rekylgeværer. Medens personvognene blokerede trafikken og uskadeliggjorde vagterne, åbnede gruppen i lastvognen indgangsdørene med rekylgeværssalver. Det var hensigten at sprænge bygningen, når vagterne var nedkæmpet, men de indledende kampe havde taget for lang tid, og der blev givet signal til tilbagetrækning. Under ildkampen var lastvognen blevet bestrøget med maskinpistolild fra 1. sal. Herunder blev Harald Kristensen, der hørte til de 9 mand på denne, dræbt på stedet.

Aktionen kostede yderligere gruppen 2 sårede, medens tabene blandt vagtmandskabet i logen var betydelige, idet vagtlokalet var blevet belagt med håndbomber.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 161

D.f.U., 30.080/44

CK., 8.900

UFF., 567.

Tidsskrifter:

Dansk Idræt, 1945, nr. 10.

Monumenter:

Mindeplade på Frimurerlogen.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, litra R, række 11, nr. 32.

Kristensen, Jens Peter,

arbejdsmand, f. 10.1.1916 i Allerslev, d. 5.1.1945 i Odense.

Gift 2.5.1942 med Iris Gisella Sølvhøj Nielsen, f. 31.1.1919. (B.: D. 2.6.1943, D. 30.6.1944).

Tilknyttet militærgrupperne i Odense. Gruppeløber i 1. kompagni, 2. deling.

Som følge af en angivelse forsøgte Gestapo den 5.1.1945 at arrestere Jens Peter Kristensen på dønnens arbejdsplads „Perawin“, Klaregade 12, Odense. Det kom til håndgemæng, hvorunder han dræbtes.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 12.372

D.f.U., 30.697/45, 30.459/45

UFF., 568.

Avisstof:

Sydsjællands Socialdemokrat, 23.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, Seden skydebane

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Liget fundet begravet på skydebanerne ved Seden ved Odense.

Begravet, Dalum Kirkegård, litra E, nr. 21/22

Kristensen, Kristian Lykke,

vagtværnschef, f. 15.5.1917 i Hindborg sogn, d. 22.2.1945 ved Silkeborgvej 124 Århus.

F.: Lærer Jens Kristensen, f. 14.3.1886 Jørsby, d. 31.5.1944 i Linnerup pr. Tørring og hustru Kirsten Marie Sørensen f. Lykke 21.7.1894 i Hindborg.

Gift 1.3.1942 med Anna Margrethe Andersen f. Kruse, 1.9.1918 i Hornslet. (B.: D 31.7.1942, D. 5.8.1943).

Delingsfører for ventegrupper i Århus.

1938 rekrut ved 3. artilleriafdeling. Gen-nemgik kornetskolens, 1939 udnævnt til se-kondløjtnant ved sin stamafdeling. Leder a-luftværnscentralen i Århus og tilknytte-modstandsbevægelsen som instruktør og de-lingsfører. Dræbt den 22.2.1945 ud for sin bolig, Silkeborgvej 124, som gengæld for li-kvideringen af en Gestapotolk. Han va-blevet udvalgt efter en personliste, der va-blevet fundet hos modstandsbevægelsen.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 12.299

D.f.U., 30.462/45

UFF., 570.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 86–87, 193 (foto)

Håndbog for Hæren, 1946

Århus under Besættelsen, s. 328.

Tidsskrifter:

Gårderbladet, 1946, nr. 1.

Avisstof:

Århus Amtstidende, 8.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Vestre Allés kaserne, Århus

Mindeplade, Høegh Guldbergs Gades kaserne, Århus.

Andet:

Begravet, Århus Vestre Kirkegård, litra tr. H. nr. 116/117.

Kristensen, Martin Gjermand,*remisearbejder, f. 24.2.1888 i Vester Velling, d. 6.4.1945 på Randers Centralsygehus.**F.: Husmand Kristen Kristensen og hustru Ane f. Pedersen.**Gift 3.4.1916 med Andrea Kirstine Holm, f. 28.9.1894. (B.: D. 12.6.1919, D. 30.10.1922, D. 7.6.1924, D. 1.5.1925).*

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Langå.

Martin Kristensens to sønner var aktive i modstandsbevægelsen, og hjemmet fungerede som samlingssted for gruppen. Martin Kristensen forsynede endvidere jernbanesabotørerne med oplysninger om tyske transportere. Under en modstandsmands ophold i hjemmet skete der et vådeskud, hvorved Martin Kristensen dræbtes.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 16.027

D.f.U., 31.027/45

UFF., 571.

Andet:

Begravet, Langå sogns Kirkegård, nr. 352.

Kristensen, Poul Kristian Ravn,*fiskehandler, f. 9.9.1923, i København, d. 5.5.1945 på Rigshospitalet.**F.: Mekaniker Paul Ravn Christensen og hustru Alma f. Frandsen.**Gift 12.11.1944 med Helga Efferbach, f. 20.3.1924 i Vallensbæk. (B.: D. 23.11.1945).*

Tilsluttet militærgrupperne under afsnit 6.

Efter endt skolegang beskæftiget i slagterforretning. 1943 indkaldt som marinesoldat. Efter hjemsendelsen nedsatte han sig som fiskehandler.

Poul Kristensen tilsluttedes en militærgruppe under Glostrup kompagni i februar 1944. Han deltog i en række aktioner og benyttedes af Glostrup kompagni, hvor særlige opgaver skulle udføres. Ved mobiliseringen den 5. maj var Poul Kristensen sammen med sin gruppe kørende fra Brøndby Strand til Brøndbyøster by, hvor de efter ordre skulle overtage skolen og overvåge interneringen af de lokale nazister. Da bilen, hvori befandt sig otte mand, kom til det første hus i Brøndbyøster by, åbnede tyske snigskytter ild fra haverne, hvorved Poul Kristensen dræbtes.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 366

D.f.U., 30.235/45

CK., 6.530

UFF., 572.

Avisstof:

Roskilde Tidende, 12.5.1945

Viborg Stifts Folkeblad, 11.5.1945

Nationaltidende, 11.5.1945

Social-Demokraten, 19.7.1945.

Monumenter:

Mindesten ved Brøndby Strand på Strandskolevej.

Andet:

Begravet, Brøndbyvester Kirkegård, litra C, række 12, nr. 3.

Se biografier over Valdemar Hans Christian Jørgensen og Carl Olsen.

Kristensen, Søren Peter,*karetmager, f. 20.8.1888 i Ousted, Taaning sogn, d. 29.6.1944 i Ryvangen.**F.: Husmand Johannes Kristensen, f. 2.3.1840 i Riis pr. Skanderborg, d. 21.2.1923 i Riis, og hustru Karen Marie f. Nielsen, 27.9.1844 i Floes, d. 1.1.1939 i Riis.**Gift 6.3.1920 med husassistent Agnes Kirstine Thomassen, f. 23.12.1894 i Grenå. (B.: P. 2.4.1923, P. 8.3.1929).*

Medlem af Hvidstengruppen.

Udlært som karetmager. I 1929 købte han sin egen karetmagerforretning i Hvidsten.

Da Marius Fiil i marts 1943 organiserede en modtagegruppe i Hvidsten, indtrådte Kristensen i den. I begyndelsen var det meningen, at han fra sit værksted, hvor han altid arbejdede sent, skulle udføre en slags vagt-tjeneste, når gruppen arbejdede på nedkastningspladsen, Allestrupgaards plantage. Det var meningen, at han skulle advare kroman- den, hvis politiet opdagede nedkastnings- pladsen. Men denne forholdsregel viste sig snart unødvendig, og fra maj måned var Kristensen med på nedkastningspladsen. Kristensens hus anvendtes af gruppen til op- lagring af nogle af de våben og sprængstof- fer, som man modtog fra de engelske flyve- maskiner på nedkastningspladsen. I efter- året 1943 (sandsynligvis i oktober måned) kom gruppen ud for et alvorligt uheld, da man var ude på en modtagelse. Ved en fejl- tagelse sendte man lys til en tysk maskine, som man antog for en engelsk. Hvidsten- gruppen måtte efter denne episode stoppe modtagearbejdet.

I december 1943 blev der arresteret tre faldskærmsfolk i Århus. Denne arrestation fik konsekvenser for de modstandsgrupper, de havde været i kontakt med. Dette gjaldt også Hvidstengruppen. På trods af de mange arrestationer, som satte ind over Jylland, valgte gruppen at forblive på sine poster, og man forberedte sig på at genoptage mod- tagearbejdet. Den 10.3.1944 skulle der ha- ve været nedkastning igen, men radiomel- dingen fra England udeblev. Allerede næste dag ankom Gestapo fra Århus og arrestere- de en del af gruppen. Kristensen var ikke blandt de arresterede, og sammen med de til- oversblevne af gruppen besluttede han at blive og fjerne kompromitterende materiale. Men den 17.3.1944 blev resten af gruppen, deriblandt Kristensen, arresteret. (Det lyk- kedes kun to medlemmer af gruppen at flygte).

Den 26.6.1944 blev Søren Kristensen og syv af gruppens øvrige medlemmer dømt til døden ved tysk krigsret i København. Dette skete samtidig med den begyndende uro i København, som i løbet af få dage skulle kulminere i folkestrejken. Den 29.6.1944 blev Kristensen sammen med de øvrige

dødsdømte skudt i Ryvangen. Efter befriel- sen blev deres lig fundet og ført til Hvidsten og begravet i en mindelund der den 16.6. 1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.013

UFF., 572 A

D.f.U., 30.241/44.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 88 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 772

Hvidstengruppen

Ingen tænder et Lys, s. 164–165

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 232–234

4. Maj Kollegiets Mindebog i København.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 3.6. (interview ved Carsten Nielsen med Gudrun Fiil og hendes døtre), 17.7. 1945

Jydske Tidende, 15.6.1945

Jyllands-Posten, 8.6., 15.7.1945

Randers Amtstidende, 19.5. (foto), 17.7.1945

Randers Dagblad, 7.5., 11.5., 16.5., 19.5. (foto), 14.6., 17.7.1945

Social-Demokraten, 11.7.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945

Aarhus Stiftstidende, 12.8.1945 (interview med Gudrun Fiil).

Andet:

Se biografier over øvrige gruppemedlemmer: Henning Andersen, Marius og Niels Fiil, Johan Kjør Hansen, Albert Carlo Iversen, Niels Nielsen Kjør og Peter Bergenhammer Sørensen.

Kristiansen, Kai,

arbejdsmand, f. 4.8.1923 i København, d. 15.4.1945 i Tokkekøb Hegn ved Bløvsstrød.

F.: Brændselsafbærer Peter Kristiansen, f. 1.1.1896 og hustru Johanne Margrethe, f. 21.8.1900.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Køben- havn.

Kai Kristiansen boede oprindeligt på Amager, men flyttede i 1942 til Valby og tilknyttedes her en bladgruppe. Den 15.4. 1945 var han på besøg i sit gamle kvarter i Parmagade, hvor han havde en række illegale kontakter, for at aflevere en sending blade. Han besluttede sig til at blive natten over hos sin familie. Klokkeren 3 om morgenen gennemførte en tysk terrorgruppe en raz- zia imod to opgange i Parmagade og arre-

sterede fem modstandsfolk, heriblandt Kai Kristiansen. De tre fandtes skudt den følgende dag ved Fiskebæk. Kai Kristiansen og en femte fandtes først omkring seks uger senere som lig i Tokkekøb Hegn, dræbt af nakkeskud.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 87

D.f.U., 30.392/45

CK., 3.494

UFF., 573.

Avisstof:

BT, 28.8.1945.

Monumenter:

Mindsten i Tokkekøb Hegn, 800 m. øst for 26 km. stenen på hovedvej A 5.

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård, litra Q, rk. 1, nr. 43.

Se biografier over Poul Verner Brandt, Conny Heinrich Meyer, Ernst Rasmus Daniel Petersen og Kaj Ernst Peter Petersen.

Kristiansen, Poul,

savværksforpagter, f. 20.1.1897 i Roskilde, d. 29.3.1945 i Neuengamme.

F.: Tømrermester Lars Kristiansen og hustru Mette Kirstine.

Gift 7.11.1943 med Inger Wendelboe Pedersen, f. 21.7.1921 i Roskilde. (B.: P. 21.4.1944).

Tilknyttet modstandsgruppe i Hvalsø.

Skolegang på Roskilde Katedralskole. Overtog senere forpagtningen af et savværk ved Hvalsø. I samarbejde med folk fra Statskovvæsenet dannedes en modstandsgruppe i Hvalsø, som Poul Kristiansen ledede. Gruppen deltog i modtagelse af våben fra luften. Anholdt 11.11.1944 af tysk politi og 21.12.1944 deporteret til Neuengamme. Død 29.3.1945 som følge af en nyrebetændelse.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.690

D.f.U., 30.846/45

UFF., 574.

Litteratur:

Hemmelig Alliance II, s. 152–53

(oprulningen af Valborup-kredsen)

Helvede har mange navne, s. 224

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482.

Tidsskrifter:

Roars Kilde, nr. 27 og 28

Roskilde Katedralskole 1946

Dansk Idræt, 1945, nr. 6.

Avisstof:

Roskilde Tidende, 28.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Hvalsø Kirkegård

Mindeplade, Rådhusortvet i Roskilde

Mindeplade, Roskilde Katedralskole

Mindeplade i Ryvangen.

Kristoffersen, Holger Nyhuus,

kriminalbetjent, f. 6.6.1916 i Odense, d. 10.8.1944 i Snekkersten.

F.: Disponent Karl Emil Kristoffersen, f. 2.7.1878 i Gislev, d. 10.6.1962 i Odense, og hustru Petrea Marie Nielsen f. Nyhuus, 18.8.1875 i Linå.

Gift 11.10.1941 med Mathilde Ravnholt Thomsen, f. 12.10.1908 i Agersted.

Tilsluttet Holger Danske.

Skolegang på Mulernes Legatskole i Odense. Medlem af spejderbevægelsen. Aftjente sin værnepligt ved 4. bataljon. Ansat som politibetjent i Københavns Politi 15.11.1939. Overgik 1.9.1942 til Kriminalpolitiet og forrettede tjeneste i Københavns Opdagelsespoliti. Medstifter af en militærgruppe med tilknytning til Holger Danske. Gruppen gennemførte meget krævende opgaver og blev i juli 1944 revet op. Holger Kristoffersen var eftersøgt og måtte gå under jorden. Han prøvede at fortsætte arbejdet ved tilslutning til Tuborg Havnegrupper, men var på dette tidspunkt stærkt nedbrudt af det psykiske pres, hvorunder han levede, hvorfor det blev besluttet, at han i nogen tid skulle søge rekreation. Sammen med to andre medlemmer af gruppen havde han aftalt at tage til Humlebæk sammen med sin kone, for her at finde et opholdssted gennem kroejner Henry Thomsen, Snekkersten Kro (se denne). Telefonsamtalen med kroejneren var imidlertid blevet aflyttet af en stikker og Gestapo havde lagt et baghold ved Snekkersten station. Holger Kristoffersen og hans gruppekammerat, Jørgen Juel Jensen, blev uden varsel skudt ned, medens et tredje gruppemedlem, der var gået noget i forvejen, undslap. Deres lig blev efter befrielsen fundet nedgravet i Ryvangen og bisat i Mindelunden.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 9.930

D.f.U., 30.162/44

CK., 9.049

UFF., 575.

Litteratur:

Sådan narrede vi Gestapo, s. 153–154

Politiets Mindeblad, s. 33 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 811

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482.

Tidsskrifter:

Information, 12.8.1944, nr. 248, 17.8.1944, nr. 253

Folk og Frihed, 25.8.1944, nr. 17

Kriminalpolitibladet, 1945, nr. 1.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 4.7.1945

Information, 7.7., 29.8.1945

Nationaltidende, 5.7.1945

Social-Demokraten, 8.7.1945

Politiken, 8.7.1945.

Monumenter:

Mindesten på Jernbanestien i Snekkersten

Mindeplade, Odense kaserne

Mindeplade, Mulernes Legatskoles Gymnasium, Odense.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografi over Jørgen Juel Jensen og Henry Christian Thomsen.

Kroer, Oluf Axelboe,

sparekasseassistent, f. 17.4.1916 i Randers, d. 2.12.1943 i omegnen af Århus.

F.: Sparekassebogholder Søren Andreas Rasmussen Kroer, d. 1.2.1922 i Randers, og hustru Anna Kirstine f. Axelboe, 1887 i Langå, d. 29.5.1957.

Medlem af sabotagegruppe i Randers.

Realeksamen fra Randers Statsskole 1932. Elev i Sparekassen for Randers By og Omegn. Læste i fritiden til student i den hensigt at studere jura. Medlem af bestyrelsen for Randers KU. I 1943 tilknyttet sabotagegrupperne i Randers, først Svend Johannsens gruppe (se denne), og senere ved denne gruppes deling som gruppefører i den nydannede gruppe. Deltog i ødelæggelsen af Auning Møbelfabrik og den store sprængning af Langåbroerne den 17.11.1943. Denne sprængning kom i stand på initiativ af chefen for faldskærmsfolkene i Jylland, Ole Geisler.

Sprængningen var led i en større plan: først skulle en Århusgruppe sprænge spor-skiftecentralen på Århus banegård, dernæst skulle Langåbroerne sprænges, og endelig skulle andre sprænge sidesporene til længdebanelen. Formålet med denne aktion – en af de første store sabotager i landet – var at sinke de tyske troppetransporter fra Norge via den østjyske længdebane mest muligt. Aktionen blev en succes, men allerede dagen efter begyndte Gestapo en eftersøgning i Randers med hjælp af danske stikkere, og den 19.11.1943 blev Kroer arresteret med to pistoler på sig. Pistolerne havde tilhørt de danske reservebetjente, der bevogtede Langåbroerne.

Den 24.11.1943 blev der ved tysk krigsret i Århus afsagt dødsdom over Kroer, og den 2.12.1943 blev han henrettet ved skydning sammen med tre andre sabotører fra Randers. Tyskerne begravede dem i Husby Klit, hvor de efter krigen blev fundet. Den 27.5.1945 blev Kroer begravet i Mindelunden på Randers Nordre Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.629, UFF., 576

Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, biografier, Otto Christiansen.

Litteratur:

Danmark under Jorden, s. 47–48

De fem lange Aar, II, s. 648

De sidste Timer, s. 18–19 (foto)

Den hvide Brigade, s. 56–63

Den illegale presse, s. 369–371

Folmer Schjøtt: Fange i Frøslev, Odense 1945, s. 57

Fem Aar, II, s. 384–392

Gå til Modstand, s. 91–100

Hemmelig Alliance, I, s. 238–239

Randers Roklub fylder 70, 1967.

Tidsskrifter:

Gestapofangen, 1953, nr. 12 (foto)

Dansk Presstjænt, 1.12., 4.12., 10.12.1943

Roning, 1945, nr. 6

Statsskolen i Randers, 1945–46

De unges Blad, 1945, nr. 15 (foto)

Sparekassstanden, 1945, nr. 5 (foto)

K.U., 1945, nr. 12

Randers Roklub, 1945, nr. 2.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945

Demokraten, 22.5.1945

Jyllands-Posten, 22.5.1945

Nationaltidende, 26.5.1945

Randers Dagblad, 7.5., 21.5., 22.5., 23.5., 26.5., 31.5., 14.6.1945

Social-Demokraten, 22.5.1945
Aalborg Amtstidende, 31.5.1945
Randers Amtsavis, 5.5., 16.5., 22.5., 26.5.,
28.5., 29.5., 12.6.1945
Vestkysten, 22.5.1945
Aarhus Stiftstidende, 22.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, 400 m vest for Husby
Mindeplade på Randers Statsskole
Båd i Randers Roklub bærer hans navn.

Andet:

Se biografi over Kai Hannibal Hoff, Svend
Chr. Johannesen

Kyed, Børge Jørgensen,

politibetjent, f. 10.6.1917 i Bromme, d.
27.4.1945 på Slagelse Sygehus.

F.: Brugsforeningsuddeler Anders Kyed, f.
1884 i Bredsten sogn, d. 1958 i Slagelse, og
hustru Johanne Marie Ingeborg f. Jørgen-
sen, 1892 i Bromme sogn, d. 1921 smst.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Ringsted.

Skolegang på Krøjerup Sogneskole. Real-
eksamen fra Sorø Akademi. I handelslære.
Efter endt militærtjeneste ansat ved politiet.
Tilsluttedes efter 19.9.1944 modstandsstyr-
kerne i Ringsted. Dræbt under kørselsulykke
i tjeneste for modstandsbevægelsen.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 578.

Avisstof:

Sorø Amtstidende, 4.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Københavns Politigård.

Andet:

Begravet, Bromme Kirkegård, 111 A.

Kæraa, Doris Adelaide,

f. Wight, 21.6.1908 i England, d. 13.1.
1944 i Risskov.

F.: Wholesale merchant Georg Tatham
Wight, f. 1878, d. 1955 og hustru Jean, f.
1888.

Gift 28.12.1928 med tandtekniker Leo Bir-
ger Nødager Kæraa, f. 18.6.1905 i Århus.
(B.: D. 7.2.1937).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Århus.

Fra begyndelsen af 1943 benyttedes tand-

tekniker Kæraa's klinik på Banegårdsplad-
sen i Århus som sendested for faldskærms-
folkene, der her havde installeret en sender.
I forbindelse med de omfattende aktioner
mod faldskærmsorganisationen den 13.1.
1944 indfandt det tyske politi sig om mor-
genen på ægteparrets bopæl, Krathusvej i
Risskov ved Århus. Da Leo Kæraa nægtede
at åbne døren, skød tyskerne gennem den
lukkede dør og ramte både hr. og fru
Kæraa. Ved ankomsten til Århus Amtssyge-
hus var fru Kæraa død.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.621, 16.032

UFF., 579.

Litteratur:

Poul Borchsenius: Bogen om Leif, s. 18

De fem lange Aar, II, s. 683

Danmarks Frihedskamp, s. 152

Århus under Besættelsen, s. 29, 265

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482

Vejlby-Risskov gennem tiderne, s. 305–308, af
Ragnar Knudsen.

Tidsskrifter:

Dansk Presstjänst, 29.3.1944.

Andet:

Begravet, Risskov Kirkegård, A XI, 17.

Kaack, Aksel Johannes,

ekstraarbejder ved DSB., f. 9.11.1915 i Søn-
derup, d. 11.3.1945 i Neuengamme.

Gift 9.11.1938 med Elisabeth Amanda, f.
10.8.1919. (B.: P. 7.5.1939).

Tilknyttet sabotagegruppe og illegalt blad-
arbejde i Tønder.

Medlem af Danmarks kommunistiske Par-
ti. Tilhørte en sabotagegruppe, der imid-
tid ikke kom i aktion, da gruppens medlem-
mer på et tidligt tidspunkt blev arresteret el-
ler måtte „gå under jorden“. 10.10.1944 ar-
resteret for uddeling af illegale blade. Efter
ophold i Kolding overført til Frøslev 26.11.,
hvorfra han 12.1.1945 deporteredes til Neu-
engamme, hvor han døde 11.3.1945 under
udkommando til Dessauer Ufer.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 13.814

D.f.U., 31.010/45

UFF., 580.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 234.

Avisstof:

Social-Demokraten, 20.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade i DSB's Mindelund i Fredericia

Mindeplade, Kristkirken, Tønder

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindesmærke, Skamlingsbanken

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet på kirkegården i Ohlsdorf i Tyskland.

Kaarsen, Kjeld Gustav,

kontorist, f. 30.11.1925 i København, d.

6.5.1945 på Buddinge Torv.

F.: Bestyrer Gustav Frederik Kaarsen, f.

28.5.1899 i København og hustru Marie f.

Pedersen, 20.11.1895 i Middelfart.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i København.

Skolegang på Havremarkens Skole. Realeksamen fra Gladsaxe Skole 1944. Kontorelev i firmaet „Friis Mikkelsen“. Medlem af FDF. Tilknyttedes militærgrupperne. I hjemmet foregik gentagne gange våbeninstruktion, der ophørte efter flere husundersøgelser, der dog intet kompromitterende materiale afslørede. Dræbt ved kørselsulykke under tjeneste for modstandsbevægelsen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 158/A91/1603

UFF., 581.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 30.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Købmandsskolen i København

Mindeplade, Gladsaxe Rådhus.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10–37–30.

Laderriere, Ib Richard,

stud. polyt., f. 9.5.1921 i København, d.

23.4.1945 i Rude Skov.

F.: Ingeniør O. Thorvald Jensen, f. 1878 i

Silkeborg, d. 1960 i København, og hustru

Yvonne f. Laderriere, 1886 i Frankrig, d. 1960 i København.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i København.

Realeksamen fra Gentoft Statsskole 1938. Påbegyndte et studium ved Den polytekniske Lærestanstalt i København ad skibsbygningslinien. Tilsluttedes det illegale arbejde på et ret sent tidspunkt, opfordret af venner, der som faldskærmsjægere kom her til landet i krigens sidste fase. Arresteret i en lejlighed i Lille Strandstræde, hvor han havde overtaget telefonvagten efter et gruppemøde. Ført til Politigården og forhørt om en række forhold, hvorom han, der først sent var blevet tilsluttet gruppen, næppe havde nogen viden. Den følgende morgen ført ud til Agersø ved Rude Skov og dræbt.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 460 A.

Litteratur:

Gentoft Statsskole, 1945–46, s. 7–12.

Tidsskrifter:

Polyteknikeren, 1945, nr. 5.

Avisstof:

Nationaltidende, 8.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Gentoft Statsskole

Mindsten ved sydkanten af Agersø i Rude Skov

Mindeplade på Danmarks tekniske Højskole

Et mindelegat uddeles hvert år den 9.5. af rektor ved Polyteknisk Lærestanstalt til en skibsbygningsstuderende.

Andet:

Begravet, Ordrup Kirkegård, litra O, nr. 35/37.

Langkilde, Aage Ehnhus,

boghandlermedhjælper, f. 13.6.1893 i Randers, d. 1.9.1944 på Bispebjerg Hospital i København.

F.: Forretningsindehaver Conrad Johannes

Langkilde, f. 25.5.1860 på landstedet Godthåb ved Odense, d. 15.2.1934 i Randers,

og hustru Elise Frederikke f. Ehnhus, 28.10.

1863 i Randers, d. 26.2.1946 smst.

Gift 16.11.1927 med Alma Sigrid Olsen, f.

14.7.1900 i Bagsværd, d. 11.6.1959 i Vanløse. (B.: P. 6.10.1929, P. 20.11.1936).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i København.

Aage Ehnhus Langkilde var et mangeårigt medlem af Danmarks kommunistiske Parti og deltog under besættelsen i partiets illegale arbejde. Han blev arresteret den 22.6.1941, men løsladt igen 5.8. samme år. Han blev på ny arresteret den 2.11.1942 og interneret i Horsørød indtil 17.4.1943. Efter den sidste løsladelse boede han illegalt uden for hjemmet. Da han herunder pådrog sig en blindtarmsbetændelse, kunne han som følge af sin illegale tilværelse ikke hurtigt komme under lægebehandling og døde som følge af en tilstødende bughindebetændelse.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 3.383

D.f.U., 30.579/44

UFF., 583.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, afd. 10, række 22, nr. 25.

Langkilde, Tage Erhardt,

brandmand, f. 3.4.1920 i Geds, d. 5.5.1945 i København.

F.: Matros ved DSB Oluf Langkilde, f. 27.7.1891 i Odense, d. 5.6.1942 i København, og hustru Karoline Mathilde f. Olsen, 3.7.1895.

Gift 2.6.1940 med Inga Olivia Carla Aase Wenneke, f. 10.7.1920 i København. (B.: D. 2.9.1940, D. 2.9.1940, D. 7.6.1943).

Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit 3.

Skolegang i Strib og Fredericia. Befalingsmand i marinen. Senere ansat som brandmand i Københavns Brandvæsen.

Maj 1944 tilsluttet de militære grupper under afsnit 3, P. 5, som gruppefører. 5.5.1945 stod han vagt uden for kompagniets samlingslokale i Løngangsstræde, da han blev dræbt af en forbigående Hipo-patrulje.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 376

D.f.U., 30.115/45

CK., 2.274

UFF., 582.

Tidsskrifter:

Brandmanden, 1945, nr. 5., s. 27

Danskeren, 18.5.1945, nr. 221

Solidaritet 1945, nr. 9.

Avisstof:

Viborg Stifts Folkeblad, 11.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Hovedbrandstationen i København

Mindeplade i Holmens Kirke.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 12-11-36-37.

Larsen, Axel Peter Marius,

overbetjent, f. 8.12.1887 i Arnakke, d. 4.5.1945 på Kommunehospitalet i København.

F.: Arbejdsmand Peter Christian Larsen og hustru Emma Caroline f. Petersdotter.

Gift 20.1.1934 med ekspeditrice Anna Laurine Nielsen Stigsen, f. 8.4.1898 i Tved sogn.

Tilknyttet politiets modstandsgrupper i Københavnsområdet.

Ansæt som landpolitibetjent i Bølling-Nørre Herred 15.8.1915. Forrettede senere tjeneste som politibetjent i Skagen købstad. Overgik 1918 til kriminalpolitiet og gjorde tjeneste forskellige steder i Jylland, indtil han blev stationeret i Helsingør. Maj 1941 udnævnt til overbetjent. Medlem af Forsvarsbroderselskabet i Helsingør.

Ved den tyske aktion imod det danske politi 19.9.1944 gik Axel Larsen under jorden og opholdt sig forskellige steder i landet, sidst i København. Under en aktion i Studiestræde i København den 4.5.1945 blev han ramt af et pistolskud i maven, der medførte hans død efter indlæggelse på Kommunehospitalet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.049

D.f.U., 30.821/45

UFF., 586.

Litteratur:

Politiets Mindeblad, s. 34 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482.

Tidsskrifter:

Kriminalpolitibladet, 1945, nr. 1

Tidsskrift for Politivæsen, 1945, nr. 18.

Avisstof:

Holbæk Amtstidende, 5.5.1945

Nordsjælland, 12.5., 18.5.1945

Monedsyssel Tidende, 12.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Politigården i København.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, afd. 10, række 28, nr. 89.

Larsen, Børge Christian,

malersvend, f. 25.5.1911 i Svendborg, d. 24.10.1944 i København.

F.: Dekorationsmaler Lars Marius Larsen, f. 1881 i Odense, d. 1962 smst., og hustru Anne Margrethe f. Andersen, 1880 i Strandby, Tranekær sogn, d. 1950 i Odense.

Tilknyttet illegalt bladarbejde i København.

Skolegang på Jernbanegades Skole i Odense. Udlært som maler i firmaet „Othar Wirring“ i Odense. Ansat i dekorationsfirmaet „Bang-Sørensen & Bjerth“ i København. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Både Børge Larsen og hans broder var tilknyttet modstandsarbejdet. Hans broder blev arresteret for illegal bladvirksomhed og deporteret til Stutthof. 24.10.1944 besatte medlemmer af en tysk terrorgruppe Børge Larsens værtspars lejlighed i Rømersgade og afventede her igennem længere tid hans ankomst. Da han sent på dagen indfandt sig, blev han øjeblikkeligt skudt ned, dræbt på stedet. Hans lig blev efter befrielsesfundet i Ryvangen og bisat 4.7.1945 på Odense Assistens Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 587

Politisag, 12. undersøgelseskammer, journal 132/45.

Avisstof:

Fyens Stiftstidende, 2.7., 5.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Stengade 30, København N

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård i Odense, litra N.D., nr. 153–54.

Larsen, Carl Jørgen,

bankbogholder, f. 6.7.1899 i Århus, d. 22.5.1944 i Ryvangen.

Tilknyttet faldskærmsorganisationen.

Ansat i Aarhus Privatbank, Århus, 1.7.1915. Da banken åbnede sin filial i København i 1927 blev han filialens bogholder. Allerede i 1942 kom Carl Larsen igen Borch Johansen i kontakt med faldskærmsfolkernes arbejde og stillede sin lejlighed til rådighed for illegal radiosending. I 1943 kom Carl Larsen sammen med en kollega til at spille en vigtig rolle under reorganiseringen af arbejdet inden for organisationen. Et vigtigt problem var at etablere en sikker forbindelse mellem hovedkvartererne i Jylland og i København. Carl Larsens kollega blev forflyttet til hovedsædet i Århus og igennem bankens private telefonforbindelse etablerede Carl Larsen og kollegaen den nødvendige kontakt, der virkede hurtigt og effektivt. Den var i funktion til december 1943. I december 1943 blev tre faldskærmsmænd arresteret i Århus, hvilket fik konsekvenser for de personer og grupper, som de havde været i kontakt med. 13.1.1945 slog tyskerne til over hele landet og arresterede i København Carl Larsen sammen med to andre medlemmer af faldskærmsorganisationen. 13.5.1944 dødsdømt ved en tysk krigsråd sammen med Georg Quistgaard, Arne Lützen Hansen og Monica Wichfeld (se disse). Henrettet 22.5. i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 588

ER., 143/A 91/1587

Litteratur:

De sidste Timer, s. 37 (foto)

Danmark under Jorden, s. 53

Poul Gerner Nielsen: Gæst hos Gestapo, Kbh. 1945, s. 5

Ingen tænder et Lys, s. 164–65, 167

Kontakt med England, s. 209, 262

Hemmelig Alliance, s. 280

Georg Quistgaard, s. 5

De fem lange Aar, II, s. 741

Århus under Besættelsen, s. 264, 328

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477.

Tidsskrifter:

Bankstanden, 1945, nr. 8 (foto)

Information, 16.5.1944, nr. 275.

Avisstof:

Information, 29.8.1945

Børsen, 5.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Aarhus Privatbanks filial i København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Larsen, Carl Jørgen Erik Skov,

skibsbyggerlærling, f. 22.12.1923 på Frederiksberg, d. 11.4.1945 i Ryvangen.

F.: Tjener Holger Marius Andreas Larsen, f. 2.4.1891 i Ålborg, og hustru Astrid Marie f. Skov, 1894 i København.

Tilknyttet BOPA. Dæknavn „Lasse“.

Efter realeksamen lærling på Aalborg Skibsværft. Afsluttede sin praktiske uddannelse i Helsingør og begyndte at læse til skibskonstruktør på Helsingør tekniske Skole. Kom i sommeren 1944 ind i en sabotagegruppe, der dannedes med Poul Erik Krogshøj Hansen som leder blandt elever på Helsingør tekniske Skole. Om dannelsen af denne gruppe hedder det i en beretning fra en af gruppens medlemmer: „Vi var en del unge mennesker, der engang i foråret 1944 startede en sabotagegruppe. Den kom til at høre under „BOPA“, hvilket vi ikke vidste på det tidspunkt. Vi fik kun at vide, at vor hovedledelse fandtes i København. Alle havde vi på en eller anden måde deltaget i illegalt arbejde, før vi dannede vor egen gruppe. Nogle havde været i arbejde ved trykning af illegale blade, andre havde tilhørt en militær gruppe, og dér blandt andet lært våbenbrug, en havde som kurér rejst mellem Helsingør og København med meddelelser, som blev opsnappet fra Gestapo ved telefonaflytning. Dette arbejde blev nogle af os dog stadig ved med. Vi udførte forskellige småaktioner i den tid, vi var i Helsingør. Efter at tyskerne den 19.9.1944 havde sat politiet ud af spillet, tog vi nogle af dets biler. Hen på efteråret 1944 blev en del af os tvunget til at gå under jorden, og efterhånden blev vi seks Helsingørfolk samlet i København, hvor vi bedre kunne være skjult ... derefter deltog vi i gruppearbejde hér. I begyndelsen var det ikke andet end gruppemøder, men efterhånden kom vi dog med til et par småaktioner. Se-

nere, dengang sabotagerne satte kraftigt ind igen – det var lige efter nytår – kom vi også med til disse“. (Gruppen var aktiv ved sabotagerne mod fabrikken „Dreco“, maskinfabrikken „Dan“ og „Johansen og Lunds Maskinfabrik“ i Ryesgade. Gruppen sprængte endvidere Hipos garager over for Politigården).

I slutningen af marts arresteredes tre af gruppens medlemmer ved et møde på Kgs. Nytorv som følge af en angivelse. Jørgen Larsen blev arresteret i Ålborg og ført til København. Efter en række forhør dømtes Jørgen Larsen, Knud Petersen, Poul Erik Krogshøj Hansen og Henning Wieland til døden ved en tysk standret med den højere Pancke i spidsen den 10.4.1945. Henrettelsen eksekveredes den følgende dag i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

CK., 9.012

UFF., 589.

Litteratur:

BOPA Mindebogen (foto)

De sidste Timer, s. 199–200 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 950

Deres Mod vil lyse

Nej – i Frihed, København 1948

Vor Vej til 5. Maj, s. 299.

Tidsskrifter:

Danskeren, 25.5.1944, 20.4.1945.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 23.8.1945 (stikkerdom)

Demokraten, 30.8.1945

Information, 29.8.1945

Morgenbladet, 23.8.1945 (stikkerdom)

Nationaltidende, 23.8.1945

Nordsjælland, 23.5.1945 (detaljeret beretning om gruppens arbejde)

Politiken, 14.5.1944, 16.4.1945

Aalborg Stiftstidende, 5.5., 26.8.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Helsingør tekniske Skole

Mindeplade, Helsingør Skibsværft

Mindeplade, Svendborg Skibsværft

Mindeplade, Ålborg tekniske Skole.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over Poul Erik Krogshøj Hansen, Knud Petersen og Henning Wieland.

SS-Obergruppenführer und General der Polizei, Günther Pancke, ledede fra 2.11.1943 til kaptationen det tyske politi her i landet som Höherer SS- und Polizeiführer Dänemark, kaldet „den højere Pancke“.

Larsen, Charles Frederik,

cigarmager, f. 15.8.1892 i København, d. 10.3.1945 i Polen.

Gift 16.4.1930 med Anna Harriet Nancy, f. 30.10.1900. (B. D. 25.2.1931, P. 5.1. 1934).

Arresteret 23.5.1942 for kommunistisk virksomhed og interneret i Horserød. Efter tyskernes overtagelse af lejren efter 29.8. 1943 deporteret til Stutthof i Polen 2.10. 1943. I januar 1945 evakueredes lejren, og fangerne blev sendt ud på en lang døds-march gennem Pommern. Efter en uges for-løb var der af 1200 mand kun 800 tilbage. Disse indkvarteredes i 5 uger i en lejr i Na-witz. Natten mellem den 9. og 10.3.1945 blev også denne lejr evakueret. Der var nu kun omkring 350 mand, som var i stand til at marchere. Charles Larsen havde pådra-get sig tyfus og influenza og viste sig ude af stand til at fortsætte marchen, hvorfor han af det tyske vagtmandskab blev dræbt på landevejen den 10.3.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 278

D.f.U., 30.785/45

CK., 3.970

UFF., 589.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 89, 96.

Tidsskrifter:

Pigtråd, 1948, nr. 7 (foto).

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Larsen, Egil,

bagersvend, f. 5.1.1919 i Jebjerg, d. 27.5. 1945 på Vejle Amtssygehus.

F.: Bagermester Christian Marius Larsen, f. 22.3.1889, d. 6.4.1952 og hustru Olivia Pe-dersen, f. 9.5.1886, d. 12.7.1927.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Horn-strup.

Uddannet som bager. Ophold på Ollerup-og Gjerløv Gymnastikhøjskoler. Såret ved vådeskud i modstandsbevægelsens vagtlo-kale i Hornstrup og indlagt på Vejle Amts-sygehus, hvor han afgik ved døden.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 591.

Avisstof:

Vejle Amts Folkeblad, 28.5., 2.6.1945

Vejle Socialdemokrat, 23.5., 29.5.1945.

Andet:

Begravet, Hornstrup Kirkegård, vestre grav-gård, række 2, nr. 20.

Larsen, Einar Aksel,

mekaniker, f. 16.8.1906 i Slagelse, 27.2. 1945 i Ryvangen.

F.: Arbejdsmand Anders Christian Larsen og hustru Laura Hansigne, f. Nielsen.

Gift 9.3.1935 med Elisa Marie Buchwald, f. 8.6.1913 i Gjerlev.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Slagelse.

Einar Larsen arbejdede som mekaniker i Slagelse og tilknyttedes i 1943 Bruno de Neergaards gruppe. Bistod ved flygtninge-transporter. Deltog i en række sabotager og andet vigtigt modstandsarbejde. I slutningen af 1944 skete en række anholdelser blandt Slagelse-grupperne som følge af angivelser. Einar Larsen arresteredes i november og førtes til Politigården i København og der-fra til Vestre Fængsel, Dømt til døden og henrettet 27.2.1945 i Ryvangen, hvor hans lig blev fundet efter befrielsen og bisat 8.8. 1945 på Sct. Mikkel Kirkegård i Slagelse.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.191

D.f.U., 30.710/45

UFF., 584.

Litteratur:

Det illegale Frit Danmark 1942-45, Køben-havn 1946, s. 461

De fem lange Aar, II, s. 924.

Tidsskrifter:

Danmarksposten, 1945, nr. 2-3

Morgenbladet, 3.3.1945.

Avisstof:

Politiken, 11.3.1945

Sorø Amtstidende, 27.6., 9.8., 30.8.1945

Vestsjællands Social-Demokrat, 6.8., 8.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen

Mindeplade på pladsen foran Sct. Mikkel Kir-ke i Slagelse.

Andet:

Begravet, Sct. Mikkel Kirkegård i Slagelse, afd. 15, rk. III, D-26.

Se biografi over Egil Bruno de Neergaard.

Larsen, Erik Jørgen,

overlæge, dr. med. f. 11.5.1891 i København, d. 11.11.1944 i Neuengamme.

F.: *Kommunelæge Erik Kirstinus Lauritz Larsen, d. 6.12.1936, og hustru Magdalene Johanne Marie Larsen, f. Svane.*

Gift 17.3.1928 med Ellen Agnes f. Sørensen, 13.11.1902. (B.: D. 13.4.1921, D. 16.9.1930).

Tilknyttet efterretningstjenesten.

Student 1909 fra Vestre Borgerdyds Skole i København. Medicinsk embedseksamen 1918. 1. reservelæge 1920. Afdelingslæge 1931. Udnævnt til overlæge ved Åndssvageanstalten i Ribe i juni 1941. Specialist-
anerkendelse 1929 i psykiatri og neurologi. Overlæge Erik Larsen var tilknyttet efterretningstjenesten med den opgave at fremskaffe oplysninger om den tyske skibsfart langs Jyllands østkyst. Erik Larsen havde forskellige meddelere placeret i jyske havnebyer, der skulle sende oplysninger til ham. Hans søn, Erik Niels Larsen, var én af disse meddelere. Lærer Peter Andersen Riber (se denne) virkede som forbindelsesmand til disse meddelere. Den 14.4.1944 arresteredes Erik Larsen og hans hustru sammen med Peter Andersen Riber og dennes hustru af Gestapo. De overførtes til Esbjerg arrest, hvorfra fru Riber kort efter blev frigivet, mens de øvrige blev sendt til Vestre Fængsel i København. Erik Larsen blev senere overført til Frøslevlejren og herfra deporteret 15.9.1944 til Neuengamme, hvor han døde den 11.11.1944.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.065

D.f.U., 30.811/44

UFF., 593.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 365

Den hvide Brigade, s. 289–290

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 302

Den danske Lægestand, 1949, s. 422

Håndbog for Hæren, 1946, Hærens faldne

Tidsskrifter:

Tidsskrift for Danske Sygehuse, 1944, nr. 22, 1945, nr. 9–10

Information, 21.4.1944, 23.11.1944, nr. 341, 20.2.1945, nr. 414

Ugeskrift for Læger, 1945, særtryk

Danskeren, 8.5.1944, nr. 12

Pigtråd, 1950, nr. 9, s. 107

Vestre Borgerdyds Skole, 1946.

Avisstof:

Ribe Stiftstidende, 14.5.1945

Vendsyssel Tidende, 9.5., 12.5.1945

Sydvestjylland, 4.6.1945

Hejmdal, 13.6.1945

Østsjællands Avis, 17.7.1945.

Monumenter:

Mindesten, Ribe Forsorgscenter

Mindesten, Sankt Kathrine Plads, Ribe

Mindesmærke, Skamlingsbanken

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografi over Peter Andersen Riber.

Larsen, Hans Frederik,

drejer, f. 7.8.1912 på Frederiksberg, d. 1.4.1945 i Hamburg.

F.: *Bogbindersvend Frederik Larsen, f. 5.7.1886 på Frederiksberg, d. 10.1.1965 i Rødovre, og hustru Ingeborg Helene Marie Jacobsen, f. 2.7.1889 på Frederiksberg, d. 30.11.1953 i Gentofte. (B.: D. 9.1.1934).*

Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit 5, 4. bataljon, 9. kompagni. Dæknavn „Axel“.

Arresteret 23.12.1944. Den 12.1.1945 deporteret til Neuengamme, hvorfra han kom på udkommando til Dessauer Ufer. Overført til Bullenhuser Damm den 13.3.1945 hvor han døde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 408

D.f.U., 30.414/45

CK., 54.403

UFF., 594.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 235.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen

Mindeplade, Rødovre Kirkegård.

Larsen, Knud,

kommunelærer, f. 13.1.1911 i Borring, d. 9.9.1944 i København.

F.: *Lærer Christian Larsen, f. 14.9.1870, d. 1946, og hustru Ane Petrine f. Krogh, 4.12.1868, d. 1938.*

Fremtrædende modstandsmand inden for Holger Danske. Dæknavn „Bergstrøm“.

Skolegang på Borring Skole. Lærereksamen fra Tønder Seminarium 1932. Efter skiftende vikariater og ansættelser ansat ved Hellig Kors Skole i København. Fremragende pædagog, hvis interesse for pædagogisk arbejde blandt andet gav sig udtryk i hans oprettelse af en frivillig ungdomsskole.

Indtrådte 1943 i en militærgruppe, men knyttedes i februar 1944 til Holger Danske gennem Hans Edvard Teglers. Han blev, inden der var gået en måned, gruppefører, kort efter delingsfører og i juni 1944 sabotageleder i H. D., sidestillet med forbindelsesmanden til modstandsbevægelsens ledelse, overbetjent O. B. Berthelsen. Det var hans fremragende evne til at få grupperne til at samarbejde og hans usædvanlige omhu og store arbejdskraft, der gjorde ham selvskreven som leder.

Hans ledelse viste sig udadtil i gennemførelsen af en lang række vellykkede sabotager og andet vigtigt modstandsarbejde. Han levede fra juni 1944 „under jorden“, efter at Gestapo havde stormet hans lejlighed På Bjerget 34, hvor han reddede sig under udvisning af stor koldblodighed sammen med to kammerater. Igennem oprettelsen af et fiktivt vragniskerfirma lykkedes det Knud Larsen at fremskaffe betydelige mængder sprængstof på legal vis og således løse et problem, der skabtes af organisationens stadige vækst. 4.9.1944 havde Gestapo fået et tip om, at flere ledende personer inden for modstandsbevægelsen havde aftalt et møde i grosserer Bomhoff's villa (se denne). Da Knud Larsen ankom, var villaen omringet. Han forsøgte at flygte, men blev forfulgt og kort tid efter anholdt på en politistation, hvor han havde søgt ind for at bede om beskyttelse. Han forsøgte at sluge en cyankalium-kapsel, men blev forhindret heri. Han førtes til det tyske hovedkvarter, og døde nogle dage senere under ukendte omstændigheder. Hans Edvard Teglers skriver om vennen: „Det vi især husker ham for, er det præg, han satte på hele organisationen. Før havde Holger Danske bestået af flere ret usammenhængende dele. Nu lykkedes det ham på uforklarlig måde at smede organisationen sammen til en ubrydelig enhed. Og da han selv faldt bort, levede hans virke

videre. Enheden bestod, trods alle rystelser.“ (Folkevennen, december 1945, s. 5).

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 595.

Rigsarkivet:

- A. Beretning vedrørende sabotageorganisationen Holger Danske, udarbejdet august 1955 af direktør Jens Lillelund og redaktør Hans Edvard Teglers, dikteret til lektor Jørgen Hæstrup
- B. Jens Lillelunds arkiv: 1. Forskellige rapporter fra medlemmer af Holger Danske om Holger Danskes historie. 2. Rapport fra Jönsson og O. B. Berthelsen. 3. Rapport fra Eigil Hatting. 4. Diverse sabotagerapporter (O. W. Söderberg).

Litteratur:

De illegale, mange steder, bl. a. s. 135, 169 f.

Den hvide Brigade, s. 75–77

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 437–438

Danmarks Frihedskamp, s. 709

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482

Mens vi ventede, s. 85–87 (foto)

Og hverdagen skiftede, s. 251–253

Kæmp for alt. (Teglers) (mange steder)

Hemmelig Alliance, I, s. 257

Sabotage, s. 182–183 (foto)

Sabotørskolen, s. 33–36

4. Maj Kollegiets Mindebog i København Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 182–183.

Tidsskrifter:

Folkeskolen, 1945, nr. 19, 42

Vordingborg Seminariums Elevforenings Årsskrift, 1945

Københavns Kommuneskole, 1945, nr. 21, 22

Folkevennen, 1945, nr. 3 og 27, julen 1945

Fri Presse, 1944, nr. 6, 13

Årsskrift for Tønder Statsseminarium, 1944, nr. 2, 1945, nr. 3.

Avisstof:

Berlingske Aftenavis, 14.5.1945 (nekrolog)

Ekstra Bladet, 6.7., 2.8.1945

Fyns Tidende, 8.7.1945

Information, 7.7., 29.8.1945

Kristeligt Dagblad, 7.7.1945

Morgenbladet, 5.7.1945 (nekrolog)

Nationaltidende, 7.7.1945

Politiken, 7.7.1945

Social-Demokraten, 6.7., 7.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Tønder Statsseminarium

Mindeplade, Borring Skole

Mindeplade, Hellig Kors Skole, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Larsen, Ole,

slakteriarbejder, f. 24.9.1906 i Gørlev sogn, d. 23.1.1945 i Frøslevlejren.

F.: *Indsidder Hans Peter Larsen og hustru Ane Marie Laura f. Danielsen.*

Arresteret 17.8.1944 og indsat i Vestre Fængsel efter at have fremsat trusler over for dansk personale, der arbejdede for den tyske besættelsesmagt på kasernen i Næstved. Senere overført til Frøslevlejren. Død i Frøslev af en hjertelammelse efter at være blevet såret af et skud fra vagtmandskabet.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 597.

Avisstof:

Næstved Tidende, 14.6.1945.

Andet:

Begravet, Næstved Kirkegård, litra E-43-5.

Larsen, Poul,

politifuldmægtig, f. 28.8.1912 i Nr. Tran-ders, d. 10.3.1945 i Ryvangen.

F.: *Civilingeniør Axel Larsen.*

Gift 2.8.1937 med Karen Louise Ørum f. 6.3.1914. (B.: D. 18.5.1942, D. 20.5.1944).

Tilknyttet rutearbejdet, medlem af byledelsen i Ålborg, byleder i Randers.

Student fra Ålborg Katedralskole 1931. Efter et par års bankvirksomhed begyndte han at studere jura. Kandidat 1940. Efter at have virket som politibetjent i Glostrup i halvandet år den 1. december 1941 politifuldmægtig i Frederikshavn, hvorfra han 1.1.1944 blev forflyttet til Ålborg, hvor han især beskæftigede sig med de særlige sager, herunder forhandlinger med tyskerne, men desuden havde ledelsen af kriseafdelingen. Allerede i Frederikshavn kom han fra første færd med i det illegale arbejde. Som leder ydede han et fortrinligt arbejde ved at starte og tilrettelægge transporten af flygtninge over Søby og Strandby til Sverige. Desuden periferisk knyttet til bladarbejdet. Efter sin forflyttelse indtrådte han i byledelsen i Ålborg. Han havde med våbenedkastning og planlægning af sabotage at gøre og måtte allerede i marts 1944 „gå under jorden“. Den 1.6.1944 rejste han til Randers, hvor han blev byleder med samme område under

sig som i Ålborg. I oktober måtte han efter en større razzia i Randers, hvor de fleste af hans medarbejdere blev taget, igen vende tilbage til Ålborg, stadig „under jorden“. Han vedblev personlig at deltage i afhentning af nedkastede våben og under en sådan naturlig udflugt blev han, sammen med flere andre, den 1.12.1944 taget ved Klarup af en tysk patrulje. Han sad derefter i Kong Hansgades arrest i Ålborg i ca 3 måneder udsat for meget hårde forhør. 2.3.1945 overført til København, hvor han 10.3.1945 dømtes til døden og henrettedes samme dag i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.026

D.f.U., 30.206/45

CK., 8.662

UFF., 598

Rigsarkivet:

A. Toldstrups arkiv, korrespondance til England 1944-45, telegrammer fra Toldstrup til S.O.E. – HQ. 20.9.1944-11.5.1945 (Telegram dateret 11.12.1944, nr. 27).

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 106, 109, 119, 136

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477

Vor Vej til 5. Maj, s. 252

Juridisk og statsvidenskabelig Stat 1946

De sidste Timer, s. 110 (foto)

46 timer, s. 21-22 (foto)

Kontakt med England, s. 223

Politiets Mindeblad, s. 54 (foto)

Toldstrup, s. 91, 189, 241-42

Ålborg Katedralskole 1945-46, s. 21-23

De fem lange Aar, II, s. 925.

Tidsskrifter:

Fuldmægtigen, 1945, nr. 7 (foto)

Tidsskrift for Politivæsen, 1945, nr. 18

Roslev Realskoles Elevforening 1945, s. 30

Danmarksposten, 1945, nr. 2-3

Ugeskrift for Retsvæsen afd. B, register

Information, 15.3.1945, nr. 434

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19-20.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Demokraten, 30.8.1945

Frederikshavns Avis, 7.5., 18.5., 26.5., 3.7., 5.7., 10.7.1945

Information, 29.8.1945

Randers Amtsavis, 21.5.1945

Ålborg Amtstidende, 31.5.1945

Ålborg Stiftstidende, 5.5., 2.7., 9.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Ålborg Katedralskole

Mindeplade, Fladstrand Kirke

Mindeplade, Politigården, Ålborg.

Andet:
Begravet i Ryvangen.

Larsen, Poul Erik,

gartner, f. 26.1.1920 i København, d. 28.4.1945 på Islevhusvej.

F.: Jord- og betonarbejder Karl Johannes Larsen, f. 14.10.1895 i Ravnsnæs ved Birkerød og hustru Signe Kirstine f. Pedersen, 26.9.1898 i Østed.

Tilsluttet militærgrupperne i København under afsnit 8.

Medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Sammen med en kollega, Kjeld Sivertsen, og en gartnermedhjælper, Nis Philipsen, (se disse) tilknyttet en gruppe under afsnittets 5. kompagni, som Poul Larsen ledede. Efter en aktion var de tre den 28.4.1945 på vej hjem og befandt sig i kvarteret omkring Islevhusvej. Her traf de tilfældigt nogle medlemmer af en tysk terrorgruppe, hvis bil var kørt tør for benzin. I den fejlagtige tro, at der var tale om medlemmer af modstandsbevægelsen gav en af dem sig til kende, hvilket omgående førte til, at de alle tre blev holdt op og skudt ned, dræbt på stedet.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 2.985
UFF., 599.

Tidsskrifter:

Information, nr. 469, 1.5.1945, nr. 470, 2.5.1945

Morgenbladet, 3.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade, Rødovre Kirkegård.

Andet:

Begravet, Rødovre Kirkegård, nr. 3.

Larsen, Poul Georg,

stud.med., f. 29.10.1920 i Frederikshavn, d. 7.5.1945 på Kommunehospitalet i København.

F.: Assurandør og missionær J. P. C. Larsen, f. 14.12.1889 og hustru Kirstine f. Nielsen, 28.3.1889, d. 4.3.1951.

Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit O2, Slotsholmsdetachmentet og Amalienborgstyrken.

Student fra Frederiksberg Gymnasium. Påbegyndte et studium ved det medicinske fakultet i København. Medlem af KFUM's studenterbevægelse. Medvirkede ved jødetransporterne i efteråret 1943. Gruppeleder i militærgruppe. Dræbt 7.5.1945 under tjeneste for modstandsbevægelsen af en eksploderende håndgranat.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 409
D.f.U., 30.292/45
CK., 54.443
UFF., 600

Rigsarkivet, arkiver fra besættelsestiden: Arkivalier vedrørende O2. (Slotsholmsdetachmentet og Amalienborgstyrken).

Litteratur:

De fem lange Aar, III, s. 1174

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482.

Tidsskrifter:

KFUM og K for Storkøbenhavn, G. I., 1945, nr. 6.

Avisstof:

Frederikshavns Avis, 11.5.1945 (foto)

Vendssyssel Tidende, 12.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Høje Sandbjerg

Mindeplade på Frederiksberg Gymnasium

Mindeplade, Københavns Universitet.

Andet:

Begravet, Solbjerg Kirkegård, 6-B-1282.

Larsen, Preben Holger,

værktøjsmager, kunstmaler, f. 15.6.1918 i København, d. 22.11.1944 i Neungamme.

F.: Værkfører Jens Jørgen Carl Johan Larsen, f. 27.3.1883 og hustru Hedvig Emilie Elisabeth, f. i Nakskov.

Tilknyttet det illegale bladarbejde i København.

Realist fra Silkeborg kommunale Realskole. Udlært som maskinarbejder på Silkeborg Maskinfabrik. Lå indkaldt som soldat 9. april 1940. Efter udstået militærtjeneste til København for at uddanne sig som kunstmaler ved Akademiet. Ansat som værktøjsmager på Atlas. Foruden en række billeder efterlod han sig en hel del prosa og poesi. Medstifter af det illegale blad, „29. August“, der udkom fra september 1943 til marts 1944, da redaktionen optoges i den bladgruppe, der udgav „Fri Presse“. Preben Lar-

sen blev leder af produktion og distribution i den udvidede bladgruppe, men kom ikke til at fungere særligt længe, da trykkeriet allerede i maj 1944 blev stormet af det tyske politi og 52.000 numre beslaglagt. 7.5.1944 arresteret og indsat i Vestre Fængsel. Overførtes derfra til Horserød og Frøslev, hvorfra han 13.9.1944 deporteredes til Neuengamme. På udkommando til Porta Westfalica. Død 22.11.1944 under sygetransport tilbage til Neuengamme.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 601.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 162

In Memoriam (foto)

Den illegale presse, s. 555

Besættelsestidens illegale blade og bøger, s. 83, 130

Danmarks Frihedskamp, s. 511, 526.

Tidsskrifter:

Fri Presse, 6.1.1945, nr. 1 (foto, nekrolog).

Avisstof:

Silkeborg Avis, 17.5., 25.5. (foto) 1945

Silkeborg Social-Demokrat, 7.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, Silkeborg Ny Kirkegård

Mindeplade på Atlas, Baldersgade 3, København

Mindeplade, Søndergades Skole i Silkeborg

Mindeplade i Ryvangen.

Larsen, Preben Aage Rathlau,

kontorist, f. 12.3.1922 i København, d. 18.10.1944 smst.

F.: Materialforvalter Poul Adam Johan Rathlau Larsen, f. 17.6.1896 og hustru Anna Marie Victoria Hilseria, f. Elstrøm, 26.8.1896 i Rønne, d. 29.9.1966 i København.

Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit 5.

Efter endt skolegang uddannet inden for kontorfaget. Tilknyttet Livjægerens terræn-sportsafdeling. Deltog i illegalt bladarbejde. Tilknyttedes stabskompagniet under afsnit 5. Deltog 18.10.1944 i en våbeninstruktion på Efterslægtsselskabets Skole. Han havde den opgave at pakke en kasse instruktionsvåben og håndgranater. Da han skulle demonstrere en håndgranat, viste det sig, at der var

en konstruktionsfejl ved den. Han reagerede hurtigt og ville kaste granaten ud på gaden, hvilket imidlertid ikke kunne lade sig gøre, da dette var forsynet med et mørklægningsgardin. Han holdt derfor granaten ind mod sig og vendte ryggen til kammeraterne, i alt 40 mand. Han ofrede herved livet for at redde kammeraterne.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 2.777

UFF., 602.

Tidsskrifter:

Livjægeren, 1945, nr. 11 (foto).

Monumenter:

Mindeplade i Holmens Kirke.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, afd. 10, rk. 20, nr. 118–19.

Larsen, Svend Aage,

premierløjtnant, f. 31.3.1920 i Helsingør, d. 18.3.1944 i Øresund.

F.: Officiant L. A. Larsen og hustru Bodil Kirstine Elly.

Tilknyttet Den danske militære Efterretningstjeneste.

Skolegang på Tønder Statsskole, derefter på Vestre Borgerdyds Skole i København. Ivrig sports- og idrætsmand. Indkaldt ved 15. bataljons 4. kompagni 1939. Udnævnt til kornet 10.4.1940. Gennemgik 1940 til 1942 hærens officersskole. Den 22.4.1942 udnævnt til sekondløjtnant og 1.11.1942 til premierløjtnant. Med hele sin officersindstilling måtte Svend Aage Larsen reagere imod den tyske besættelse. Sammen med en officerskammerat saboterede han på egen hånd det tyske benzin- og automobilepot i Kastellet. Nytårsnat 1942–43 forsøgte han sammen med en løjtnant at flygte til Sverige for at gå ind i de engelske styrker. Flugten mislykkedes imidlertid og kostede ham 5 måneders arrest. Kort efter løsladelsen fra arresten oplevede han den 29.8.1943. Straks derefter, 1.9.1943, tog han sammen med løjtnant Jørgen Østergaard i kajak illegalt af sted til Sverige. Han arbejdede derovre på Svenska Sockerbolaget til nytår 1944. Derefter meldte han sig til efterretningstjenesten og trænedes i kajakroning sammen med løjtnant

Østergaard i en stor sø under ledelse af orlogskaptajn Overby. Hensigten var at forrette kurérteneste tværs over sundet for hærens efterretningssektion. Den 17.3.1944 gik de begge første gang i aktion. De anløb Vedbæk og var meget forkomne ved deres ankomst. De insisterede på at gennemføre turen tilbage til Sverige samme aften, hvorfor de af generalstabens efterretningssektion fik efterretningsmateriale om bord og tiltrådte tilbagefarten. Båden formodes at være kæntræt på tilbagevejen. Svend Aage Larsens lig drev senere i land på den svenske kyst.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 2.915

UFF., 603.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482

De faldt for Fædrelandet, s. 39–40 (foto)

Håndbog for Hæren, 1946, Hærens faldne.

Tidsskrifter:

5. regiments soldaterforening, 1946, nr. 3, s. 2

(foto), nr. 6, s. 1–3

Tønder Statsskole, 1946, s. 11–12

Vestre Borgerdyds Skole, 1946.

Avisstof:

Ekstra Bladet, 4.9.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Gladsaxe Rådhus

Mindeplade, Officersskolen på Frederiksberg

Slot

Mindeplade, Sergentskolen på Kronborg

Mindeplade, Vordingborg kaserne

Mindeplade, Tønder Statsskole

Mindeplade, Den Classenske Legatskole, København.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10–38–2.

Se biografi over Jørgen Østergaard.

Larsen, Uffe,

kontorist, f. 10.2.1915 i København, d. 6.1.1945 på Rigshospitalet.

F.: Albert Larsen, f. 12.3.1883 i Krarup, d. 12.12.1965 på Fyn, og hustru Ellen f. Jacobsen, 24.11.1885 i Odense, d. 9.6.1957 på Frederiksberg.

Gift 2.5.1936 med Johanne Maria Jacobsen, f. i Odense.

Tilknyttet BOPA. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti.

Uffe Larsen gik den 22.6.1941 „under jorden“ og deltog derefter i partiets illegale arbejde. Han fungerede blandt andet som kurér imellem militær- og sabotagegrupper. Under en våbentransport til BOPA's depot blev han i et sving trukket ud af en bus som følge af kuffertens tunge vægt, hvorved han pådrog sig en meget kraftig hjernerystelse. På grund af transportens art ville han ikke lade tilkalde ambulance, men måtte dog næste dag lade sig indlægge på hospital. Efter udskrivelsen fortsatte han sit illegale arbejde, men måtte dog to gange i løbet af den kommende tid sendes på rekreation, idet han kom til at lide af en stadig stærkere depression, som til sidst førte til hans død.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 9.959

D.f.U., 32.445/45

CK., 56.017

UFF., 604.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade, Tønder Statsskole.

Andet:

Begravet, Søndermarkens krematorium i urnefællesgrav.

Larsen, Viktor Emanuel,

skræddersvend, f. 27.8.1902 i Hamburg, d. 26.12.1943 i København.

F.: Snedker Viktor Immanuel Larsen, f. 11.11.1873 i Århus, d. 10.10.1955 i København, og hustru Johanne Vilhelmine Frederikke, f. 15.3.1880 i Tyskland.

Tilknyttet BOPA. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti.

Begge de to store sabotageorganisationer, BOPA og Holger Danske, begyndte som små grupper samlet omkring en enkelt mand. Stifteren af den første gruppe inden for KOPA, senere BOPA, var den tidligere spaniensfrivillige, støberiarbejder Harald Nielsen, der i efteråret 1941 samlede en seksmandsgruppe i København, hvortil senere Eigel Larsen sluttede sig. Blandt disse første syv var Viktor Larsen. 5.8.1942 skete den første egentlige sabotage imod Canning's automobilværksted i Griffenfelds-

gade, der afbrændtes efter to mislykkede forsøg. Denne første sabotagegruppe blev angivet i efteråret 1942 og to mand idømt livsvarigt tugthus, en anden dømt til døden, men benådet med livsvarigt tugthus. Viktor Larsen fortsatte nu som gruppeleder. Under en aktion imod Holbæk Hørskætte-ri i maj 1943 blev han lettere såret, et andet medlem, der var blevet hårdt såret, begik selvmord for at undgå arrestation, medens Viktor Larsen og de øvrige deltagere blev arresteret af dansk politi og overgivet til Gestapo.

Efter store anstrengelser lykkedes det gruppen at få ham befriet ved at få ham indkaldt til et fingeret forhør på Politigården, idet han afhentedes af gruppemedlemmer forklædt som politifolk. Under forsøg på at skaffe nogle formodede tyske desertører til Sverige løb Viktor Larsen sammen med to af sine kammerater i en fælde på hjørnet af Emdrupvej og Tuborgvej. Det kom til ildkamp, hvorunder han og en kammerat dræbtes og en tredje blev taget til fange i hårdt såret tilstand.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 171

D.f.U., 30.067/43

CK., 8.747

UFF., 605.

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto)

Da Danmark kaldte, s. 146

Børge Brandt: Sabotage, s. 29 (foto)

De 5 onde år, s. 127–128

Fem Aar, s. 293–296.

Avisstof:

Ekstra Bladet, 10.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, Urnehaven, D, 384–85.

Se biografier over Martin Andersen, Gunnar Dahl og Harry Plambeck.

Larsen-Ledet, Ingolf,

stud.polit., f. 27.12.1919 i København, d. 29.6.1944 smst.

F.: Karetmager Jens Larsen-Ledet, f. 26.8. 1893 i Furreby, og hustru Anne Sofie Albrechtsen f. Hansen, 1898 i Valby, d. 1938.

Tilknyttet illegalt bladarbejde og flygtninge-ruterne i København.

Skolegang på Højdevangens Skole og Vestre Borgerdyds Skole. Studentereksamen fra Christianshavns Gymnasium 1938. Påbegyndte herefter et studium ved det rets- og statsvidenskabelige fakultet i København. Lå indkaldt ved ingeniørregimentet 9.4. 1940. Nevø af den kendte afholdsagitator. Medlem af DUI, senere af DSU. Kasserer i den socialdemokratiske studentergruppe. Knyttet til det illegale blad „De danske Studenter“, der begyndte at udkomme allerede i november 1941. Et månedligt blad udsendtes fra april 1943 til maj 1945. Bladet fungerede tillige som illegalt forlag og udgav en række illegale bøger. Havde tillige tilknytning til Frit Danmark og deltog i flygtningearbejdet. Under de første strejker i juni 1944, der dannede indledningen til folkestrejken den 30. juni, havde Ingolf Larsen-Ledet aftalt et møde med sine illegale kammerater i en lejlighed på Gl. Kongevej. Tykkerne havde imidlertid besat lejligheden og arresterede alle, som indfandt sig. Han blev overrumplet og visiteret. Mens han opholdt sig i lejligheden, forsøgte han at flygte igennem køkkendøren, men da denne var aflåst, sprang han på hovedet ud gennem et lukket vindue og dræbtes på stedet ved et fald fra fjerde sals højde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 5.353

D.f.U., 30.662/44

CK., 54.411

UFF., 606.

Litteratur:

De fem lange Aar, III, s. 1174

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 60

Den illegale presse, s. 551

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482

Istedgade, s. 52.

Tidsskrifter:

Information, 30.6.1944, nr. 211

Christianshavns Gymnasium, 1946, s. 3–6.

Monumenter:

Mindeplade på Christianshavns Gymnasium

Mindesten på Christmas Møllers Plads

Mindeplade på Københavns Universitet

Mindeplade, Højdevangens Skole

Mindeplade, Gl. Kongevej 25 i porten

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade, Farum kaserne.

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård, 1–12–12.

Lassen, Iver Peder,

handelslærling, f. 11.7.1923 i Bække, d. 19.4.1945 i Ryvangen.

F.: Dyrslægt Niels Iversen Lassen, f. 10.11.1893, og hustru Sigrild f. Petersen, 7.8.1897.

Tilknyttet illegalt bladarbejde og jernbanesabotagegruppe i Fredericia.

Iver Lassen tog præliminæreksamen i Kolding og derefter studentereksamen fra Nyborg Studenterkursus i 1942. Efter sin studentereksamen kom han i handelslære i en isenkramhandel. Iver Lassen arbejdede først med illegal bladvirksomhed og kom senere ind i en jernbanesabotagegruppe i Fredericia. Hele gruppen blev natten mellem den 2. og 3. marts 1945 anholdt. De blev først ført til Kolding og siden den 12.4.1945 sammen med 3 medlemmer af en jernbanesabotagegruppe i Taulov overført til Vestre Fængsel i København. Den 18.4.1945 stilledes de for en krigsret og dømtes til døden. De henrettedes den 19.4.1945 i Ryvangen. Ligene af gruppen blev den 2.7.1945 fundet og den 4.7.1945 ført til Fredericia, hvor Iver Lassens begravelse fandt sted den 9.7.1945.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 607.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 201–202

De fem lange Aar, II, s. 950

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477

Danmarks Frihedskamp, I, s. 218.

Tidsskrifter:

Friheden, 1945, nr. 17

Fredericia Gymnasium, 1945

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20

Information, 24.4.1945, nr. 464, 3.5.1945, nr. 471.

F.V.-bladet, 1961, nr. 8, s. 47.

Avisstof:

Viborg Stiftstidende, 16.7.1945

Børsen, 5.5.1945

Fredericia Dagblad, 5.5., 10.7.1945

Vejle Amts Folkeblad, 5.7.1945

Politiken, 25.4.1945.

Monumenter:

Portræt på Fredericia Rådhus

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård i Fredericia, B 11, nr. 199–200 + 227–228.

Se biografier over de øvrige gruppemedlemmer: Ferdinand Emil Martin Andersen, Ole Christensen, Hans Eeg, Helge Carlo Harry Hermann og Hans Chr. Just Petersen fra Fredericia-gruppen, og fra Taulov Harry Jacobsen, Carl Gustav Kolding og Eluf Preben Månsson.

Laub, Frederik Wilhelm Haae,

havnedirektør i København, f. 24.9.1887 i København, d. 16.2.1945 i sit hjem i Hellerup.

F.: Skibsfører Søren Johan Haae Laub, f. 1846 i Sludegård, d. 1906 i København, og hustru Angelica Emilie f. Holst, 1865 i Oslo, d. 1935 i København.

Gift 1922 med Gerda Hansen, f. 25.7.1890 i København, d. 5.3.1968 i Hellerup. (B.: D. 23.1.1924, D. 17.7.1927).

F. W. H. Laub var søofficer af uddannelse. Blev i 1932 havnedirektør efter i en længere periode at have beklædt stillingen som direktør for Vestindisk Kompagni på St. Thomas. Under besættelsen var Laub i kontakt med de ledende kredse inden for MB, efter 29.8.1943 især inden for søværnet, de illegale transporter og kontaktudvalget i Stockholm. Laub blev dræbt i sit hjem af medlemmer fra Peter-gruppen, formentlig som gengæld for den få dage forinden foretagne sabotageaktion mod krydseren Nürnberg i Københavns Frihavn.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 411

D.f.U., 20.232/45

Københavns Opdagelsespoliti, H. journal nr. 7887/47.

Litteratur:

A. C. M. Larsen: Under Nazis Terror, Odense 1945, s. 39

Det illegale Frit Danmark 1942–45, København 1946, s. 461

4. Maj Kollegiets Mindebog i København.

Tidsskrifter:

Information, 1.3.1945, nr. 422.

Avisstof:

Nordsjælland, 25.6.1945.

Andet:

Begravet, Hellerup Kirkegård, afd. 22, nr. 5499. (Medlem af det konservative parti).

Laub, Niels Hieronymus Haae,
student, f. 23.1.1924 på St. Thomas, V.1., U.S.A., d. 28.3.1945 i Hamburg.
F.: Havnedirektør, kommandørkaptajn Frederik Wilhelm Haae Laub, f. 24.9.1887 i København, d. 16.2.1945 i Hellerup, og hustru Gerda f. Hansen, 25.7.1890 i København, d. 5.3.1968 i Hellerup.

Tilknyttet den militære efterretningstjeneste, Studenternes Efterretningstjeneste og illegal bladvirksomhed.

Niels Laub var skoleelev i Maglegårds Skole, tog realeksamen fra Øregård Gymnasium, Hellerup, 1940 og studentereksamen fra Akademisk Kursus, København, i 1943. Påbegyndte derefter uddannelse i rederi-virksomhed.

Han var aktiv spejder, medlem af Akademisk Skytteforening og Danske Studenters Roklub.

Han tilknyttedes i foråret 1944 den militære efterretningstjeneste, blandt andet med den særlige opgave at fotografere tyske militære anlæg, ligesom han deltog i sabotageaktioner som fotograf, blandt andet ved sprængningen af Riffelsyndikatet i juni 1944. Igennem dette arbejde knyttedes også forbindelsen til nyhedstjenesten inden for Studenternes Efterretningstjeneste. I efteråret 1944 fik Laub den opgave at fotografere Shellhuset til brug for forberedelser til det senere RAF-angreb. I forbindelse hermed blev han arresteret af Gestapo den 14.10.1944 uden for det tyske hovedkvarter, og efter filmens fremkaldelse og påfølgende husundersøgelse i hans hjem blev afsløret en forbindelse til den illegale bladvirksomhed, idet Laub var blevet bedt om at tage nogle billeder af bladet „Danskerens“ tryk-kevirksomhed, blandt andet i forbindelse med udgivelse af en illegal bog. Villaen i Gentofte, hvor bladet holdt til, blev dog evakueret inden Gestapo ankom.

Niels Laub sad arresteret i Vestre Fængsel indtil 12.1.1945, hvorefter han deporteredes til den tyske koncentrationslejr Neuengamme. Kom herfra på udkommando til Dessauer Ufer. Overført til Bullenhuser Damm i Hamburg, hvor han døde den 28.3.1945.

KILDER:
Arkivstof:
UFF., 609

Frihedsmuseets arkiv, nr. 1/62, Jørgen Holms beretning.

Litteratur:

Gjentofte Kommune under Besættelsen, s. 275–276

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 54–55

4. Maj Kollegiets Mindebog i København.

Tidsskrifter:

„Danskeren“, 20.4.1945

Information, 17.10.1944, nr. 309

Danske Studenters Roklub, 1945, nr. 6

Øregårdssamfundet, 1945, nr. 66.

Monumenter:

Mindesten på Hellerup Kirkegård, afd. 22 – 5499

Mindesten i Ryvangen

Mindeplade på Øregård Gymnasium

Mindeplade, Maglegårds Skole

Mindeplade, Høje Sandbjerg

Mindeplade, Danske Studenters Roklub

1' Ordrup Trops lejrhus, „Kettingehøj“ i Nord-sjælland er bygget til minde om Niels Laub.

Andet:

Niels Laubs far, havnedirektør Laub blev den 16.2.1945 skudt i sit hjem af den tysk-danske terrorbande kaldet „Petergruppen“, formentlig som en hævnakt for sabotageforsøg i Frihavnen mod den tyske krydser „Niirnberg“. Hans onkel, ingeniør Georg Christian Haae Laub, der var major i „Johore Volunteer Engineers“ faldt i Malaya 19.12.1941.

Se biografi over Johannes Frederik Floor Clausen.

Laurberg, Margrethe,

sygeplejerske, f. 27.3.1910 i Føvling, d. 16.3.1945 i Härnösand i Sverige.

F.: Anders Laurberg, f. 21.8.1877, d. 25.3.1952 og hustru Mette f. Maadsen, 7.7.1875, d. 3.3.1949.

Tilknyttet modstandsgruppe i Sønderjylland.

Uddannet som sygeplejerske på Århus Kommunehospital. Ansat på hospitalet i Augustenborg, senere sygeplejerske i Tandslet på Als. Assisterede ved en dansksindet tysk soldats flugt til Sverige, men ramtes af et nervesammenbrud, da hendes forbindelse med flugten afslørede af tyskerne. Hun blev af modstandsbevægelsen overført til Sverige efter et ophold på Kommunehospitalet i København i begyndelsen af 1944. Her gjorde hun tjeneste på et hospital i Härnösand, men var ikke i stand til at overvinde sin depression, der i marts 1944 medførte hendes død.

KILDER:*Arkivstof:*

UFF., 190 B.

Andet:

Begravet, Hvirring Kirkegård, litra A, nr. 97 a.

Lauritsen, Børge Johannes,*grosserer, f. 22.10.1916 i Ars sogn, d. 23.6.1944 i Ryvangen.**F.: Direktør Poul Lauritsen, f. 1875 i Vejstrup, d. 1949 i Ars, og hustru Rasmine, f. 1876 i Viborg, d. 1955 i Ars.*

Tilknyttet modtagegruppe i Ars.

Uddannet som manufakturhandler og ansat i sin faders forretning i Ars. Aftjente sin værnepligt ved garnisonen i Haderslev. Ivrig forsvarsven påvirket af sønderjyske slægtstraditioner. Startede selvstændigt engrosfirma i hatte. Tilknyttet det illegale bladarbejde i Ars og senere modtagegruppen i Ars, der organiseredes af Christian Ulrik Hansen. I februar 1944 kom Gestapo på sporet af gruppen og foretog en række anholdelser. Den 25.2.1944 blev Børge Lauritsen arresteret i Ålborg. Fra Ålborg overførtes han til Vestre Fængsel. Sammen med resten af gruppen dømtes han til døden og henrettedes i Ryvangen.

KILDER:*Arkivstof:*

UFF., 610.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 256

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477

Vor Vej til 5. Maj, s. 299

De fem lange Aar, II, s. 764

De sidste Timer, s. 62–64 (foto)

Hemmelig Alliance, I, s. 282–284.

Tidsskrifter:

De unges Blad, 1945, nr. 16 (foto).

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945

Aalborg Stiftstidende, 5.5., 13.5. (interview med landsretssagfører Torrild Thomsen), 25.6.1945

Politiken, 24.6.1944.

Monumenter:

Mindeplade, Ars Skole

Mindeplade, Ars Kirkegård

Mindeplade, Viborg kaserne

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Års Kirkegård, nr. 75.

Se biografier over øvrige medlemmer af Årsgruppen: Emil Balslev, Michael Westergaard Jensen, Jens Peter Funch Lind og Jørgen Rydder; desuden Poul Ib Gjessing, Christian Ulrik Hansen og Hans Jørgen Henriksen.

Lauritsen, Harald,*blikkenslager, f. 11.9.1909 i Ringkøbing, d. 9.12.1944 i Versen bei Meppen.**Gift 15.4.1939 med Else Margrethe L., f. 21.5.1915.*

Tilknyttet sabotagegruppe, illegal bladgruppe og byledelsen i Århus. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Efter endt skolegang i blikkenslagerlære. 1941–42 afdelingsformand for DKP i Åbyhøj, 1943 distriktsleder for forstæderne, 1944 medlem af partiets byledelse. Omkring 1942–43 voksede den første kommunistiske sabotagegruppe frem i Århus. I foråret 1943 etableredes forbindelse til faldskærmsorganisationen, hvor igennem man forsynedes med våben og sprængstof. Harald Lauritsen var tilknyttet en sabotagegruppe under ledelse af Willy Schmidt (se denne). Gruppen sprængte bl.a. under Harald Lauritsens ledelse „Brdr. Jørgensens Autoservice“. Harald Lauritsen var endvidere knyttet til redaktionen af Aarhus Ekko fra foråret 1944. 21. juni 1944 rantes den kommunistiske bladgruppe af en katastrofe, idet over 40 medlemmer arresteredes som følge af en stikkerskes angivelser. Blandt de arresterede var Harald Lauritsen, der deporteredes til Neuengamme og herfra sendtes på udkommando til Versen bei Meppen, hvor han døde.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 16.043

D.f.U., 30.370/44

UFF., 610 A,

Frihedsmuseets arkiv, nr. 7/65, Frøslev beretning.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 206

Aarhus under Besættelsen, s. 243, 262, 329.

Avisstof:

Demokraten, 20.7.1945

Aarhus Stiftstidende, 6.5.1945.

Monumenter:

Mindemur på Århus Vestre Kirkegård

Mindeplade på Århus Teknikum
Mindeplade, Finsensgades Skole i Århus
Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet i fællesgrav på Vestre Kirkegård i Århus.

Lauritsen, Jørgen,

marineflyver, f. 11.10.1913 i Ålborg, d. 15.9.1944 i Sverige ved den norske grænse.

F.: Forfatter Peter Lauritsen, f. 1878 i Ålborg, d. i København, og hustru Karen f. Nielsen, 1879 i Brorstrup, d. 1938 i København.

Gift 4.11.1939 med Else Agnete Sofie Thiel, f. 31.3.1919 i Ringsted.

Medlem af Den danske Brigade.

Student fra Ålborg Katedralskole i 1933. Flyverløjtnant af 2. grad 1935, af 1. grad 1938. Flyveleder i Statens Luftfartsvæsen 1940–43. Jørgen Lauritsen var tjenstgørende på luftmarinestationen Avnø 9. april. Hans mål var herefter at komme til England og som krigsflyver derfra deltage i bekæmpelsen af den tyske besættelsesmagt. Et forsøg på at undvige med et luftfartøj mislykkedes. Over den engelske radio rettedes der den 29.8.1943 en opfordring til danske flyvere om at melde sig til RAF. Jørgen Lauritsen flygtede da til Sverige for derfra at komme videre til England, men dette mislykkedes på ny. Den danske Brigade i Sverige oprettede imidlertid en særlig flyverdivision, og som tjenstgørende der blev han den 15.9.1944 under en træningsflyvning i nærheden af den norske grænse dræbt sammen med to svenske kammerater, idet deres fly mødte dårligt vejr og fløj mod en klippeskråning.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 2.978

UFF., 611.

Litteratur:

N. Grunnet og B. Demer: Den danske Brigade, København 1945

Håndbog for Søværnet, 1943, s. 43.

Tidsskrifter:

Folkung-bladet, 1946, nr. 12, s. 257.

Monumenter:

Mindeplade på Ålborg Katedralskole

Mindeplade i Holmens Kirke.

Andet:

Begravet, Garnisons Kirkegård i København.

Lauritzen, Otto Egholm,

tobakshandler, f. 14.1.1892, d. 28.3.1945 i Vestre Fængsel.

Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit 3. Dæknavn „Ole Vind“.

Handelsuddannelse. Selvstændig tobakshandel på Østergade i København. Tilknyttet det illegale bladarbejde i forbindelse med udgivelsen af De frie Danske. Tilknyttet militærgrupperne, hvor han fungerede som delingsfører under kompagni P. 5. Kompagniet var den militære pendant til sabotage- og bladgruppen „1944“. Arresteret 22.3.1945 for sin deltagelse i det illegale arbejde i militærgrupperne. Begik få dage efter anholdelsen selvmord i Vestre Fængsel for at undgå at røbe sine kammerater.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 5.013

D.f.U., 31.881/45

CK., 54.465

UFF., 612.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482.

Avisstof:

Social-Demokraten, 2.7.1945

Information, 29.8.1945.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Lauritzen, Søren Toft Egholm,

fyldpeppenerreparatør, f. 3.8.1923 i København, d. 16.2.1945 i Vanløse Allé.

F.: Cigarhandler Jørgen Thorkild Egholm Lauritzen, f. 17.11.1884, d. 26.9.1951, og hustru Anna Marie, f. 2.9.1884.

Tilknyttet BOPA. Dæknavn „Lille Svend“.

Tilsluttet BOPA den 1.11.1943 og kom første gang i aktion ved BOPA's angreb den 23.11.1943 på den store transformator ved Lygten på Nørrebro, der leverede strøm til 400 fabrikker. Det var BOPA's hidtil størst anlagte aktion og den første gang, hvor man prøvede at angribe ved højlys dag. Han var en af BOPA's mest aktive folk og deltog i

mange aktioner. Hans modstandsarbejde var karakteriseret ved metodisk tilrettelæggelse og stort personligt mod.

Dræbt under aktionen mod det tyske „Hovedtankstøtte“ for København, et tysk benzindepot, der var beliggende i Vanløse. Han ramtes af fire skud i hjerteregionen, da han havde løst aktionens vanskeligste opgave: at anbringe en bombe oven på benzinpumpeanlægget.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 413

CK., 8.940

D.f.U., 30.415/45

UFF., 613.

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto)

Børge Brandt: Sabotage, s. 55, 60

Gylling Mortensen: Danske Partisaner, Kbh. 1945

Frit Danmarks Hvidbog, I, s. 43, II, s. 482.

Monumenter:

Mindeplade, Vanløse Skole

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10–37–27.

Laursen, Karl Marius,

landbrugsmedhjælper, f. 16.9.1920 i Hadsten, d. 10.2.1944 ved Kollund Strandhotel.

F.: Arbejdsmand Jens Sørensen Laursen, f. 4.10.1870, d. 13.10.1941, og hustru Agnes Jensine f. Jensen, 25.9.1887, d. 15.1.1963.

Medlem af sabotagegruppe i Sønderborg.

Karl Laursen var medlem af en sabotagegruppe, der tillige talte Anker Hansen og Hermann Møller Boye. Denne gruppe øvede en lang række sabotager i 1943 og 1944 over den sydligste del af Sønderjylland, blandt andet mod et snedkerværksted i Ulkebøl og mod skrædderfirmaet „John“, der leverede uniformer til tyskerne. Gruppen blev organiseret af løjtnant Bøge fra Tønder og fik herfra sprængstof og våben. Aktionen imod skrædderfirmaet blev den sidste gruppen udførte, før den blev angivet af et gruppe-medlem. På trods af advarsler indlogerede Karl Laursen og Anker Hansen sig på Strandhotellet i Kollund. Da Gestapo kom for at arrestere dem, udviklede det sig til ildkamp mellem sabotørerne og de af Gestapo

tilkaldte styrker. Anker Hansen døde under kampene, medens det lykkedes Karl Laursen at flygte over et halvtog og nå ned i en kælder i et beboelseshus, hårdt såret. Under skudveksling i kælderen døde Karl Laursen. Hans lig blev senere fundet sammen med fire andre nedgravet på den militære skydebane i Sønderborg og bisat på Sønderborg Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 615.

Kongelige Biblioteks samling af illegale tryk, biografier, Hermann M. Boye.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482

Danmarks Frihedskamp, I, s. 228, 239.

Tidsskrifter:

Nissumske Årbøger, 1945, s. 11.

Avisstof:

Flensborg Avis, 4.2.1949 (kronik)

Social-Demokraten, 16.5.1945

Morgenbladet, 16.5.1945

Jydske Tidende, 15.5., 16.5., 18.5., 23.5.1945

Århus Amts Tidende, 22.5., 11.7.1945

Sønderjyden, 15.5., 23.5., 3.7.1945

Hejmdal, 17.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Framlev Kirkegård

Mindeplade hos arbejdsmand Cordsen, Kollund

Mindesmærke, Skamlingsbanken

Mindeplade, Askov Højskole.

Andet:

Begravet i Mindelunden for Frihedskampens Ofre, Sønderborg ny Kirkegård, litra B, 291.

Se biografier over Hermann M. Boye og Anker Hansen.

Laursen, Knud Hofmann,

styrmandselev, f. 4.10.1922 i Kolding, d. 2.5.1945 i Dyrehaveskoven ved Hvidkilde gods, Svendborg.

F.: Bogtrykker Thomas Henrik Laursen, f. 12.8.1898 i Holstebro, d. 18.7.1950, og hustru Anna Christine Marie f. Brag, 30.11.1898.

Tilsluttet modstandsbevægelsen i Svendborg. Dæknavn „Krofar“.

Skolegang på Tønder Statsskole. Efter et års læretid i faderens bogtrykkeri kom han ud at sejle. Efter at have sejlet nogle år og aftjent sin værnepligt i marinen kom Knud Laursen på navigationsskole i Svendborg i august 1944. Her tilknyttedes han mod-

standsbevægelsen. Han fungerede som våbeninstruktør og ho!dt opsyn med våben-depoterne i Kirkeby-skovene. Det illegale arbejde tog snart en så stor del af hans tid, at han i april 1945 forlod skolen. Da han den 2.5.1945 var på vej til et af depoterne, blev han omringet af tyske soldater og dræbt efter en ildkamp. Hans lig blev efter befrielsen fundet nedgravet i skoven og bisat på Tønder Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 616.

Litteratur:

Tønder Statsskole, 1920–45, s. 58–59.

Tidsskrifter:

Mindeskriфт udgivet af bogtrykker Thomas Henrik Laursen

Egense kirkehilsen, 8.9.1962

Tøndersamfundet, 1945, nr. 1, s. 478–480

Tønder Statsskole, 1945, s. 8–9

SønderjydsK Månedsskrift, 1945, s. 95

Marstal Kollegiesamfund. Årsskrift for 4. Maj Kollegiet.

Avisstof:

Jyllands-Posten, 1.6.1945

Jydske Tidende, 10.5., 26.5., 5.6.1945

Flensborg Avis, 12.5., 6.6., 19.6.1945

Sønderjyden, 31.5.1945

Fyens Stiftstidende, 1.6.1945

Hejmdal, 11.5.1945.

Monumenter:

Mindesten ved vejen til Kirkeby-Skoven

Mindeplade, Kristkirken, Tønder

Mindeplade, Tønder Statsskole

Mindeplade, Svendborg Rådhus

Mindeplade, Egense Kirke

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Tønder ny Kirkegård, Skovgrav nr. 19 A.

Lausten, Viggo Peter Johannes,

redaktør, f. 31.7.1904 i Flensborg, d. 2.5.

1940 i Kastellet, København.

F.: Faktor Laust Caspar Lausten, f. 29.4.

1874, d. 19.3.1958, og hustru Anna Lucia

f. Mathiessen, 15.8.1875, d. 4.7.1957.

Gift 13.1.1934 med Caroline Klausen, f. 4.1.

1911 i Tyskland. (B.: P. 17.5.1939).

Tilknyttet den engelske efterretningstjeneste.

Viggo Lausten var tysk statsborger, søn af

den kendte danske sydslesviger, faktor ved Flensborg Avis, Laust Caspar Lausten. Skolegang på Sorø Akademi 1920–22. Efter real-eksamen herfra uddannet som journalist. Virkede som redaktør for Flensborg Avis' lokaludgave i Tønder.

Ved oprulning af en engelsk spionagering i Danmark angav en af de implicerede redaktør Lausten. Den 20.4.1940 blev Lausten på sin bopæl i Tønder arresteret af kriminalpolitiet i Åbenrå og senere den 30.4. udleveret til tyskerne i Kastellet. Han blev her anklaget for at have fremskaffet tegninger af befæstningerne på Helgoland og udleveret dem til et fremmed efterretningsvæsen. Efter et forhør den 1.5.1940, hvor Lausten bestred enhver skyld, fik han meddelelse om, at han ville blive konfronteret med den af de implicerede, der havde angivet ham. Den 2.5.1940 hængte Viggo Lausten sig i sin celle i Kastellet i København efter at have overskåret pulsåren i begge håndled.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.663

UFF., 617.

Tidsskrifter:

Soranerbladet, 1945, nr. 5, s. 35, nr. 6, s. 41–42

Journalistbladet, 1940, nr. 6, 1946, nr. 9, s. 16

Journalisten, 1946, nr. 9, s. 14

Sct. Georg, 1945, nr. 9

Sorø Akademi's Skole, 1945–46.

Avisstof:

Morgenbladet, 18.5.1945

Dannevirke, 8.5.1940

Flensborg Avis, 5.5.1940 (nekrolog).

Monumenter:

Mindeplade, Tønder Kirke

Mindesten, Tønder Kirkegård

Mindeplade, Sorø Akademi

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Tønder ny Kirkegård, skovgrav nr. 18.

Se biografi over Peter Andersen Dons og Erik Svendsen.

Leed, Kristian Ingvard

Rasmussen,

kedelsmed, f. 15.5.1899 i Horsens, d. 21.5.

1945 i Kastrup Lufthavn.

F.: Arbejdsmand Søren Rasmussen Leed, f.

15.1.1857 i Lundskov, d. 6.5.1942 i Horsens, og hustru Maren, f. Christensen.
Gift 1.2.1922 med Agnes Kristine, f. 7.11.1898.

Tilknyttet militærgrupperne i København. Medlem af Nationalt Værn.

Nationalt Værn var en organisation dannet af finlandsfrivillige med henblik på at skabe en slags hjemmeværn til støtte for den danske hær i tilfælde af åben konflikt med den tyske besættelsesmagt. Nationalt Værn virkede som en legal organisation, men reorganiseredes illegalt efter den 29. august. I Nationalt Værns grupper foregik våbeninstruktion. Den gruppe Kristian Leed tilhørte var organiseret under AMPA, kompagni A. 1. Han deltog i våbeninstruktion og havde forbindelse med de illegale transportruter. Arresteret af det tyske politi, men løsladt efter to døgn's forløb. Den 13.3.1945 blev han på ny arresteret og indsat i Vestre Fængsel. Idømt 5 års tysk tugthus, men befriet ved kapitulationen. Han meldte sig straks på sit tjenestested. Dræbt ved vådeskud under tjeneste i Kastrup Lufthavn.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 269

D.f.U., 30.703/45

CK., 9.064

UFF., 618.

Tidsskrifter:

Nationalt Værn, 1945, nr. 1 (foto)

Avisstof:

Nationaltidende, 17.7.1945

Social-Demokraten, 22.5.1945.

Monumenter:

Mindsten på Christmas Møllers Plads, København.

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård, litra Q-2-49.

Lehnberg, Poul Christian,

f. Nielsen, fuldmægtig, f. 2.2.1915 i København, d. 21.10.1944 på Rigshospitalet.

F.: Christian Frederik Nielsen, f. 29.9.1867 i Helsingør, d. 31.1.1953 i København, og hustru Thekka Fransisca f. Lehnberg, 3.8.1874, d. 27.6.1930 i København.

Tilknyttet Holger Danske.

Skolegang på Holsteinsgades Skole. 1936

fuldmægtig i Discontoselskabet af 1935 A/S. Deltog 28.9.1944 i en større aktion mod General Motors. Under aktionen blev en af gruppens medlemmer hårdt såret og arresteret af Gestapo. Som følge heraf måtte Poul Lehnberg gå under jorden den 7.10.1944. Om aftenen den 18.10.1944 samledes en halv snes Holger Danske-folk med våben til et møde, hvor der skulle finde instruktion sted. På vej hjem fra instruktionskursus fulgtes gruppelederen, Axel Jernith, (der senere faldt ved en aktion i Holte) med Poul Lehnberg og et tredje gruppe-medlem. Ved Dosseringen stødte de på en gruppe Gestapo-folk. Det lykkedes de to at komme bort, hvorimod Poul Lehnberg under flugten blev ramt af et skud i ryggen, der medførte døden efter indlæggelse på Rigshospitalet og Militærhospitalet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 3.142

D.f.U., 30.496/44

UFF., 619.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482.

Tidsskrifter:

Roning, 1945, nr. 6, s. 70.

Monumenter:

Mindeplade på Holsteinsgades Skole.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, afd. 7, rk. 18, nr. 165.

Se biografi over Axel Jernith.

Lind, Jens Peter Funch,

mekaniker, f. 14.5.1921 i Sandvig, d. 23.6.1944 i Ryvangen.

F.: Tømrer Valdemar Lind, f. 4.2.1897 i Sandvig, og hustru Marie f. Funch, 5.11.1899 i Østerlars.

Medlem af Års nedkastningsgruppe.

Efter endt skolegang i mekanikerlære 1936. I juni 1943 fik han arbejde i Års efter at have aftjent sin værnepligt i marinen.

I januar 1944 blev han medlem af den modtagegruppe, som landinspektør Balslev dannede i Års på initiativ af stud.theol. Christian Ulrik Hansen. I den korte tid, gruppen virkede, deltog den antagelig kun i en modtagelse af våben og materiel fra luf-ten på Blære Hede den 6.2.1944. Våbnene blev herfra transporteret til Ålborg, hvor de

blev anbragt hos skibsfører Gjessing. Alle-rede i slutningen af februar var Gestapo kommet på sporet af gruppen, og der blev foretaget en række anholdelser, først i Års og senere andre steder i Nordjylland. Den 28.2.1944 blev Lind anholdt, og den 19.6.1944 blev der ved den tyske krigsret i Kø-benhavn afsagt dødsdom over ham og fire andre af Års-gruppen. Endvidere blev Chri-stian Ulrik Hansen og to modstandsfolk fra Ålborg, Poul Ib Gjessing og Hans Jørgen Henriksen, dømt til døden. Den 23.6.1944 blev de otte henrettet i Ryvangen. Disse hen-rettelser – det første større antal henrettede indtil da – var tyskernes repressalie for en af de største sabotager under krigen: BOPA's sabotage af „Riffelsyndikatet“ den 22.6.1944.

Efter befrielsen blev hans lig fundet i Ry-vangen og begravet på Allinge Kirkegård den 30.6.1945.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 623

Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, biogra-fier, Michael Westergaard Jensen.

Litteratur:

De fem lange Aar, II, s. 764

De sidste Timer, s. 68–70 (foto)

Fem Aar, II, s. 547

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477

Danmarks Frihedskamp, s. 256

Hemmelig Alliance, I, s. 282–284.

Tidsskrifter:

Jul på Bornholm, 1945, s. 32

Pigtråd, 1950, nr. 9, s. 108–110.

Avisstof:

Bornholms Tidende, 23.6., 26.6., 2.7.1945

Bornholms Avis, 4.6.1945

Børsen, 5.5.1945

Information, 4.7.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945

Aalborg Stiftstidende, 5.5., 13.5. (interview med landsretssagfører Torrild Thomsen) 1945

Fyens Stiftstidende, 5.5.1945

Politiken, 24.6.1944.

Monumenter:

Mindesten, Års Kirkegård

Mindesten, Almindingen v. Hotel Jomfruberget

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Allinge Kirkegård, 2640/H/98.

Se biografier over øvrige medlemmer af Års-gruppen: Emil Balslev, Michael Westergaard Jensen, Børge Johannes Lauritzen og Jørgen Rydger; desuden Christian Ulrik Hansen, Hans Jørgen Henriksen og Poul Ib Gjessing.

Lindhardt, Cleving Benjamin,

gartner og blomsterhandler, f. 4.6.1906 i København, d. 16.1.1945 smst.

F.: Mekaniker Julius Benjamin Nielsen Lindhardt, f. 19.2.1871 i København, d. 11.9.1927, og hustru Johanne Marie, f. 2.12.1876 i København, d. 27.5.1950.

Gift 6.4.1929 med syerske Sara, f. 28.5.1911. (B.: P. 29.10.1929, P. 26.12.1931, D. 26.3.1935, D. 2.7.1937, P. 23.6.1940, D. 29.12.1941, D. 20.12.1943).

Tilknyttet illegalt bladarbejde i København.

Uddannet som gartner. Drev eget gart-neri og en blomsterhandel. Benjamin Lind-hardt deltog i det kommunistiske partis ille-gale arbejde fra 1943 til januar 1945. Han var knyttet til partiets kurértjeneste, og i hans hjem blev Land og Folk duplikeret. Gestapo foretog en razzia i hans hjem, net-op som et oplag af Land og Folk var færdigt. Han blev arresteret og derefter kørt rundt i kvarteret for at påvise, hvor andre kamme-rater boede. Da han ikke viste sig villig til at samarbejde, blev han skudt og kastet ud af bilen på Tuborgvej. Han døde få ti-mer efter.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 118

D.f.U., 30.121/45

CK., 5.040

UFF., 624.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482.

Tidsskrifter:

Information, 20.1.1945, nr. 388.

Avisstof:

Information, 29.8.1945

Social-Demokraten, 2.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Lumbye, Gustav,

kornet, f. 6.5.1919 i Kolding, d. 8.6.1945 i Herning.

F.: Grosserer Oscar Gustav Adolf Lumbye, f. 14.5.1893 i Holstebro, d. 1953 i Kolding, og hustru Asta f. Jensen, 31.1.1899 i Klak-ring.

Gift 6.5.1944 med Wera Dagmar Brigitta

Ohlander, f. 12.7.1919 i Göteborg. (B.: P. 1.11.1944).

Medlem af Den danske Brigade.

Realeksamen fra Kolding Gymnasium 1935. Gustav Lumbyes far var indehaver af et større papir engros-firma i Kolding, og han uddannedes inden for denne branche med henblik på senere indtræden i firmaet. Eksamen fra Niels Brock i København. Medlem af Det danske Spejderkorps, Sct. Georgs Gilde og KU. Rekrut ved luftartilleriet. Gennemgik kornetskolen i København og færdiguddannedes efter tyskernes overtagelse af Sølvgades kaserne i Randers. Ansat i faderens virksomhed.

Gustav Lumbye tilhørte den første uorganiserede modstandsbevægelse i Kolding. Den 25.2.1943 fandt et bombeattentat sted mod den tyske Ortskommandantur på Kolding Højskolehjem. Gustav Lumbye havde ikke selv foretaget sabotagen, men arresteredes og idømtes 3 års tysk tugthus for illegalt arbejde og besiddelse af sprængstoffer. Han sad arresteret i den tyske afdeling i Kolding og fik ved appel straffen forhøjet til 5 års tugthus. To dage før han skulle til Tyskland, lykkedes det ham, ved at drikke vagterne fulde, iført tysk officersuniform sammen med en anden politisk fange, en skolelærer fra Skanderborg, at flygte fra arresten. Han opholdt sig herefter under jorden på Fyn og i Jylland for til sidst at nå til Sverige fra Øster Hurup sammen med tre andre danske og to engelske flyvere. I Sverige opholdt han sig i to år blandt andet tilknyttet Flygtningekontoret. Han meldte sig til Den danske Brigade som kornet. Sammen med Brigaden vendte han tilbage til Herning og dræbtes i juni ved et vådeskud i Den danske Brigades kvarter på Vestergades Skole i Herning.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 5.688

D.f.U., 30.123/45

CK., 54.516

UFF., 625.

Tidsskrifter:

Papirtidende, juni 1945

Den danske Handelshøjskole, 1946, nr. 10

Spejdernes Magasin, 1945, nr. 9

Spejdersport, 1945, nr. 9

Sct. Georg, 1945, nr. 9.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 30.6.1945

Herning Folkeblad, 9.6., 11.6.1945

Holstebro Dagblad, 9.6.1945

Jydske Tidende, 10.6.1945

Kolding Folkeblad, 8.6. (heri interview med Gustav Lumbye om hans flugt to dage før hans død), 9.6.1945

Kolding Socialdemokrat, 18.6.1945

Social-Demokraten, 10.6.1945.

Monumenter:

Mindesten på Hylkedam pr. Gelsted, Fyn.

Mindeplade på Købmandsskolen i København.

Andet:

Begravet, Søndre Kirkegård, Kolding, litra F, nr. 112.

Lund, Sigvardt Peter Vilhelm,

forfatter og journalist, f. 8.5.1896 i København. d. sept. 1943 i Øresund.

F.: Museumsdirektør Emil Ferdinand Svitzer Lund, f. 8.1.1858 i København, d. 25.12.1928 smst., og hustru Charlotte Frederikke Elisabeth f. Funch, 10.8.1861 i København, d. 17.8.1941 smst.

Studerede statsvidenskab, men afbrød studierne for journalistik og forfattervirksomhed. I 1933 rejste til Sovjetunionen. Skrev herfra en bog „Brød og Staal“. Deltog juni 1937 i forfatterkongressen i Valencia, besøgte fronten sammen med Nordahl Grieg, afløste Lise Lindbæk som Thälmann-bataljonens historiker og blev senere forbindelsesofficer i XI brigade. Om brigaden skrev han en række kronikker og artikler i Politiken, Social-Demokraten, Arbejderbladet m. fl. Under besættelsen blev han gentagne gange angrebet i Fædrelandet, deltog i illegalt arbejde og måtte efter 29.8.1943 gå under jorden. Forsøgte i begyndelsen af september fra Rungsted at nå Hven i en kano og er ikke set siden. (Bogen om de danske Spaniensfrivillige af Leo Kari, København 1952, s. 201).

KILDER:

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

I Rungsted Roklubs Jubilæumsskrift, 1963, er omtalt et flugtforsøg med klubbens nyanskaffede

de singlesculler, men med datoangivelsen 7.-8. september 1942. Båden drev i land ved Landskrona og den flygtende druknede. Flere både blev efter 29.8.1943 anvendt på samme vis, men flygtningene nåede her Sverige. (UFF. 625 A).

Lund, Svend Ove,

værkstedsarbejder, f. 20.1.1912 i Århus, d. 5.5.1945 smst.

F.: Vognmand Jens Lund, f. 1879, d. 1944, og hustru Marie f. Thomsen, 1886, d. 1955.

Gift 2.11.1935 med Elise Kathrine Rigmor Nørgaard, f. 16.11.1913.

Tilknyttet militærgruppe i Århus.

Skolegang på Århus Kommuneskole. Svend Ove Lund var oprindelig uddannet som snedker og virkede en overgang som sekretær for bestyrelsen for snedkernes fagforening. Før sin død var han ansat som arbejdsmand på Centralværkstedet i Århus. Han var meget politisk interesseret og deltog i arbejdet inden for Socialdemokratiet. Som følge af sin tilknytning til Socialdemokratiet blev han i juni-juli 1944 tilsluttet en af de socialdemokratiske militærgrupper i Århus. Blev to gange taget i forhør af tyskerne, men atter løsladt. Den 4.5.1945 overgik han til stabskompagniet og var den 5. maj udkommanderet til vagttjeneste uden for Rådhuset på Frederikshallé. Her dræbtes han af skud fra medlemmer af Hipokorpsen, der opholdt sig på kasernen over for den gamle kirkegård, hvor han stod vagt.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.275

D.f.U., 30.124/45

UFF., 626.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482

Aarhus under Besættelsen, s. 331.

Avisstof:

Demokraten, 10.5., 13.5.1945

Aarhus Stiftstidende, 10.5.1945

Jyllands-Posten, 10.5.1945

Silkeborg Socialdemokrat, 5.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, DSB's Mindelund i Fredericia

Mindeplade, Århus Teknikum, Dalgas Avenue 2, Århus.

Andet:

Begravet, Århus Vestre Kirkegård, litra K, II, nr. 61/62.

Lund-Jensen, Thorkild,

civilingeniør, f. 7.1.1920 i Ålborg, d. 4.5.1945 i København.

F.: Direktør Janus Emil Jensen, f. 16.1.1886 og hustru Charlotte f. Lund, 24.10.1891.

Tilknyttet militærgrupperne i København.

Skolegang på Ålborg Latinskole og Århus Katedralskole.

Studentereksamen 1939. Påbegyndte et studium ved Danmarks tekniske Højskole samme år. Afgangseksamen 1945.

Under sit studieophold i København på Nørre Kollegium tilsluttedes han modstandsbevægelsen. Han deltog i forskellig sabotagevirksomhed og tilknyttedes sommeren 1944 militærgrupperne inden for Korps Aagesen, Østerbro afdeling. Han fungerede her som våbeninstruktør. Natten mellem 4. og 5. maj 1945 blev han antastet af en tysk patrulje og dræbt på Sct. Jacobs Plads, da han bevæbnet kom cyklende ad Østerbrogade.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 627.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Avisstof:

Aarhus Stiftstidende, 12.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Århus Katedralskole

Mindeplade, Danmarks tekniske Højskole

Mindeplade, Ingeniørforeningen, København.

Andet:

Begravet Risskov Kirkegård, litra C, II, nr. 20.

Lundvang, Ejnar,

blikkenslager, f. 27.7.1916 i USA, d. 6.12.1944 i Versen bei Meppen.

F.: Snedker Marius Lundvang, f. 16.6.1875, d. 1920 i Fredericia, og hustru Augusta f. Andersen, 16.10.1888 i Århus, d. 18.11.1961 i Fredericia.

Gift (1) med Gerda Lundvang, f. 30.3.1910, (2) 21.2.1942 med Ella Thøgersen, f. 3.1.1914 i Lystrup. (B.: D. 28.4.1939, P. 16.6.1940).

Tilknyttet bladgruppe og sabotagegruppe i Århus.

Medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Skolegang på Fredericia Kommuneskole. Derefter i blikkenslagerlære. Arbejdede som svend i Århus fra 1938 og aflagde prøve som gas- og vandmester. Nærmeste medarbejder for Edvard Charles Jørgensen (se denne) i det kommunistiske partis illegale bladarbejde i Århus. Han deltog i fremstilling og fordeling af Århus Ekko og var fra foråret 1944 medlem af redaktionen. Ejnar Lundvang var tillige knyttet til en sabotagegruppe.

Blev syg og indlagt på Århus Kommuneskolehospital 6.6.1944. Som følge af angivelser fra en stikker, der længe havde været med i bladarbejdet, arresteredes 21.6.1944 over 40 af medarbejderne i den kommunistiske bladgruppe. Ejnar Lundvang blev afhentet på hospitalet samme dag. Han overførtes til Vestre Fængsel og nogle måneder senere til Frøslev. Deporteredes derfra til Neuengamme, hvorfra han kom på udkommando til Versen bei Meppen, hvor han døde 6.12.1944. Hans lig blev efter kapitulationen hjemført og bisat på Århus Vestre Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 11.808

D.f.U., 30.091/44

UFF., 627 A

Frihedsmuseets arkiver, nr. 7/65: Frøslev Beretninger.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 206

Den illegale presse, s. 563, 564

Besættelsestidens illegale blade og bøger, s. 40

Århus under Besættelsen, s. 240, 243, 329.

Avisstof:

Århuus Stiftstidende, 6.5.1945

Demokraten, 20.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Bülows kaserne, Fredericia

Mindemur, Vestre Kirkegård, Århus

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Århus Vestre Kirkegård i fællesgrav.

Se biografi over Edvard Charles Jørgensen.

Mackeprang, Gustav Blom,

kaptajn, f. 19.5.1885 på Borgeskov, Aunslev sogn, d. 4.3.1944 på sin bopæl, Vintervej 3, Charlottenlund.

F.: Forpagter Emil Mackeprang, f. 20.5.1850 i Langesø, d. 1929 i Gentofte, og hustru Gustava Lucie f. Hofflund, 25.4.1854 i Trondhjem, Norge, d. 1930 i Charlottenlund.

Gift 21.12.1909 med Anna Schack, f. 14.2.1886 i Nyborg, d. 1956 i Jægersborg. (B.: P. 20.9.1910, D. 14.2.1920).

Kontorchef i Det frie Nord, organisationsleder for Dansk Terrænsportsforbund.

Student fra Herlufsholm 1903. Indkaldt 1904 ved 7. bataljon i Nyborg, 1904–06 Hærens Officersskole. 1906 sekondløjtnant, samme år premierløjtnant og 1.1.1919 kaptajn. Tjeneste ved skiftende regimenter og skoler. Trådte i 1923 ud af hæren og gik ind i praktisk erhvervsvirksomhed. Fortsat tjenstgørende i forstærkningen som kompagnichef.

Efter den tyske besættelse kastede han sig ivrigt ud i arbejdet for at samle ungdommen i terrænsportsafdelinger. Ved sit arbejde inden for terrænsporten og senere tillige i „Det frie Nord“, hvis kontor han ledede, havde han henledt tyskernes opmærksomhed på sig og modtog anonyme opfordringer til at holde op med sin „landsskadelige“ virksomhed. Han ønskede imidlertid ikke af denne grund at gå under jorden eller flygte til Sverige og rantes 4.3.1944 af en tysk gengældelsesaktion udført af „Peter-gruppen“. (I hovedtræk efter „De faldt for Fædrelandet“).

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4.368

D.f.U., 30.699/44

CK., 54.541

UFF., 632 A.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 36–38 (foto)

Herlufsholm, 1945, s. 9.

Tidsskrifter:

Garderbladet, 1946, nr. 1.

Avisstof:

Nationaltidende, 8.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Herlufsholm Kirke

Mindeplade på Officersskolen, Frederiksberg Slot.

Andet:

Begravet, Ordrup Kirkegård, litra K nr. 574.

Madsen, Aksel Hugo Reimer,
korporal, reservepostbud, f. 4.11.1923 i Næstved, d. 5.5.1945 på hjørnet af Overgaden oven Vandet og Brobergsgade i København.

F.: Lagerforvalter Ludvig Julius Madsen, f. 13.7.1887 i Gunderslevholm sogn, d. 13.7.1928 i Næstved, og hustru Johanne Marie Rasmine Christine, f. 27.7.1889 i Stenstrup, d. 1.10.1953 i København.

Gift 11.11.1944 med Lizzie Henriksen, f. 13.6.1926.

Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit 4.

Efter realeksamen fra Amagerbro Skole søgte han ind ved militæret, hvor han efter rekruttiden først kom på korporalskole, senere på sergentskole i Sønderborg. Interneret 29.8.1943. Medlem af De danske Forsvarsbrødre. Efter endt internering meldte han sig i efteråret til militærgrupperne under AMPA, afsnit 4, kompagni B 1, 3. deling. I løbet af kort tid fik han oprettet sin egen gruppe og virkede i den efterfølgende tid som våbeninstruktør for denne og andre grupper. Han var flere gange med til våbentransporter og skaffede adskillige gange våben ved at afvæbne tyske soldater. Den 21.4.1945 foretog han sammen med delingsføreren en sådan afvæbning. Herunder blev denne såret og en hospitalsindlæggelse nødvendig. Under forsøget på at nå frem til et hospital løb de ind i en tysk razzia og blev begge arresteret. Ved kapitulationen blev begge befriet og Reimer Madsen overtog straks sin gamle gruppe. Han dræbtes i aktion af snigskytter fra Bådsmadsstrædes kaserne på den første kommando, der blev betroet gruppen den 5. maj.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.865, 4.258

D.f.U., 31.012/45

CK. 2.561

UFF., 633.

Avisstof:

Nationaltidende, 17.7.1945.

Monumenter:

Mindesten, Christmas Møllers Plads, København

Mindeplade, Overgaden oven Vandet nr. 56, København

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade, Viborg kaserne

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård, 6–6–42.

Madsen, Aninus Marinus,

chauffør, f. 20.3.1902 i Esbjerg, d. 11.3.1945 i Polen.

F.: Arbejdsmand Andreas Madsen, f. 12.2.1869 i Åbenrå, d. 8.6.1945 i Esbjerg og hustru Ane Dothea f. 31.1.1871 i Sevel, d. 18.8.1958 i Esbjerg.

Gift 1.5.1926 med Laura Andrea Nielsen, f. 12.3.1902. (B.: P. 18.8.1926, P. 29.5.1928, D. 20.4.1930, P. 19.3.1934, D. 3.4.1941).

Som spaniensfrivillig deltog Aninus Madsen fra januar 1938 i den spanske borgerkrig, indtil han blev hjemsendt i december 1938 efter at være blevet såret under Ebroslaget. Som følge af sit tilhørsforhold til det kommunistiske parti (Esbjerg), den 2.11.1942 arresteret. Interneret i Horserød. Efter den tyske overtagelse af lejren, den 2.10.1943 deporteret til Stutthof i Polen. Da russerne nærmede sig, blev Stutthoflejren den 25.1.1945 evakueret, og fangerne sendt på march gennem Pommern. Efter ca. to ugers march nåede man til lejren i Rieben, hvor man var indkvarteret en ca. 5 ugers tid. Her udbrød en tyfusedimi, hvorunder hundredvis af fanger døde. Da lejren mellem den 9. og 10.3.1945 på ny blev evakueret, var Aninus Madsen så svækket af tyfus, at han ikke formåede at videreføre marchen. Død 11.3.1945 efter at lejren var blevet befriet af russerne.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.319

D.f.U., 30.775/45

UFF., 634.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 89, 98

De danske Spaniensfrivillige, s. 191, 192, 200 (foto).

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet i Polen, sted ukendt.

Se biografier over Laurits Holm Christensen og Henry Nielsen.

Dagbog (2.11.1942–6.3.1943) i familiens eje.

Madsen, Berting Sofus,

murer, f. 22.6.1901 i Frejlev, d. 17.12.1944 i Neuengamme.

F.: Arbejdsmand Niels Majus Madsen og hustru Ellen Ottomine f. Jensen.

Gift 13.8.1927 med Helga Katrine Petersen, f. 20.10.1903 i Flyhuse. (B.: D. 17.1.1931, P. 16.8.1940).

Tilknyttet blad- og sabotagegruppe i Ålborg. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti.

Sofus Madsen var tilknyttet det illegale kommunistiske blad „Folkets Kamp“ i Ålborg. Han havde her særligt at gøre med distributionen. I foråret 1942 udgik der ordre fra partiledelsen til alle afdelinger om at danne sabotagegrupper. Sofus Madsen blev aktivt involveret i arbejdet med opstilling af sabotagegrupperne, der fra foråret 1943 skete i samarbejde med faldskærmsorganisationen under ledelse af faldskærmsmanden, Paul Jensen. Arresteret i efteråret 1944 og deporteret til Neuengamme, hvorfra han kom på udkommando til Versen bei Meppen. På sygetransport tilbage til Neuengamme 13.12.1944, hvor han døde få dage efter ankomsten.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 14.413

UFF., 646.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 205, 379

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 72

Den illegale presse, s. 553

Vor Vej til 5. Maj, s. 299.

Tidsskrifter:

Danskeren, 9.4.1945.

Avisstof:

Ålborg Amtstidende, 31.5.1945

Ålborg Stiftstidende, 5.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade, Ålborg Almen Kirkegård.

Madsen, Ejnar Børge,

klejnsmedesvend, f. 15.5.1923 i Volderslev, Stenløse sogn, d. 15.9.1944 i Odense.

F.: Papirarbejder Laurits Marius Madsen, f. 15.3.1887, d. 7.1.1954, og hustru Maren Hansigne, f. 10.1.1882, d. 15.3.1952.

Tilknyttet Walther-gruppen i Odense.

Skolegang i Stenløse Kommuneskole. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Ejnar Madsen tilhørte en af de mest aktive sabotagegrupper i Odense og deltog blandt andet i sænkningen af fragtskibet „Hever“, der gik i fast rutefart mellem Odense og Hamburg med landbrugsvarer. Gruppen havde besluttet at fremskaffe en tysk officersuniform for på denne måde at kunne holde Odense kaserne under observation. Fire sabotører holdt en tysk officer op i Munke Mose, men måtte opgive at gennemføre aktionen da det kom til skudveksling, og tyske soldater i stort tal kom til stede. Under tilbagetrækningen krydsede gruppen Odense Å, hvorved de tre undslap. Ejnar Madsen pådrog sig et chok i det kolde vand og druknede.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 635.

Tidsskrifter:

Menighedsbladet for Stenløse sogn, 1945, nr. 9.

Avisstof:

Viborg Stifts Folkeblad, 11.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Stenløse Kirkegård, litra D, nr. 39.

Madsen, Hans Jørgen,

lagerekspedient, f. 7.12.1922 i Holme, Ølstруп, d. 4.3.1945 i Hannover-Stöckenlejren.

F.: M. P. M. Madsen, f. 9.9.1882, d. 28.7.1937, og hustru Asta Mathia Caroline f. Jacobsen, 6.6.1883, d. 31.12.1946.

Gruppeleder i „Horsens Hjemmeværn“.

Skolegang på Horsens kommunale Mellem- og Realskole. Jørgen Madsen var ved sin arrestation ansat på Hede Nielsens Fabrikker, Horsens. Fra drengsårene medlem af FDF, senere delingsfører i ungdomsbewægelsen. Som værnepligtig var han med i træningerne på Nyborg Strand den 29.8.1943. Da den illegale modstandsorganisation, Horsens Hjemmeværn, dannedes i 1944, blev han gruppefører for gruppe fem. Den 16.5.1944 arresteret af Gestapo og ført til Århus, derfra den 9.6. til Horserød. 5.10.1944 deporteret fra Frøslev til den tyske

koncentrationslejr Neuengamme, hvorfra han kom på udkommando til Hannover Stöcken, hvor han arbejdede på en akkumulatorfabrik. Her døde han den 4.3.1945, formentlig som følge af en blyforgiftning.

KILDER:

Arkivstof:

D.f.U., 31.134/45

UFF., 636.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 191 (dødsdato her angivet som 7.3.1945)

Danmarks Frihedskamp, s. 475, 505, 506.

Tidsskrifter:

Danske Dreng, juni 1945

Førerbladet, maj 1945, nr. 357 (foto)

Morgenbladet, 19.4.1945.

Avisstof:

Horsens Folkeblad, 7.5.1945 (foto)

Horsens Avis, 7.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, 4. Maj Kollegiet, Horsens

Mindesten, Sletten ved Himmelbjerget

Mindemur, Klosterkirken, Horsens

Mindeplade, Borgerskolen, Horsens

Mindeplade, Horsens kommunale Melleml- og Realskole

Mindeplade, Horsens Nordre Kirkegård, litra J. 237/238

Mindeplade, KFUM, Søndergade, Horsens

Mindeplade, Viborg Kaserne

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet i Tyskland, Hannover kirkegård, (Stadtfriedhoff, Hauptallé, Seelhorst).

Madsen, Helmuth Arne Verner Helge,

støberiarbejder, f. 10.2.1918 i Odense, d. 5.5.1945 smst.

F.: Arbejdsmand Johannes Peter Alfred Madsen, f. 26.4.1882, d. 30.4.1946, og hustru Karen Dorthea f. Johansen, 7.1.1885, d. 2.12.1965.

Gift med Lily Skjødt Nielsen, f. 1.4.1924. (B.: D. 10.11.1942, P. 10.4.1945).

Tilknyttet militærgrupperne i Odense.

I foråret 1943 begyndte Helmuth Madsen sit illegale arbejde i Odense. Han knyttedes senere til de militære grupper under 2. kompagni. Han var her udtaget til halvdelingsfører og rejste rundt som instruktør i våbenbrug og sprængning med plastiske stof-

fer. Han var desuden beskæftiget med at danne nye grupper og foretog med disse skydeøvelser i omegnens skove. Efter januar 1945 levede han „under jorden“. Under ildkampe i Odense omkring Domkirken den 5.5.1945 dræbtes han på gangen ved Klosterhavens Allé.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.145

D.f.U., 30.705/45

UFF., 637.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 300

Træk fra Odense under Besættelsen, s. 200

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482.

Tidsskrifter:

Danskeren, 18.5.1945, nr. 22.

Avisstof:

Fyens Stiftstidende, 6.5.1945

Fyns Tidende, 6.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Absalonsgade 26, Odense

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård, Odense, litra Y 420.

Madsen, John Henry,

letmatros, f. 12.4.1924 i Gentofte, d. 11.6.1945 på Kolding Sygehus.

F.: Halvor Henry D. Madsen, f. 19.4.1895 i Sandvig, d. 29.10.1956 og hustru Agnes Maren, f. 29.6.1894 i København, d. 20.9.1967.

Medlem af Den danske Brigade.

Som tjenstgørende i Den danske Brigade blev John Madsen ramt af et vådeskud på vandrerhjemmet i Kolding. Han førtes i ambulance til Kolding Sygehus, hvor han døde den følgende nat.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 638.

Tidsskrifter:

Ny Tid, 1945, nr. 7.

Avisstof:

Kolding Socialdemokrat, 12.6., 13.6.1945

Andet:

Begravet, Mariebjerg Kirkegård, 5-71.

Madsen, Niels Peter,

arbejdsmand, f. 10.2.1889 i Billund, Grene sogn, d. 27.5.1945 på Vejle amts- og bys-sygehus.

F.: Husmand Peder Madsen, f. 1855 i Grindsted sogn, d. 1915 i Grene sogn, og hustru Karen f. Hansen, 1858 i Tistrup sogn, d. 1935 i Grene sogn.

Niels Madsen var formand for det kommunistiske parti i Vejle. Han var en kendt skikkelse og godt begavet. Han beherskede således fransk godt og deltog ofte i partiets kongresser i udlandet, ligesom han havde besøgt Rusland. Niels Madsen arresteredes i henhold til kommunistloven 1941 og interneredes i Horserødlejren. Efter den tyske overtagelse af lejren d. 29.8.1943 deporteredes han i oktober til kz-lejren Stutthof i Polen. Da Stutthoflejren i januar 1945 evakueredes, førtes fangerne ud på en døds-march, der kostede tre-trediede af dem livet, før de i marts 1945 befriedes af de fremrykkende russiske styrker. Niels Madsen overlevede de frygtelige strabadser og vendte tilbage til Danmark, men var helbredsmæssigt blevet nedbrudt og døde d. 27. maj 1945.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 641.

Rigsarkivet: Oberstløjtnant O. J. Feddersens arkiv: Oplysninger om modstandsbevægelsen i Vejle.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 90.

Tidsskrifter:

Jul i Vejle, 1945, s. 11–12.

Avisstof:

Land og Folk, 7.6.1945

Kolding Socialdemokrat, 3.5.1945

Vejle Amts Folkeblad, 28.5., 1.6.1945

Vejle Socialdemokrat, 28.5.1945.

Monumenter:

Mindsten i anlæg på Vejle Nordre Kirkegård Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Vejle Nordre Kirkegård, 5. Kvadrant, nr. 37–38, G.

Om evakueringen af lejren, se Helvede har mange navne, s. 96 ff., supplerende Sorø Amtstidende, 19.5.1945.

Madsen, Peter Cornelius,

reservpolitibetjent, f. 13.3.1915 i Thobosmedegård ved Tommerup, d. 16.4.1945 ved Skodborghus, Vejen sogn, Ribe amt. F.: Cornelius Madsen, f. 3.7.1865, d. 22.3.1948 og hustru Marie Kristine f. Bruntze, 15.9.1879.

Medlem af Askov-gruppen.

Peter Cornelius Madsen var uddannet som landmand. Efter udstået militærtjeneste var han i vinteren 1937–38 elev på Ollerup Gymnastikhøjskole. Vinteren 1938–39 arbejdede han som gymnastiklærer i Brunsvig-Tommerup. Kortere genindkaldelser 1938 og 1939, tjenstgørende som underkorporal ved Livgarden. I 1940 blev han ansat som politibetjent i Nykøbing Mors og her virkede han til politiets opløsning i 1944, både som politibetjent og som lærer ved CB-skolen. Da han i 1944 måtte gå under jorden, søgte han til Askov og blev elev her i vinteren 1944–45. Her blev han hurtigt medlem af Askov-gruppen. Gruppen beskæftigede sig hovedsagelig med jernbanesabotage. Sent om eftermiddagen den 16.4.1945 kørte Peter Cornelius Madsen sammen med Hans Thorkild Hansen og en anden kammerat fra Askov ud for at udføre jernbanesabotage. På cyklerne medførte de mapper med maskinpistoler og sprængstof. Ved krydset mellem landevejen Ribe-Kolding og Skodborg-Vejen blev gruppen råbt an af en tysk motoriseret patrulje. Gruppen vendte om og søgte dækning bag en roekule. Det udviklede sig nu til en heftig ildkamp, hvorunder Peter Cornelius Madsen og Hans Thorkild Hansen blev dræbt. Deres lig blev først ført til hovedkvarteret på Bakely Skole og senere nedgravet i Grønvang skov ved Vejen. Efter befrielsen blev dette gravsted indviet.

KILDER:

Arkivstof:

D.f.U., 31.689/45

UFF., 642.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 71

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482

Politiets Mindeblad, s. 35.

Tidsskrifter:

Dansk Folkestyre, 1945, nr. 10–11, s. 120

Tidsskrift for Politivæsen, 1945, nr. 18, s. 298

Askov-lærlinge (Elevforeningens Årsskrift 1945)

Garderbladet, 1945, nr. 6, nr. 8

N.I.F. (Nykøbing Mors Idrætsforening), maj/
juni 1945
Roning, 1945, nr. 6, s. 70
Gymnastikhøjskolen Ollerups Årsskrift, 1945,
s. 46–49
Dansk Udsyn, 1945, s. I–VI og VII–IX.
Avisstof:
Nysens Stiftstidende, 12.5.1945
Kolding Folkeblad, 5.5., 19.6.1945
Kolding Socialdemokrat, 12.5., 13.6., 18.6.,
19.6.1945
Sorø Amts Tidende, 4.6.1945
Vejen Folkeblad, 5.5., 7.5., 18.6.1945.
Monumenter:
Mindeplade, Politigården, Nykøbing Mors
Mindeplade, stadion i Nykøbing Mors
Mindesten, Broholm Kirkegård
Mindeplade, Askov Højskole
Mindeplade, Politigården, København
Mindesmærke, Skamlingsbanken.
Andet:
Begravet i Grønvang Skov ved Vejen.
Se biografi over Hans Thorkild Hansen.

Madsen, Peter Theodor,

*reservpolitibetjent, f. 8.1.1922 i Hals sogn,
d. 2.4.1945 i Sønderborg Havn.*
*F.: Gårdejer Jes Madsen, f. 27.3.1873 i
Åstrup, d. 6.1.1925 i Halk, og hustru Ane
Hansine Madsen f. Garde, 26.10.1880 i
Øster Højst.*

Medlem af sabotagegrupper i Haderslev og
Sønderborg. Dæknavne „Tot“ og „Hans
Matthiesen“.

Efter skolegang i Øsby kom Peter Theo-
dor Madsen til Haderslev Katedralskole og
tog i 1938 mellemskoleeksamen herfra. Ef-
ter et par år på søen blev han i foråret 1943
indkaldt til marinen og deltog den 29.8.1943
i kampene på Orlogsværftet. I januar 1944
blev han antaget som reservpolitibetjent,
og efter uddannelse på politikasernen på Søj-
gårdhus kommanderet til tjeneste i Hader-
slev politikreds. Den 19.9.1944 gik han un-
der jorden og dannede sammen med flere
unge politifolk en sabotagegruppe, der for-
trinsvis beskæftigede sig med jernbanesabo-
tage. Efter en sabotage blev gruppefører-
en taget og resten af gruppemedlemmerne ef-
tersøgt af Gestapo. Peter Theodor Madsen
tilsluttedes kort efter en sabotagegruppe i
Sønderborg. 2. påskedag 1945 havde grup-
pen besluttet at øve sabotage med nogle

magnetminer mod tre tyske minestrygere,
der lå i Sønderborg havn. På grund af nogle
støjende fulde soldater tændte vagterne pro-
jektørerne og afslørede herved sabotage-
gruppen. Det udviklede sig til ildkamp, hvor-
ved Peter Theodor Madsen og Svend Aage
Peder Hansen faldt. Peter Theodor Mad-
sens lig blev senere fundet nedgravet på sky-
debanerne ved Sønderborg og bisat på Dam-
ager Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 10.584

D.f.U., 31.536/45

UFF., 643.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, I, s. 239

Politiets Mindeblad, s. 35.

Tidsskrifter:

Sønderjydsk Månedsskrift, 1945, s. 92

Vidars Ekko, (organ for Haderslev Katedral-
skole), 1945, nr. 5 (foto)

Haderslevsamfundets Årsskrift, 1945, s. 47–48
Politibladet, 1945, nr. 11, s. 197.

Avisstof:

Social-Demokraten, 16.5.1945

Morgenbladet, 16.5.1945

Jydske Tidende, 15.5., 16.5., 17.5., 30.5.1945

Dannevirke, 17.5., 19.5., 30.5.1945

Flensborg Avis, 23.5.1945

Sønderjyden, 15.5., 17.5., 19.5.1945

Hejmdal, 17.5., 19.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Sønderborg havn

Mindeplade på husmur på østsiden af Sønder-
borg havn

Mindesmærke, Skamlingsbanken

Mindeplade, Politigården, København.

Andet:

Begravet, Haderslev gl. Kirkegård, Damager
Kirkegård, 6 Kv., rk. H., nr. 31.

Se biografi over Svend Aage Peder Hansen.

Madsen, Poul Boris Alex,

*portør, f. 23.10.1915, i København, d.
27.2.1945 i Ryvangen.*

*F.: Sporvejsfunktionær Charles Christian Pe-
tersen, f. 6.11.1893 i København, og hu-
stru Maren Borine, f. Nielsen, 11.3.1892 i
Bødstrup, d. 29.5.1949 i København.*

*Gift 10.7.1937 med Inga Erna Edith Han-
sen, f. 4.11.1911 i Hyltdøfte.*

Tilknyttet sabotagegruppe i København,
gruppefører i Nationalt Værn.

Skolegang på Hellig Kors Skole. Kom til søs i sin tidligste ungdom. Indkaldt til militærtjeneste 1937. 1938 ansat som portør ved Statsbanerne. Orlov for som frivillig at deltage i Vinterkrigen i Finland. De hjemvendte finlandsfrivillige dannede efter 9. april en slags hjemmeværnskorps, der kunne stå til rådighed for den danske hær i tilfælde af en åben kamp med besættelsesmagten. Dette korps søgtes udvidet meget stærkt med oprettelsen af Nationalt Værn, uden at man dog nåede mere end beskedne resultater. Organisationen blev efter 29.8.1943 tvunget over i illegaliteten og en lang række af Nationalt Værns folk kom til at spille en rolle i modstandsbevægelsen. Poul Madsen fungerede som gruppefører for en jernbane- og industrisabotagegruppe, der deltog i en lang række sabotager i København og på Sjælland. Han var endvidere aktiv i andet vigtigt modstandsarbejde, blandt andet i en L-gruppe og som organisator af våbentransporter. Arresteret 8.1.1945 tillige med andre medlemmer af Nationalt Værn. 26.2.1945 dødsdømt ved tysk krigsret og henrettet i Ryvangen den følgende dag. Efter befrielsen blev hans lig fundet nedgravet i Ryvangen og bisat i Mindelunden.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 114

CK., 5.207

D.f.U., 30.311/45

UFF., 644.

Litteratur:

Det illegale Frit Danmark 1942–45, København 1946, s. 461

De fem lange Aar, II, s. 924

De sidste Timer, s. 97–99 (foto).

Tidsskrifter:

Nationalt Værn, 1945, nr. 1 (foto)

Projektøren, 1945, nr. 4

Morgenbladet, 3.3.1945

Danskeren, 1945, nr. 13

Information, 2.3.1945, nr. 423

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografi over Egil Morits Jacobsen.

Madsen, Preben Lytken,

maskinlærling, f. 11.5.1926 i Århus, d. 13.3.1945 i Ryvangen.

F.: *Købmand Conrad Egidius Madsen*, f. 1.10.1901 og hustru *Annine Ragnhild f. Jensen*, 25.8.1903.

Tilknyttet sabotagegruppe i Århus. Dæknavn „Bent Mikkelsen“.

Efter skolegang på Fjordsgades Skole i Århus kom Preben Lytken Madsen i lære på maskinfabrikken Derby. Sammen med Svend Egon Nielsen (se denne) var han tilknyttet en sabotagegruppe i Århus. Den 19.1.1945 måtte disse to tillige med flere andre af gruppen „gå under jorden“. Efter et ophold i Nordjylland kom Preben Madsen og Svend Egon Nielsen den 21.2. til Langå. Arresteret her og ført til Århus. Den 5.3. overført til Vestre Fængsel i København, hvor de sad, til den 13.3.1945 henrettedes efter tysk krigsretsdøm.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 13.847, 15.856

UFF., 645.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 140 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 925

Århus under Besættelsen, s. 328

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477.

Tidsskrifter:

Danskeren, 23.3.1945, nr. 15

Danmarksposten, 2.3.1945

Friheden, 1945, nr. 12

Information, 20.3.1945, nr. 438

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Demokraten, 22.6.1945

Århus Stiftstidende, 18.6., 22.6.1945

Børsen, 5.5.1945

Århus Amtstidende, 19.6.1945

Silkeborg Avis, 20.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Århus Teknikum, Dalgas Avenue 2, Århus

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Århus Vestre Kirkegård, litra J, 540/541.

Se biografier over Svend Aage Richard Jørgensen og Svend Egon Nielsen.

Madsen, Søren Bojsen,
tjenestekar, f. 7.6.1924 i Jerne Sogn, d. 4.6.1945 i Freising, Tyskland.
F.: Ane Bojsen Madsen, f. 6.2.1886 i Onsjager, d. 15.1.1967.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Grindsted.

Som led i den arrestationsbølge, der i oktober førte til opræveling af modstandsbevægelsen i Grindsted, blev Søren Bojsen Madsen, der havde plads hos gårdejer Mogens Sørensen, Sønderby, sammen med denne arresteret af Gestapo. Søren Bojsen Madsen blev senere deporteret til Neuengamme, hvorfra han udsendtes med en såkaldt „rullende kolonne“ på jernbanereparation ved Soest. Efter kapitulationen blev han den 7.5. 1945 under hjemtransport indlagt på hospitalet i Freising, hvor han afgik ved døden som følge af tyfus den 4.6.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 12.585

UFF., 647.

Litteratur:

Derfor måtte vi sejre, s. 281, 287, 309

Helvede har mange navne, s. 248

Danmarks Frihedskamp, I, s. 71.

Avisstof:

Kolding Folkeblad, 21.6., 29.6.1945

Vejle Amts Folkeblad, 5.7., 7.7.1945 (foto).

Monumenter:

Mindeplade, Grindsted Kirkegård

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Bregninge sogns Kirkegård, litra D nr. 82 a.

Malling, Otto Theodor Vilhelm,
direktør, reklamekonsulent, f. 18.4.1904 i Århus, d. 20.12.1944 i Neuengamme.
F.: Dekorationsmaler Johannes Holm Malling, f. 11.11.1877, og hustru Ingeborg Dorthea f. Lund, 26.9.1880.
Gift 30.6.1935 med Mathilde Inger Tove, f. 8.9.1912 i Ålborg. (B.: P. 29.1.1938, D. 30.11.1939).

Tilknyttet Holger Danske.

Efter studentereksamen fra Birkerød Statsskole kom Otto Malling ind i reklamebranchen og påbegyndte efter ca. 10 års

virksomhed som kontorchef i et reklamebureau selvstændig reklamevirksomhed i 1943. Direktør Malling arbejdede i modstandsbevægelsen dels for de illegale transportruter („Kiærs rute“ i Helsingør), dels med militære efterretningsopgaver. Otto Malling samarbejdede inden for transportorganisationerne med Carl Erik Abel og Frits Johan Blichfeldt Møller (se disse).

Arresteredes 12.12.1943 og deporteredes efter ophold i Horserød og Frøslev til Neuengamme, hvor han afgik ved døden den 20.12.1944.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 129

CK., 6.351

D.f.U., 31.332/44

UFF., 649

Rigsarkivet, Jens Lillelunds arkiv: Korrespondance mellem J. L. og forb. i Kbh. (Diverse breve, brev til Finn, dateret 4.3.1944).

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 205.

Tidsskrifter:

Danskeren, 2.2.1945, nr. 8, 23.2.1945, nr. 11

Information, 29.1.1945, nr. 395.

Monumenter:

Mindeplade, Birkerød Statsskole

Mindeplade, Søllerød Kirkegård

Mindeplade i Ryvangen.

Malthe-Bruun, Kim,

sømand, f. 8.7.1923 i Edmonton, Alberta, Canada, d. 6.4.1945 i Ryvangen.

F.: Farmer Erik Friis-Hansen, f. 8.2.1895 og museumssekretær Vibeke Malthe-Bruun, f. 2.12.1901 i København.

Tilknyttet Studenternes Efterretningstjeneste. Kim Malthe-Bruuns farfar var pastor Julius Friis-Hansen og hans morfar kommandørkaptajn M. E. Malthe-Bruun.

Kom i 1932 til Danmark med moderen efter forældrenes skilsmisse. Skolegang på Stenhus Kostskole. I 1940 tog han realeksamen og kom herefter på Lauritzens Søfartsskole i Svendborg. Gik til søs i foråret 1941. Da han kom hjem, fortsatte han sin skoleuddannelse på Ahms Kursus og tog i 1943 studentereksamen på et år. Sejlede derefter et års tid på de skandinaviske lande og Tyskland, men gik i september 1944 atter i

land for at gå ind i modstandsbevægelsen.

I modstandsbevægelsen virkede han i Jørgen Winthers gruppe (se denne), der var tilknyttet Peter Fyhns transportorganisation. Foruden at deltage i transportarbejdet på Øresund havde Malthé-Bruun kontakt med faldskærmsfolkene. Radiotelegrafisten Tage Fischer Holst havde således en sender installeret i Malthé-Bruuns hjem i Hellerup. I efteråret 1944 forsøgte „S.E.-transport“ at sikre sig fem toldbåde, der lå i Vordingborg Havn, med henblik på udnyttelse til transportarbejde. Det lykkedes imidlertid kun at få en af dem, „Ørnen“, til at starte. Denne båd førtes til Sverige af Kim Malthé-Bruun og Knud Rasmussen. Kim Malthé-Bruun vendte kort tid efter tilbage til landet ombord på en fiskekutter. Den 19.12.1944 ankom Kim Malthé-Bruun til et møde i en lejlighed i Classensgade. Indehaveren var taget om natten og Gestapo ventede i lejligheden. Kim Malthé-Bruun blev indsat i Vestre Fængsel og derfra overført til Frøslevlejren. I marts 1945 førtes han imidlertid sammen med Jørgen Winther, der ligeledes var blevet arresteret, tilbage til København, idet der var fundet nyt bevismateriale imod dem. Den 4.4.1945 blev de stillet for en krigsret og den 6.4.1945, henrettet i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4.255

CK., 9.066

D.f.U., 30.961/45

UFF., 651.

Litteratur:

5 års kamp for friheden, V, s. 29

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 351

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 394, 463–464, 466–468

De fem lange Aar, II, s. 950

De 5 onde år, s. 315–321

Den fortsatte Frihedskamp, s. 159

De sidste breve, s. 45–47

De sidste Timer, s. 184–187 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477

Erindringer og Indtryk fra Frøslev, s. 108

Kim. Uddrag af Dagbog og Breve. Udg. af Vi-beke Malthé-Bruun, (oversat til 7 sprog)

Kim Malthé-Bruun: Jeg har vandret ad en vej, som jeg ikke har fortrudt. København 1945. Mange er kaldede, s. 185

Gør, hvad du ikke tør, s. 33

4. Maj Kollegiets Mindebog i København.

Tidsskrifter:

Dansk Vandrelaug, 1945, nr. 4

Billedbladet, 1945, nr. 35

Protestantisk Tidende, 1.7., 15.7.1945, s. 177–184

F.V.-bladet, april 1960, s. 11

Dansk Udsyn, 1946, s. XI–XVII

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3

Gestapofangen, 1958, nr. 3, s. 3

Danskeren, 13.4.1945, nr. 18

Prosit (elevblad fra Stenhus) 1945, mindendr. (foto)

Information, 7.4.1945, nr. 450

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Berlingske Tidende, 13.5., 14.6.1945

Holbæk Amts Venstreblad, 7.5.1945

Information, 7.4., 29.8.1945

Politiken, 8.4., 2.11., 3.12.1945 (heri en anmeldelse af hans breve, udgivet i bogen „Kim“ af Merete Bonnesen) (foto).

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over Jørgen Winther og Ludvig Reventlow.

Mandel, Peter Bogstad,

handels gymnasieelev, f. 9.5.1924 på Frederiksberg, d. 25.2.1945 på Nylandsvej lazaret.

F.: Kontorchef Carl Leonhardt Bogstad Mandel, f. 5.2.1898 på Christiansø, d. 23.4.1947 på Frederiksberg, og hustru Aase Nikolone, f. Kihl, 22.1.1897 i Norge.

Tilknyttet Holger Danske.

Skolegang på Duevejens og Fuglevangsvvejens skoler. Realeksamen 1941 fra Metro-politanskolen. Gik derefter på Niels Brocks Handelsskole. Afbrød studierne for at deltage i modstandskampen og knyttedes til Holger Danske. Organiserede i 1944 en flugt for en amerikansk flyverbesætning, der var nødlandet på Bornholm. Pågrebet af en tysk militærpatrulje, men løsladt efter forhør. Ved at få omdirigeret en tysk militær forsendelse gennem forfalskning af godsbanepapirer lykkedes det hans gruppe at sætte sig i besiddelse af værdifuld tysk militærudrustning. I hans hjem opbevarede et depot af våben og ammunition.

22.4.1945 var han udkommanderet for at bistå ved borttransport af en sending materiel, der forventedes nedkastet ved Haslev. Nedkastningen kunne ikke gennemføres, og

han og en kammerat forsøgte da at afvæbne en nazist på egnen, der var i besiddelse af våben. Herunder blev tysk politi tilkaldt, og Peter Mandel hårdt såret under ildkamp. Førtes til det tyske lazaret på Nyelandsevej i København, hvor han døde efter få dages forløb under ikke opklarede omstændigheder.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 652.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483
4. Maj Kollegiets Mindebog i København.
Tidsskrifter:
Den danske Handelshøjskole, 1946, nr. 10.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 30.6.1945
Information, 29.8.1945
Ringsted Folketidende, 30.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Duevejens Skole
Mindeplade, Fuglevangsvejens Skole
Mindeplade, Metropolitanskolen
Mindeplade, Købmandsskolen, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Markussen, Povl,

assistent, f. 23.3.1911 på Frederiksberg, d. 25.10.1944 i Shellhuset.

F.: Cand. jur. Johannes Markussen.

Gift 12.5.1933 med Margaretha Christiane Erlangsen, f. 28.12.1906.

Tilknyttet Dansk-Svensk Flygtningetjeneste og Københavnsledelsens Telefongrupper.

Student 1929 fra Efterslægtsselskabets Skole. November 1929 ansættelse i KTAS. Tilknyttet Radikal Ungdom.

Skønt Radikal Ungdom i tidens løb havde været hjemsted for mange pacifistisk indstillede unge, fandt adskillige unge radikale over i modstandsbevægelsen efter 29.8.1943. Flugtarrangementerne i forbindelse med de tyske jødeforfølgelser var medvirkende til at bringe mange ind i modstandsarbejdet. Povl Markussen blev her tilknyttet Dansk-Svensk Flygtningetjeneste. Dansk-Svensk Flygtningetjeneste lededes af grosserer Robert Jensen og arbejdede i begyndelsen med et dansk bemandedt svensk skib „Julius“, der anløb Sydøstsjælland. Povl Markussen var aktiv ved afskibningerne herne-

de, men kunne også på anden måde bistå modstandsbevægelsen. I kraft af sin stilling var han i stand til at gennemføre telefonaflytning, og tilknyttedes Københavnsledelsens Telefongruppe. Natten mellem den 24. og 25.10.1944 arresteredes han i sit hjem og indsattes i Shellhuset til afhøring. Ifølge tysk dødsattest afgik han ved døden den 25.10.1944, uden at det har været muligt at opklare de nærmere omstændigheder ved dødsfaldet.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 4.364
D.f.U., 31.013/44
CK., 54.576
UFF., 653.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482
Tage Kaarsted: Radikal Ungdoms politiske historie 1911–61 (1961), s. 34, spalte 3.

Tidsskrifter:

Friheden, 1945, nr. 12, s. 2
Radikal Ungdom, 1945, nr. 6, s. 50
Efterslægtsselskabets Skole, 1944–45, s. 8–9 (foto).

Avisstof:

Information, 29.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Telefonhuset i København
Mindeplade, Efterslægtsselskabets Skole, Brønshøj.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Martens, Jens Jacob Wolf,

stud. polit., f. 2.1.1920 på Frederiksberg, d. 9.8.1944 i Lauringe Mose ved Roskilde Landevej.

F.: Civilingeniør Hans Eiler Wolf Martens, f. 22.4.1879 i Gentofte, d. 22.1.1941 på Frederiksberg, og hustru Marie Valborg f. Petersen, 23.3.1889 i København, d. 10.10.1961 på Frederiksberg.

Fremtrædende modstandsmand tilknyttet BOPA, Studenternes Efterretningstjeneste og Frit Danmark.

Skolegang på Lindevang Skole. Student fra Frederiksberg Gymnasium 1938. Påbegyndte herefter et studium i statsvidenskab ved Københavns Universitet. Medlem af Akademisk Skyttekorps og Konservative Gymnasiaster. Arresteret 1941 under studenterdemonstrationerne imod Anti-Komintern-

pagten. Tilsluttet modstandsbevægelsens aktive grupper fra den første begyndelse. Med ved starten af BOPA i foråret 1942. Sluttede sig i 1943 tæt til den senere leder af gruppen „1944“, Ib Mogens Bech Christensen, der var knyttet til Studenternes Efterretningstjeneste og Frit Danmark. Sammen gennemførte de aktioner for at fremskaffe materialer til fremstilling af de illegale blade og bøger. De var tillige knyttet til S.E.'s illegale transportruter med flygtninge, post og våben. De gennemførte ligeledes aktioner for at fremskaffe brændstof til de anvendte både. Afhentede i fællesskab med andre samtlige de på arresthuset på Blegdamsvejen tvangsafleverede våben i dansk politiumform og fordelte de 248 våben til Frit Danmark og forskellige våbenløse grupper. På samme måde overtog de et større våbenlager, der var uds muglet fra Holbæk Kaserne 29.8.1943, i alt 150 geværer og 10 rekylgeværer tillige med ammunition og håndgranater. I begyndelsen af november 1943 blev de to kammerater af Frit Danmark sendt til Sverige for at fremskaffe egne forlæg for trykning af illegale bøger og tidsskrifter i Danmark. Herunder blev det klart, at Gestapo eftersøgte dem. Frit Danmark fik dem tilbageholdt i Malmö af svensk og dansk politi. Da de ikke kunne få en forklaring herpå, gennemførte de en dristig og farefuld flugt over Øresund i en lille jolle. De gik herefter „under jorden“, og Jens Martens optog straks sabotagearbejdet, som var hans hovedfelt, hvori han ustandseligt havde været aktiv i samarbejde med skiftende grupper. Jens Martens og Ib Christensen havde udkastet planer om i fællesskab at danne deres egen gruppe, hvori Jens Martens skulle lede sabotagearbejdet og Ib Christensen bladarbejdet. Planen realiseredes kort tid efter med gruppen „1944“, men uden Jens Martens, der 23.12.1943 blev arresteret og indsat i Vestre Fængsel. Herfra førtes han til Horserød, hvor han sad i 8 måneder. Da nyt bevismateriale dukkede op imod ham, ført tilbage til Vestre Fængsel og derfra til Shellhuset. Sammen med 10 andre modstandsfolk fra BOPA og Holger Danske myrdet under transport på Roskildevejen, angiveligt dræbt „under flugtforsøg“. Mordene førte til en 24 timers proteststrejke i København og i en række provinsbyer.

KILDER:

- Arkivstof:*
ER., 310
D.f.U., 31.090/44
CK., 8.949
UFF., 655.
- Litteratur:*
BOPA, Mindebogen (foto)
De fem lange Aar, II, s. 809, III, s. 1174
Den illegale presse, s. 468–469
De sidste Timer, s. 224 (foto)
Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 130
Pro Patria, s. 6
Kæmp for alt (P. Borchsenius), s. 146
4. Maj Kollegiets Mindebog i København.
- Tidsskrifter:*
Gestapofangen, 1954, nr. 8
„1944“, 22.8.1944 (artikel om Martens)
Information, 18.8.1944, nr. 249.
- Avisstof:*
Ekstra Bladet, 9.7., 10.7.1945
Fyens Stiftstidende, 5.5.1945
Information, 7.7., 9.7., 29.8.1945
Land og Folk, 6.7., 9.7.1945
Nationaltidende, 14.6., 22.6., 23.6., 25.6., 16.7.1945
Politiken, 18.8.1944
Social-Demokraten, 6.7.1945
Viborg Stiftstidende, 26.5.1945.
- Monumenter:*
Mindsten i Osted ved landevejen mellem Roskilde og Ringsted
Mindeplade, Skytteforeningslejren, Høje Sandbjerg
Mindeplade, Lindevang Skole, Frederiksberg
Mindeplade, Københavns Universitet.
- Andet:*
Begravet i Ryvangen.
Se biografi over Ib Mogens Bech Christensen.

Martens, Jørgen,

kaptajn, kammerjunker, f. 17.6.1900 i Tårnbæk, d. 9.12.1944 i Alt Garge bei Lüneburg. F.: Ritmester, kammerjunker Vilhelm Valdemar Martens og hustru Anna Marie Birgitte, f. Andersen. Gift 13.4.1937 med Johanne Elise, f. 4.8.1902. (B.: D. 29.6.1928).

Tilknyttet Generalkommandoen.

Student 1919 fra Borgerdydsskolen. Bestod 1920 almindelig filosofisk prøve på universitetet. Indkaldt til militærtjeneste den 28.4.1920 ved 3. bataljon. Gennemgik 1920–21 fodfolkets kornetskole og 1921–23 Officersskolens næstældste klasse. Efter afgang-

eksamen ansat ved 2. ingeniør-bataljon. Kaptajn 1937.

Kaptajn Martens var en viljestærk, helstøbt personlighed med en udpræget aristokratisk indstilling. Under interneringen 29.8.1943 forberedte han opbygningen af militære modstandsgrupper, og efter at være blevet sat på fri fod førte han planerne ud i livet med stor energi og dygtighed. Han samlede modstandsgrupper, foretog køb og indsamling af våben og underviste i brugen af sprængstof, ligesom han af egne midler ydede store tilskud til modstandsbevægelsen. Efter nogle husundersøgelser, som tyskerne foretog i hans hjem i Hellerup, valgte han at „gå under jorden“. Den 20.7.1944 arresteredes han efter at have anbragt en våbensending i nogle lagerbygninger på Kalvebod Brygge. Den 13.10.1944 blev han ført til Frøslev, og få dage senere overført til Neuengamme sammen med 80 andre. Han meldte sig frivilligt til udkommando til Alt Garge bei Lüneburg. Kaptajn Martens led i forvejen af en nyresygdom og døde legemlig nedbrudt i december 1944. Han blev begravet på den nærliggende kirkegård i landsbyen Barskamp, hvor hans grav stadig findes og vedligeholdes af det danske forsvarsministerium. (I hovedtræk efter „De faldt for Fædrelandet“, s. 72–74).

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4.270

D.f.U., 30.164/44

CK., 1.749

UFF., 655.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 181

De faldt for Fædrelandet, s. 72–74 (foto)

På det tyske slavemarked, s. 97–98

Håndbog for Hæren, 1943, s. 70, 1946, Hærens Faldne

Det Kongelige danske Hof (1863–1937)

Statsrådet (1660–1937) v/Palle Rosenkrantz, s. 142

Danmarks Hær, II, (1934–35, s. 238).

Tidsskrifter:

Tidsskrift for Ingeniørofficerer, 1943–45 (foto) side 80, 113–115

Garderbladet, 1946, nr. 1

Centrum, 1946, nr. 9, s. 9

Information, 18.10.1944, 12.1., 20.2.1945

Morgenbladet, 15.1.1945.

Avisstof:

Nationaltidende, 5.9.1949 (kronik af Niels Jørgensen).

Monumenter:

Mindeplade, Officersskolen på Frederiksberg Slot

Mindeplade, Kornetskolen på Kronborg

Mindeplade, Farum Kaserne.

Andet:

Jørgen Martens samarbejdede med kaptajnerne Olstrup og Nellemose og forlagsboghandler Bierberg. Se biografier over disse.

Martinsen, Christian Rudolf,

maskinsmed, f. 17.9.1918 i Jenstrup, Søndre Dalby, d. 7.4.1945 ved Fakse Kalkgruber.

F.: Smedemester Lars Christian Martinsen, f. 12.2.1882, d. 15.1.1962, og hustru Marie f. Andersen, 31.1.1881.

Tilsluttet modstandsbevægelsen i Haslev som gruppefører.

Natten mellem den 6. og 7.4.1945 var Rudolf Martinsen tillige med to andre modstandsfolk på vej fra et illegalt møde i Haslev, da de blev arresteret af tyskerne. Samtidig havde disse, efter en i øvrigt falsk angivelse, arresteret direktør Ørum fra SEAS. De blev alle kørt ud af byen. På vejen lykkedes det Martinsen og en anden frihedskæmper at frigøre sig for de bånd, de var bundet med, således at de kunne gøre forsøg på at slå de ledsagende tyskere ned. Under flugtforsøget lykkedes det de to kammerater at undslippe, hvorimod Rudolf Martinsen, der var i lyst sommertøj, var et let mål for tyskernes kugler. Direktør Ørum, der ikke gjorde forsøg på at flygte, blev af de ophidsede tyskere dræbt ved et nakkeskud. På stedet, hvor Christian Rudolf Martinsen og direktør Ørum blev dræbt, er rejst en mindesten.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 656.

Litteratur:

Da Danmark kaldte, s. 176–177

Danmarks Frihedskamp, II, s. 446.

Avisstof:

Nordsjælland, 25.6.1945

Ringsted Folketidende, 14.4., 8.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Dalby Kirke

Mindesten på dødsstedet v. kalkgruberne

Mindeplade, Vordingborg kaserne.

Andet:

Begravet, Dalby ny Kirkegård, nr. 163.

Maslocka, Anna Louise Christine,
f. Mogensen, fotograf (kaldet Lone), f. 26.10.1921 i Klucze i Polen, d. 3.1.1945 i Gentofte.

F.: Ingeniør Knud Mogensen, f. 2.5.1881, d. 11.7.1943, og hustru Louise, f. 31.12.1884, d. 16.11.1947.

Gift 31.12.1944 med 1. styrmand i den polske marine, Lucjan Maslocka, f. 5.6.1912, d. 3.1.1945.

Tilknyttet den Polsk-Engelske Efterretnings-tjeneste og Holger Danske. Dæknavn „Inge Sørensen“.

Lone Maslocka var født i Polen som datter af en ingeniør ved en stor cementfabrik. Familien flyttede tilbage til Danmark, da faderens arbejdsopgave var udført i Polen, og slog sig ned i København. Lone Maslocka gik først på efterskole på Stevns, og sammen med en kammerat herfra kom hun senere til Snoghøj Gymnastikhøjskole. Efter oktober 1939 kom der en del polske flygtninge til Danmark, og familien assisterede dem efter evne. Lone Maslocka var stærkt optaget af politiske forhold. Medlem af Københavns KU. Hendes bror deltog som frivillig i den finske vinterkrig 1940 og blev efter besættelsen knyttet til det danske efterretningsvæsen. En anden bror var ligeledes tilknyttet modstandsbevægelsen. Lone Maslocka uddannede sig som fotograf og gik ligesom sine brødre tidligt ind i modstandsbevægelsen. Hun benyttedes af modstandsbevægelsen som fotograf og var tilknyttet nogle af de mest aktive modstandsgrupper. Hun arbejdede således en tid for „Citronen“. Igennem dette arbejde blev hun bekendt med sin senere mand, den polske 1. styrmand Maslocka, der var leder af en afdeling af den Polsk-Engelske Efterretnings-tjeneste i Danmark, der fungerede som bindeled imellem eksilregeringen i London og hjemlandet Polen. Hun blev knyttet til hans gruppe, og de samarbejdede om spionage, radiotelegrafi og kurér-tjeneste mellem Danmark og Sverige. Gruppen havde igennem officiant Christian Fries (se denne) samarbejde med Studenternes Efterretnings-tjene-

ste. I marts 1944 blev den Polsk-Engelske Efterretnings-tjeneste i Danmark rullet op, og Lone Maslocka måtte flygte til Sverige. Herfra rejste hun imidlertid gang på gang tilbage over Øresund som kurér i forskellige forklædninger. I december måned 1944 besluttede hun og Lucjan Maslocka at gifte sig. Nytårsaften 1944 blev de viet i den katolske kirke af den katolske præst Gertz-Hansen i al hemmelighed. De boede herefter illegalt i en villa hos en arkitekt. Natten mellem den 2. og 3. januar 1945 stormede tyskerne villaen. Det kom til en ildkamp, hvorunder Lucjan og Lone Maslocka blev dræbt.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 9.640

D.f.U., 32.175/45

CK., 54.580

UFF., 657.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482.

Tidsskrifter:

Gestapofangen, 1950, nr. 8, s. 1–4

Pigtråd, 1956, nr. 3, s. 59–63 (foto)

F.V.-bladet, 1966, nr. 31. Svernn Seehusen, beretn.

Avisstof:

Berlingske Aftenavis, 28.8.1945

Berlingske Tidende, 24.7.1945

Social-Demokraten, 2.7.1945

Nationaltidende, 2.7.1945

Information, 29.8.1945.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografi over Lucjan Maslocka.

Maslocka, Lucjan,

løjtnant, 1. styrmand i den polske flåde, f. 15.6.1912 i Lysa Góra i Polen, d. 3.1.1945 i Gentofte.

Gift 31.12.1944 med Anna Louise Christine Mogensen, f. 26.10.1921, d. 3.1.1945.

Tilknyttet den Polsk-Engelske Efterretnings-tjeneste i Danmark.

Førstestyrmand på M/S Pilsudski. Lucjan Maslocka var med i krigens første kampe imod Tyskland og blev taget til fange. Han forsøgte at flygte fra fangelejren, blev såret og fanget igen. Et nyt flugtforsøg i 1942 lykkedes. Gennem Tyskland flygtede han til Danmark, hvorfra han fik forbindelse til England. Han fungerede som illegal ku-

rér, et af bindeledene mellem den polske regering i London og hjemlandet og opbyggede et betydeligt efterretningsnet. En række af de første særmeldinger over radioen til Danmark var rettet til Lucjan Maslocka, der gik under dækningsnavnet „Den lille mand“. Han havde kontakt til Holger Danske; var således bekendt med Tom Søndergaard og „Citronen“. Den Polsk-Engelske Efterretnings-tjeneste blev i marts 1944 rullet op. Lucjan Maslocka fortsatte imidlertid sit illegale arbejde og kurértjenesten. Under sit arbejde i Danmark havde han mødt en kvindelig fotograf, Anna Louise Mogensen, der var født i Polen af danske forældre, der før krigen havde slået sig ned i Danmark, og bistod polske flygtninge indtil den 9. april 1940. Hun var med i de mest aktive modstandsgrupper og arbejdede en tid for „Citronen“. Nyårsaften 1944 blev Anna Louise Mogensen og Lucjan Maslocka gift i den katolske kirke i Bredgade i al hemmelighed. De kom efter vielsen til at bo hos en arkitekt i Gentofte. Få dage efter, natten mellem den 2. og 3. januar stormede Gestapo huset. Det kom til ildkamp, hvorunder Lucjan og Anna Maslocka blev dræbt.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 9.640

UFF., 659.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482

Tidsskrifter:

Gestapofangen, 1950, nr. 6, s. 1–5

Pigråd, 1956, nr. 3, s. 59–63

F.V.-bladet, 1966, nr. 31 (Svenn Seehusen, beretning).

Avisstof:

Berlingske Aftenavis, 28.8.1945

Berlingske Tidende, 24.7.1945

Information, 29.8.1945

Nationaltidende, 2.7.1945

Social-Demokraten, 2.7.1945.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografi over Anna Louise Maslocka.

Mathiesen, Christian Thorvald,

fhv. teglværksarbejder og husmand f. 10.9.1877 i Pederstrup på Lolland, d. 18.3.1945 i Svendborg.

Gift med Hansine Hansen, f. 30.6.1865, d. 1943 i Svendborg. (B.: D. 30.10.1904).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Svendborg.

Ansæt som teglværksarbejder hos De forenede Teglværker. Bosatte sig 1942 i Svendborg.

Christian Mathiesens søn var tilsluttet en modstandsgruppe, der havde til formål at beskytte byen mod de talrige terrorhandlinger, der udførtes af tyske terrorgrupper for at modvirke modstandsaktiviteten i området. Gruppen holdt instruktionsmøder o.l. i Christian Mathiesens hjem, hvor der ligeledes var våbendepot. Den 18.3.1945 foregik en våbendemonstration i hjemmet for i alt 17–18 mand. Da man fik underretning om, at en tysk terrorgruppe kunne ventes til byen, udstilledes vagter, medens resten af gruppen gik hjem, undtagen nogle få, der blev på stedet. De udstillede vagter kom i kamp med den tyske udrykning, der havde underretning om gruppens tilholdssted i Skattergade hos Christian Mathiesen. Vagterne måtte fortrække, og det kom til en voldsom ildkamp i Skattergade 11 mellem medlemmer af gruppen og tyskerne, der trængte ind i huset, hvor de dræbte Christian Mathiesen, der lå og sov. Flere sagesløse personer blev dræbt under skydningen, medens Christian Mathiesens søn blev taget til fange i hårdt såret tilstand.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 663 A.

Andet:

Begravet, Svendborg Kirkegård.

Se biografi over Niels H. B. Mathiesen.

Mathiesen, Niels Henrik Bernhard,

murerarbejdsmand, f. 30.10.1904 i Stenstrup sogn, d. 18.3.1945 i Svendborg.

F.: Husmand Chr. Th. Mathiesen, f. 10.9.1877 på Lolland, d. 18.3.1945 i Svendborg, og hustru Hansine f. Hansen, 30.6.1865 i Stenstrup, d. 1943 i Svendborg.

Gift 6.1.1927 med Dagmar Marie Gerda Olsen, f. 6.1.1909 på Amager. (B.: P. 5.3.1928).

Gruppefører i U.S.P. (Undergrundens Sikkerhedspoliti), Svendborg.

Skolegang på Stenstrup Skole. Ansat som murerarbejdsmand hos murermester Jens Rasmussen, Svendborg. Under den sidste del af besættelsen dannedes i Svendborg „U.S.P.“, der skulle fungere både som „kriminal- og ordenspoliti“, det vil sige dels skaffe materiale til veje mod unationale elementer og føre kartotek over disse, dels beskytte byen mod terrorbander. I denne organisation, der ved kapitulationen talte ca. 73 mand, var Niels Mathiesen gruppefører. Flere grupper havde mødested i hans hjem i Skattergade. Da en person med kendskab til gruppernes tilholdssted arresteredes af Gestapo, ventede man razzia og gik i gang med at få våbnene af vejen. Herunder ankom en tysk udrykning. Der udviklede sig en ildkamp, hvorunder Niels Mathiesen blev såret livsfarligt og hans fader dræbt. Niels Mathiesen blev ført til den tyske kommandantur i Svendborg, skudt og efterladt dræbt i en grøft uden for byen. Huset, Skattergade 11, blev den følgende dag sprængt i luften af tyskerne.

KILDER:

Arkivstof:

Er., 10.306

D.f.U., 30.586/45

UFF., 664.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 305, 310.

Avisstof:

Social-Demokraten, 12.5.1945

Nationaltidende, 12.5.1945

Morgenbladet, 12.5.1945

Fyens Tidende, 12.5.1945

Fyens Stiftstidende, 11.5., 10.6.1945.

Monumenter:

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj

Mindesten på landevejen ved Lunde, Fyn

Mindeplade, Svendborg Rådhus

Mindeplade, Skattergade 11, Svendborg

Mindesten ved Seden Strand, Odense.

Andet:

Begravet, Svendborg Kirkegård, nr. 144-K I.

(Hos fru Dagmar Mathiesen opbevares en materialesamling).

Se biografi over Christian Thorvald Mathiesen.

Mathiesen, Poul Emil,

assistent, f. 14.8.1923 i København, d. 5.5.1945 på hjørnet af Marstalgade og Østbanegade i København.

F.: Forvalter Robert Mathiesen, f. 1894 i København, og hustru Martha Sofie f. Olsen, 1897 i Regstrup.

Tilknyttet militærgrupperne i København.

Realeksamen fra Sjællandsgades Skole. Assistentelev ved Københavns Kommune. Ansat som assistent samme sted. Poul Emil Mathiesen var tilknyttet „Kompagni Robert“ fra efteråret 1944. Den 5. maj om morgenen blev „Kompagni Robert“ kommanderet til vagttjeneste ved Frihavnen fra Århusgade langs Østbanegade til Ndr. Frihavnsgade samt langs Strandboulevarden. Der rasede den 5. maj voldsomme ildkampe omkring Østre Gasværk og Frihavnsområdet. Omkring middagstid ankom en bil, som ønskede passage til Frihavnen igennem Nordrefrihavnsporten. Da porten var lukket, forsøgte den at køre bort igen, men blev standset af frihedskæmpere. Ordren til standsning blev fulgt af maskinpistolsalver fra bilen imod de posterede frihedskæmpere, hvoriblandt Poul Mathiesen, der dræbtes.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 28

D.f.U., 31.056/45

CK., 769

UFF., 663.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482.

Monumenter:

Mindeplade, Sjællandsgades Skole

Mindeplade, Ragnhildsgade, Stadsingeniørens Direktorats plads, København V.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, kolumbarium I-2-40.

Adskillige andre frihedskæmpere blev dræbt i området den pågældende dag. (Se henvisninger under Bendt Werge Christensen).

Matthiassen, Peter Lunn,

chauffør, f. 24.1.1901 i Sinding, Viborg amt, d. 5.5.1945 i Århus.

F.: Gårdmand Marius Matthiassen, f. 1847 i Sinding, d. 1945 i Århus, og hustru Ane Kathrine Kirstine f. Kristensen.

Gift 1.11.1930 med Sine, f. 18.7.1904. (B.: P. 16.6.1931).

Tilknyttet „3. kolonne“ i Århus.

Fra omkring 1.1.1944 var Peter Matthias-

sen tilknyttet en militærgruppe under „3. kolonne“ i Århus. Den 5. maj 1945 dræbt under aktion som fører af en lastbil, der blev beskydt af tyskerne.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.662

D.f.U., 30.130/45

UFF., 660.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482.

Avisstof:

Demokraten, 13.5.1945.

Andet:

Begravet, Århus Vestre Kirkegård, litra L-I, 5. række, nr. 26/27.

Mattson, Henry Oskar Gundborg Gyldenkrone,

fabrikant, f. 11.11.1919 i Vivild sogn, d. 5.5.1945 ved Østbanegade i København.

F.: Arbejdsmand Oskar Adrian Mattson, f. 1887, og hustru Laurine Kirstine Ovesen, f. Larsen, 1891.

Gift 9.8.1942 med Magna Dorthea, f. 1.2.1922. (B.: D. 15.5.1940, D., 29.8.1942, D. 21.11.1944).

Tilknyttet militærgrupperne i København.

Henry Mattson var tilknyttet Korps Aagesen fra slutningen af 1943. Den 5. maj 1945 var Korps Aagesen tillige med afdelinger af Holger Danske og grupper fra Havnekompanierne indviklet i en voldsom kamp med tyske soldater omkring Østre Gasværk. De tyske soldater fik støtte fra krydseren „Nürnberg“, der lå i Frihavnen. Under forsøget på at erobre gasværket blev Henry Mattson dræbt på banelegemet ved Østbanegade ud for Øresundsgade.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 2.992

UFF., 665.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, afd. 18, række 18, nr. 41.

(En række andre frihedskæmpere blev dræbt i kampene omkring Frihavnsområdet samme dag. Se biografi over Bendt Werge Christensen og henvisninger fra denne).

Maule, Tage Fox,

kaptajn i Livgarden, f. 19.5.1902 i Tårnbæk, d. 4.3.1945 i Dachau.

F.: Civilingeniør Carl Fox Maule, f. 18.1.1870, d. 25.2.1927, og hustru Camilla Junggreen, f. 31.10.1877, d. 31.1.1961.

Gift 31.3.1928 med Else Svitzer Lyngbye, f. 2.8.1901, d. 9.7.1962. (B.: P. 9.3.1930, P. 27.2.1932, D. 12.5.1934, D. 18.4.1936).

Tilknyttet generalkommandoen, chef for detachement Slotsholmen.

Studentereksamen 1919 fra Ordrup Gymnasium. Påbegyndte et studium ved Danmarks tekniske Højskole. I studietiden medlem af Akademisk Skyttekorps, hvilket formentlig var medvirkende til at bestemme ham for en officersløbebane. Efter et år på læreanstalten afbrød han studierne og gik ind i hæren for at blive fast officer. Rekrut 1921 ved 15. bataljon, sekondløjtnant ved Livgarden 1924, premierløjtnant samme år. Gennemgik Officersskolens generalstabskursus 1933–35. Adjudant hos forsvarsministeren 1935–36. Udnævnt til kaptajn 1.11.1937 og samtidig chef for første Livgardebataljons 5. kompagni. Straks efter interneringen 29.8.1943 blev han tilknyttet de militære modstandsgrupper og førte her kommandoen over styrkerne på Slotsholmen og Amalienborg. Han deltog personlig i tilrettelæggelsen af hele organisationen, våbentransporter m.v. I november 1944 blev han fængslet, formentlig som følge af en angivelse. Efter ophold i Shellhuset overført til Vestre Fængsel. Den 19.2.1945 blev han som en dødsdømt mand, efter de lidelser han havde været udsat for under fængselsopholdet, deporteret til den tyske KZ-lejr Dachau med den sidste fangetransport. Efter en umenneskelig hård rejse ankom han til KZ-lejren den 2. marts. På rejsen var han blevet smittet med difteritis og døde natten mellem den 3. og 4. marts efter en længere march i hårdt vejr. (I hovedtræk efter „De faldt for Fædrelandet“).

KILDER:

Arkivstof:

ER., 346

D.f.U., 30.128/45

CK., 54.585

UFF., 666

Rigsarkivet: Arkivalier vedr. O 2 (Slotsholmsdetachmentet og Amalienborgstyrken)

Det kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, biografier, Tage Fox Maule.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 283

De faldt for Fædrelandet, s. 92–94 (foto)

På det tyske slavemarked, s. 73

Danmarks Hær, I, 1934–35, s. 315

Håndbog for Hæren, 1943, s. 71.

Tidsskrifter:

Garderbladet, 1945, nr. 6, 11

Ordrup Gymnasium, 1946

Ordrupperbladet, 1945, nr. 4 (foto), 1946, nr. 1

Information, 1.3.1945, nr. 422

Danskeren, 9.3.1945, nr. 13.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 18.5.1945

Flensborg Avis, 21.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Officersskolen, Frederiksberg Slot

Mindeplade, Skytteforeningslejren, Høje Sandbjerg

Mindeplade, Sergentskolen, Kronborg

Mindeplade, Ordrup Gymnasium

Mindesten, Gentofte Kirkegård, litra A nr. 228

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet i Dachau, hvor gravstedet er registreret som nr. 14 25 78.

Mehl, Viktor Bering,

fabriksarbejder, f. 6.2.1911 i Rårup sogn, d. 9.8.1944 i Lauringe Mose ved Roskilde Landevej.

F.: Maskinmester Kristian Bering Mehl, f. 28.7.1880 i Vildbjerg, d. 19.11.1936 i København, og hustru Ingeborg Jensine Theodora f. Pedersen, 17.10.1882 i S. Bjært, d. 25.10.1962 på Frederiksberg.

Gift 5.10.1934 med Alfrida Klara Maria Raunholdt, f. 24.1.1914. (B.: D. 12.10.1934).

Fremtrædende modstandsmand inden for BOPA. Dæknavn „Jens“.

Skolegang på Duevejens Skole, derefter landvæsenselev. Indkaldt til soldatertjeneste 1931. Underkorporal 1932. Efter hjemsendelsen ansat hos „Holm og Sønner“, hvor han var beskæftiget til sin arrestation. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Kom tidligt med i modstandsarbejdet, og under sabotagens udvikling i 1943 pålagdes der ham stadigt større opgaver, som han med sit udprægede organisatoriske talent løste med udmærket resultat. Han deltog i plan-

lægningen og udførelsen af den første sabotage mod Riffelsyndikatet, imod B&W i Strandgade, Glud- og Marstrand og Skotøjsfabrikken i Stengade. Tilknyttet BOPA's gruppe nr. 8. Arresteret 12.1.1944 sammen med de fleste af de daværende ledere inden for BOPA. Han blev underkastet langvarige forhør, uden at det lykkedes Gestapo at få ham til at røbe noget. Idømt tysk tugthus og overført 2.3.1944 til Schwerin Tugthus. 25.4.1944 ført tilbage og myrdet sammen med 10 andre medlemmer af BOPA og Holger Danske under transport på Roskilde Landevej ved Lauringe Mose, angiveligt under flugtforsøg. Mordene udløste en 24 timers strejke i København og mange provinsbyer.

KILDER:

Arkivstof:

Erstatningssag 717

D.f.U., 30.092/44

CK., 1.708

UFF., 667.

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto)

De fem lange Aar, II, s. 809

Den illegale presse, s. 468–469

De sidste Timer, s. 225, (foto)

Pro Patria, s. 7

Holger Danske vågner, s. 191, 195.

Tidsskrifter:

Gestapofangen, 1954, nr. 8

BOPA P 3, april 1948, nr. 5 (foto)

Information, 13.8.1944, nr. 249.

Avisstof:

Ekstra Bladet, 9.7., 10.7.1945

Fyens Stiftstidende, 5.5.1945

Information, 7.7., 9.7.1945

Land og Folk, 6.7., 9.7.1945

Nationaltidende, 22.6., 23.6., 25.6., 16.7.1945

Politiken, 15.8.1944

Social-Demokraten, 6.7.1945

Viborg Stiftstidende, 26.5.1945.

Monumenter:

Mindesten i Osted ved landevejen mellem Roskilde og Ringsted

Mindeplade, Duevejens Skole

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over Knud Gyldholm og Preben Berg Sørensen.

Melchior, Otto Adolph,

fuldmægtig, cand. polit., f. 10.6.1904 i København, d. 16.2.1945 i Polen.

F.: Prosektor, dr. med. Lauritz Melchior og hustru Ruth Emilie Dorothea Ammundsen, f. Bruhn.

Gift 23.3.1937 med komtesse Cecil Dannekiold-Samsøe, f. 26.7.1914.

Studentereksamen fra Metropolitanskolen i 1922. Cand. polit. 1928. 1932 fungerende sekretær ved Invalideforsikringsrådet. 1933 ved Invalideforsikringsretten. Den 1.10.1934 sekretær. Otto Melchiors gerning i statstjenesten var kun det halve af hans liv. Den anden halvdel gav han til det politiske arbejde og især til fagbevægelsen, hvor han i efteråret 1938 blev valgt til formand for Handels- og Kontormedhjælpernes statskontorafdeling.

Otto Melchior var et mangeårigt medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Han var tillige en årrække i forgrunden i arbejdet for „Sovjetunionens Venner“. Han arresteredes 22.3.1941 for „sabotage og terrorhandlinger iværksat af danske og udenlandske kommunister“, blandt andet i forbindelse med den såkaldte „Frederikshavnssag“. Han blev frifundet, men på grund af kommunistloven ikke løsladt, men interneret i Horserød. Efter den 29.8.1943 blev han sammen med de øvrige internerede fra Horserød overført til Stutthof. Under tvangsevakueringen fra denne lejr i forbindelse med den sovjetrussiske fremrykning døde han af tyfus.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 419

D.f.U., 30.129/45

CK., 54.588

UFF., 668.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 89, 96

Juridisk og statsvidenskabelig Stat 1940, s. 562,

samme, 1946, (dødsliste over juridiske og statsvidenskabelige kandidater).

Tidsskrifter:

Roning, 1945, nr. 6, s. 69.

Avisstof:

Land og Folk, 4.6.1945

Nordsjællands Venstreblad, 6.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Metropolitanskolen

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Meyer, Conny Heinrich,

arbejdsmand, f. 1.10.1925 i København, d. 15.4.1945 i Tokkekøb Hegn ved Bloustrød.

F.: Maler Oscar Heinrich Theodor Meyer, f. 9.12.1887.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i København.

Sammen med en række unge mennesker i Parnagade var Conny Meyer tilsluttet en gruppe, der forsøgte et attentat imod et medlem af ET med tilknytning til en tysk terrorgruppe. Antagelig af denne grund gennemførte terrorgruppen en razzia i Parnagade, hvor den arresterede i alt 5 modstandsfolk, hvoraf en tilfældigt var på besøg i kvarteret og overnattede hos sin familie. De tre fandtes dræbt den følgende dag ved Fiskebæk, medens Conny Meyer og en femte først fandtes 6 uger senere i Tokkekøb Hegn, dræbt ved nakkeskud.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 88

D.f.U., 30.942/45

CK., 3.495

UFF., 669.

Avisstof:

BT, 28.8.1945.

Monumenter:

Mindesten, Tokkekøb Hegn, 800 m øst for 26 km stenen på Hovedvej A 5

Mindesten på Christmas Møllers Plads.

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård, litra Q, 1-14.

Se biografi over Kaj Kristiansen og henvisninger under denne.

(ET var en særlig afdeling under Schalburg-korpset, der bl. a. havde til opgave at fremskaffe oplysninger om modstandsbevægelsen).

Michaelsen, Johannes Henrik

Emil Fleischer,

installatør, f. 26.6.1895 i Humble, Svendborg amt, d. 24.3.1945 i Hillerød.

F.: Blikkenslagermester Johan Julius Michaelsen, f. 1859, d. 1931, og hustru Adolphine Emilie f. Fleischer, 1853, d. 1920.

Gift 22.4.1921 med Valborg Rasmine Han-

sen, f. 29.4.1896. (B.: D. 25.9.1922, D. 3.6.1925, D. 11.4.1929, P. 20.6.1937).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Hillerød.

Medlem af Sct. Georgs Gildet i Hillerød. Trops- og kolonnerådsformand for spejderbevægelsen i Hillerød. Skolegang på Humble Friskole på Langeland. Elektroinstallatørexamen fra Odense Teknikum. Nedsatte sig som installatør i Hillerød. Medlem af Oddfellow-ordenen.

Fleischer Michaelsen udførte som „forsorgssekretær“ for de familier, hvis pårørende var fængslede eller „under jorden“, et stort arbejde inden for frihedsbevægelsen. Den 24.3.1945 fik Fleischer Michaelsen fra et gruppemedlem, der var detektiv ved Statsbanerne, meddelelse om, at et tysk transporttog med blandt andet enmandstørpedoer skulle passere Hillerød mod Frederiksværk. Han forsøgte omgående at kontakte bylederen, som imidlertid ikke var på enen, for at få standset transporten. En københavnsk gruppe, der sideløbende havde fået oplysninger om transporten, rettede imidlertid et attentat imod toget ved Freerlev. Der opstod ildkamp, Hillerød blev afspærret og tyske militærposter udstillet for at opfange frihedskæmperne under deres tilbagetrækning. Om aftenen var der aftalt et illegalt møde inden for byområdet. Fleischer Michaelsen ønskede nu i samråd med andre modstandsfolk at aflyse mødet på grund af den risiko, som afspærringen betød. På vej til kontaktstedet passerede han forbi Hammersholtvej. Under forsøg på at standse en bil affyrede de dér posterede tyske soldater en række skud. Herved rantes Fleischer Michaelsen, der var dræbt på stedet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.691

D.f.U., 30.836/45.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 459–460.

Tidsskrifter:

Sct. Georg, 1945, nr. 5, nr. 9

Spejdersport, 1945, nr. 4

Elektra, 1945, nr. 4, nr. 6.

Avisstof:

Frederiksborg Amts Avis, 16.5.1945.

Monumenter:

Mindeanlæg på hjørnet af Hammersholtvej og Carlsbergvej i Hillerød.

Andet:

Begravet, Hillerød Kirkegård, litra H, rode 2, nr. 24.

Michelsen, Erik Koch,

søkadet, f. 21.3.1923 på Frederiksberg, d. 3.3.1945 på Vesterbros Torv.

F.: Underdirektør Joen Marius Michelsen, f. 5.6.1892 i Thorshavn, d. 8.12.1950 på Frederiksberg, og hustru Edith Lea Rahbek, f. Jensen, 29.4.1904 på Frederiksberg.

Tilknyttet Holger Danske. Dæknavn „Mic“.

Skolegang på Lindevang Skole. Student 1941 fra Frederiksberg Gymnasium. Kadet i Søværnet. Interneret 29.8.1943 på Holmen og indledte her et modstandsarbejde gennem udsmygning af våben og ødelæggelse af beslaglagt materiel ved hjælp af brandbomber. Indtrådte straks efter interneringens ophør i Holger Danskes 2. gruppe, der på dette tidspunkt lededes af Svend Otto Nielsen (se denne). Han blev hurtigt en fremtrædende sabotør og overtog ledelsen af gruppen ved Svend Otto Niensens arrestation i december 1943, sammen med Jørgen Kieler. 15.1.1944 deltog gruppen i sprængningen af B&W's blokværksted og montagehal. Gruppen havde allerede i december 1943 bistået sabotører i Varde ved en aktion mod Varde Stålværk. Varde-sabotørerne planlagde nu en aktion imod to store mål i Åbenrå og søgte på ny assistance af Holger Danskes rejsehold. Sabotagen lykkedes kun delvis, og en række tilstødende begebenheder førte til tabet af en mand og gruppens opløsning, idet Michelsen og de medlemmer af gruppen, der ikke arresteredes, flygtede til Sverige. 3.1.1945 vendte han tilbage til Danmark efter en dramatisk rotur over sundet ved Helsingør. Han overtog ledelsen af en „marinegruppe“ med tilknytning til Holger Danske. Allerede 27.2.1945 blev han imidlertid anholdt efter kamp og i såret tilstand ført til Vestre Fængsel. Efter dødsdom 3.3.1945 førtes han og en kammerat til henrettelsespladsen i Ryvangen i bil. På Vesterbros Torv gjorde de to kammerater et forsøg på at undvige fra bilen, da denne holdt for rødt lys. Det lykkedes kammeraten at undslippe, men Erik Michelsen, der haltede efter sine sår, kunne

ikke hurtigt nok slippe væk og dræbtes på stedet af skud fra vagtmandskabet.

KILDER:

Arkivstof: UFF., 671

Jens Lillelunds arkiv: Forskellige rapporter fra medlemmer af Holger Danske vedr. Holger Danskes historie, Jørgen Kielers rapport, Bjarne Larsens rapport

smst.: Diverse sabotagerapporter (Jørgen Kielers rapport om B & W-aktionen)

smst.: Rapport fra Erik Koch Michelsen til Jens Lillelund

smst.: Breve fra Tom (L. Hjørlev) til Jens Lillelund (brev dateret 23.4.1944)

smst.: Korrespondance mellem direktør Jens Lillelund og søkadedet Erik Koch Michelsen.

Litteratur:

De illegale, s. 78–79

De sidste Timer, s. 109 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 925

Gå til Modstand, s. 122, 136

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477.

Tidsskrifter:

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3

Billedbladet, 1945, nr. 35

Morgenbladet, 8.3.1945

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 23.6.1945

Børsen, 5.5.1945

Information, 22.6., 29.8.1945

Nationaltidende, 24.6., 25.6.1945

Politiken, 12.3.1945

Vendsyssel Tidende, 23.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Lindevang Skole, Frederiksberg

Mindeplade, Holmens Kirke.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over Peer Borup, Bent Faurschou Hviid, Svend Otto Nielsen, Klaus Rønholt og Jørgen Salling.

Benny Mikkelsens fader var tillidsmand og medlem af arbejdsmændenes fagforening, Århus. Både han og hans fader kom tidligt med i modstandsarbejdet og var her blandt andet aktive i flygtningearbejdet. Som følge af denne illegale virksomhed måtte forældrene flygte til Sverige, mens Benny Mikkelsen fortsatte arbejdet i sabotagegruppen „A.A. E.“. Kom senere med i ledelsen af det illegale blad „Ungdommens Røst“. Benny Mikkelsen var endvidere aktiv ved distributionen af „Frit Danmark“ og med i forsøget på at befri Christian Ulrik Hansen (se denne) fra Kong Hansgades arrest. En af Alborgs farligste stikkere var en kørelærer ved navn Ernst Mikkelsen, hvis virksomhed nødvendigvis måtte standses. Sammen med en kammerat foretog Benny Randau Mikkelsen en aktion imod ham, der dog mislykkedes, da Ernst Mikkelsen bar skudsikker vest. Under aktionen dræbtes kammeraten, og kort tid efter arresteredes Benny Randau Mikkelsen, formentlig som følge af en angivelse. Han overførtes til Vestre Fængsel og dømtes den 22.5.1944 til døden ved en tysk krigsret i Dagmarhus. Den 26. 5. henrettedes han ved skydning i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.326

UFF., 673.

Litteratur:

A. C. M. Larsen: Under Nazis Terror, Odense 1945, s. 38

Danmark under Jorden, s. 53

De fem lange Aar, II, s. 742

De sidste Timer, s. 45–49 (foto)

De sidste breve, s. 35–38

Bogen om Leif, s. 38

Vor Vej til 5. Maj, s. 195, 302–303

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477

Århus under Besættelsen, s. 328.

Tidsskrifter:

Danskeren, 14.6.1944, nr. 14, 20.12.1944, nr. 4

Ungdommens Røst, 1.6.1945.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Demokraten, 17.5.1945

Politiken, 26.5.1944

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945

Aalborg Stiftstidende, 5.5., 11.6., 19.6., 25.6. 1945.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

Mikkelsen, Benny Randau,

mekaniker, f. 23.8.1925 i Århus, d. 26.5. 1944 i København.

F.: Arbejdsmand Frode Mikkelsen, f. 25.10. 1900, og hustru Laura f. Jørgensen, 3.1. 1900 ved Bogense, d. marts 1945.

Medlem af sabotagegruppe i Ålborg.

Skolegang på Valdemarsgade Skole i Århus, derefter i lære hos radioforhandler Bendixen, Århus. Udlært som cykelsmed i H. Larsens cykelforretning. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti.

Andet:

Begravet, Ålborg Almen Kirkegård, W-33-7-38/39-147/48.

Se biografi over Hans Jensen.

Mikkelsen, Niels Mølgaard,

seminarieelev, f. 24.12.1924 i Haurum, d. 24.3.1945 på Slet Mark ved Århus.

F.: Lærer Kristen Mikkelsen, f. 12.4.1882 i Lyngs, og hustru Elise f. Mølgaard, f. 2.9.1886 i Stagshede, d. 4.4.1957 i Århus.

Tilknyttet „5. kolonne“ i Århus, sabotagegruppe 8.

Efter eksamen fra Hammel Realskole kom Niels Mikkelsen på Randers Statsskole, hvorfra han i 1944 tog studentereksamen. I gymnasietiden i Randers var han medlem af en terrænsportsforening. Gennem en kammerat fra gymnasiet blev Niels Mikkelsen tilknyttet en sabotagegruppe i Århus i efteråret 1944, som væsentligst bestod af studenter. Den 24.3.1945 gik Niels Mølgaard Mikkelsen, Hans Zeuthen Engberg og endnu et medlem af sabotagegruppe 8, foruden en kammerat fra sabotagegruppe 2, til aktion mod en tysk flyvemaskine, som var nødlandet på Slet Mark. Man havde i forvejen planlagt, hvorledes sabotagen skulle udføres. Det samlede vagtmandskab var på 6 soldater. De fire på „frivagt“ afvæbnedes og førtes i kæde foran de tre af gruppen hen mod maskinen, hvis to vagter kommanderedes til at lægge våbnene. Herunder gik planen i opløsning, da der løsnedes et skud, uvist fra hvilken side. Under flugten såredes Niels Mikkelsen og Hans Zeuthen Engberg begge dødeligt, medens det lykkedes de to øvrige at undslippe. Niels Mikkelsens lig blev efter befrielsen fundet nedgravet på Skejby Mark og bisat på Århus Vestre Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 674.

Litteratur:

Femte Kolonne, s. 5

Mens vi ventede, s. 88-89 (foto)

Mindeskrift for 5. kolonnes faldne

Århus under Besættelsen, s. 283, 287, 328 (foto) 304-305

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482.

Tidsskrifter:

„Dæmring“, 1945, nr. 5

Gestapofangen, 1955, nr. 4

Statsskolen i Randers, 1945-46

„Bananen“, Aarhus Seminariums Elevforening 1945.

Avisstof:

Demokraten, 19.5.1945

Århus Stiftstidende, 16.5.1945

Jyllands-Posten, 17.5.1945

Randers Amtsavis, 19.5., 22.5.1945

Ringkøbing Amts Dagblad, 17.5.1945

Horsens Folkeblad, 17.5.1945

Silkeborg Avis, 11.5., 12.5., 22.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Hammel Realskole

Mindeplade, Randers Statsskole

Mindeplade, Århus Seminarium

Mindeplade, Haurum Kirke

Mindesten på Slet Mark, Århus.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, Århus, litra F., nr. 999/1002.

Se biografi over Hans Zeuthen Engberg.

Mikkelsen, Poul Emil Gerner,

politifuldmægtig, cand. jur., f. 20.3.1916 i Brøndbyøster, d. 20.2.1945 i Dachau.

F.: Fru Emilie Gerner Mikkelsen, f. Benzen, 2.1.1869 i København, d. 20.7.1949.

Tilknyttet sabotage- og modtagegruppe i Varde.

Skolegang på Herlufsholm Kostskole, Metropolitanskolen og Stenhus Kostskole, hvorfra han tog studentereksamen 1935. Juridisk kandidat 1943. Medlem af Akademisk Skyttekorps. Politifuldmægtig i Varde 1943. Inddraget i det illegale arbejde i Varde gennem politimester Simony, der i efteråret 1943 overtog ledelsen af en gruppe, sammensat af flere lokale, med det formål at bistå ved våbenmodtagelse fra luften. Deltog 12.10.1943 i en modtagelse ved Skodborg Høj, øst for Varde. En af Vardegrupperne havde på et tidligere tidspunkt søgt assistance fra Holger Danske under udførelsen af en sabotage af betydeligt omfang, sprængningen af Varde Stålværk. I samarbejde med modstandsfolk fra Åbenrå planlagde Vardesabotørerne nu en sprængning af to mål i Åbenrå og søgte på ny assistance fra Holger Danskes rejsehold.

Aktionen gennemførtes 5. og 6. februar

1944 og blev i første omgang kun en delvis succes, idet sprængladningerne ved den ene sabotage ikke fungerede. Man besluttede at forsøge en ny aktion for at fuldføre opgaven, men forhindredes heri af en tysk aktion imod sabotørernes opholdssted, der var blevet røbet. Dette og en række tilstødende komplikationer førte til oprulningen af gruppen i Varde. Poul Emil Gerner Mikkelsen arresteredes 9.2.1944. Overførtes tillige med de øvrige arresterede til Vestre Fængsel og i august til Frøslevlejren. Deporteret til Neuengamme 15.9.1944. Gerner Mikkelsen døde 20.2.1945 under udkommando i Porta Westfalica.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 7.110

D.f.U., 31.389/45

Pol. Hj. 23.269/46 afd. E

UFF., 675.

Litteratur:

De illegale, s. 74

Helvede har mange navne, s. 168, 226, 364

Danmarks Frihedskamp, s. 65, 226

Hemmelig Alliance, I, s. 275

Aage Trommer: Modstandsbevægelsen i Åbenrå og Omegn, Særtryk af Sønderjydske Årbøger 1965, s. 154.

Tidsskrifter:

Ugeskrift for Retsvæsen: Fortegnelse over de i 1945 afdøde jurister (registerafd. B).

Fuldmægtigen, 1945, nr. 7 (nekrolog, foto)

Juristen, 1945, s. 145

Herlovianneren, 23. årg., nr. 3, s. 23.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945

Næstved Tidende, 19.6.1945

Holbæk Amts Venstreblad, 7.5.1945

Sydvestjylland, 12.5., 14.5., 15.5.1945

Vestjyden, 12.5., 14.5.1945.

Monumenter:

Mindesten i Mindelund i Arnbjerg Anlægget, Varde

Mindeplade, Metropolitanskolen, København

Mindesmærke på Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over Peer Borup, Knud Norden-toft og Jørgen Bech Simony.

(Ved en redaktionel fejl er P. E. Gerner-Mikkelsen anført to steder i teksten. Se s. 125, henvisninger og supplerende kildeanvisninger).
Red.

Mikkelsen, Svend Erik,

civilingeniør, sekondløjtnant, f. 5.4.1917 i Holstebro, d. 7.3.1945 på godsbaneterrænet i København ved Kalvebod Strand.

F.: Handelsrejsende Johannes Mikkelsen og hustru Anna Mariane Holgine f. Thune.

Tilknyttet „Polyteknikerafdeling“.

Realeksamen fra Finsensgades Skole i Århus i 1933. Indkaldt i 1936 ved 20. bataljon. Sekondløjtnant 2.7.1939. 1938 adgangseksamen til Polyteknisk Lærestanstalt. Kandidat 1944. Ansat på Københavns Rådhus til begyndelsen af 1945. Derefter ved A/S Terma, der lededes af hans ven og soldaterkammerat, civilingeniør Erik Bennike. Det var Svend Erik Mikkelsen og Erik Bennike, der efter 29.8.1943 var initiativtagerne til dannelsen af den illegale Polyteknikergruppe. Omkring nytårstid 1944 var det lykkedes at samle mellem 300 og 400 mand, der blev tilsluttet militærorganisationen. Det hedder om ham: „Han udrettede med sin kolossale energi og arbejdskraft det utrolige. Han havde kendskab til og føling med alt, hvad der foregik inden for afdelingen og virkede som forbindelsesled mellem denne og den militære overledelse“. Det var som overalt i begyndelsen småt med våben, men efterhånden forsynedes grupperne med våben indsmuglet fra Sverige eller nedkastet fra luften. Gruppen bestod ikke for ingenting af polyteknikere. Under Bennikes ledelse startedes i efteråret 1944 en omfattende våbenfabrikation, særligt af håndgranater. Gruppen stiftede et selskab, det omtalte Terma, der hos forskellige firmaer bestilte de enkelte dele, der var brug for. Med dette som materiale organiseredes en „underjordisk“ samlefabrik. Grupperne var ikke opstillet med egentlig sabotage for øje, men de medvirkede alligevel ved nogle enkelte. En af disse skulle blive Svend Erik Mikkelsens skæbne. I begyndelsen af marts 1945 fik gruppen oplyst, at fire hurtigbåde skulle afsendes pr. bane til Tyskland. Der var ikke megen tid til at planlægge og organisere en aktion til ødelæggelse af bådene, men det lykkedes alligevel samme dag at gå over til angreb. Bådene blev bevogtet af tyskerne og det var nødvendigt at nedkæmpe disse, før sprængstof kunne anbringes i bådene. Der opstod på godsbaneterrænet en ildkamp, hvorunder Svend Erik Mikkelsen blev dræbt.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 157

CK., 132

UFF., 676

Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, biografier, Polyteknikerafdelingen.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 97–98 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 482

Håndbog for Hæren, 1943, s. 155, 1946 Hærens faldne

Dansk Civilingeniør Stat, 1956, s. 699

4. Maj Kollegiets Mindebog i København

C. G. Thorborg: Erik Bennike, København 1946, s. 51 f, 61–62.

Tidsskrifter:

Garderbladet, 1946, nr. 1

Roning, 1945, nr. 6, s. 69

Ingeniøren, 1945 A, s. 206

Information, 1945, nr. 464, s. 8

Polyteknikeren, 1945, nr. 5.

Avisstof:

Social-Demokraten, 28.5.1945

Information, 29.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Kronborg Slot

Mindeplade, Danmarks tekniske Højskole

Mindeplade, Finsensgades Skole, Århus

Mindeplade Sergentskolen, Kronborg

Mindeplade, Slagelse Gymnasium

Mindeplade, Viborg Kaserne

Mindeplade, Ingeniørforeningen, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografi over Erik Bennike.

Mogensen, Helge Bernhard,*cand. jur., sagførerfuldmægtig, f. 13.7.1916 i Hillerød, d. 2.5.1945 i Københavns Frihavn.**F.: Smedemester, fabrikant Immanuel Mogensen, f. 10.9.1887 i Hillerød og hustru Inger Elfrida f. Carlsen, 1888 i København, d. 1955 i Hillerød.**Gift 24.2.1945 med revisorassistent Edith Schou Madsen, f. 20.9.1916. (B.: D. 20.8.1945).*

Tilknyttet Studenternes Efterretningstjeneste. Dækningsnavn „Fætter“.

Student fra Frederiksborg Statsskole 1935. Påbegyndte et studium ved det rets- og statsvidenskabelige fakultet i København. Cand. jur. 1944. Sagførerfuldmægtig.

Var allerede i sin gymnasietid socialt og politisk interesseret. Tilknyttedes Studenternes Efterretningstjeneste i sommeren 1943. Hans arbejde i organisationen startede med trykning af det illegale blad „Studenternes Efterretningstjeneste“. Herefter gik han over til organisering af de illegale ruter, der oprettedes af „Studenternes Efterretningstjeneste“ til Sverige. Hans illegale arbejde var præget af initiativ, grundighed og nøje planlægning. Dette gjorde ham tidligt til et ledende medlem af transportorganisationen. Han var tillige knyttet til officiant Christian Fries' (se denne) efterretningsgruppe og reorganiserede efter dennes arrestation efterretningsarbejdet i nært samarbejde med Lucjan Maslocka (se denne). Hans arbejde ved transportruterne var igennem de sidste måneder, han levede, helliget arbejdet med at føre sanitetsmateriel illegalt fra Sverige til Danmark og fordele dette over landet til de illegalt oprettede forbindelsesstuer, som skulle være i beredskab ved den ventede kamp imod besættelsesmagten omkring det tyske sammenbrud. Umiddelbart efter at have deltaget i modtagelsen af en illegal båd fra Sverige blev han anholdt med våben på sig. Han blev straks ført til påvisning i Københavns Frihavn, og forsøgte her at flygte fra Gestapo, men blev skudt ned, dræbt på stedet ved havneskur nr. 1.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 424

D.f.U., 30.211/45

CK., 7.208

UFF., 679.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483.

Tidsskrifter:

Ugeskrift for Retsvæsen, afd. B, 1946, s. 48.

Frederiksborg Statsskole, „Collegium“, 1945, nr. 9.

Frederiksborg Statsskole, 1945–46.

Avisstof:

Lollands-Posten, 28.11.1945 (heri beretning af gruppekammerat). Foto.

Frederiksborg Amts Avis, 6.5., 16.5.1945

Viborg Stifts Folkeblad, 11.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Frederiksborg Statsskole.

Andet:

Begravet, Hillerød gamle Kirkegård, litra C, nr. 25.

Se biografi over Peter Wessel Fyhn og Kjeld Frederiksen.

Moldkjær, Arne,

stud. jur., f. 18.3.1919 i Randers, d. 11.12.1944 i København.

F.: Prokurist, afdelingsleder Anker Moldkjær, f. 10.2.1900 i Randers, og hustru Mary f. Møller, 15.4.1901.

Tilknyttet militærgrupperne i København.

Realeksamen fra Laursens Realskole i Århus. Student fra Marselisborg Gymnasium 1938. Påbegyndte et studium ved det juridiske fakultet i Århus. Efter 1. del fortsættelse af studierne i København. Ansættelse som halvdagsfuldmægtig i København 1944. Medlem af Akademisk Skytteforening i Århus 1938 og en årrække medlem af bestyrelsen. Tilknyttet Korps Aagesen i København, der stod under ledelse af greve Christian af Rosenborg. Arne Moldkjær, der inden for skytteforeningen havde fået en vis militær uddannelse, benyttede sin lejlighed i Tordenskjoldsgade til instruktionskursus i våbenbrug. I begyndelsen af december 1944 var der i et cykelskur i ejendommen fundet en pakke med sprængstof. En øjeblikkeligt gennemført tysk razzia gav ikke noget resultat, men alle i ejendommen skyggedes herefter. Et planlagt gruppemøde hos Arne Moldkjær måtte derfor aflyses, og gruppe-medlemmerne forlod stedet. Om aftenen kl. ca. 20.30 foretog en række Sommerfolk en ny razzia, denne gang imod Arne Moldkjærs lejlighed. Da der ikke blev lukket op, blev døren sprængt med en skudsalve, hvorefter der udspandt sig en ildkamp. Herunder dræbtes Arne Moldkjær og en af hans modstandere. Arne Moldkjær lig blev ført til Shellhuset, men senere udløberet og brændt, hvorefter urnen førtes til Ørum Kirkegård ved Langå. Herfra blev den efter befrielsen overført til Randers og bisat i familiegavsted dér. Ved siden af det illegale arbejde helligede Arne Moldkjær sig et ejendommeligt dokumentationsarbejde, idet han fra sommeren 1939 til sin dødsdag samlede og ordnede en „Krigens Dagbog“, sammensat af artikler og reportager igennem krigens 5 år, der dels bestod af illegalt indsmuglet materiale, dels af dokumentarisk materiale vedrørende modstandskampen her i landet. Dette enorme arbejde, omfattende 33 foliobind, lykkedes det at redde for eftertiden. Det er udgivet under titlen „Krigens Dagbog. Anden Verdens-

krig i Billeder og Tekst“ både her i landet og i Norge. Originalmaterialet er i familiens besiddelse og vil med tiden overgå til en statsinstitution som gave.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 9.790

D.f.U., 30.333/44

UFF., 681.

Litteratur:

De fem lange Aar, III, s. 1173

Aarhus under Besættelsen, s. 330

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483

Krigens Dagbog. Anden Verdenskrig i Billeder og Tekst.

Tidsskrifter:

Marselisborg Gymnasium, 1945, nr. 1, s. 6 (foto)

Randers Realskole, 1944–45 (foto)

Den jydsk Akademiker, 1945, nr. 1.

Avisstof:

Demokraten, 29.8.1945

Jyllands-Posten, 27.5.1945

Randers Dagblad, 15.5., 28.5.1945

Aarhus Stiftstidende, 27.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Københavns Universitet

Mindeplade, Århus Universitet

Mindeplade, Marselisborg Gymnasium

Mindeplade, Laursens Realskole, Århus

Mindeplade, Skytteforeningslejren, Høje Sandbjerg

Mindelegat uddeles af Århus Skytteforening

To værelser på Århus 4. maj kollegium er opkaldt efter Arne Moldkjær.

Andet:

Begravet, Ndr. Kirkegård, Randers, litra B, nr. 205.

Mortensen, Bjørkvad Wilfred,

specialarbejder, f. 24.8.1922 i Rådvad, d. 26.6.1945 i Københavns Frihavn.

F.: Værkfører Carl Mortensen og hustru Anna, f. Petersen.

Gift 18.9.1943 med Rita Julie Madsen, f. 22.4.1922. (B.: D. 28.2.1943).

Tilknyttet Korps Aagesen, 3. bataljon, 6. kompagni. Tilsluttet militærgrupperne i 1944. Dræbt under vagtjøneste på karantænestationen i Frihavnen ved vådeskud.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 242

D.f.U., 30.132/45

CK., 7.874

UFF., 683.

Avisstof:

Kristeligt Dagblad, 28.6.1945.

Andet:

Begravet, Brønshøj Kirkegård, litra F, 12–9.

Mortensen, Harry Edvard

Valdemar,

tømrermester, f. 24.1.1901, d. 16.12.1944 i Neuengamme.

F.: Tømrer Carl Edvard Rothvitt Mortensen.

Gift 30.3.1924 med Emilie Kristiane, f. 9.8.1900 i Toftlund.

Tilknyttet det illegale flygtningearbejde i Hellebæk.

Harry Mortensen involveredes i de illegale flygtningetransporter i forbindelse med den tyske aktion imod de danske jøder. Han gav her husly til flygtende jøder og formidlede deres videre overførsel til Sverige. I februar 1944 arresteredes han af Gestapo som følge af sin illegale virksomhed og deporteredes til Neuengamme, hvor han døde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.963

D.f.U., 30.849/44

UFF., 686.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 205, 219 (foto)

(dødsdato her angivet som 15.12.1944).

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Mosolff, Ejner Ole,

skibsbyggerlærling, f. 26.4.1925 i København, d. 17.3.1945 i Ryvangen.

F.: Plantageejer Johannes Jørgen August Mosolff, f. 29.1.1878 i København, d. 28.12.1947, og hustru Yrsa f. Hansen, 10.7.1893 i Vråby sogn, d. 19.1.1963 i Birkerød.

Tilknyttet Holger Danske.

Skolegang på Birkerød Statskole. 1943 i maskin-, og senere i skibsbyggerlære på Orlogsværftet. Knyttet til Holger Danskes 1.

kompani, 2. afdeling, 3. gruppe. Gruppen gennemførte en række fabrikk sabotager og andet vigtigt modstandsarbejde. Kort før jul 1944 måtte Ejner Mosolff „gå under jorden“ og forlade sin læreplads på grund af sit illegale arbejde. I februar 1945 overtog Georg Stougaard ledelsen af 2. afdeling, medens Hans Brahe Salling var udset til at lede gruppe 3. Gruppen havde på dette tidspunkt våbendepot i kommissionsforretningen ved siden af Stougaards arbejdsplads i Skindergade nr. 44. Den 24.2.1945 blev Brahe Salling imidlertid genkendt på gaden af konen til en stikker, mod hvilken han havde hentet bevismateriale i stikkerens hjem, og arresteret sammen med et andet gruppemedlem, Svend Borup Jensen. Borup Jensen blev løsladt samme nat, idet de to lod, som om de ikke kendte hinanden. Efter frigivelsen advarede Borup Jensen straks resten af gruppens medlemmer. Man aftalte nye mødesteder og nye mødetider. Georg Stougaard gjorde sig imidlertid et ærinde i urmagerforretningen om mandagen 26.2., hvilket førte til hans arrestation. Tyskerne havde lagt en fælde i forretningen. Da Georg Stougaard udeblev fra møderne den 26.2., forsøgte de øvrige syv-otte medlemmer hver for sig at undersøge, hvad der var sket. En efter en gik de i fælden i løbet af dagen, således også Ejner Mosolff. Den 17.3. henrettedes han i Ryvangen tillige med sine gruppekammerater, hvoraf kun en benådedes med 10 års tughus.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 2.965

UFF., 687

Rigsarkivet: Jens Lillelunds arkiv: Diverse sabotagerapporter, Holger Danskes 1. kompani, 2. afdeling 3. gruppe.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 156–157 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477.

Tidsskrifter:

Lærlingehjemets Minde, 1945, nr. 6

Friheden, 1945, nr. 13

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Frederiksborg Amts Avis, 26.5., 1.6.1945

Politiken, 25.3.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Vanløse Skole

Mindeplade, Holmens Kirke

Mindeplade i Ryvangen
Mindeplade, Det tekniske Selskabs Skoler.

Andet:

Begravet, Birkerød Kirkegård.

Se biografier over: Jørn Andersen, Svend Georg Borup Jensen, Kaj Leo Kristensen, Kaj Peter Cornelius Ohlsen, Hans Brahe Salling og Georg Vilhelm Jørgen Stougaard.

Mouritsen, Birger,

kontorist, f. 18.6.1921 i København, d. 28.11.1944 i Neuengamme.

F.: Inspektør Alfred Kristian Mouritsen, f. 14.7.1893 i København, og hustru Agnes f. Andersen, 1.10.1894 i København.

Fremtrædende medlem af Studenternes Efterretningstjeneste, medarbejder ved Hjemmefronten og Information.

Udgået fra Øster Farimagsgades Skole. Udlært hos firmaet Brødrene Dahl, Rådhuspladsen, hvor han virkede, til han måtte gå under jorden. Aftjente sin værnepligt i marinen. Medlem af Konservativ Ungdom. Kom tidligt ind i det illegale arbejde i Studenternes Efterretningstjeneste. Da et af blad-organisationens illegale trykkerier ved en tilfældighed blev opdaget, måtte Birger Mouritsen gå under jorden og opgive sit legale arbejde. Han helligede sig herefter helt det illegale bladarbejde. I oktober 1943 gik han over i Studenternes Efterretningstjenestes illegale transportarbejde. Hans opgave var her at føre flygtningene fra København til de forskellige indskibningssteder. Transportorganisationen benyttede et indskibningssted i Stege og Baron Rosenkrantz' gods, Liselund. Da ruten over Møn blev for usikker, anvendte man en mere direkte rute fra Vedbæk. Birger Mouritsen arbejdede her sammen med Cato Bakman (se denne). Efter at det store pres under jødeforfølgelserne var overstået, gik Birger Mouritsen tilbage til bladarbejdet. Mens han tidligere havde arbejdet for hovedbladet „Studenternes Efterretningstjeneste“, knyttedes han nu både til Information og Hjemmefronten i direkte samarbejde med Børge Outze. På en café i Tivoli fandt der i sommeren 1944 et møde sted imellem fire illegale bladfolk, deriblandt Børge Outze. Da Gestapo indfandt sig, lykkedes det Birger Mouritsen ved et dristigt initiativ at forhindre,

at Børge Outze blev arresteret. Han selv arresteredes imidlertid sammen med redaktøren ved Studenternes Efterretningstjeneste, Kjeld Frederiksen, og redaktøren at Hjemmefronten, Niels Jørgensen. Han blev indsat i Vestre Fængsel og derfra ført til Frøslev og videre til Neuengamme i september 1944. Han døde under udkommando i Porta Westfalica den 28.11.1944.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 3.252

UFF., 688.

Litteratur:

Besættelsestidens illegale blade og bøger, 1940–45, s. 107, 111

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 42

Den illegale presse, s. 558

In Memoriam, nr. 19 (foto)

På det tyske slavemarked, s. 54–56.

Tidsskrifter:

Vor Tid, 1945, nr. 1

Information, 16.12.1944, nr. 362

Dansk Idræt, 1945, nr. 10

Danskeren, 19.1.1945.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945

Ekstra Bladet, 7.8.1945

Kristeligt Dagblad, 7.8.1945 (nekrolog)

Nationaltidende, 22.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet i Tyskland.

Se biografi over Cato Bakmann, Kjeld Frederiksen, Peter Fyhn, Peter de Hemmer Gudme og greve Ludvig Reventlow.

Moustgaard, Laurits Christian,

kommunelærer, f. 24.3.1905 i Ramme, d. 25.2.1945 på statshospitalet i Sønderborg.

F.: Niels Tilladsen Nielsen, f. 7.3.1879 og hustru Ane f. 30.4.1880.

Gift med Maren Christa Væstrup, f. 29.2.1912. (B.: P. 7.1.1941, D. 20.2.1945).

Tilknyttet illegalt bladarbejde i Lemvig.

Efter læreruddannelse på Ranum seminarium ansat ved Lemvig kommuneskole. Socialdemokratisk medlem af byrådet i Lemvig fra 1944.

Tilknyttet distributionen af Frit Danmark i Lemvig og omegn. Organiserede indsamling af penge til bladet. August 1943 illegal

vært for instruktør i sabotage. Sommeren 1944 arresteret som følge af sit illegale arbejde og overført til Frøslevlejren. Syg af galdesten, men nægtet indlæggelse på sygehus før hans tilstand var så alvorlig, at hans liv ikke stod til at redde. Død efter operation på statshospitalet i Sønderborg 25.2.1945.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 689

Frihedsmuseets arkiv, 7/65, L. C. Moustgaard.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 176

Tidsskrifter:

Danskeren, 1945, nr. 13

Jydsk Sport, december 1945 (foto).

Avisstof:

Ringkøbing Amts Dagblad, 1.6.1945 (nekrolog af gruppekammerater).

Monumenter:

Mindeplade, Ranum seminarium

Mindeplade, Lemvig kommuneskole.

Andet:

Begravet, Lemvig Kirkegård, Vestre afd., 288/89.

(Der synes ikke at have eksisteret nogen selvstændig lokaludgave af Frit Danmark i Lemvig. Moustgaards pionerindsats inden for bladarbejdet synes imidlertid at have banet vejen for dannelsen af den bladgruppe, der fra december 1944 udgav „Lemvig Budstikken“).

Munk, Kaj Harald Leininger,

f. 13.1.1898 i Opager Sogn, d. 4.1.1944 ved Hørbylunde Bakker ved Silkeborg.

Gift 13.1.1929 med Elise Marie Jørgensen, f. 8.9.1909. (B.: P. 13.8.1931, D. 23.2.1933, D. 21.11.1934, P. 17.5.1936, D. 24.4.1938).

Kaj Munk mistede tidligt sine forældre. Nogle slægtninge, et husmandspar, adopterede ham. Han blev opdraget i et stærkt indremissionsk hjem, der ønskede, at den begavede og læsevrige dreng skulle være præst. Selv ønskede han at blive digter. Under sin skolegang i Maribo Realskole og senere på Nykøbing Latinskole, hvorfra han i 1917 blev student, fik han et nøje kendskab til grundtvigianismens hovedlinjer, og tvivl og brydninger prægede hans sind i ungdomsårene. Han ville imidlertid ikke gå imod sine plejeforældres vilje og tog fat på det teologiske studium. 1924 tog han embedseks-

amen og kaldtes til sognepræst i Vedersø. Gennem en lang række skrifter og værker blev han i trediveerne kendt som digter og dramatiker. Den danske holdning til den tyske besættelse udløste en stærk bitterhed hos ham. I skrift og tale opfordrede han utilslørt til modstand mod tyskerne. Hans prædikener blev landskendte og folk fra alle egne af landet kom til Vedersø for at høre ham. Det blev forbudt at genoptrykke hans bøger og at opføre hans dramaer. Gang på gang blev han advaret. Han lyttede dog ikke til advarslerne, og nægtede at forlade præstegården. Om aftenen den 4.1.1944 blev han afhentet af 4 Gestapofolk i Vedersø Præstegård. En halv snes kilometer vest for Silkeborg, ved Hørbylunde Plantage, dræbte tyskerne deres fange med revolverskud. På stedet rejstes et trækors, der senere blev erstattet af et mere varigt minde.

Det hedder i Bogens Verden (1946) i en omtale af den illegale litteratur under besættelsen: „Kaj Munk er utvivlsomt den forfatter, som i rigeligst mål er repræsenteret i den illegale litteratur, dels ved egne værker, dels ved bøger og skrifter om ham ... han var en digter, som i sjælden grad evnede at give udtryk for den stemning, som i øjeblikket havde indfanget ham og med en halsstarrighed, der søger sin lige, fulgte den vej, han så sig anvist – lige ind i døden. Han blev derved det åndelige symbol på modstandsbevægelsen, og den martyrglorie, som tyskerne skaffede ham ved det på én gang bestialske og ganske tåbelige mord, blev udnyttet til dens yderste grænser. Alene hans digte – „Den Skæbne ej til os“ og „Otte nye digte“ – kom i mangfoldige udgaver, og efter hans død udsendtes beretninger om mordet og begravelsen i stort tal – i sandhed blået var brændt ned, men gnisterne var fløjet vidt omkring“.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.594

UFF., 692, (heri omfattende samling af avis- og tidsskriftsartikler omhandlende Kaj Munk.

Det vil føre for vidt her at opregne de hundredevis af kildesteder, der vedrører Kaj Munk og hans virke under besættelsen. For en kort biografi se: 46 Navne, s. 77–78 (foto).

Monumenter:

Mindesmærke i vejkanthen på Hørbylunde Bakker

Mindeplade, Nykøbing Falster Katedralskole
Mindeplade, Vedersø Kirke
Juni 1945 indstiftedes Kaj Munks Mindefond, hvis midler anvendes til støtte for det nationale, kunstneriske og kirkelige arbejde, som Kaj Munk viede sit liv.
Mindeværelser på 4. Maj Kollegierne i Ålborg og København.
Andet:
Begravet, Vedersø Kirkegård, litra B, nr. 55.

Møller, Axel Richardt,

dyrlæge, f. 7.8.1889 i Fårup, d. 12.1.1945 i nærheden af Ålborg.
F.: Dyrlæge Jens Møller, f. 1862 i Mammen, d. 1928 i Fårup, og hustru Kirstine f. Andersen, 1862 i Nørnbæk, d. 1920 i Fårup.
Gift 22.1.1915 med Elisabeth Amalie Sønderberg, f. 10.6.1889 i Sdr. Onsild. (B.: P. 12.2.1919, D. 15.9.1924, D. 16.2.1927).

Formand for Frihedsrådets lokalkomité i Brønderslev. Student fra Randers Statsskole i 1907, dyrlæge i 1912, reservedyrlæge i hæren 1912–14, købte praksis i Brønderslev i 1914. Borgmester (konservativ) i det udprægede socialdemokratiske samfund 1928–36, valgt på personlige stemmer. Medlem af flere kommissioner og bestyrelser, udpræget nationalt indstillet. Den 12.1.1945 om aftenen fik Axel Møller et fingeret opkald om at tilse et sygt kreatur. Da hans assistent tilfældigvis var til stede, tog han med. I Vestergade blev de standset af en tysk terrorgruppe, der beordrede dem til at vende om, idet et par mand steg ind i bilen. Man kørte herefter mod Ålborg. Ved Bouet blev Axel Møllers assistent dræbt ved et nakkeskud og kastet ud af bilen, mens dyrlægen selv blev fundet dræbt i Ålborg på et sted, hvor nogle dage i forvejen den tyske sysselleder Ejnar Laursen var blevet likvideret af modstandsbevægelsen.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 16.298
D.f.U., 31.096/45
CK., 6.792
UFF., 692 A.
Frihedsmuseet, båndoptagelse nr. 18.
Litteratur:
Hjørring Politikreds, s. 70.

Monumenter:

Mindesten i Brønderslev by
Mindeplade, Randers Statsskole.
Andet:
Begravet, Brønderslev Kirkegård, litra U, afdeling 3.

Møller, Elius Anders,

modelsnedkermester, f. 16.1.1893 i Krstrup, d. 27.2.1945 i Neuengamme.
F.: Frederik Møller, f. 1897, og hustru Else Kathrine f. Christensen.
Gift med Ellen Frederikke, f. 24.3.1907. (B.: D. 10.3.1927, D. 21.2.1937, P. 27.10.1940).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Århus.

Medlem af Det frie Nord og Sønderjysk Forening. Medstifter af Århus Terrænsportsforening. Konservativt indstillet.

Allerede i begyndelsen af 1943 begyndte man i Århus at opbygge en illegal militærorganisation støttet på skytteforeninger, idrætsforeninger og terrænsportsforeninger. Organisationen opkaldtes efter disse foreningers begyndelsesbogstaver, og fik navnet S.I.T., Elius Møller blev stærkt involveret i dette arbejde og deltog samtidig i illegalt bladarbejde, ligesom han tilknyttedes modtageorganisationen, for hvilken han indkvarterede faldskærmsfolk og stillede lagerplads til rådighed for sprængstof og våben. Arresteret den 29.8.1943 og deporteret til Neuengamme, hvor han døde i begyndelsen af 1945 af lungehindebetændelse og dysenteri.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 13.388
D.f.U., 30.979/45
UFF., 694
Frihedsmuseets arkiv nr. 7/65: Frøslevberetninger.
Litteratur:
Helvede har mange navne, s. 215
Erindringer og Indtryk fra Frøslev, s. 6
Århus under Besættelsen, s. 265, 267, 329.
Avisstof:
Jyllands-Posten, 2.6.1945
Århus Stiftstidende, 6.5.1945.
Monumenter:
Mindemur, Vestre Kirkegård, Århus
Mindeplade, Århus Teknikum
Mindeplade i Ryvangen.

Møller, Frits Johan Blichfeldt,

sekretær, cand. polit., f. 23.12.1913 i Hadsten, d. 3.2.1944 på Asiatisk Plads i København.

F.: Læge Lars Johan Møller, f. 25.4.1875 i Nr. Sundby, d. 23.9.1940 i Risskov, og hustru Marie Christine, f. Blichfeldt, 3.10.1881 i Randers.

Gift 23.2.1941 med sekretær, cand. act., Ellis Merete Dethlefsen, f. 18.8.1915, d. 5.5.1948 i København. (B.: D. 2.10.1942).

Tilknyttet de illegale transportruter.

Student fra Randers Statsskole. Cand. polit. 1941. Stærkt interesseret i internationale forhold. Da han ved sin eksamen ikke opnåede en kvotient, der gav adgang til arbejde inden for Folkeforbundet, hvilket var hans store ønske, besluttede han at tage den om, samtidig med ansættelse i Direktoratet for Ulykkesforsikring. Hans holdning til samfundsspørgsmål var præget af en stærk humanistisk indstilling. Ved aktionen imod de danske jøder i 1943 stillede han sig til rådighed for flygtningearbejdet og knyttedes til „Løjtnant Kiærs Rute“, ligesom han samarbejdede med dr. Gersfeldt i Snekkersten, der drev en omfattende rutevirksomhed. Frits Møllers arbejde bestod i denne periode i hovedsagen i overførsel af flygtninge fra flugtcentralerne, særligt Bispbjerg Hospital, til indskibningsstederne. Da dr. Køster fra lægegruppen måtte flygte, overtog han dennes funktioner i nært samarbejde med Dansk-Svensk Flygtningetjeneste og Holger Danske. 12.1.1944 deltog han i et møde i Malmö, hvor rutelederne drøftede et nærmere samarbejde og en reorganisering af rutearbejdet. Allerede i november 1943 var han stærkt eftersøgt og hans hustru arresteret. Hun blev dog løsladt og sammen med deres barn ført i sikkerhed i Sverige. 3.2.1944 ledede Frits Møller en afskibning med 12 flygtninge fra Asiatisk Plads. Da Frits Møller sammen med sine hjælpere inspicerede pladsen, blev der uden varsel åbnet ild mod dem, hvorunder Frits Møller dræbtes og Hans Christiansen (se denne) blev så hårdt såret, at han døde få timer senere. Den tredie, Christian Algreen Petersen, undslap i såret tilstand. Det var lykkedes en stikker med tilknytning til en tysk terrorgruppe at infiltrere organisatio-

nen og angive transporten. Han blev senere opsporet og henrettet af Holger Danske.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 3.262

CK., 54.668

D.f.U., 31.091/44

UFF., 695.

Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, biografier, Frits Blichfeldt Møller.

Litteratur:

De illegale, s. 80, 183 f.

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483

Juridisk og Statsvidenskabelig Stat 1946

Sådan narrede vi Gestapo, s. 123–127, 137

Kvinder i Modstandskampen, s. 131–133

Beretninger fra modstandskampen, s. 75–76, 131

Den hvide Brigade, s. 207, 212.

Tidsskrifter:

Danskeren, 6.10.1944, nr. 22

Dansk Presstjänst, 13.2., 29.3.1944

F.V.-bladet, december 1959

Gestapofangen, 1954, nr. 3, (heri omtales en aldrig udgivet beretning af en nær medarbejder med dæknavnet „Niels Sørensen“)

Statsskolen i Randers, 1945–46, s. 53–54.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 9.8.1945

Ekstra Bladet, 12.7.1945

Demokraten, 30.6.1945

Nationaltidende, 9.8.1945

Randers Amtsavis, 27.6., 2.7.1945

Aarhus Stiftstidende, 20.6., 1.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Strandgade 25, København

Mindeplade, Randers Statsskole

Mindesten i Hadstenparken

Mindeplade, Hagemanns Kollegium, København.

Andet:

Begravet, Sct. Pouls Kirkegård, Hadsten, Randers amt.

Se biografi over Hans Jørgen Henry Christiansen.

Møller, Julius Christian,

maskinarbejder, f. 17.10.1910 i Tråsbøl, Felsted sogn, d. 5.5.1945 i København.

F.: Bagermester Jens Frederich Møller og hustru Lene Marie f. Christiansen, 7.1.1880, d. 12.9.1966.

Gift 9.7.1944 med Agnes Margrethe, f. 23.4.1914 i Sjelborg, Hostrup sogn. (B.: D. 19.1.1946).

Tilknyttet modstandsbevægelsen under afsnit 1 (Havnegrupperne).

Julius Møller havde under hele krigen været ansat i Dansk Industrisyndikats brandvagtskolonne, der senere indgik som et led i frihedsbevægelsens havnekommando, etableret af den danske marine. Den 5. maj kl. 8 om morgenen afmarcherede den tyske vagt på Industrisyndikatet, og sikringen blev nu overtaget af den af frihedskæmperne opstillede sikringsvagt samt af brandkolonnen. Kl. ca. 11 rykkede en deling på omkring 30 mand fra Korps Aagesen til forstærkning af vagten. Ved 13-tiden kom det i fire timer til en kraftig skudveksling mellem de tyske skibe i havnebassinerne og vagtstyrken på Industrisyndikatet, ligesom der fandt kraftige ildkampe sted i andre områder omkring Frihavnen. Efter at have modtaget en ordre på kommandocentralen, der var beliggende på hjørnet af Billedvej og Århusgade, vendte Julius Møller tilbage til sin post. Han afventede en skudpause, hvorunder han ville løbe over gaden. I samme øjeblik ramtes han af et riffelskud med øjeblikkelig dræbende virkning.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 336

D.f.U., 30.216/45

CK., 9.036

UFF., 697.

Avisstof:

Jydske Tidende, 17.5.1945

Hejmdal, 9.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade på Billedvej 8 i Frihavnen.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, afd. 10, rk. 32, nr. 6.

Se biografi over Bendt Werge Christensen og henvisninger fra denne.

Møller, Karl August Algreen,

stud. polyt., f. 23.2.1924 på Frederiksberg, d. 26.4.1945 i Ålborg.

F.: Apoteker Niels Christian Larsen Møller, f. 1884 i Slagelse, d. 1957 i Risskov og hustru Ingeborg Oktavia f. Algreen-Petersen, 1896 i Sahl, Ringkøbing amt.

Tilknyttet nedkastningsgruppe i Hornslet og radiogruppe under Jyllandsledelsen. Dæknavn „Karl“.

Efter skolegang på Frederiksberg tog han præliminæreksamen i 1938 i Hornslet. Medlem af spejderbevægelsen i Hornslet. Studentereksamen fra Århus Katedralskole 1943. Påbegyndte herefter et studium ved Danmarks tekniske Højskole i København. Under sit studieophold i København kom han ind i modstandsarbejdet og assisterede bl. a. ved jødetransporterne i efteråret. Efter at have bestået 1. del af sin eksamen 1944, vendte han tilbage til Hornslet og blev her inddraget i arbejdet for den derværende nedkastningsgruppe. Den 11.12. 1944 blev hans fader, der ligeledes var tilknyttet modstandsarbejdet, arresteret af Gestapo. Karl Møller blev advaret i sidste øjeblik og gik under jorden. Han blev herefter tilknyttet Toldstrups hovedkvarter som ordonnans og vagtmand for en af telegrafisterne. Under sending på Østerbro i Ålborg blev gruppen overrasket af en tysk razzia. I overensstemmelse med sin instruks advarede Karl Møller telegrafisten, „Bruhn“, der øjeblikkelig forlod lejligheden og undslap. For at redde de mennesker, der havde stillet lejligheden til rådighed, anbragte Karl Møller senderen i en mappe, og løb op på loftet, hvor han gemte den. Han låste sig ind på et loftsværelse og forberedte sig på kamp. Efter en kort skudveksling kastede tyskerne håndgranater gennem døren, hvorved Karl Møller blev dræbt. (I hovedtræk efter „46 Navne“).

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 693.

Litteratur:

Da Danmark kaldte, s. 228

Danmarks Frihedskamp, s. 273–74

Danmark under Besættelsen, s. 204

De fem lange Aar, III, s. 1174

Den hvide Brigade, s. 120

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483

46 Navne, s. 63–64 (foto)

Toldstrup, s. 226–27

Vor Vej til 5. Maj, s. 114–15, 300.

Tidsskrifter:

Spejdnernes Magasin, 1945, nr. 9

Spejdersport, 1945, nr. 9.

Avisstof:

Demokraten, 10.6.1945

Jyllands-Posten, 4.6., 6.6.1945

Silkeborg Avis, 6.6.1945

Social-Demokraten, 4.6.1945

Århus Amtstidende, 7.5., 26.5., 29.5., 3.6.1945

Ålborg Stiftstidende, 4.6.1945

Randers Dagblad, 29.5., 4.6., 12.6.1945

Randers Amtsavis, 31.5.1945.

Monumenter:

Mindesten på Hylkedam pr. Gelsted, Fyn

Mindeplade, Østerbro nr. 49, Ålborg

Mindeplade, Frederiksberg Gymnasium

Mindeplade, Århus Katedralskole

Mindeanlæg ved Hornslet Kirke.

Mindeplade, Danmarks Tekniske Højskole.

Andet:

Begravet, Hornslet Kirkegård, litra N, nr. 1–B.

Møller, Knud Henning,

artillerikvartermester, f. 25.11.1920 i Haslev, d. 13.2.1945 i Neuengamme.

F.: Guldsmed Søren Carl Møller, f. 20.9.1873 i Kirkerup, d. 14.2.1965 i Haslev, og hustru Kirsten Maren f. Kristiansen, 28.12.1890 i Elsborg.

Tilknyttet Efterretningstjenesten og illegalt bladarbejde.

Skolegang på Haslev Gymnasium. Knud Henning Møller blev i 1940 artillerimath. Efter at have gennemgået underkvartermesterskolen blev han i 1942 artilleriunderkvartermester. Han var fra 29.8.–22.10.1943 interneret. Tilknyttet det illegale blad *Danskeren*. Fik forbindelse med og arbejdede for Marinøns Efterretningstjeneste. Hans arbejde bestod blandt andet i at skaffe illegale indkvarteringsmuligheder for flådens officerer. I slutningen af 1943 kom Knud Møller i forbindelse med officiant Christian Fries, der på daværende tidspunkt arbejdede som leder af efterretningssektionen i Studenternes Efterretningstjeneste (se denne). Knud Møller fik den opgave at skaffe oplysninger om tyskernes militære bevægelser på Sjælland. På et senere tidspunkt kom Knud Møller også i forbindelse med Lucjan Maslocka, som arbejdede for Den Polsk-Engelske Efterretningstjeneste (se denne). Da Christian Fries og Knud Henning Møller blev arresteret samme dag, 20.5.1944, arbejdede de på at fremskaffe vigtige efterretninger fra Tyskland vedrørende våbenfabrikation. Sigtet for sabotage, spionage og illegal bladvirksomhed blev Knud Møller først ført til Vestre Fængsel og siden, i september 1944, til Frøslev. Herfra blev han deporteret til Neuengamme, hvor han kom på udkommando til Husum. Meget syg kom han

herfra tilbage til Neuengamme, hvor han døde den 13.2.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.066

D.f.U., 31.390/45

UFF., 698.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 176

De sidste Timer, s. 221–222

Den illegale presse, s. 550

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 55

Hemmelig Alliance, II, s. 133

Danmarks Frihedskamp, II, s. 446.

Tidsskrifter:

Danskeren, 23.3.1945, nr. 15

Information, 1945, nr. 435

Hasleviana, Medlemsblad for Haslevianer-samfundet, oktober 1945, nr. 3

Håndbog for Søværnet, 1943, s. 97.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 18.6.1945

Næstved Tidende, 19.6.1945

Roskilde Tidende, 28.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Haslev Kirkegård

Mindeplade, Haslev Gymnasium

Mindeplade, Holmens Kirke

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografier over Christian Fries, Lucjan Maslocka, Axel Christensen.

Vedrørende reorganiseringen af efterretningsarbejdet efter 29.8.1943, se *Hemmelig Alliance II*, s. 123 f.

Møller, Viggo Harald,

kedelsmed, f. 31.12.1891 i Hvorslev sogn, d. 22.12.1944 i Neuengamme.

F.: Købmand Ove Frederik Møller og hustru Kirstine.

Gift 2.9.1916 med Maren Jørgine Hansen, f. 8.10.1893 i Marstal. (B.: D. 27.11.1916, P. 12.3.1918, P. 17.8.1919, D. 18.7.1925, D. 5.2.1929).

Tilknyttet Walther-gruppen. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti.

Fra slutningen af 1943 var Viggo Møller tilknyttet Walther-gruppen, hvor han fungerede som mellemmand for leverancer af våben og sprængstof til Poul Holms gruppe i Svendborg. Blev 19.8.1944 arresteret af Gestapo. Deporteredes senere til Neuen-

gamme, hvor han afgik ved døden 22.12.1944.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.808

D.f.U., 30.219/44

UFF., 700.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 159, 205.

Tidsskrifter:

Danskeren, 9.4.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Absalonsgade 26, Odense

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

Møller, Vilhelm Hans Jørgen,

vagtkontrollør, f. 6.12.1916 i København, d. 7.12.1944 i Vermlandsgade 4, København.

F.: Skibsprovianteringshandler Christian Møller, f. 1.1.1893, d. 26.2.1934, og hustru Carna Marie Elisabeth f. Nielsen, 21.6.1897.

Gift 14.11.1943 med Kirsten Holm, f. 25.10.1920.

Tilknyttet militærgrupperne i København.

Elev på Vestervoldgades Skole. I en periode tilknyttet KU. Ansat i forældrenes skibsprovianteringshandel, senere vagtkontrollør i Slotsforvaltningen. Sammen med slotsforvalteren ledende i det illegale arbejde blandt slotsforvaltningens personale. Under Vilhelm Møllers ledelse uddannedes ca. 80 personer af personalet fra de ministerielle bygninger på Slotsholmen i våbenbrug. Den 7.12.1944 myrdedes Vilhelm Møller på sin bopæl i Vermlandsgade 4 af en tysk terrorgruppe, efter al sandsynlighed udvalgt som offer, fordi man besad oplysninger om hans deltagelse i illegalt arbejde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 99

CK., 5.676

D.f.U., 30.461/44

Københavns Opdagelsespoliti H.J.N. 10.262/46, afd. E, nr. 1753/46

UFF., 701.

Tidsskrifter:

Projektøren, 1945, nr. 3 (foto).

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 15–16–94.

Møller, Villy Helmuth,

mekaniker, f. 31.3.1918 i Odense, d. 7.7.1944 i Søndergade nr. 17 i Ikast.

Gift 21.11.1942 med Agnete Elsiné Mikkelsen, f. 28.3.1916 i Varde. (B.: P. 14.1.1943).

Villy Møller var før besættelsen tilknyttet Danmarks kommunistiske Parti. Under besættelsen deltog han i partiets illegale arbejde, dels i forbindelse med almindeligt partiarbejde, dels ved uddeling af illegale blade. Han stillede sig tillige til rådighed for en sabotagegruppe, der blev oprettet på partiets initiativ, og deltog i flere aktioner. Det lykkedes Gestapo at indkredse ham og under forsøg på anholdelse på Villy Møllers bopæl i Ikast, udspandt der sig en skudveksling, hvorunder han blev dræbt. Liget blev ført bort af det tyske politi og er ikke siden blevet fundet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.302

D.f.U., 30.402/44

UFF., 702.

Kongelige Biblioteks samling af illegale tryk, biografier, Egon Andersen.

Litteratur:

Derfor måtte vi sejre, s. 214.

Monumenter:

Mindeplade, Søndergade 17, Ikast

Mindeanlæg i Herning kommune

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

Møllgaard, Poul,

reservefængselsbetjent, f. 4.7.1922 i København, d. 5.5.1945 i Amaliegade ved indgangen til Toldboden.

Gift 9.7.1944 med Anny Grethe Skannrup, f. 9.4.1924. (B.: P. 8.12.1945).

Tilknyttet militærgrupperne i København, Amalienborgdetachmentet.

Skolegang på Vanløse Skole. Antaget som reservebetjent ved Fængselsvæsenet, af-tjente sin værnepligt i Livgarden. Tidligere KFUM-spejder.

Da militærgrupperne i efteråret 1943 dannedes, tilknyttedes Poul Møllgaard disse. Han var medlem af det detachment, der den 5.5.1945 var opstillet til forsvar omkring Amalienborg. Den 5. maj fandt en række voldsomme kampe sted omkring havneområdet imellem tyske marinesoldater, der støttedes fra krydseren „Nürnberg“, der lå i havnen, og de militært organiserede modstandsfolk. Under patruljetjeneste blev Poul Møllgaard under skydningen ramt af en geværgranat og dræbt på stedet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 468

D.f.U., 30.213/45

CK., 5.291

UFF., 704

Rigsarkivet: Arkivalier vedrørende 02 (Slots-holmsdetachmentet og Amalienborgstyrken).

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483.

Tidsskrifter:

Fængselsfunktionæren, juli 1945, nr. 7

Garderbladet, 1945, nr. 6, nr. 7 (foto)

Danskeren, 18.5.1945, nr. 22, s. 8.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 12.5.1945

Social-Demokraten, 7.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Vestre Fængsel

Mindeplade, Vanløse Skole.

Andet:

Begravet, Søndermarkens Kirkegård, kremato-riet, 1-53.

Se biografi over Bendt Werge Christensen og henvisninger fra denne.

Mønsted, Freddy Helge Otto,

sømand, bud, f. 20.11.1924 i København, d. 12.5.1945 på Frederiksberg Hospital.

F.: Kirkegårdsgartner Rudolf Poul Andreas Mønsted, f. 10.9.1888 i København, d. 5.8.1964, og hustru Elisabeth Kristine f. Nielsen, 7.5.1893, i København, d. 20.2.1954.

Tilknyttet Den danske Brigade.

Freddy Mønsted knyttedes til Den danske brigade 27.1.1944 og såredes 6.5.1945 under ildkamp med snigskytter på hjørnet

af Jagtvejen og Rantzausgade i København. Han døde knap en uge efter som følge af sine sår.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4.371

D.f.U., 31.199/45

CK., 42.109

UFF., 705.

Litteratur:

N. Grunnet og B. Demer: Den danske Brigade, København 1945, s. 134

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483

Håndbog for Hæren, 1946, Hærens Faldne, s. 13.

Monumenter:

Mindesten på hjørnet af Jagtvej og Hiort Lorenzengade i København

Mindesten på Christmas Møllers Plads.

Andet:

Begravet, Vor Frelsers Kirkegård, III, 105/06.

Se biografier over Hirsch Leib Zneider, Arne Olesen, Julius Grundfør.

Mørup, Asger Lindberg,

forsikringsinspektør, f. 31.8.1912 i Hjørring, d. 29.3.1945 i Ryvangen.

F.: Grosserer Carl Jensen Mørup, f. 19.5.1876, d. 19.3.1939, og hustru Inger Oline Hansen, f. Olsen, 23.8.1879, d. 24.11.1916. Gift 13.3.1938 med Eva Hansa Nielsen, f. 19.9.1915. (B.: D. 3.4.1939, D. 1.3.1945).

Leder af modtagegruppe i Sorøområdet.

Mellemskoleeksamen fra Hjørring Gymnasium 1927. Uddannet som landmand. Af-tjente sin værnepligt ved Livgarden. Fængselsbetjent ved Statsfængslet i Vridsløselille, senere inspektør i Livsforsikringsselskabet Hafnia og leder af vagtværnet i Sorø. Medlem af De danske Forsvarsbrødre.

Asger Mørups gruppe var virksom ved våbenedkastninger på den såkaldte Ødemarksgård og på Tagegårds marker ved Vedde i Sorøområdet. De her nedkastede våben, der var bestemt for opbygning af militærgrupperne i Sorø, anbragtes i remisen på Vedde Station og befordredes som flyttegods til Pedersborg. Arresteret 9.3.1945 og ført til København, hvor han blev dømt til døden og henrettet „for som afdelingsleder af en illegal organisation at have bragt våben og sprængstof i sikkerhed“.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.558

D.f.U., 30.647/45

UFF., 706.

Litteratur:

Besættelsestidens Fakta, bind II, 1. del, s. 932

Danmarks Frihedskamp, s. 420–421

De fem lange Aar, II, s. 925

De sidste Timer, s. 176 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477.

Tidsskrifter:

Assurandøren, 1945, nr. 40

Dansk Forsikringstidende, 1945, nr. 26

Dansk Idræt, 1945, nr. 10

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3

Friheden, 1945, nr. 14

Hjørring Gymnasium, 1945–46

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Ringsted Folketidende, 21.6., 26.6., 27.6.1945

Sorø Amtstidende, 21.6., 26.6.1945

Vendsyssel Tidende, 30.6.1945

Venstres Folkeblad, 8.5.1945

Politiken, 4.4.1945.

Monumenter:

Mindesten i Fægangen på Sorø Akademi

Mindelund foran kapellet på Hjørring Kirke-

gård

Mindeplade, Hjørring Gymnasium.

Andet:

Begravet, Sorø Ny Kirkegård, litra V, B–32.

Månsson, Eluf Preben,

ekspedient ved DSB, f. 4.8.1919 i Randers, d. 19.4.1945 i Ryvangen.

F.: Overportør Mogens Christian Månsson, f. 4.11.1873 i Ulstrup, d. 24.11.1949 i Randers, og hustru Christine Cathrine f. Christensen, 17.1.1880 i True, d. 16.6.1961 i Randers.

Gift 27.11.1944 med Thora Larsen, f. 3.1.1918 i Lild sogn.

Tilknyttet illegalt bladarbejde og jernbanesabotagegruppe i Taulov.

Skolegang på Hobrovejens Skole i Randers. Kontorist 1936–40, derefter stationsarbejder i Randers. 1942 stationsaspirant i Tolne, 1943 stationsbetjent. 1944 ekspedient på stationen i Taulov ved Fredericia. Medlem af FDF i Randers og KFUM. Sammen med to kolleger fra Taulov Station tilknyttet det illegale blad „Budstik-

ken“. De tre kolleger var tillige knyttet til en meget aktiv jernbanesabotagegruppe i Fredericia, der rettede omfattende ødelæggelser mod jernbanenettet i Fredericia og omegn i begyndelsen af 1945. I marts 1945 arresteredes de tre kolleger tillige med medlemmerne af Fredericia-gruppen. De førtes til København og henrettedes alle, for deres deltagelse i sabotagen, 19.4.1945 i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.670

D.f.U., 30.212/45

UFF., 706 A.

Litteratur:

Besættelsestidens illegale blade og bøger, s. 47

Danmarks Frihedskamp, s. 128, 218

De fem lange Aar, II, s. 950

De sidste Timer, s. 214–215 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477.

Tidsskrifter:

Billedbladet, 19.6.1945 (foto)

Frihed, 1945, nr. 17, s. 3

F.V.-bladet, 1961, nr. 8

Information, 24.4.1945, nr. 464

Jernbanetidende, 1945, nr. 10, 11, 15, 1946, nr. 1

Vingehjulet, 1945, nr. 15

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Fredericia Dagblad, 8.5., 19.6., 9.7.1945

Randers Amtsavis, 4.7., 5.7., 9.7.1945

Randers Dagblad, 7.5., 8.6., 5.7., 9.7.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945.

Monumenter:

Mindesmærke, DSB's Mindelund i Fredericia

Mindelund i Taulov

Mindeplade, Hobrovejens Skole, Randers

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet i Mindelunden, Nordre Kirkegård, Randers.

Se biografier over Henry Jacobsen og Karl Gustav Kolding. De tre arresteredes 6.3.

Nagel, Poul Børge,

isenkramkommis, f. 9.11.1923 i Esbjerg, d. 17.1.1945 i tysk fængsel i Dortmund.

F.: Gartner Johannes Nagel, f. 31.1.1881 i Tyskland, d. 19.4.1965 i Esbjerg, og hustru Andrea Helene, f. Kirkhof, 5.6.1886 i Kolding, d. 8.1.1935 i Esbjerg.

Tilknyttet modstandsbevægelsen under region III i Esbjerg.

Arresteret som følge af sit illegale arbejde og idømt tysk tugthus. Deporteret til Neu-münster og fra dette fængsel juni 1944 overført til Bochum. Død under udkommando til Dortmund i januar 1945.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 709.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 293 (nævnes her som død i Bochum)

Frit Danmarks Hvidbog, s. 505

Danmarks Frihedskamp, s. 61.

Avisstof:

Vestkysten, 10.5.1945

Vestjyden, 10.5.1945

Monumenter:

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet på kirkegården ved Gormsgade, Esbjerg, afd. N. rk. 14, nr. 15-16.

(Fællesgrav for Poul Børge Nagel, Poul Mackeprang Nielsen og Svend Norvald).

Neergaard, de, Eigil Bruno Wendell,

stationsleder, f. 7.7.1913 i Smidstrup, d. 29.3.1945 i Ryvangen.

F.: Stationsleder Carl Ernst de Neergaard, f. 14.7.1884 i Oelstrup, d. 3.11.1943 i Skel-skør, og hustru Doris f. Wendell, 27.1.1886 i Ringsted, d. 26.4.1963 i Skelskør.

Gift med lotterikollektrice Ellen Therese Elisabeth Vejlfø, f. 7.8.1918 på Frederiksberg. (B.: P. 7.6.1937, D. 20.7.1941).

Byleder i Slagelse. Dæknavn „montør Erik Møller“.

Skolegang på Fredericia Gymnasium. Medlem af Det danske Spejderkorps. 1941 medlem af, 1943 kansler i Sct. Georgs Gilde i Slagelse. Ansat ved Falcks Redningskorps i Hillerød og Roskilde. 1940 stationsleder i Slagelse. Medlem af Motorordonnanskorpsen med flere udmærkelser. Finlandsfrivillig i Vinterkrigen som ambulancefører med flere udmærkelser. De hjemvendte finlandsfrivillige dannede allerede i 1940 en slags „Hjemmeværnskorps“, der i tilfælde af et åbent brud med besættelsesmagten kunne stilles til disposition for den danske

hær. Dette korps søgtes gennem etableringen af „Nationalt Værn“ udvidet til at omfatte op til 50.000 mand, formeret i et halvmilitært korps på legalt grundlag. Dette ambitiøse mål var imidlertid ganske urealistisk, og organisationsarbejdet blev slået i stykker efter 29.8.1943. Mange af medlemmerne af Nationalt Værn søgte imidlertid ind i eller organiserede sig i den illegale modstandsbevægelse, hvor en række medlemmer kom til at spille en betydelig rolle, således Bruno de Neergaard. Kernen i det illegale arbejde i Slagelse blev Falck-stationen. Allerede fra 1941 havde Bruno de Neergaard forbindelse med det illegale bladarbejde inden for De frie Danske og Studenternes Efterretningstjeneste. Arbejdet lettedes af Falck-folkenes mulighed for at bevæge sig frit og derfor gennemføre en række illegale transporter, således flugtarrangementer for nedstyrtede allierede flyvere og flygtende jøder eller transport af faldskærmsfolk. Slagelsegruppen havde forbindelse med Holger Danske, hvis første leder, Tom Sønnergaard, var tidligere gruppefører i Nationalt Værn. Forbindelsen varetoges blandt andet gennem Leif Bruhn Petersen (se denne), tidligere finlandsfrivillig og medlem af Nationalt Værn. I løbet af 1944 voksede tilslutningen til militærgrupperne i Slagelse, særligt i løbet af efteråret. Bruno de Neergaard blev byleder. Grupperne forsynedes gennem nedkastning fra luften. Ved hjælp af stikkerlykkedes det det tyske politi i efteråret at rette en række alvorlige slag imod modstandsarbejdet i Slagelse, som en kort tid var uden kontakt med Frihedsrådet. Under et forsøg på at retablere kontakten gennem „Holger Danske“ opsøgte de Neergaard afdelingsleder „Herman“ på dennes illegale bopæl i en villa på Frederiksberg. Villaen blev d. 19.12.1944 stormet af det tyske sikkerhedspoliti, som havde fået meddelelse om, at en militær ventegruppe havde våbendepot der, og Bruno de Neergaard blev arresteret. Henrettet den 29.3.1945 i Ryvangen efter tysk krigsrettsdom sammen med sin medarbejder Ole Bay Andersen (se denne) og et andet medlem af Nationalt Værn.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.993

D.f.U., 30.071/43

UFF., 710.

Litteratur:

Da Danmark kaldte, s. 180–181
De fem lange Aar, II, s. 925
De sidste Timer, s. 170–172 (foto)
Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477
Kvinder i Modstandskampen, s. 41
De illegale, s. 198 f. (arrestationen).

Tidsskrifter:

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3
Friheden, 1945, nr. 14
Information, 3.11.1944, nr. 239, 3.4.1945, nr. 446

M.O.F. Posten, 1945, nr. 1
Nationalt Værn, 1945, nr. 1 (foto)

Sct. Georg, 1945, nr. 5, 9

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20

Meddelelser fra Dansk Adelsforbund, 15.6.1945, nr. 154.

Avisstof:

Berlingske Aftenavis, 20.6.1945
Børsen, 5.5.1945
Fyns Tidende, 3.7.1945
Politiken, 4.4., 20.6., 21.6.1945
Social-Demokraten, 21.6., 3.8.1945
Sorø Amts Dagblad, 12.5., 20.6.1945
Sorø Amts Tidende, 9.5., 11.5., 19.5. (interview med Ejvind Dinesen om Bruno de Neergaards periode „under jorden“), 24.5. (interview med Johan Christensen om de Neergaards fængselsophold), 4.6., 8.6., 20.6., 21.6., 23.6. (artikel af Waldemar Petersen om det tidlige modstandsarbejde i Slagelse), 26.6., 2.7., 30.8.1945
Vestsjællands Socialdemokrat, 20.6., 23.6., 9.7., 6.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Fredericia Gymnasium
Mindeplade, Falck-stationen, Slagelse
Mindeplade, pladsen foran Sct. Mikkel Kirke, Slagelse
Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Kongsted Kirkegård, afd. 2, nr. 51.
Finske Frihedsmedalje, Finske Krigsmedalje.
Se biografier over: Ole Bay Andersen, Finn Rasmussen, Henning Erl. Hansen og Leif Bruhn Petersen. (Grosserer Josef Christian Søndergaard med dæknnavnet „Tom“ døde 5.2.1946. Se biografi i Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor).

Nellemose, Vilhelm Marius

Christian Andersen,

kaptajn, f. 31.3.1890 i Middelfart, d. 13.11.1944 i den tyske KZ-lejr Husum-Schwesing.

F.: Murermester, arkitekt Terkel Vilhelm Andersen Nellemose, f. 19.6.1865 i Assens,

d. 1.6.1952, og hustru Maren Christine Nielsen, f. 3.1.1866 i Gerslev sogn, d. 11.4.1949.

Gift (1) 31.3.1915 med Inger Marie Kühl, f. 19.12.1892 i Svendborg (i ægteskabet en søn), (2) med Minna Dorthea Rasmussen, f. 10.4.1893 i Gentofte, d. 8.10.1951.

Tilknyttet efterretningstjenesten.

Vilhelm Nellemose gik ind i orlogsflåden og blev i 1907 kadet. 1912 sekondløjtnant, 1913 premierløjtnant. 1919–22 uden for nummer, ansat i en fiskeeksportforretning. 1923 kaptajnløjtnant. 1924 kaptajn. Sekretær og regnskabsfører ved Søtransportvæsenet, afskediget i nåde 1926. Forretningsmand i London. 1927–30 honorær sekretær i Anglo-Danish Society. Medlem af bestyrelsen for samme og medredaktør af „The Anglo-Danish Journal“. Tolk i danske søretssager ved den engelske admiralitetsret. 1933 ansat ved De internationale biologiske Havundersøgelser i Danmark.

Kaptajn Nellemoses officerskarriere og hans tilknytning til England måtte gøre ham til en egnet kontaktperson for den engelske efterretningstjeneste her i landet. Fra sommeren 1943 tillige virksom i forbindelse med transportruterne til Sverige. Tilknyttet opbygningen af militærgrupper. I februar 1944 lykkedes det tyskerne at indkredse og arrestere ham. Han indsattes i Vestre Fængsel og overførtes derfra til Frøslevlejren. Den 15.9.1944 deporteret til Neuengamme. Omkom under udkommando til Husum ved arbejde på tyske tankgrave. Begravedes på Husum kirkegård, hvorfra liget senere hjemførtes og bisattes på Gentofte Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

Rigsarkivet: Mogens Staffeldts beretning, s. 4 ER., 2.960

D.f.U., 31.501/44

UFF., 711.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 173

Håndbog for Søværnet, 1943, s. 211

Officerer i Søetaten, 1660–1932, II, s. 240 (foto).

Tidsskrifter:

Tidsskrift for Søværnen. 1951–52, særnummer

Søofficersrullen, 1700–1951, s. 86–87

Pigtråd, 1950, nr. 9, s. 108, 1956, nr. 2

Gestapofangen, 1952, nr. 6–7, s. 7

Information, 1.5.1944, 22.11.1944, nr. 340,

28.11.1944, nr. 345, 20.2.1945, nr. 414

Danmarksposten, 1945, nr. 4-6, s. 57.

Avisstof:

Demokraten, 9.7.1945

Land og Folk, 7.7.1945

Nationaltidende, 9.7.1945

Social-Demokraten, 8.7.1945.

Andet:

Begravet, Gentofte Kirkegård, litra B, nr. 1370/71

En søn tilknyttet modstandsbevægelsen under afsnit 3, kompagni P. 5.

Se biografi over Aage Olstrup.

Neumann, Frants Helmuth,

laboratoriearbejder, f. 18.4.1911 i Ballerup, d. 19.9.1944 ved Amaliegade nr. 45, København.

F.: Joseph Neumann og hustru Agda Alvil-da Frederikke f. Rasmussen.

Gift 17.10.1939 med Lilly Christoffersen, f. 12.1.1916. (B.: P. 27.8.1941).

Dræbt under angrebet på Amalienborg 19.9.1944 under hjælpeaktion.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 9.565

D.f.U., 31.211/44

CK., 54.696, UFF., 712.

Litteratur:

Poul Hansen: Kampen om Amalienborg, 19. september 1944, København 1945.

Monumenter:

Mindeplade, Amaliegade 45, København.

Andet:

Begravet, Tåstrup Nykirkes sogns Kirkegård, afd. VII, 13 B, 14 A, 39 B, 40 A.

Niclassen, Svend Haakon,

reservepolitibetjent, f. 12.1.1916 på Frederiksberg, d. 2.5.1945 på det tyske lazaret på Nylandsvej.

F.: Repræsentant Frederik Niclassen, f. 3.6.1882, d. 5.7.1927, og hustru Gerda Vilhelmine Hanne, f. 16.2.1890.

Tilknyttet politiets modstandsgrupper i Hellerup. Ansat som reservepolitibetjent marts 1943. Forrettede tjeneste ved kystbevogtningen i Helsingør. Senere tjeneste i Køben-

havns amts Nordre Birk med station i Hellerup.

Ved den tyske aktion imod det danske politi 19.9.1944 gik Svend Niclassen „under jorden“ og tilknyttedes de illegale modstandsgrupper, der dannedes af de politifolk, der havde undgået arrestation. Den 2.5.1945 arresteret på vej fra et illegalt møde, bevæbnet med sin tjenestepistol. Kort efter anholdelsen skudt ned og hårdt såret indlagt på det tyske lazaret på Nylandsvej, hvor han døde få timer senere.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 490

D.f.U., 30.141/45

CK., 4.679

UFF., 713.

Litteratur:

Politiets Mindeblad, s. 37 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483.

Tidsskrifter:

Politibladet, 1946, nr. 1, s. 21.

Avisstof:

Information, 13.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Gentofte Politistation

Mindeplade, Politigården, København

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10-37-34.

Nicolajsen, Nicolaj Jeppe,

statshusmand, f. 16.8.1901 i Hovborg, Lindknud sogn, d. 3.3.1945 i Porta Westfalica.

F.: Landmand Andreas Nicolajsen og hustru Ane f. Kristensen.

Gift 20.10.1927 med Johanne Jacobsen. (B.: P. 23.8.1928, P. 18.10.1929, P. 16.3.1931, P. 28.3.1933, D. 2.3.1937).

Tilknyttet modstandsbevægelsen under regien III.

Skolegang på Hovborg Skole. Uddannet som landmand på forældrenes gård. Læste senere til kontrolassistent i Ribe og fungerede i en årrække som sådan. Påbegyndte 1924 en vognmandsforretning. Nedsatte sig i 1933 på et statshusmandsbrug i Christiansfeld og flyttede senere i 1940 til et andet statshusmandsbrug i Vejstrup ved Sjølund. Nicolaj Nicolajsen var stærkt nationalt præget og af politisk overbevisning konservativ.

Han var en overgang formand for Vonsildkredsens KU og lokal tillidsmand for Dansk Ungdoms Samvirke. Nicolaj Nicolajsen tilhørte en gruppe for hvilken han havde depot for våben og sprængstof. I forbindelse med oprulning af gruppen ankom Gestapo den 10.12.1943 til Nicolajsens bopæl, men fandt kun nogle maskinpistoler og lidt sprængstof, idet depotet var blevet flyttet af Nicolajsen straks efter de første arrestationer. Nicolajsen blev indsat i Kolding arrest og siden ført til Vestre Fængsel og Horserød. Han kom tilbage til Vestre Fængsel den 19.4.1944 for igen at blive overført til Horserød den 28.7.1944. Herfra blev han ført til Frøslev d. 13.8.1944 og den 15.9.1944 deporteret til Neuengamme. Nicolaj Nicolajsen døde under udkommando til Porta Westfalica den 3.3.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.016

D.f.U., 31.547/45

UFF., 714.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 168

In Memoriam, nr. 21

På det tyske slavemarked, s. 42–45, 56–57

Dymann, m. fl.: Døde som lever (Kolding 1947), Nicolaj Nicolajsen

Koldingbogen.

Tidsskrifter:

Pigråd, 1952, nr. 3, 4

K.U., 18.7.1945, nr. 7, 1.1.1947, nr. 1.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945

Nationaltidende, 13.6. (foto), 22.6.1945.

Monumenter:

Mindesten på Hovborg Kirkegård

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Vejstrup Kirkegård, Vejle amt.

Nicolajsen, Svend,

skiltemaler, f. 28.11.1913 i København, d. 28.2.1945 ved Soest i Tyskland.

F.: Kogejomfru Maren Kirstine Nicolajsen, f. 1884.

Gift 21.12.1938 med dameskrædderinde Valborg Jensen, f. 25.10.1914 i Vellinge. (B.: D. 29.6.1935).

Tilknyttet illegalt bladarbejde og sabotagegruppe i København. Medlem af Danmarks

kommunistiske Parti. Skolegang i Odense. Udlært som skiltemaler smst. Aftjente sin værnepligt på Forplejningskorpsets Skole i Kastellet. Ansat på lysekronefabrik i Valby. Selvstændig virksomhed som skiltemaler i Krystalgade. Kom her i nær kontakt med studenterne på Regensen. Efter besættelsen tilknyttet det illegale arbejde inden for parti-afdelingerne og Frit Danmarks Studentergruppe, der lededes af typograf Carl Kjær-rumgaard Jørgensen (se denne). Svend Nicolajsens centralt beliggende lejlighed benyttedes ofte til illegale møder og ved planlægning af sabotage. 10.11.1944 arresteret sammen med Carl Jørgensen og et tredje gruppe-medlem. Det lykkedes Svend Nicolajsen at smugle en længere meddelelse ud til afdelingens øvrige medlemmer om de oplysninger, Gestapo sad inde med, om denne. Deporteret 12.1.1945 til Neuengamme, hvorfra han blev udsendt med en „rullende kolonne“ på jernbanereparation ved Soest. Angrebet af gulsot og dræbt under luftbombardement.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 119

D.f.U., 30.379/45

CK., 4.349

UFF., 715.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 245, 395

Avisstof:

Berlingske Tidende, 21.10.1945 (Artikel af Svend Nürnberg om den rullende kolonne).

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografier over Bjarne Jensen og Carl K. Jørgensen.

Nielsen, Albert Fritz,

arbejdsmand, f. 1.1.1920 i Århus, d. 22.12.1944 i Versen bei Meppen.

F.: Bryggeriarbejder Sigvald Manfred Nielsen, f. 14.6.1901 i Silkeborg, d. 9.1.1968 i Århus, og hustru Dagmar Eleonora Cecilie f. Mikkelsen, 2.7.1896 i Århus, d. 11.4.1968 smst.

Gift 11.5.1940 med Frida Nielsen, f. 22.10.1921 i Skive. (B.: P. 31.7.1940, D. 28.7.1943).

Tilknyttet illegalt bladarbejde og modtagegruppe i Århus.

Arbejdede ved sin død for et entreprenørfirma på Karup Flyveplads. Som medlem af Danmarks kommunistiske Parti deltog Albert Nielsen under besættelsen i partiets illegale bladarbejde i Århus. Han var tilknyttet fordelingen af „Aarhus Ekko“ og „Land og Folk“, der blev udgivet af den kommunistiske bladgruppe. Tillige tilknyttet en modtagegruppe. Arresteret 21.6.1944 i forbindelse med oprulningen af bladgruppen, der blev angivet af en stikkerske, som i længere tid selv havde taget del i bladarbejdet. Deporteret til Neuengamme, hvorfra han kom på udkommando til Versen bei Meppen. Her døde han den 22.12.1944.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.283

D.f.U., 30.313/44

UFF., 718.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 205

Monumenter:

Mindemur, Vestre Kirkegård, Århus

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

Nielsen, Andreas Bronislaw

Wadesloff,

mekaniker, f. 31.3.1918 i Glostrup, d. 27.2.1945 i Ryvangen.

F.: Kirstine Nielsen f. Pedersen, 12.8.1887.

Gift 19.2.1939 med Ingrid Kathrine Jensen, f. 16.2.1917. (B.: P. 4.6.1939).

Tilknyttet militærgruppe i København under afsnit 8. Dæknavn „Jens“.

Gruppen, Andreas Nielsen tilhørte, var kommunistisk orienteret. Ved siden af arbejdet med at gøre gruppen til en kampklar enhed gennem våbeninstruktion, fremskaffelse af udrustning, benzindrevne biler m. m. forøvedes forskellig sabotage. Andreas Nielsen fungerede som chauffør i gruppen. Et sammentræf af tilfældigheder førte til oprulningen af gruppen, og Andreas Nielsens arrestation. Dødsdømt ved tysk krigsret den 26.2.1945 og henrettet den følgende dag i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4.396, 326

CK., 54.709

D.f.U., 30.681/45

UFF., 719.

Litteratur:

Det illegale Frit Danmark, s. 461

De fem lange Aar, II, s. 924

Frit Danmarks Hvidbog, s. 477.

Tidsskrifter:

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3

Morgenbladet, 3.3.1945

Danskeren, 9.3.1945, nr. 13

Gå til Modstand, 1945, nr. 6 (foto, nekrolog),

nr. 8 (om opholdet i dødscellen)

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Politiken, 11.3.1945

Social-Demokraten, 2.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Rødovre Kirkegård.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografi over Karl Stricker Brøndsted.

Nielsen, Arthur,

premierløjtnant, f. 19.1.1914 i København, d. 28.2.1945 i Hvidovre.

F.: Gas- og vandmester Jens Oluf Nielsen, f. 1888 i København, d. 3.6.1959 smst., og hustru Petra Marie f. Pedersen, 1887 i København, d. 1955 smst.

Gift 2.11.1939 med Gerda Døssing, f. 9.1.1910 i Kjellerup.

Tilknyttet modstandsbevægelsen som chef for Københavnsledelsens afsnit 6.

Skolegang på Bryggervangens Skole i København. Efter i 1935 at have været rekrut ved 19. bataljon gennemgik Arthur Nielsen korporalskolen, sergent- og oversergentskolen og officersskolen. Udnævnt til premierløjtnant 1.11.1941. Tilknyttet modstandsbevægelsen som chef for Københavnsledelsens afsnit 6 og ydede herigennem en betydelig indsats. I en periode på seks uger boede han illegalt og havde sin afsnitscentral i en villa i Hvidovre. Det lykkedes tyskerne at efterspore den illegale adresse, og natten mellem den 27. og 28.2.1945 indfandt de sig for at arrestere Arthur Nielsen. Det lykkedes Arthur Nielsens kone, der tilfældigvis befandt sig i villaen, at flygte

med husets datter. Arthur Nielsens illegale værtinde flygtede samtidig med en søn, mens der udspandt sig en voldsom ildkamp imellem Arthur Nielsen og det tyske sikkerhedspoliti, hvorunder han dræbtes. Senere blev værtinden dræbt, da hun vovede sig nær ved huset igen. Efter at have gennemgravet husets have i den formodning, at der fandtes våben, sprængte tyskerne huset i luften.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 168, 2.995, 2.005, 3.056

D.f.U., 30.142/45

CK., 8.702

UFF., 720.

Litteratur:

Håndbog for Hæren, 1946, Hærens Faldne

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483

De faldt for Fædrelandet, s. 88 (foto).

Tidsskrifter:

Garderbladet, 1946, nr. 1.

Avisstof:

Morgenbladet, 11.6.1945

Nationaltidende, 8.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Bryggervangens Skole, København

Mindeplade, Vordingborg Kaserne

Mindeplade, Officersskolen, Frederiksberg Slot

Mindesten på hjørnet af Hvidovrevej og Bibliotekvej.

Mindeplade, Sønderborg Kaserne.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Nielsen, Axel Peter,

landbrugsmedhjælper, f. 20.1.1920 i Vettterslev, d. 12.5.1945 i Ringsted.

F.: Parcellist Jens Christian Nielsen, f. 10.2.1888 i Sandby sogn, og hustru Martha Christine f. Jensen, 22.2.1884 i Vettterslev.

Tilknyttet modstandsgruppe i Vettterslev ved Ringsted.

Drev sammen med sin fader et husmandssted. Medlem af Venstres Ungdom. Tilknyttet en modstandsgruppe i Vettterslev, der blev opløst i februar 1945 ved delingsføjrens arrestation. Gjorde efter kapitulationen tjeneste i de væbnede styrker og dræbtes ved et vådeskud under vagttjeneste i kasernegården i Ringsted.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.580

D.f.U., 30.562/45

UFF., 716.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 13.5.1945

Ringsted Folketidende, 14.5., 16.5., 18.5.1945

Venstres Folkeblad, 14.5.1945.

Andet:

Begravet, Vettterslev Kirkegård, litra J-5-3.

Nielsen, Børge Tormod,

landbrugsmedhjælper, f. 29.3.1920 i Arby sogn, d. 5.5.1945 i Odense.

F.: Gårdmand Hans Christian Nielsen, f. 24.6.1894 i Raklev sogn, d. 10.6.1953 i Rørby, og hustru Ingeborg Marie f. Sørensen, 18.10.1899 i Hallebyore.

Tilknyttet militærgruppe i Middelfart.

Skolegang på Uggerløse Skole. Ansat som landbrugsmedhjælper på forskellige gårde. Såret 5.5.1945 under ildkamp med Hipofolk, der havde forskanset sig i ruinerne af Odinstårnet ved Bolbro nær Odense. Efter at kampen var afsluttet, i ambulance ført til Amtssygehuset i Odense, hvor han døde kort efter indlæggelsen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 201/ A 91/1.664

UFF., 722 (heri øjenvidneskildring).

Litteratur:

Træk fra Odense under Besættelsen, s. 200

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483.

Avisstof:

Holbæk Amts Venstreblad, 7.5.1945

Kalundborg Folkeblad, 9.5., 11.5. (foto), 12.5., 1.10.1945

Vestsjællands Socialdemokrat, 12.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Roskilde Vestre kaserne

Mindesten, Rørby Kirkegård pr. Kalundborg

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Rørby Kirkegård.

Nielsen, Carl Alfred,

ingeniør, f.10.8.1908 i Hals, d. 27.1.1945 i København.

F.: Smedemester Christian Peter Nielsen, f. 12.10.1857, d. 1910, og hustru Marie f. Jacobsen, 11.12.1868, d. 1943.

Gift 27.12.1934 med Methe Kathrine Gamburg, f. 18.12.1909, d. 1962. (B.: D. 1.4. 1936, D. 19.5.1938, P. 25.11.1940).

Civil leder af militærgruppernes afsnit 6.

Efter endt skolegang i smedelære i Ålborg. Højskoleophold på Askov. Præliminæreksamen, derefter maskinteknikum i København. Forskellige ansættelser, senest som rådgivende ingeniør hos Birch og Krogboe i København. Tilknyttet Dansk Samling. Medlem af Vartov Valgmenighed. Tilknyttedes i 1943 den illegale bladgruppe omkring Fri Presse, der brød ud af kredsen om De frie Danske. Inderkredsen i den nye gruppe tilhørte medlemmer af Dansk Samling. Tilknyttet militærgrupperne som civil leder af afsnit 6. Carl Nielsen benyttede i sit illegale arbejde en adresse på Mågevej i København til opbevaring af forskelligt illegalt materiale. Ejerinden af huset arresteredes d. 27.1.1945, netop som det var aftalt, at Carl Nielsen skulle afhente nogle illegale tryksager. Da han indfandt sig, fandt han huset besat af Gestapo, der uden varsel skød ham ned, selv om han var ubevæbnet. Død efter få timers forløb.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 32.

D.f.U., 30.297/45

CK., 1.058

UFF., 723.

Litteratur:

Den illegale presse, s. 555

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940-45, s. 83

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 320-23, s. 483.

Tidsskrifter:

Fri Presse, 1945, nr. 6.

Avisstof:

Social-Demokraten, 3.7.1945

Nationaltidende, 3.7.1945

Morgenbladet, 3.7.1945.

Monumenter:

Mindesten på hjørnet af Biblioteksvej og Hvidovrevej.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over Preben Holger Larsen, Arthur Nielsen og Viggo Wedel-Brandt.

Nielsen, Carl Thomsen,

købmand, f. 27.5.1909 i Tinglev, d. 10.3. 1945 i Dessauer Ufer.

F.: Kornhandler Therkel Theodor Nielsen, f. 4.3.1877 i Brønns, d. 6.8.1937 i Sønderborg, og hustru Bertha Marie f. Puggaard, 29.6.1874 i Brønns, d. 2.2.1943 i Tinglev.

Gift 30.11.1940 med Christina Maria Christensen, f. 9.3.1908 i Åbenrå.

Gruppemedlem i Tinglev under region III.

Korn og foderstofhandler ud af gammel dansk slægt på Tingleveggen. Dygtig og fremsynet forretningsmand, der aldrig gik på akkord på det nationale område. Tilsluttet modstandsbevægelsen i Tinglev, der i 1942 startede med småsabotager mod Værnemagten. Da gruppens arbejde på grund af et stort og aggressivt tysk mindretal i Tinglev var ret vanskeligt, blev det nødvendigt, at adskille de forskellige operationsgrene. Carl Thomsen Nielsen fungerede her i efterrettingsarbejdet, idet han på grund af sit arbejde var meget lokalkendt og rejste meget rundt i hele Midtsønderjylland. Deltog i flere jernbanesabotager. Efter gruppelederens anholdelse i juni 1944 fortsatte han i gruppen til oktober 1944, da alle grupperne i Tinglev blev revet op.

Arresteret af Gestapo den 10.10.1944 og ført til Kolding. I begyndelsen af november overført til Frøslevlejren, hvorfra han den 12.1.1945 blev deporteret til Neuengamme. Død den 10.3.1945 under udkommando i arbejdslejren Dessauer Ufer.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.512

D.f.U., 31.391/45

UFF., 725.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 234

Tidsskrifter:

Sportsfiskeren, 1.5.1945, s. 87, 1.7.1945, forsiden, s. 110, 112

Dansk Idræt, 1945, nr. 10

Information, 20.4.1945, nr. 461.

Monumenter:

Mindesten på Torvet i Tinglev

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet i Tinglev, F 87 e.

Se biografi over Leo Falk Simonsen.

Nielsen, Dagny,

lektor, f. 9.4.1889 i København, d. 10.1.1945 smst.

F.: *Snedkermester A. Nielsen.*

Tilknyttet efterretningstjenesten.

Skoleembedseksamen fra Københavns Universitet 1916. 1916–17 ansat ved Roskilde Realskole, 1917–19 ved Johannes Skolen. 1919 udnævnt til adjunkt ved Aurehøj Gymnasium, 1939 lektor smst. Natten til 10.1.1945 stormede det tyske politi hendes lejlighed på Vester Fælledvej. Efter at døren var blevet sprængt, fandtes Dagny Nielsen død efter indtagelse af en cyankaliumpille. Det tyske politi fjernede liget, der efter befrielsen fandtes nedgravet i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 182/ A 91/1.643

UFF., 727.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483.

Tidsskrifter:

Gymnasieskolen, 1945, nr. 7

Aurehøj Gymnasium, 1945, s. 4.

Monumenter:

Mindeplade, Aurehøj Statsgymnasium

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, I-6-14.

Nielsen, Egon Lykke,

chauffør, f. 8.6.1916 i København, d. 21.11.1944 i Neuengamme.

F.: *Maskinformand Knud Ernst Heinrich Lykke Nielsen, f. 12.3.1887 i København, d. 18.1.1955, og hustru Ingeborg Kristine.*

Gift 17.1.1942 med Minna Elvira Wintther, f. 16.6.1922 i København. (B.: D. 22.9.1943).

Tilknyttet BOPA.

Skolegang på Jagtvejens Skole i København. Ansat som chauffør i København. Det hedder om ham i BOPA's Mindebog: „Han

havde et fantastisk initiativ og en vældig gå-pålyst, når det gjaldt kampen mod tyskerne; aldrig kunne han få aktioner nok; han pressede gang på gang sin gruppeleder for at forcere tempoet. Han var hård, beregnende og energisk, og samtidig var han blød som smør, kammeratlig og hjælpsom over for dem, som han holdt af.“ Arresteret 8.6.1944 og indsat i Vestre Fængsel. Det var bestemt, at han skulle have været med på den transport bestående af 11 sabotører fra Holger Danske og BOPA, der myrdedes „under flugtforsøg“ i Lauringe Mose, men ved et tilfælde undgik han dette. Overførtes til Frøslevlejren og deporteredes herfra til Neuengamme, hvor han døde 21.11.1944.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 115

D.f.U., 30.094/44

CK., 5.163

UFF., 728.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 210

BOPA, Mindebogen (foto)

På det tyske slavemarked, s. 39–42 (opholdet i Vestre Fængsel og Frøslev).

Avisstof:

Nationaltidende, 13.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Jagtvejens Skole, Jagtvej 34, København

Mindeplade, Ryvangen.

Nielsen, Einar Simon,

kioskejer, f. 21.7.1888 i København, d. 20.4.1945 i Odense.

F.: *Stentrykker Johan Ludvig Svend Nielsen, f. 1854 i København, d. 1931 i Odense, og hustru Marie Nielsine, f. Eriksen, 1858 i Lumby, d. 1928 i Odense.*

Gift 27.4.1912 med Alfrida Kristine Jørgine Madsen, f. 26.8.1890 i Odense. (B.: D. 22.2.1913, P. 4.7.1915).

Tilknyttet illegal bladdistribution i Odense.

I februar 1945 foretog Gestapo en razzia imod Einar Simonsens bladkiosk efter illegale blade, og i forbindelse med en række schalburgtager i Odense 20–21. februar blev kiosken ødelagt. 20.4.1945 blev Einar Simonsen dræbt i sin kiosk af en tysk terrorgruppe.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 15.810
D.f.U., 30.611/45
UFF., 729.

Monumenter:

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Odense Assistens Kirkegård, litra A.F., 289/90.

Nielsen, Emil Gordon,

brødkusk, f. 1.5.1901 i Hornbæk, d. 13.2.1945 smst.

F.: Husmand Johannes Nielsen og hustru Thora Gundhild.

Gift 1.10.1930 med Gunna Andersen, f. 3.6.1908 i Villingebæk. (B.: P. 13.12.1937).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Hornbæk.

Inden for Emil Niensens familiekreds fandt en meget intensiv modstandsaktivitet sted. Tre svogre var således aktive modstandsfolk. Emil Nielsen, der var handicappet af en hjertesvagthed, stillede sit hjem til rådighed for eftersøgte modstandsfolk. 4.2.1945 blev en svoger, Tage Andersen, der var knyttet til Holger Danske, dræbt under aktion. I dybeste stilhed arrangeredes en begravelse 7.2.1945 i Hornbæk. Gestapo havde skaffet sig underretning om begravelsen og arresterede 11.2.1945 Emil Nielsen, der havde været til stede ved begravelsen. Det er sandsynligt, at Gestapo har haft til hensigt at aftvinge ham oplysninger om hans svogre eller andre illegale personer. Kort efter arrestationen døde han under ukendte omstændigheder. Hans lig blev fundet nedgravet i klitterne ved Trouville 25.5.1945 og bisat på Hornbæk Kirkegård 31.5.1945.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 11.160
D.f.U., 30.245/45
UFF., 730.

Avisstof:

Frederiksborg Amts Avis, 31.5., 1.6., 9.6.1945
Nordsjællands Socialdemokrat, 26.5., 8.6.1945
Social-Demokraten, 20.8.1945.

Andet:

Begravet i fællesgrav for frihedskæmpere på

Hornbæk Gl. Kirkegård, litra B, 6–6/7.

Se biografi over Tage Løve Bottage Lindegaard Daniel Andersen.

(En obduktion af liget viste, at dødsårsagen var kraniebrud og efterfølgende hængning).

Nielsen, Erik Christian Schøtler,

bibliotekar, f. 11.8.1917 i Hobro, d. 19.12.1944 i Neuengamme.

F: Hønseriejer Anders Christian Nielsen, f. 17.12.1872, og hustru Anine Wilhelmine Schøtler, f. 3.5.1874.

Tilknyttet det illegale bladarbejde i Århus.

Student fra Randers 1937. Studerede historie, latin og dansk ved Århus Universitet 1937–39. Filosofikum 1938. Bibliotekarelev i Randers 1939–42. Bibliotekar i Århus 1943.

Deltog i det illegale kommunistiske bladarbejde i Århus, der koncentrerede sig om bladet „Århus Ekko“ og „Land og Folk“. Den 6.6.1944 arresteret sammen med lederen af midtjyske distrikts kommunistiske organisationer, fagforeningsmanden Heigaard, der igennem lange perioder havde redigeret „Århus Ekko“. Den 5.10.1944 deporteret til Neuengamme, hvor han omkom.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 731.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 374

Den danske bibliotekarstand, 1951, s. 131

Erindringer og Indtryk fra Frøslevlejren, s. 6.

Tidsskrifter:

Bogens Verden, 1945, s. 119, 1946, s. 392

Bibliotekaren, 1945, s. 3

Danskeren, 1945, nr. 8

Den jydsk Akademiker, 1945, nr. 1

Statsskolen i Randers, 1945, 1946.

Avisstof:

Aalborg Stiftstidende, 6.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Randers Statsskole

Mindemur på Vestre Kirkegård, Århus

Mindeplade, Hobro Kirkegård

Mindeplade, Århus Universitet

Mindeplade, Århus Folkebibliotek

Mindesten i Rørholmegade, Hobro

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Chr. B. Kinch og Erik Schøtler Niensens Mindesfond til støtte for bibliotekarers videreuddannelse.

Nielsen, Erik Ernfred,

blikkenslager, f. 3.6.1925 i København, d. 21.7.1945 i København.

F.: Blikkenslager Carl Lauritz Nielsen.

Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit 4.

Dræbt under vagttjeneste som frihedskæmper i vagtlokalet på politistationen Under Elmene 7.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 732.

Avisstof:

Nationaltidende, 22.7.1945

Social-Demokraten, 22.7.1945.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10–29–103.

Nielsen, Erik Nicolai Dahl,

navigationselev, f. 23.10.1921 i Århus, d. 18.4.1945 i Svendborg.

F.: Skomagemester Anders Peter Nielsen, f. 2.7.1894 i Ålborg, og hustru Johanne Marie Sørensen, f. Dahl, 1.3.1901 i Hurup.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Svendborg.

Skolegang på Ny Munkegades Skole i Århus. Efter endt skolegang gik han til søs. Sejlede som sømand 1940–43. 1943 optaget som elev på Navigationsskolen i Svendborg.

I besættelsens slutfase dannedes i Svendborg en særlig afdeling af modstandsbevægelsen, kaldet U.S.P., Undergrundens Sikkerhedspoliti, der dels skulle beskytte byen mod tysk terror, dels havde til opgave at fremskaffe materiale til brug for retsopgøret og varetage ordensopgaver. Organisationen talte ved befrielsen i alt 73 mand. Erik Nielsen knyttedes til U.S.P. og dræbtes under en aktion i Gerritsgade 18.4.1945. Erik Niensens lig blev efter befrielsen fundet nedgravet ved Dragonkasernen i Svendborg og bisat på Århus Vestre Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 735.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483

Danmarks Frihedskamp, s. 311.

Tidsskrifter:

Ny Tid, 1945, nr. 6.

Avisstof:

Demokraten, 24.5., 31.5.1945

Social-Demokraten, 13.5.1945

Århus Stiftstidende, 24.5.1945

Århus Amtstidende, 24.5.1945

Fyns Tidende, 13.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Ny Munkegades Skole, Århus

Mindeplade, Gerritsgade 28, Svendborg

Mindeplade, Svendborg Rådhus

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Århus Vestre Kirkegård, litra J, nr. 542/43.

Nielsen, Erik Thomle,

kommunelærer, f. 29.4.1912 på Holbæk-gård i Randers amt, d. 10.5.1945 i Frederiksværk.

F.: Købmand Niels Christian Nielsen, f. 31.3.1883 i Hornsherred, d. 1969 i Rønne-de, og hustru Fanny Cathrine Augustine, f. Thomle, 9.1.1886 i Holbæk.

Gift 23.7.1940 med seminarielærerinde Ingeborg Blüger, f. 8.9.1916 i Hamburg. (B.: P. 11.3.1942, D. 22.2.1945).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Frederiksværk.

Elev på Vordingborg Seminarium 1935. Lærereksamen 1938. Vikar ved Masned-sund og Gråsten skoler 1939. Ansat ved Frederiksværk Skolevæsen 1.10.1939.

Kom i 1943 i forbindelse med den lokale illegale kommunistiske gruppe og samarbejdede med denne. Efter 29.8.1943 leder af Frihedsbevægelsens lokalkomité i Frederiksværk og lokalredaktør af Frit Danmarks Nyhedstjeneste. Erik Nielsen fik 7.5.1945 til opgave at ledsage to tyske officerer, der skulle beforders fra Arresødal-lejren til Melby, således at disse kunne få frit lejde gennem de mange spærringer, som modstandsbevægelsen havde opsat i omegnen under jagten på flygtende HIPO-folk. Ved Støberled blev et signal fra en patrulje ikke opfattet eller misforstået af bilens fører, og der åbnedes ild imod den. Herunder blev den ene tyske officer dræbt, medens Erik Nielsen og den anden officer livsfarligt såret indlagdes på Frederiksværk Sygehus.

Erik Nielsen døde få dage senere efter operation.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.692

D.f.U., 30.607/45

UFF., 736.

Litteratur:

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 94

Danmarks Frihedskamp, s. 473

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483

Mens vi ventede, s. 89–91 (foto).

Tidsskrifter:

Vordingborgs Seminariums Elevforenings Årsskrift 1945, s. 19

Frederiksværk Skolevæsen, 1945–46, s. 6

Folkeskolen, 1945, nr. 42.

Avisstof:

Frederiksborg Amts Avis, 7.5., 8.5., 12.5., 15.5.1945.

Næstved Tidende, 11.5., 16.5.1945.

Monumenter:

Mindesten i anlæg, Nørregade, Frederiksværk.

Andet:

Begravet, Kongsted Kirkegård, Præstø amt, litra S, række 2, nr. 1.

Nielsen, Frank Kronbach,

lærling, f. 25.6.1926 i København, d. 24.11.1944 i Ringstedgade 8, København.

F.: Skiltemaler Svend Nielsen.

Medlem af gruppe med løs tilknytning til Holger Danske.

Under afvæbningsaktion mod et medlem af Schalburgkorpset arresteret af HIPO-folk og straks efter myrdet i Ringstedgade.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 738.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483.

Tidsskrifter:

Information, 25.11.1944, nr. 343, 28.11.1944, nr. 345.

Monumenter:

Mindeplade på hjørnet af Hvidovrevej og Biblioteksvej i København.

Andet:

Begravet, Hvidovre Kirkegård, litra E, nr. 93.

Nielsen, Fritz,

arbejdsmand, f. 1.1.1921, d. januar 1945 i Tyskland.

F.: Manfred Nielsen og hustru Dagmar.

Gift med Frida, f. 22.10.1921.

Tilknyttet modtage- og sabotagegruppe i Skive.

Medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Tilknyttet det illegale kommunistiske bladarbejde i Skive. 1943 medlem af nedkastningsgruppe, der tillige gennemførte flere sabotager. En kammerat, Arne Henry Kristian Jensen (se denne) havde i 1944 som rejsekurér for partiet været i forbindelse med Grethe Bartram, der i Århus var medlem af den illegale kommunistiske bladgruppe. I juni måned 1944 arresteredes over 40 medlemmer af bladgruppen som følge af angivelser fra Grethe Bartram. Samme dag, 21.6., arresteredes også Arne Henry Jensen og Fritz Nielsen i Skive, antagelig ligeledes angivet. Det lykkedes dem at hemmeligholde deres forbindelse med sabotagearbejdet og nedkastningsarbejdet i Skive, men begge deporteredes til Neuengamme, hvorfra de kom på udkommando til Versen bei Meppen. Herfra sendtes Fritz Nielsen tilbage til Neuengamme med en sygetransport, hvorunder han døde, angiveligt af lungebetændelse.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 739.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 379

Avisstof:

Skive Folkeblad, 5.5., 9.5.1945

Aalborg Amts Tidende 31.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Se biografi over Arne Henry Kristian Jensen.

Nielsen, Gerhard Christian,

arbejdsmand, f. 9.2.1918 i Fårevejle, d. 27.4.1945 i Asnæs.

F.: Gårdejer Kristian Nielsen, f. 1.11.1876, d. 20.9.1926, og hustru Camilla f. Frederiksen, 11.10.1879, d. 30.10.1932.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Asnæs.

Dræbt af tysk patrulje på Storegade i As-

næs efter sammen med 2 kammerater at være flygtet fra Fårevejle Station, hvor de havde udøvet sabotage imod nogle dér holdende lastautomobiler.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 741.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 400.

Monumenter:

Mindesten, Fårevejle Kirkegård

Mindesten i Asnæs.

Andet:

Begravet, Fårevejle Kirkegård, Holbæk amt, litra B-41-1/2.

Nielsen, Gunnar Carlo,

maskinlærling, f. 11.11.1925 i Sønderborg, d. 12.7.1944 ved Geels Kro på Fyn.

F.: Maskinarbejder Max Hermann Nielsen, 11.10.1879, d. 30.10.1932.

Tilknyttet Walther-gruppen.

Da gruppen den 12.7.1944 ville afhente våben i Geels Kro, kom det til ildkamp med Gestapo, hvorunder Gunnar Nielsen dræbtes.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 10.231

D.f.U., 30.226/44

UFF., 743.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483.

Monumenter:

Monument ved Geels Kro, Fyn

Mindeplade, Svendborg Skibsværft

Mindeplade, Absalonsgade 26, Odense

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård, Odense, litra N.G., 89-90.

Nielsen, Gunnar Evald,

mathelev, f. 3.10.1923 i København, d. 31.5.1944 på Søborg Hovedgade.

F.: Formand Ejnar Nielsen, f. 13.7.1896 i Torum ved Roslev, og hustru Ada Gothi f. Paulsson, 4.10.1894 i Sverige.

Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit 3.

Skolegang på Enghave Plads Skole og Ny Carlsbergvej Skole 1930-38. Præliminæreksamen 1940 fra Københavns Kommunes Præliminærkursus, Ravnsborggade. 1941 mathelev. Forsøgte sommeren 1943 en flugt til Sverige i den hensigt at gå ind i de allierede styrker. Idømt disciplinærstraf. Hjemsendt fra marinen september 1943. Optaget på Navigationsskolen i Svendborg. Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit 3, kompagni P 1. Dræbt i aktion 31.5.1944 under ildkamp med et medlem af Schalburg-korpset.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 170

D.f.U., 30.852/44

CK., 8.744

UFF., 744.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483.

Tidsskrifter:

Information, 2.6.1944, nr. 289.

Monumenter:

Mindeplade, Københavns Kommunalæreses

drengelær „Alhage“ pr. Ebeltoft

Mindeplade, Gymnastiksalen på Ny Carlsberg Vejens Skole.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, 6-1-20/21.

Nielsen, Hans,

arbejdsmand f. 9.3.1919 i Gevninge, d. 29.8.1943 på Københavns Kommunehospital.

Tilknyttet militærgrupperne i København.

Medlem af Danmarks kommunistiske Parti.

Deltog som infanterist i den spanske borgerkrig 1938. Under besættelsen tilknyttet militærgruppe. Såret under ildkamp med tyske soldater i Klerkegade 29.8.1943. Indlagt på Københavns Kommunehospital, hvor han døde af indre forblødning.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 744 A.

Litteratur:

De danske Spaniensfrivillige, s. 201

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 492.

Nielsen, Hans Børge,
nitter, f. 2.12.1917, d. 7.1.1945 i Neuengamme.

Gift med Henny Alice. (B.: D. 21.9.1941).

Tilknyttet nedkastningsgruppe i Ålborg. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti.

Tilknyttedes den illegale modstandsorganisation, der under ledelse af Paul Jensen opbyggedes i Nordjylland med Ålborg som centrum. Næstkommanderende i gruppe AA. 1. Natten mellem den 7. og 8.5.1944 gennemførtes nedkastninger ved Skive og Nibe. Ved Nibe bjærgedes godset, 12 containers, ind i en nærliggende plantage. Bortkørslen skulle imidlertid finde sted i en bil, der viste sig at være udlånt af en stikker, og tyskerne var derfor underrettede. Seks mand af modtageholdet fængsledes. Blandt de anholdte var Hans Børge Nielsen. Fra Gestapos hovedkvarter i Ålborg førtes han til Frøslev, og deporteredes herfra den 20.10.1944 til Neuengamme, hvorfra han sendtes på udkommando til Versen bei Meppen. 13.12.1944 sendt tilbage til Neuengamme med en sygetransport, hvor han døde.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 15.272
D.f.U., 30.776/45
UFF., 745.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 205
Hemmelig Alliance, I, s. 286.
Tidsskrifter:

Danskeren, 23.2.1945, nr. 11.

Avisstof:

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945
Aalborg Stiftstidende, 5.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Mindelunden på Ålborg Almen Kirkegård

Mindeplade i Ryvangen

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Se biografier over Viggo Anders Jacobsen, Aage Andersen, Ole Olsen, Kaj Dorph Christensen, Egon Glerup.

Nielsen, Hans Silas,

kommis, f. 19.9.1918 i Skjern, d. 10.3.1945 i Ryvangen.

F.: Stationsforstander Lars Madsen Nielsen,

f. 13.4.1882, d. 25.3.1957, og hustru Caroline f. Andersen, 9.10.1884.

Fremtrædende sabotør i Sydvestjylland.

Efter endt skolegang i handelsslære i Esbjerg. Senere ansat som kommis samme sted. Aftjente sin værnepligt om bord på „Søkaperen“ 1940. 1942–43 elev på Århus Handelshøjskole.

Sommeren 1943 tilknyttet modstandsbevægelsen i Tjæreborg, hvor han på egen hånd gennemførte en række sabotager mod tysk jernbanemateriel. Udvidede senere sin virksomhed til at omfatte „beslaglæggelse“ af tysk materiel, der transporteredes ad jernbanen, således betydelige mængder ammunition. Fremskaffede endvidere håndvåben, der „låntes“ fra medlemmer af værne magten i så stort tal, at Københavnsledelsen kunne forsynes deraf. I sommeren 1944 kom han i forbindelse med Jens Thue Jensen og Helge Iversen (se disse) og organiserede sammen med dem en sabotagegruppe i Bramminge. Samtidig oprettedes en særlig jernbanegruppe, begge opbygget og forsynet af Hans Nielsen. Kort efter måtte medlemmerne imidlertid „gå under jorden“, og de i alt 5 sabotører gennemførte nu en lang række sabotager i Bramminge og en række specialopgaver i Sydvestjylland. I efteråret var Gestapo tæt inde på livet af dem, og gruppen måtte en tid søge tilflugt i København, efter at Helge Iversen var blevet taget den 22.12.1944. Herfra vendte de tilbage til Esbjerg, men blev af regionsledelsen overført til Kolding. Undervejs hertil blev Hans Nielsen og Thue Jensen den 22.2.1945 arresteret på Kolding Banegård. Efter ophold i Kolding arrest ført til København og den 10. 3.1945 dømt til døden og henrettet sammen med Helge Iversen i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 746

Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, biografier, Hans Silas Nielsen (førstehåndsberetninger, foto).

Litteratur:

De sidste Timer, s. 117–118 (foto)

Kvinder i Modstandskampen, s. 84–89, 91

De fem lange Aar, II, s. 925

Danmarks Frihedskamp, s. 60

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477.

Tidsskrifter:

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3

Friheden, 1945, nr. 11
Information, 15.3.1945, nr. 434
Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20
Avisstof:
Sydvestjylland, 8.5., 20.6., 21.6., 30.8.1945
Vestjyden, 8.5., 10.5., 15.5.1945
Vestkysten, 10.5., 19.6., 21.6.1945
Børsen, 5.5.1945
Politiken, 16.3.1945.
Monumenter:
Mindeplade, Handelshøjskolen, Århus
Mindesten i Mindelund i Bramminge på kirkegården
Mindeplade i Ryvangen
Mindesmærke, Skamlingsbanken.
Andet:
Begravet, Tjæreborg Kirkegård, nr. B 15.
Se biografier over Mogens Friis, Helge Broch Iversen, Jens Thue Jensen og Robert Nielsen Petersen.

Nielsen, Hans Werner Attrup,
stud.polyt., f. 13.1.1920 i Skævinge, d. 25.1.1945 på sin bopæl, Classensgade 57.
F.: Inspektør Hans Peter Nielsen.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Hillerød.
Student fra Frederiksborg Statsskole 1940.
Påbegyndte herefter et studium ved Danmarks tekniske Højskole.

I november 1944 blev den nordsjællandske modstandsbevægelse hårdt ramt og stod i fare for helt at blive revet op. Anholdelser i november førte til nye anholdelser i de følgende måneder, idet tyskerne kom på sporet af sabotagegrupper, enkeltpersoner, forbindelsesfolk, illegale bladfolk o. s. v. De tyske anholdelser ramte blandt andre Hans Werner Attrup Niensens kammerater. Af frygt for selv at blive anholdt begik han selvmord.

KILDER:
Arkivstof:
UFF., 747.
Litteratur:
Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483.
Tidsskrifter:
Polyteknikeren, 1945, nr. 5
Frederiksborg Statsskole, 1945–46 .
Avisstof:
Frederiksborg Amts Avis, 16.5.1945.
Monumenter:
Mindeplade, Frederiksborg Statsskole
Mindeplade, Østerbrogades Kaserne
Mindeplade, Danmarks tekniske Højskole.

Andet:
Begravet, Bispebjerg Kirkegård, Urnehallen afdeling 1, række 1 nr. 28. Urnen senere overført til Birkerød Kirkegård.

Nielsen, Henry,
havnearbejder, f. 1.2.1900 i Århus, d. 11.3.1945 i Polen.

Frivillig i den spanske borgerkrig. Interneret som følge af sit medlemskab i DKP i Horserød. Efter at lejren den 29.8.1943 var blevet overtaget af tyskerne deporteret til Stutthof i Polen. Da russerne i januar 1945 nærmede sig lejren, blev denne evakueret. Fangerne marcherede til en ny lejr, og herunder blev alle, der var ude af stand til at følge med, dræbt. Natten mellem den 9. og 10.3.1945 blev også denne lejr evakueret. På dette tidspunkt var Henry Nielsen så svækket, at han var ude af stand til at marchere. Død 11.3.1945 efter at lejren var blevet befriet af russerne.

KILDER:
Arkivstof:
UFF., 749.
Litteratur:
Helvede har mange navne, s. 89, 98
De danske Spaniensfrivillige, s. 191.
Avisstof:
Demokraten, 29.8.1945.
Monumenter:
Mindemur, Vestre Kirkegård i Århus
Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Nielsen, Henry Charles Anders Marius,
tømrer, f. 20.8.1892 på Samsø, d. 2.1.1945 i Tyskland.
Gift 29.10.1927 med Ellen Cathrine Bruun, f. 20.10.1892. (B.: D. 1.12.1928, D. 2.7.1932).

Tilknyttet illegalt bladarbejde i Århus.
Foretog fordeling af illegale blade for den kommunistiske bladgruppe i Århus, der udgav Aarhus Ekko og Land og Folk. Arresteret sammen med over 40 andre medlemmer af bladgruppen 21.6.1944 som følge af angivelser fra en stikkerske, der længe havde været med i bladarbejdet. Efter op-

hold i Frøslevlejren deporteret til Neuengamme, hvor han døde 2.1.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.442

D.f.U., 30.146/45

UFF., 751

Frihedsmuseets arkiv, nr. 7/65: Frøslevberetninger.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 205

Erindringer og Indtryk fra Frøslev, s. 6

Aarhus under Besættelsen, s. 235 ff., 329.

Avisstof:

Demokraten, 31.5.1945

Aarhus Stiftstidende, 6.5.1945.

Monumenter:

Mindemur, Vestre Kirkegård i Århus

Mindeplade i Ryvangen.

Nielsen, Henry Ejnar,

kommunebogholder, f. 20.10.1922 i Hornbæk, d. 6.3.1945 i Dessauer Ufer.

F.: Snedkermester Andreas Nielsen, f. 22.9.1891 i Hornbæk, d. 30.6.1946 i Ganløse, og hustru Margrethe, f. 16.8.1894 i København, d. 12.12.1926 i Hornbæk.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Helsingø.

Medlem af Det konservative Folkeparti. Besættelsestiden ramte Helsingø hårdt. Efter en række ildspåsættelser i Helsingø plan-teskole og på Vejby Station, hvor forskelligt af tyskernes materiel brændte, gennemførte man fra tysk side en lang række arrestationer i Helsingø. 23 af arrestanterne blev i den følgende tid deporteret til Tyskland. Blandt de arresterede var Henry Nielsen. Han døde i marts 1945 på udkommando fra Neuengamme til arbejdslejren Dessauer Ufer ved Hamburg.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 750.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 234 (dødsdato her angivet som 28.2.1945).

Tidsskrifter:

Danskeren, 5.5.1945, nr. 21

Information, 19.4.1945, nr. 460.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945

Nordsjællands Venstreblad, 18.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Ganløse Kirke

Mindesten, Helsingø Kirkegård.

Andet:

Begravet, Hornbæk gamle Kirkegård, litra B-6-6/7.

Nielsen, Henry Marius Peter Kristian,

trafikassistent, f. 18.9.1900 i Stilling, d. 13.3.1945 i Neuengamme.

Gift 7.8.1926 med Agnete Kolinda Leth, f. 27.4.1904 i Feldballe. (B.: D. 4.2.1928, D. 10.9.1930).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Padborg.

Henry Nielsen udførte forskellige efterretningsopgaver vedrørende tyske jernbanebevægelser for modstandsbevægelsen i Sønderjylland og ydede forskellig støtte til en gruppe, bestående af personale på Padborg Station. Arresteret som følge af sin illegale virksomhed og ført til Kolding. Derfra overført til Frøslev og 12.1.1945 deporteret til Neuengamme, hvor han døde 13.3.1945 under udkommando til Dessauer Ufer.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 11.873

D.f.U., 30.777/45

UFF., 752.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 235

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 505.

Monumenter:

Mindeplade, DSB's Mindelund, Fredericia

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Bov Kirkegård, 311-I.

Nielsen, Johan Jørgen,

bogholder, f. 14.1.1913, d. 5.5.1945 i Ribe.

F.: Arbejdsmand Jørgen Nielsen, f. 6.1.1877 i Ørslev, d. 16.2.1963 i Højer, og hustru Caroline f. Clausen, 16.12.1885 i Højer, d. 18.9.1949 smst.

Gift med Rigmor Else Gabrielle Mathiesen, f. 4.9.1913 i Nibe. (B.: P. 18.7.1944).

Tilknyttet gruppe i Skærbæk under region III.

Den gruppe, Johan Nielsen tilhørte, hav-

de sit udgangspunkt i Dansk Studiering. Deltog dels på egen hånd dels i samarbejde med sin gruppe i en række sabotageaktioner. Den 5.5.1945 såret af en tysk soldat ved en transport og indlagt på Ribe Sygehus, hvor han døde som følge af blodtab.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.123

D.f.U., 31.018/45

UFF., 755.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483

Danmarks Frihedskamp, I, s. 247.

Tidsskrifter:

Sønderjydske Månedsskrift, 1945, s. 94.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 6.5.1945

Jyllands-Posten, 6.5.1945

Viborg Stiftstidende, 7.5.1945

Jydske Tidende, 6.5., 8.5., 12.5.1945

Dannevirke, 7.5.1945

Hejmdal, 7.5.1945

Flensborg Avis, 16.5.1945

Ribe Stiftstidende, 7.5.1945.

Monumenter:

Mindesmærke, Skamlingsbanken

Mindelund i Skærbæk.

Andet:

Begravet, Højer Kirkegård, Tønder amt, litra F, 11–10.

Se biografi over Hermann Svendsen.

Nielsen, Johannes Bidstrup,

malermester, f. 17.5.1902 i Holsteinborg, Sorø amt, d. 27.6.1944 i København.

F.: Hans Christian Nielsen, f. 5.7.1868, d. 2.3.1939 og hustru Karen Marie, f. 3.5.1865, d. 3.11.1923.

Gift 2.1.1930 med Christine Emilie Jensen-Munk, f. 27.2.1900 i Uggerby. (B.: P. 16.10.1930, D. 8.8.1932, P. 5.7.1934, P. 11.7.1937).

Medlem af modstandsorganisationen Holger Danske.

Skolegang i Skælskør. Drev forretning som malermester og virkede tillige som kunstmaler. I slutningen af 1943 var ét af Holger Danskes fremtrædende medlemmer, Hans Edvard Teglers, logerende hos Johannes Bidstrup Nielsen, der gennem denne sluttedes Holger Danske. I foråret 1944 fungerede han som „adjutant“ for Hans Ed-

vard Teglers. Den 27.6.1944 skulle Bidstrup og Teglers leje en garage, hvor gruppen kunne anbringe sine illegale biler. Herved løb begge imidlertid i en fælde. Efter kontakt med manden, der skulle skaffe garagen, forlod de hans forretning, men blev mødt af en gruppe Gestapofolk. Under forsøget på at undslippe disse kom det til en skudveksling på Højbro Plads, hvorved Johannes Bidstrup Nielsen blev dræbt, mens det lykkedes Hans Teglers at flygte ved at hoppe på en lastbil.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 80

D.f.U., 30.607/44

CK., 6.356

UFF., 756.

Litteratur:

Kæmp for alt (Teglers), s. 83, 95, 107, 108–115

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 479.

Tidsskrifter:

Nyt fra Danmark, 1944, nr. 5–6.

Monumenter:

Mindeplade, Skælskør Skole

Mindeplade, Rødovre Kirkegård.

Andet:

Begravet, Haslev Kirkegård, litra H., linje 12, nr. 23–24.

Nielsen, Kaj Erik Nordan,

forretningsbestyrer, f. 18.11.1903 på Frederiksberg, d. 15.5.1945 på Rigshospitalet.

F.: Christian Vilhelm Nielsen, f. 25.8.1865, og hustru Marie f. Abel, 2.3.1868 i Præstø amt.

Gift 26.12.1937 med Esther Hermanda, f. 25.12.1907, d. 18.5.1945. (B.: P. 15.5.1931).

Tilknyttet militærgrupperne i København, Korps Aagesen.

Såret ved vådeskud i tjeneste som frihedskæmper i Middelfartsgade, den 9.5.1945. Indlagt på Rigshospitalet, hvor han døde af sine sår.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 5.354

D.f.U., 31.083/45

CK., 54.768

UFF., 758.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483.

Andet:

Begravet, Gentofte Kirkegård, litra F., nr. 5598/5601.

Nielsen, Kaj Soldal,

chauffør, f. 31.1.1920 i Tveje-Merløse, d. 2.5.1945 på Kommunehospitalet, København.

F.: Overportør Otto Sofus Carl Nielsen, f. 27.7.1893 i Præstø, og hustru Maren Oline f. Andersen, 10.10.1895 i Arnakke, Ågerup sogn.

Tilknyttet modstandsgruppe i Københavns-området.

Kaj Nielsen var tilsluttet en modstandsgruppe, der hovedsagelig bestod af folk på NESA. Såret 1.5. 1945 under ildkamp ved en aktion i Løgstørgade. Døde den følgende dag efter indlæggelse på Kommunehospitalet.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 759.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 492.

Andet:

Begravet, Hellerup Kirkegård, afd. 29, nr. 8748.

Nielsen, Kaj Aage Henry,

jord- og betonarbejder, f. 1.9.1907 i Hørby sogn ved Hobro, d. 28.2.1945 i København.

F.: Slagter Frederik Kristian Andersen, Anine Severine Nielsen.

Tilknyttet militærgrupperne i København. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti.

Den 10.1.1945 slog tyskerne til imod den militærgruppe under AMPA, kompagni A5, som Kaj Nielsen var tilsluttet. I alt 6 personer blev arresteret og indsat i Vestre Fængsel, sigtet for opbevaring af våben. Sidst i februar 1945 blev der skudt to Gestapofolk på hjørnet af Baggesensgade og Todeskade. Natten til den 28.2.1945 blev Kaj Aage Henry Nielsen tillige med en af sine kammerater, Ernst Andersen (se denne) kastet ud af en bil, ført af Hipofolk, på samme sted, begge dræbt ved skud.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 35

D.f.U., 31.019/45

CK., 1.148

UFF., 760.

Tidsskrifter:

Information, 10.3.1945, nr. 430.

Monumenter:

Mindesten, Christmas Møllers Plads, København

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård, litra R-8-28.

Se biografi over Ernst Andersen.

Nielsen, Karl Edvard,

arbejdsmand, f. 10.8.1909 i Rønne, d. 3.11.1944 i Thorslunde.

Gift 28.5.1935 med Helga Ingeborg Madсен, f. 27.5.1912.

Illegal vært i Thorslunde.

Fra maj 1944 boede en eftersøgt modstandsmand hos Karl Nielsen, der i øvrigt støttede modstandsarbejdet på forskellig vis. 3.11.1944 søgte Gestapo at arrestere den eftersøgte på Karl Niensens bopæl, men fandt ham ikke hjemme. De ville da i stedet arrestere Karl Nielsen, men denne smækkede døren i, hvorpå Gestapofolkene rettede en skudsalve mod døren. Karl Nielsen dræbtes herved.

KILDER:

Arkivstof:

CK., 54.770

ER., 7.051

D.f.U., 30.908/44

UFF., 762.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483.

Avisstof:

Information, 29.8.1945

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Nielsen, Karl Kresten,

specialarbejder, f. 6.11.1889 i Skive, d. 10.3.1945 i Polen.

F.: Kresten M. Nielsen og hustru Kirsten f. Larsen.

Gift 3.10.1922 med Anna Sofie Jensen, f. 26.2.1897 i Birkerød, d. 21.5.1949. (I ægte-skabet 3 børn).

Tilknyttet illegalt bladarbejde i København.

Karl Nielsen var medlem af Det kommunistiske Parti og organiserede i denne egenskab fremstilling og distribuering af illegale blade. Arresteret den 19.10.1942 og interneret i Horserød. Den 2.10.1943 deporteret til Stuffhof. Under evakuering herfra dræbt den 10.3.1945 under march mod Putzig.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 38

CK., 2.753

D.f.U., 30.918/45

UFF., 763.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 89, 98

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Nielsen, Knud Enver Wissing,

motorpasser, f. 21.3.1913 i Skærup, d. 26.12.1943 på Frederiksberg Hospital.

F.: Fabrikarbejder Alfred Carl Nielsen, f. 21.3.1886 i Vejle, d. 26.11.1952 smst., og hustru Klaudine Kathrine Karoline f. Wissing, 26.10.1891 i Vejle.

Gift med Kirsten Knudsen, f. 5.2.1915 i Give, d. 1.9.1962. (B.: P. 19.12.1936, D. 13.7.1944).

Medlem af modstandsorganisationen BOPA.

Knud Wissing Nielsen havde tidligere sejlet som matros. Han var lidt af en eventyrer og med en eventyrers fantasi, og beskrives i al ærbødighed som „den mest sympatiske løgnhals i BOPA“. Hans dæknavn var betegnende nok „Erik Robert von Bülow“. Den 26.12.1943 havde han fået ordre til at møde bevæbnet ved et af organisationens depoter med henblik på en aktion. Han medbragte en pistol og hyrede en taxa for at komme til bestemmelsesstedet. Undervejs gik pistolen, der var defekt, af ved et ulykkestilfælde, og han ramtes i lysken. Chaufføren kørte ham øjeblikkelig til et hospital. Efter at politiet var kommet til stede, blev

han indlagt på skadestuen, men døde kort efter af blodtab.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 6.911

D.f.U., 30.209/43

CK., 54.779

UFF., 766.

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto).

Monumenter:

Mindesten i anlæg på Nordre Kirkegård i Vejle.

Andet:

Begravet, Vejle Søndre Kirkegård, A-f-21-22.

Nielsen, Kjeld Alex Mohr,

sekondløjtnant i Den danske Brigade, f. 26.12.1923 i Lyngby, d. 27.6.1945 ved Roerslev Mark på Fyn.

F.: Vævermester Haagen Mohr Nielsen, f. 26.3.1898, d. 19.1.1964, og hustru Rosa f. Olausson, 1.3.1905.

Tilknyttet Den danske Brigade.

Skolegang på Sundbyvester Skole. Realeksamen fra Højdevangs Skole. Aftjente sin værnepligt i Odense og kom derfra på Kornetskole i Næstved. Under tjenesten udsmyglede han sprængstof og våben og deltog i 1943 i forskellig sabotage. Da han eftersøgte af det tyske politi, flygtede han i 1943 til Sverige og meldte sig senere til Den danske Brigade, hvor han fik løjtnantsrang. Vendte hjem med brigaden og lå i kvarter i København. Herfra kommanderet til Padborg for at forrette tjeneste ved grænsebevogtningen. Undervejs til sit tjenestested dræbt ved færdselsulykke.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 764.

Avisstof:

Vendtsyssel Tidende, 28.6.1945.

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård, litra Q, 22-25/26.

Nielsen, Leo,

maler, f. 21.9.1925 i Ålborg, d. 24.5.1945 på Kommunehospitalet i Ålborg.

F.: Cigarmager Peder Vilhelm Nielsen, f.

2.5.1890 i Hillerød, d. 23.2.1961 i Ålborg, og hustru Kirsten Petra, f. Østergaard, 7.10.1890 i Jetsmark, d. 15.3.1954 i Ålborg.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Ålborg.

Efter endt skolegang i malerlære. Svendepøve 1945. Medlem af bibelkreds. Tilsluttet modstandsgrupperne i Ålborg som gruppefører i D-kompagniet. Arresteret 25.3.1945, og efter ophold i det tyske hovedkvarter i Ålborg overført til Frøslev. Her befandt han sig ved befrielsen og meldte sig efter sin hjemkomst til tjeneste i sit kompagni. Under interneringen havde han pådraget sig en tuberkuløs meningitis og måtte kort efter indlægges på hospitalet, hvor han døde.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 767.

Avisstof:

Jyllands-Posten, 26.5.1945

Nationaltidende, 26.5.1945

Viborg Stifts Folkeblad, 28.5.1945

Aalborg Stiftstidende, 25.5., 28.5., 30.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Ålborg tekniske Skole.

Andet:

Begravet, Ålborg Almen Kirkegård GL. 5–6–8.

Nielsen, Milton Sivert,

murerlærling, f. 21.4.1926 i Århus, d. 5.5.1945 smst.

F.: Harald Peter Nielsen, f. 21.10.1904, d. 21.1.1942, og hustru Jensine Severine, f. Nielsen, 3.6.1905.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Århus.

Skolegang på Finsensgades Skole i Århus. Murerlære. Medlem af – og instruktør i FDF. Tilsluttet en modstandsgruppe i Århus, der blev revet op, således at han måtte „gå under jorden“. Meldte sig 5.5.1945 som ordonnans for militærgrupperne. Dræbt samme dag under ildkamp på Kystvejen som fører af en lastvogn.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 768.

Tidsskrifter:

Danske Dreng, juni 1945

Førerbladet, juni 1945, nr. 398 (foto).

Avisstof:

Demokraten, 13.5.1945

Aarhus Stiftstidende, 14.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Sletten ved Himmelbjerget

Mindeplade, Århus Teknikum, Dalgas Avenue 2, Århus

Mindeplade, Finsensgades Skole, Århus

Mindesten, Kirkegården i Århus.

Andet:

Begravet, Århus Nordre Kirkegård, litra K nr. 163/165.

Nielsen, Mogens Seierø,

gartner, f. 29.4.1923 i København, d. 15.4.1945 i Gentoftø.

F.: Gårdejer Aksel Nielsen, f. 31.3.1889, d. 14.7.1961, og hustru Marie Christine, f. Seierø.

Tilsluttet militærgrupperne i København under afsnit 7.

Medlem af gruppe nr. 4 under afsnittets 1. kompagni, 1. bataljon. Under en aktion imod en stikker kom det til ildkamp imellem Mogens Niensens gruppe og personer, der opholdt sig i den pågældende lejlighed, hvorunder et medlem af gruppen, Børge Clausen (se denne) såredes alvorligt. Under tilbagetrækning mødte man en udrykning af HIPO-folk, hvilket førte til en langvarig og blodig ildkamp, hvorunder Mogens Nielsen og en kammerat, Gunnar Malling Kier (se denne), dræbtes. Den sårede, der ikke kunne komme under lægetilsyn, døde under kampen, medens resten af gruppen undslap igennem villahaverne. De dræbte lig blev efter befrielsen fundet nedgravet i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 769.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 1.6. (foto), 4.6.1945

Social-Demokraten, 4.6.1945

Nationaltidende, 1.6., 4.6.1945

Information, 1.6.1945

Politiken, 4.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Gladsaxe Rådhus

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet sammen med sine faldne kammerater på Gladsaxe Kirkegård, IV nr. 34.

Medlem af KU i Herlev.

Nielsen, Karl Bent Lebrecht

„Morten“,

stud. mag., forfatter, f. 3.1.1922 i Ålborg, d. 30.8.1944 i København.

F.: Kommunerlærer Ejnar Nielsen, f. 1880, d. 1948, og hustru overlærer Gerda Lebrecht, f. 1893.

Tilknyttet illegalt bladarbejde, transport-ruterne og militærgrupperne i København.

Student fra Ålborg Katedralskole 1940. Påbegyndte et studium i sammenlignende literatur ved Københavns Universitet. Tilknyttedes en kreds af unge digtere omkring Vild Hvede og offentliggjorde 1940–42 digte i dette tidsskrift. 1943 digtsamlingen „Krigere uden Våben“. Tilknyttedes det illegale arbejde gennem sit medarbejderskab ved det illegale blad, Dansk Månedspost. I efteråret 1943 tilsluttet det illegale transportarbejde inden for „Speditøren“. Ved organiseringen af militærgrupperne deltagte i disse. Dræbt ved vådeskud 30.8. 1944.

KILDER:

Oversigt over Morten Nielsens produktion: Gymnasiastbladet, 1937

Vild Hvede, 1939, 1940–42, prosa og digte

Socialdemokraten, 21.6.1942, kronik

Krigere uden Våben, Athenæum, 1943

Efterladte Digte, v/Poul la Cour, 1945

Breve til en Ven, Gyldendal 1962

Breve fra Morten Nielsen, v/Mogens Krustrup m. fl., Gyldendal 1966.

Arkivstof:

UFF., 761.

Litteratur:

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 57

Danmark under Besættelsen, (Vilh. la Cour), III, s. 392, 464–465

De 5 onde år, s. 282–288

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483

Gruppen Gorm, s. 77

46 Navne, s. 75–76 (foto).

Tidsskrifter:

Bogrevuen, 1946, nr. 3 (foto)

Bogormen, 1946, nr. 2, s. 16–21

Centrum, 1945, nr. 6

Studenterbladet, 1946, nr. 5 (foto)

Gestapofangen, 1953, nr. 3

Fri Presse, 29.9.1944

F.V.-Bladet, januar 1962

Forfatteren, 1944, nr. 1 (foto)

Den jyske Akademiker, 1945, nr. 4 (foto)

Frederiksborg Statsskoles Collegium, 1944, nr. 2

Ålborg Katedralskole, 1945–46, s. 28–30.

Avisstof:

Aarhus Amtstidende, 17.5.1945

Land og Folk, 23.5.1967

Politiken, 27.11.1966

Aalborg Stiftstidende, 6.5.1945

Social-Demokraten, 15.5.1945 (foto).

Monumenter:

Mindeplade, Ålborg Katedralskole

Mindeplade, Københavns Universitet.

Andet:

Begravet, Ålborg Almen Kirkegård, H-I, 1/2–9/10.

Se biografi over Erik Hagens.

Nielsen, Niels,

stud. polyt., f. 10.1.1912 i Erritsø, d. 5.12. 1943 i København.

F.: Handesgartner Laurits Nielsen, f. 20.11. 1887 i Erritsø, d. 9.7.1962 smst., og hustru Dagmar Eleonora, f. Thuesen, 3.6.1884 i Rans pr. Gårslev, d. 8.12.1957 i Fredericia.

Tilknyttet Holger Danske.

Skolegang på Fredericia private Realskole. Aftjente sin værnepligt i Haderslev 1933–34. Kornetølev 1934, kornet 1935. Forskole til Polyteknisk Læreanstalt 1936–37. Ansat som maskinarbejder på B&W. Læste sideløbende hermed til civilingeniør. Fremstillede på sin arbejdsplads våben til brug for Holger Danske. Efter sprængningen af Forum 24.8.1943 intensiveredes politiets eftersøgning af gruppen, der i de følgende måneder helt opløstes. Arresteret 2.9.1943 af tysk politi og indsat i Vestre Fængsel. Natten mellem 4. og 5.12.1943 skudt, angiveligt under „flugtforsøg“ på en gade i København sammen med Arno Egon Hansen og Aksel Ejler Andersen (se disse).

KILDER:

Arkivstof:

ER., 189/A 91/1.650. UFF., 770.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483

Den illegale presse, s. 371

De faldt for Fædrelandet, s. 158

Jeg anklager!

Avisstof:

Fredericia Dagblad, 5.5. (foto), 12.7., 16.7.1945.

Monumenter:

Mindesten, Fredericia kaserne

Portræt på Fredericia Rådhus.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10-15-135, 21.6.1945 overført til Sct. Michaelis Kirkegård, Fredericia, litra G., 181, I-207/8.

Nielsen, Niels Kristian Sand,

mosaikarbejder, f. 23.8.1912 i Lem, d. 6.3.1945 i Dessauer Ufer.

F.: Husmand Jens Holm Nielsen, f. 1861, og hustru Nielsine Henrikke f. Pedersen, 1869.

Gift 15.2.1936 med Jenny Cathrine Hede-gaard, f. 6.10.1913, d. 25.2.1963. (B.: D. 26.3.1936, D., 8.11.1938, P. 4.11.1939, D. 3.3.1941, D. 4.8.1945).

Tilknyttet illegalt bladarbejde i København.

Niels Nielsen deltog i det kommunistiske partis illegale arbejde, idet han fra foråret 1944 til sin arrestation stillede sit hjem til rådighed som fordelingscentral for illegale blade. Arresteret 5.1.1945, anklaget for deltagelse i sabotage og indsat i Vestre Fængsel. Den 12.1.1945 deporteret til Neuengamme, hvorfra han kom på udkommando til Dessauer Ufer, hvor han døde.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 67
D.f.U. 30.244/45
CK., 2.747
UFF., 771.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 234.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Nielsen, Orla Freival Albæk,

politibetjent, f. 6.3.1916 i Faster sogn, d. 24.5.1945 på Tarm Sygehus.

F.: Centralbestyrer Ivar Albæk Nielsen, f. 26.1.1884, og hustru Petræa Jensine, f. Pedersen, 13.5.1887.

Gift 23.5.1942 med Gerda Cathrine Månson, f. 5.8.1923. (B.: D. 29.8.1945, D. 15.3.1943).

Tilknyttet politigruppe i Gentofte og sabotagegruppe i Skjern.

Den 1.10.1939 ansat som politibetjent i

Københavns amts nordre birk med tjenestested i Hellerup. Deltog i illegalt arbejde fra 1943. Overgik den 19.9.1944 til politiets modstandsgrupper i Gentofte. Da han i en periode lå syg hos sine forældre i Tarm, fik han ved juletid 1944 forbindelse med den lokale modstandsbevægelse og tilsluttedes en sabotagegruppe, hvis arbejde han deltog i indtil kapitulationen. Såret ved et vådeskud på kommandocentralen i Tarm og indlagt på Tarm Sygehus, hvor han afgik ved døden.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 16.095
D.f.U., 30.175/45
UFF., 772.

Litteratur:

Politiets Mindeblad, s. 39 (foto).

Avisstof:

Vejle Amts Folkeblad, 25.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Gentofte Politistation

Mindeplade, Politigården, København.

Andet:

Begravet, Faster Kirkegård, Ringkøbing Amt, litra A, nr. 95.

Nielsen, Oscar Rasmus Aage,

fyrbøder, f. 21.12.1909 i København, d. 5.5.1945 i Odense.

F.: Fabrikarbejderske Teckla Mimmi Nielsen, f. 21.3.1885 i Stockholm, d. 6.1.1929 i København.

Gift 24.12.1937 med Ellen Margrethe Eriksen, f. 30.11.1914 i Næsbyhoved-Broby. (B.: P. 21.6.1940, P. 14.6.1943, D. 5.8.1944).

Tilsluttet militærgruppe i Odense.

Efteråret 1943 tilknyttet 2. kompagni i Odense som gruppeleder. Deltog tillige i bladarbejde og sabotage. Dræbt under ildkamp i Odense centrum den 5.5.1945.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 15.287
UFF., 773
D.f.U., 30.805/45.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 300

Træk fra Odense under Besættelsen, s. 200

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483.

Tidsskrifter:

Danskeren, 18.5.1945, nr. 22.

Avistof:

Fyens Stiftstidende, 6.5., 14.5.1945

Fyns Tidende, 7.5., 15.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Absalonsgade 26, Odense

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Fredens Kirkegård, Odense, litra K, nr. 165-66.

Nielsen, Peter Marentius,

arbejdsmand, f. 21.10.1914 i Henne, d. 3.10.1944 i tysk fængsel i Dreibergeren.

F.: Husmand Niels Marinus Nielsen og hustru Kathrine f. Christensen.

Tilknyttet illegalt bladarbejde i Esbjerg.

Medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Som medlem af partiet deltog Peter Nielsen i det illegale bladarbejde inden for dette. DKP-gruppen i Esbjerg udgav det illegale blad, Vestjyden. Peter Nielsen spillede under folkestrejken i Esbjerg i 1943 en vis rolle som medlem af „saloppositionen“ under nogle af de vigtigste møder. Fra april 1943 til november samme år rantes gruppen af en række arrestationer, dels gennemført af det danske politi, dels af Gestapo, der førte til en næsten fuldstændig optrævelse. Peter Nielsen var blandt de arresterede og sigtedes for sabotage. Han idømtes tysk tugthus og deporteredes 7.10.1943 til Dreibergeren ved Bützow, hvor han døde omtrent et år senere.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 775.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 299 (dødsdato her angivet som 13.10.1944)

Den illegale presse, s. 563

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940-45, s. 160

Danmarks Frihedskamp, s. 61.

Monumenter:

Mindesmærke, Skamlingsbanken

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet i Dreibergeren.

Se biografi over Aksel Ejler Andersen.

Nielsen, Poul Hans,

bådebygger, f. 29.3.1923 i Skælskør, d. 11.1.1945 i Neuengamme.

F.: Fiskeeksportør Viggo Søren Marius Nielsen, f. 19.1.1892 i Skælskør, d. 27.6.1965, og hustru Marie Rasmine, f. 22.11.1896 i Kirkerup.

Medlem af modstandsorganisationen Holger Danske.

Udlært som skibstømrer hos bådebygger Marinius Møller i Skælskør. Søgte derefter ind i marinen som skibstømrermath samtidig med aftjening af værnepligten. Poul Hans Nielsen gjorde tjeneste på panserskibet „Peder Skram“, da dette skib blev sænket af besætningen i Roskilde Fjord den 29.8.1943. Han tog derefter arbejde som svend på Frederikssund Skibsværft. Deltog i Holger Danskes sabotagearbejde, således ved aktionen mod Burmeister & Wain den 15.1.1944 og ved et indbrud på Riffel-syndikatet. I juni 1944 var han som efter søgt gået „under jorden“. Nogen tid efter blev han arresteret af det tyske politi i København og indsat i Vestre Fængsel. Derfra overført til Frøslevlejren. Den 28.11.1944 deporteret til koncentrationslejren Neuengamme, hvor han (ifølge officiel meddelelse) døde af dysenteri og hjertesvækkelse.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 776.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 214.

Tidsskrifter:

Danskeren, 23.2.1945, nr. 11.

Avistof:

Vestsjællands Socialdemokrat, 20.6.1945.

Monumenter:

Mindesten, Skælskør Kirkegård

Mindeplade, Skælskør Skole

Mindeplade i Ryvangen.

Nielsen, Poul Mackeprang,

skovfogedelev, f. 31.12.1922 i Esbjerg, d. 13.3.1945 i Ryvangen.

F.: Positivspiller Niels Peter Nielsen, f. 21.12.1883 i Hvalpsund, d. 12.12.1947, og hustru Karen f. Mackeprang, 28.2.1891 i Kallehave, d. 9.4.1956.

Tilknyttet sabotage- og nedkastningsgruppe i Silkeborg.

Skolegang på Rørkær Skole i Esbjerg. Efter realeksamen skovfogedelev på Odsherred- og Kalø Skovdistrikter. Elev på Silkeborg Skovfogedskole. Medlem af og instruktør i FDF. Poul Nielsen tilknyttedes en sabotage- og nedkastningsgruppe, der organiseredes af skovfogedaspirant Leif Dines Pedersen blandt kammerater inden for skovvæsenet. Sammen med et rejsehold fra Århus organiserede han i fællesskab med Poul Mackeprang Nielsen sabotagen imod Darr's Automobilfabrik i Silkeborg, der var af betydning for den tyske krigsindustri. Sabotagen gennemførtes i februar 1945. Den følgende dag ville Leif Dines Pedersen foretage en fotografisk optagelse af ødelæggelserne, men blev herunder overrasket og arresteret. I de nærmest følgende dage lykkedes det det tyske politi at fange Poul Mackeprang Nielsen og yderligere to medlemmer af gruppen. De fire anholdte blev overført til København og henrettet efter dødsdom den 13.3.1945 i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 778.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 132–135 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 925

Derfor måtte vi sejre, s. 111–12, 148

Danmarks Frihedskamp, II, s. 511, 516

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477.

Tidsskrifter:

Nær og Fjern, 1945, nr. 11, s. 3–4

Centralmissions Blad, 1945, s. 62

De unges Blad, 1945, nr. 14, s. 153–155

Skovbrugstidende, 1945, nr. 10, s. 63, nr. 18, s. 136–137

Friheden, 1945, nr. 12, s. 2

Danskeren, 2.3.1945, nr. 12, 23.3.1945, nr. 15

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3

Information, 12.3.1945, nr. 431, 20.3.1945, nr. 438

Danske Dreng, juni 1945

Førerbladet, 1945, nr. 397

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Social-Demokraten, 29.8.1945

Kristeligt Dagblad, 28.5.1945

Vestjyden, 10.5., 23.6.1945

Vestkysten, 10.5., 14.5., 23.6.1945

Børsen, 5.5.1945

Vestjyllands Socialdemokrat, 23.7.1945

Silkeborg Avis, 16.6., 18.6.1945

Silkeborg Socialdemokrat, 16.6.1945

Politiken, 20.3.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Rørkær Skole, Esbjerg

Mindeplade, Silkeborg Vesterskov

Mindeplade, Sletten ved Himmelbjerget

Mindeplade, Silkeborg Ny Kirkegård

Mindesmærke, Skamlingsbanken

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, kirkegården ved Gormsgade, Esbjerg, afd. N, rk. 14, nr. 11–12 (fællesgrav for Poul Børge Nagel, Svend Norvald og Poul Mackeprang Nielsen).

Se biografi over Bent Jensen, Leif Dines Pedersen og Aage Søndergaard.

Nielsen, Poul Magnus,

lagerformand, f. 28.8.1910 i København, d. 19.9.1944 ved Ny Toldbodgade 35, København.

F.: Skotøjshandler Peter Nielsen, f. 1860, d. 1941 i København, og hustru Marie, f. 1869 i Sverige, d. 1940 i København.

Gift 7.11.1936 med Ebba Ingeborg Pedersen, f. 24.3.1908 på Frederiksberg. (B.: D. 14.6.1938).

Ansat i et firma i Amalienborgkvarteret. Under det tyske angreb på Amalienborg den 19.9.1944 søgte Poul Nielsen, der var luftværnsleder i den ejendom, hvori firmaet havde til huse, at bringe hjælp til en såret. Herunder blev han dræbt af skud.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 444

D.f.U., 30.518/44

CK., 7.965

UFF., 779.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Solbjerg Krematorium, 5–C–684.

Nielsen, Svend Egon,

kontorelev, f. 12.6.1924 i Nykøbing Mors, d. 13.3.1945 i Ryvangen.

F.: Fabrikant Niels Peter Nielsen, f. 21.4.1888 i Ruds-Vedby, d. 6.1.1965 i Thorsø, og hustru Gerda Ingeborg, f. 9.4.1897 i Skanderup.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Århus. Dæknavn „Jens Rasmussen“.

Svend Egon Nielsen var elev fra Hammel Realskole og blev i 1941 ansat i firmaet Vestergaard & Co., Århus. I Århus kom han ind i modstandsbevægelsen og sad en overgang arresteret af tyskerne, men blev igen sat på fri fod. Den 29.1.1945 måtte Svend Nielsen sammen med flere af sine gruppekammerater „gå under jorden“. Efter et ophold hos noget familie i Nordjylland kom han og gruppekammeraten, Preben Lytken Madsen, den 21.2.1945 til Langå og blev her anholdt af tyskerne. De førtes først til Århus til forhør og siden til Vestre Fængsel i København. Den 13.3.1945 dømt til døden ved tysk krigsret og henrettet samme dag i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 780.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 141–142 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 925

Århus under Besættelsen, s. 328

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477.

Tidsskrifter:

Danskeren, 1945, nr. 15

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3

Information, 12.3.1945, nr. 431.

Avisstof:

Århus Stiftstidende, 18.6.1945

Demokraten, 19.6.1945

Randers Dagblad, 20.6., 29.6.1945

Randers Amtsavis, 29.6.1945

Børsen, 5.5.1945

Århus Amtstidende, 19.6., 23.6.1945

Silkeborg Avis, 20.6., 23.6.1945

Silkeborg Socialdemokrat, 18.6.1945

Politiken, 20.3.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Hammel Realskole

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Thorsø Kirkegård, nr. 76.

Se biografi over Preben Lytken Madsen.

Nielsen, Svend Otto,

kommunelærer, f. 29.8.1908 i Herfølge, d. 27.4.1944 i Ryvangen.

F.: Skovfoged Carl Peter Christian Nielsen, f. 1879 i Herfølge, d. 1929 i Hjortespring, pr. Skårup, og hustru Astrid Vilhelmine, f. Thomsen, 1881 i Stege, d. 1953 i Ålborg.

Gift 5.7.1935 med fysioterapeut Grethe Marie Lønegren f. Larsen, 13.6.1914 i København. (B.: P. 2.9.1940).

Fremtrædende medlem af Holger Danske. Dæknavn „John“.

Svend Otto Nielsen voksede op i et jysk skovfogedhjem og erhvervede ved jagt et indgående kendskab til skydevåben i sine unge år. Efter endt skolegang et års tid ved landbrug. Sejlede derefter med DFDS halvandet år i den hensigt at uddanne sig til styrmand. På grund af sygdom måtte han opgive dette og læste i stedet til lærer på Rarum seminarium. Eksamen 1930. Aftjente sin værnepligt ved marinen 1931–32. Ansat ved Haverslev private Mellemskole pr. Arden. Senere ved Skovshoved Skole. Involveret i det illegale transportarbejde under jødeforfølgelserne. Fik i begyndelsen af oktober 1943 kontakt med nogle søkadetter, der under interneringen udsuglede våben fra Holmen, og dannede sammen med disse og nogle medicinske studenter og polyteknikere en sabotagegruppe. De første aktioner fandt sted 23.10.1943 mod Dansk Skovindustri fabrik i Næstved og 28.10.1943 mod en værktøjsfabrik i København. Herefter blev han leder af gruppen (nr. 2), og efter en række mindre aktioner i november gennemførtes sabotagen mod Riffelsyndikatets Hellerupafdeling 28.11.1943. Gruppens sidste sabotage under „John“'s ledelse var sprængningen af Hartmanns Maskinfabrik, 4.12.1943. Sideløbende med gruppearbejdet fungerede han som instruktør for andre grupper i HD og deltog i gruppe 4's første sabotage mod et automobilværksted. I begyndelsen af december 1943 forestod han en aktion i Kastrup Lufthavn i et forsøg på at fremskaffe en anordning, der muliggjorde det for tyske natjagere at orientere sig i mørke. Anordningen ønskedes af den engelske efterretnings-tjeneste og havde forbindelse med udviklingen af et effektivt radarsystem for natjagere, noget der udgjorde en alvorlig trussel mod de engelske natbombertogter over Tyskland. Natten mellem 6. og 7.12.1943 opholdt „John“ og Jens Lillelund sig hos en dame, der havde vundet gruppens tillid som logivært, men som i virkeligheden var en farlig stikker. Da de forlod lejligheden, ankom en stærk tysk udrykning. Det

lykkedes Lillelund at undslippe, medens det kom til en heftig ildkamp mellem „John“ og Gestapofolkene, hvorunder hans lårnokle knustes af en maskinpistolsalve. Han førtes til Dagmarhus og kom øjeblikkeligt i forhør, uden at han dog røbede noget. Takket være en cellestikker lykkedes det imidlertid Gestapo at få beviser imod ham og 26.4.1944 blev han dømt til døden ved en tysk krigsret. Hans ødelagte ben var ikke blevet underkastet nogen som helst form for behandling under fængselsopholdet, og selv om han overlevede dette, var han blevet krøbling. Det hedder om ham i en nekrolog: „Ganske vist kunne han ikke engang stå oprejst ved en mur – han var *dog* et af de mest oprejste mennesker i det kæmpende Danmark.“ Henrettet 27.4.1944 i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 2.259

D.f.U., 30.096/44

CK., 8.958.

UFF., 781

Rigsarkivet: Jens Lillelunds Arkiv. (Svend Otto Nielsen er her omtalt 24 forskellige steder. En oversigt findes i UFF., 781.)

Mogens Staffeldts Arkiv

Beretning vedrørende sabotageorganisationen Holger Danske, august 1955, udarbejdet af Jens Lillelund og Hans Edvard Teglers.

Litteratur:

De illegale, mange steder

Danmarks besættelse, s. 90 ff, 112

Danmark under Jorden, s. 52

Sådan narrede vi Gestapo, s. 75–76

De sidste Timer, s. 26–30 (foto)

Men aldrig kan et folk forgå, s. 34, 42, 54–56 (hans tilfangetagelse og død)

Fem Aar, II, s. 330–336, 373–376 (biografi)

Gå til Modstand, s. 104–120, 122–132

Hemmelig Alliance, I, s. 239–240

Holger Danske, s. 38, 146, 155 ff., 161 ff., 168 ff.

Og Hverdagen skiftede, s. 253–258 (foto)

Mens vi ventede, s. 91–96 (foto)

Sabotage, s. 184–185 (foto)

Beretninger fra modstandskampen, s. 43, 52–53

Sabotørskolen, s. 63–64

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 231, 449

Fem Aar i Lænker, s. 337–338

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 466

De fem lange Aar, II, s. 713, 734, 904

Da Danmark kaldte, s. 148, 150

Danmarks Historie XIV, s. 199

Danmarks Frihedskamp, s. 495, 607, 709, 712

Frit Danmarks Hvidbog, I, s. 477

4. Maj Kollegiets Mindebog i København.

Tidsskrifter:

Danskeren, 8.5.1944, nr. 12

Københavns Kommuneskole, 1945, nr. 21

Billedbladet, 1945, nr. 29

Folkeskolen, årg. 62, nr. 36, 42

Dansk Presstjenst, 13.12.1943

Fri Presse, 1.6.1944.

Avisstof:

Information, 1.6., 19.6., 9.7., 29.8.1945

BT, 9.8.1945

Morgenbladet, 12.5., 22.6.1945

Nationaltidende, 21.6., 20.7., 9.8.1945

Jyllands-Posten, 12.5.1945

Berlingske Tidende, 9.8.1945

Aalborg Stiftstidende, 23.8., 26.8.1945

Randers Dagblad, 23.5.1945

Viborg Stifts Folkeblad, 17.5.1945

Næstved Tidende, 30.8.1945

Børsen, 5.5.1945

Horsens Folkeblad, 18.5.1945

Østsjællands Folkeblad, 22.6.1945

Silkeborg Avis, 20.7.1945

Politiken, 22.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Skovshoved Skole

Mindeplade, Ranum Statsseminarium

Mindeplade, Arden Kirke

Mindeplade, Skovshoved Kirke.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over Bent Faurschou Hviid, Erik Koch Michelsen og Jørgen Haagen Schmidt. (Om den engelske interesse for natjagere se Hemmelig Alliance, I, s. 130–31).

Nielsen, Svend Aage,

arbejdsmand, f. 13.6.1918 i Tolstrup, Præstø amt, d. 6.5.1945 på Vordingborg Sygehus.

F.: Ole Nielsen, f. 6.1.1878, d. 22.5.1931, og hustru Hilda Sofia f. Haakonssen, 8.7.1882, d. 27.3.1946.

Medlem af Rødtofte-gruppen.

Svend Aage Nielsen var om morgenen den 5.5.1945 sammen med kammerater i færd med at opgrave og afprøve nedkastede våben i Skovhuse Skov. Under afprøvningen såredes han alvorligt i hovedet ved et vådeskud fra en maskinpistol og blev i bevidstløs tilstand indlagt på Vordingborg Sygehus, hvor han den følgende dag døde uden at være kommet til bevidsthed.

KILDER:*Arkivstof:*

UFF., 782.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483.

Avisstof:

Næstved Tidende, 7.5., 12.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Dyssegårds Skolen, Gentofte.

Andet:

Begravet, Øster Egesborg Kirkegård, afd. E, nr. 95.

Nielsen, Tage Marius,*lagerekspedient, f. 26.2.1916 i Skive, d. 24.4.1945 på Ørum Hede pr. Højslev.**F.: Bager Morten Johan Nielsen, f. 10.11.1885, og hustru Emilie Johanne, f. 13.8.1887.*

Tilknyttet nedkastningsgruppe i Skive.

Medlem af Radikal Ungdom.

Tage Nielsen var tilknyttet en gruppe, der bestod af modstandsfolk fra Ørum og Skive, under ledelse af hans broder. Foruden ved modtagelsesarbejde fungerede Tage Nielsen ved instruktion og kurértjeneste. Natten mellem den 23. og 24.4.1945 havde gruppen en våbenmodtagelse på Ørum Hede. Man havde givet lys til den engelske flyver, da en tysk natjager pludselig gik til angreb og beskød modtageholdet. Tage Nielsen, der stod forrest med lygten, rantes af maskinkanonsalven og døde få timer efter på stedet.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 16.557

D.f.U., 30.479/45

UFF., 784

Frihedsmuseets arkiv, nr. 2/55 (M. Nielsen, giver).

Litteratur:

Tage Kaarsted: Radikal Ungdoms politiske Historie 1911–61, 1961, s. 34, spalte 3.

Tidsskrifter:

Radikal Ungdom, 1945, nr. 6.

Avisstof:

Skive Folkeblad, 5.5.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945.

Monumenter:

Mindesten på Ørum Hede.

Andet:

Begravet, Skive gl. Kirkegård, litra F, nr. 322–25.

Nielsen, Tage Voersaa,*frescomaler, f. 3.5.1902 i Hvedholm, Rarum-Kalle kommune, d. 28.12.1944 i Versen bei Meppen.**F.: Fru Marie Nielsen.**Gift 16.5.1932 med Floyd Mary Lagarde, f. 8.12.1909 i USA. (B.: D. 9.2.1936).*

Tilknyttet BOPA. Dæknavn „Thomsen“.

Rejste som 17-årig til USA og opholdt sig i næsten 20 år der. Vendte tilbage til Danmark i 1938. Opholdet i USA havde præget ham. Han var „amerikansk“ i tankegang, i væsen og humor. Igennem sin svoger, lærer ved Officersskolen i København, knyttedes han i 1943 til en officersgruppe med forbindelse til faldskærmsorganisationen. Han var en meget fantasifuld og ivrig modstandsmand (hvis ønske om sabotage i nogen grad synes at være blevet bremsat af gruppen), og fungerede som kurér ved overførelse af efterretningsmateriale til England igennem Gylding-Sabroe i Frederikshavn, ligesom han havde forbindelse med flygtningeruten samme sted. I august 1943 havde han ledsaget nogle flygtninge til Frederikshavn og søgte derefter i Ålborg at komme i kontakt med faldskærmsorganisationen for at fremskaffe sprængstof til brug for en sabotage, som han havde planer om at udføre mod Riffelsyndikatet, hvor han havde fundet ansættelse. Ved en uforsigtighed blev han arresteret den 22.8.1943 sammen med en faldskærmsmand af det danske politi, men få dage senere befriet fra arresten af modstandsfolk i Ålborg. Da han herefter måtte anses for at være udsat for at blive arresteret i Jylland, tilsluttede han sig i stedet BOPA og deltog fra januar 1944 i en lang række aktioner, hvori han udmærkede sig ved stor dristighed. Han medvirkede ved sabotagen mod Riffelsyndikatet og sænkede på egen hånd et tysk skib i Odense, idet han svømmede hen til skibet og fastgjorde en sprængladning til det. Arresteret 9.5.1944 af Gestapo og indsat i Vestre Fængsel. Overført til Frøslev og deporteret 20.10.1944 derfra til Neuengamme, hvorfra han kom på udkommando til Versen bei Meppen. Her døde han af dysenteri den 28.12.1944.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 5.360

D.f.U., 31.164/44

CK., 9.520

UFF., 785.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 207 (dødsdato her angivet som 3.1.1945)

Gylling Mortensen: Danske Partisaner, København 1955, s. 47

BOPA, Mindebogen (foto).

Tidsskrifter:

Information, 20.1.1945, nr. 388

Danskeren, 26.1.1945, nr. 7.

Monumenter:

Mindeplade, Katedralskolen, Viborg.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Nielsen, Aage Julius,

jord- og betonarbejder, f. 8.8.1918 i København, d. 18.10.1943 i Vestre Fængsel.

F.: Maskinarbejder Carl William Nielsen, f. 21.6.1881 i Sværdborg, d. 1.7.1955 i København, og hustru Antonie f. Jensen, 24.6.1889 i Ribe.

Gift 11.4.1942 med Lilly Erna Jensen, f. 9.9.1912 i København, d. 11.11.1955 smst. (B.: D. 5.4.1943).

Tilknyttet BOPA.

Deltog allerede som 18-årig som frivillig i den spanske borgerkrig 1936–38. Som kommunist blev han arresteret af det danske politi i oktober 1942. Løsladt fra Hørslerød april 1943. Han tilsluttedes BOPA og deltog i en lang række sabotager. Under hans ledelse udvikledes havnegrupeerne til slagkraftige organisationer. En af BOPA's mest utrolige aktioner i efteråret 1943, sænkningen af en damper i Københavns havn, udførtes af Aage Nielsen. – „Aage Nielsen udførte sin bedrift den efterårsdag ved at sætte sig på kajen i nærheden af skibet, der lå tæt ved Nyhavnskanalens udmunding i havnen. Ingen opdagede, at han havde dobbelt snøre, og at snøren hang meget stramt. Snøren var trukket ind gennem et øje på en „skildpadde“, en magnetisk bombe. Med små ryk med medestangen flyttede Aage Nielsen skildpadden nærmere og nærmere til skibssiden, indtil den hægtede sig fast mod skibets stål og blev hængende. Så løste han op for den dobbelte snøre, trak den helt igennem, så den blev fri, vikled

den op og gik bort som skuffet lystfisker ... Kort efter skete eksplosionen, som slog skibssiden ind. Kommunisterne udgav en hel lille pjeces om bedriften, der i al sin fikshed var imponerende.“ (Danmark under Besættelsen, III, s. 156).

Aage Niensens fleste aktioner gjaldt dog industrisabotagen. Under forberedelsen af en aktion imod Lystrups Bilværksteder, lykkedes det gruppen at finde frem til en mekaniker, som var villig til at smugle sprængstoffet ind på virksomheden. Han forlangte imidlertid betaling, og da han ikke kunne få dette, henvendte han sig til virksomhedens direktør og blev dels købt, dels truet til at forråde Aage Nielsen. Da han sidste gang skulle mødes med denne, var Gestapo underrettet, og Aage Nielsen blev anholdt, 22.9.1943. Legemligt knækket faldt han til sidst som offer for Gestapos umenneskelige behandling 18.10.1943, uden at det var lykkedes at aftvinge ham oplysninger.

KILDER:

Arkivstof

ER., 30

D.f.U., 30.198/43

CK., 857

UFF., 787,

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto)

Da Danmark kaldte, s. 146, 173–74

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 155 (foto)

De danske Spaniensfrivillige, s. 35, 43, 195–97, 201 (foto)

Danske Frivillige i Spanien, s. 15, 31, 33 (1937)

Dansk Dåd, nr. 3, nr. 5 (Illegal bogserie udg. på Land og Folks Forlag, 1943)

Frit Danmarks Hvidbog, I, s. 42

Sabotage, s. 155 (foto), 156

Børge Brandt: Sabotage, s. 31, 136 (foto).

Tidsskrifter:

Danskeren, 6.11.1944, nr. 1,

Information, 22.2.1945, nr. 416

Land og Folk, 1.11.1943 (foto).

Monumenter:

Mindeplade, Husum Skole

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, 21–13–70.

(Aage Julius Nielsen skrev flere artikler i Arbejderbladet i 1937).

Tildelt den Internationale Brigades Orden: Bandera de Sangre.

Nordenskjold, Harry Leopold,
repræsentant, f. 13.9.1905 på Frederiksberg, d. 4.5.1945 i København.
F.: Leopold Levin og hustru Valborg, f. Nordenskjold, 15.5.1883, d. 11.5.1948.
Gift (1) med Inge Myliin, (2) med Vera Schaerstrøm, f. 26.8.1912. (B.: P. 14.5.1930, P. 2.6.1941, P. 21.9.1941, D. 20.9.1943, D. 31.7.1945).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i København.

Rejste som ung til Argentina og uddannedes her i mejeribrug. Senere i købmandslære. Arbejdede derefter i adskillige år som repræsentant. Aftjente sin værnepligt inden for Livgarden. Harry Nordenskjolds deltagelse i modstandsbevægelsen i de første besættelsesår er ikke klarlagt, men har antagelig haft forbindelse til Holger Danske. Flygtede 1.10.1943 til Sverige. Rejste 5.3.1945 illegalt tilbage til Danmark og gik ind i illegalt arbejde igen, som leder af „Wesselgruppen“, der organisatorisk var nært tilknyttet Holger Danske. Umiddelbart før befrielsen dræbt under en aktion på Marielystvej i København.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 292

D.f.U., 30.981/45

CK., 3.315

UFF., 788.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483.

Tidsskrifter:

Danskeren, 18.5.1945, nr. 22.

Avisstof:

Viborg Stifts Folkeblad, 11.5.1945.

Andet:

Begravet, Solbjerg Kirkegård, 3–A–528.

Nordentoft, Knud,

læge, f. 1.11.1896 i Haslev, d. 1.12.1944 i Tyskland.

F.: Apoteker Jens Nordentoft, f. 9.7.1859 i Thisted, d. 1936 i Haslev, og hustru Laura Margrethe, f. Mygdal, 8.8.1861 i Bråby.

Gift 28.6.1925 med Else Emilie Gullev, f. 7.4.1898 i København. (B.: P. 9.7.1927, D. 7.2.1929, P. 3.6.1931).

Tilknyttet sabotagegruppe i Varde.

Student fra Roskilde Katedralskole 1915, medicinsk embedseksamen fra Københavns Universitet 1924. Ved sanatoriet Krabbesholm 1924–25. Kom derfra til Amtssygehuset i Varde, hvor han virkede som reserve-læge, indtil han i februar 1926 nedsatte sig som praktiserende læge i Varde. Sommeren 1943 tilknyttet Viggo Hansens sabotagegruppe i Varde som læge og „depotforvalter“. Da gruppen udvidedes ved sammenslutning med en anden gruppe under fælles ledelse af politimester Simony (se denne) fortsatte Knud Nordentoft i den nye gruppe. Gruppen sprængte, i samarbejde med et rejsehold fra Holger Danske, Varde Stålværk og gennemførte våbenmodtagelse ved Skodborg Høj øst for Varde. I februar var gruppen sammen med modstandsfolk fra Åbenrå og Holger Danskes rejsehold engageret i to store sabotager i Åbenrå. En række komplikationer førte til oprulningen af Vardegruppen. Blandt de arresterede var Knud Nordentoft. Efter ophold i Esbjerg Arrest, 14.2.1944 overført til Vestre Fængsel. Herfra ført til Frøslev 25.8.1944 og 15.9.1944 deporteret til Neuengamme. Efter et kort ophold her sendtes han 25.9.1944 til arbejdslejren Schwesing ved Husum, hvor han fungerede som læge for fangerne, indtil han ramtes af en tarmbetændelse, der i forbindelse med almindelig svækkelse medførte hans død 1.12.1944.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 470

D.f.U., 30.098/44

UFF., 688

Jens Lillelunds arkiv: Forskellige rapporter fra medlemmer af Holger Danske vedr. Holger Danskes historie. (Jørgen Kielers rapport).

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 173

Danmarks Frihedskamp, s. 62

Den danske Lægestand, 1949, s. 542.

Tidsskrifter:

Ugeskrift for Læger, 107. årg., nr. 4, 25.1.1945, s. 82, 84.

Danmarksposten, 1945, nr. 4–6, s. 57

Information, 20.2.1945, nr. 414

Pigråd, 1956, nr. 2

Roars Kilde, 1946, nr. 27, 28

Roskilde Katedralskole, 1946

Tidsskrift for danske Sygehuse, 1945, nr. 9–10
Quid Novi, 1945.

Avisstof:

Social-Demokraten, 8.7.1945

Nationaltidende, 9.7.1945

Land og Folk, 7.7.1945

Vendsyssel Tidende, 9.5., 12.5.1945

Sydvestjylland, 12.5., 14.5., 15.5., 9.7.1945

Vestjyden, 14.5.1945

Ringkøbing Amts Dagblad, 9.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Roskilde Katedralskole

Mindesten i Arnbjerg Anlægget, Varde

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Varde Kirkegård, nr. 48/49/50.

Se biografier over Poul Emil Gerner-Mikkelsen, Peter Pedersen og Jørgen Bech Simony.

Nordvig, Frans,

bogholder ved Politiken, f. 3.8.1902, d. 6.9.1942 i København.

F.: Artillerimester Carl Valdemar Nordvig, f. 20.3.1879, d. 19.12.1953, og hustru Betty, f. 5.8.1882, d. 16.5.1932 i Gentofte.

Gift 12.2.1938 med retouchør Karen Margrethe Hansen, f. 20.9.1904 på Frederiksberg. (B.: P. 4.7.1938, P. 13.12.1940).

Tilknyttet „De frie Danske“ og faldskærmsorganisationen.

Skolegang på den Classenske Legatskole. Ansat hos vekselerer Palsby, hvorfra han kom til Politiken. Det illegale blad „De frie Danske“ oprettedes af modstandsgruppen „Vædderen“, der var dannet i 1940. (Om modstandsgruppen „Vædderen“ se Vilhelm la Cour: Danmark under Besættelsen, III, s. 16 ff., Kontakt m. England, s. 122, 130–31).

Bladets første redaktør var den tidligere dansk-amerikaner Cajus Johansen. Tilknyttet dette tidlige illegale bladarbejde blev meget hurtigt faldskærmsmanden Mogens Hammer, der blev kastet ned over Danmark i slutningen af 1941. Ligeledes tilknyttet denne kreds var to mænd på Politikens annonceafdeling, Sonny Nielsen og Svend Erik Hammer, Mogens Hammers bror. De kom hurtigt så stærkt ind i arbejdet, at de overtog redaktionen. Igennem en kollega på Politiken blev Frans Nordvig ligeledes inddraget i De frie Danskes arbejde. Ad samme vej knyttede Frans Nordvig forbindelse til faldskærmsfolkene, idet han stillede sin villa til rådighed som opholdssted for både Mo-

gens Hammer og Poul Johannesen, ligesom han assisterede dem ved etablering af illegal radioforbindelse med England. Den 1.9.1942 gik Frans Nordvig „under jorden“, da han erfarede, at to stikkere havde infiltreret organisationen. Den 4.9.1942 kom den første arrestation i „De frie Danske“, og i den følgende tid arresteredes en lang række af dens medlemmer. Netop i de samme dage lykkedes det tyske pejlevogne at indkredse den lejlighed, hvori Poul Johannesen på Vinkelagervej i Vanløse havde sendestation til England. Kort forinden havde sendegruppen opstillet en retningsvendt antenne i Nordvigs have og i en have kort derfra, tilhørende en købmand. Det var ligeledes lykkedes tyskerne at indkredse Nordvigs og købmandens villaer, hvilket noget senere resulterede i, at købmandens 2 sønner blev anholdt. Frans Nordvig havde iagttaget de tyske pejlevogne og var klar over, at nettet strammedes omkring ham. Den 5.9.1942 om formiddagen stormede en stor afdeling dansk politi Poul Johannesens sendestation og efter en skudveksling, hvorunder en dansk betjent dræbtes, tog Johannesen sin giftampul og døde på vej til Politigården. Efterretningen om dette og følelsen af, at han selv var blevet indkredset og næppe ville kunne undgå arrestation, førte Frans Nordvig til den 6.9.1942 at følge Johannesens eksempel og begå selvmord.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 7.417

D.f.U., 30.028/42

CK., 54.836

UFF., 790.

Tidsskrifter:

Indendørs-Politiken, marts 1946, (foto).

Monumenter:

Mindeplade, Den Classenske Legatskole, København.

Andet:

Begravet, Holmens Kirkegård, ny afdeling N.Ø.E. 20.

Se biografi over Poul Johannesen.

Norlin, Helge Elfrid,

støberiarbejder, f. 14.9.1905 på Frederiksberg, d. 1.2.1945 i Polen.

Gift med damefrisør Alice Tove Andersen, f. 5.2.1913 i København.

Deltog under besættelsen i det kommunistiske partis illegale arbejde. Arresteret i henhold til kommunistloven 2.12.1941. Løsladt i februar 1942. På ny arresteret 2.11.1942 og interneret i Horsørølejr. Efter den tyske overtagelse af lejren 29.8.1943 deporteret til Stutthof i Polen den 2.10.1943.

I januar 1945 evakueredes lejren ved den russiske fremrykning, og fangerne kommanderedes ud på en døds-march til en ny lejr i Nawitz. Alle, der ikke kunne følge med under marchen, blev øjeblikkelig skudt ned. Den 1.2.1945 blev Helge Norlin dræbt af det tyske vagtmandskab.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4.852

D.f.U., 31.368/45

UFF., 791.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 89, 96.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

Nyemann, Erik,

under uddannelse som kunstmaler, f. 6.4.1922 i Østermarie på Bornholm, d. 9.8.1944 i Lauringe Mose ved Roskilde Landevej.

F.: Læge Knud Kristian Nyemann, f. 4.10.1889 i Århus, og hustru sygeplejerske, fysioterapeut Gerda Kirstine, f. Bjergmark, 1889 i København, d. 1944 i Skive.

Tilknyttet Holger Danske.

Skolegang i Åkirkeby og St. Heddinge. Realeksamen 1934 fra Skive Realskole. Student 1942 fra Viborg Katedralskole. Uddannelse ved Bizzi Høyers malerskole i København. Medlem af Dansk Samling, Det danske Spejderkorps og terrænsportsforening i Skive. Tilknyttet det illegale blad, Nordisk Front. Rottbølls første modtagelse af faldskærmsfolk organiseredes i Farsø med støtte fra hans kontakter inden for Dansk Samling, således Robert Stærmose fra Støvring Højskole og dyrlæge Aksel Sonne fra Farsø. Som medhjælper valgte de Erik Nyemann og Christian Ulrik Hansen, der var kammerater fra Katedralskolen. 31.7.1942 om natten modtog man tre faldskærmsfolk i Farsø. Som en udløber af en

stikkeraffære i Frederikshavn arresteredes Erik Nyemann i sommeren 1943, men blev atter løsladt. Christian Ulrik Hansen, der på dette tidspunkt gennemgik kornetskolen i Næstved, havde her organiseret en modstandsgruppe, der i efteråret tilsluttede sig Holger Danske (som gruppe nr. 4). Kort efter tilknyttedes Erik Nyemann og Aksel Sonnes søn, Per Sonne, gruppen, der indtil maj 1944 gennemførte en række sabotager, således mod fabrikkerne Alvin, Hero, Absalon og en fabrik i Sejrgade. I januar 1944 overlod Christian Ulrik Hansen ledelsen af gruppen til Preben Hagelin og gik selv helt over til at deltage i modtagearbejdet i Jylland. 18. og 19.5.1944 arresteredes resten af gruppen i København. De indsatte i Vestre Fængsel og sendtes 9.8.1944 alle med den transport på i alt 11 BOPA- og Holger Danske-folk, der myrdedes af tyskerne, angiveligt under „flugtforsøg“ i Lauringe Mose på landevejen mellem Roskilde og Ringsted. Mordene gav anledning til en 24 timers proteststrejke, der blev effektiv i København og i en lang række provinsbyer.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.562

D.f.U., 30.534/44

UFF., 795.

Litteratur:

De illegale, s. 80 f., 83, 101

Fra Viborg Amt, 1965, s. 179–181

De sidste Timer, s. 234–235 (foto)

Gruppe nr. 4 (foto)

Kontakt med England, s. 162–163, 206, 262

Rottbøll, s. 74–76

Toldstrup, s. 21–22

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 62

Pro Patria, s. 12

De fem lange Aar, II, s. 809

Den illegale presse, s. 468–69

Danmarks Frihedskamp, s. 626

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 478

Viborg Katedralskoles Elevforening, Minerva, 1860–1960.

Tidsskrifter:

Frit Danmark, 1945, nr. 7, s. 12

Gestapofangen, 1954, nr. 8, s. 3

Information, 13.8.1944, nr. 249

Dansk Politik, 6.4.1946

Dansk Idræt, 1945, nr. 10

„1944“, 22.8.1944.

Avisstof:

Information, 7.7., 9.7.1945

Land og Folk, 6.7., 9.7.1945

Ekstra Bladet, 9.7.1945
Fyens Stiftstidende, 5.5.1945
Morgenbladet, 17.6., 23.6.1945
Nationaltidende, 22.6., 23.6., 25.6., 16.7.1945
Demokraten, 30.8.1945
Jyllands-Posten, 30.8.1945
Politiken, 15.8.1944
Social-Demokraten, 6.7.1945
Aalborg Amtstidende, 31.5.1945
Aalborg Stiftstidende, 26.8.1945
Viborg Stifts Folkeblad, 8.5.1945
Viborg Stiftstidende, 26.5.1945.

Monumenter:

Mindesten ved landevejen i Osted mellem Roskilde og Ringsted

Mindeplade, Viborg Katedralskole

Mindeplade, Det tekniske Selskabs Skoler.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over Preben Hagelin, Christian Ulrik Hansen, Kaj Holger Schiøth, Eduard Frederik Sommer og Per Sonne.

Nygaard, Jørgen Bendt,

stud. polyt., f. 22.6.1922 i Holte, d. 30.4.1945 i København.

F.: Stadsingeniør Jens Harald Jensen Nygaard, f. 23.3.1888, og hustru Karen Marie f. Petersen, 10.4.1900.

Tilknyttet Holger Danske og modstandsbevægelsen i Svendborg.

Student fra Svendborg Statsgymnasium. Studier ved Polyteknisk Læreanstalt i København. Alumne på Hagemanns Kollegium. Gennem studiekammerater fik han forbindelse med Holger Danske. Da han siden kom til Svendborg, fik han her kontakt med modstandsbevægelsen og deltog i organiseringen af de væbnede grupper under U.S.P igennem 4 måneder. Efter „Skattergade-episoden“ (se Niels Henrik Bernhard Mathiesen), ventedes arrestationer i Svendborg, og han rejste tilbage til København. Under en razzia den 30.4.1945 dræbtes han på sin bopæl, Rosenvængets Sideallé 5 kl. 3.30 om morgenen. Hans lig blev efter befrielsen fundet i Ryvangen og bisat på Svendborg Kirkegård den 26.5.1945.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 794.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483.

Tidsskrifter:

Svendborg Statsgymnasium, 1945, 1946

Polyteknikeren, 1945, nr. 5.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 27.5.1945

Fyens Tidende, 30.5.1945

Social-Demokraten, 26.5.1945

Nationaltidende, 27.5.1945

Svendborg Amtstidende, 6.5., 24.5.1945

Fyens Stiftstidende, 1.6.1945.

Monumenter:

Mindesten og -plade på Svendborg Statsgymnasium

Mindeplade, Svendborg Rådhus

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj

Mindeplade, Hagemanns Kollegium, København

Mindeplade, Danmarks tekniske Højskole

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Sankt Jørgens Kirkegård, Svendborg, nr. 74.

Nytorp, Carl Kristian,

maler, f. 23.2.1899 i Hvidbjerg, d. 2.2.1944 i Stutthof i Polen.

F.: Lydia Christensen.

Gift 13.5.1936 med bogholderske Sigrid Valborg Hansen Taul, f. 7.12.1905.

Tilknyttet Danmarks kommunistiske Parti.

Mangeårigt medlem af partiet og under besættelsen deltager i dettes illegale arbejde i København.

Arresteret 2.11.1942 i henhold til kommunistloven og interneret i Horserødlejren. Efter den tyske overtagelse af lejren 29.8.1943 deporteret til Stutthof i Polen den 2.10.1943. Her døde Carl Kristian Nytorp den 2.2.1944.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 6.516
D.f.U., 30.839/44
CK., 54.841
UFF., 798.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 89.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

Mindeplade, Malernes Hus, Stengade, København.

Nørgaard, Egon Bruno,

telefonmontør, f. 16.1.1923 i Åbenrå, d. 8.12.1944 på Skrydstrup Flyveplads.

F.: Overmontør Jens Peter Nørgaard, f. 1.8.1885, og hustru Martha Christine f. Tegen, 15.2.1888.

Sabotageleder i Åbenrå. Dæknavn „Ib“.

Egon Bruno Nørgaard, der var spejderfører i KFUM's spejderkorps i Åbenrå, havde via matros Julius Berndt en snæver kontakt til Danmarks kommunistiske Parti. Sammen med trafikassistent Børge Andersen startede han i maj 1944 det illegale blad „Budstikken“, der under krigen blev udgivet lokalt i Åbenrå-området.

På dette tidspunkt var Egon Bruno Nørgaard allerede blevet involveret i andet illegalt arbejde. I forbindelse med den reorganisering af region III, som gennemførtes i sommeren 1944, var Nørgaard igennem sin kontakt med det kommunistiske medlem i den nye regionsledelse blevet tilknyttet sabotagen. Nørgaard blev sabotageleder i Åbenrå i direkte samarbejde med premierløjtnant Alfred Rasmussen Friis (se denne), region III's nye distriktsleder i området langs grænsen og med sæde i Åbenrå. Nørgaard havde kontakt med grupper i Rødekro, Bolderslev, Hjordkær, Bajstrup, Tinglev og Fårhus og ledede sammen med Rasmussen Friis de mange jernbanesabotager i området indtil midten af oktober 1944. Arresteret den 17.10.1944 og ført til Kolding. Blev derfra 8.12.1944 ført til „påvisning“ på Skrydstrup Flyveplads sammen med en anden fange. Her blev begge dræbt, ifølge Gestapo „skudt under flugtforsøg“, og begravet i den nærliggende Bevtoft plantage.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.569

D.f.U., 30.885/44

UFF., 799.

Litteratur:

Aage Trommer: Modstandsbevægelsen i Åbenrå og Omegn, Sønderjydske Årbøger 1965, s. 139–180

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 46.

Tidsskrifter:

Sønderjydske Månedsskrift, 1945, s. 90

Morgenbladet, 21.12.1944

Elektrikeren, 1945, nr. 7 (foto).

Avisstof:

Jydske Tidende, 19.5., 23.5.1945

Nationaltidende, 19.5.1945

Hejmdal, 22.5.1945

Sønderjyden, 22.5.1945.

Monumenter:

Mindesmærke, Skamlingsbanken

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Åbenrå Kirkegård, gl. del, 979.

Odde, Cuno Conrad Christian,

kontorassistent, f. 19.11.1923 i København, d. 24.2.1945 smst.

F.: Repræsentant Conrad Albert Odde, f. 7.1.1903, og hustru Lola Viola f. Leyzinka, 18.2.1906, d. 30.10.1950.

Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit 6 og illegalt bladarbejde.

Cuno Odde var tilknyttet det illegale blad Dybbølposten, der udkom fra august 1944 til kapitulationen, og som agiterede for Sydslesvigs genforening med Danmark. Ved siden af bladarbejdet aktiv i militærgrupperne i Hvidovre. I februar 1945 var en tysk vagtafløsning ved en fabrik blevet beskudt af modstandsfolk med flere tab blandt vagtmandskabet til følge. Som en gengældelsesaktion herfor gennemførte de tyske terrorgrupper natten mellem 23. og 24. februar 1945 en række mord på modstandsfolk. Cuno Odde arresteredes 23.2.1945 og blev fundet dræbt i Ny Adelgade den følgende dag.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4.264

D.f.U., 30.772/45

CK. 54.851

UFF., 803.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483.

Tidsskrifter:

Budstikken går, april 1945.

Avisstof:

Nordsjælland, 25.6.1945

Politiken, 25.2.1945.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10–38–9.

Se biografier over Erik Andreassen, Keld Lauritz Jeppesen m. fl.

Ohlsen, Kaj Peter Cornelius,

kontorassistent, f. 11.11.1911 i Slagslunde sogn, d. 17.3.1945 i Ryvangen.

F.: Gårdejer Peter Cornelius Ohlsen, f. 20.7.1873, d. 5.5.1937, og hustru Karen Kirstine f. Jensen, 29.12.1874, d. 11.1.1958. Gift 3.12.1938 med Esther Mortensen, f. 2.10.1914.

Tilknyttet Holger Danske.

Skolegang på Glostrup Mellem- og Realskole. Handelsuddannelse. Ansat som kontorassistent i FDB, senere lagerforvalter i FDB's Farverier i Roskilde. Tilknyttedes 3. gruppe i Holger Danskes 2. afdeling, 1. kompagni. Gruppen gennemførte en række fabrikssabotager og andet vigtigt modstandsarbejde. Kaj Ohlsen var ligeledes beskæftiget med opbygning af grupper andre steder i landet og opholdt sig for dette formål i perioder i Jylland, således Hanstholm. I februar 1945 overtog Georg Stougaard (se denne) ledelsen af 2. afdeling, medens Brahe Salling (se denne) blev udset til at lede gruppe 3. Den 24.2.1945 blev Brahe Salling imidlertid genkendt på gaden og arresteret sammen med et andet gruppemedlem. Denne sidste blev dog løsladt, da de to lod, som om de ikke kendte hinanden og kun rent tilfældigt havde slået følge. Gruppen blev straks advaret, og man aftalte nye mødesteder. Georg Stougaard, der arbejdede i en urmagerforretning i Skindergade, gjorde sig imidlertid et ærinde i forretningen om mandagen d. 26.2., hvilket medførte hans arrestation. Tyskerne havde lagt en fælde i forretningen, og da Stougaard udeblev fra de aftalte møder, forsøgte de øvrige medlemmer hver for sig at finde ud af, hvad der var sket, og gik en efter en i den vel camouflerede fælde, således også Kaj Ohlsen.

Henrettet 17.3.1945 i Ryvangen tillige med sine kammerater, hvoraf kun en med mere løs tilknytning til gruppen benådedes med 10 års tugthus.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 1.957
CK., 1.134
D.f.U., 31.397/45
UFF. 804.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 152–153 (foto)
Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477.

Tidsskrifter:

Friheden, 1945, nr. 13, s. 3.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Frederiksborg Amts Avis, 26.5., 1.6.1945

Roskilde Tidende, 28.5.1945

Politiken, 25.3.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Herlev Kirke

Mindeplade, Ryvangen.

Andet:

Begravet, Glostrup Søndre Kirkegård, 17–8/9.

Se biografier over Jørn Andersen, Svend Georg Borup Jensen, Kaj Leo Kristensen, Einar Ole Mosolff, Hans Brahe Salling og Georg Vilhelm Jørgen Stougaard.

Oldenburg, Robert

maskinist, f. 30.3.1918 i Odense, d. 5.9.1943 i Øresund.

F.: Pølsemaker Axel Oldenburg, f. 1891 i Kobbstrup sogn, og hustru Marie Petrine f. Jensen, 1899 i Lumby sogn, d. 1952.

Tilknyttet illegal bladvirksomhed i Odense.

Robert Oldenburg og hans broder Aage havde i Odense haft forbindelse med illegalt bladarbejde. De flyttede senere til København, hvor Robert Oldenburg gjorde tjeneste som maskinist i marinen. Efter begivenhederne den 29.8.1943 søgte flere inden for hær og flåde at flygte til Sverige for derfra at gå i allieret tjeneste. Dette var sandsynligvis hensigten med de to brødres flugtforsøg i kajak den 5.9.1943 fra Hellerup Havn. På trods af, at begge var trænedede kajakroere, omkom de under udførelsen af flugtplanen.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 9.786
D.f.U., 30.128/43
UFF., 805.

Tidsskrifter:

S.O.S. (kajakblad for Fyn), juli 1945.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård, Odense, litra U.L., 421–426.

Se biografi over Aage Oldenburg.

Oldenburg, Aage,

possementmager, f. 14.5.1919 i Odense, d. 5.9.1943 i Øresund.

F.: Pølsemaker Axel Oldenburg, f. 1891 i Kobberup sogn, og hustru Marie Petrine, f. Jensen, 1899 i Lumby sogn, d. 1952.

Illegal blodvirksomhed i Odense.

Aage Oldenburg deltog sammen med sin broder i illegalt bladarbejde i Odense. De flyttede senere til København, hvor broderen gjorde tjeneste som maskinist i marinen. Efter begivenhederne den 29.8.1943 forsøgte flere inden for hær og flåde at flygte til Sverige for derfra at gå i allieret tjeneste. Dette var sandsynligvis hensigten med de to brødres flugtforsøg i kajak den 5.9.1943 fra Hellerup Havn. På trods af at begge var trænedede kajakroere, omkom de under forsøget.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 9.791

D.f.U., 30.130/43

UFF., 806.

Tidsskrifter:

S.O.S. (Kajakblad for Fyn), juli 1945.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård, Odense, litra U.L., 421-426.

Se biografi over Robert Oldenburg.

Olesen, Arne,

kommis, f. 22.8.1919 i København, d. 8.5.1945 på Frederiksberg Hospital.

F: Handelsrejsende Niels Christian Olesen, f. 19.10.1888 i Thisted, d. 17.1.1955 i Åbyhøj, og hustru Paula Esther, f. Fraenckel, 5.3.1887 i København, d. 6.12.1937 i Århus.

Tilknyttet Den danske Brigade.

Såret den 6.5.1945 under kamphandlinger på hjørnet af Rantzausgade og Jagtvej i København og død efter indlæggelse på Frederiksberg Hospital.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 807.

Litteratur:

Håndbog for Hæren 1946, Hærens Faldne, s. 13
Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483.

Tidsskrifter:

Danskeren, 1945, nr. 22.

Avisstof:

Social-Demokraten, 13.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, hjørnet af Jagtvej og Hiort-Lorentzensgade, København.

Andet:

Begravet, Århus Vestre Kirkegård, litra F, 836 /37.

Se biografi over Freddy Helge Otto Mønsted, Julius Grundfør, Hirsch Leib Zneider.

Olesen, Børge Thøger William,

falckredder, f. 16.5.1910 på Frederiksberg, d. 5.5.1945 på Hovedvej 1 ved Sorø.

F.: Hans Lauritz Olesen og hustru Ida Vilhelmine.

Gift 17.7.1937 med Karen Erna Haraldsen, f. 26.1.1913. (B.: D. 12.5.1941).

Tilknyttet modtagegruppe i Roskilde.

I efteråret 1943 dannedes i Roskilde en modstandsgruppe, der beskæftigede sig med våbenmodtagelse, som Børge Olesen tilsluttedes. Den 5.5.1945 var Børge Olesen sammen med tre andre modstandsfolk, hvoraf to fra gruppen, på kurérmission, da de på Hovedvej 1 kort før Sorø stødte på en automobilspærring, opsat af frihedskæmpere. Kort forinden havde Sorø Bykommando fået melding om, at en motorvogn med fire Hipo-folk var på vej mod Sorø. Bykommandoen gav ordre til, at vognen skulle standses. Da kurérvognen med Børge Olesen i stærk fart nærmede sig Sorø, blev den råbt an, men standsede ikke øjeblikkeligt, hvorfor den blev antaget for den omtalte Hipovogn og beskudt. Under den kraftige beskydning dræbtes tre af frihedskæmperne på stedet deriblandt Børge Olesen, mens den fjerde døde kort efter indlæggelse på hospital.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.017

D.f.U., 30.673/45

UFF., 809.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483.

Avisstof:

Roskilde Dagblad, 7.5.1945

Roskilde Folketidende, 7.5.1945

Roskilde Tidende, 7.5., 11.5., 28.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Falckstationen, Roskilde
Mindeplade, Falcks Hovedstation, København
Mindesten, Rådhusortvet i Roskilde
Mindesten, Slagelsevej 1, Sorø.

Andet:

Begravet, Østre Kirkegård, Roskilde, 6 II, 46-47.

Se biografier over Erik Andersen, Knud Hjalmar Andersen og Jens Erik Clausen.

Olesen, Iver Lund,

tømrer, f. 29.4.1922 i Holstebro, d. 10.5.1945 i Århus.

F.: Arbejdsmand Marinus Olesen, f. 1888 i Sir, d. 1958 i Holstebro og hustru Inger f. Pedersen, 1892 i Måbjerg, d. 1967 i Holstebro.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Århus.

Aftjente i 1943 sin værnepligt i Assens under 1. fodfolkspionerbataljon og blev som soldat interneret den 29.8.1943. I 1944 kom Iver Olesen, der var uddannet som tømrer, til Århus for at læse til konstruktør på Bygmesterskolen i Århus. Han blev her tilknyttet militærgrupperne og udnævntes kort før befrielsen til gruppefører i 1. kolonne (A-1). Deltog i våbenmodtagelser i Frijsenborgskovene. Den 5. maj kom det til voldsomme kampe omkring Bispetorvet i Århus mellem en afdeling tyske soldater og grupper af modstandsbevægelsen, hvorunder Iver Olesen blev ramt af flere skud og få dage efter døde.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 811.

Litteratur:

Bent Torben Holm: Holstebro under besættelsen, Holstebro 1964, s. 183 (foto).

Avisstof:

Demokraten, 13.5., 14.5.1945

Ringkøbing Amts Dagblad, 12.5.1945

Aarhus Stiftstidende, 4.5., 6.5., 14.5.1945

Aarhus Amtstidende, 14.5.1945 (øjenvidneskildding)

Holstebro Dagblad, 7.5., 17.5.1945.

Holstebro Dagblad, 7.5., 11.5., 17.5.1945.

Holstebro Socialdemokrat, 11.5., 17.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Århus Teknikum, Dalgas Avenue 2, Århus.

Andet:

Begravet, Holstebro Terrassekirkegård, sammen med Orla Christensen (se denne).

Olesen, Karl Valdemar,

arbejdsmand, f. 7.4.1911 i Gelballe, Skanderup sogn, Ribe amt, d. 23.4.1945 i Ramlösa, Sverige.

F.: Theodor Olesen og hustru Bothilde Kirstine, f. Frandsen.

Medlem af modstandsbevægelsen i Kolding under region III.

Under oprulningen af region III i oktober 1944 blev Karl Valdemar Olesen arresteret den 6.10.1944 i Lunderskov af Gestapo og senere deporteret til Neuengamme. Herfra kom han med en Røde Kors-transporthjælp i april 1945 til Sverige, hvor han svækket efter opholdet i KZ-lejren døde den 23.4.1945 i Ramlösa.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 812.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 392
Derfor måtte vi sejre, s. 287-88
Koldingbogen.

Avisstof:

Jyllands-Posten, 27.5.1945

Kolding Folkeblad, 26.5.1945.

Monumenter:

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Hans urne blev hjemført fra Sverige og nedsat på Skanderup Sognekirkegård, C 78 c/C. 79 b.

Olesen, Ole Vorgaard,

kontorist, f. 30.11.1921 på Rantzausgave, Hvilsted sogn, Århus amt, d. 9.4.1945 på Ryde Station.

F.: Proprietær Carl Rothaus Olesen, f. 21.9.1888, d. 7.5.1959, og hustru Mette f. Vorgaard, 21.6.1888, d. 12.1.1934.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Maribo.

Skolegang i Onsted. Præliminæreksamen 1938 fra Odder private Realskole. Ansat som kontormedhjælper, først på Odder Andels-Svineslagteri, dernæst fra 1942 på Maribo Andels-Svineslagteri. Aftjente sin vær-

nepligt ved Livgarden i 1941. Medlem af Forsvarsbrødrene og KU.

I april måned 1945 var en jernbanevogn med krigsmateriel (luftværnskanoner), beregnet for tyskernes lager i Ry ved Skanderborg, i København blevet omdirigeret af modstandsbevægelsen med tilføjelse af to bogstaver til adressen, således at vognen blev sendt til Ryde på Lolland. Det var herefter meningen, at modstandsbevægelsen i Maribo skulle forsøge at ødelægge transporten. Aktionen blev betroet den gruppe, Ole Olesen tilhørte, og til at begynde med forløb alt efter planen. Tyskerne i jernbanens vagtsue blev holdt op, men da gruppen derefter gik til angreb på selve jernbanetransporten, udviklede der sig en heftig ildkamp med vagtholdet. Herunder blev Ole Olesen dræbt. Kort efter måtte gruppen trække sig ud af kampen, da de tyske soldater tog maskinskyts i anvendelse.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4.778

UFF., 814.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, I, s. 333.

Avisstof:

Demokraten, 19.5.1945

Land og Folk, 28.6.1945

Lolland-Falsters Folketidende, 11.5., 14.5., 6.6.1945.

Odder Dagblad, 18.5.1945

Aarhus Stiftstidende, 1.7.1945

Aarhus Amtstidende, 18.5.1945.

Monumenter:

Mindesten ved Skoven Christianssæde ved Ryde Station.

Andet:

Begravet, Odder Valgmenighedskirkegård, Århus amt.

Olsen, Anders Christian,

skomager, f. 8.3.1904 i Rødovre, d. 24.2.1945 i Hvidovre.

F.: Arbejdsmand Anders Jørgen Laurits Olsen, f. 1877 i Rødovre, d. 1940 i Hvidovre, og hustru Inger Marie f. Christensen, 1879 i Herstedøster, d. 1954 i København.

Gift 14.1.1930 med Else Marie Charlotte f. Theisen, 13.2.1910 i København. (B.: D. 6.3.1930, P. 20.11.1934, D. 31.5.1938).

Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit 6.

Skolegang på Vigerslev Allé Skole. De danske Skomagere Fagskole. Svend 1922. Som medlem af det kommunistiske parti deltager i partiets illegale bladarbejde. 1944 tilknyttet militærgrupperne i Hvidovre. I februar 1945 var et tysk vagtafløsningshold ved en fabrik blevet beskydt af modstandsfolk med flere tab til følge. Fra de tyske terrorgruppers side gennemførtes som gengældelse herfor en række mord blandt modstandsfolk natten mellem 23. og 24. februar. Anders Olsen blev arresteret i sit hjem på Sydkærsvej og umiddelbart efter dræbt og i lastvogn ført til Shellhuset. Hans lig blev 25.6.1945 fundet nedgravet i Ryvangen og bisattes på Hvidovre Kirkegård 1.7.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.639

D.f.U., 30.214/45

CK., 4.703

UFF., 815.

Avisstof:

Social-Demokraten, 2.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade, Ryvangen.

Andet:

Begravet, Hvidovre Kirkegård, litra N, nr. 37-38.

Se biografier over Erik Andreassen, Keld Lauritz Jeppesen, Cuno Odde m. fl.

Olsen, Carl Osvald,

fisker, f. 4.8.1907 i Brøndbyvester, d. 5.5.1945 i Brøndbyøster.

F.: Strandfoged Jørgen Peter Olsen, f. 18.5.1877, d. 28.6.1952, og hustru Ane Margrethe Bagge, f. 11.3.1880, d. 13.11.1946.

Gift 26.11.1935 med Inger Elisabeth Andersen, f. 19.7.1909. (B.: P. 30.11.1937, D. 21.3.1942).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Glostrup.

Carl Osvald Olsen var fisker og fører af kutteren „Brøndby“. Februar 1944 tilknyttedes Carl Olsen militærgrupperne under afsnit 6, Glostrup Kompagni, 2. deling. Igenem et år havde Carl Olsen våbendepot for hele kompagniet, ligesom han deltog i aktioner og ledede en række transporter, idet

hans beskæftigelse som fisker satte ham i stand til at medvirke ved den illegale indsmugling af våben fra Sverige. Ved mobiliseringen den 5.5.1945 udkommanderedes han med sin gruppe til skolen i Brøndbyøster By, hvor de skulle overvåge interneringen af de lokale nazister. Da gruppen i bil nærmede sig de første huse i Brøndbyøster By, åbnede tyske snigskytter ild fra haverne, og tre af frihedskæmperne, deriblandt Carl Olsen, dræbtes på stedet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 471

D.f.U., 30.215/45

CK., 5.942

UFF., 816.

Tidsskrifter:

Dansk Fiskeri Stat, II, s. 136 (foto)

Danskeren, 18.5.1945, nr. 22.

Avisstof:

Nationaltidende, 11.5.1945

Roskilde Tidende, 12.5.1945

Social-Demokraten, 19.7.1945.

Monumenter:

Mindesten på hjørnet af Brøndbyøstervej og Parkallé

Mindesten, Parkallé 55, Brøndbyøster.

Andet:

Begravet, Brøndbyvester Kirkegård, litra C-12 -2.

Se biografier over Poul Christian Ravn Christensen og Vilhelm Jørgensen.

Olsen, Ib Rickmann,

kontormedhjælper, f. 1.6.1925 i Århus, d. 18.1.1945 smst.

F.: Lilly Valborg Gram, f. 4.11.1899.

Tilknyttet sabotagegrupper i Århus og Ålborg. Dæknavn „Emil“.

Realeksamen fra Forældreskolen i Århus 1941. Ansættelse på Frichs Fabrikker. Ønskede at uddanne sig som flyver.

Da Toldstrup i foråret 1944 var i færd med at bygge modstandsorganisationen i Jylland op, fik han i Århus støtte af en meget aktiv gruppe, bestående af 6-7 drenge i alderen 16-18 år. Gruppen havde på eget initiativ skaffet sig et stort våbenlager ved kup blandt tyskerne. Blandt disse var Ib Olsen og Henrik Gullstad. Gruppens medlemmer hungrede blandt andet som kurerer

for Toldstrup, indtil Henrik Gullstad og Ib Olsen blev overført til Ålborg, hvor de tilknyttedes sabotagegruppen „Dagdriverbanden“. De to skolekammerater foretog 13.1.1945 en sabotageaktion imod en cementfabriks halmoplag i Nørre Uttrup. Under udførelsen af opgaven blev de opdaget og udsat for beskydning fra vagtposterne. Herunder dræbtes Henrik Gullstad, medens Ib Olsen såredes hårdt. Det lykkedes ham at slippe bort, men døden indhentede ham få dage senere efter indlæggelse på Dronninglund Sygehus.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 188/A 91

UFF., 820.

Litteratur:

Vor Vej til 5. Maj, s. 203, 300 (om „Dagdriverbanden“, se s. 194 f)

Århus under Besættelsen, s. 228

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483

Toldstrup, s. 61

Danmarks Frihedskamp, I, s. 268.

Tidsskrifter:

P.E., No. 2, 1946, nr. 8 (foto).

Avisstof:

Demokraten, 31.5., 10.8.1945

Århus Stiftstidende, 13.8.1945

Ålborg Stiftstidende, 28.7.1945

Ålborg Amtstidende, 31.5., 28.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Cementfabrik i Nørresundby

Mindeplade, Ny Munkegade Skole, Århus.

Andet:

Begravet, Århus Nordre Kirkegård, afd. D, 365/366.

Se biografier over Henrik Gullstad og Henning Røge.

Olsen, Ole Georg Lauge,

elektriker, f. 22.2.1921 i Frøslev, Sjælland, d. 17.1.1945 i Versen bei Meppen.

F.: Landbrugskandidat Lauge Olsen, f. 11.6.1889 i Staby, Ulfborg, og hustru Agnes Maria f. Pedersen, 8.2.1894, d. 5.3.1955.

Gruppefører i modtage- og sabotagegruppe i Ålborg. Realeksamen fra Kandidat Jacobsens Skole i Ålborg. Kom i elektrikerlære og bestemte sig til at blive elektroingeniør. Hans nationale bevidsthed var udpræget, og straks efter besættelsen meldte han sig til Det frie Nord og blev medlem af dettes ter-

rænsportsafdeling. Herfra rekrutteredes han ind i den ålborgensiske modstandsbevægelse, hvor han blev gruppefører i en sabotage- og modtagegruppe. Natten til 8.5.1944 var Ole Olsen og hans gruppe tilligemed medlemmer af en gruppe i Nibe parat til en modtagelse på Sønderholm Hede. Modtagelsen forløb glat, men bortkørslen skulle finde sted i en bil, der viste sig at være udlånt af en stikker. Tyskerne var derfor underrettede, og store styrker sat ind på at fange modtagegruppen. I alt seks mand, deriblandt Ole Olsen blev arresteret. Ti andre medlemmer af nedkastningsgrupperne måtte flygte til Sverige. Efter forhør i Ålborg blev Ole Olsen sendt til Vestre Fængsel og derfra til Frøslevlejren, hvorfra han deporteredes til Neuengamme. Herfra sendtes han på udkommando til Versen bei Meppen, hvor han døde, legemligt nedbrudt og angrebet af tuberkulose.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 16.323
UFF., 813.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 374
46 Navne, s. 9–10 (foto)
Vor Vej til 5. Maj, s. 300
Hemmelig Alliance, I, s. 286
Danmarks Frihedskamp, I, s. 259.

Tidsskrifter:

Danskeren, 23.2.1945, nr. 11.

Avisstof:

Ålborg Amtstidende, 31.3.1945
Ålborg Stiftstidende, 5.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Teknisk Skole, Ålborg
Mindeplade, Ålborg Almen Kirkegård
Mindeplade i Ryvangen.
Ole Lauge Olsens navn er knyttet til et legat, der uddeles fra Teknisk Skole i Ålborg.

Andet:

Se biografi over Aage Andersen, Kaj Dorph Uhrenholt Christensen, Egon Glerup, Viggo A. Jacobsen, Hans Børge Nielsen.

Olsen, Otto Christian Malling,

fabrikant, f. 7.4.1886 i Glumsø, d. 24.10.1944 i København.

F.: Carl Wilhelm Olsen, f. i Glumsø, d. 3.5.1906 i København, og hustru Elmine Marie f. Jespersen, 2.4.1855 på Enø, d. 15.4.1931 i København.

Gift 15.3.1924 med Constance Franciska, f. 7.6.1900 i København.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Københavnsområdet.

Stillede sin garage til rådighed for modstandsbevægelsen, der havde to automobiler anbragt i denne. Det må antages, at tyskerne har haft underretning herom, da medlemmer af terrorgruppen „Peter-gruppen“ myrdede ham på hans kontor, Vesterbrogade 93–94, under en gengældelsesaktion imod modstandsbevægelsen.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 472
D.f.U., 30.174/44
CK., 54.565
UFF., 823 A
Kbh. opd. H. j. 8.291/47.

Andet:

Begravet, Frederiksberg Gamle Kirkegård, Mausoleum IV,4 A.

Olstrup, Aage Helge,

kaptajn, vagtchef i Statens civile Luftværn, f. 21.6.1906 på Frederiksberg, d. 21.1.1945 i Neuengamme.

F.: Regnskabsfører K. Hansen Olsen, d. 1926, og hustru Else Kirstine, f. 28.4.1873, d. 28.3.1951.

Gift 15.2.1933 med Alice Valborg Seibæk, f. 23.3.1912 i København. (B.: P. 3.6.1944).

Tilknyttet efterretningstjenesten.

Realist fra Ordrup Gymnasium 1922. Assistent hos P. Wulff, København, indtil indkaldelse til militærtjeneste. Rekrut 1927 ved 6. artilleriafdeling. Gennemgik artilleriets kornetskole og løjtnantskole og udnævntes den 1.11.1929 til løjtnant og den 1.2.1943 til kaptajn af reserven. Fra 1929 til 1939 prokurist i firmaet N. Nordfeld. Under krigen vagtchef i det civile luftværn, samtidig med flere militære indkaldelser. Knyttedes til transportrufterne. Snart fik han imidlertid kontakt med efterretningskredse og udførte et stort arbejde ved at udforske og kortlægge tyske militæranlæg. Han arbejdede her sammen med den tidligere søofficer Vilhelm Nellemose. En våbensag, som Olstrup kun var løseligt knyttet til,

førte til hans arrestation den 3.2.1944. Han sad fængslet i 8 måneder i Vestre Fængsel og dømtes herefter til anbringelse i koncentrationslejr. Den 15.9.1944 deporteredes han fra Frøslevlejren til Neuengamme, hvorfra han sendtes på udkommando til Porta Westfalica. Under arbejde i stenbruddene brød han sammen, og en voldsom lungebetændelse medførte hans død 21.1.1945 efter at han med en sygetransport var sendt tilbage til Neuengamme.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 230
D.f.U., 30.275/45
CK., 7.478
UFF., 828.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 168, 366 (dødsdato her angivet som 20.1.1945)
De faldt for Fædrelandet, s. 82–83 (foto)
In Memoriam, nr. 22 (foto)
Håndbog for Hæren 1943, s. 87, 1946 (Hærens faldne)
Danmarks Hær, I, 1934–35, s. 529 (foto).

Tidskrifter:

Information, 20.2.1945, nr. 414
Garderbladet, 1946, nr. 1.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen
Mindeplade i Skovshoved Kirke.

Andet:

Se biografi over Vilhelm Nellemose.

Oxlund, Kaj Egon Emil,

løjtnant, f. 5.6.1904 i København, d. 6.3.1942 på vej over isen til Sverige.

F.: Husejer Carl Sørensen, f. 23.4.1871 i Mariager, og hustru Laura Christine, f. 12.2.1870 i Tevlesø.

Gift 22.10.1934 med Anna Marie Elisabeth Schrøder, f. 27.10.1913.

Tilknyttet efterretningstjenesten.

Efter endt studentereksamen beskæftiget som forretningsmand ved automobil- og møbelhandel. Rekrut 1925. Gennemgik Artilleriets kornetskole og udnævntes til kornet 1925. Sekondløjtnant 1931, løjtnant af reserven 1932. 1939–40 tjenstgørende under beredskabsstyrken. Deltog tidligt sammen med Thomas Sneum i efterretningsvirksomhed. Da de to faldskærmsmænd,

løjtnant Sneum og Sigfred Christophersen, i efteråret 1941 nedkastedes over Danmark for at udføre efterretningsopgaver, knyttede de igen kontakt til blandt andre Kaj Oxlund. Deres ordre lød på efter nogen tids forløb at vende tilbage til England via Sverige. I marts 1942 besluttedes det, at Sigfred Christophersen skulle forsøge at gå over isen ved Falsterbo. Sammen med Sigfred Christophersen fulgte løjtnant Oxlund og Christophersens broder i den hensigt at gå ind i de allierede styrker. Under en forrygende snestorm lykkedes det alene Sigfred Christophersen at gennemføre turen, mens de to øvrige omkom under forsøget. Løjtnant Oxlunds lig blev senere bjærget af en isbryder og bisattes på Bispebjerg Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 2.468, 9.177, UFF., 830
Frihedsmuseets arkiv nr. 1/59: Robert Jensens Beretning.

Litteratur:

Kontakt med England, s. 135
Danmarks Hær, I, 1934–35, s. 530 (foto)
De faldt for Fædrelandet, s. 24
5 års kamp for friheden, bd. 4, s. 99 (foto)
Håndbog for Hæren, 1942, s. 88
Mange er kaldede, s. 43 ff.

Tidskrifter:

Pigtråd, 1955, nr. 8–9.

Monumenter:

Mindeplade, Ringsted kaserne.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, afd. A, række 26, nr. 39/40.

Se biografi over Thorbjørn Christophersen.

Paludan-Müller, Svend Bartholin,

oberst, chef for Grænsegendarmeriet, f. 30.10.1885 i Mou, d. 26.5.1944 i Gråsten.

F.: Sognepræst Johannes Nathanael Paludan-Müller, f. 19.11.1853, d. 31.1.1940, og hustru Eliza Henriette f. Jensenius, 11.9.1851, d. 9.10.1927.

Gift 8.10.1910 med Ragna Emilie Just, f. 27.11.1889. (B.: P. 9.11.1911, D. 19.6.1919, P. 19.12.1926).

Organisationsleder for P-grupperne. Tilknyttet Den militære efterretningstjeneste.

Opvokset i et præstegårdshjem i Snesere. 1902 adgangseksamen til Polyteknisk Læreanstalt. 1903 aftjening af værnepligt, hvil-

ket bestemte ham for en officerskarriere. 1916 premierløjtnant. 1917 kaptajn og kompagnichef for 20. bataljon i Slagelse. Efter hærreduktionen i 1922 overgik han i skuffelse til reserven og havde i nogle år civile hverv. 1930 oberstløjtnant og chef for 28. bataljon. 1933 næstkommanderende i, 1934 chef for Grænsegendarmeriet. Digterisk begavet. 1935 avisartikler mod det fascistiske styre i Italien, hvilket medførte disciplinærstraf. Deltog i efterretningsarbejdet og i vinteren 1943-44 i organiseringen af P-grupperne i samarbejde med Aage August Agersted og Johnstad-Møller. Grupperne forsynedes bl. a. af Grænsegendarmeriets våbenbeholdninger. 26.5.1944 lykkedes det tyskerne at oprive en væsentlig del af ledelsen af disse P-grupper i Jyllandsområdet, således at grundlaget for gruppernes indsats for en stor del bristede. 26.5.1944 kl. 5.30 forsøgte Gestapo at anholde Paludan-Müller i hans hjem, men blev afvist, hvorefter obersten alene optog kampen mod den til 36 mand forstærkede tyske styrke. Efter at hans familie havde fået lov at forlade huset, blev dette beskudt med granater og sat i brand. Under kampen dræbtes 2 tyske soldater. I løbet af nogle timer brændte huset ned til grunden. Da rygtet om oberst Paludan-Müllers kamp og død spredtes, gennemførte befolkningen i Gråsten trods forbud en omfattende demonstration ved at lukke butikker og flage på halv. Paludan-Müllers kamp blev et symbol på den åbne kamp for Danmarks frihed.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 14.190

UFF., 832.

Litteratur:

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 450

De faldt for Fædrelandet, s. 46-53 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 744-745

De 5 onde år, s. 216 ff.

Danmarks Frihedskamp, I, s. 229-231

Danmarks Hær, II, 1934-35, s. 540

Fem Aar, II, s. 365-373

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483

Håndbog for Toldetaten, 1946, s. 400

Hemmelig Alliance, I, s. 36

Håndbog for Hæren, 1943, s. 150, 1946 (Hærens faldne)

Aage Trommer: Modstandsbevægelsen i Abenrå og Omegn, Sønderjydske Arbejder 1965, s. 158

Svend Sabroe: Ene Mand mod Gestapo, 1945 Til landets bedste, s. 475.

Tidsskrifter:

Danskeren, 9.6.1944, 9.4.1945

Danmarksposten, 1945, nr. 4-6

Garderbladet, 1946, nr. 1

Grænseværet, 1945, nr. 1, 3, 4, 5

Information, 26.5., 27.5., 28.5., 31.5., 1.6., 8.6., 16.6., 27.6.1944

Pigtråd, 1950, nr. 3, 1955, nr. 11-12

Præsteforeningens Blad, 1945, s. 197

Sprogforeningens Almanak, 1946, s. 94

Nær og Fjern, 1945, nr. 25

„1944“, 5.6.1944.

Avisstof:

Dannevirke, 7.5., 30.5.1945

Flensborg Avis, 24.5., 31.5.1945

Jydske Tidende, 5.5., 26.5.1945

Næstved Tidende, 28.5.1945

Nationaltidende, 5.5.1945

Politiken, 27.5.1944

Viborg Stifts Folkeblad, 8.5.1945

Aarhus Stiftstidende, 4.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Frederiksberg Slot

Mindesmærke, ved Gråsten Slot

Mindeplade, Sergentskolen, Kronborg.

Andet:

Begravet, Snesere Kirkegård, afd. M, rk. 2, nr. 2-3.

Se biografi over Aage August Agersted.

Om P-gruppe-ordningen se Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 302.

Pedersen, Anders Kristian,

malersvend, f. 19.12.1889 i Allestrup, d. 20.12.1944 i Versen bei Meppen.

F.: Indsider Peder Kristian Pedersen og hustru Ane Marie f. Adamsen.

Gift 12.6.1915 med Karen Alma Rosalie Rasmussen, f. 29.12.1894, d. 9.1.1953. (B.: D. 8.5.1927).

Tilknyttet illegal bladvirksomhed i Århus.

Som medlem af Danmarks kommunistiske Parti deltog Anders Pedersen i partiets illegale arbejde som medlem af bladgruppen, der udgav Aarhus Ekko. Arresteret 21.6.1944 tillige med over 40 andre medlemmer af gruppen, angivet af en stikkerske, der længe selv havde deltaget i bladgruppens arbejde. Interneret i Horserød. Overført til Frøslev og derfra deporteret til Neuengamme, hvorfra han kom på udkommando til Versen bei Meppen, hvor han døde. Liget

blev efter kapitulationen hjemført og bisat på Århus Vestre Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 11.824

D.f.U., 30.335/44

UFF., 835

Frihedsmuseets arkiver, nr. 7/65 I: Frøslev Beretninger.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 207 (dødsdato her angivet som 22.12.1944)

Erindringer og Indtryk fra Frøslevlejren

Århus under Besættelsen, s. 235 ff., 329.

Aviser:

Demokraten, 20.7.1945

Åarhuus Stiftstidende, 6.5.1945.

Andet:

Begravet, Århus Vestre Kirkegård, fællesgrav.

Pedersen, Bent Larsen,

stud. med., f. 2.9.1920 i Sønder Gørding, d. 6.4.1945 på Brørup Sygehus.

F.: Skoleinspektør Jacob Larsen Pedersen, f. 6.6.1889 i Sebber, d. 30.5.1966 i Esbjerg, og hustru Gertrud Marie f. Jacobsen, 10.12.1886 i Ribe, d. 28.4.1951 smst.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Gørding.

Studentereksamen 1939. 1939–40 Askov Højskole. Påbegyndte et medicinsk studium og tog 1. del 1943. Tilknyttet illegalt bladarbejde og i efteråret 1943 flygtningeruterne. I 1944 ansat ved Brørup Sygehus. Organiserede herfra en modstandsgruppe i Gørding. Deltog i jernbanesabotage. Indlagt på sygehuset 3.4.1945 som følge af en hjertelidelse, han havde pådraget sig i forbindelse med det usikre og krævende arbejde i modstandsbevægelsen. Død 6.4.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 9.774

D.f.U., 32.622/45

UFF., 835.

Tidsskrifter:

Liste over de immatrikulerede Studerende 1942/43, s. 91.

Andet:

Begravet, Sønder Gørding Kirkegård, afd. L, rk. 10, nr. 2.

Pedersen, Erik,

møbelpolstrer, f. 5.7.1918 i Hellerup, d. 10.3.1945 i Ryvangen.

F.: Sadelmagermester Peder Hansen Pedersen, f. 18.2.1895 i Vindelev, og hustru Ulla Jørgine Amalie f. Jørgensen, 6.7.1894 i København.

Medlem af sabotagegruppe i Vejle, sabota-geleder i Kolding. Dæknavn „Per“.

Realeksamen fra Vejle Kommuneskole. Bestod senere handelsskoleeksamen og udlærtes som møbelpolstrer i faderens firma, H. P. Pedersen & Søn. Erik Pedersen var ivrig KFUM-spejder. Aftjente sin værnepligt som konstabel i 9. artilleriafdeling.

I foråret 1944 dannedes i Vejle en sabotagegruppe, bestående af blandt andre Erik Pedersen og Holger Jensen. Som medlem af denne gruppe deltog Erik Pedersen i ødelæggelsen af et stort antal tyske biler, der transporterede materiel til den tyske flyveplads i Vandel. Gruppen deltog desuden i en del jernbanesabotage, samt sprængningen af transformatorårnene ved Lerbæk og Nr. Vilstrup. Den 4.9.1944 måtte Erik Pedersen gå under jorden, idet han eftersøgtes i forbindelse med en bygnings sabotage i Vejle. Da en af gruppens ledere samtidigt arresteredes, måtte man opløse gruppen, og Erik Pedersen og Holger Jensen sendtes derefter til Kolding.

I november 1944 overtog Holger Jensen i samarbejde med Erik Pedersen ledelsen af det aktive sabotagearbejde i Kolding. De organiserede i den følgende tid en række modstandsgrupper. De første aktioner iværksattes med det formål at hæmme leveringen af fødemidler fra Kolding til Tyskland. Den 21. og 22. december 1944 sprængtes således nogle store kølevogne, beregnet til kødtransport. En af de sidste dage i december sprængtes henkogningsanlægget på Kolding Andelssvineslagteri, og den 1.1.1945 lykkedes det at ødelægge kartoffeltørringsfabrikken på Løkkegårdsvej i Kolding. Som et sidste led i rækken af aktioner mod forsyninger til tyskerne blev der i begyndelsen af februar 1945 forøvet sabotage imod to dampere, der lå i Kolding havn, og som ad søvejen skulle føre levende kvæg sydpå.

Erik Pedersen roede sammen med en sømand i en lille jolle hen langs ydersiden af de to både. Sprængstoffet, der var fyldt i bil-

slanger, anbragtes på rælingen, og knapt ti minutter efter indtraf eksplosionerne. Den ene af bådene, „Carl Clausen“, fik en alvorlig læk i agterskibet, mens den anden, „Clara Clausen“, sank i Kolding Havn.

Kun få dage efter denne aktion blev imidlertid både Erik Pedersen og Holger Jensen arresteret under en Gestapo-razzia i Kolding den 13.2.1945. Erik Pedersen blev ført til „Staldgården“ i Kolding, og den 6.3.1945 overført herfra til Vestre Fængsel. Den 10.3.1945 dømtes han til døden. Henrettelsen fandt sted samme dag i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 13.084

UFF., 837

Rigsarkivet: O. J. Feddersens arkiv: Oplysninger om modstandsbevægelsen i Vejle.

Litteratur:

Derfor måtte vi sejre, s. 257–58, 334–37

De sidste Timer, s. 111–114 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 925

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477

Kolding under Besættelsen, s. 15, 311, 314–318

4. Maj Kollegiets Mindebog i København.

Tidsskrifter:

Elevforeningen for Kirketorvets Mellem- og Realskole, 1945, nr. 4

Jul i Vejle, 1945, s. 25

Danskeren, 1945, nr. 2–3

Information, 15.3.1945, nr. 434

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Politiken, 16.3.1945

Vejle Amts Folkeblad, 11.6., 15.6., 18.6., 21.6. 1945

Vejle Socialdemokrat, 10.5., 25.5., 15.6.1945

Vejle Amts Avis, 4.6., 15.6., 18.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Langelinje Skolen, Vejle

Mindesten ved foden af Slotsbakken ved Koldinghus Staldgård

Mindesmærke, Skamlingsbanken

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Vejle Nordre Kirkegård, 4 kv. litra D. 3–4.

Pedersen, Ernst Rasmus Daniel,

havnearbejder, f. 30.7.1889 i København, d. 15.4.1945 i Nørreskov ved Fiskebæk. F.: Arbejdsmand Peter Edvard Pedersen, f. 19.5.1859 i København, og hustru Ane Marie f. Hansen, 4.3.1855 i Slangerup, d. 2.1.1925.

Gift 1.11.1922 med Anna Christine Boline Poulsen, f. 30.9.1881 i København, d. 6.12.1960. (B.: P. 5.11.1909, D. 26.5.1911, P. 11.8.1912, D. 22.12.1913, P. 1.8.1919, D. 9.5.1923).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i København.

Var sammen med sin søn Kaj Ernst Peter Pedersen, Kaj Kristiansen, Conny Heinrich Meyer og Poul Verner Brandt, tilknyttet en modstandsgruppe på Amager. De var alle bosiddende i Parmagade. I det samme kvarter var et medlem af E.T. med tilknytning til en af de tyske terrorgrupper bosiddende. Denne havde skaffet sig oplysninger om de pågældendes deltagelse i illegalt arbejde, og da modstandsfolk, antagelig fra denne gruppe, i april forsøgte at likvidere ham på hans bopæl, arresteredes den 15.4.1945 Ernst Rasmus Daniel Pedersen, hans søn og tre andre gruppemedlemmer. De førtes til Politigården og tilstod efter forhør deltagelse i illegalt arbejde og i likvideringsaktionen. De blev herefter kørt ud til to skove i Nordsjælland og likvideret samme nat.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4.949

D.f.U., 30.045/45

CK., 8.994

UFF., 838.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484.

Monumenter:

Mindesten i Nørreskov, Farum

Mindesten, Christmas Møllers Plads, København.

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård, litra Q-1-43.

Se biografier over Poul Verner Brandt, Kaj Kristiansen, Conny Heinrich Meyer og Kaj Ernst Peter Pedersen.

(E.T. var en afdeling af Schalburgkorpset med den særlige opgave at fremskaffe oplysninger om modstandsbevægelsen).

Pedersen, Gunnar Tranberg,
landbrugsmedhjælper, f. 16.2.1923 i Varde, d. 18.5.1945 på Varde Amtssygehus.
F.: Gårdejer Lauge Marinus Pedersen, f. 26.5.1883, og hustru Gunethe Marie f. Andersen, 11.3.1888.

Tilknyttet modstandsbevægelsen under region III.

Efter mellemskole handelsskole. Aftjente sin værnepligt ved Det jydsk Dragonregiment. 1942 elev på Dalum Landbrugsskole. Efter ophold på Askov Højskole vinteren 1944-45 tog Gunnar Tranberg Pedersen, da skolen måtte lukke, på Ladelund Landbrugsskole og uddannede sig her til kontrolassistent. Tog siden ophold på sine forældres gård og hjalp med driften. Tilsluttet grundtvigsk ungdomskreds, medlem af FDF.

Såret ved vådeskud under vagttjeneste for modstandsbevægelsen på Kærvej i Varde. Død kort efter indlæggelse på amts- sygehuset.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 839.

Tidsskrifter:

Dansk Udsyn, 1946, s. I-VI

Stenografisk Tidsskrift, 1945, nr. 6, 12.

Avisstof:

Berlingske Aftenavis, 19.5.1945

Social-Demokraten, 20.5.1945

Sydvestjylland, 22.5., 24.5., 25.7., 31.7.1945

Vestjyden, 19.5.1945

Vestkysten, 19.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Askov Højskole

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Varde Kirkegård, 1. rk., nyere del, nr. 40-41-42-43.

Pedersen, Jens Georg,

kranfører, f. 23.10.1893 i Østerbrønderslev sogn, d. 1.5.1943 på Engholm Strand ved Nørresundby.

F.: Jens Jørgen Pedersen og hustru Ane Marie, f. Andersen.

Gift 27.1.1923 med Inger Laura Kristine Matthiasen, f. 31.10.1902, d. 6.10.1944. (B.: D. 30.10.1926, P. 8.11.1929, P. 5.8.1934).

Selvstændig sabotagevirksomhed i Nørre-sundby.

Jens Georg Pedersen øvede på egen hånd og sammen med en søn forskellig sabotage imod tyske jernbanevogne, ledningsnet og kanonstillinger. Den 1.5.1943 forsøgte han sammen med sin søn at ødelægge en tysk maskingeværrede på Engholm Strand. De blev herunder overrasket og Jens Georg Pedersen dræbt under flugt. Hans søn blev fanget, men senere løsladt på grund af sin unge alder.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.928

D.f.U., 30.0025/43

UFF., 840.

Andet:

Begravet, Nørresundby Kirkegård, afd. 4, litra B, nr. 17-19.

Pedersen, Kaj Ernst Peter,

arbejdsmand, f. 9.5.1923 i København, d. 15.4.1945 i Nørreskoven ved Fiskebæk.

F.: Havnearbejder Ernst Rasmus Daniel Pedersen, f. 30.7.1889 i København, d. 15.4.1945, og hustru Anna Christine Boline f. Poulsen, 30.9.1881.

Tilknyttet modstandsgrupper i København, bl. a. AMPA.

Fra 15.12.1943 til august 1944 tilknyttet en gruppe under A 4, hvorefter gruppen opløstes på grund af delingsførerens arrestation. Herefter sammen med sin far, Ernst Rasmus Daniel Pedersen, tilknyttet en gruppe, som tillige talte Conny Heinrich Meyer, Kaj Kristiansen og Poul Verner Brandt. Alle de nævnte var bosat i Parmagade. I det samme kvarter var bosat et medlem af E.T. med tilknytning til en tysk terrorgruppe. Denne havde skaffet sig oplysninger om de pågældendes illegale virksomhed, og da modstandsfolk, antagelig fra denne gruppe, i april forsøgte at likvidere ham på hans bopæl, arresteredes den 15.4.1945 Ernst Rasmus Daniel Pedersen, Kaj Ernst Peter Pedersen og de tre øvrige gruppemedlemmer. De blev ført til Politigården og kom i forhør, hvor de tilstod aktionen og deltagelse i illegalt arbejde. De blev herefter kørt til Nordsjælland og likvideret i to nordsjællandske skove.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 9.902

D.f.U., 32.429/45

CK., 6.574

UFF., 841.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484.

Monumenter:

Mindesten, Nørreskoven, Farum

Mindesten, Christmas Møllers Plads, København.

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård, litra Q-3-18.

Se biografier over Poul Verner Brandt, Kaj Kristiansen, Conny Heinrich Meyer og Ernst Rasmus Daniel Pedersen.

Pedersen, Kaj Julius,*arbejdsmand, f. 30.8.1919 i København, d. 15.4.1945 på hjørnet af Vigerslevvej og Hanstedvej i København.**F.: Former Ludvig Frederik Ferdinand Emanuel Pedersen, f. 18.6.1885 i København, d. 9.2.1951 smst., og hustru Marie Fredrikke Katinka, f. Sonne.*

Tilknyttet illegalt bladarbejde.

Kaj Julius Pedersen hjemsendtes efter af-tjent værnepligt den 13.4.1940. Han gik derefter arbejdsløs i en periode, indtil han den 1.6.1940 tog arbejde i Tyskland som jord- og betonarbejder. Efter kort tids forløb vendte han tilbage derfra, idet han ikke havde været tilfreds med opholdet. I slutningen af besættelsestiden dannede en delingsfører under afsnit 3, P.6.D., sammen med andre, efter ordre, grupper på henholdsvis Nørre- og Vesterbro, der bevæbnet skulle gøre tjeneste ved opklæbning og uddeling af det nystartede flyveblad „Die Wahrheit“. Bladet udkom på tysk og henvendte sig til tyske soldater. Det indeholdt nyheder om den øjeblikkelige stilling på fronten og var beregnet på at undergrave moralen blandt de her stationerede tropper. Gruppen på Nørrebro bestod af Carlo Clausen, Bruno Christensen og Kaj Julius Pedersen tillige med en fjerde. Natten mellem den 14. og 15.4.1945 forlod Kaj Pedersen, Carlo Clausen og Bruno Christensen en lejlighed for at gå i aktion. De blev her på gaden arresteret af Hipo-folk og i to personbiler ført ud til hjørnet mellem Vigerslevvej og Hanstedvej

og dræbt ved nakkeskud. Årsagen til disse drab var utvivlsomt likvideringen af et stikkerægtepar på dette sted to dage før.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 27 (49 og 163)

D.f.U., 30.487/45

CK., 429

Pol. afd. F 1289/45

UFF., 842.

Litteratur:

Besættelsestidens illegale blade og bøger, s. 68.

Monumenter:

Mindesten, Christmas Møllers Plads, København.

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård, R-8-21.

Se biografier over Bruno Christensen og Carlo Clausen.

Efter at Nørrebro-gruppen var blevet revet op, blev det resterende medlem overført til Vesterbro-gruppen. Den 5.5.1945 blev „Die Wahrheit“-gruppen indrulleret i kompagni P.6.D. Se i øvrigt Vilhelm la Cour: Danmark under Besættelsen, III, s. 55-56.

Pedersen, Knud Skjold,*politibetjent, f. 21.5.1917 i Odense, d. 20.4.1945 i Hjarbæk.**F.: Kreaturhandler Carl Christian Skjold Pedersen og hustru Elise Christine, f. Jakobsen. Gift med Edith Inga Larsen.*

Tilknyttet militærgruppe i Vejle.

Skolegang på Giersings Realskole i Odense. Ansat som politibetjent i Vejle i 1940.

Tilsluttet militærgrupperne i Vejle 1944. Deltog i våbenmodtagelse og transport af våben fra Leerbæk, hvortil de var bragt af modtageholdene. Samarbejde med medlemmer af den lokale sendegruppe. Udførte et dygtigt og dristigt arbejde. Gik 19.9.1944 under jorden. Dræbt 20.4.1945.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 15.876

ER., 2.963

CK., 8.141/48

UFF., 844 A

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 485

Tidsskrifter:

Politibladet, 1946, nr. 8.

Avisstof:

Fyns Stiftstidende, 28.6., 5.7.1945

Vejle Amts Folkeblad, 31.5.1945 (heri beretning om Knud Pedersens illegale arbejde og sendegruppen i Vejle af Franz-Leo Larsen), 26.6., 27.6.1945

Vejle Amts Avis, 27.6.1945.

Andet:

Begravet, Odense Assistens Kirkegård, U.L. 393-96.

Pedersen, Laurits,

ekstraarbejder ved DSB., f. 26.6.1901 i Holte, Køng sogn pr. Glamsbjerg, d. 6.5.1945 i København.

F.: Ledvogter Hans Pedersen, f. 1865, d. 1943 i Glamsbjerg, og hustru Johanne Sophie f. Hansen, 1867, d. 1944 i Glamsbjerg. Gift 26.10.1940 med Gerda Emilie Erikson, f. 12.9.1909 i Munkebjergby. (B.: P. 26.2.1931, D. 27.2.1934, P. 29.9.1941).

Dræbt under støtteaktion til fordel for Den danske Brigade. Under skudveksling mellem medlemmer af Den danske Brigade og Hipofolk ved Mathæusgades Skole bad en officer i brigaden Laurits Pedersen om at vise ham vej op på taget af ejendommen Frederiksstadsgade nr. 5. Laurits Pedersen lånte en revolver og gik selv med op på taget, hvorfra begge begyndte at beskyde Hipofolkene, der lå forskanset i en nærliggende fabrik. Under skudvekslingen blev Laurits Pedersen ramt og døde på stedet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 8

D.f.U., 30.880/45

CK., 2.255

UFF., 845.

Tidsskrifter:

Danskeren, 18.5.1945, nr. 22.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, 8-17-24.

Pedersen, Leif Dines,

skovfogedaspirant, f. 3.12.1921 i Brønshøj, d. 13.3.1945 i Ryvangen.

F.: Redaktør Peder Dines Pedersen, f. 3.4.1888 i Folby, d. 4.2.1950 i Skælskør, og hustru Anna Marie Sophie Kirstine, f. 9.6.1897 i Thorsager.

Leder af sabotage- og nedkastningsgruppe i Silkeborg. Gik ud af 1. G. på Frederiksborg Statsskole og blev skovfogedelev. Tog i 1944 skovfogedeksamen og blev derefter skovfogedaspirant i Sdr. Stenderup. Han kom til Sdr. Stenderup fra Silkeborg, hvor han havde været organisator og instruktør for en sabotagegruppe. I Sdr. Stenderup gik han straks med ind i det illegale arbejde og opbyggede en sabotagegruppe bistået af blandt andre forststuderende Knud Andersen og to skovfogedelever. Kom i det tyske søgelys efter en række aktioner og vendte i november 1944 tilbage til Silkeborg, hvor han opretholdt livet som skovarbejder og fortsatte det illegale arbejde. Han var her særlig virksom ved planlægning af forskellige aktioner. En af de virksomheder i Silkeborg, der var af betydning for den tyske krigsindustri, var Darr's automobilfabrik. I februar 1945 kom der ordre til at udføre sabotage imod denne fabrik. Ved udførelsen fik man bistand fra et rejsehold fra Århus, der sammen med Leif Dines Pedersen og hans kammerat, skovfogedelev Poul Mackeprang Nielsen, udførte sabotagen. Den følgende dag ville Leif Dines Pedersen foretage en fotografisk optagelse af ødelæggelserne, men blev herunder arresteret, Poul Mackeprang Nielsen og to andre medlemmer af gruppen blev ligeledes arresteret. De fire anholdte blev overført til København og henrettet i Ryvangen den 13.3.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.042

D.f.U., 32.548/45

UFF., 846.

Litteratur:

Derfor måtte vi sejre, s. 111-12, 148

De fem lange Aar, II, s. 925

De sidste Timer, s. 125-127 (foto)

Danmarks Frihedskamp, s. 511, 515-516, 527

Frit Danmark Hvidbog, II, s. 477

Oversigt over Skovfogedaspiranter 1906-1947, s. 120.

Tidsskrifter:

Danskeren, 23.3.1945, nr. 15

Frihed, 1945, nr. 12

Danmarksposten, 1945, nr. 2-3

Information, 12.3.1945, nr. 431, 20.3.1945, nr. 438

Skovbrugstidende, 1945, nr. 10 og 18

Frederiksborg Statsskole, 1945-46

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19-20.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 19.7.1945
Børsen, 5.5.1945
Demokraten, 30.8.1945
Information, 29.8.1945
Kolding Folkeblad, 19.7.1945
Kolding Socialdemokrat, 4.7., 19.7.1945
Frederiksborg Amts Avis, 16.5.1945
Silkeborg Avis, 17.5., 16.6., 18.6., 19.6., 23.6.1945
Silkeborg Socialdemokrat, 16.6.1945
Vestsjællands Socialdemokrat, 20.6., 21.7., 23.7., 24.7.1945.

Monumenter:

Mindesten, Vesterskov ved Silkeborg
Mindesten, Sletten ved Himmelbjerget
Mindeplade, Frederiksborg Statsskole
Mindeplade, Fuglevangvejens Skole
Mindesten, Silkeborg ny Kirkegård.

Andet:

Begravet i Ryvangen.
Se biografier over Bent Jensen, Poul Mackeprang Nielsen og Aage Søndergaard.

Pedersen, Niels Gunnar,

reservopolitibetjent, f. 29.1.1919 i Ålum, Svinninge ved Viborg, d. 1.11.1944 på Randers Centralsygehus.

F.: Kontorist Christian Pedersen, f. 2.7.1895, og hustru Magda f. Eltved, 26.9.1900. Gift 7.6.1942 med Ella Kristine Sørensen, f. 6.8.1920.

Tilknyttet nedkastningsgruppe i Randers.

Efter endt skolegang udlært i kolonial en gros. Ansættelse som lagerekspedient hos A/S Vilhelm Nellesmann i Randers. Ansat som reservopolitibetjent 14.10.1942 med tjenestested i Randers.

Den 1.11.1944 var Niels Gunnar Pedersen og hans gruppe efter radiomelding ved at gøre sig klar til modtagelse. Gruppen mødtes til bevæbning i et havehus. Da Niels Gunnar Pedersen havde fået hængt sin maskinpistol over skulderen, ville han ryste den på plads, men herved sprang remmen op, og våbnet faldt på gulvet på en sådan måde, at sikringen sprang op, og et skud gik af. Projektilet ramte Niels Gunnar Pedersen i underlivet og var dødbringende.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 15.746

D.f.U., 30.145/44

UFF., 847.

Litteratur:

Politiets Mindeblad, s. 43 (foto).

Avisstof:

Randers Amtsavis, 25.6.1945
Randers Dagblad, 21.6., 25.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Politigården, København.

Andet:

Begravet, Mindelunden på Randers Nordre Kirkegård, litra B, nr. 841 B.

Pedersen, Ole Abildgaard,

stud. jur., f. 21.3.1913 i Ålborg, d. 22.1.1945 i tysk fængsel i Dreibergen.

F.: Skrædder Peder Marinus Pedersen, f. 24.1.1881 i Biersted, d. 29.12.1955 i Ålborg, og hustru Anna Louise f. Abildgaard, 14.12.1878 i Ålborg, d. 21.11.1957 smst.

Gift 18.7.1936 med Lilly Olsen, f. 9.1.1915 i Ålborg. (B.: D. 31.12.1936).

Sabotør i Rødslet.

Gik på forskellige studenterkurser og havde sideløbende hermed forskelligt erhvervsarbejde. Tog studentereksamen 8.7.1942 og påbegyndte efter nogen tids forløb et juridisk studium ved universitetet i København. Da hans kone blev syg, måtte han afbryde studierne og tage tilbage til Ålborg. I foråret 1944 fik han arbejde på et tysk reservedelsslager på Rødslet Flyveplads. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Ole Abildgaard nærede et glødende had til tyskerne og forsøgte på forskellig måde at komme i forbindelse med den organiserede modstandsbevægelse. Han havde foretaget en fuldstændig kortlægning af flyvepladsen og tilbød disse tegninger til et medlem af modstandsbevægelsen, der boede illegalt hos ham. De modstandsfolk, han fik kontakt med, ønskede imidlertid ikke at knytte ham til det illegale arbejde, da han blev anset for at være for uforsigtig. Dette gjaldt særligt hans bekendtskab med to arbejdskammerater, der ansås for at udgøre en sikkerhedsrisiko. Ole Abildgaard var derfor henvist til selv at prøve at gennemføre en sabotage. Han skaffede sig en del sprængstof, hvormed han havde til hensigt at øve sabotage mod flyvemaskiner på flyvepladsen. To arbejdskammerater begik i 1944

flere tyverier af bilgummi og olie fra de tyske lagre. Da tyverierne blev afsløret og de pågældende anholdt, blev Ole Abildgaard Pedersen ligeledes arresteret 3.7.1944 og anklaget for som lagermedhjælper at have været vidende om det passerede. Den 17. 1944 idømtes Ole Abildgaard to års fængsel ved tysk krigsråd for denne forseelse. Han overførtes til tysk tugthus i Dreibergen den 9.8.1944, hvor han døde af en difteritis.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.610

D.f.U., 30.675/45

UFF., 881.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 299 (dødsdato her angivet som 17.2.1945)

De fem lange Aar, III, s. 1174.

Avisstof:

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945

Aalborg Stiftstidende, 5.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Mindelunden på Aalborg Almen Kirkegård

Mindeplade, Københavns Universitet

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

raskedes af tyske soldater i Boleje en halv kilometer øst for Lendum. Det kom til en ildkamp med tab på begge sider, hvorunder Oluf Pedersen såredes hårdt af skud i ben og mave. Sammen med en dræbt og en såret kammerat førtes han til Bangsbostrands Skole og herfra til det tyske feltlazaret i Frederikshavn, hvor han døde som følge af sine sår og en tilstødende bughindebetændelse.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.503

D.f.U., 30.386/45

UFF., 848.

Avisstof:

Frederikshavns Avis, 7.5., 8.5., 11.5., 12.5. 1945

Social-Demokraten, 20.8.1945

Vendsyssel Tidende, 6.5., 8.5., 12.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Frederikshavns gl. Kirke
Mindesten i Boleje ved Lendum.

Andet:

Begravet, Frederikshavn Ny Kirkegård.

Se biografier over Robert Ejner Møllerup Jensen og Knud Thomsen.

Pedersen, Oluf Henry,

guldsmed, f. 10.1.1914 i Frederikshavn, d. 5.5.1945 på Marinelazarettet i Frederikshavn.

F.: Inkassator Oluf Karl Pedersen, f. 1.4. 1892 i Elling, d. 17.2.1960 i Frederikshavn, og hustru Anna Katrine f. Nielsen, 31.7.1894 i Ugilt, d. 13.5.1923 i Frederikshavn.

Gift med Viola Hansigne Hansen, f. 14.2. 1918 i Hjørring.

Tilknyttet „Stokholmkolonnen“.

Udlært som guldsmed og gravør hos guldsmed Erlandsen i Frederikshavn. Efter endt læretid ansat samme sted. Medlem af Det danske Socialdemokrati. Oluf Pedersen var tilknyttet en illegal gruppe „Stokholmkolonnen“, der var opkaldt efter en lokalitet i nærheden af Frederikshavn. Gruppen havde fået til opgave den 1.5.1945 at afhente materiel fra en nedkastning, der var foregået nogen tid i forvejen. Våbentransporten var imidlertid blevet røbet, og gruppen over-

Pedersen, Ove Jørn,

snedkersvend, f. 7.7.1922 i København, d. 14.5.1945 på Ringsted Sygehus.

F.: Skolebetjent Peder Jørgen Pedersen, f. 28.12.1878 i Bringstrup, d. 13.6.1933 i Ringsted, og hustru Ane Marie f. Pedersen, 30.11.1879 i Ørslev.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Ringsted.

Efter endt skoletid i lære som maskinsnedker hos Andersen & Søn i Ringsted. Svendepøve 1943. Dræbt ved vådeskud på Ringsted Artillerikasernerne under tjeneste for modstandsbevægelsen.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 850.

Avisstof:

Ringsted Folketidende, 14.5., 16.5.1945

Venstres Folkeblad, 14.5.1945

Nationaltidende, 15.5.1945

Social-Demokraten, 15.5.1945.

Andet:

Begravet, Ringsted Kirkegård, nr. 2102.

Pedersen, Robert Nielsen,

murersvend, f. 22.7.1917 i Bramminge, d. 8.5.1945 smst.

F.: Murermester Niels Anton Pedersen, f. 12.9.1883 og hustru Gine Kirstine f. Poulsen, 4.3.1889, d. 20.5.1930.

Tilknyttet sabotagegruppe i Bramminge. Dæknavn „Bækkegård“.

Efter endt skolegang i murerlære. Arbejdede som svend i Bramminge. I juli 1944 tilsluttet en sabotagegruppe i Bramminge under ledelse af Hans Silas Nielsen (se denne). Gruppen koncentrerede sig om jernbanesabotagen og sprængte bl. a. blokposten på Bramminge Station. Efter at et gruppe-medlem var blevet arresteret i september, måtte medlemmerne „gå under jorden“. Efter en ny arrestation i december overførte regionsledelsen nogle af medlemmerne til Kolding. Robert Pedersen og et andet medlem fortsatte sammen arbejdet inden for regionen i Roust, Esbjerg, Raunso og efter et kortere ophold i København, i Danmark. Her blev de begge taget tre uger før kapitulationen og overført til „Staldgården“, Gestapos hovedkvarter i Kolding. Ved befrielsen blev han tilbudt bylederposten i Bramminge. Dræbt ved vådeskud 8.5.1945.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 852.

Litteratur:

*Kvinder i Modstandskampen
Danmarks Frihedskamp, s. 60.*

Tidsskrifter:

Jagt og Fiskeri, 1945, nr. 11.

Avisstof:

Jyllands-Posten, 10.5.1945

Sydvestjylland, 11.5., 15.5., 21.6.1945

Vestjyden, 10.5., 15.5.1945.

Monumenter:

Mindsten i mindelund på Bramminge Kirkegård

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Sankt Ansgar Kirkegård, Bramminge, nr. 17.

Se biografier over Mogens Friis, Helge Broch Iversen, Jens Thue Jensen og Hans Silas Nielsen.

Pedersen, Svend Ulrich,

maskinarbejder, f. 27.1.1923 i Silkeborg, d. 27.1.1945 i Ålborg.

F.: Kommunekasserer Christian Jørgen Pedersen, f. 1887 i Åsted, og hustru Anna Lydia f. Frederiksen, 1895 i Odense.

Tilknyttet L-gruppe direkte under Jyllandsledelsen. Dæknavn „Kjeld“.

Efter realeksamen i Silkeborg i lære som maskinarbejder i den hensigt at uddanne sig til ingeniør ved Maskinteknikum i Odense. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti.

Allerede i 1941 kom Svend Ulrich Pedersen ind i illegalt arbejde og deltog i dannelsen af de første sabotagegrupper „Øst“ og „Vest“ i Silkeborg. De senere L-gruppeledere, Ejner Sørensen og Henrik Platou, fungerede en overgang som instruktører for grupperne i Silkeborg. Da L-grupperne dannedes, blev Svend Ulrich Pedersen knyttet til disse. Han stationeredes i Ålborg under ledelse af Henrik Platou, sammen med Hans Peter Krarup Andreassen. Sammen med Hans Andreassen boede han i et lejet værelse i Løkkegade i Ålborg. Ved et tilfælde havde det samme værelse tidligere været illegal adresse, og en arresteret frihedskæmper, der vidste, at det var rømmet, opgav adressen under et forhør. Da Gestapo indfandt sig, var Hans Andreassen ikke til stede. Ved en koldblodig list lykkedes det Svend Ulrich Pedersen at uskadeliggøre de tre gestapofolk, der trængte ind på hans værelse. De to var dræbt på stedet, og den tredje alvorligt såret. Under forsøg på at flygte ad trappegangen blev han ramt af en maskinpistol-salve fra en vagtpost på denne. Hans lig blev fundet i udkanten af Ålborg med hovedet bortsprængt. Det bisattes på Ålborg Kirkegård, hvorfra det efter befrielsen blev overført til Silkeborg og bisat på ny på Silkeborg Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 11.899
UFF., 887

Rigsarkivet: Toldstrups arkiv: Korrespondance mellem Toldstrups hovedkvarter og Mandarinen.

Litteratur:

Derfor måtte vi sejre, s. 110–11, 147
Toldstrup, s. 203–4

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484
46 Navne, s. 53–54 (foto)
Aarhus under Besættelsen, s. 319
Danmarks Frihedskamp, s. 526–527
Bogen om Leif
Toldstrup, s. 203–204.

Tidsskrifter:

P.E. nr. 2, 1946, nr. 6 (foto)
Roning, 1945, nr. 6.

Avisstof:

Demokraten, 17.5.1945
Information, 27.8.1945
Jyllands-Posten, 17.5.1945
Silkeborg Avis, 17.5., 6.6., 12.6., 16.6., 18.6.
1945
Vendsyssel Tidende, 20.6.1945
Aalborg Amtstidende, 31.5., 23.6.1945
Aalborg Stiftstidende, 17.5., 3.6., 10.6., 11.6.
1945.

Monumenter:

Mindeplade, Søndergades Skole, Silkeborg
Mindeplade, Løkkegade 2, Ålborg
Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København
Mindesten, Silkeborg ny Kirkegård.

Andet:

Begravet, Silkeborg Vestre Kirkegård, litra D
1–28.

Se biografier over Hans Peter Krarup Andrea-
sen og Henrik Wessel Platou.

Pedersen, Teddy Rosenberg,

*falckredder, f. 2.3.1916 i Slagelse, d. 25.8.
1943 på J. M. Thielesvej på Frederiksberg.
F.: Kaffebrænder Erik Johan Pedersen, f.
1.4.1891, d. 12.2.1961, og hustru Tonny
Marie f. Hansen, 16.9.1893.
Gift 13.8.1938 med Ellen Astrid Rasmus-
sen, f. 5.6.1919. (B.: P. 6.12.1936, D. 22.7.
1942).*

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Slagelse.

Teddy Pedersen var tilknyttet forenin-
gen af tidligere finlandsfrivillige, Nationalt
Værn. En række af Nationalt Værns med-
lemmer gik over i modstandskampen og
udførte her et betydeligt arbejde. Teddy
Pedersen forrettede tjeneste på Falcksta-
tionen i Slagelse, hvor stationslederen, Eigil
de Neergaard, selv var tidligere finlandsfri-
villig og ledende i det lokale modstandsar-
bejde. Takket være Falckstationens mulig-
hed for at bevæge sig frit kunne illegale
transporter foregå via Falcks vogne. Teddy
Pedersen udførte et så dristigt ar-
bejde under Neergaards ledelse, at han alle-

rede i august 1943 måtte forlade Slagelse og
„gå under jorden“ i København. Arbejdet i
København blev af kort varighed. Allerede
den 25.8. dræbtes han ved en sprængstof-
eksplosion på J. M. Thieles Vej 13 i Køben-
havn, sammen med løjtnant i R. A. F. Erik
Boelskov fra Køge, der opererede som fald-
skærmsmand på Sjælland, og som en tid
havde boet hos Neergaard i Slagelse.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.941
D.f.U., 30.005/43.
UFF., 853.

Tidsskrifter:

Nationalt Værn, 1945, nr. 1 (foto).

Avisstof:

Sorø Amtstidende, 11.5., 23.6., 30.8.1945.
Vestsjællands Socialdemokrat, 9.7.1945.

Monumenter:

Mindetavle, Falckstationen, Slagelse
Mindeplade, pladsen foran Sct. Mikkels Kirke,
Slagelse.

Andet:

Begravet, Sct. Mikkels Kirkegård, Slagelse, li-
tra D-105.

Se biografier over Erik Boelskov, Eigil Bruno
de Neergaard og Leif Bruhn Petersen.

Persson, Ernst Peter Oskar,

*vinduespolerer, f. 21.12.1908 i København,
d. 6.1.1945 i Neuengamme.
F.: Rengøringsassistent Betty Persson, f.
12.9.1884 i Sverige, d. 30.7.1964.
Gift 3.6.1933 med Ellen Elise Jensen, f.
23.5.1906. (Tre børn i ægteskabet).*

Gruppefører i Frit Danmark.

Skolegang på Gasværksvejens Skole i Kø-
benhavn. En årrække sømand. Startede
eget vinduespolererfirma. 1933 ansat ved
Laur. Knudsens fabrikker i København.
Formand for det kommunistiske partis Van-
løseafdeling. Levede som følge af sit ille-
gale arbejde under jorden i omtrent to år.
Arresteret 10.7.1944 af Gestapo og indsat i
Shellhuset. Herfra overført til Vestre Fæng-
sel, Horserød og Frøslev. Deporteret til Neu-
engamme, hvorfra han kom på udkomman-
do til Porta Westfalica. På sygetransport
tilbage til Neuengamme i december 1944.
Ifølge tysk dødsattest omkommet som følge
af lungebetændelse.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 4

D.f.U., 30.246/45

CK., 1.663

UFF., 856.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 168

In Memoriam, nr. 23 (foto)

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 87.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Petersen, Arent Esbensen,*stud. merc., f. 18.12.1922, i København, d.**31.12.1944 i Porta Westfalica.**F.: Fabrikant Carl Petersen og hustru Rig-
mor, f. 14.2.1880 i Ellidshøj, d. 11.7.1951.*Tilknyttet illegalt bladarbejde i København
og Korps Aagesen.

Realeksamen fra Christianshavns Gymnasium. 1941 student fra Akademisk Kursus. Studerede virksomhedsledelse ved Handelshøjskolen i København. Fremtrædende sportsmand. Tilknyttet „Vædderen“. Fik tidligt forbindelse med det illegale bladarbejde inden for Studenternes Efterretningstjeneste. Eftersøgt af det tyske politi i september 1943 og måtte af sikkerhedsgrunde flygte til Sverige i oktober samme år. Vendte 8.5.1944 tilbage til Danmark og tilknyttedes militærgrupperne under Korps Aagesen. Alle-rede 17.5.1944 blev han arresteret og indsat i Vestre Fængsel. Herfra overført til Frøslev og 15.9.1944 deporteret til Neuengamme. Kom herfra på udkommando til Porta Westfalica, hvor han døde under ikke nærmere opklarede omstændigheder. (I hovedtræk efter In Memoriam).

KILDER:*Arkivstof:*

Rigsarkivet: Jens Lillelunds arkiv: Korrespondance mellem direktør J. L. og forbindelser i Sverige. (Diverse korrespondance – brev fra Arent Petersen til J. L., dateret 19.3.1944).

UFF., 859.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 164

In Memoriam (foto).

Tidsskrifter:

Idrætsbladet, 11.5.1945

Christianshavn Gymnasium, 1946

Amager Badminton, A.B.C., 1945, nr. 3, 6

Lawntennis, 1945, nr. 2.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Om modstandsgruppen „Vædderen“, se Vilhelm la Cour: Danmark under Besættelsen, III, s. 16 ff. og Kontakt med England, s. 122, 130–31.

Petersen, Arthur Elver,*chauffør, f. 13.1.1897 i Helsingør, d. 5.5.1945 i Villingebæk.**Gift 6.7.1930 med Anna, f. 14.4.1903. (B.: D. 30.5.1932, P. 3.2.1934, D. 23.6.1937, P. 16.10.1938).*

Tilknyttet illegalt bladarbejde og Tikøb Kommunes frivillige Vagtværn, der 5.5.1945 underlagdes modstandsbevægelsens militære byledelse i Hornbæk. Den 5.5.1945 fik Arthur Petersen ordre til at afhente en stikker på Dronningmølle Hotel. Det kom herunder til en skudveksling, hvorved han dræbtes.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 482

D.f.U., 30.419/45

CK., 9.072

UFF., 834.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483.

Avisstof:

Frederiksborg Amts Avis, 13.5., 9.6.1945

Nordsjælland, 11.5.1945

Nordsjællands Socialdemokrat, 8.6.1945

Nordsjællands Venstreblad, 7.5.1945.

Andet:

Begravet, Hornbæk gamle Kirkegård, litra B-6–6/7.

Petersen, Carl,*murersvend, vaskeriejer, f. 26.3.1911 i Humle-
bæk, d. 10.4.1945 på Øresund.**Gift med Aase. (B.: P. 2.4.1934, D. 30.9.1939).*

Deltager i de illegale jødetransporter i oktober 1943.

Dræbt, da båd, hvori han tillige med andre flygtninge opholdt sig, blev bordet af en tysk patruljebåd. Det tyske mandskab rettede en salve mod flygtningene, da de opdagede, at der var illegale ombord.

KILDER:

Arkivstof:

D.f.U., 30.884/45

ER., 14.400

UFF., 862 A.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484.

Avisstof:

Frederiksborg Amts Avis, 25.5.1945

Information, 29.8.1945.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Petersen, Carl Helge,

maskinarbejder, f. 25.9.1922 i København, d. 17.4.1945 i Charlottenlund Skov.

F.: Lars Peter Petersen, f. 2.11.1887, d. 27.3.1950, og hustru Margrethe, f. 21.2.1902.

Tilknyttet militærgrupperne i København.

Igennem en længere periode tilsluttet en militærgruppe, der var formeret under BOPA. Gruppen udførte en række aktioner mod stikkere. Anholdt 16.4.1945 på Kultorget sammen med en gruppekammerat, hvor de havde aftalt mødested før en aktion. Umiddelbart efter anholdelsen overgivet til en af de tyske terrorgrupper, der efter forhør myrdede dem begge den følgende dag.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4.890

UFF., 863

D.f.U., 31.085/45.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484.

Avisstof:

Vesttjyden, 12.5.1945.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, 11-6-13.

Se biografi over Willy Laurids Petersen.

Petersen, Carsten Leif Bruhn,

stud. jur., f. 7.6.1918 i Slagelse, d. 25.5.1944 på det tyske lazaret på Nyelandsvej i København.

F.: Redaktør ved Sorø Amts Tidende Waldemar Petersen, f. 9.6.1889 i St. Heddinge, d. 8.9.1956 i Slagelse, og hustru Elisa Bruhn, f. Jensen, 13.3.1890 i Slagelse, d. 21.5.1929 smst.

Tilknyttet illegalt bladarbejde og Holger Danske.

Student fra Slagelse Gymnasium. Eksamen fra Niels Brocks Handelsskole. Påbegyndte herefter et juridisk studium ved Københavns Universitet. Medlem af VU. Meldte sig ved den finsk-russiske vinterkrigs udbrud som frivillig, men nåede ikke at komme i kamp før krigens afslutning 13.3.1940. Ved hjemkomsten deltager i foreningen Nationalt Værn.

I slutningen af 1942 tilknyttedes han Studenternes Efterretningstjeneste, ligesom han deltog i arbejdet med at organisere nedskudte allierede flyveres flugt til Sverige. Da han flyttede til København, dannede han sammen med kammerater fra Slagelse en sabotagegruppe, som i vinteren 43/44 sluttede sig til „Holger Danske“, idet han afslog et forslag fra de engelske faldskærmsfolk om at danne en helt ny sabotageorganisation, som under navnet „Dr. Margrethe grupperne“ skulle stå direkte under engelsk ledelse. (Mundtlig opl. fra Arne Sejr).

Natten til 23.5.1944 foretog Gestapo en razzia på hans bopæl, men det lykkedes ham at undslippe ad altanen. Den følgende dag blev han på Rådhuspladsen, hvor han tilfældigt mødte sin far, redaktør Waldemar Petersen, Sorø Amtstidende, skudt ned bagfra af Gestapofolk, som havde skygget faderen helt fra Slagelse. Han blev bragt til „Dagmarhus“ og underkastet forhør til trods for sit svære sår. Han døde senere på Nyelandsvejens Lazaret.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 878 A.

Litteratur:

De illegale, s. 34, 93, 126, 131-34

A. C. M. Larsen: Under Nazis Terror, Odense 1945, s. 35

De fem lange Aar, III, s. 1174

Danmarks Frihedskamp, s. 416.

Tidsskrifter:

Nationalt Værn, 1945, nr. 1 (foto)

Årsskrift for Slagelse Elevsamfund, 1946

Slagelse kommunale højere Almueskole, 1946-47

Dansk Folkestyre, 1945, nr. 18, s. 219

„1944“, 5.6.1944

Den danske Handelshøjskole, 1946, nr. 10.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 30.6.1945

Information, 1.6., 29.8.1945

Nationaltidende, 31.5.1945
Sorø Amtstidende, 31.5., 8.6., 16.6., 20.6.,
29.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Slagelse Gymnasium
Mindeplade, Skytteforeningslejren, Høje Sand-
bjerg
Mindeplade foran Sct. Mikkel's Kirke, Slagelse
Mindeplade, Købmandsskolen i København
Mindeplade, Københavns Universitet
Mindesten, Christmas Møllers Plads.

Andet:

Begravet i Ryvangen.
Se biografi over Eigil Bruno de Neergaard.

Petersen, Christian Marius,

*skibstømrer, f. 6.1.1896 i Karrebæk, d.
20.2.1944 i Sachsenhausen.*

*F.: Fisker Ole Petersen og hustru Anne
Marie f. Jensen, 1858.*

*Gift med Jensine Frederikke Juul, f. 6.4.
1897 i Stenstrup. (B.: P. 7.9.1923, P. 4.7.
1925, D. 21.3.1928, D. 25.12.1929, P. 28.6.
1933, P. 21.4.1936).*

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Odense.

Efter endt skolegang uddannet som skibs-
tømrer. Arbejde i omkring 20 år på Odense
Skibsværft. Deltog som medlem af Dan-
marks kommunistiske Parti i dettes illegale
arbejde i Odense, hovedsagelig bladdistri-
bution. Arresteret 8.12.1943 og senere på
månedens deporteret til Sachsenhausen, hvor
han døde.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 16.288
D.f.U., 30.351/44
UFF., 865.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 46.

Tidsskrifter:

Pigtråd, 1945, nr. 3, 6
Den danske Parole, 7.4.1944.

Monumenter:

Mindesten, Odense Stålskibsværft
Mindeplade, Svendborg Skibsværft
Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København
Mindeplade, Ryvangen
Mindeplade, Absalonsgade 26, Odense
Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Petersen, Ejler Orla,

*arbejdsmand, f. 30.1.1924 i Egelund, Maribo
amt, d. 28.7.1945 i Frederikshavn.*

*F.: Graver Herman Orla Holger Petersen,
f. 14.7.1899, og hustru Bodil Kirstine Ma-
rie Ploug, f. 20.2.1902.*

Tilknyttet militærgruppe i Frederikshavn.

Medlem af DSU og Socialdemokratisk
Forening.

Dræbt ved vådeskud under vagttjeneste på
Batteri Syd i Frederikshavn.

KILDER:

Arkivstof:

UFF, 867.

Avisstof:

Frederikshavns Avis, 30.7., 2.8.1945

Jyllands-Posten, 29.7.1945

Morgenbladet, 29.7.1945

Nationaltidende, 29.7.1945

Social-Demokraten, 29.7.1945

Vendsyssel Tidende, 30.7.1945.

Andet:

Begravet, Errindlev ny Kirkegård, Maribo amt,
litra A, række VII, nr. 4.

Petersen, Eleonora Johanne

Dorthea Caroline,

*frøken, f. 15.1.1888 i København, d. 16.4.
1945 i Vestre Fængsel.*

Medlem af den illegale gruppe, Dannevirke.

Gruppen beskæftigede sig i begyndelsen
med efterretningsvirksomhed. Fra omkring
efteråret 1942 og foråret 1943, da sabota-
gen tog fart, var Eleonora Petersen engage-
ret ved indkøb og fordeling af våben og
sprængstof. I 1943 deltog hun aktivt i flygt-
ningetransporternes tilrettelæggelse. Den
7.12.1943 blev gruppens hovedledelse arre-
steret, og gruppens enkelte tilbageværende
medlemmer gik over i andre grupper. Eleo-
nora Petersen var også her meget aktivt be-
skæftiget, navnlig inden for sit speciale, vå-
benfordeling og våbendepoter. Hun sad ar-
resteret i ca. 4 uger i foråret 1944, men blev
sammen med enkelte andre medarbejdere,
der også var under mistanke for illegalt ar-
bejde, igen løsladt. Senere blev hun eftersøgt
og levede en tid „under jorden“. Hun
blev herunder indlagt på Københavns Amts-
sygehus i Gentofte, hvor hun i januar 1945
blev afhentet af „Lorentzen-banden“. Hun

fik under forhørene en meget hårdhændet behandling, som hun ikke havde fysik til at stå imod, og hun døde under svære lidelser i Vestre Fængsels tyske afdeling den 16.4.1945. Medvirkende til hendes død var blandt andre faktorer en lungebetændelse fremkaldt af, at hun i bevidstløs tilstand var lagt på cellens stengulv.

KILDER:

Arkivstof:

ER., Hg. 216/A91/1685

UFF., 868.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, litra H, 8–81/82.

Se biografi over Eigil Bahnson Jensen.

Petersen, Hans Christian Just,

gartner, f. 27.7.1886 i Fredericia, d. 19.4.1945 i Ryvangen.

F.: Gartner Hans Peter Carl Petersen, f. 1852 i Odense, d. 1931 i Fredericia, og hustru Rasmine Clausine f. Rasmussen, 1858 i Odense, d. 1933 i Fredericia.

Gift 24.11.1908 med Anne Kristine Jensen Skov, f. 21.11.1890 i Fredericia. (B.: P. 20.7.1915, D. 7.4.1917, P. 14.7.1922).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Fredericia.

Præliminæreksamen fra Fredericia Private Realskole. Gartnerlære hos I. P. Jensen i Århus 1902–07. Aftjente sin værnepligt ved Kystartilleriet i 1908. Udnævnt til sekondløjtnant 1910. November 1914 medindehaver af faderens gartneri i Fredericia. Overtog gartneriet i 1922. Medlem af Konservativ Vælgerforening. Tilknyttet jernbanesabotagegruppe i Fredericia.

Grupperne opbevarede et stort lager af våben i Hans Petersens gartneri. Natten mellem den 2. og 3.3.1945 blev gruppens medlemmer arresteret og ført til domhuset i Kolding. Den 12.4.1945 overførtes de tillige med medlemmerne af en gruppe i Taulov, som Fredericia-gruppen samarbejdede med, til Vestre Fængsel. Den 18.4.1945 blev grupperne stillet for en krigsret og 9 mand dømt til døden og henrettet den følgende dag. Blandt de henrettede var Hans Christian Just Petersen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 11.707

D.f.U., 30.683/45

UFF., 870.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, I, s. 218

De sidste Timer, s. 218 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Fredericia Dagblad, 5.5., 7.7.1945

Politiken, 25.4.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Fredericia Gymnasium

Portrætbillede, Fredericia Rådhus

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Fredericia Nordre Kirkegård, III, G, 12–15.

Se Hans Eeg og henvisninger u. denne.

Petersen, Helge Børge Voss,

oversergent, bageribestyrer, f. 13.1.1916 i Gedser, d. 12.9.1945 i Dyrehaven ved Klampenborg.

Tilknyttet nedkastningsgruppe i Skive.

Udlært som bager. Bestyrer for Nørregades Hjemmebageri i Skive. Modtageholdet i Skive, der opbyggedes i slutningen af 1943, udbyggedes senere til en række sabotagegrupper. Som medlem af nedkastningsholdet og aktiv deltager i sabotagen blev Helge Petersen og resten af nedkastningsholdet angivet i begyndelsen af januar 1945. Angivelsen førte til arrestationen af halvdelen af gruppens medlemmer, deriblandt Helge Petersen, der den 9.1.1945 om morgenen efter kamp blev taget på sin bopæl. Han blev ført til det lokale tyske hovedkvarter og derfra til Århus. Den 27.1.1945 deporteret til Dachau, hvorfra han sidst i marts af Svensk Røde Kors blev ført til Neuengamme og derfra til Sverige. Efter befrielsen vendte han tilbage til Danmark, men havde under opholdet i Tyskland pådraget sig en uhelbredelig tuberkulose. Han og hans forlovede ville ikke på ny skilles, og sammen søgte de døden en tidlig efterårsdag i 1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 1.380

UFF., 871.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 282
Håndbog for Hæren, 1943, s. 180.

Tidsskrifter:

Underofficeren, 1945, nr. 10, (foto).

Avisstof:

Skive Venstreblad, 14.9.1945 (foto), særtryk af 4.5.1955.

Monumenter:

Mindsten i Skive.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, afd. H., rk. 8, nr. 26/7.

Se biografier over Knud Nørlem Andersen, Arne Henry Kristian Jensen og Fritz Nielsen.

Petersen, Hjendre,

telefonovermontør, f. 29.3.1890 i Fjelstrup sogn, d. 5.5.1945 i telefonhuset i Odense.

F.: Kommunalarbejder Jes Christensen Petersen, f. 30.9.1858 i St. Andst, d. 22.7.1939 i Kolding, og hustru Mette Kirstine f. From, 9.2.1859 i Fjeldstrup, d. 25.12.1934 i Kolding.

Gift 5.5.1911 med Anna Kirstine Sofie Hansen, f. 22.10.1889, d. 26.4.1950. (B.: P. 12.5.1910, D. 6.1.1916).

Tilknyttet telefonhusets modstandsgrupper i Odense. I sin ungdom beskæftiget ved landbrug. 1912 ansat ved telefonselskabet i Svendborg. 1921 forflyttet til Rudkøbing, 1929 til Odense. Hjendre Petersen var gennem sin sønderjyske afstamning præget af det nationale modsætningsforhold til Tyskland. Gennem sit arbejde blev Hjendre Petersen fra foråret 1944 tilknyttet telefonhusets modstandsgrupper i Odense. Hans illegale arbejde bestod i tilkobling af illegale telefoner og deltagelse i militærgruppernes våbeninstruktion. Den 5.5.1945 havde Hjendre Petersen som frihedskæmper vagttjeneste i telefonhuset. Dette blev ved en fejltagelse beskudt af danske modstandsfolk, hvorunder Hjendre Petersen dræbtes.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.347
D.f.U., 32.177/45
UFF., 872.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 300
Træk fra Odense under Besættelsen, s. 200
Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484.

Avisstof:

Fyens Stiftstidende, 6.5., 12.5.1945
Fyns Tidende, 6.5., 12.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, telefonhuset, Odense
Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Fredens Kirkegård, Odense, litra G 93-94.

Petersen, Johan,

reservpolitibetjent, f. 25.12.1916 i Outrup ved Varde, d. 20.12.1944 ved Absalonsgade 36, København.

Gift 30.1.1944 med Else Johanne, f. 25.4.1919.

Tilsluttet politiets modstandsgrupper.

Johan Petersen blev den 25.3.1943 ansat som reservpolitibetjent og forrettede tjeneste ved Frederiksberg Birk. Tilsluttet politiets modstandsgrupper i København. Dræbt 20.12.1944 i aktion under ildkamp med Hipo-folk.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.806
D.f.U., 30.125/44
CK., 9.035
UFF., 873.

Litteratur:

Politiets Mindeblad, s. 42 (foto)
Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484.

Monumenter:

Mindeplade, Frederiksberg Politistation
Mindeplade, Politigården, København.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, 9-18-24.

Petersen, John Hjalmar Wulff,

kapelmester, f. 22.12.1922 i Fåborg, d. 19.11.1944 på Frederiksberg.

F.: Hjalmar Valdemar Wulff Petersen, f. 4.3.1883, d. 17.9.1964 på Frederiksberg, og hustru Mary Andrea f. Halberg, 20.4.1890.

Tilknyttet Holger Danske.

Deltog i sabotage, således skibssabotage, og en række aktioner imod stikkere. 19.11.1944 brød seks Gestapofolk ind i John Petersens lejlighed på Nyvej for at anholde

ham. Da han satte sig til modværge, blev han dræbt på stedet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 500

D.f.U., 31.025/44

CK., 8.464

UFF., 874.

Tidsskrifter:

Information, 22.11.1944, nr. 340

Monumenter:

Mindeplade, Hellerup Skole

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Solbjerg Kirkegård, 1-A-294.

Petersen, Jørgen Palm,

repræsentant, f. 23.3.1905 i Tårnby, d. 21.3.1945 i Shellhuset i København.

F.: Peter Laurits Petersen, f. 30.5.1870, d. 8.4.1921, og hustru Anna Henriette Palm, f. 22.12.1875, d. 11.1.1954.

Gift 10.4.1941 med Vita, f. 14.11.1919, d. 9.9.1960. (B.: D. 21.1941, P. 3.10.1944, D. 21.8.1948).

Tilknyttet De frie Danskes rutearbejde og „Postmesteren“.

Ansæt som repræsentant i forskellige firmaer. Under krigen inspektør i firmaet „Brasilko“, København. Jørgen Palm Petersen var aktiv i De frie Danske allerede fra 1942. De frie Danske var et illegalt blad, hvis udgivelse påbegyndtes af modstandsgruppen „Vædderen“, der var dannet i 1940. Ved siden af bladarbejdet beskæftigede Jørgen Palm Petersen sig med det illegale transportarbejde. De frie Danskes illegale rutearbejde lededes i en periode af direktør Mikkelsen, restaurant „Skandia“, og Palm Petersen var en af hans mest betroede medarbejdere. Afskibningerne foregik for det meste fra Dragør. Da den illegale transportorganisation „Postmesteren“ (senere omdøbt til „Postassistenten“ og „Speditøren“) blev oprettet i nært samarbejde med De frie Danske, knyttedes Palm Petersen ligeledes til denne. Den 14.10.1944 fandt der et møde sted imellem en række redaktører for de illegale blade på De frie Danskes kontaktadresse, Gl. Kongevej. Her arresteredes Palm Petersen sammen med Børge Outze, Mogens Fog og direktør Mikkelsen. Redak-

tør Holbech, der i mere end to år havde været den drivende kraft bag De frie Danske, blev skudt, da han forsøgte at flygte.

Palm Petersen overførtes til Vestre Fængsel og derfra til Shellhusets fængsel ved dettes oprettelse 11.11.1944. Ved Shellhusets bombardement den 21.3.1945 dræbtes Jørgen Palm Petersen. Man har ikke fundet spor af hans lig.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 475

D.f.U., 31.660/45

CK., 8.768

UFF., 875.

Litteratur:

Danmarks besættelse, s. 141

5 års kamp for friheden, bd. 6, s. 66

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 392

De fem lange Aar, II, s. 860-861

Den illegale presse, s. 551

Besættelsestidens illegale blade og bøger, 1940-45, s. 60

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484

Hemmelig Alliance, II, s. 30-31, 217

Shellhuset, s. 14, 70-71 (foto).

Tidsskrifter:

Gestapofangen, 1951, nr. 3-4, s. 5-6

Information, 17.10.1944, nr. 309

Pigtråd, 1951, nr. 3 og 4, 1955, nr. 4.

Monumenter:

Mindesten, Dragør Kirkegård

Mindesten, Christmas Møllers Plads, København

Mindeplade, Shellhuset

Mindeplade, forhallen til Dragør Boldklubs klubhus

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografi over redaktør Kaj Holbech.

Petersen, Knud,

skibsbyggerlærling, f. 8.10.1925 i Padborg, d. 11.4.1945 i Ryvangen.

F.: Kriminaloverbetjent Aksel Petersen, f. 11.7.1897 i København, og hustru Edith Agnete Bilgrav f. Jensen, 6.3.1904 i Vejle.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Helsingør og BOPA. Dæknavn „Ole“. Realeksamen fra Helsingør Gymnasium 1941. Maskinlærling på Helsingør Jernskibs- og Maskinbyggeri, sideløbende med teoretisk uddan-

nelse til konstruktør. Tilsluttedes i 1943 det illegale transportarbejde i Helsingør og København under „Speditøren“. I foråret 1944 medlem af en gruppe, der dannedes blandt eleverne på Teknisk Skole omkring Poul Erik Krogshøj Hansen (se denne). Gruppen udførte forskellige småaktioner og blev i efteråret 1944 tvunget „under jorden“. Gruppen samledes i København, og medens den tidligere organisatorisk havde været underlagt BOPA, blev den nu mere direkte inddraget i organisationens sabotagevirksomhed. Gruppen deltog i sabotager mod fabrikkerne Dreco, Dan og Johansen & Lund i Ryesgade. Gruppen ødelagde endvidere Hipos garager over for Politigården. Som følge af en angivelse blev gruppen rullet op i marts 1945. Knud Petersen blev 23.3.1945 anholdt hos noget familie, hvor han lå syg. Dømt til døden ved tysk krigsret 10.4.1945 og henrettet den følgende dag i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 10.600

UFF., 877.

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto)

De sidste Timer, s. 196–198 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 950

Deres Mod vil lyse

Nej – i Frihed, s. 8 (København 1948).

Tidsskrifter:

Danskeren, 20.4.1945

Friheden, 1945, nr. 16

Helsingør Gymnasium, 1945–46, s. 5–7

F.V.-bladet, december 1959

Roning, 1945, nr. 6

Spejdernes Magasin, 1945, nr. 9

Spejdersport, 1945, nr. 9

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 23.8.1945

Frederiksborg Amts Avis, 7.6., 12.6.1945

Morgenbladet, 11.6., 23.8.1945

Nationaltidende, 23.8.1945

Nordsjælland, 12.5., 16.5., 23.5. (førstehåndsberetning om gruppens arbejde), 6.6., 11.6., 2.7.1945

Social-Demokraten, 15.5.1945

Vestkysten, 14.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Helsingør Skibsværft

Mindeplade, Svendborg Skibsværft

Mindeplade, Helsingør Gymnasium

Mindesten, Hylkedam pr. Gelsted, Fyn

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Helsingør Kirkegård, afd. 7, 142 A. Se biografier over Poul Erik Krogshøj Hansen, Jørgen Erik Skov Larsen og Henning Wieland.

Petersen, Lissi Esther,

kontorassistent, f. 5.10.1918 i København, d. 6.5.1945 på hjørnet af Godthåbsvej og Guldborgvej.

Gift 2.5.1942 med maskinmester Evald Petersen, f. 29.9.1915.

Tilsluttet de militære modstandsgrupper i København.

Ansæt som kontorist i Arbejdernes Oplysnings Forbund. Havde desuden tillidsposter inden for DUI, dels som lederskolens sekretær, og dels som medlem af landsforbundets forretningsudvalg.

Både Lissi Petersen og hendes mand var tilknyttet de militære modstandsgrupper, oprettet af DsU. Lissi Petersen fungerede som forbindelsesled mellem staben og delingsførererne. Den 6.5.1945 var Lissi Petersen sammen med sin mand og et andet medlem af deres gruppe på vej i bil mod Vanløse. Efter et uheld med vognen forsøgte de at vende tilbage til hovedkvarteret i Rosenørns Allé. Da de drejede ind på Godthåbsvej fra Ndr. Fasanvej, blev vognen beskudt og Lissi Petersen ramt. Hun var død ved ankomsten til hospitalet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 485

D.f.U., 30.010/45

CK., 55.021

UFF., 879.

Tidsskrifter:

Dansk Handels- og Kontormedhjælper Tidende 1945, nr. 6

Rød Ungdom, 1945, nr. 6

Blåblusen, 1945, nr. 7

Falkørsten, 1945, nr. 6 og 7.

Avisstof:

Social-Demokraten, 7.5., 11.5., 11.6.1945

Kolding Socialdemokrat, 30.5.1945.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10–37–31.

Petersen, Knud Aage Rosenberg,
mekaniker, f. 27.12.1910 i København, d. 5.3.1945 i Dachau. (B.: D. 1.6.1932, P. 9.5.1933, D. 15.6.1939, D. 17.9.1942).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Birkerød. Dæknavn „Smeden“.

Fra sommeren 1944 var Knud Petersen tilknyttet modstandsbevægelsen i Birkerød, for hvilken han virkede som instruktør og våbensmed. Han boede illegalt hos farvehandler Beiter, Birkerød, og blev sammen med denne arresteret 22.11.1944. Indsat i Vestre Fængsel og 19.2.1945 deporteret til Dachau, hvor han døde få dage efter ankomsten.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 64.887
D.f.U., 30.385/45
CK., 6.120
UFF., 878.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 282

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Petersen, Per Kraiberg,

guldsmedelærling, f. 28.5.1923 i Tønsberg, Norge, d. 11.1.1945, Egensevej 25, Svendborg.

F.: Kgl. vejer og måler P. Kraiberg Petersen, f. 23.3.1892, og hustru Ella Bergliot, f. Andersen, 23.9.1890.

Leder af Kraiberg-gruppen, Svendborg.

Per Kraiberg Petersens gruppe, der dannedes i slutningen af 1943, var en af de første modstandsgrupper i Svendborg. Den 11.1.1945 foretog Gestapo en razzia på Kraiberg Petersens bopæl på Egensevej 25. Denne havde et stykke tid været under jorden, men var tilfældigvis hjemme. Under forsøg på at undslippe sprang han ud gennem et vindue til haven, men blev skudt ned bagfra og dræbt på stedet.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 883.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484
Danmarks Frihedskamp, s. 303, 308.

Tidsskrifter:

Danskeren, 19.1.1945, nr. 6
Information, 12.1.1945, nr. 381.

Avisstof:

Fyns Tidende, 17.5.1945.

Monumenter:

Mindetavle i forhallen til Svendborg Rådhus
Mindesten, Svendborg Kirkegård
Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Svendborg Kirkegård, nr. 50-C II.

Petersen, Peter,

stålværksarbejder, f. 6.12.1904 i Ålborg, d. 10.4.1945 i Padborg.

F.: Arbejdsmand Jens Ole Ulrik Petersen og hustru Petrea, f. Petersen.

Gift 14.12.1935 med Karen Ellen Eleonora Iversen, f. 9.6.1904 i Ålborg. (B.: P. 31.12.1936, D. 26.12.1940).

Medlem af modstandsbevægelsen i Varde.

Efter at begge hans forældre var døde, som et-årig i pleje på landet i Vendsyssel. Han fandt senere beskæftigelse som landarbejder og vognmandskusk. Ved krigsudbruddet ansat på Varde Stålværk. Peter Petersen var medlem af Danmarks kommunistiske Parti og deltog i partiets illegale bladarbejde. Peter Petersen blev senere optaget i en kommunistisk sabotagegruppe i Varde, ledet af Viggo Hansen. Viggo Hansens gruppe udførte jernbanesabotage imod Varde-Nørre Nebel-banen. I maj måned 1943 forsøgtes en sabotage imod Varde Stålværk. Efter at gruppen var slået sammen med andre lokale grupper til en udvidet modtagegruppe, gennemførtes en våbenmodtagelse og i samarbejde med et rejsehold fra Holger Danske en aktion i december mod Varde Stålværk, der satte denne virksomhed ud af funktion for et halvt år. Komplikationer i forbindelse med to større sabotageaktioner i Åbenrå, der ligeledes foregik i samarbejde med Holger Danske, førte til en oprulning af Vardegruppen.

Peter Petersen havde søgt tilflugt hos pastor Krogager i Tjæreborg, men arresteredes her af Gestapo. Han overførtes til Vestre Fængsel tillige med de øvrige, hvorfra de senere over Frøslev deporteredes til Neuen-gamme den 15.9.1944. Tillige med nogle af sine kammerater blev Peter Petersen sendt

på udkommando for at arbejde i minerne i Porta Westfalica. Herunder pådrog han sig en alvorlig tuberkulose, som sluttelig medførte døden, da han under transport med Røde Kors til Sverige opholdt sig på karantænestationen i Padborg.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.278

D.F.U., 30.222/45

UFF., 851.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 62, 64

Helvede har mange navne, s. 168

Hemmelig Alliance, I, s. 275 ff

In Memoriam, nr. 24 (foto)

Kontakt med England, s. 263

Aage Trommer: Modstandsbevægelsen i Åbenrå og Omegn, Sønderjydske Årbøger 1965, s. 154 ff.

Tidsskrifter:

Information, 18.4.1945, nr. 459

Nordisk Nyhedstjeneste, nr. 424.

Avisstof:

Sydvestjylland, 14.5., 15.5.1945 (om Varde modstandsgruppe)

Vestjyden, 14.5., 26.5.1945.

Monumenter:

Mindesmærke, Skamlingsbanken

Mindelund i Arnbjerg Anlægget i Varde.

Andet:

Begravet, Varde Kirkegård, 1. række, nyere del, nr. 42–44.

Se biografier over Peer Borup, Poul Emil Gerner-Mikkelsen, Knud Nordentoft og Jørgen Bech Simony.

Petersen, Peter,

politibetjent, f. 11.10.1912 i Neder-Tandslet, d. 8.10.1944 ved Hobro.

F.: Købmand Viggo Frederik Petersen, f. 1888 i Asserballe, d. 1963 i Ndr. Tandslet, og hustru Margrethe Marie f. Andersen, 1889 i Bov, d. 1938.

Gift 26.12.1939 med Inger, f. 5.1.1917 i Kalundborg, d. 13.5.1966 i Århus. (B.: P. 15.8.1941).

Tilknyttet politigruppe. Kurérchef under modtagechefen for Jylland. Dæknavn „kontorchef Jensen“. Ansat som politibetjent i Københavns politi 14.5.1940. Forrettede tjeneste ved forskellige stationer til han den 22.1.1943 overførtes til krisepolitiet. Tilslut-

tedes en illegal politigruppe og måtte den 6.6. 1944 „gå under jorden“ som eftersøgt af Gestapo. Tilknyttet hovedkvarteret for modtagearbejdet i Jylland som kurérchef. Hver eneste meddelelse til og fra England var i kode og skulle enten kodes eller dechifrerres, og efterhånden som Gestapo havde held til at opsnappe flere breve til distriktslederne, måtte også alle navne og stedbetejnelser i disse breve sættes i kode. Dette arbejde blev bl. a. udført af Peter Petersen, der gik under pseudonymet „kontorchef Jensen“. Efter nogle dages ophold i Århus var han den 8.10.1944 i eksprestoget på vej tilbage til hovedkvarteret, da dette nord for Hobro blev udsat for Schalburgtage. Bomber var blevet anbragt i en af vognene, og attentatet kostede mange dræbte og sårede, deriblandt Peter Petersen, der var dræbt på stedet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.969

D.f.U., 30.167/44

UFF., 884.

Litteratur:

Vor Vej til 5. Maj, s. 94–95 (heri skildring af arbejdet i hovedkvarteret)

Toldstrup, s. 149

Politiets Mindeblad, s. 43 (foto).

Tidsskrifter:

Politibladet, 1945, nr. 1, s. 21

Politiet (tidsskrift for Politivæsen), 1945, nr. 18, s. 298

Foreningen 4. Regiment, 1945, nr. 2.

Monumenter:

Mindeplade, Sønderborg Statsskole

Mindesten, Christmas Møllers Plads.

Mindeplade, Politigården, København.

Andet:

Begravet, Århus Nordre Kirkegård, litra H, I-21/22.

Petersen, Poul Henning,

sekretær, f. 4.4.1922 i København, d. 5.5. 1945 på Kommunehospitalet.

F.: Pens. sporvejsfunktionær Carl August Petersen, f. 25.8.1880, og hustru Laura Marie, f. 29.6.1881.

Tilknyttet militærgrupperne i København.

Efter realeksamen fra Alsgades Skole fik Poul Henning Petersen ansættelse som bogholder i tobaksfirmaet Hans Thomasen's

Eftf., Aftjente 1943 sin værnepligt ved fodfolkets 1. regiment, 15. bataljon. Fra sommeren 1944 tilsluttet P 4 som gruppefører for 5. deling 3. gruppe („Keller-gruppen“). Poul Henning Petersen dræbtes den 5.5.1945 under en træning ved Nyboder Skole.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 2.287

UFF., 885.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484.

Tidsskrifter:

Roning, 1945, nr. 6

K.R. (Københavns Roklub), 1945, maj-juni (foto), juli

Mindeartikel i „P 4“.

Avisstof:

Viborg Stifts Folkeblad, 11.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Københavns Roklubs Bådehus.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, 12–15–4/5.

Petersen, Walther Erik,

maskinarbejder, f. 22.5.1914 i Århus, d. 7.4.1945 på det tyske lazaret i Århus.

F.: Arbejdsmand Niels Petersen, f. 18.3.1880 i Århus, d. 4.11.1961, og hustru Hilda Johanne, f. 10.2.1883 i Odense, d. 29.5.1929.

Gift 5.7.1941 med Edith Gerda, f. 10.3.1920. (B.: P. 4.11.1941).

Medlem af sabotagegruppe nr. 1 under 5. kolonne i Århus. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti.

Erik Walther Petersen deltog fra januar 1944 i våbenmodtagelser, våbentransporter og 16 større og mindre sabotageaktioner mod tyske jernbane- og biltransporter. Erik Petersen var sammen med en kammerat leder af sabotagegruppen, der udelukkende bestod af folk fra Statsbanerne. Sammen med grupperne under hovedafsnit 2 under den århusianske sabotageorganisation, var gruppen virksom ved den totale afbrydelse af banelinierne omkring Århus i august 1943. Under en aktion den 23.2.1945 på Århus godsbanegård eksploderede en sprængblyant for tidligt, og Walther Erik Petersen og 2 af hans kammerater blev såret. Wal-

ther Erik Petersen, der havde fået det ene ben næsten revet af, og den ene kammerat blev indlagt på hospital, hvor de begge blev afhentet af Gestapo. Walther Erik Petersen døde 6 uger efter på det tyske feltlazaret af sine sår og den umenneskelige behandling, han blev udsat for. Efter kapitulationen fandtes hans lig på Skejby Mark ved Århus og bisattes 23.5.1945 på Århus Vestre Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.305

D.f.U., 30.644/45

UFF., 889.

Litteratur:

Århus under Besættelsen, s. 269–70, 287, 289, 304–305 (foto), 328,

„5. kolonne“, Mindeskrift for 5. kolonnes faldne, s. 5

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484.

Tidsskrifter:

Jernbanetidende, 1945, nr. 13 (foto).

Avisstof:

Demokraten, 16.5., 20.5., 24.5.1945

Horsens Folkeblad, 17.5.1945

Jyllands-Posten, 17.5.1945

Ringkøbing Amts Dagblad, 17.5.1945

Århus Stiftstidende, 16.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, DSB's Mindelund, Fredericia

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Århus Vestre Kirkegård.

Petersen, Willy Laurids,

bryggeriarbejder, f. 20.9.1911 i København, d. 17.4.1945 i Hareskoven.

Gift med Karen. (B.: P. 28.12.1938, D. 9.6.1941).

Tilknyttet militærgrupperne i København.

Fra november 1944 tilsluttet en gruppe under 1. bataljon, 4. kompagni, formeret under modstandsorganisationen BOPA. Gruppen gennemførte en række aktioner mod stikkere. 16.4.1945 havde gruppen aftalt mødested på Kultorvet, hvor Willy Petersen og en kammerat, Carl Helge Petersen (se denne), blev arresteret af det tyske politi og straks efter overgivet til en af de tyske terrorgrupper, der, efter forhør, den følgende dag dræbte begge. Willy Petersens lig blev fundet i Hareskoven.

KILDER:*Arkivstof:*

CK., 8.920

ER., 439

D.f.U., 30.247/45

UFF., 890.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484.

Avisstof:

Vestjyden, 12.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Carlsberg Bryggerierne, København.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, afd. 6, rk. 6, nr. 73.

Se biografi over Carl Helge Petersen.

Petersen-Bønding, Hakon,*efterskolelærer, f. 28.3.1914 i Almind sogn, Viborg amt, d. 3.5.1945 i Aulum.**F.: Valgmenighedspræst Gustav Christian Petersen-Bønding, f. 27.4.1889, og hustru Ane Kristine Pedersen, f. 16.3.1888, d. 17.12.1950.*

Tilknyttet kommandogruppen i Aulum som assistent for bylederen.

Elev på Lyngby Højskole. Senere optaget på Jelling Seminarium. Knyttet til Elbæk Lærerskole og senere til Staby Efterskole. Vinteren 1944–45 vikarierende førstelærer ved Ulfborg Skole, hvis førstelærer var arresteret af tyskerne. Frasagde sig dette arbejde for at rejse tilbage til Aulum, hvor hans fader var byleder, og alene hellige sig modstandsarbejdet. Hakon Bønding benyttedes til alle arter af hverv. Han fungerede som kontorist, modtagelsesmand, ordonnans, dækningsvagt, sabotør og stedfortræder både for byleder og for R-chef. Natten mellem 2. og 3.5.1945 havde man modtaget en større sending våben i præsteboligen. Disse, der var blevet beskadiget, måtte efterses, og herunder skete en vådeskudsulykke, der kostede Hakon Petersen-Bønding livet.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 16.586

D.f.U., 31.225/45

UFF., 891.

Litteratur:

Mens vi ventede, s. 84–85 (foto).

Tidsskrifter:

Budstikken, 1945

Dansk Udsyn, 1945, s. I–VI.

Avisstof:

Herning Avis, 11.5.1945.

Monumenter:

Frihedsmonumentet i Herning Kommunes Mindepark

Mindeplade, Staby Efterskole

Mindeplade, Askov Højskole.

Andet:

Begravet, Aulum Kirkegård, litra A, række 22, nr. 489–91.

Philipsen, Nis,*gartnermedhjælper, f. 8.1.1921 i Bredeløkke, Rødding sogn, d. 28.4.1945 i København.**F.: Gårdejer Nicolaj Peter Philipsen, f. 13.10.1880 i Ullerup, Åbenrå, d. 30.1.1925 i Brændstrup, Rødding sogn, og hustru Anna Helene Marie f. Ross, 26.3.1887 i Ager-skov, Haderslev amt, d. 11.10.1966 i Rødding.*

Tilsluttet militærgrupperne i København under afsnit 8 V. Nis Philipsens gruppe var formeret under afsnittets kompagni 5 og lededes af gartner Poul Erik Larsen (se denne). 28.4.1945 havde gruppelederen og et andet medlem af gruppen, Kjeld Sivertsen (se denne) gennemført en aktion og var i følgeskab med Nis Philipsen på vej gennem kvarteret omkring Islevhusvej. De gik hver for sig, og på Islevhusvej stødte Nis Philipsen på medlemmer af en tysk terrorgruppe, der gav sig ud for modstandsfolk, hvilket fik Nis Philipsen til at røbe sig. Han blev straks arresteret sammen med de to øvrige. Alle tre blev omgående dræbt.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 197/A 91/1.658

UFF., 892.

Tidsskrifter:

Sønderjydsk Månedsskrift, 1945, nr. 93

Husum Idrætsforening, 1945, nr. 1

Information, 1.5.1945, nr. 469, 2.5.1945, nr. 470

Morgenbladet, 7.5.1945.

Avisstof:

Dannevirke, 7.5.1945

Hejmdal, 9.5.1945

Monumenter:

Mindeplade, Rødovre Kirkegård
Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Rødding Ny Kirkegård, urne nr. 28.

Plambeck, Harry Svend,

bådebygger, f. 16.6.1918 i København, d. 17.5.1943 i Holbæk.

F.: Fotograf Carl Christian Ferdinand Johan Plambeck, f. 20.1.1886 i København, d. 18.7.1931 smst., og hustru Clara Elna, f. 12.8.1891 i Gilleleje.

Tilsluttet BOPA. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti.

Harry Plambeck hørte til de første aktive inden for BOPA, hvor han var tilsluttet Victor Emanuel Larsens gruppe (se denne). Under en aktion i maj 1943 imod Holbæk Hørskætterri kom det til en ildkamp imellem sabotagevagterne og sabotørerne. Herunder såredes både Victor Larsen og Harry Plambeck, den sidste så hårdt, at han ikke kunne støtte på benene. Trods sine sår bar Victor Larsen Harry Plambeck under tilbagetrækningen. Vejen til København viste sig imidlertid at være blevet spærret af dansk politi. Aktionen var nøje planlagt, og der var også tænkt på denne eventualitet. I Holbæk havn lå en lille båd parat, og gruppen reddede sig heldigt ned til den og stak til søs. Da søen viste sig at blive hård, blev man dog tvunget til at søge land. Under landstigningen ville Victor Larsen hjælpe Harry Plambeck, der imidlertid med sin pistol truede ham til at trække sig tilbage. Forsøg på at overmande ham mislykkedes. Harry Plambeck forlangte, at de skulle prøve at redde sig uden ham. Gruppen havde ikke andet valg. Da de var kommet uden for synsvidde, hørte de et skud. Harry Plambeck havde begået selvmord og blev senere fundet i båden ved kysten i Draaby skovsogn. (I hovedtræk efter BOPA's Mindebog).

KILDER:

Arkivstof:

ER., 486

D.f.U., 30.007/43

CK., 55.077

UFF., 893.

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto)

De 5 onde år, s. 127-128.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, Columbariet, afd. 2, rk. 7, nr. 152.

Se biografi over Victor Emanuel Larsen.

Platou, Henrik Wessel,

politibetjent, f. 31.1.1918 i St. Heddinge, d. 10.3.1945 i Ryvangen.

F.: Politimester Villy Platou, f. 9.2.1890 i København og hustru Erna Gudrun Mathilde f. Oswald, 4.10.1896.

Gift 27.9.1941 med Gerda Noline, f. 28.1.1919. (B.: D. 20.5.1943).

Tilknyttet sabotagegruppe i Århus og L-gruppe direkte under Jyllandsledelsen. Dækningsnavn „Knud“.

Tog 1933 realeksamen og blev herefter landvæseneselev. 1938 hovmestermath i DFDS. Lå 9.4.1940 som rekrut ved pionererne i Tønder. Ansat som politibetjent i Århus den 10.10.1940. Medlem af spejderbevægelsen.

Det gjorde et stærkt indtryk på ham, at hans afdeling ikke fik tilladelse til kamp mod den indtrængende fjende. I Århus politistyrke sluttede han et nært venskab med Ejner Sørensen, der ligesom han selv var indstillet på at påbegynde et modstandsarbejde. Gennem en kommunistisk gruppe skaffede de sig sprængstof, og efter at være blevet overført til havnepolitiet gennemførte de igennem en periode en række vellykkede sabotager i havneområdet. I januar 1944 blev begge vennerne kompromitteret i forbindelse med en aktion for at befri en såret frihedskæmper. Efter ordre tog de til Sverige, men ankom efter nogle måneders forløb på ny til Danmark for at fortsætte arbejdet. De fungerede som instruktører for den vestlige del af region II med station i Silkeborg. De deltog desuden i arbejdet med fordeling af våben og sprængstoffer. Fra oktober 1944 centraliseredes bekæmpelsen af stikkere i Jyllandsområdet. De to kammerater dannede et rejseshold, der stod til rådighed for Jyllandsledelsen ved særligt vanskelige opgaver. I efteråret deltes gruppen i

to, således at Ejner Sørensen overtog Aarhus, medens Henrik Platou ledede en gruppe i Ålborg. Den 14.2.1945 såredes Henrik Platou alvorligt under en aktion og få dage senere blev den villa, hvori han var under lægetilsyn, stormet, og han selv arresteret. Fra Skt. Hansgades arrest i Ålborg førtes han til København, hvor han henrettedes i Ryvangen den 10.3.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.947

D.f.U., 30.224/45

UFF, 894

Rigsarkivet: Toldstrups arkiv: Korrespondance med overordnede instanser, diverse breve.

Litteratur:

De fem lange Aar, II, s. 925

Da Danmark kaldte, s. 229–230

Danmarks Frihedskamp, s. 527, 614–621

De sidste Timer, s. 115–116 (foto)

Bogen om Leif

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477

Politiets Mindeblad, s. 44

46 Navne, s. 15–16 (foto)

Sabotage, s. 171 (foto)

Toldstrup, s. 203–204

Aarhus under Besættelsen, s. 268, 317–319, 320, 328.

Tidsskrifter:

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3

Friheden, 1945, nr. 11

Kriminalpolitibladet, 1946, nr. 3

Politibladet, 1945, nr. 9, 1946, nr. 2

Gestapofangen, 1954, nr. 1

Tidsskrift for Politivæsen, 1945, nr. 18

Store-Heddinge Skoles årsberetning 1946–47

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Information, 27.8., 29.8.1945

Jyllands-Posten, 17.5.1945

Frederikshavns Avis, 7.5., 30.8.1945

Demokraten, 17.5., 30.8.1945

Næstved Tidende, 30.8.1945

Politiken, 16.3.1945

Randers Dagblad, 6.6.1945

Vendsyssel Tidende, 20.6., 30.8.1945

Silkeborg Avis, 6.6.1945

Ålborg Amtstidende, 14.5., 31.5., 12.6., 23.6.1945

Ålborg Stiftstidende, 5.5., 13.5., 17.5., 10.6., 18.8., 26.8., 29.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Fladstrand Kirke, Frederikshavn

Mindeplade, Politigården, København

Mindeværelse, 4. Maj Kollegiet, Ålborg

Mindeplade, Tønder Kaserne

Mindeplade, Store-Heddinge Kommuneskole.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografi over Ejner Sørensen.

Ploug, Roar,

kaptajn, f. 28.5.1905 i Saksøbing landsogn, d. 14.11.1944 i Porta Westfalica.

F.: Husmand Henrik Ploug, f. 29.1.1871, d. 16.7.1937, og hustru Maren Marie f. Christiansen, 3.9.1871, d. 11.11.1959.

Gift 16.8.1932 med Inger Marie Elisabeth Schulz, f. 25.12.1904. (B.: P. 24.12.1932, P. 19.3.1935).

Tilknyttet militærgrupperne og Den militære Efterretningstjeneste.

Studentereksamen 1925 fra Nykøbing Katedralskole. Indkaldt 1926 og bestemte sig for en officerskarriere. 1930 premierløjtnant, 1937 kaptajnløjtnant, 1941 kaptajn. Virkede desuden som instruktionsofficer ved motorordonnanskorpset. Hans virke fra 1938–43 i Forsynings- og Transportsektionen gjorde ham til en naturlig leder ved forsyningen af militærgrupperne gennem tilvejebringning, fordeling, opmagasinerung af våben og udrustning, som under en eller anden form var blevet unddraget tysk beslaglæggelse. Da et skjult militærdepot på Grønlands Plads var blevet kompromitteret, overdrog han Holger Danske at tømme dette til brug for organisationen. Gennem sine forbindelser inden for Statsbanernes Generaldirektorat modtog og bearbejdede han efterretninger om tyske transportere, som gennem efterretningstjenesten videresendtes til England tillige med filmsoptagelser af tysk materiel, standpladser for antiluftsskyts m. v. Plougs rapporter dannede grundlaget for flere sabotagedirektiver. I forbindelse med omflytning af et depot på Asiatisk Plads var det tyske politi kommet på sporet af Roar Ploug og forsøgte at arrestere ham på hans bopæl på Peter Bangsvej. Han var imidlertid blevet advaret og blev af sikkerhedsgrunde beordret til Sverige. Kutterens afgang var imidlertid blevet øbet, og kaptajn Ploug, der havde skjult sig i dennes fiskedam, blev 12.1.1944 arresteret ved Stevns. Han indsattes i Vestre Fængsel og blev herfra overført til Horserød og derfra til Frø-

slev, 1.8.1944. Deporteret til Neuengamme, hvorfra han kom på udkommando til Porta Westfalica. Her døde han som følge af en halslidelse.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.828

D.f.U., 30.165/44

CK., 55.080

UFF., 895

Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, biografier, Roar Plog.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 61–63 (foto)

Erling Kiær: Med Gestapo i Kølvandet, 1945, s. 95

In Memoriam, nr. 26 (foto)

Helvede har mange navne, s. 162

Holger Danske vågner, s. 141, 171, 188.

Håndbog for Hæren, 1943, 1946 (Hærens faldne).

Tidsskrifter:

Danmarks Hær, bind 1, 1934–35, s. 421

Gestapofangen, 1952, nr. 6–7

Pigtråd, 1950, nr. 9, 1952, nr. 3

Garderbladet, 1946, nr. 1

Nykøbing Katedralskole, 1946

Avisstof:

Sorø Amtstidende, 2.6.1945

Lolland-Falsters Folketidende, 8.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Saksøbing Kirke

Mindeplade, Officersskolen på Frederiksberg Slot

Mindeplade, Kornetskolen, Kronborg

Mindeplade, Hærkommandoen, Kastellet

Mindeplade, Viborg kaserne

Mindeplade, Nykøbing F. Katedralskole.

Andet:

Begravet, Garnisons Kirkegård, E–1–1.

Poulsen, Aksel Svend,

søfrybøder, f. 14.4.1917 i Nykøbing Mors, d. 23.9.1945 på Blegdamshospitalet i København.

Medlem af Danmarks kommunistiske Parti.

Deltog som frivillig i den spanske borgerkrig. Under besættelsen arresteret og idømt en straf for illegalt arbejde. Efter endt straf-udståelse overført til interneringslejren i Horsørød. Under flugtforsøg 29.8.1943 pågrebet og den 2.10.1943 deporteret til Stutthof i Polen. Da de russiske tropper nærmede sig Stutthof, evakueredes lejren, og 1200

fanger sendtes ud på en døds-march til et nyt indkvarteringssted i Nawitz. Da russerne nærmede sig dette sted, evakueredes også denne lejr, og af 1200 mand var nu kun 350 i stand til at marchere. Den 11.3.1945 befriedes disse af de russiske soldater. Aksel Poulsen var blevet smittet med plettyfus og blev indlagt på et polsk hospital. Fem måneder senere blev han fløjet til København fra Warszawa og indlagt på Blegdamshospitalet, hvor hans liv ikke stod til at redde. En tuberkulose, han havde pådraget sig, i forbindelse med almindelig svækkelse, medførte hans død den 23.9.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 5.660

D.f.U., 32.038/45

UFF., 899.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 90

De danske Spaniensfrivillige, s. 194 (foto).

Tidsskrifter:

Faklen, 1945, nr. 4 (foto).

Monumenter:

Mindeplade, Viborg Katedralskole

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Bjerringbro Kirkegård, nr. 304.

Poulsen, Arne Reumert,

landmand, f. 1.10.1926 i København, d. 6.5.1945 på Odense Amtssygehus.

F.: Slagter Svend Poulsen, f. 10.4.1903 i Odense, og hustru Anna f. Rasmussen, 21.10.1906 i Roerslev.

Tilknyttet modstandsbevægelsen på Fyn.

Efter endt skolegang i landbrugslære. Landbrugselev på Blangstedgård. Medlem af KFUM Spejderkorpsen. Under sit ophold på Blangstedgård tilknyttet militærgrupperne. Deltager i våbenmodtagelse. Dræbt under ildkampe i Odense den 5.5.1945.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 898.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 300

Træk fra Odense under Besættelsen, s. 200

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484.

Tidsskrifter:

Danskeren, 18.5.1945, nr. 22.

Avisstof:

Viborg Stifts Folkeblad, 11.5.1945

Fyens Stiftstidende, 14.5.1945

Fyns Tidende, 6.5., 15.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, H. C. Andersens Have, Odense

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård, Odense, litra Y 316.

Poulsen, Jens Ove Mogens,

maskinsmed, f. 24.5.1909 i Rynkeby ved Kerteminde, d. 1.7.1945 ved Vejrs Strand, Oksbøl.

F.: Parcellist Marinus Poulsen, f. 4.9.1878, og hustru Karen Marie, f. 10.8.1882.

Gift 1936 med Ragnhild Marot. (B.: D. 29.6.1936).

Tilknyttet BOPA og Den danske Brigade.

Medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Fra 1943 tilsluttet BOPA og deltager i en række aktioner, indtil det i 1944 var nødvendigt for ham at tage til Sverige. Under flugten overrasket og beskudt af en tysk patrulje. Det lykkedes ham at undslippe og han blev i Sverige indlagt på hospital i Helsingborg med tre kugler i det ene ben. Efter at være blevet rask tilsluttedes han Den danske Brigade og gjorde efter 5.5.1945 tjeneste ved pionerkommandoet i Oksbøl, der var beskæftiget med mineoptagning. Da han herunder ville uskadeliggøre en håndgranat gennem detonation, blev han dræbt på grund af en defekt ved denne.

KILDER:

ER., 16.486

D.f.U., 30.716/45

UFF., 903.

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto)

Niels Grunnet og Bent Demer: Den danske Brigade, København 1945.

Avisstof:

Jyllands-Posten, 3.7.1945

Ringsted Folketidende, 3.7., 10.7.1945

Sorø Amtstidende, 4.7.1945

Sønderjyden, 2.7.1945

Sydvestjylland, 3.7.1945

Aarhus Stiftstidende, 2.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade, København.

Andet:

Begravet, Lyng Ny Kirkegård, Sorø amt, Ny afd. KK 194.

Poulsen, Poul Eilif,

portør, f. 21.3.1920 i Birkende, d. 5.5.1945 ud for Kronprinsessegade 15, Odense.

Gift 23.10.1943 med Maja Elvira, f. 17.7.1924. (B.: P. 19.12.1943, D. 6.8.1945).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Odense.

Poul Eilif Poulsen, der var ansat ved jernbanen i Odense, var fra januar 1945 tilknyttet modstandsbevægelsens bygrupper i Odense. Han deltog blandt andet i afhentning og fordeling af våben og modtog instruktion i våbenbrug. Under ildkampe i Odense den 5.5.1945 dræbtes han ud for Kronprinsessegade 15.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.671

D.f.U., 30.825/45

UFF., 902.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 300

Træk fra Odense under Besættelsen, s. 200

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 483.

Tidsskrifter:

Jernbanetidende, 1945, nr. 4, 11, 20.

Avisstof:

Viborg Stifts Folkeblad, 11.5.1945

Fyens Stiftstidende, 6.5., 12.5.1945

Fyns Tidende, 6.5., 12.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, DSB's Mindelund, Fredericia

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Fredens Kirkegård, Odense, litra K 163-164.

Poulsen, Viggo Peter,

reservepolitibetjent, f. 8.5.1920 i Sorø, d. 18.5.1945 i Sorø.

F.: Folkepensionist Jørgen Oluf Poulsen, f. 1884 i Lyngby sogn, Sorø amt, d. 1963 i Sorø, og hustru Hansigne f. Jensen, 1882 i Lyngby sogn, Sorø amt, d. 1959 i Sorø.

Gift 25.4.1943 med Gerda Elisabeth Jensen, f. 1921 i Stenmagle sogn. (B.: D. 2.6.1944).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Sorø.

Ansat hos fabrikant Holger Eick. Den 1.3.1943 ansat som reservepolitibetjent med tjeneste ved jernbanebevogtningen i Ringsted. Efter september 1944 trådte han ind i politiets modstandsgrupper i Sorø og fungerede her som våbeninstruktør. Såret ved

vådeskud under tjeneste for modstandsbevægelsen i en vagtstue på Sorø Rådhus. Først til Sorø Amtssygehus, hvor han døde den følgende dag.

KILDER:

Arkivstof:
D.f.U., 31.646/45
UFF., 908.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 421
Politiets Mindeblad, s. 45 (foto).

Avisstof:

Ringsted Folketidende, 18.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, Fægangen i Sorø.

Andet:

Begravet, Sorø Ny Kirkegård, litra C, nr. 10.

Preving, Viggo,

officiant, ejendomsmægler, f. 26.5.1915 i Åkirkeby, d. 16.6.1945 på Garderhusarkasernen i København.

F.: Hotelejer Carl Jensen Holm og hustru.

Gift 10.6.1944 med Elva Alice Christence Christensen, f. 26.10.1911. (B.: D. 29.4.1945).

Tilknyttet militærgruppe i København.

Under besættelsen fungerede Viggo Preving som våbeninstruktør for militærgruppe og havde illegalt våbendepot. Efter besættelsens ophør gjorde han tjeneste under Q 8. Dræbt ved vådeskud.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 382
D.f.U., 30.168/45
CK., 8.924
Politisag afd. A 672/45
København opd. H.M. 13.517/45
UFF., 911.

Tidsskrifter:

Medlemsblad for Officiantforeningen, 1945, nr. 5, 1946, nr. 2.

Avisstof:

Social-Demokraten, 18.6.1945
Bornholms Tidende, 18.6.1945.

Andet:

Begravet, Garnisons Kirkegård, L-3-7.

Prior, Mogens Kornerup,

ingeniør, f. 26.4.1911 i København, d. 10.4.1945 på Ortopædisk Hospital.

F.: Grosserer Ejnar Prior, f. 1879 i København, d. 1946 smst., og hustru Ingeborg f. Kornerup, 1882 i København, d. 1958 smst.

Tilknyttet Frit Danmark.

Skolegang på Øster Søgades Gymnasium. Studentereksamen fra Stenhus Kostskole i 1930. I lære hos F. L. Schmidt & Co. Afsluttede sin ingeniøruddannelse i 1938. En årrække ansat i De forenede Jernstøberier, indtil han begyndte selvstændig erhvervsvirksomhed som specialist i krankonstruktioner. Deltog i organiseringen af det illegale blad Frit Danmark. Fik senere til opgave at organisere de militære grupper, der formeredes under Frit Danmark og ydede desuden en stor indsats i det sociale arbejde, der bestod i at skaffe hjælp til arresterede og faldnes pårørende. I sin egenskab af sekretær hos professor Mogens Fog var Mogens Prior mellemmand mellem Frihedsrådet og undergrundshæren og deltog i de daglige møder, først på Rockefeller Instituttet, senere på Polyteknisk Lærestanstalt. Her blev han den 26.2.1945 arresteret og indsat i Shellhuset, hvor han sad som gidsel sammen med andre modstandsfolk. Under Shellhusets bombardement den 21.3.1945 blev han hårdt kvæstet, da han sprang ud fra 5. sal. Han førtes først til lazarettet på Nylandsvej og 5 dage senere til Ortopædisk Hospital. Her afgang han ved døden den 10.4.1945.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 912.
Litteratur:
Shellhuset, s. 71-72
Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484.

Tidsskrifter:

Prosit (Elev fra Stenhus), 1945, Mindenummer
Danske Ingeniører fra Teknika, 1945, s. 411
Politisk Årbog og Almanak 1946
Ingeniør- og Bygningsvæsen, 1945, nr. 9
Gestapofangen, 1951, nr. 3-4
Pigtråd, 1955, nr. 4
Danske Studenters Roklub, 1945, nr. 6.

Avisstof:

Holbæk Amts Venstreblad, 7.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Stenhus Kostskole
Mindeplade, Shellhuset

Mindeplade, Danske Studenters Roklub, København.

Andet:

Begravet, Hellerup Kirkegård, afd. 28, nr. 8264.

Prip, Jørgen Bøhm,

maskinist, f. 2.2.1920 i København, d. omkring 20.4.1945 ved Halle i Tyskland.

F.: Ingeniør Harald Prip, f. 1881 på Strynø, d. 1941 i København, og hustru Ketty Jensine Caroline f. Bøhm, 28.8.1890 i Holbæk.

Tilknyttet militærgrupperne i København.

Omkring januar 1944 blev Jørgen Prip tilsluttet modstandsbevægelsen under kompani P 5, hvori han senere blev gruppefører. Han blev af kompagniets daværende chef anvendt som en af dennes nærmeste medarbejdere og deltog som sådan i sabotage, våbenfremskaffelse, benzin- og bilafhentninger og lignende. Den 26.9.1944 kl. ca. 21 blev Jørgen Prip, der sammen med to andre afventede kompagnichefens hjemkomst i dennes hjem i Valby arresteret af Gestapo, da disse som følge af en angivelse foretog en husundersøgelse. Efter ophold i Vestre Fængsel blev han sammen med ni andre fra kompagniet den 12.1.1945 deporteret til Neuengamme. Herfra udsendtes han med en „rullende kolonne“ på jernbanereparation ved Soest. Ved de allieredes fremrykning evakueredes kolonnen til Halle, hvor Jørgen Prip døde som følge af underernæring og almindelig svækkelse.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 7.083

D.f.U., 31.769/45

CK., 3.963

UFF., 913.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 247, 395.

Avisstof:

Frederiksborg Amts Avis, 27.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Quistgaard, Georg Brockhoff,

kunsthandler, oversætter, f. 19.2.1915 i København, d. 20.5.1944 i Ryvangen.

F.: Cand. polit. Georg Brockhoff Quist-

gaard, f. 12.6.1874, d. 19.12.1914, og hustru Marie, f. Breyen, 8.4.1883.

Gift 24.9.1938 med Ellen Nielsen, f. 2.9.1914.

Tilknyttet faldskærmsorganisationen, for hvilken han virkede som modtagechef, organisator, kurér og faldskærmsfolkernes kontaktmænd.

Elev på Roskilde Katedralskole, men forlod gymnasiet inden studentereksamen. Gik senere på studenterkursus i København, men afsluttede heller ikke dette. Efter skolegangen var han karl på Kulhus Kro i et halvt år, og blev derefter ansat som arbejder på Sojakagefabrikken i Roskilde. Startede sammen med sin hustru en kunstbod i Skindergade, men måtte i 1940 opgive den. Ernærede sig herefter ved maskinskrivning, oversættelser og lignende. Det var hans hensigt og ambition at blive forfatter. Fik flere småskitser trykt i „Vild Hvede“. (Efter hans død blev hans fængselsdagbog og -breve udgivet). Straks efter besættelsen kom både Georg Quistgaard og hans hustru, Ellen, ind i det begyndende illegale bladarbejde. Senere, i begyndelsen af 1943, efter at ægteparret havde huset en engelsk faldskærmsmand, kom Quistgaard i forbindelse med Ole Geisler (sammen med Flemming Juncker leder af modgearbejdet i Jylland), og blev opfordret til at tage til Jylland og hjælpe med at modtage våben. Sammen med Geisler rejste ægteparret i februar 1943 til Randers, hvor Georg Quistgaard og siden Ellen Quistgaard deltog i de første fuldt ud vellykkede våbenmodtagelser, som fandt sted vest for Hvidsten Kro. I den følgende tid ledede Georg Quistgaard som modtagechef talrige våbenmodtagelser i Jylland. Han virkede desuden som kurér sammen med sin hustru. Rejste over hele landet med sprængstof og våben som bindeled i organisationen, der nu på dette tidspunkt udviklede sig stærkt. Da de første våbenmodtagelser kom i gang i august 1943 på Sjælland, blev Georg og Ellen Quistgaard sammen med redaktør Stig Jensen og skovrider Krarup ledende i arbejdet her. I januar 1944 oprulledes store dele af faldskærmsorganisationen, og arrestationer ramte blandt andet grupper i Hvidsten, Hornslet, Århus, København og Lolland. Som et led heri arresteredes Georg Quistgaard

den 13.1.1944 i ægteparrets lejlighed i Åbenrå 10, København. Han førtes først til Vestre Fængsel og den 2.3.1944 til tysk tugthus i Schwerin, hvor han sad, indtil han atter den 25.4. førtes til Vestre Fængsel. Her modtog han den 13.5.1944 en dødsdom, der fuldbyrdes den 20.5.1944.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4.372

D.f.U., 30.844/44

CK., 55.103

UFF., 914

Frihedsmuseets arkiv nr. I/53.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 34–36 (foto)

Danmark under Jorden, s. 53

Ingen tænder et Lys, s. 164–165

Kontakt med England, s. 262

Hemmelig Alliance, I, s. 90, 270, 274–275, 279

Georg Quistgaard: Fængselsdagbog og Breve, København 1946

Poul Gerner Nielsen: Gæst hos Gestapo, København 1945, s. 5

A. C. M. Larsen: Under Nazis Terror, Odense 1945, s. 34

Kvinder i Modstandskampen, s. 35–42

Den hvide Brigade, s. 55–56

Danmark under Besættelsen, (Vilh. la Cour), III, s. 225–227

De fem lange Aar, II, s. 741

Danmarks Frihedskamp, s. 643

Fra Viborg Amt, 1965, s. 184, 190

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477.

Tidsskrifter:

Danskeren, 25.5.1944, nr. 13

Dansk Presstjänst, 27.1.1944

Roars Kilde, 1945, nr. 27, 1946, nr. 28

Roskilde Katedralskole, 1946

Quid Novi, (Roskilde Katedralskole), 1945.

Avisstof:

Information, 29.8.1945

Randers Dagblad, 14.6.1945

Demokraten, 9.7.1945

Roskilde Dagblad, 20.6.1945

Børsen, 5.5.1945

Roskilde Tidende, 7.5., 26.6., 27.6.1945

Politiken, 14.5., 21.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, Rådhusstrøget, Roskilde

Mindesten, Roskilde Katedralskole

Mindesten, Gyldenløveshøj, Skjoldnæsholm Skov.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over Erik Briand Clausen, Arne Lützen Hansen, Carl Jørgen Larsen og Monica Wichfeld.

Raetzel, Kuno Vilhelm Richard,

læge, f. 13.8.1908 i Ålborg, d. 7.10.1944 smst.

F.: Bandagist Wilhelm Johan Aksel Raetzel, f. 23.7.1879 i København, d. 19.10.1932 i Ålborg, og hustru Alvilda Cathrine f. Sørensens, 10.6.1883 i Ålborg.

Gift 27.5.1937 med Elly Busch Knudsen, f. 27.2.1910 i Sahl. (B.: P. 22.4.1940).

Virkede som læge for modstandsbevægelsen i ålborgområdet.

Efter studentereksamen fra Ålborg Katedralskole studerede Richard Raetzel medicin ved universitetet i København. Efter embedseksamen ansættelse ved kommunehospitalet i Ålborg, hvor han i 1938 åbnede selvstændig praksis. Mangeårigt medlem af Det danske Spejderkorps og Sanct Georgs Gilderne. Fungerede under besættelsen som læge for sårede modstandsfolk. Fra tysk side var man bekendt med denne støtte til modstandsbevægelsen, og efter en stikkerlikvidering i Ålborg udvalgte Richard Raetzel som emne for „clearingmod“. Richard Raetzel kaldtes ud til et fingeret sygebesøg og blev af den tyske terrorgruppe „Peter-gruppen“ dræbt i Ågade, samme sted hvor stikkeren var blevet dræbt.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.782

D.f.U., 30.267/44

UFF., 427.

Litteratur:

Ålborg Katedralskole, 1945–46

46 Navne, s. 7–8 (foto).

Vor Vej til 5. Maj, s. 119.

Tidsskrifter:

Nyt fra Danmark, nr. 5–6, 1944, s. 31.

Monumenter:

Mindeplade på hjørnet af Ågade og Rosenlundsgade i Ålborg

Mindesten, Hylkedam pr. Gelsted, Fyn.

Andet:

Begravet, Ålborg Almen Kirkegård, 34–19/20–7/8

Rahbek, Niels Alexander
von Wendt,

lærer, f. 5.6.1916 i Eltang Sogn, d. 7.10.1944 på hjørnet af Amerikavej, Tøndergade, København.

F.: *Overlæge J. C. R. Rahbek, f. 26.1.1883, og hustru Margit f. Wendt, 2.9.1889.*

Gruppeleder i Holger Danske.

Student fra Stenhus Kostskole 1936. Dmitteret fra Blaagaard Seminarium 1941. I sin studietid arbejdede han inden for spejderbevægelsen. Ansat ved skolen for vanføre.

I januar 1944 indkaldt til CB-tjeneste, og gled derfra ind i modstandsbevægelsen og blev gruppeleder i Holger Danske. Den 7.10.1944 om morgenen deltog han i en aktion imod radiofabrikken „Torotor“ på Amerikavej. Aktionen var vanskelig, da fabrikken var stærkt bevogtet af sabotagevagter. Aktionen mislykkedes, og gruppen måtte trække sig tilbage. Niels Rahbek søgte at dække sine kammeraters tilbagetog, og under dette blev han ramt af et skud, formentlig død på stedet. Efter befrielsen blev hans lig fundet i Ryvangen og bisat samme sted.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 915

Jens Lillelunds arkiv: Diverse sabotagerapporter (Plys' rapport om Bobs død), korrespondance mellem direktør Jens Lillelund og forbindelser i Sverige. (Breve fra Aage Vincent til dir. J.L. – Brev til Putte dateret tirsdag).

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484

Mens vi ventede, s. 96–98 (foto).

Tidsskrifter:

Folkeskolen, 18.10.1945, nr. 42

Nyt fra Danmark, 1944, nr. 5–6

Prosit, (Elev fra Stenhus), 1945, mindenummer (foto)

Information, 9.11.1944, nr. 329

Svensk udgave af Nordisk Nyhedstjeneste, 11.10.1944.

Avisstof:

Information, 7.7., 29.8.1945

Næstved Tidende, 7.7.1945

Social-Demokraten, 6.7., 7.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Abildhøjskolen, Præstø

Mindeplade, Blaagaards Seminarium

Mindeplade, Kapelvejens Skole

Mindeplade, Stenhus Kostskole.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Rasch, Axel Carl Dusinius,

revisor, f. 28.7.1895 i Hadsund, d. 2.3.1945 i Nordhausen.

F.: *Jens Jacobsen og hustru Ane Marie f. Andreasen.*

Gift 6.1.1917 med Marie Caroline Baisner, f. 3.12.1895 i Vonsild. (B.: D. 13.3.1929, P. 13.3.1929, D. 18.3.1930).

Tilknyttet det illegale bladarbejde i Randers.

Digterisk begavet. Medlem af Det danske Socialdemokrati.

Axel Rasch deltog i distributionen af de illegale blade i Randers fra 1943 og indsamlede midler til støtte for bladarbejdet. Arresteret og deporteret til koncentrationslejren Nordhausen, hvor han døde kort før befrielsen som følge af et apoplektisk tilfælde i forbindelse med et anfald af dysenteri.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 10.186

D.f.U., 30.225/45

UFF., 917.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 46

Danmarks Frihedskamp, s. 128.

Tidsskrifter:

Dansk Forsikrings Tidende, 1945, nr. 17.

Avisstof:

Randers Amtssavis, 5.5., 22.5., 31.5., 28.7.1945

Randers Dagblad, 7.5.1945

Social-Demokraten, 11.6.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, kapellet på Nordre Kirkegård, Randers

Mindeplade i Ryvangen.

Rasch, Svend Aage Burmeister,

assistent i DFDS, f. 28.12.1894 i København, d. 29.11.1944 på sin bopæl i Hvidovre.

F.: *Kaptajn i DFDS Wilhelm Theodor August Rasch, f. 7.7.1864, d. 1.8.1934, og hustru Franciska f. Burmeister, 7.5.1861, d. 13.1.1927.*

Gift 1.10.1922 med Alice Ellen Madsen, f. 30.7.1901 i København. (B.: P. 24.2.1924).

Tilsluttet Frit Danmark, Studenternes Efterretningstjeneste og militærgruppe.

Skolegang på Øster Farimagsgades Skole, mellemskoleeksamen fra Samsø Kost- og Realskole, udgået fra Øster Søgades Gymnasium 1915. Ansat som assistent i DFDS. Ivrigt medlem af Københavns Amts Skyttekorps. Deltog fra 1942 i Frit Danmarks illegale bladarbejde og fra juli 1944 i Studenternes Efterretningstjeneste. Knyttet til Sverigesruterne. Gennem sit medlemsskab af skyttekorpset fra 1944 gruppefører i en militær ventegruppe under Københavns Amts Skyttelaug. Deltog i kampene på Amalienborg i september 1944, hvor han viste betydelig skydefærdighed. Rygtet om hans uskadeliggørelse af fem modstandere bredte sig og var den sandsynligste årsag til, at han af medlemmer af en tysk terrorgruppe blev udvalgt som offer for en gengældelsesaktion. Han blev 29.10.1944 passet op uden for sit hjem og dræbt.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 438

D.f.U., 30.801/44

CK., 8966

Politisag afd. F 44/42

Københavns opd. H.J.M. 5501/47

UFF., 918.

Tidsskrifter:

Dansk Idræt, 1945, nr. 10

Voldfløjen, 1945, nr. 1 og 6.

Avisstof:

Politiken, 30.11.1944.

Monumenter:

Mindesten, Bibliotekshaven, Hvidovre.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, 7-27-44.

Rasmussen, Aksel Stenstrup,

kaptajn i artilleriet, f. 2.9.1902 i Stenstrup, d. 1.2.1945 i Århus arrest, tysk afdeling.

F.: Købmand Rasmus Johannes Rasmussen, f. 1871 i Stenstrup, d. 1958 i Århus, og hustru Johanne Marie Kirstine f. Carlsen, 1882 i Odense, d. 1953 i Risskov.

Gift 3.9.1932 med Olga Kirstine Jessen, f. 13.6.1911 i Horsens.

Aksel Rasmussen, der fungerede som vagtchef for Vestre Luftværnskommando i Århus, arresteredes af det tyske politi den 26.1.1945, idet man håbede igennem ham at finde frem til et eftersøgt medlem af en illegal militærgruppe, som han var bekendt med.

Aksel Rasmussen, der både kendte vedkommendes legale og illegale adresse, nægtede kendskab til vedkommende, og tilbageholdtes indtil videre. Led af dårligt hjerte og ramtes af et hjerteslag.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.858

D.f.U., 30.463/45

UFF., 919.

Litteratur:

Håndbog for Hæren, 1943, 1946

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484

Århus under Besættelsen, s. 329.

Tidsskrifter:

Pigråd, 1950, nr. 4-5

Danskeren, 9.2.1945

Garderbladet, 1946, nr. 1.

Avisstof:

Århus Amtstidende, 8.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Langelandsgades Kaserne, Århus

Mindeplade, Høegh Guldbergs Gades Kaserne, Århus.

Andet:

Begravet, Risskov sogns Kirkegård, litra C, II-6.

Rasmussen, Carl Benny Thorkild,

kranfører, f. 19.2.1923 i Torup sogn, d. 2.8.1945 på Kregme Badehotel.

F.: Parcellist Tolver Ludvig Rasmussen, f. 1896 i Glim, d. 1966 i Frederiksværk, og hustru Anna Oline f. Hansen, 1900 i Torup sogn.

Tilsluttet Kulsvierbataljonen, 7. kompagni i Frederiksværk.

Ansæt ved Frederiksværk Stålvalseværk som kranfører. Dræbt ved vådeskud under vagttjeneste over tyske flygtninge på Kregme Badehotel.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.576

D.f.U., 30.017/45

UFF., 920.

Avisstof:

Frederiksborg Amts Avis, 3.8., 4.8., 7.8.1945

Social-Demokraten, 3.8.1945

Vendsyssel Tidende, 3.8.1945.

Monumenter:

Mindesten, Nørregade 41 A, Frederiksværk.

Andet:

Begravet, Torup Kirkegård, litra A, nr. 111.

Rasmussen, Edmund,

tilskærer, f. 12.2.1910 i Nakskov, d. 20.4.1945 i København.

F.: Værkfører Martin Rasmussen og hustru Ida.

Gift 24.4.1932 med Mary Kirstine Skovgaard, f. 27.6.1908. (B.: P. 12.8.1933).

Tilsluttet militærgrupperne i København under afsnit 1.

Skolegang i Nakskov. Udlært i herreekvipering. Ved sin død ansat i firmaet Julius Kopp, Amagertorv. Tilknyttedes Sydhavnsbataljonen, 4. havnegruppe, betegnet KL 1. En kort overgang fra 10.12. til 22.12.1944 fængslet som mistænkt for sabotage. Den 19.4.1945 havde tyskerne forgæves søgt at arrestere en ung mand, der var medlem af modstandsbevægelsen, og som boede i samme opgang som Edmund Rasmussen. Kort efter ankom Gestapo på ny, trængte ind i Edmund Rasmussens lejlighed og affyrede en maskinpistolsalve mod ham. Han var dræbt på stedet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.557

D.f.U., 30.248/45

CK., 8.003

UFF., 922.

Monumenter:

Mindesten, Christmas Møllers Plads, København.

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård, 1-1346.

Rasmussen, Finn Haagen,

sømand, f. 27.2.1923 i Roskilde, d. 12.4.1945 i Slagelse.

Tilknyttet militærgrupperne i Slagelse fra efteråret 1944. Grupperne forsynedes fra luften, og Finn Rasmussen deltog i flere modtagelser. Den 11.4.1945 blev Finn Rasmussen anholdt i Slagelse og efter forhør ført til påvisning af våbenlagre. Ud for Løvegade 20 forsøgte han at flygte, men blev skudt ned.

KILDER:

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 418

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484.

Tidsskrifter:

Ny Tid, 1945, nr. 6.

Avisstof:

Holbæk Amts Venstreblad, 8.5.1945

Vestsjællands Socialdemokrat, 31.5., 3.7., 9.7.1945

Sorø Amts Dagblad, 14.5.1945

Sorø Amts Tidende, 7.5., 11.5., 30.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Løvegade 20, Slagelse

Mindesten foran Sct. Mikkel's Kirke, Slagelse.

Andet:

Begravet, Sct. Mikkel's Kirkegård, Slagelse, afd. K 42.

Rasmussen, Kaj Snedker,

cand. mag., f. 9.5.1908 i Tranebjerg, d. 2.12.1944 i Versen bei Meppen.

F.: Førstelærer Bent Rasmussen, f. 30.10.1880, d. 17.10.1967, og hustru Johanne Margrethe f. Snedker, 7.6.1883, d. 4.1.1947.

Gift 23.11.1941 med Birthe Marie Thomsen, f. 17.6.1917 i Tistrup. (B.: P. 29.1.1944).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Fredericia.

Studentereksamen fra Århus Katedral-skole. 1933 historisk-sproglig embedseksamen. Ansat ved Grove Rasmussens private Realskole i Fredericia. Leder af Frit Danmark-gruppe i Fredericia. Forlod bladarbejdet til fordel for organiseringen af sabotage- og militærgrupper. Deltog i våbentransporter og varetog kontakt til Faldskærmsorganisationen. Deltog tillige i oprettelsen af Frihedsrådets lokalkomité. Gik under jorden 12.12.1943. I juni 1944 blev Frit Danmark-gruppen revet op, og Kaj Rasmussen arresteret 24.6.1944. Ført til Kolding Arrest og derfra 18.8.1944 til Frøslev. 20.10.1944 deporteret til Neuengamme. Kom herfra på udkommando til Versen bei Meppen, hvor han døde 2.12.1944.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.233

D.f.U., 30.386/44

UFF., 925.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 206 (dødsdato her angivet som 7.12.)

Den illegale presse, s. 556

Besættelsestidens illegale blade og bøger, 1940–45, s. 86, 101
Jørgen Munch Christensen: *Undergrunden i Vejle*, 1945.

Tidsskrifter:

Frit Danmark, 1947, nr. 3 (foto) (om hans modstandsarbejde og arrestation)
Folkeskolen, nr. 28, årgang 62
Magisterstaten, 1945, s. 266
Information, 12.1.1945, nr. 381, s. 2
Roning, 1945, nr. 6, s. 69
Studentergårdens blad, „Gårdbroderen“, august 1945 (professor Winding-Pedersen)
Morgenbladet, 15.6.1945.

Avisstof:

Fredericia Dagblad, 5.5.1945, (foto)
Vejle Amts Folkeblad, 2.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Katedralskolen, Århus
Mindeplade, Tranebjerg Kirke, Samsø
Mindeplade, Fredericia Rådhus.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Rasmussen, Knud Anders Jessen,

matros, f. 22.8.1922 i Vordingborg, d. 4.7.1945 på Øresundshospitalet.

F.: Plejeassistent Ejner Christian J. Rasmussen, f. 8.9.1895, og hustru Ida Olivia, f. 1.4.1900.

Medlem af Studenternes Efterretningstjeneste.

Efter realeksamen på søfartsskole i Svendborg 1940–1941. (Stiftede her bekendskab med Kim Malthe-Bruun, hvilket førte til et senere samarbejde i modstandsbevægelsen). Sejlede til 1944 for rederierne Kromann og Mærsk.

Den omfattende modstandsorganisation, der gik under navnet Studenternes Efterretningstjeneste, beskæftigede sig foruden med illegalt bladarbejde og sabotage, også med illegalt rutarbejde, særlig efter september 1943. Efter mønster fra Dansk-Svensk Flygtningstjeneste opbyggedes rutenettet med et kontor i både København og Sverige. I efteråret 1944 forsøgte „S-E transport“ at sikre sig fem toldbåde, der lå i Vordingborg havn, med henblik på udnyttelse af disse i transportarbejdet. Kim Malthe-Bruun fik her assistance af Knud Rasmussen, som han kendte fra søfartsskolen. Det lykkedes kun at bortføre en af bådene, og den-

ne sejlede til Sverige af de to kammerater i fællesskab. Knud Rasmussen vendte tilbage til Danmark og deltog i det praktiske arbejde på de illegale ruter. I december 1944 begyndte oprulningen af en stor del af „S-E transport“. Den 22.2.1945 arresteredes Knud Rasmussen på en restauration i København, angivet af en tidligere medarbejder på ruten. Han indsattes i Vestre Fængsel og pådrog sig her tuberkulose. Da han ikke kom under lægebehandling før efter den 5.5.1945, var han så hårdt angrebet, at han ikke kunne helbredes. Han afgik ved døden den 4.7.1945 på Øresundshospitalet i København.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.433. UFF., 927.

Avisstof:

Næstved Avis, 6.7., 7.7., 10.7., 11.7.1945.

Andet:

Begravet, Vordingborg Ny Kirkegård, litra L, nr. 138.

Se biografi over Kim Malthe-Bruun.

Rasmussen, Poul Møller,

kommuneassistent, f. 11.10.1921 i Silkeborg, d. 4.4.1945 i København.

Gift 13.12.1941 med Agnete, f. 3.12.1925. (B.: D. 14.4.1942, P. 14.1.1945).

Tilknyttet illegalt bladarbejde i Silkeborg.

Medlem af Socialdemokratisk Forening og socialdemokratiske ungdomsorganisationer. Poul Rasmussen var den første medarbejder i Silkeborg ved det illegale blad, Folkeviljen, der oprindeligt blev udgivet af socialdemokratiske kredse i Randers, hvor bladgruppen imidlertid blev så stærkt eftersøgt, at man måtte forlægge fremstilling og redaktion til Ålborg. En af de ledende fra Randersgruppen gav bladet en videre udbredelse ved oprettelse af bladgrupper i andre byer, således Silkeborg. Bladet blev efterhånden udbredt i alle større, jyske byer. Efter at være blevet angivet måtte Poul Rasmussen „gå under jorden“. Han rejste til København, hvor han den 19.2.1945 blev taget på hjørnet af Ålholmsvej og Roskildevej. Han sad fængslet i Vestre Fængsel, indtil han i april blev udvalgt som offer for en gengældelsesaktion. Hans lig blev fundet 4.4.1945 i Frederiksholms Kanal.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 10.656

D.f.U., 30.546/45

UFF., 931

Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, biografier, Poul Rasmussen.

Litteratur:

Derfor måtte vi sejre, s. 147

Danmarks Frihedskamp, s. 511, 527

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484.

Tidsskrifter:

Information, 12.4.1945, nr. 454, 19.4.1945, nr. 460

Morgenbladet, 13.4.1945.

Avisstof:

Social-Demokraten, 20.8.1945

Silkeborg Socialdemokrat, 7.5., 8.6. (artikel om Folkeviljen) 1945

Nordsjælland, 25.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Søndergades Skole, Silkeborg

Mindeplade, Silkeborg Rådhus

Mindesten, Silkeborg Ny Kirkegård.

Andet:

Begravet, Silkeborg Vestre Kirkegård, litra K.D., 1-9.

Rasmussen, Rasmus Peter,*gårdejer, f. 18.4.1914 i Enslev, d. 20.4.1945 i Böhmen.**F.: Gårdejer Søren Julius Rasmussen, f. 22.2.1885 i Balle, d. 13.12.1956 i Grenå, og hustru Ane f. Mortensen, 7.10.1893 i Homå sogn.**Gift 14.12.1940 med Astrid Gunhild Fogh Kristensen, f. 11.4.1911 i Herning sogn, d. 3.5.1961 i Enslev sogn. (B.: D. 25.4.1944).*

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Grenå.

På sin gård opbevarede Rasmus Rasmussen et våbendepot for modstandsbevægelsen, hvilket Gestapo fik oplyst gennem en stikker. Han arresteredes 9.12.1944 og deporteredes til Tyskland, hvor han udsendtes med en arbejdskommando, en såkaldt „rullende kolonne“, på jernbanereparation ved Soest. Efter at kolonnen var udbombet, sendtes den på march til Halle og derfra til Pilsen i Böhmen, hvor den deltes. Den afdeling, hvori Rasmus Rasmussen befandt sig, marcherede mod Dachau. Ved byen Staab nær Pilsen døde Rasmus Rasmussen.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 16.307

D.f.U., 30.945/45

UFF., 933.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 248.

Monumenter:

Mindesten, Grenå Lystanlæg

Mindetavle, Enslev Kirke

Mindeplade i Ryvangen.

Rasmussen, Svend Edvard,*maler, f. 30.12.1905 i København, d. 22.11.1943 i Ryvangen.**F.: Overportør ved DSB Johan Peter Christian Rasmussen, f. 21.1.1862 i København, d. 8.7.1943 smst., og hustru Anna Elisa Christine, f. 18.12.1870 i København, d. 15.5.1936 smst.**Gift 7.2.1928 med Gudrun Alice Elisabeth Jacobsen, f. 23.4.1905 i København. (B.: D. 15.8.1928, P. 9.3.1944).*

Gruppeleder i BOPA.

Efter endt skolegang i Vester Voldgades Skole i malerlære. Nedsatte sig senere som malermester. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Efter at BOPA's første gruppe var revet op, udvidedes antallet i vinteren 1942-43. Som leder af en af disse grupper måtte Svend Rasmussen arbejde med de simpleste midler, men opnåede alligevel en række udmærkede resultater. I løbet af 1943 gennemførtes en række aktioner mod fabrikker, jernbaner, tyske militærinstallationer og flere aktioner mod skibe. Arresteret tillige med andre 16.9.1943. Dømt til døden ved tysk krigsret 1.11.1943. Henrettet i Ryvangen sammen med bagerlærling Marius Jepsen fra Randers, der havde søgt at tilegne sig en tysk soldats gevær, 22.11.1943. Henrettelserne fandt sted som repressalie for den voldsomt stigende jernbanesabotage i Jylland, kulminerende med sprængningen af jernbanebroerne ved Langå.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 160

D.f.U., 30.006/43

CK., 6.383

UFF., 935 (heri tysk anklageskrift).

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto)
Danmark under Jorden, s. 46
De fem lange Aar, II, s. 647
De sidste Timer, s. 11–12 (foto).

Tidsskrifter:

Danskeren, 1.12.1943, nr. 2
Dansk Presstjänst, 19.12.1943
Danmarks Forældreforening, 1945, nr. 4.

Avisstof:

Politiken, 23.11.1943.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

UFF., 937.

Litteratur:

Politiets Mindeblad, s. 46 (foto)
Dansk Politi Stat, I, 1934, s. 286.

Tidsskrifter:

Politiet, tidsskrift for Politivæsen, 1945, nr. 18, s. 298.

Avisstof:

Politiken, 10.4.1944.

Monumenter:

Mindeplade, Rødovre Kirkegård
Mindeplade, Politistationen, Under Elmene 7, København

Mindeplade, Politigården, København.

Andet:

Begravet, Rødovre Kirkegård, litra A, 57.

Rasmussen, Thor Ernst,

overbetjent, f. 12.9.1903 i Store-Heddinge, d. 3.3.1945 i Dessauer Ufer.

F.: Grosserer Thor Vald. Rasmussen og hustru Anna Inger Christine, f. Jørgensen.

Gift 15.11.1931 med Ella Elisabeth Madssen, f. 6.1.1909 i Vordingborg. (B.: P. 19.3.1932, P. 27.9.1940).

Tilsluttet politiets modstandsgrupper i København.

Uddannet i manufakturbranchen. Den 16.8.1932 ansat som politibetjent i Københavns Politi. Den 1.6.1941 udnævntes han til overpolitibetjent og gjorde senere tjeneste ved hovedstationens udrykningstjeneste. Før sin arrestation var han ansat på station 4. Tilsluttet en illegal gruppe, dannet af politifolk. Sad en tid anholdt af det tyske politi sigtet for sabotage, men blev løsladt igen. Da et af gruppens medlemmer ved en aktion udført af en anden gruppe blev anholdt af Gestapo, måtte Thor Rasmussen „gå under jorden“. Da intet skete, vendte han efter et par nætter hjem og blev her natten til den 10.6.1944 anholdt af civile Gestapofolk og ført til Shellhuset. Efter forhør overførtes han til Vestre Fængsel, hvorfra han den 12.1.1945 deporteredes til Tyskland. Her døde han under udkommando til Dessauer Ufer den 3.3.1945 som følge af underernæring og sygdom.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.015

D.f.U, 30.280/45

Politisag afd. F. 2388/46

Rasmussen, Valdemar Kjeld,

maler, f. 22.10.1918 i Helsingør, d. 4.12.1944 i Neuengamme.

F.: Navigatør Rasmus Hansen Rasmussen, f. 1867, d. 1947, og hustru Cathrine Marie, f. Vilhelmsen, 24.1.1888, d. 1961.

Tilknyttet illegalt bladarbejde i København.

Efter endt skolegang på Svendborg kommuneskole i malerlære. Arbejdede senere som svend på Nakskov og Helsingør Skibsværfter. I Helsingør deltog han i to vinterkurser på Den internationale Højskole. Sammen med kammerater herfra deltog han blandt andet i jernbanesabotage. I februar 1943 startede 3 unge mennesker, heriblandt Kjeld Rasmussen, det illegale blad „Ungdommens Røst“. Kjeld Rasmussen var en talentfuld skribent, og en samling efterladte noveller viser, at han ville have fået en litterær løbebane. Bladet beskæftigede sig med ungdommens efterkrigstidsproblemer og udsendtes i forståelse med DKU. Redaktionen havde desuden kontakter med DSU, Land og Folk, Dansk Presse og Ungdommens Front. Der oprettedes hurtigt provinsafdelinger af bladet. Efter at Gestapo i december 1943 havde beslaglagt bladets trykkested, omorganiseredes ledelsen, og Kjeld Rasmussen udtrådte. Han flyttede tilbage til Svendborg og fortsatte her sit illegale arbejde, dels med distribuering af illegale blade, dels med placering af modstandsbevægelsens lagre af militær udrustning. Den 17.6.1944 blev han og hans yngre broder arresteret og ført til Husmandsskolen i Odense

og derfra videre gennem Vestre Fængsel til Horsørød og Frøslev. Han deporteredes siden til Neuengamme og sendtes derfra på udkommando til Porta Westfalica. Sendt tilbage med sygetransport til Neuengamme i november 1944, hvor han døde kort efter.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.561

D.f.U., 30.529/44

UFF., 938,

U.K. journal nr. 40. E. 2.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 164

In Memoriam, nr. 28 (foto)

Besættelsestidens illegale blade og bøger, s. 158.

Tidsskrifter:

Ungdommens Røst, 1945, nr. 1 (foto).

Monumenter:

Mindeplade, forhallen til Svendborg Rådhus

Mindeplade i Ryvangen.

Rasmussen, Victor Fussing,

reservepolitibetjent, f. 15.4.1920 i Horsens, d. 16.4.1945 på det tyske lazaret i Århus.

Gift 6.9.1941 med Anne, f. 14.12.1911.

Medlem af politiets modstandsstyrker i Horsens.

Victor Rasmussen, der var uddannet som møbelpolstrer, blev den 22.9.1942 ansat i politiet og forrettede som reservepolitibetjent tjeneste ved kystbevogtningen i Vedbæk. Efter tjeneste forskellige steder ved kystbevogtningen blev han stationeret i Horsens. Tidligere medlem af KFUM.

Victor Rasmussen kom ind i det illegale arbejde, da politiet i Horsens samlet gik over i modstandsbevægelsen. Den 26.3.1945 om aftenen var Victor Rasmussen sammen med en gruppe frihedskæmpere på seks mand i en lastvogn ude for at aflevere våben i Stensballe og Gedved. Efter at våbnene var afleveret, besluttede man at afvæbne en kendt nazist, som boede i Gedved. Man havde tidligere fået tilladelse hertil af Frit Danmarks Horsensafdeling. Da to af gruppens medlemmer, den ene Victor Rasmussen, trængte ind i huset og forsøgte at afvæbne nazisten, skød denne mod Victor Rasmussen og ramte ham i nakkehvirvlen, hvorved han blev lammet. Victor Rasmussen blev først ført til Horsens Kommune-

hospital og siden til neurologisk afdeling på Kommunehospitalet i Århus. Samme nat blev han her afhentet af det tyske politi og overført til feltlazaret, hvor han afgik ved døden den 16.4.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.664

UFF., 940

D.f.U., 30.226/45.

Litteratur:

Politiets Mindeblad, s. 46 (foto)

Danmarks Frihedskamp, s. 475, 506

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484.

Tidsskrifter:

Gnisten (Organ for Frit Danmarks lokalafdeling for Horsens og Omegn) 1946, nr. 1.

Avisstof:

Aarhus Stiftstidende, 16.5.1945

Jyllands-Posten, 17.5.1945

Ringkøbing Amts Dagblad, 17.5.1945

Horsens Folkeblad, 7.5. (foto), 17.5.1945

Horsens Avis, 7.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, Klosterkirken, Horsens

Mindeplade, KFUM, Søndergade, Horsens

Mindeplade, 4. Maj Kollegiet, Horsens

Mindeplade, Politigården, København.

Andet:

Begravet, Horsens Østre Kirkegård, litra Y, mur 2, nr. 57–58.

Reeholm, Rasmus Christian,

murersvend, f. 20.6.1916 i Horsens, d. 11.4.1945 på det tyske lazaret i Århus.

Gift 18.11.1936 med Gerda, f. 11.10.1915.

Medlem af nedkastningsgruppe i Horsens.

Rasmus Reeholm, der var uddannet som murer, stod før sin anholdelse foran aflæggelsen af mesterprøven i sit fag. Han var desuden kendt som en ivrig sejlsportsmand. I Horsens var han medlem af en våbennedkastningsgruppe. Under en våbeninstruktion i Beringsgaard udløstes en serie skud fra et maskingevær ved en fejltagelse. Skudene alarmerede det tyske hovedkvarter i det nærliggende Missionshotel. Medens det lykkedes kammeraterne at slippe bort, blev Reeholm anholdt og i bil ført til Århus. Da bilen nåede et stykke ind i Århus by, kom en stor lastbil på tværs, hvorved der skete en trafikstandsning. Reeholm benyttede sig heraf og sprang ud af bilen, men kom ind i

en blindgade, hvor han blev beskudt og såret. Den 11.4.1945 døde han på det tyske feltlazaret i Århus, hvor man opgav dødsårsagen som tyfus.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 15.276
D.f.U., 30.744/45
UFF., 941.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 475, 506
Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484.

Tidsskrifter:

Murenes Fagblad, 1945, nr. 5
Information, 16.4.1945, nr. 457.

Avisstof:

Aarhus Stiftstidende, 16.5.1945
Jyllands-Posten, 17.5.1945
Horsens Folkeblad, 7.5., 17.5., 25.5.1945
Ringkøbing Amts Dagblad, 17.5.1945
Horsens Avis, 7.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, Klosterkirken, Horsens
Mindeplade, 4. Maj Kollegiet, Horsens.

Andet:

Begravet, Horsens Østre Kirkegård, litra D, nr. 21–22.

Rehm, Axel Julius Anthon,

montør, f. 28.5.1913 i København, d. 1.5.1945 i Malmø.

F.: Malermester Th. R. Rehm, f. 12.4.1879, d. 10.7.1953, og hustru Christine f. Sejbjerg, 20.12.1883, d. 10.5.1950.

Tilknyttet militærgrupperne i København.

Axel Rehm tilhørte en gruppe under AMPA. En person med kendskab til gruppen blev arresteret, og umiddelbart efter arresteredes Axel Rehm den 5.1.1945, sigtet for at have fremskaffet våben til illegale grupper. Han deporteredes senere til Neuenamme, hvorfra han udsendtes med en arbejdskommando till Finkenwärder i Hamburg. Under transport med Svensk Røde Kors til Sverige døde han den 1.5.1945 i Malmø, som følge af en sygdom han havde pådraget sig i KZ-lejren.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 4.665
D.f.U., 31.449/45
CK., 2.383
UFF., 942.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 238 (dødsdato her angivet som 8.5.1945).

Monumenter:

Mindesten, Christmas Møllers Plads, København.

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård, Z-11-3.

Reib, Carl Viggo Axel,

skibstømrer, f. 17.12.1882 i Helsingør, d. 25.8.1943 smst.

F.: Skomagermester Niels Peter Frederik Reib, f. 16.6.1850 i Melløse, d. 19.5.1937, og hustru Hanna Emilie Mathilde f. Andersen, 16.7.1849 i Helsingør, d. 25.8.1929.

Gift 17.12.1903 med Olette Cathrine Pedersen, f. 13.4.1885. (B.: D. 15.10.1913, P. 31.3.1915, P. 17.9.1917, D. 7.9.1920, P. 8.4.1923, D. 4.6.1924)

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Helsingør.

Uddannet som skibstømrer. Ansat først på Svendborg Skibsværft, derefter på Helsingør Skibsværft.

Reib deltog i illegalt bladarbejde i Helsingør og var ligeledes tilknyttet det mere aktive sabotagearbejde. Den 25.8.1943 lå det tyske skib M/S Danzig i dok ved Helsingør Skibsværft. Modstandsbevægelsen i Helsingør søgte at sænke dette skib. Reib var udsat til at anbringe en bombe i bunden af skibet. Under udførelse heraf eksploderede sprængstoffet for tidligt eller ved forkert behandling, endnu inden Reib havde fjernet sig fra stedet, hvorved han dræbtes.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 15.677
D.f.U., 30.095/43
UFF., 943.

Avisstof:

Frederiksborg Amts Avis, 7.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Helsingør Skibsværft
Mindeplade, Svendborg Skibsværft.

Andet:

Begravet, Helsingør Kirkegård, afd. 23, nr. 67.

Relmé, Finn Wolfgang,

maskinist, f. 7.5.1924 i København, d. 23.5.1945 på Københavns Kommunehospital.

F.: Maskinmester Martin N. V. Relmé, f. 9.10.1893, d. 20.3.1961, og hustru Alfride f. Bodholdt 26.10.1894, d. 23.2.1953.

Gruffefører i ordonnansafdelingen under kompagni P. 5 i København.

Såret den 22.5.1945 ved vådeskud under vagttjeneste ved flygtningekvarteret på Den franske Skole og indlagt på Kommunehospitalet, hvor han afgik ved døden.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 944.

Avisstof:

Silkeborg Socialdemokrat, 23.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Nyboder Skole

Mindeplade, Skt. Annæ Gymnasium

Mindeplade, Holmens Kirke.

Andet:

Begravet, Holmens Kirkegård, gl. S. Ø. – A. V., nr. 15, 10.270.

Restrup, Jørgen Preben Jensen,

kontorist, f. 9.6.1923 i København, d. 1.3.1945 i Bergen Belsen.

F.: Chauffør Marius Valdemar Johannes Jensen Restrup, f. 10.1.1891 i Nakskov, d. 7.2.1952, og hustru Meta Jensine Kristine, f. 11.7.1898.

Delingsfører i Frit Danmark. Dæknavn „Erik“.

Efter realeksamen fra Rådmandsgades Skole ansættelse i forsikringselskabet „Danmark“, siden hos Nordisk Kabel- og Trådfabrikker. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Fra oktober 1942 deltog han i HK's Frit Danmark-gruppe. Foruden bladarbejdet beskæftigede han sig med organisering af militærgrupper, for hvilke sidste han fungerede som instruktør. Arresteret den 25.7.1944. Såret under flugtforsøg. Indlagdes på lazarettet på Nylandsvej og førtes derfra gennem Vestre Fængsel til Frøslev. Den 15.9.1944 blev han deporteret til Neuengamme og kom derfra på udkommando til Porta Westfalica. Efter at være ført tilbage til Neuengamme kom han den 29.1.

1945 til Bergen Belsen, hvor han afgik ved døden. (I hovedtræk efter In Memoriam).

KILDER:

Arkivstof:

ER., 9.197

UFF., 946.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 168, 272

In Memoriam, nr. 28 (foto).

Avisstof:

Lolland-Falsters Folketidende, 1.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Reventlow, Ludvig Alfred Otto,

greve, cand. jur. og fuldmægtig, f. 16.2.1916 i Århus, d. 6.4.1945 i Ryvangen.

F.: Greve Otto Carl Ferdinand Reventlow, f. 14.12.1887, d. 2.3.1929, og hustru, grevinde Adda Jessie Howard Reventlow, f. 24.8.1891.

Tilknyttet Studenternes Efterretningstjeneste.

Skolegang på Herlufsholm Kostskole og Ordrup Gymnasium. Studentereksamen fra Ordrup Gymnasium 1935. Cand. jur. 1943. September 1943 til september 1944 dommerfuldmægtig i Kolding. December 1944 fuldmægtig hos statsadvokaten i København. Allerede under sin tid som dommerfuldmægtig i Kolding deltog grev Reventlow i illegalt arbejde. Han havde således kontakt med grev Lennart Ahlefeldt og Jørgen Winther. Da Ludvig Reventlow flyttede til København, forsøgte han og Jørgen Winther at få Ahlefeldt til ligeledes at komme til København, for at de i fællesskab kunne fortsætte det illegale arbejde dér. Ludvig Reventlow var tilknyttet Information, Nordisk Nyhedstjeneste og havde igennem Jørgen Winther kontakt til Morgenbladet. Gennem sin deltagelse i det illegale bladarbejde kom Ludvig Reventlow i forbindelse med de grupper inden for Studenternes Efterretningstjeneste, der arbejdede med de illegale transportruter til Sverige. I begyndelsen benyttede Studenternes Efterretningstjeneste sig af de illegale ruter, der stod til disposition gennem Dansk-Svensk Flygtningetjeneste.

Da Dansk-Svensk Flygtningetjenestes kontor blev stormet, og organisationen trævlet op, var en af medarbejderne, Peter Fyhn, der ligeledes var tilknyttet Studenternes Efterretningstjeneste, ved at opbygge et selvstændigt rutenet. Grev Reventlow knyttedes til en gruppe i dette arbejde, ledet af Jørgen Winther. I denne gruppe var ligeledes Kim Malthé-Bruun og Svend Lind. Winthers gruppe havde især med våbentransporter fra Sverige at gøre. Den medvirkede desuden ved løsningen af en række forskelligartede opgaver, såsom biografaktioner og fjernelse af generalstabskort fra Geodætisk Institut. Den 26.2.1945 kl. 12 blev grev Reventlows mor, hendes husstand og to af hans brødre arresteret for illegal virksomhed. Få dage efter, den 5.3.1945, blev han selv arresteret som følge af en angivelse. Sammen med Jørgen Winther, Peter Fyhn og Kim Malthé-Bruun henrettedes Ludvig Reventlow den 6.4.1945 for at have deltaget i illegale postforsendelser og våbentransporter.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 2.628

CK., 1.839, 51.532

UFF., 947

Rigsarkivet: Ludvig Reventlows arkiv.

Litteratur:

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 110–111

De fem lange Aar, II, s. 950

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 43

De sidste Timer, s. 190 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477

Juridisk og Statsvidenskabelig Stat, 1946

Aarhus under Besættelsen, s. 328

Under jorden i Borgergade, s. 67–68

Men aldrig kan et Folk forgå, s. 212

Konow, Hans: Stamtavle over Etatsraad A. N.

Hansens efterkommere, Munksgaard 1947

Jørgen Trolle: Syv Maaneder uden Politi, Kbh. 1945, s. 181

Bobé, Louis: Stamtavle over Slægten Reventlow, Danmarks Adels Årbog 1938

Berner Schilden Holsten, Hans, og Fabritius, Albert: Lehnsbaron Hans Berner Schilden Holstens Slægtsbøger: Louis de Tuxen og Charlotte Elisabeth Klingfeldt. Kbh. 1953 (nr. 307)

Anonym: M. E. Grøn og Hustrus Familielegat I og II.

Tidsskrifter:

Danskeren, 13.4.1945, nr. 18

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3

Billedbladet, 1945, nr. 35

Herlovianeren, 23. årg., nr. 3, s. 23

Gestapofangen, 1958, nr. 3, s. 3

Information, 6.3.1945, nr. 426, 7.4.1945, nr. 450, 4.5.1945, nr. 472

F.V.-bladet, 1960, nr. 7

Ugeskrift for Retsvæsen, afd. B (register), 1946, s. 48

Meddelelser fra Dansk Adelsforbund, 15.6.1945, nr. 154

Ordrupperbladet, 1945, nr. 4 (foto), 1946, nr. 1

Ordrup Gymnasium, 1946

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Demokraten, 30.8.1945

Information, 29.8.1945

Børsen, 5.5.1945

Kristeligt Dagblad, 7.9.1945

Næstved Tidende, 19.6.1945

Politiken, 8.4.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Ordrup Gymnasium

Mindeplade, Herlufsholm Kirke

Mindesten, Reventlow-parkens sydøstlige del, Vesterborg sogn

Mindesten, familien Reventlows gravsted, Tillitse Kirkegård

Mindeplade, Skovshoved Kirke

Mindeplade, Skytteforeningslejren, Høje Sandbjerg.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over Lennart Ahlefeldt, Peter Wesel Fyhn, Kim Malthé-Bruun og Jørgen Winther.

Riber, Peter Andersen,

kommunelærer, f. 23.5.1909 i Ribe, d. 27.2.1945 i Porta Westfalica.

F.: Møllebygger Anders H. Riber, f. 29.2.1859, d. 14.12.1944, og hustru Ane Kathrine, f. 30.5.1879, d. 28.6.1909.

Gift 26.12.1936 med Ellen Andersen f. Petersen, 27.3.1916. (B.: D. 20.9.1937, D. 22.3.1941).

Tilknyttet efterretningstjenesten.

Student fra Ribe Katedralskole. Dimitteret fra Tønder Statsseminarium 1933. Efter at have varetaget forskellige vikarstillinger fik han i 1935 ansættelse ved Ribe Borgerskole. Peter Andersen Riber tilknyttedes det illegale bladarbejde i Ribe. I løbet af 1944 gik han imidlertid over i andet arbejde, idet han fik kontakt med overlæge Erik Larsen, der stod i forbindelse med efter-

retningstjenesten. Gennem meddelere fik overlæge Erik Larsen oplysninger om den tyske skibsfart langs Jyllands østkyst. Peter Andersen Riber virkede som forbindelsesled mellem disse meddelere og overlægen. Den 14.4.1944 arresteredes Peter Andersen Riber og dennes hustru samt overlæge Erik Larsen og hustru. De anholdte førtes til Esbjerg, hvorfra fru Riber i løbet af ca. 14 dage blev løsladt. De øvrige overførtes til Vestre Fængsel i København og deporteredes senere til Tyskland. Her afgik Peter Andersen Riber ved døden den 27.2.1945 i koncentrationslejren Porta Westfalica.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 10.782

D.f.U., 31.086/45

UFF., 948.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 168

In Memoriam, nr. 29

Mens vi ventede, s. 98–100.

Tidsskrifter:

Folkeskolen, årg. 62, nr. 28, s. 190, nr. 42, for-siden

Ribe Katedralskole, 1945–46

Medlemsbladet Vestkaj, Esbjerg Sejlklub, 1945, nr. 6

Tønder Seminariums Årsskrift for gamle og nu-værende elever, 1946

Danskeren, 8.5.1944, nr. 12

Information, 21.4.1944.

Avisstof:

Ribe Stiftstidende, 14.5.1945

Sydvestjylland, 4.6., 31.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Tønder Seminarium

Mindesten, Sankt Kathrine Plads, Ribe

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Mindelegat for Peter Andersen Riber til fordel for Ribe Borgerskoles elever.

Andet:

Begravet, Gamle Kirkegård, Ribe, C.N.B.1, nr. 88.

Se biografi over Erik Jørgen Larsen.

Riisberg, Kaj Hugo,

kleinsmed, f. 3.10.1924 i København, d. 4.5.1945 på hjørnet af Roskildevej og Valby Langgade.

F.: Værkstedsarbejder Frits Hugo Nielsen Riisberg, f. 14.7.1889 i København, d. 1.8.1957 smst., og hustru Mathilde Semine

Bolette f. Christensen, 1.5.1892 i Ålborg, d. 27.11.1963 i København.

Gift 16.12.1944 med Inger Christensen, f. 2.5.1925. (B.: P. 17.4.1945).

Tilknyttet modstandsorganisationen Holger Danske fra marts 1944. Dræbt ved Damhusøen undervejs til et illegalt samlingssted den 4.5.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 159

D.f.U., 30.388/45

CK. 6.360

UFF., 949.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484.

Avisstof:

Viborg Stifts Folkeblad, 11.5.1945.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, 7–19–18.

Rose, Ib Erik,

radiotekniker, f. 22.11.1918 i København, d. 24.5.1945 på Blegdamshospitalet smst.

F.: Viggo Emil Adolf Jensen Rose, f. 12.6.1889 i Lyngby, d. 10.1.1965 i København, og hustru Hansa Cathrine f. Kraul, 26.1.1894 i Horsens.

Gift 28.3.1943 med Esther Vaaben Nielsen, f. 18.3.1923 i København. (B.: D. 16.6.1943).

Tilknyttet BOPA og militærgrupperne i København.

Deltager i sabotage, blandt andet i aktionen mod fabrikken Allways i Boyesgade. Tilknyttet militærgrupperne under Detachment Slotsholmen, 2. bataljon, 2. kompagni fra december 1944. Blev under sit arbejde for modstandsbevægelsen smittet med difteritis og døde ovennævnte dato.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 9.735

D.f.U., 32.349/45

Politisag, afd. E, nr. 831/47

UFF., 952.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, Urnehallen, G, 94/95.

Rosenkjær, Aage Buhl,

lektor, f. 24.12.1890 i Øster Snede sogn, Vejle amt, d. 18.11.1944 i koncentrationslejren Husum.

F.: Lærer Jørgen Nielsen Rosenkjær, f. 27.1.1860, d. 18.9.1942, og hustru Ellen Kristine f. Buhl, 12.6.1863, d. 2.6.1932.

Gift 1.10.1941 med Christiane Kristiansen, f. 31.5.1922. (B.: D. 9.8.1942).

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Tønder.

Student fra Sorø Akademi 1910. Cand. mag. i gymnastik og matematik. 1920 ansat ved Tønder Gymnasium. Formand for Tønder Amts Idrætsforening, medarbejder ved Dansk-nordisk Ungdomsforbund. Pædagogisk og organisatorisk begavet. Den første borgerlige modstandsgruppe i Tønder opstod i tilslutning til terrænsportsforeningerne og organiseredes af folk med tilknytning til Dansk Samling. Aage Rosenkjær kom derfor snart i forbindelse med denne gruppe. Han planlagde en række mindre sabotager mod tyske kabler og transformatorer. Arresteret 11.12.1943 af tysk politi og efter ophold i Vestre Fængsel, Horserød og Frøslev 15.9.1944 deporteret til Nøuengamme. Sendtes herfra på udkommando til Husum, hvor han døde som følge af dysenteri og almindelig svækkelse.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 264

D.f.U., 31.169/44

CK., 9.073

UFF., 953.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 173

De fem lange Aar, III, s. 1318

Tønder Statsskole, 1920–1945, s. 54–56 (foto).

Tidsskrifter:

Sønderjydske Månedsskrift, 1945, s. 95

Sprogforeningens Almanak, 1946, s. 54

Soranerbladet, 1945, nr. 1, 3, 7, dec. 1946

Gymnasieskolen, 27. årg. nr. 20, 28. årg. nr. 12

Folkeskolen, 62. årg., nr. 28

Sorø Akademis Skole, 1946

Ungdom og Idræt, 1945, nr. 19

Tønder Statsskole, 1945–46 (foto)

Tøndersamfundet, 1944, nr. 2, 1946, nr. 2

Danmarksposten, 1945, nr. 4, 5, 6

Pigråd, 1950, nr. 9, 1956, nr. 2

Gestapofangen, 1952, nr. 6–7

Information, 20.2.1945, nr. 414

Niels Jydes Breve, 28.10.1945

Morgenbladet, 5.12.1944, nr. 21.

Avisstof:

Social-Demokraten, 8.7.1945

Nationaltidende, 9.7.1945

Dannevirke, 12.7.1945

Vejle Amts Folkeblad, 9.7.1945

Land og Folk, 7.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Sorø Akademi

Mindeplade, Kristkirken, Tønder

Mindeplade, Tønder Statsskole

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Mindefond for lektor Aage Rosenkjær til støtte for studenter fra Tønder Statsskole og idrætsarbejdet i Tønder amt.

Andet:

Begravet, Gauserslund Kirkegård, nr. 186.

Rottbøll, Michael Christian,

kaptajn i S.O.E., f. 8.6.1917 i Børglum sogn, Hjørring amt, d. 26.9.1942 i København.

F.: Godsejer Henning Rottbøll, f. 15.7.1887, og hustru Gudrun Elisabeth f. Müller, 1.4.1890, d. 12.11.1954.

Chef for S.O.E. i Danmark, april 1942 til september 1942.

Studentereksamen 1935 fra Hjørring Gymnasium. Aftjente sin værnepligt ved Livgarden. Kursus på Ollerup Gymnastikhøjskole. Efter et fire måneders kursus på en idrætsskole i Berlin rejste han i februar 1939 til Argentina, hvor han arbejdede på en farm og som gymnastiklærer i Buenos Aires. Ved Finlandskrigens udbrud meldte han sig til den danske frivillige styrke. Efter denne krigs ophør meldte Rottbøll sig til fortsat frivillig tjeneste og deltog som sergent i grænsebevogtningen mellem Finland og Rusland. Efter den 9. april tog han sin afsked og rejste hjem. Efter hjemkomsten stod det ham klart, at han måtte til England. I juli 1941 opnåede han, under foregivende af at ville melde sig som frivillig i Finland, udrejsetilladelse til Sverige, og i Stockholm meldte han sig i Det britiske Gesandtskab. Han blev fløjet til England, hvor han indtrådte i S.O.E. og uddannedes som faldskærmsmand og i organisation af spionage og modstandskamp, blandt andet på skolen i Haythorp Castle og Thames Fort. Efter Carl Johan Bruhns død (se denne) blev Rottbøll udpeget til at overtage hvervet som

S.O.E.'s leder i Danmark. Efter ikke mindre end 6 mislykkede forsøg fra begyndelsen af februar lykkedes det den 17.4.1942 at gennemføre nedkastningen af Rottbøll og to telegrafister. Nedkastningen skete ved Jyderup. Rottbøll nåede samme dag til København og forenedes med kammeraterne. I et møde den 23.4.1942 sluttedes kontakt med Christmas Møller og Frit Danmark. Rottbølls instrukser fra London var ret vage og lød på, at han skulle benytte den relative ro og orden i Danmark til at organisere, slutte kontakter og lægge til rette. Dette stod i modsætning til hans eget ønske om aktiv modstand. Arbejdsvilkårene var meget vanskelige, fordi man stod uden materiel og uden erfaring i organisationsarbejdet. Yderligere gav S.O.E.'s ledelse kort efter, efter henstilling fra de danske efterretningsofficerer, ordre til, at han og hans kammerater måtte afstå fra enhver aktivitet, der ikke var godkendt af officererne, og disse var principielt imod iværksættelse af øjeblikkelig sabotage. Denne instruks fra S.O.E. var dikteret af taktiske hensyn, da efterretningsarbejdet ansås for meget vigtigt. Rottbøll så det som sin hovedopgave at skabe forbindelse til efterretningsofficererne og om muligt forsøge at ændre deres indstilling til sabotage. På et møde i sommeren kom forbindelsen i stand, men uden resultater. Ligeledes uden praktiske resultater blev Rottbølls kontakt med kommunistiske modstandsfolk. Af større betydning blev hans kontakt med Dansk Samling. I samarbejde med denne organisation havde Rottbøll til hensigt, under en af Rottbøll-holdets telegrafisters ledelse, at få sabotagen i gang. Mulighederne herfor syntes også gunstigere, da S.O.E.-ledelsen i London ud på sommeren ændrede holdning og godkendte en plan om sabotage af dansk-svenske færgeforbindelser. Den 1.8.1942 lykkedes det Rottbøll sammen med nogle Dansk Samling-folk, blandt andet Christian Ulrik Hansen og Erik Nyemann (se disse), at få gennemført en modtagelse ved Farsø af tre faldskærmsfolk. Det nødvendige materiel gik dog tabt, og sabotageplanen måtte udsættes. Kort efter ramte ulykkerne organisationen. Efter telegrafist Poul Johannesens død (se denne) måtte organisationen lægges om, og dækkadresser og kontakter ændres. Der blev gennem mellemmand truffet en aftale mellem S.O.E.-folkene og det danske politi

om, at de to parter ikke måtte skyde på hinanden. Fra tysk side havde man fået kendskab til Rottbølls opholdssted og krævede razzia af dansk politi. Den 26.9.1942 trængte politifolk, som ikke havde fået meddelelse om den indgåede aftale, ind i lejligheden, bankede på til Rottbølls værelse, og da han iført pyjamas åbnede døren, sprang en politimand ind på ham og greb ham i armen. Rottbølls revolver gik af, ramte politimandens bæltespænde uden dog at såre ham, og dette udløste på nært hold en dræbende skudserie på 12 skud fra de to politifolk. (I hovedtræk efter Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor og Kontakt med England).

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 954

Rigsarkivet: Arkiver fra besættelsestiden, Per Jepsens beretning, Max Mikkelsens beretning, Mogens Fogs beretning, Duus Hansens beretning, Børge Houmanns beretning. Anklageskrift af 4.1.1943 fra Københavns Byrets afdeling 10 A.

Litteratur:

46 Navne, s. 41–42 (foto)

Vor Vej til 5. Maj, s. 10, 81–84

Fem Aar, II, s. 229

Kontakt med England, s. 93, 133, 137–142, 146, 148–150, 155, 157–158, 160–168, 170–177, 179, 182–84, 197, 200, 230, 260

Hilsen til Vera, s. 17

Hemmelig Alliance, I, s. 76, 282

Besættelsestidens historie, s. 121–124, 126, 137, 163

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 70, 71, 74, 178, 300, 335, 344, 456–457

Den hvide Brigade, s. 51

Danmark under besættelsen (Bjarnason), s. 91–98, 100

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 62, 100, 236, 247–248

De fem lange Aar, III, s. 1499

Da Danmark kaldte, s. 88–89, 218

Den illegale presse, s. 272–273

Rottbøll

Politikens Danmarkshistorie, XIV, s. 134

Mange er kaldede, s. 147

Danmarks Frihedskamp, s. 393, 451, 531, 626–641

Frit Danmarks Hvidbog II, s. 474.

Tidsskrifter:

Jydske Samlinger, ny række, nr. 5 (1959–61), s. 357, 368, 372–374, 378–395, 399–404

Nationalt Værn, 1945, nr. 1 1947, nr. 1

Garderbladet, 1946, nr. 4

Pigtråd, 1955, nr. 8–9

Danmarksposten, 1946, nr. 3, 4, 5, 6
Hjørring Gymnasium, Årsskrift, 1945–46
„De frie Danske“, 1943, nr. 2, 4.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 7.8.1945
Land og Folk, 9.7.1945
Information, 19.6., 20.6., 21.6., 26.6., 27.6.,
3.7., 9.7.1945
Morgenbladet, 17.6., 23.6.1945
Nationaltidende, 12.7.1945
B.T., 26.8.1967.

Monumenter:

Mindeplade, Børglum Klosterkirke
Mindeplade, Sergentskolen, Kronborg
Mindeplade, Sakskøbing Kirke
Mindeplade, Vordingborggade 19, Københavns Ø.

Andet:

Begravet ved Børglum Klosterkirkes østre gavl.
Se biografier over Christian Ulrik Hansen,
Poul Herman Johannesen og Erik Nyemann.

Ruby, Thorkild,

gymnasieelev, f. 4.11.1925 i Madum pr. Ulfborg, d. 24.12.1944 i Neuengamme. F.: Købmand Theodor Ruby, f. 16.10.1894, d. 4.6.1957 og hustru Jenny Pedersen, f. 13.5.1893.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Ulfborg.

Medlem af KFUM's Spejderkorps i Ulfborg.

Thorkild Ruby var elev på statsskolen i Rungsted. Allerede i 1941–42 som redaktør af skolebladet „Rusta“ kom hans protestholdning over for den tyske besættelse til udtryk. I oktober 1943 var han initiativtager til en protestskrivelse mod jødeforfølgelserne på Rungsted Kostskole. I sommerferien 1944 saboterede han sammen med fem jævnaldrende en tysk værkstedsbarak i Ulfborg. Kort efter, den 21.8.1944, arresteredes han sammen med en kammerat og førtes til Vestre Fængsel. Senere overført til Frøslevlejren, hvor han opholdt sig fra 8. til 28. november. Herfra deporteret til Neuengamme, hvor han døde af lungebetændelse den 24.12.1944.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 956.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 214

Thorkild Rubys Dagbog, Ringkøbing 1945.

Tidsskrifter:

Forum, 1959, nr. 5 (skoleblad for Rungsted Statsskole)

Rungsted Statsskole, Årsskrift, 1945

Årsskrift for Ulfborgs Realskoles Elevforening, 1944–45.

Avisstof:

Nordsjællands Socialdemokrat, 23.6.1945.

Monumenter:

Mindesten, Ulfborg Anlæg
Mindeplade, Ulfborg Kirke
Mindeplade, Rungsted Statsskole
Mindeplade i Ryvangen.

Rumalt, Oluf,

født Hansen, maler, chauffør, f. 14.4.1905 i København, d. 23.4.1945 i Tyskland.

Gift (1) 5.11.1927 med Poula Helene Poulsen, f. 6.1.1907 i Svendborg, (2) 30.11.1940 med Astrid Klamer, f. 20.11.1896 i København, d. 17.10.1948. (B.: P. 11.6.1928).

Tilknyttet modstandsorganisationen Holger Danske.

Arresteredes i januar 1945 som medlem af sabotageorganisationen Holger Danske. Deporteret 16.2.1945 til den tyske koncentrationslejr Dachau. Overført herfra til Neuengamme den 24.3.1945. Under hjemtransport med Røde Kors til Sverige dræbt ved et luftangreb på landevejen ved Bad Segesberg i Holsten natten mellem den 22. og 23.4.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 312

D.f.U., 30.870/45

CK., 8.950.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 282, 360.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, columbariet, T-1001-1002.

Rydder, Jørgen,

handelslærling, f. 20.9.1923 i Års sogn, d. 23.6.1944 i Ryvangen.

F.: Repræsentant Alfred Rydder, f. 1883 i Krstrup sogn, d. 1935, og hustru Johanne Marie f. Jensen, 1893 i Randers.

Medlem af Års nedkastningsgruppe.

Efter bestået præliminæreksamen i lære i moderens virksomhed, Alfred Rydders Agenturforretning, hvor han blev uddannet i engros-handel. Tilknyttet FDF-kredsen i Års.

Januar 1944 tilsluttet den nedkastnings-gruppe, som landinspektør Emil Balslev på initiativ af stud. theol. Christian Ulrik Han-sen dannede i Års. I den korte tid gruppen virkede, deltog den antagelig kun i en modtagelse af våben og materiel fra luften på Blære Hede den 6.2.1944. Våbnene blev herfra transporteret til Aalborg, hvor de blev anbragt hos skibsfører Gjessing. Alle-rede sidst i februar måned var Gestapo kom-met på sporet af gruppen, og der blev fore-taget en række anholdelser, først i Års og se-nere andre steder i Nordjylland. Den 19.6. 1944 blev der ved krigsretten i København afsagt dødsdom over Jørgen Rydder og fire andre medlemmer af Års-gruppen. Desuden dømtes Christian Ulrik Hansen og to mod-standsfolk fra Ålborg, Poul Ib Gjessing og Hans Jørgen Henriksen, til døden. Den 23.6. 1944 blev de otte henrettet i Ryvangen. Denne første større henrettelse under be-sættelsen var tyskernes repressalie for én af besættelsestidens største sabotager: BOPA's sabotage den 22.6.1944 af „Riffelsyndika-tet“.

Efter krigen blev Jørgen Rydders lig fun-det i Ryvangen og begravet i Års.

KILDER:

Arkivstof: UFF., 958.

Litteratur:

De fem lange Aar, II, s. 764

De sidste Timer, s. 65–67 (foto)

46 Navne, s. 47–48 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477

Danmarks Frihedskamp, s. 256

Hemmelig Alliance, I, s. 282–284.

Tidsskrifter:

Førerbladet, maj 1945, s. 80

Danske Dreng, juni 1945, s. 64.

Avisstof:

Politiken, 24.6.1944

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945

Aalborg Stiftstidende, 5.5., 13.5. (interview med landsretsagfører Torrild Thomsen), 25.6. 1945

Børsen, 5.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, Sletten ved Himmelbjerget

Mindesten, Års Kirkegård

Mindeplade, Års Skole

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Års Kirkegård, nr. 356–B.

Se biografier over øvrige medlemmer af Års-gruppen: Emil Baslev, Michael Westergaard Jensen, Børge Johannes Lauritzen og Jens Peter Funch Lind. Desuden Poul Ib Gjessing, Christian Ulrik Hansen og Hans Jørgen Hen-riksen.

Røge, Henning,

stud. jur., f. 3.11.1924 i Randers, d. 11.10. 1944 på hjørnet af Vesterbrogade og Ny-gade i Nørresundby.

F.: Lagerforvalter Emanuel Frandsen Røge, f. 1894, og hustru Alberta Margrethe f. Nielsen, 1897.

Tilknyttet illegalt bladarbejde og sabotage-grupper i Århus og Ålborg. Dæknavn „Max“.

Mellemskoleeksamen 1940, studentereks-amen 1943 fra Randers Statsskole. Påbe-gyndte et juridisk studium ved Århus Uni-versitet.

I Randers medlem af Randers Terræn-sportsforening. Fik her sin første skydetræ-ning. 1943 bøde for uddeling af illegale bla-de. I Århus dannede han sammen med en række ganske unge mennesker en illegal bladgruppe, der udgav bladet „Hammeren“. Gruppen blev imidlertid hurtigt tilknyttet „Frit Danmark“, hvor den særligt tog sig af distribution. Den lille gruppe var overorden-tlig aktiv i modstandsarbejdet og opbyggede på egen hånd et større våbenlager af tysk oprindelse. Den fik forbindelse med Told-strup, da denne kom til Århus for at lede opbygningen af sabotage her. Henning Røge fungerede som kurér for Toldstrup, ved planlægning af aktioner og ved fremstilling af sprængbomber. Han og hans kammerater blev sendt på den såkaldte „sabotørskole“ på Venø og dannede sammen et rejsehold, der opererede i Øst- og Nordjylland. Som dækmænd ved en radiosending sad han nog-le timer arresteret hos Gestapo, men for-stod at overbevise dem om sin uskyld. I sommeren 1944 overførtes han og flere af hans kammerater til Ålborg, hvor de dannede en sabotagegruppe med det stein-beckske navn, „Dagdriverbanden“. I okto-ber 1944 fik gruppen ordre til at likvidere en farlig stikker, Henry Meister i Ålborg.

Under aktionen ramtes Henning Røge af et skud, der var øjeblikkelig dræbende.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 959.

Litteratur:

46 Navne, s. 45–46 (foto)

Da Danmark kaldte, s. 228

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484

Toldstrup, s. 76–77, 225–226

Vor Vej til 5. Maj, s. 300

Aarhus under Besættelsen, s. 328.

Tidsskrifter:

Dansk Idræt, 1945, nr. 10

Den jyske Akademiker, 1945, nr. 1

Statsskolen i Randers, 1945, 1946

P.E. nr. 2, 1946 (foto).

Avisstof:

Demokraten, 29.8.1945

Randers Amtsavis, 7.5., 4.6., 18.7.1945

Randers Dagblad, 16.5., 4.6.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5., 6.6., 28.7.1945

Aalborg Stiftstidende, 4.6., 6.6., 17.7., 28.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Randers Statsskole

Mindeplade, Århus Universitet

Mindeplade nedlagt i fortovet, hvor han faldt.

Andet:

Begravet i Mindelunden på Randers Nordre Kirkegård, litra B, nr. 841 D.

Rønhof, Bengt,

elektrikerlærling, f. 11.6.1925 i Bromme,

Sorø amt, d. 12.4.1945 i Bromme Skov.

F.: Skovfoged Carl Christian Rønhof, f. 24.7.1887, og hustru Ericha Louise f. Ras-mussen, 23.5.1896.

Tilknyttet illegal gruppe i Dianalund og militærgruppe i Bromme.

Dimitteredes fra Sorø Akademi i 1941 med realeksamen. Elektrikerlære hos installatør Knudsen, Dianalund. Bengt Rønhof havde ønsket at gå officersvejen, da der i slægten var stærke officerstraditioner. Besættelsen lagde en hindring i vejen for disse ønsker, og han besluttede sig da i stedet for efter endt læretid at uddanne sig til elektroingeniør. Bengt Rønhofs familie var stærkt engageret i det illegale arbejde. Hans fader sad således fængslet i 3 måneder sigtet for illegal virksomhed. Bengt Rønhofs illegale arbejde i Dianalund bestod blandt andet i,

ved hjælp af en illegal sender, at radiodirigere modstandsfolk under aktion og aflytte de tyske radiopatruljer (Danmarks Frihedskamp, I, s. 420–421). Under forsøg på at indfiltrere modstandsbevægelsen i Dianalund holdt tyskerne Bengt Rønhof arresteret i et døgn, hvorunder en stikker ved at give sig ud for modstandsmand forsøgte at skaffe oplysninger. Herefter skjulte Bengt Rønhof sig på sin fødeegn, Bromme, og påbegyndte dér opbygning af en militærgruppe. Den 12.4.1945 kom han kørende på cykel med våben på bagagebæreren gennem Bromme Skov, da han blev råbt an af en gruppe tyske soldater. Da han ikke standse- de på tilråbet, blev han dræbt af et skud gennem ryggen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 14.800

UFF., 960.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, I, s. 420–421.

Tidsskrifter:

Soranerbladet, 1945, nr. 5, 6, 10 (foto)

Sorø Akademis Skole, 1945, 1946

Danskeren, 1945, nr. 20.

Avisstof:

Venstres Folkeblad, 8.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, Fægangen, Sorø

Mindesten på amtsvejen i Bromme Skov mellem Sorø og Kalundborg

Mindesten i Sorø Amtssygehus have

Mindesten, Sorø Akademi.

Andet:

Begravet, Bromme Kirkegård, nr. 61 C.

Bengt Rønhofs hjemmelavede sender opbevares

på Frihedsmuseet. En broder var flyverløjtnant

i Det norske Luftvåben under krigen.

Se biografi over Anton Laurits Emil Knudsen.

Rønholt, Klaus Gustav Peter,

stud. polyt., f. 10.4.1923 i Tybjerg pr. Her-lufmagle, d. 22.11.1944 i koncentrationslej-ren Husum.

F.: Forpagter Peter Rønholt og hustru Gul-la, f. Grüner.

Tilknyttet Holger Danske.

Student fra Stenhus Kostskole 1941. Derefter adgangskursus til Polyteknisk Læreanstalt. Lærling på Horsens Våbenarsenal.

Medlem af Akademisk Skytteforening.

Tilsluttet gruppe 2 i Holger Danske, der dannedes i oktober 1943 af en række kadetter og studenter. I begyndelsen koncentrerede man sig om våbenudmugling fra Holmen. Efter et par sabotageaktioner i slutningen af oktober udnævntes Svend Otto Nielsen til leder af gruppen. Den blev snart til en af Holger Danskes mest aktive sabotagegrupper. Klaus Rønholt deltog i dens første stort anlagte aktion imod Riffelsyndikatets Hellerupafdeling på Havnevej den 28.11.1943. Den 12.12.1943 var han med et rejsehold på 8 mand fra Holger Danske i Varde, hvor Stålværket blev sprængt i samarbejde med lokale sabotører. Klaus Rønholt deltog desuden i aktionen mod Burmeister & Wains montagehal på Christianshavn. Medvirkede i februar 1944 med rejseholdet i to sabotager i Åbenrå (se Peder Koch). Sabotørernes opholdssted blev imidlertid røbet og det kom til ildkamp, hvorunder et medlem af gruppen, Peer Borup, blev dræbt og bl. a. Klaus Rønholt såret. Blev under flugt pågrebet af en tysk patrulje sammen med en kammerat. Efter forhør på Staldgården i Kolding overført til Vestre Fængsel og derfra til Frøslev. 15.9.1944 deporteret til Neuengamme, hvorfra han sendtes med en udkommando til Husum.

Død den 22.11.1944 i Husum. Efter befrielsen blev hans lig hjemført og begravet på Tybjerg Kirkegård i Præstø amt.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 961

Jens Lillelunds arkiv: Forskellige rapporter fra medlemmer af Holger Danske vedrørende Holger Danskes historie (Jørgen Kielers rapport).

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 173 (dødsdato her angivet som 20.11.1944)

De illegale, s. 75-77

Danmarks Frihedskamp, s. 64.

Tidsskrifter:

Hasleviana, 1945

Danmarksposten, 1945, nr. 4-5-6, s. 57

Pigtråd, 1956, nr. 2

Polytekniker, 1945, nr. 5.

Avisstof:

Holbæk Amts Venstreblad, 7.4.1945

Nationaltidende, 9.7.1945

Roskilde Tidende, 28.5.1945

Social-Demokraten, 8.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Haslev Gymnasium

Mindeplade, Stenhus Kostskole

Mindeplade, Skytteforeningslejren, Høje Sandbjerg

Mindeplade, Danmarks tekniske Højskole.

Andet:

Begravet, Tybjerg Kirkegård, Tybjerggårds gravsted, Præstø Amt.

Se biografier over: Peer Borup, Bent Faur-schou Hviid, Erik Koch Michelsen, Svend Otto Nielsen og Jørgen Haagen Schmidt.

Rørdam, Ebbe,

officersaspirant, f. 10.1.1925 i Hvilsager, d. 16.3.1945 i Brøndbyøster.

F.: Sognepræst Johannes Rørdam, f. 17.8.1883 i Holeby, d. 3.7.1964, og hustru Kirsten f. Hansen, 26.2.1888 i Skårup, d. 23.2.1956.

Medlem af modstandsorganisationen BOPA. Dæknavn „Per“.

Skolegang på Nykøbing Katedralskole. Aktiv i spejderbevægelsen. Ønskede at ud-danne sig til officer og tog til København for at læse til optagelsesprøve. Under indkal-delse til soldat udpeget til kornetskolens. Den 29.8.1943 interneret på Gørnersgades Kaserne. Efter endt internering medlem af BOPA. Han blev gruppeleder og deltog i flere af de største sabotager. Ved angrebet på en af Danmarks største værnemagervirk-somheder, fabrikken Torotor på Kollegievej i Ordrup, der fremstillede dele til V-2-bom-ben, den 2.1.1945, udviste Ebbe Rørdam en snarrådighed, som blev omtalt over mange af den frie verdens radiostationer. Et af BOPA's store problemer var fremskaffel-sen af våben og ammunition. Gruppen fore-tog igennem 1945 flere dristige aktioner imod tyske ammunitionstransporter ad jern-banen. Den 15.3.1945 var en aktion imod en ammunitionstransport mislykket. Næste morgen ville man gøre et nyt forsøg ved Brøndbyøster Blok, når transporten skulle videresendes med jernbanen. Tyskerne hav-de imidlertid ventet et nyt angreb, således at bevogtningen af toget var forstærket. I en halv time kæmpede BOPA's sabotører mod denne, én af de hårdeste ildkampe, sa-botører overhovedet udkæmpede i Dan-mark. Herunder dræbtes to af gruppens medlemmer, Ebbe Rørdam og Kaj Jensen.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 962.

Litteratur:

Daglige Beretninger, s. 536

De fem lange Aar, II, s. 896

BOPA, Mindebogen (foto)

Gå til Modstand. Beretninger fra besættelsen, redigeret af Hans Jørgen Lembourn, København 1961, s. 190–192.

Tidsskrifter:

Spejdernes Magasin, 1945, nr. 9

Spejdersport, 1945, nr. 9

Nykøbing Katedralskole, 1946, (foto).

Avisstof:

Berlingske Tidende, 18.7., 21.7.1945

B.T., 18.7.1945

Information, 19.7. (foto, nekrolog), 29.8.1945

Land og Folk, 18.7.1945

Kristeligt Dagblad, 19.7.1945

Nationaltidende, 18.7.1945

Social-Demokraten, 19.7., 21.7.1945

Roskilde Tidende, 4.8.1951

Lolland-Falsters Folketidende, 8.5., 14.5., 21.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Torkildstrup Kirkegård

Mindesten, Hylkedam pr. Gelsted, Fyn

Mindesten, hjørnet af Brøndbyøstervej og Turpinsvej

Mindesten, krydset mellem Brøndbyøstervej og Parkallé ved kirken

Mindeplade, Roskilde Vestre kaserne

Mindeplade, Nykøbing Falster Katedralskole.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografi over Kaj Jensen.

Raarup, Otto,

elev på malerskole i Odense, f. 14.2.1924 i Odense, d. 23.12.1944 på Østergade i København.

F.: Repræsentant Henry Jørgen D. Raarup, f. 25.10.1897 i Fåborg, d. 17.9.1961 i Odense, og hustru Mary Elisabeth f. Bagner, 11.5.1900 i Holbæk.

Medlem af modstandsorganisationen BOPA, Dæknavn „Jørgen“.

Efter at have været mathelev i flåden og senere i handelslære en tid, elev på en malerskole i Odense. Indtrådte sammen med Gunnar Bruun Jensen i BOPA i sommeren 1944. De var begge fra Odense og uadskillelige venner og gik i BOPA under fællesbetegetnelsen „fynboerne“. Under en aktion

imod et af politiets kontorer kort efter politiets internering blev Otto Raarup og Gunnar Bruun Jensen indesluttet af tyskerne. Det hedder herom i BOPA's Mindebog: „Uden at tænke på egen sikkerhed tog de roligt telefonen og ringede til deres gruppes alarmtelefon for at fortælle kammeraterne, at de nu enten blev skudt eller anholdt. Først da de således var sikre på, at deres eventuelle anholdelse ikke ville få konsekvenser for gruppen, begyndte de en fantastisk flugt over hustage, ad nedløbsrør og gennem baggårde ud i friheden“. I efteråret 1944 havde de to kammerater haft en formodet stikker til „afhøring“, men havde ladet ham gå. Da de to venner lillejuleaften aflagde et besøg på en restaurant i den indre by, blev de her genkendt af den mand, de havde haft til afhøring. Han befandt sig i selskab med en Gestapomand og Hipo blev straks alarmeret. De to venner anede uråd og forsvandt. De blev imidlertid indhentet ud for Illum, hvor Hipovognen blev drejet på tværs af kørebanen, hvorefter man satte projektor på dem og gav ild. De blev begge dræbt på stedet.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 963.

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto).

Avisstof:

Berlingske Tidende, 24.6.1945.

Monumenter:

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård, Odense, litra AF, 299–300.

Se biografi over Gunnar Bruun Jensen.

Salling, Hans Brahe,

matros, maskinarbejder, f. 17.4.1917 i København, d. 17.3.1945 i Ryvangen.

F.: Gartner Carl Theodor Salling, f. 1.2.1883 i København, d. 23.7.1943 i Gentofte, og hustru Agnes Hedvig Josephine Salling, f. 23.10.1892 i København.

Medlem af modstandsorganisationen Holger Danske.

Sejlede i passagerfart på Atlanten og med M/S Panama Jorden rundt. Aftjente i 1935 sin værnepligt ved marinen. Ansat som

maskinarbejder. Hans Salling begyndte sin karriere som sabotør i Norge, hvor han deltog i en række af de første sabotager. Han arresteredes i efteråret 1941 og idømtes 6 års tysk tugthus. Efter afsoning af to år lykkedes det det danske udenrigsministerium at få ham hjem, stærkt lidende af tuberkulose. Han indlagdes på Øresundshospitalet i oktober 1943, men lod sig udskrive uden at være blevet helbredt for at fortsætte modstandsarbejdet. Han knyttedes til Holger Danskes gruppe 2 under Svend Otto Nielsen og deltog i aktionen mod Rif-felsyndikatets Hellerupafdeling 28.11.1943. Da gruppe 2 i februar 1944 blev splittet som følge af rejseholdets uheld ved sabotagerne i Åbenrå, gik han over i gruppe 3, der lededes af urmager Georg Stougaard. Det var hensigten, at Hans Brahe Salling skulle overtage gruppen og Stougaard være afdelingschef, men dette nåede næppe at træde i kraft før deres arrestation. Brahe Salling såredes ved en skudepisode i Jægersborg Allé og blev på ny indlagt på Øresundshospitalet, hvorfra han atter lod sig udskrive, endnu før han var rask. 24.2.1944 blev han genkendt på gaden af konen til en stikker, imod hvem han havde afhentet bevismateriale i dennes hjem og arresteredes sammen med et andet medlem af gruppen, Svend Borup Jensen. Denne blev imidlertid løsladt, da de lod, som om de kun tilfældigt havde slået følge. Borup Jensen advarede straks resten af gruppen, og der aftaltes nye mødetider og mødesteder. Georg Stougaard gjorde sig imidlertid et ærinde på sin arbejdsplads, der var en urmagerforretning i Skindergade, to dage senere den 26.2., hvilket førte til hans arrestation. Det tyske politi havde lagt en vel tilrettelagt fælde i urmagerforretningen, og da Stougaard ikke indfandt sig til de aftalte tidspunkter, søgte gruppens forskellige medlemmer uafhængigt af hverandre at undersøge, hvad der var sket, og gik én efter én i fælden. 7 medlemmer af gruppen dømtes til døden, medens et medlem med mere perifer tilknytning idømtes 10 års tugthus. Henrettelserne fandt sted 17.3.1945 i Ryvangen. Blandt de henrettede var Hans Brahe Salling.

KILDER:
Arkivstof:
ER., 464
CK., 8.987

D.f.U., 30.299/45

UFF., 965

Jens Lillelunds arkiv: Forskellige rapporter fra medlemmer af Holger Danske vedrørende Holger Danskes historie (Jørgen Kielers rapport). Samme: diverse sabotagerapporter (Holger Danskes 1. kompagni, 2. afdeling, 3. gruppe).

Litteratur:

De sidste Timer, s. 146–147 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 925

Det kæmpende Danmark, s. 5

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477.

Tidsskrifter:

Friheden, 1945, nr. 13, s. 3

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 27.5.1945

Børsen, 5.5.1945

Nationaltidende, 26.5., 27.5.1945

Politiken, 25.3.1945

Social-Demokraten, 26.5., 27.5.1945 (nekrolog).

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen

Mindeplade, Ryesgades Skole, København.

Andet:

Begravet, Gentofte Kirkegård, litra E, nr. 4109/10.

Se biografier over: Jørn Andersen, Svend Georg Borup Jensen, Kaj Leo Kristensen, Einar Ole Mosolf, Kaj P. C. Ohlsen og Georg Vilhelm Jørgen Stougaard.

Se tillige biografier over medlemmer af gruppe 2: Bent Faurschou Hviid, Jørgen Koch Michelsen, Svend Otto Nielsen, Klaus Rønholt og Jørgen Haagen Schmidt.

Salto, Adam Heide,

kunstmaler, stud. mag., f. 28.11.1916 i København, d. 12.12.1944 i Alt Garge i Tyskland.

F.: Maleren Axel Johannes Salto, f. 17.11.1889 i København, d. 21.3.1961, og hustru, malerinden Anna Camilla, f. 13.7.1890.

Gift 23.12.1942 med Marianne Ilona, f. 17.4.1924 i Heidelberg, Tyskland.

Tilknyttet illegalt bladarbejde i København.

Student fra Frederiksberg Gymnasium 1935. Påbegyndte et studium ved det filosofiske fakultet i København. Kunstnerisk begavet med et alsidigt interessefelt. Medlem af Studentersamfundet og Danmarks kommunistiske Parti. Leder af en illegal kommunistisk bladgruppe på Frederiksberg. Arresteret januar 1944 og indsat i Vestre

Fængsel. Herfra overført til Horserødlejren og den 12.8.1944 til Frøslevlejren. Den 20.10.1944 deporteret til Neuengamme. Kom herfra på udkommando til Alt Garge, hvor han afgik ved døden.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 966.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 181

Liste over de immatrikulerede Studerende 1942–43, s. 131

Mindebog om Adam Heide Salto, København 1945 (foto)

De fem lange Aar, III, s. 1174.

Tidskrifter:

Pigråd, 1952, nr. 12.

Monumenter:

Mindeplade, Frederiksberg Gymnasium

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade, Københavns Universitet

Mindeplade i Ryvangen.

Samsing, Willy,

arbejdsmand, f. 9.3.1902 i Århus, d. 26.4.1945 i Sverige.

Gift 3.12.1927 med Esther Karoline, f. 4.1.1905. (B.: P. 8.5.1928).

Leder af sabotagegruppe i Århus. Dæknavn „Frandsen“. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti.

Den kommunistiske sabotage i Århus begyndte i september 1942 og samledes efter forskellige optrævlinger næsten helt i den såkaldte „Samsinggruppe“ i sommeren 1943. Kernen i gruppen var Willy Samsing og dennes brødre Harry, Alandy og Jens. Ved siden af disse var en halv snes mand knyttet til gruppen som faste medlemmer, hvortil kom en del mere løst tilknyttede. Til faldskærmsorganisationen gik gruppens kontakt igennem Ole Geisler. Willy Samsing havde været formand for DKP's afdeling på Trøjborg og besad medfødte førerenskab. „Samsinggruppen“ sorterede under den århusianske organisations første afdeling. Sammen med sin gruppe gennemførte Willy Samsing fra marts 1943 til maj 1944 en overordentlig lang række sabotager og placerede herved gruppen som en af de mest effektive i modstandskampen. Foruden sabotagearbejdet beskæftigede gruppen sig med

instruktion i sabotage, således for en række militære grupper. I samarbejde med militærgrupperne og de borgerlige grupper udførte den tillige en omfattende distribution af våben og materiel. Takket være danske stikere lykkedes det Gestapo at komme på sporet af den, og den 30.6.1944 arresteredes hele sabotagegruppen. Efter en række frygtelige forhør førtes gruppen til Frøslev og deporteredes derfra til Neuengamme den 20.10.1944. Willy Samsing sendtes herfra på udkommando til Alt Garge. Umiddelbart før befrielsen overførtes gruppens medlemmer med Bernadotteekspeditionerne til Sverige. Willy Samsing indlagdes her på Epidemisygehuset i Helsingborg, hvor han afgik ved døden.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 967.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 243

Jydske Sabotører

Århus under Besættelsen, s. 268–269, 272–277.

Avisstof:

Demokraten, 30.5., 16.6., 18.6.1945

Århus Stiftstidende, 31.5., 18.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Århus Nordre Kirkegård, litra H-3 –19/20.

Se biografi over Ib Holm Hansen. (Jvf. „To malere“, s. 34).

Sandgaard, Valther Jespersen,

vulkanisør, f. 9.3.1927 i Bellinge sogn, Odense amt, d. 26.5.1945 på Ringe Sygehus.

F.: Overmontør Carl Sandgaard.

Tilknyttet modtagegruppe i Ringe.

Skolegang på Ringe Efterskole. Medlem af Terrænsportsforening og Dansk-Nordisk Forbund i Ringe. Tilknyttet de første modstandsgrupper, der dannedes i Ringe. Såret ved vådeskud i modstandsbevægelsens vagtlokale i Kværndrup og død efter indlæggelse på Ringe Sygehus.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 968.

Tidsskrifter:

Dansk Idræt, 1945, nr. 10

Ringe Efterskoles Elevforening, 1945 (foto).

Avisstof:

Fyens Tidende, 26.5.1945

Fyens Stiftstidende, 26.5., 1.6.1945

Social-Demokraten, 27.5.1945.

Monumenter:

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Ringe Kirkegård, litra S-VII, nr. 29-31.

Schacht, Jørgen Ejvind,

vekselererelev, f. 8.3.1924 på Frederiksberg, d. 5.5.1944 i Ryvangen.

F.: Poul Schacht, f. 30.6.1891 i Randers, d. 20.7.1929 i København, og hustru Louise Marie, f. 13.4.1897 i København, d. 9.10.1966 smst.

Tilknyttet modstandsorganisationen BOPA og Frit Danmark. Dæknavn „Chang“.

Realeksamen fra Den Classenske Legatskole i København. Ansat som elev i vekselererfirmaet Ackeman og Schwanenflügel 1944. Læste sideløbende hermed til bankeksamen. Lod sig ansætte som korrekturlæser på „Fædrelandet“ for herigennem at kunne informere den illegale presse, således Frit Danmark, om forhold vedrørende Det nazistiske Parti. Arresteret og henrettet efter en sabotageaktion imod Globe. Under ildkampen mod fabrikkens vagter lå han i forreste linie. På et kritisk tidspunkt under aktionen, hvor angrebet var ved at blive afslået, lykkedes det ham ene mand at trænge ind på fabrikken og åbne fabrikkens port, således at gruppen kunne komme ind. Da han efter aktionen vendte tilbage til sin cykel, der var henstillet i nærheden af fabrikken, blev han genkendt af vagterne og pågrebet. Han førtes til Dagmarhus, men røbede trods hårde forhør intet, skønt han havde kendskab til en umiddelbart forestående aktion imod Værnemagtens flyvemaskineværksteder ved Kløvermarksvej. Aktionen gennemførtes som planlagt med betydelig succes. Allerede kort efter anholdelsen stod det Gestapo klart, at de ikke kunne få noget ud af ham. Den følgende dag blev han henrettet i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 2.981

UFF., 969.

Litteratur:

Gylling Mortensen: Danske Partisaner, København 1955, s. 29

BOPA, Mindebogen (foto)

Danmark under Jorden, s. 54

De sidste Timer, s. 33 (foto).

Tidsskrifter:

Danskeren, 8.5.1944, nr. 12, 9.6.1944, nr. 14

Den danske Handelshøjskole, 1946, nr. 10

Information, 14-15.5.1944, nr. 274.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 30.6., 17.7.1945

Information, 17.7.1945

Land og Folk, 17.7.1945

Nationaltidende, 8.7., 17.7.1945

Politiken, 22.5., 17.7.1945.

Social-Demokraten, 17.7.1945

Monumenter:

Mindeplade, Grønnegården, København

Mindeplade, Ryvangen

Mindeplade, Den Classenske Legatskole, København.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, Litra F., 11, 35-36.

Schack, Peter Tage,

sognepræst, f. 13.5.1892 i Gudum, d. 10.4.1945 i København.

F.: Sognepræst Albert Schack, f. 1849 i Ring-Føvling sogn, d. 1925, og hustru Louise Augusta, f. Olivarius.

Gift 5.3.1939 med Johanne Dorthea, f. 2.1.1891. (Tre børn i ægteskabet).

Tage Schack var ansat som sognepræst ved Simon Peters Kirke i København, sekretær i Danmarks kristelige Studenterforbund og en fremtrædende repræsentant for Tidehvervsbevægelsen. Betydelig essayist og omstridt deltager i den kirkelige debat. Ved en begravelse for en likvideret stikker nægtede han at anvende det manuskript, der blev ham påtvunget, og udtalte i begravelsestalen, at den afdøde havde syndet imod Gud og mennesker. Dræbt den følgende dag af medlemmer af Hipokorpsset på Amager Landevej ved Italiensvej.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 9.317

UFF., 968 A.

Litteratur:

Den danske Kirke under Besættelsen, redigeret af H. Sandbæk og N. J. Rald, København 1945
Gylling Mortensen, Danske Partisaner, København 1955, s. 49.

Daglige Beretninger, s. 782 f., 798, 804

5 års Kamp for friheden, bd. 5, s. 28.

Tidsskrifter:

Dansk Kirkeliv, Advent 1944, s. 89–96, 142, 1945, s. 132–36 (foto)

Præsteforeningens Blad, 1945, s. 346–53

Kirkelig Pressetjeneste, Dansk Kirkenyt, Bulletin nr. 6–7, 26.4.1945.

Avisstof:

Nationaltidende, 29.5., 8.7.1945.

Monumenter:

Mindesten ved Simon Peters Kirke i København.

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård.

Schallemose-Nielsen, Svend Aage,

politimester, f. 16.5.1900 på Frederiksberg, d. 26.11.1944 i KZ-lejren Buchenwald.

F.: Kriminalassistent Rasmus Schallemose-Nielsen, f. 8.8.1869 i Erritsø, d. 14.8.1931 i Frederiksborg, og hustru Else Marie Bruun, f. 14.8.1870 i Møllholm, d. 30.6.1953 i København.

Gift 27.6.1924 med Gørrild Dagmar Madson, f. 5.4.1902 i Nykøbing F., d. 12.5.1969 i Gentofte. (B.: D. 28.6.1925).

Tilknyttet Fynsledelsen.

Student fra Efterslægtsselskabets Skole. 1922 juridisk embedseksamen. 1927 landsretssagfører og samme år ansat som politifuldmægtig ved Rougsø Herred. 1931 fuldmægtig og medhjælper hos statsadvokaten i Ålborg, fra 1933 hos statsadvokaten i København. August 1941 udnævnt til politimester i Fredericia og i oktober 1943 til politimester i Odense. I forbindelse med reorganiseringen af militærgrupperne i efteråret 1943 blev Schallemose-Nielsen kontak- tet af den senere chef for region IV. Han stillede beredvilligt alle fornødne oplysninger til rådighed for denne og sørgede for adgang til listerne på lægdskontoret. Dette var indledningen til et illegalt samarbejde, der i væsentlig grad kom til at lette Fynsledelsens arbejde. Som følge af denne virksomhed blev han den 19.9.1944 *efter speciel*

ordre arresteret af Gestapo og deporteret til Buchenwald, hvor han afgik ved døden den 26.11.1944.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.260

D.f.U., 30.026/44

UFF., 970.

Litteratur:

Fyn under fem Aars Krig, Odense 1945 (foto)

Træk fra Odense under Besættelsen, s. 90, 133, 152

Helvede har mange navne, s. 126

Juridisk- og Statsvidenskabelig Stat, 1946

Tidsskrifter:

Danskeren, 1947, nr. 2

Ugeskrift for Retsvæsen, afd. B C, 1945

Juristen, 1945, s. 46.

Avisstof:

Fredericia Dagblad, 5.5.1945 (foto)

Politiken, 16.12.1944.

Monumenter:

Mindeplade, Odense Politigård

Mindeplade, Efterslægtens Skole, Brønshøj

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj

Mindeplade, Politigården, København.

Andet:

Begravet, Solbjerg Kirkegård, 5–F–683.

Scheiby, Axel Johan Viktor,

kok, f. 27.7.1886 på Frederiksberg, d. 12.11.1944 i Neuengamme.

F.: Syerske Hilda Marie Scheiby, f. 14.3.1854 i København, d. 2.2.1938.

Gift 16.12.1932 med dameskrædderinde Olga Elvira Margrethe, f. 14.11.1894.

Tilknyttet Danmarks kommunistiske Parti.

Som mangeårigt medlem af partiet deltog han i dettes illegale arbejde under besættelsen, idet han blandt andet fungerede som kurér. Arresteret 31.1.1944 som følge af sin illegale virksomhed og deporteret til Tyskland, hvor han afgik ved døden i Neuengamme.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 332

D.f.U., 30.168/44

CK., 9.044

UFF., 972.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 210.

Monumenter:
Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.
Mindeplade i Ryvangen.

Scherrebeck, Marie Magdalene

Boyum,

korrespondent, f. 1.9.1890 i Halk, Haderslev amt, d. 24.5.1945 på Frederiksberg Hospital.

F.: Gårdejer Jens Scherrebeck, og hustru Kathrina Maria f. Boyum, 1850 i Halk.

Tilknyttet de illegale bladgrupper, der udgav Kirkens Front.

Såret 23.5.1945, da hun som lotte sammen med modstandsfolk var passager i en bil på Roskildevej, der ikke standsede ved tilråb fra vagtmandsskabet på Frederiksberg Slot. Afgik ved døden på Frederiksberg Hospital.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 208

D.f.U., 31.733/45

CK., 8.125

UFF., 973.

Andet:

Begravet, Solbjerg Kirkegård.

Schiønnemann, Leif Einar

Bindesbøll,

befragter, f. 13.5.1924 i København, d. 21.12.1944 på landevejen mellem Hørsholm og Rudersdal.

F.: Skibsreder Gunnar Schiønnemann.

Tilknyttet illegalt bladarbejde, flygtningeruterne og gruppen „1944“.

Efter endt skolegang på Hellerup Skole handelsuddannelse. Ansat som befragter. Tilsluttedes i 1943 det illegale blad Nordisk Front sammen med Per Sonne. Tillige tilknyttet flere af transportorganisationerne. Vinteren 1943–44 i Stockholm, hvor han uddannedes i efterretningsvirksomhed. Efter afslutningen af dette kursus søgte han tilbage til Danmark for at gå ind i Ib Mogens Bech Christensens gruppe, „1944“. Efter flere mislykkede forsøg, der kostede ham ophold i svenske arrester, lykkedes det ham at rejse illegalt til Danmark i slutningen af foråret 1944. Han deltog i „1944“s

sabotage- og bladvirksomhed, gruppens organisering af tankbiler, dens flygtninge- og transportvirksomhed, samt i afhentningen af tysk arkivstof til brug for retsopgøret. Gruppens hurtigbåde havde konstant brug for tilførsel af benzin. Den 21.12.1944 havde gruppen planlagt en storstilet aktion imod det tyske „Tankstelle“ i Hillerød, hvor 18 mand erobrede tre tyske tankbiler med 10.000 l benzin. På tilbagevejen kørte man ad forskellige veje, idet hver lastbil eskorteredes af en personvogn med en dækningsstyrke. På landevejen mellem Hørsholm og Rudersdal stødte en af transporterne på en tysk vejspærring. Under beskydning fra vagtposterne passerede man denne, idet Leif Schiønnemann og en kammerat, Gunnar Alsvold, dræbtes. Leif Schiønnemann, der havde siddet ved rattet, måtte efterlades i vejsiden på et sted, hvor siden en mindesten er rejst.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 974.

Litteratur:

Den illegale presse, s. 560

Gjentofte Kommune under Besættelsen, s. 272–273

Besættelsestidens illegale blade og bøger, 1940–45, s. 132

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 479

Den åbne dør til den vide verden, s. 10.

Tidsskrifter:

Den danske Handelshøjskole, 1946, nr. 10.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 30.6.1945

Ekstra Bladet, 27.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Hellerup Skole

Mindeplade, Hellerup Idræts Klub

Mindeplade, Købmandsskolen, København

Mindesten på Hørsholm Kongevej, nord for vejgafflen ved Rudersdal.

Andet:

Begravet, Hellerup Kirkegård, afd. 10, nr. 1.584.

Se biografier over: Gunnar Alsvold, Ib Mogens Bech Christensen og Per Sonne.

Schiørring, Kaj,

repræsentant, f. 25.3.1920 i Grindsted, d. 15.1.1944 på det tyske lazaret, Nyelandsvej i København.

F.: Arkitekt Ejnar Schiørring, f. 15.5.1887

i Århus, d. 17.4.1957 i Grindsted, og hustru Anna f. Smidt, 18.4.1888 i Brørup.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i København.

Skolegang på Grindsted Realskole. Efter mellemskoleeksamen i lære hos købmand Thorning. Aftjente sin værnepligt ved garnisonen i Sønderborg 9. april. Kornetskole, men afbrød denne til fordel for uddannelse på Niels Brocks Handelsskole. Arbejdede efter endt eksamen som repræsentant. Medlem af Danske Studenters Roklub. Tilknyttedes tidligt modstandsbevægelsen som medlem af en bladgruppe, organiseret af cand. pharm. Steffen Arctander. Gruppens virksomhed var i øvrigt temmelig alsidig, strækkende sig fra sabotage til efterretningsvirksomhed og samarbejde med faldskærmsorganisationen. Efter at gruppens leder en overgang havde været fængslet, opgav man udgivelsen af gruppens eget blad og arbejdede i stedet sammen med Frit Danmarks Farmaceut-gruppe. To af gruppens medlemmer blev dræbt af en tysk terrorgruppe. Kort efter arresteredes Kaj Schiørring under ildkamp i en lejlighed i Åbenrå i København i forbindelse med den tyske optrævelse af en række grupper med forbindelse til faldskærmsorganisationen, 13.1.1944. Han blev hårdt såret under anholdelsen og døde kort tid efter på det tyske lazaret på Nye-landsvej.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 975, 210 (heri beretning af Steffen Arctander om gruppens arbejde).

Litteratur:

Georg Brockhoff Quistgaard: Fængselsdagbog og breve, s. 44.

Tidsskrifter:

Roning, 1945, nr. 6

Grindsted Realskole, 1945, (foto)

Den danske Handelsskole, 1946, nr. 10

Dansk Presstjänst, 27.1.1944.

Avisstof:

Kolding Folkeblad, 29.6.1945

Vejle Amts Folkeblad, 5.7., 7.7.1945

Berlingske Tidende, 9.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Købmandsskolen, København.

Andet:

Begravet, Grindsted Kirkegård, L-1085.

Se biografier over: Jørgen Damgaard, Hans Henrik Gottschalch, Hans Johansen og Steffen Johansen.

Schiøth, Kaj Holger,

f. 12.3.1921 på Frederiksberg, d. 9.8.1944 ved Lauringe mose på landevejen mellem Roskilde og Ringsted.

F.: Møbelhandler Carl Clement Nicolaj Schiøth, f. 30.7.1894 i Ordrup, d. 24.10.1943 i København, og hustru Ellen Marie, f. 10.3.1888 i København.

Tilknyttet Holger Danske.

Realeksamen fra Rådmandsgades Skole. Afgangseksamen fra Købmandsskolen. 1937–42 i lære hos A/S C. Olesen. Aftjente sin værnepligt ved Livgarden. Kornetskole i Næstved. Interneret 29.8.1943. Efter endt internering bestyrer af C. Schiøths Møbel-lager sammen med sin moder.

Dannede under interneringen sammen med kammerater (bl. a. Christian Ulrik Hansen, se denne) en illegal gruppe. Man smuglede våben ud fra kasernen og efter interneringens ophør samledes man i København, hvor gruppen tilsluttedes Holger Danske. Igennem faldskærmsorganisationen modtog man sabotageinstrukser og udførte sammen med Svend Otto Nielsen (se denne) og Bent Faurschou Hviid (se denne) en sabotage mod Reinholts autoværksted. I tiden indtil nytår udfoldede denne gruppe (nr. 4) stor aktivitet. Sabotager gennemførtes mod fabrikkerne Alvin, Hero, Absalon og en fabrik i Sejrøgade. Herefter indtrådte en vis stilstand på grund af sabotageforbudet, hvorunder Holger Danske ramtes af en række tyske aktioner, der væsentligt svækkede organisationen. 18. og 19.5.1944 arresteredes i alt seks medlemmer af gruppe 4, hvoriblandt Kaj Schiøth. Natten mellem 8. og 9. august blev Kaj Schiøth tillige med fire af sine kammerater og seks BOPA-folk sendt med en biltransport sydpå, hvorunder de alle myrdedes af det tyske vagtmandskab ved Lauringe mose på landevejen mellem Ringsted og Roskilde, angiveligt skudt under flugtforsøg. Mordene udløste strejker i København og en række provinsbyer.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 9.554

D.f.U., 31.207/44

CK., 55.253

UFF., 976.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 240–41 (foto)

De illegale, s. 81
Gruppe nr. 4 (foto)
De fem lange Aar, s. 809
Den illegale presse, s. 468–69
Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 478
Pro Patria, s. 15
Jørgen Barfod: I kamp for friheden, Det konservative Folkepartis historie i et halvt århundrede, bd. III, 1966, s. 273.
Tidsskrifter:
Dansk Politik, 6.4.1946
Frit Danmark, 1945, nr. 7
Gestapofangen, 1954, nr. 8
Information, 13.8.1944, nr. 249.
Avisstof:
Information, 7.7., 9.7.1945
Land og Folk, 6.7., 9.7.1945
National Tidende, 22.6., 25.6., 16.7.1945
Social-Demokraten, 6.7.1945
Viborg Stiftstidende, 26.5.1945
Politiken, 15.8.1944
Fyns Stiftstidende, 5.5.1945.
Monumenter:
Mindeplade, Bispebjerg Skole
Mindesten, landevejen mellem Roskilde og Ringsted ved Osted.
Andet:
Begravet i Ryvangen.
Se biografier over: Preben Hagelin, Christian Ulrik Hansen, Erik Nyemann, Eduard Frederik Sommer, Per Sonne.

Schlosser, Erik Gustav Daniel Petersen,

handelsmedhjælper, f. 30.6.1925 i Sønderborg, d. 15.12.1944 på lazarettet i Vojens.
F.: Købmand G. D. E. Schlosser, f. 13.9.1890, d. 27.4.1948, og hustru A. H. C. f. Petersen, 10.6.1900.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Haderslev.

Erik Schlosser var ved sin arrestation ansat i Andreas Erichsens manufakturforretning. Medlem af KFUM's Spejderkorps. Igennem sin broder, Hermann Schlosser, der var med til at danne den første organiserede aktive gruppe i Haderslev i november 1943, tilsluttet gruppearbejdet. I forsommeren 1944 blev gruppen rullet op, og Hermann Schlosser arresteret. Erik Schlosser undgik imidlertid arrestation og fortsatte arbejdet, indtil Gestapo 13.12.1944 forsøgte at arrestere ham på hans arbejdsplads. Han forsøgte at flygte, men blev skudt ned. Død 15.12.1944 på det tyske lazaret i Voj-

ens. Hans lig blev efter befrielsen fundet nedgravet i Bevtoft Plantage i udkanten af Skrydstrup Flyveplads og bisat på Haderslev Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 977.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484
Danmarks Frihedskamp, II, s. 240.

Tidsskrifter:

Sønderjydsk Månedsskrift, 1945, s. 92
Haderslevsamfundets Årsskrift, 1945, s. 48–49
Information, 16.12.1944, s. 2.

Avisstof:

Morgenbladet, 19.5.1945
Nationaltidende, 19.5.1945
Jyllands-Posten, 19.5.1945
Jydske Tidende, 19.5., 23.5., 30.5., 1945
Højmdal, 22.5.1945
Dannevirke, 18.5., 22.5., 30.5.1945
Vejele Amts Folkeblad, 18.5.1945.

Monumenter:

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård, Haderslev, 8 Kv., nr. 451.

Schmidt, Jørgen Haagen,

regissør, f. 18.12.1910 i Hellerup, d. 15.10.1944 i Jægersborg Allé.

F.: Olga Amanda Schmidt, f. 27.9.1875, d. 24.8.1952.

Gift 29.10.1941 med Bodil Berg Jørgensen, f. 10.5.1922. (B.: P. 30.8.1942, P. 6.3.1945).

Fremtrædende medlem af Holger Danske og transportorganisationerne. Dæknavn „Citronen“.

Jørgen Haagen Schmidt var den ældste af tre brødre og opvokset i en familie af det bedre borgerskab, præget af gammel rodfæstet kultur. Mistede sin fader i en alder af 9 år. Realeksamen fra Øregårds Gymnasium. Isenkramlære. Efter endt læretid ansat i firma, men fandt denne tilværelse for bundet og forsøgte sig med forskellige jobs, der appellerede til hans fantasi, således som regissør i Zigøjnerhallen, hvor han var i flere år. 1942 ansat på Citroën-fabrikken. Fabrikken benyttedes af tyskerne til reparation af biler, og Jørgen Schmidt påtog sig nu at uskadeliggøre disse ved at komme slibepulver i lejerne og sukker i benzinen. Han

skaffede på egen hånd noget trotyl og fremstillede af dette tidsindstillede bomber, hvormed han ødelagde to tyske værkstedsvogne, uden at det lykkedes at afsløre ham. Ved et tilfælde kom Jørgen Schmidt i kontakt med den første Holger Danske-gruppe, da han ville købe et radioapparat i Istedgade. I baglokalet samlede en håndfuld mænd, der ligesom han selv var indstillet på at gøre noget aktivt mod landets nye herskere. Han foreslog en sabotage mod Citroën-fabrikken i Sydhavnen, og efter nogle ugers overvejelse besluttede man at skride til aktion på grundlag af tegninger og oplysninger, som han havde skaffet. Holger Danske havde på dette tidspunkt kontakt med BOPA, der lånte dem en instruktør, der gik under navnet „Spræng-Schmidt“. For at kende forskel på de to fik Jørgen Schmidt dæknævnet „Citronen“. Sabotagen blev vellykket, seks biler og to kampvogne blev ødelagt. De følgende uger gennemførte Holger Danske en række aktioner, der kulminerede med sprængningen af Forum. Nettet var da begyndt at snøre sig sammen om gruppen, og man besluttede at søge til Sverige. Efter noget besvær kunne gruppen atter samles i Malmø, hvor man forsøgte at etablere en bådroute til Danmark på et tidspunkt, hvor flygtningetransporter var meget aktuelle, men forgæves. I stedet rejste Jørgen Schmidt illegalt tilbage til Danmark og knyttedes til det reorganiserede Holger Danske 2. gruppe, hvortil også Bent Faurshou Hviid, „Flammen“, nu knyttedes. Gruppen gennemførte 28.11.1943 en aktion mod Riffel-syndikatets Hellerupafdeling. Ved siden af arbejdet i Holger Danske begyndte han efterhånden at tage del i transportarbejdet. I januar 1944 var der dannet en samarbejdsorganisation, Postmesteren, senere omdøbt til Postassistenten og Speditøren, hvortil han fra foråret 1944 knyttedes for alvor. I det sidste halve år, hvori han levede, arbejdede han faktisk døgnet rundt, undertiden både to og tre døgn i et stræk uden at være af tøjlet, uden at få ret meget at spise, og med kun halve timers blund ind imellem. Med sit enestående personalkendskab til modstandsfolkene blev han en uvurderlig støtte ved „speditionsarbejdet“. Han var manden, der i natte timerne opsamlede flygtningene rundt om i byen og transporterede dem om bord uden om tyskernes vagtposter.

Fra det tidlige forår til september samme år bragte han på denne måde gennemsnitligt 40–45 mennesker om måneden til Sverige. „Speditionsfirmaet“ var bygget op med en række forskellige kontorer rundt om i byen, og Jørgen Schmidt besøgte dem med regelmæssige mellemrum. Den fare, som stikkerne udgjorde, kunne kun imødegås ved anvendelse af nødværgeparagraffen over for disse. En række aktioner mod stikkere gennemførtes af „Citronen“. I sensommeren 1944 foretog Jørgen Schmidt sammen med „Flammen“ og gruppen „1944“ en aktion imod Frimurerlogen på Blegdamsvej, hvor Schalburg-korpset havde hovedkvarter. Den 19.9.1944 færdedes han i polituniform og blev tilfældigt arresteret af tyskerne under aktionen mod det danske politi. Under forsøg på flugt blev han hårdt såret. Det lykkedes ham imidlertid at dræbe den schalburgmand, der ledsagede ham i den ambulance, hvori han skulle transporteres til Nye-landsvejens Lazaret. Han bragtes til en villa i Jægersborg Alle 184 og kom her under pleje af en oversygeplejerske med en længere indsats i modstandskampen bag sig. Den 14. oktober ville Gestapo arrestere villaens ejer, men fandt „Citronen“, som stærkt afkræftet efter såret åbnede ild mod de indtrængende tyskere, som skyndsomst trak sig tilbage for at rekvirere forstærkning. Efter at sygeplejersken var sluppet væk ad bagdøren, kunne „Citronen“, som kun med besvær kunne bevæge sig, optage kampen med en stadig voksende styrke. Tilfældigt opbevarede han „Flammen“s våben, medens denne var i Århus for at besøge en „Holger Danske“-gruppe, som arbejdede der under Jens Lillelunds ledelse, og han var derfor i stand til at holde de tyske soldater på afstand. I flere timer kæmpedes der med tabet af fem tyskere og et større antal sårede, indtil villaen blev skudt i brand og Jørgen Schmidt, tvunget ud af flammerne, blev dræbt foran huset.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 203
D.f.U., 30.100/44
CK., 2.122
UFF., 981

Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, biografier, Jørgen Haagen Schmidt.
Rigsarkivet: Jens Lillelunds arkiv: rapporter;

rapport fra Jönsson og O. B. Bertelsen, Bjarne Larsens Rapport. Korrespondance mellem Jens Lillelund og forbindelser i København (S 50 til Citron), korrespondance med Svend Pedersen (brev dateret 8.12.1944, brev fra Finn til Svend, dateret 10.12.1944). Diverse breve (brev til Emil Nissen, dateret 21.1.1945, brev om grosserer Vagn Riis-Hansen, dateret 22.1.1945). Jens Lillelunds beretning.

Litteratur:

Bent Demer, Bogen om Jørgen. Citronen (foto) Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 392

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 422

Da Danmark kaldte, s. 124, 148–150, 152, 167–169

Danmarks Historie XIV, s. 199

De illegale, s. 182–92

De fem lange Aar, II, s. 859–860

Fem Aar i Lænker, s. 363

Kvinder i Modstandskampen, s. 62–64

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 304

Gruppen „Gorm“, s. 76–77

Fem Aar, II, s. 379–381

Sabotage, s. 158, 185–187 (foto)

Holger Danske vågner, s. 38, 48–56, 70 f, 93 f, 133 f, 175 f, 218 f

Danmarks besættelse, s. 117–125

Sådan narrede vi Gestapo, s. 75–76, 137, (foto s. 153), 157–159

4. Maj Kollegiets Mindebog i København.

Tidsskrifter:

F.V.-bladet, december 1959, nr. 4

Frit Danmark, 1945, nr. 5

Information, 31.11.1944, nr. 332

Gestapofangen, 1953, nr. 7

Billedbladet, 1945, nr. 29, 35

Fri Presse, 24.11.1944, nr. 14

Øregård Samfundet, 1945, nr. 66.

Avisstof:

Information, 1.6., 4.7., 7.7.1945

Ekstra Bladet, 6.8., 7.8., 9.8., 10.8.1945

Kristeligt Dagblad, 7.7.1945

Morgenbladet, 12.5.1945

Nationaltidende, 5.5., 7.5., 7.6., 3.7.1945

Jyllands-Posten, 12.5.1945

Land og Folk, 6.7.1945

Politiken, 22.5., 7.7.1945

Social-Demokraten, 7.7.1945.

Monumenter:

Mindesten, Jægersborg Allé 184

Mindeplade, Øregård Gymnasium.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over: Ib Mogens Bech Christensen, Bent Faurschou Hviid, Svend Otto Nielsen m. fl.

Schmidt, Svend Aage,

arbejdsmand, f. 9.8.1922 i Hoptrup Sogn, Haderslev Amt, d. 27.5.1945 på Københavns Kommnehospital.

F.: Slagteriarbejder Godske Schmidt, f. 7.9.1889, og hustru Bothilse Juliane f. Juhl 26.6.1892, d. 23.3.1963.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Haderslev og København.

Svend Aage Schmidt måtte i august 1944 „gå under jorden“, da han eftersørgtes af Gestapo for sin deltagelse i modstandsarbejdet. Han rejste herefter til København og tilsluttedes modstandsarbejdet der. Deltog bl. a. i angrebet på Shellhuset i forbindelse med luftbombardementet 21.3.1945. Dræbt ved vådeskud i tjeneste for modstandsbevægelsen 27.5.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 90

CK., 3.503

UFF., 257.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 28.5.1945

Dannevirke, 1.6.1945

Sønderjyden, 4.6.1945.

Monumenter:

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård, Haderslev, 11 Kv., nr. 76.

Schmidt, Willy,

maskinmester, f. 9.4.1920 i Århus, d. 28.5.1943 smst.

F.: Malersvend Johan Christian Schmidt, f. 8.3.1870 i Hem, d. 21.6.1943, og hustru Johanne, f. 23.6.1885 i Krejbjerg, d. 26.1.1960.

Tilknyttet bladgruppe og sabotagegruppe i Århus.

Skolegang på Finsensgades og Samsøgades skoler i Århus. Uddannede sig videre på Århus Teknikum og tog maskinmester-eksamen. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Tilknyttedes det illegale blad „Århus Ekko“, der udkom fra november 1941 til befrielsen. Samme bladgruppe stod bag udgivelsen af den lokale Land og Folk-udgave. Fra foråret 1943 påbegyndte de

kommunistiske grupper i Århus i samarbejde med faldskærmsorganisationen sabotage. Willy Schmidt blev leder af en af de første kommunistiske sabotagegrupper og udførte med sin gruppe en række havne- og skibssabotager. Den 27.5.1943, hvor der var planlagt en halv snes sabotagehandling, havde hans gruppe fået til opgave at ødelægge ty-skernes store depot i det gamle glasværk i Ole Rømersgade. Det kom her til ildkamp med sabotagevagterne, hvorunder Willy Schmidt såredes dødeligt.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 980.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484

Sabotage, s. 174 (foto)

Århus under Besættelsen, s. 240–241, 262–263, 304–305.

Avisstof:

Demokraten, 13.5., 14.5.1945

Århuus Stiftstidende, 14.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Finsensgades Skole, Århus

Mindeplade, Samsøgades Skole, Århus

Mindeplade, Århus Teknikum

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Århus Nordre Kirkegård, litra K 655/656–724/25.

Schou, Carl Christian,

vognmaler, f. 26.10.1900 i København, d. 31.12.1944 i Tyskland.

F.: Malermester Hans Christian Thorvald Schou, f. 17.8.1874 i Gentofte, d. 17.5.1947, og hustru Maren Sophie f. Andersen, 3.12.1871 i Reinstrup, d. 21.4.1945.

Tilknyttet illegalt arbejde i København.

I sin egenskab af medlem af Det kommunistiske Partis ledelse på Østerbro, distrikt 3, deltog Carl Schou i organiseringen af det illegale arbejde inden for partiet her. Arresteret som følge af en angivelse 1.12.1943 i sit hjem i Saxogade. Indsat i Vestre Fængsel. Deporteret til Sachsenhausen. Overført til Neuengamme og kom herfra på udkommando som bombesøger til Hamburg. Her omkommet under luftangreb.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 69

D.f.U., 30.148/44

CK., 2.895

UFF., 982.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 48, 200.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Schøtt, Niels Thomas,

stud. mag., f. 20.6.1923 i Hjortlund sogn, Ribe amt, d. 2.9.1944 på Varde Sygehus.

F.: Lærer Hans Marius Schøtt, f. 17.2.1893, og hustru Helene f. Sørensen, 18.8.1898.

Tilknyttet illegalt bladarbejde i Esbjerg.

Studentereksamen fra Esbjerg Statsskole 1941. Påbegyndte et studium ved det filosofiske fakultet under Københavns Universitet. Medlem af Akad. Skytteforening. Juni 1942 oprettedes en afdeling af Frit Danmark i Esbjerg i samarbejde med den allerede udbyggede kommunistiske bladgruppe på stedet. Niels Schøtt knyttedes til den nydannede gruppe. September 1943 ramtes gruppen af en række arrestationer, og Niels Schøtt sad fra 27.9.1943 til 18.1.1944 først arresteret i Vestre Fængsel, siden interneret i Horsørød. Efter frigivelse tilknyttet efterretningsvirksomhed. Sammen med nogle kammerater stjal han en bil for med denne at foretage en rekognoscering af tyske befæstningsanlæg på Fanø. Undervejs forulykkede bilen mellem Esbjerg og Varde, hvorved Niels Schøtt blev så stærkt kvæstet, at han døde efter indlæggelse på Varde Sygehus.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.567

D.f.U., 30.387/44

UFF., 983.

Litteratur:

De fem lange Aar, III, s. 1174.

Avisstof:

Vestkysten, 10.5.1945

Vestjyden, 8.5., 10.5.1945

Sydvestjylland, 8.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Esbjerg Statsskole

Mindeplade, Københavns Universitet

Mindeplade, Skytteforeningslejren, Høje Sandbjerg
Mindesmærke, Skamlingsbanken.
Andet:
Begravet, Guldager Kirkegård, Ribe amt.

Schaarup, Gustav Friedrich,

kontormedhjælper, f. 27.8.1914 på Frederiksberg, d. 13.3.1945 i Tyskland.

F.: Konrad Emil Theodor Schaarup, f. 29.11.1871 i Odense, og hustru Marie Caroline Josefine f. Jönsson, 11.3.1884 i København.

Gift med Harriet Rigmor.

Tilsluttet militærgrupperne i København, kompagni P 3, gruppe KL III.

Arresteret den 3.1.1945 i sit hjem på Fri-mestervej og indsat i Vestre Fængsel. Den 12.1.1945 deporteret til Neuengamme, hvorfra han sendtes på udkommando til Hamburg. Her pådrog han sig en lungebetændelse, der medførte døden.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 6.103

CK., 846

UFF., 984.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 249.

Avisstof:

Information, 26.7.1945

Social-Demokraten, 28.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Seidenfaden, Poul,

civilingeniør, f. 23.1.1915 i København, d. 13.12.1944 i Neuengamme.

F.: Kommunalærer Erik Seidenfaden, f. 26.5.1883, d. 10.1.1931, og hustru Elna f. Wille, 14.8.1883.

Tilknyttet illegal efterrettningsvirksomhed.

Student 1934 fra Sct. Jørgens Gymnasium. Cand. polyt. 1941. Ansat på radiofabrikken Allways i København. Under tjenesterejser for fabrikken til Tyskland til-egnede han sig vigtige tegninger og laboratorieresultater, som han gennem efterret-

ningstjenesten lod gå videre til England. Senere ansat i Kolding. Her tilknyttet illegal gruppe. Arresteret 1.7.1944, 15.9.1944 deporteret til Neuengamme, hvor han døde 13.12.1944.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 229

D.f.U., 31.058/44

CK., 7.468

UFF., 985.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 367

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940-45, s. 49

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484

Kolding under Besættelsen, s. 15

Koldingbogen

Dansk Civilingeniør Stat, 1956, s. 636, 644.

Tidsskrifter:

Ingeniøren, 1945, (foto)

Polyteknikeren, 1945, nr. 5

Information, 20.2.1945, nr. 414

Sct. Jørgens Gymnasium, 1946, s. 8-9.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen

Mindeplade, Sct. Jørgens Gymnasium, København

Mindesmærke, Skamlingsbanken

Mindeplade, Ingeniørforeningen, København.

Sejr, Jørgen Willy,

gymnasieelev, f. 12.12.1924 i Slagelse, d. 28.4.1945 i Sverige.

F.: Herreekviperingshandler Harald Sejr f. 21.7.1888, d. 3.8.1968 og hustru Emma f. Sponholtz, 12.10.1891, d. 24.12.1942.

Medlem af Studenternes Efterretningstjeneste.

Skoløgang på Slagelse kommunale gymnasium. Medlem af KU. Jørgen Sejrs ældre broder udsendte 10.4.1940 plakaten „Danskerens 10 Bud“ som en reaktion på besættelsen. 1941 rejste han til København for at studere og organiserede her den illegale gruppe, Studenternes Efterretningstjeneste. I december 1942 blev han og en medarbejder efterlyst for illegal virksomhed. Under et illegalt besøg i hjemmet i forbindelse med moderens begravelse bad Jørgen Sejr broderen om at få tilsendt eksemplarer af Studenternes Efterretningstjeneste, som han derefter genoptrykte på lånte maskiner. Senere fik

han af broderen stillet en maskine til rådighed og organiserede en lokal trykgruppe for S.E. Samtidig foretog han sammen med kammerater sabotage, bl. a. mod jernbanevogne med tysk krigsmateriel. Flere gange blev Jørgen Sejr som følge af forveksling med broderen anholdt, men atter løsladt. Det skete således i forbindelse med afsløringen af et af S.E.'s kontorer i Gammeltoftsgade 6, København, og da broderen efter en skudveksling med Gestapo, hvorunder han blev anholdt og i såret tilstand indlagt på Nye-landsvejens lazaret, havde held til at flygte fra lazaretet. Jørgen Sejr udnyttede dette til at dække over sin egen modstandsaktivitet. 11.12.1943 blev han imidlertid anholdt som følge af en angivelse af det tyske politi og efter forhør på Slagelse kaserne ført til Dagmarhus. Fra Vestre Fængsel overført til Hørsørød og derfra til Frøslev. 15.9.1944 deporteret til Neuengamme, hvorfra han kom på udkommando til Husum. Ført tilbage til Neuengamme og med de første Røde Kors transportere overført til Sverige. Død i Katrineholm som følge af dysenteri og tuberkulose, han havde pådraget sig under opholdet i koncentrationslejr.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 986.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, s. 418

Helvede har mange navne, s. 176.

Tidsskrifter:

Kirken og Tiden 1945, s. 83–84

Danskeren 1944, nr. 6

Slagelse Kommunes højere Almueskole, 1945–46, 1946–47

Puteus, årsskrift for Slagelse elevsamfund, 1946 (foto)

Pigtråd, 1951, nr. 12

Studenten, 1945, nr. 1.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945

Kristeligt Dagblad, 5.8.1945 (foto)

Sorø Amts Tidende, 9.5., 8.6., 14.6., 27.8., 30.8.1945

Vestsjællands Socialdemokrat, 7.5., 9.7., 27.8.1945

Østsjælland Avis, 13.6.1945.

Monumenter:

Mindesten ved Sct. Mikkels kirke i Slagelse

Mindeplade, Slagelse kommunale Gymnasium.

Andet:

Begravet, Sct. Mikkels kirkegård, Slagelse, afd. 2–27–3917–20.

Serup, Søren Christian Jensen,

færdsselsbetjent, f. 12.6.1904 i Randers, d. 11.3.1945 i Neuengamme.

F.: Landmand Jens Christian Jensen Serup, f. 18.3.1875, d. 4.4.1961, og hustru Jensine, f. 22.2.1874.

Gift 2.8.1935 med Inger Fenger-Eriksen, f. 27.4.1907. (B.: P. 4.10.1939, P. 11.3.1941, P. 25.11.1942).

Involveret i politimester Agersteds illegale virksomhed ved opbygningen af militærgrupper i Jylland.

Realeksamen 1920 fra Gentofte Statskole. 1921 adgangseksamen til Polyteknisk Lærestanstalt. 1926 eksamen fra Helsingør Skibsteknikum. 1928 indkaldt som rekrut. 1929 udnævnt til kornet, 1931 til sekondløjtnant. Ansat ved Frederikshavn Skibsværft. 1933 ved politiet i Frederikshavn. Tilknyttet ordenspolitikkommandoen for Jylland og Fyn og stod med sin vogn til rådighed for politimester Agersted (se denne) og hans to politikommissærer. Ved arrestationen af Agersted og hans to politikommissærer blev også Søren Serup arresteret som medvider om disses illegale arbejde. Indsat i Århus Arrest, senere gennem Vestre Fængsel overført til Frøslev. Deporteret til Neuengamme, hvorfra han kom på udkommando til Porta Westfalica. Fik her hævelser over hele kroppen og sendtes med en sygetransport tilbage til Neuengamme, hvor han døde på revieret 11.3.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.745

D.f.U., 30.282/45

UFF., 986 A.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 168

De faldt for Fædrelandet, s. 99–100 (foto)

In Memoriam, nr. 30 (foto)

Politiets Mindeblad, s. 47 (foto).

Tidsskrifter:

Politi (tidsskrift for Politivæsen), 1945, nr. 18, s. 298

Garderbladet, 1946, nr. 1.

Avisstof:

Viborg Stifts Folkeblad, 8.6.1945 (foto).

Monumenter:

Mindeplade, Sæby Kirke

Mindesten, Sæby Kirkegård M. 86

Mindeplade, Serpentskolen, Kronborg

Mindeplade, Viborg Kaserne

Mindeplade, Politigården, København

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Sø biografi over politimester Aage August Agersted.

Simonsen, Johannes Egerton,

bager, f. 12.3.1913 i Silkeborg, d. 26.11.1944 i Bergen Belsen.

F.: Fabrikant Anton Simonsen, f. 1883 i Svostrup, d. 1943 i Silkeborg, og hustru Kirstine Kathrine f. Jensen, 1886 i Grøn-bæk, d. 1963 i Silkeborg.

Gift med Danine Vilhelmine Christensen, f. 25.4.1913 i Silkeborg. (B.: P. 25.12.1934, D. 14.10.1938).

Tilknyttet sabotagegruppe i Silkeborg. Dæknavn „Jonas“.

Som følge af medlemsskab af Det kommunistiske Parti blev Johannes Simonsen to gange arresteret af det danske politi og sad et halvt år i Vestre Fængsel. Foruden at beskæftige sig med illegal bladvirksomhed var han deltager i en sabotage i Silkeborg i september 1942 mod et større tysk lager af uniformer, våben og benzin. På trods af det primitive materiale (hjemmelavede brandbomber fremstillet i Ålborg) lykkedes aktionen. Den 23.6.1944 arresteret af Gestapo for illegal bladvirksomhed. Den 20.10.1944 deporteret til Neuengamme. Herfra overført til Bergen Belsen, hvor han afgik ved døden den 26.11.1944 som følge af lungetuberkulose.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.735

D.f.U., 30.221/44

UFF., 988

Rigsarkivet, arkiver fra besættelsestiden, O. J. Feddersens arkiv: Oplysninger om modstandsbevægelsen i Silkeborg.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 274

Derfor måtte vi sejre, s. 148

Danmarks Frihedskamp, s. 511, 515, 526.

Avisstof:

Silkeborg Avis, 17.5.1945

Silkeborg Socialdemokrat, 5.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, Silkeborg Ny Kirkegård

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

Simonsen, Leo Falk,

fotograf, f. 16.3.1917 i Maribo, d. 23.3.1945 i Dessauer Ufer.

F.: Overpostbud Hans Frederik Simonsen, f. 12.9.1887 i Tybjergllille, d. 1967 i Ris-skov, og hustru Johanne Wilhelmine, f. Niel-sen, 19.10.1896 i Sandvad.

Gift 21.4.1944 med servitricen Tove Elisabeth Larsen, f. 24.12.1921 i Maribo. (B.: D. 15.2.1945).

Tilknyttet sabotagegruppe i Tinglev.

Skolegang på Maribo kommunale Borger-skole. Efter realeksamen i lære hos fotograf Nissen, Maribo. Flere udstillinger. Presse-fotograf på Lolland-Falsters Folketidende. Senere ansættelse i København. Egen forretning i Tinglev 1.8.1943. Deltog fra efter-året 1943 i jernbanesabotage og efterret-ningsvirksomhed. Når tyske soldater fik fremkaldt film i forretningen, tog han af-tryk og kom herved i besiddelse af til tider vigtigt efterretningsmateriale, der gennem politiassistent Egebjerg Andersen over Søn-dørborg sendtes til København.

Arresteret 10.10.1944 sammen med køb-mand Carl Thomsen Nielsen i Tinglev, anklaget for deltagelse i sabotagevirksom-hed. Indsat i arresten i Kolding. 8.11.1944 overført til Frøslev. Deporteret 12.1.1945 til Neuengamme, hvorfra han 24.1.1945 ud-sendes med en arbejdskommando til Des-sauer Ufer. Her døde han 23.3.1945, angre-bet af dysenteri.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.566

D.f.U., 31.306/45

UFF., 990 (heri beretning om arrestation og ophold i Tyskland).

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 229

Tidsskrifter:

Information, 20.4.1945, nr. 461

Dansk Idræt, 1945, nr. 10.

Sportsfiskeren, 1.5.1945, s. 87, 1.7.1945, forsi-de (foto), s. 110

Sønderjydsk Månedsskrift, 1945, s. 94.

Avisstof:

Lolland-Falsters Folketidende, 6.6.1945.

Monumenter:

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografi over Joseph Janecki og Carl Thom-sen Nielsen.

Simonsen, Jørgen Anders Kjær,
snedkersvend, f. 9.1.1921 i Hillerød, d. 23.2.1945 på Milnersvej i Hillerød.

F.: Tømrer Jørgen Christian Simonsen, f. 13.6.1886, og hustru Johanne Elisabeth, f. 14.10.1888.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Hillerød. Delingsfører i FDF. Dræbt i aktion imod en stikker på Milnersvej i Hillerød i februar 1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., A 91/1765

UFF., 989.

Tidsskrifter:

KFUM og K's månedsblad i Hillerød, 1945, nr 6, s. 2 (foto).

Avisstof:

Frederiksborgs Amts Avis, 8.5., 16.5. og 14.7. 1945.

Monumenter:

Mindeplade, drabsstedet

Mindesten, Sletten ved Himmelbjerget.

Andet:

Begravet, Hillerød Kirkegård, litra C, nr. 47.

Simonsen, Niels Christian,

arbejdsmand, f. 8.9.1923 i Hals, d. 5.5.1945 i København.

F.: Niels Simonsen, f. 1879, og hustru Anine f. Poulsen, 1881.

Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit 4.

Fra efteråret 1944 tilsluttet afsnittets kompagni C 4, 3. deling, gruppe 16, 2. Under ildkamp mellem modstandsfolk og tyske marinesoldater ved Gefionspringvandet, dræbt på taget af ejendommen Ny Toldbodgade 41, 5.5.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 204

CK., 8.002

D.f.U., 30.959/45

UFF., 991.

Tidsskrifter:

Danskeren, 1945, nr. 22.

Avisstof:

Viborg Stifts Folkeblad, 11.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, Christmas Møllers Plads, København.

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård, Q-2-52.

Se biografi over Gregers Jes Bojesen.

Simonsen, Steen,

maskinist, f. 23.5.1924 i København, d. 7.4.1945 på det tyske lazaret, Nyelandsvej, København.

F.: Værkfører Carl Berton Simonsen, f. 1894 i Helsingør, og hustru Fanny Bothilda Rudolfina f. Jonasson, 1898 i Helsingør.

Tilknyttet militærgrupperne i København.

Skolegang på Bellahøj Skole.

Maskinisteksamen fra Københavns Maskinskole og Københavns Maskinteknikum. Tilsluttet kompagni P 5, 2. deling. Såret under ildkamp på hjørnet af Gyldenløvesgade og Nørre Søgade. Død på det tyske lazaret, Nyelandsvej.

KILDER:

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484.

Avisstof:

Information, 29.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Bellahøj Skole

Mindeplade, Maskinskolen, Jagtvej, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Simony, Jørgen Bech,

politimester, f. 5.2.1887 i Ålborg, d. 12.11.1944 i Husum-lejren i Tyskland.

F.: Stiftamtmand Johan Frederik Simony og hustru Henriette, f. Bech.

Gift (1) 1919 med Paula Irene Garde, (2) 21.6.1934 med Karen Edith Johanne Ørstrøm, f. 27.11.1896 i København. (B.: P. 4.7.1920, D. 3.6.1922, P. 6.7.1925).

Leder af modtage- og sabotagegruppe i Varde.

Student fra Frederiksberg Latin- og Real-skole 1905. Cand. jur. 1913. By- og Herredsfuldsmægtig i Odense samme år. Politiassistent, senere fuldmægtig i Odense 1919. Politimester i Varde 1934.

I slutningen af 1943 var en række ned-

kastninger over Sjælland mislykkedes, og den engelske faldskærmsorganisation foretrak nu at benytte sig af modtagelser i Jylland. Faldskærmsmanden Aage Møller Christensen havde gennem lokale folk fundet frem til en modtageplads ved Skodborg Høj, nordøst for Varde. På lokalt initiativ opstillede en Varde-modtagegruppe, der blandt andet rekrutteredes gennem en meget aktiv kommunistisk sabotagegruppe, samt gennem nogle af politifuldmægtig Schlanbusch' kontakter i byen. Politifuldmægtig Schlanbusch opfordrede Simony til at overtage ledelsen, hvilket han gjorde. Den første og eneste modtagelse fandt sted på modtagepladsen den 12.10.1943.

Gruppen gennemførte endvidere en sabotage imod Varde Stålværk den 12.12.1943 i samarbejde med Holger Danskes gruppe 2, et samarbejde etableret igennem Dansk Samling. Den store virksomhed blev totalt standset i et halvt år. I februar 1944 forsøgte man endnu en gang at etablere et lignende samarbejde med henblik på at ødelægge Åbenrå Motorfabrik og Fabrikken Hamag. En række komplikationer i forbindelse med udførelsen af disse aktioner førte til en række arrestationer i Varde og Esbjerg. I alt arresteredes ti mand, deriblandt politimester Simony. De sad arresteret til den 9.2.1944 i Esbjerg og overførtes derefter til Vestre Fængsel. Her skulle deres sag have været behandlet lige efter sagen mod Hvidstengruppen, der blev henrettet. Generalstrejkens udbrud medførte imidlertid, at domfældelserne blev udsat. Arresterterne overførtes til Frøslev og deporteredes tre uger senere, den 15.9.1944, til Neuengamme. Herfra sendtes Jørgen Simony på udkommando til Husum, hvor han døde allerede den 12.11.1944.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.232

D.f.U., 30.128/44

UFF., 993

Rigsarkivet: Jens Lillelunds arkiv: Forskellige rapporter fra medlemmer af Holger Danske om Holger Danskes historie (Jørgen Kielers rapport).

Oberstløjtnant O. J. Feddersens arkiv 1944-46: Oplysninger om modstandsbevægelsen i Ølgod.

Litteratur:

De illegale, s. 74

Helvede har mange navne, s. 173

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 302

Dansk Politi Stat, I, 1943, s. 448

Juridisk og Statsvidenskabelig Stat, 1946

Politiets Mindeblad, s. 48 (foto)

Til landets bedste, s. 465

Aage Trommer: Modstandsbevægelsen i Åbenrå og Omegn, Særtryk af sønderjydske årbøger 1965, s. 154 ff

Kontakt med England, s. 263

Hemmelig Alliance, I, s. 275 ff

Danmarks Frihedskamp, s. 64, 226

Men aldrig kan et Folk forgå, s. 60.

Tidsskrifter:

Information, 20.2.1945, nr. 414

Danmarksposten, 1945, nr. 4, 5, 6, s. 57

Pigtråd, 1950, nr. 9, 1956, nr. 2

Tidsskrift for Politivæsen, 1945, nr. 18, s. 2.

Avisstof:

Demokraten, 27.5.1945

Jyllands-Posten, 12.5.1945 (interview med Jens Lillelund)

Nationaltidende, 9.7.1945

Ringkøbing Amts Dagblad, 9.7.1945

Social-Demokraten, 8.7.1945

Sydvestjylland, 12.5., 14.5., 15.5. (artikel af politifuldmægtig Schlanbusch om Varde modstandsbevægelse), 9.7.1945

Vestjyden, 12.5., 14.5.1945

Land og Folk, 7.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Frederiksberg Gymnasium

Mindelund, Arnbjerg Anlægget i Varde

Mindeplade, Politigården, København

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Varde Kapelkirkegård, nr. 46.

Se biografier over: Peer Borup, Gerner-Mikkelsen, Knud Nordentoft og Peter Petersen.

Sivertsen, Kjeld,

gartner, f. 30.7.1920 i Egebjerg, Holbæk amt, d. 28.4.1945 i København.

F.: Tømmermester Niels Christian Sivertsen, f. 1859 i Egebjerg, d. 1938 smst., og hustru Maren Cecilie f. Svendsen, 1873 i Højby, d. 1954 i Egebjerg.

Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit 8.

Kjeld Sivertsen var tilknyttet en gruppe under afsnittets kompagni V 5, der lededes af gartner Poul Larsen. På vej hjem fra en aktion den 28.4.1945 opholdt Kjeld Sivertsen sig sammen med sin gruppefører og en gartnermedhjælper, Nis Philipsen, i kvar-

teret omkring Islevhusvej. De gik hver for sig, da en af dem mødte nogle medlemmer af en tysk terrorgruppe, der ved at give sig ud for frihedskæmpere fik ham til at røbe sig. De tre blev omgående holdt op og umiddelbart efter dræbt på Islevhusvej.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 994.

Tidsskrifter:

Information, 1.5.1945, nr. 469, 2.5.1945, nr. 470

Morgenbladet, 3.5.1945.

Avisstof:

Holbæk Amts Venstreblad, 8.5.1945

Holbæk Amtstidende, 8.5., 31.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Rødovre Kirkegård.

Andet:

Begravet, Egebjerg Kirkegård, litra C, 3–21 b.

Se biografier over Poul Larsen og Nis Philipssen.

Skipper, Fritz Christian,

chauffør, f. 9.6.1917 i Århus, d. 31.1.1945 i Neuengamme.

F.: Arbejdsmand Albert Skipper og hustru.

Tilknyttet nedkastningsgruppe i Randers.

Randers udviklede sig i 1944–45 til et af de største jyske modtagelsescentre for våben og sprængstof, der herfra fordeltes ud over landet. Fritz Christian Skipper blev som følge af sin deltagelse heri arresteret. Senere overført til Frøslevlejren, hvorfra han den 12.1.1945 deporteredes til Neuengamme. Her afgik han ved døden godt 14 dage efter sin ankomst, den 31.1.1945.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 995.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 249

Toldstrup, s. 242–43

Danmarks Frihedskamp, s. 128.

Avisstof:

Randers Amtsavis, 5.5., 31.5.1945

Randers Dagblad, 7.5.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Nordre Kirkegårds Kapel, Randers
Mindeplade i Ryvangen.

Skjødt, Ingvar Sørensen,

lagerforvalter, f. 17.8.1894 i Århus, d. 27.11.1944 i Versen bei Meppen.

Gift med Sørine Petrine, f. 11.2.1896 i Århus, d. 11.7.1944.

Illegalt depot i Århus..

Ingvar Skjødt var materialforvalter på Materialgården under Århus Kommunalforvaltning. Til Materialgården sendtes kasser mærket „Geodætisk Institut“ som dække for våbenforsendelser. Da tyskerne erfarede dette, arresterede de den 11.7.1944 Ingvar Skjødt og stadsingeniør A. J. Rambøll. De sigtedes for at have skjult våben på kommunens materialgård. Begge blev ført til Frøslevlejren, hvor de i nogle uger anvendtes som toggidsler. I efteråret 1944 deporteredes de til koncentrationslejren Neuengamme og fra denne lejr udsendtes de med en arbejdskolonne til den tysk-hollandske grænse, hvor de i efteråret og vinteren under frygtelige forhold bistod ved jordarbejder i forbindelse med tyske befæstningsanlæg. Ingvar Skjødt bukkede her under for sygdom og overanstrengelse.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 263/A91/1747

UFF., 976 A

Frihedsmuseets arkiv nr. 7/65, 1: Frøslevberetninger.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 206

Århus under Besættelsen, s. 329

Erindringer og Indtryk fra Frøslevlejren, s. 6.

Avisstof:

Demokraten, 22.5., 24.5., 25.5., 20.7.1945

Århus Stiftstidende, 6.5.1945.

Andet:

Begravet, Århus Nordre Kirkegård, afd. D, 311/313.

Skov, Knud,

løjtnant, f. 23.9.1917 i Jerne ved Esbjerg, d. 23.11.1944 i Charlottenlund.

F.: Kaptajn Mads Skov og hustru Ane Marie, f. Andersen.

Gift med Lillian Thing, f. 26.11.1917. (B.: D. 23.10.1941).

Tilknyttet S.-E. transport.

Skolegang på Helsingør Gymnasium

1931–33. Uddannet som kontorist. Gennemgik fodfolkets kornetskole. 1937 udnævnt til kornet, 1939 til sekondløjtnant og 1940 til løjtnant af reserven. Foråret 1944 tilknyttet S.-E. transport under Peter Fyhn, særligt våbentransporter i samarbejde med Jørgen Winthers gruppe, Ejler Haubirk og Erik Crone. Dræbt 23.11.1944 ved Skovriderkroen i Charlottenlund.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 3.493
D.f.U., 31.180/44
UFF., 998.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 77 (foto)

Avisstof:

Frederiksborg Amts Avis, 7.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Helsingør Gymnasium
Mindeplade, Sergentskolen, Kronborg
Mindeplade, Vordingborg Kaserne.

Andet:

Begravet, Gurte Kirkegård, litra A, 4–2.

Skov, Mogens,

arbejdsmand, f. 7.4.1923 i København, død i Tyskland.

F.: Snedkersvend Jens Alfred Skov, f. 1900, d. 1966, og hustru Magna Christine f. Christiansen, 1904, d. 1955.

Tilknyttet kommunistisk bladarbejde i Odense.

Uddelte illegale blade for de kommunistiske bladgrupper i Odense. Deltog i demonstrationerne i augustdagene 1943 og pådrog sig herved tyskernes opmærksomhed. Den 29.11.1943 anholdt af det tyske sikkerheds politi. Ved en ransagning af hans hjem fandtes illegale blade, og han sigtedes for kommunistisk virksomhed. Den 19.12.1943 deporteret til Sachsenhausen. Herfra overført til Buchenwald, hvorfra han udsendtes med en arbejdskommando til Halberstadt, på hvilken han forsvandt.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 16.667
UFF., 999.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 46, 118.

Monumenter:

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj
Mindeplade i Ryvangen.

Tidsskrifter:

Pigråd, 1955, nr. 6.

Skånström, Palle Måge,

guldsmed, f. 22.9.1916 i København, d. 1.8.1944 på Kulturvet nr. 13 i København.

F.: Arnold Skånström, f. 14.8.1879, d. 30.1.1945, og hustru Marie Angelika, f. Henrik-sen, 27.6.1881.

Illegal vært i København.

Uddannet som guldsmed hos Kgl. Hofjuvelerer Dragsted. Selvstændig virksomhed i København. Medlem af Livjægerkorpsset. Der vides kun lidt om Palle Skånstrøms illegale arbejde. Loftet over hans centralt beliggende værksted benyttedes som opholdssted for illegale personer. Udattil gav han åbenlyst udtryk for sin anti-tyske holdning. Dræbt 1.8.1944 i sin forretning af medlemmer af en tysk terrorgruppe samme dag, som en stikker, en urmager i Sct. Paulsgade, var blevet likvideret af modstandsbevægelsen. Medlem af Københavns KU.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 9.309
UFF., 1.000.

Tidsskrifter:

Information, 2.8.1944, nr. 239.
Nyt fra Danmark, nr. 5–6, 1944, s. 31.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945
Frederiksborg Amts Avis, 15.6.1946
Nordsjælland, 25.6.1945.

Monumenter:

Mindetavle, Kulturvet 13.

Andet:

Begravet, Solbjerg Kirkegård, 1–A–593.

Smith, John,

handelsuddannet, f. 28.8.1916 i Svendborg, d. 1.12.1944 i Porta Westfalica.

F.: Købmand Emanuel Petersen Smith, f. 18.2.1889 i Fjellerup, d. 16.6.1959 i Humble, og hustru Elna Sophie f. Schleimann, 27.11.1891, i Store Heddinge, død i Humble.

Tilknyttet den engelske efterretningstjeneste.

Handseksamen fra Købmandsskolen i Odense. Aftjente sin værnepligt ved ingeniørtropperne og deltog som frivillig på finsk side i den finsk-russiske krig 1939–1940. Meldte sig efter 9. april 1940 til den engelske efterretningstjeneste i Sverige og arbejdede derefter i Norge, Finland og Danmark. Arresteret juni 1944 i København. Indsat i Vestre Fængsel og derfra ført via Frøslev og Neuengamme til Porta Westfalica. På sygetransport tilbage til Neuengamme i slutningen af november 1944, hvor han døde. (I hovedtræk efter In Memoriam).

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 1.001.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 164

In Memoriam (foto).

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Dekoreret med Den finske Frihedsmedalje og det engelske Certificate of Service.

Sode, Arne Elisius,

f. 6.1.1914 i Ørting, d. 25.2.1944 i Stutthof i Polen.

F.: Handelsmand Rasmus Sofus Sode, f. 2.8.1872 på Tunø, d. 9.1.1957 i Århus, og hustru Ane Elisabeth f. Sørensen, 22.10.1875 i Århus, d. 18.8.1961 smst.

Tilknyttet Danmarks kommunistiske Parti.

Arne Sode deltog som frivillig i den spanske borgerkrig og besad et vist forfattertalent, som han udnyttede i en række satiriske skitser til ungdomsbladet, Fremad. Han interneredes i henhold til kommunistloven i Horserødlejren. Efter den tyske overtagelse af lejren 29.8.1943, deporteret til Stutthof i Polen den 2.10.1943. Han var her blandt de første af de spaniensfrivillige, der bukkede under. Hans tragiske død er skildret i „Rapport fra Stutthof“ af Martin Nielsen.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 1003.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 89

De danske Spaniensfrivillige, s. 190–191 (foto)

Martin Nielsen: Rapport fra Stutthof, København 1948, s. 113

Tidsskrifter:

Den danske Parole, 7.3.1944.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

Sommer, Eduard Frederik,

assistent i ØK, f. 12.12.1922 i Lyngby, d. 9.8.1944 i Lauringe Mose.

F.: Ella Johanne Sommer f. Nielsen, 21.1.1891.

Tilknyttet Holger Danske. Dæknavn „Lasse“.

Realeksamen fra Lyngby Statsskole. Medlem af Det danske Spejderkorps. 1939 ansat i ØK. Aftjente sin værnepligt ved 8. regiment i Holbæk. Kornetskole i Næstved. Den 29.8.1943 interneredes kornetterne på skolen i Næstved. Under interneringen dannede en gruppe kornetter under ledelse af Christian Ulrik Hansen (se denne) en sabotagegruppe. Det lykkedes denne gruppe at udsmygle våben fra kasernen. Da interneringen ophørte i oktober 1943, tog de til København, og med Christian Ulrik Hansen som leder tilsluttede man sig Holger Danske. Gruppen modtog sine sabotageinstrukser igennem faldskærmsorganisationen. Den første aktion skete i samarbejde med „John“ (Svend Otto Nielsen) og „Flammen“ (Bent Faurshou Hviid) mod Reinholdts autoværksted. I tiden indtil nytår udfoldede denne gruppe (nr. 4) stor aktivitet. Af de sabotager, som gruppen gennemførte, kan nævnes fabrikkerne „Alvin“, „Hero“, „Absalon“ og en fabrik i Sejrgade. Fra januar 1944 gik Christian Ulrik Hansen over til modtagearbejde og jernbanesabotage i Jylland. I denne periode fungerede et andet medlem af gruppen, Preben Hagelin, som gruppefører. Christian Ulrik Hansen arresteredes i Ålborg, og gruppen forsøgte at befri ham. Christian Ulrik Hansen ønskede imidlertid ikke at flygte, fordi han frygtede tyskernes repressalier over for sine medfanger. Gruppen tog så tilbage til København og fortsatte sabotagearbejdet, indtil tyskerne ved et kup anholdt dem alle i maj 1944.

Onsdag morgen den 18.5.1944 arresterede Gestapo to af gruppens medlemmer. Samme dags aften holdt resten af gruppen møde i et lokale på Frederiksberg. På trods af forskellige sikkerhedsaftaler tog man ikke notits af de øvrige medlemmers udebliven. Næste morgen arresteredes de fire resterende medlemmer af gruppen, heriblandt Eduard Frederik Sommer. De indsatte alle i Vestre Fængsel. Natten mellem den 8. og 9.8.1944 blev fem medlemmer af gruppen afhentet af Gestapo og sammen med seks medlemmer af modstandsorganisationen BOPA sendt ud på en transport. Under denne transport myrdedes de alle ved Lauringe Mose på landevejen imellem Ringsted og Roskilde, angiveligt skudt „under flugtforsøg“.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 2.980

UFF., 1.004.

Litteratur:

De illegale, s. 80 f., 101

De fem lange Aar, II, s. 809

Den illegale presse, s. 468–469

De sidste Timer, s. 242–243 (foto)

Gruppe nr. 4 (foto)

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 478

Pro Patria, s. 16.

Tidsskrifter:

Dansk Politik, 6.4.1946, s. 5

Frit Danmark, 1945, nr. 7, s. 12

Gestapofangen, 1954, nr. 8, s. 3

Information, 13.8.1944, nr. 249

„1944“, 27.8.1944

Spejdernes Magasin, 1945, nr. 9

Spejdersport, 1945, nr. 9

Statsskolen i Lyngby, 1945–46.

Avisstof:

Fyens Stiftstidende, 5.5.1945

Information, 7.7., 9.7., 29.8.1945

Land og Folk, 6.7., 9.7.1945

Ekstra Bladet, 9.7.1945

Nationaltidende, 22.6., 25.6., 16.7.1945

Politiken, 15.8.1944

Social-Demokraten, 6.7.1945

Viborg Stiftstidende, 26.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, Osted ved Roskilde Landevej

Mindesten, Hylkedam pr. Gelsted, Fyn

Mindeplade, Skytteforeningslejren, Høje Sandbjerg

Mindeplade, Lyngby Statsskole

Mindeplade, Roskilde Kaserne

Mindefoto, Paul Asmussens tropslokale, Engelsborgvej, Kgs. Lyngby.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over: Preben Hagelin, Christian Ulrik Hansen, Erik Nyemann, Kaj Holger Schiøth og Per Sonne.

Sonne, Per,

stud. med. vetr., f. 10.4.1921 i Farsø, d. 9.8.1944 ved Lauringe Mose.

F.: Dyrslæge Axel Sonne, f. 16.1.1889 i Blåvandshuk, d. 1.8.1962 i Farsø, og hustru Ingeborg f. Ovesen, 23.5.1890 i Odder, d. 30.8.1965 i Farsø.

Tilknyttet illegalt bladarbejde og Holger Danske.

Præliminæreksamen fra Viborg Realskole 1938. Student fra Akademisk Kursus 1940. Påbegyndte et studium ved Veterinær- og Landbohøjskolen og stod foran afslutningen af sine studier ved arrestationen i maj 1944. Medlem af KU. 1942 medlem af Nationalt Værn. Omtrent samtidig draget ind i det illegale bladarbejde inden for Frit Danmark. I marts 1943 fremstillede han bladet Dannevirke, hvis ledende artikler blev skrevet af hans skolekammerat Christian Ulrik Hansen (se denne). Bladet Dannevirke gik senere op i Nordisk Front, som stiftede Nyt Nordisk Forlag, der under ledelse af Per Sonne udsendte Steinbecks forbudte roman, Månen er skjult, i duplikeret form. Efter en større indsats inden for illegal forlagsvirksomhed gik Per Sonne i efteråret 1943 over i „Træskofaget“, dvs. sabotagen. Under internering på Kornetskolen i Næstved havde hans kammerat, Christian Ulrik Hansen dannet en sabotagegruppe blandt kornetterne. Denne havde foruden bladarbejdet i 1942 sammen med Erik Nyemann, Per Sonnes nærmeste medarbejder, deltaget i faldskærmsorganisationens modtagearbejde i Jylland. Efter endt internering tilsluttedes gruppen Holger Danske som gruppe 4 og optog bl. a. Per Sonne og Erik Nyemann. Gruppen modtog sabotageinstrukser fra faldskærmsorganisationen og gennemførte en række sabotager, således mod fabrikkerne Alvin, Hero, Absalon og en fabrik i Sejrgade. I januar 1944 overgik Christian Ulrik Hansen helt til modtage- og sabotagearbejde i Jylland, og gruppen skiftede ledelse.

se. Kort efter blev han arresteret, og gruppe 4 gjorde i Ålborg et forsøg på at befri ham fra arresten. Af hensyn til sine medfanger ønskede Christian Ulrik Hansen imidlertid ikke at undvige og henrettedes 23.6.1944. 18.5.1944 blev to medlemmer af gruppe 4 arresteret i København og den følgende dag de tilbageblevne fire, heriblandt Per Sonne. De indsattes i Vestre Fængsel. Natten mellem 8. og 9. august 1944 samlede tyskerne en transport, bestående af seks BOPA-folk og fem medlemmer af gruppe 4. Transporten førtes mod Ringsted og ved Lauringe Mose på landevejen mellem Ringsted og Roskilde blev de alle elleve myrdet, angiveligt „skudt under flugtforsøg“. Da mordene blev kendt, udløste de en omfattende strejke i København og i mange provinsbyer. Per Sonne var blandt de dræbte.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 1.005.

Litteratur:

De illegale, s. 80 f., 101

Den illegale presse, s. 468–469, 560

De fem lange Aar, II, s. 809

Gjentofte Kommune under Besættelsen, s. 272–273

Gruppe nr. 4 (foto)

De sidste Timer, s. 236–238 (foto)

46 Navne, s. 51–52 (foto)

Pro Patria, s. 13

Rottbøll, s. 74

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 132

Fra Viborg Amt, 1965, s. 181

Danmarks Frihedskamp, s. 626

Jørgen H. Barfod: I kamp for friheden, 1940–45. Det konservative Folkepartis historie i et halvt århundrede, bd. III, 1966, s. 223

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 478.

Tidsskrifter:

Danmarksposten, 1946, nr. 9–10

Dansk Politik, 6.4.1946

Frit Danmark, 1945, nr. 7, s. 12

Information, 13.8.1944, nr. 249

Gestapofangen, 1954, nr. 8

„1944“, 22.8.1944.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945

Fyens Stiftstidende, 5.5.1945

Information, 9.7., 29.8.1945

Land og Folk, 9.7.1945

Politiken, 15.8.1944

Social-Demokraten, 6.7.1945

Nationaltidende, 22.6., 25.6., 16.7.1945

Ekstra Bladet, 9.7.1945

Ålborg Amtstidende, 28.5., 31.5.1945

Ålborg Stiftstidende, 5.5., 26.8.1945

Viborg Stiftstidende 26.5.1945

Viborg Stifts Folkeblad, 19.7.1945 (interview med pastor Sandbæk).

Monumenter:

Mindeplade, Års Skole

Mindeplade, Landbohøjskolen

Mindesten, Osted ved Roskilde Landevej

Mindelund, Farsø søanlæg.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over: Preben Hagelin, Christian Ulrik Hansen, Erik Nyemann, Kaj Holger Schiøth, Eduard Frederik Sommer.

Per Sonnes fader, et fremtrædende medlem af Dansk Samling, ledede sammen med Robert Stærmose og Rottbøll modtagelsen af tre faldskærmsfolk i Farsø den 31.7.1942. Christian Ulrik Hansen og Erik Nyemann assisterede.

Sponholtz, August Louis Alexius,

barbermester, f. 14.2.1897 i Roskilde, d. 11.9.1944 i sin forretning.

Gift 13.7.1919 med Marie, f. 27.3.1900. (B.: D. 15.2.1940).

Tilknyttet Studenternes Efterretningstjeneste og 2. bataljon, afsnit 5.

Barbermester Sponholtz blev på grund af sin deltagelse i flygtingetransporter den 19.4.1944 anholdt af Schalburgfolk. Efter et par ugers ophold på Dagmarhus og i Vestre Fængsel sad han interneret i Horserød til den 5.8.1944. Den 11.9.1944 blev han myrdet i sin forretning af fire medlemmer af en tysk terrorgruppe. Drabet var en gengældelse for likvidering af en nazistisk barbermester kort forinden.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 968

D.f.U., 30.593/44

CK., 8.980

UFF., 1.007

Politisag, afd. F 1882/46.

Københavns Opdagelsespoliti H.J.M., 16.929/1946.

Tidsskrifter:

Danskeren, 1944, nr. 12.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 6–6–127/28.

Staffeldt, Jørgen,

direktør, f. 30.12.1912 i Hellerup, d. 25.12.1944 i Porta Westfalica.

F.: Overretssagfører Carl Bernhard Staffeldt, f. 29.12.1875 i København, d. 24.12.1945 i Gentofte, og hustru Laura Johanne f. Rindom, 28.3.1878 i København, d. 21.2.1966 i Gentofte.

Gift 26.10.1937 med Jessie Gerda Brinkmann, f. 4.1.1916 i København. (B.: D. 2.8.1938, P. 2.3.1940, P. 16.9.1942).

Fremtrædende medlem af modstandsorganisationen Holger Danske.

Jørgen Staffeldt voksede op i et hjem, præget af en stærkt religiøs livsholdning. Skolegang på Ordrup Gymnasium. Assistent i Bikuben. Overtog 1942 direktørposten ved partiet Dansk Samlings forlag, „Samleren“. Dette forlag beskæftigede sig fra 1943 mest med illegale udgivelser. Dansk Samling var stiftet i 1936 med forfatteren Arne Sørensens som formand. Partiets appel om personlig, demokratisk ansvar fandt imidlertid ikke udpræget genklang i befolkningen. Efter april 1940 ændredes partiets situation imidlertid, og begivenhederne førte til en opblomstring af partiet. Jørgen Staffeldt var fra februar 1940 medlem af Dansk Samlings forretningsudvalg. Han deltog i partiets arbejde med at skabe en national og demokratisk bevægelse i landet, var med til at organisere de store nationale møder og ved udgivelse af partiets pjecer. Han tog aktivt del i jødeevakueringen, hvor hans bror, Mogens Staffeldts boghandel fungerede som et af de vigtigste opsamlingssteder. Deltog i Frihedsrådets konstituerende møde den 16.9.1943 efter forinden at have deltaget i de indledende forhandlinger om rådets dannelse. I Frihedsrådet optrådte han som Dansk Samlings repræsentant. Var senere aktiv i Frihedsrådets M-udvalg og med til at opstille de første planer for hvervningen af de såkaldte civile „ventegrupper“. Gennem Mogens Staffeldt opnåede Jørgen Staffeldt kontakt med Jens Lillelund og kom hermed ind i Holger Danskes arbejde. Hans energi rettedes imod organiseringen af nye sabotagegrupper, ligesom han varetog Holger Danskes forbindelse til Frihedsrådet, og sammen med broderen, Mogens, formidledes kontakt mellem Holger Danske og faldskærmsfolkene. Efter begiven-

hederne den 9.12.1943, hvor Svend Otto Nielsen arresteredes, og Jens Lillelund måtte flygte til Sverige, overtog Jørgen Staffeldt ledelsen af Holger Danske. Efter et par større aktioner i begyndelsen af januar, således sprængningen af Burmeister & Wains montagehal og blokværksted, måtte sabotagen imidlertid for størstedelen indstilles på grund af det af Frihedsrådet dekreterede sabotagestop. I begyndelsen af februar 1944 rammes Holger Danske af svære tab. Gruppe nr. 2 blev oprullet ved aktionen i Åbenrå den 5–6.2.1944, og allerede den 16.2.1944 arresteredes både Jørgen og Mogens Staffeldt ved Nordisk Boghandel på Kgs. Nytorv. De førtes til Dagmarhus og derfra til Vestre Fængsel. Mogens Staffeldt blev frigivet efter 8 måneders forløb. Jørgen Staffeldt blev den 23.8.1944 overført til Frøslev og kort tid efter, 15.9. deporteret til Neuengamme. Herfra sendtes han på udkommando til Porta Westfalica, hvor han arbejdede i skiferbjergene og ved udbedringen af udbombede jernbaneanlæg. Han blev angrebet af tuberkulose og døde den 25.12.1944.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.282

UFF., 1008.

Rigsarkivet: Jens Lillelunds og H. E. Teglers beretning om Holger Danske. Mogens Staffeldts arkiv og beretning, Jens Lillelunds arkiv. Bjarne Larsens arkiv og beretning. (Jørgen Staffeldt er nævnt et større antal steder i ovennævnte arkiver. Liste herover i UFF., 1.008).

Litteratur:

Beretninger fra modstandskampen, s. 23–24, 45

Danmarks besættelse, s. 101

Daglige Beretninger, s. 20

De illegale, mange steder (bl. a. s. 21, 119, 134)

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), II, s. 688, 727

De fem lange Aar, II, s. 683–684, 904, III, s. 1505

Da Danmark kaldte, s. 151

Danmarks Historie XIV, s. 156, 185–186

Danmarks Frihedskamp, s. 538, 551, 552

5 års kamp for friheden, bd. 4, s. 134, 156

Helvede har mange navne, s. 164

Holger Danske vågner, s. 69, 148

Hemmelig Alliance, I, s. 48–51, 147–149, 243, II, s. 223

In Memoriam, s. 32 (foto)

Kontakt med England, s. 283

Kvinder i Modstandskampen, s. 111

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 462
På det tyske slavemarked, s. 56–57
Sabotage, s. 161
4. Maj Kollegiets Mindebog i København
Elsebeth Kieler: Den fortsatte Frihedskamp, s. 159.
Niels Jydes Breve
Tidsskrifter:
F.V.-bladet, 1959, nr. 4 (om en planlagt befrielsesaktion)
Danmark, 1947, nr. 23–24
Frit Danmark, marts 1944, nr. 3, s. 14
Danskeren, 9.2.1945, nr. 9
Gestapofangen, 1952, nr. 6–7, s. 7
Ordrupperbladet, 1945, nr. 2–4, 1946, nr. 1
Ordrup Gymnasium, 1946
Hjemmefronten, 20.2.1944, nr. 6
Morgenbladet, 2.2.1945
Fri Presse, 8.2.1945.
Avisstof:
Morgenbladet, 12.5.1945
Nationaltidende, 22.6.1945.
Monumenter:
Mindeplade, Ordrup Gymnasium.
Andet:
Begravet i Ryvangen.

Stang, Ole,

premierløjtnant, f. 11.2.1920 i Rørbæk, d. 21.3.1945 i Shellhuset.
F.: Sognepræst Karl Stang, f. 1882, d. 1936, og hustru Dagmar Marie Louise f. Hansen, 1896.
Gift 4.5.1943 med Birgit Falcke, f. 17.2.1924. (*B.:* P. 15.12.1944, d. den 22.4.1945).

Militærleder for afsnit 7. Dæknavn „Jens Andersen“. Skolegang på Saksøbing Realskole og Nykøbing Falster Katedralskole. Studentereksamen fra Henrik Madsens Skole, København. Medlem af Københavns Skyttekorps. 1939 rekrut ved 20. bataljon, senere kornet ved 6. bataljon. Efter afgang fra Officersskolen i Næstved ansat ved 18. artilleriafdeling og i 1942 udnævnt til premierløjtnant. Februar 1944 udnævnt til militærchef for afsnit 7. Her ledede og organiserede han arbejdet for ca. 2000 mand. Ole Stang ledede disse gruppers uddannelse i brug af våben og sprængstoffer og planlagde og deltog i adskillige aktioner. Som følge af angivelse blev Ole Stang arresteret af Gestapo den 28.2.1945 på vej til et møde med

„Københavnsledelsen“. (Allerede 8 dage før arrestationen havde Gestapo eftersøgt ham på forældrenes bopæl i Vanløse). Sammen med andre danske modstandsfolk sad han fængslet i Shellhusets øverste etage. Dræbt under bombardementet af Shellhuset den 21.3.1945.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 287
D.f.U., 30.314/45
CK., 55.339
UFF., 1.009.
Litteratur:
De faldt for Fædrelandet, s. 109–110 (foto)
Shellhuset, s. 72–74 (foto)
5 års kamp for friheden, bd. 6, s. 66
Frit Danmarks Hvidbog, I, s. 484.
Tidsskrifter:
Håndbog for Hæren, 1943, s. 160, 1946
Nykøbing Katedralskole, 1946 (foto)
Pigråd, 1951, nr. 3, 1955, nr. 4
Gestapofangen, 1951, nr. 3–4
Sct. Jørgens Gymnasium, 1946, s. 9
Garderbladet, 1946, nr. 1.
Avisstof:
Nationaltidende, 10.6.1945
Aarhus Amtstidende, 8.6.1945
Lolland-Falsters Folketidende, 19.6.1945.
Monumenter:
Mindeplade, Langelandsgades Kaserne, Århus
Mindeplade, Officersskolen, Frederiksberg Slot
Mindeplade, Sergentskolen, Kronborg
Mindeplade, Høegh Guldbergs Gades Kaserne
Mindeplade, Sct. Jørgens Gymnasium
Mindeplade, Nykøbing F. Katedralskole.
Andet:
Begravet, Vestre Kirkegård, 8–3–3/4.

Stenderup, Niels,

volontør, f. 20.5.1924 i Klampenborg, d. 24.4.1944 i Ryvangen.
F.: Fuldmægtig i Udenrigsministeriet Hans Lauritz Stenderup, f. 14.8.1891 i Taulov, d. 27.7.1949 i København, og hustru Lydia Georgine f. Langberg, 5.12.1899 i Windau.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i København.

Student fra Sorø Akademi. Lå 29.8.1943 indkaldt ved kystdefensionen. Efter endt internering ansat som volontør i et københavnsk handelshus. Forsøgte 13.2.1944 at

afvæbne en tysk soldat, men arresteredes efter et håndgemæng, hvorunder den tyske soldat såredes. Dømt til døden ved en tysk krigsret, men indstillet til benådning. Netop på dette tidspunkt strammede Werner Best imidlertid linien over for den danske modstandsbevægelse. Som gengæld for drabet på en tysk soldat henrettedes Niels Stenderup 24.4.1944. Den nye kurs, der kom til udtryk bl. a. i Stenderup-sagen, der meget nøje var blevet fulgt af det danske udenrigsministerium, førte til en stærk anspændelse af forholdet mellem den danske administration og den tyske Rigsbefuldsmægtigede.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 1.012.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 24–25 (foto)

Danmark under Jorden, s. 52

De fem lange Aar, II, s. 733

Syv år, s. 114–116

Til landets bedste, s. 443, 451–455, 457–458.

Tidsskrifter:

Gestapofangen, december 1952 (heri flere digte af Niels Stenderup)

Dansk Pressetjänst, 5.4.1944

Soranerbladet, 1945, nr. 5–6, 1946, (december)

Danskeren, 8.5.1944, nr. 12.

Monumenter:

Mindeplade, Sorø Akademi

Mindeplade, Nyboder Skole.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Stentoft, Bendt,

elektriker, f. 17.5.1925 i Nyborg, d. 28.3.1945 i Ryvangen.

F.: Bestyrer Christen Stentoft, f. 20.1.1892, d. 19.2.1940, og hustru Sofie Inger Nielsine f. Schmidt, 24.12.1891, d. 9.3.1951

Medlem af sabotagegruppe i Nyborg.

Efter skolegang på Nyborg private Realskole kom Bendt Stentoft i elektrikerlære hos I. Kruse & Bech, hvor han fortsatte som svend. Sammen med Bent Christensen og Henning Børge Hansen tilsluttet en sabotagegruppe i Nyborg, der desuden assisterede ved våbenedkastning. Efter en jernbanesabotage den 10.3.1945 blev Bendt Stentoft arresteret den følgende dag. Før

til Vestre Fængsel via Husmandsskolen i Odense. Henrettet i Ryvangen den 28.3.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.585

D.f.U., 31.342/45

UFF., 1.013.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 160–161 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 925

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477.

Tidsskrifter:

Information, 3.4.1945, nr. 446

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3

Friheden, 1945, nr. 14.

Avisstof:

Nationaltidende, 23.6.1945

Børsen, 5.5.1945

Politiken, 4.4.1945.

Monumenter:

Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj

Mindeplade, Rådhuset i Nyborg

Mindeplade, Den private Realskole, Nyborg

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Nyborg Assistens Kirkegård, litra B, nr. 128/29.

Se biografier over Bent Christensen og Henning Børge Hansen.

Stochholm-Borresen, Ellen

Margrethe Mølgaard,

husmor, f. 9.9.1917 i Skovshoved, d. 12.4.1945 ved Sankt Annæ Plads 10, København.

F.: Grosserer Ove Christian Mølgaard Christensen, f. 18.11.1883, d. 1956, og hustru Helene.

Gift 12.3.1936 med afdelingslæge Carl Christian Stochholm-Borresen, f. 22.4.1904, d. 1949. (B.: P. 17.3.1937, D. 6.2.1940, D. 8.8.1944).

Tilknyttet modstandsbevægelsen under afsnit 5.

Læge Stochholm-Borresen var allerede på et meget tidligt tidspunkt aktiv deltager i modstandsbevægelsen og indsatsen her spændte over mange felter. Hans hustru blev inddraget i dette arbejde. Dræbt den 12.4.1945 ved Sankt Annæ Plads 10 i København.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 7.884, 2.963
D.f.U., 31.852/45
CK., 55.354
UFF., 1.014.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 485.

Monumenter:

Mindeplade, Aurehøj Gymnasium.

Andet:

Begravet, Hørsholm Kirkegård, litra G, nr. 277.

Stotz, Thomas Friederich,

radiokvartermester, f. 14.5.1910 i Flensborg, d. 26.11.1944 i Århus.

F.: Speditør Thomas Frederik Stotz, f. 1861 i Flensborg, d. 1940 i København, og hustru, f. Hansen 1863 i Flensborg, d. 1929 i Kollund.

Gift 12.4.1935 med Anna Viola Elvira Alfrida Gudrun Andersen, f. 8.2.1901 i København. (B.: D. 7.10.1937).

Tilknyttet efterretningstjenestens radiosektion som telegrafist. Dæknavn „Noah“, „Lille Møller“.

Thomas Stotz var oprindelig tysk statsborger, men kom som dreng til Danmark. I 1930 blev han radiotelegrafist i søværnet og to år senere udnævntes han til radiounder-kvartermester. Han gjorde oftest tjeneste i undervandsbådene. Men også i større orlogsfartøjer og på inspektionsskibe. I 1943 forfremmedes han til kvartermester. Sammen med nogle kammerater blev han straks efter den 29.8.1943 tilsluttet efterretningstjenesten. I august 1944 kom Stotz til Frederikshavn og etablerede herfra forbindelse med London. Den 19.9. flyttede han herfra til Hjørring, hvor efterretningstjenestens nordjyske stab havde hovedkvarter. I efteråret 1944 lykkedes det tyskernes flådestation på Ulvkærsgaard ved Frederikshavn at lokalisere „Noah“s sender til omegnen af Hjørring. Den 16.11.1944 ved firetiden om eftermiddagen omringede det tyske sikkerhedspoliti fra Frederikshavn ejendommen Skipper Clementsvej 7, hvor „Noah“ i en af lejlighederne netop var i færd med at sende. „Noah“ og hans første-assistent blev arresteret og apparatet med til-

behør taget i forvaring af tyskerne. Dagen efter blev han tvunget til at sende under tysk trussel, men indførte i sin sending en i forvejen aftalt fejl for at advare London, som øjeblikkeligt opfattede signalet. Begik selvmord i sin celle i Århus for at hindre det tyske politi i at afpresse ham oplysninger.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 212
D.f.U., 30.129/44
CK., 8.260
UFF., 1.015

Rigsarkivet: arkiver fra Besættelsestiden, Duus Hansens arkiv: Rapport om Noah, brev fra Schjødt-Eriksen til Duus Hansen, dateret 8.11.1943.

Litteratur:

46 Navne, s. 81–82 (foto)

Hemmelig Alliance, I, s. 113, 114, II, s. 137

Toldstrup, s. 171

Beretning vedrørende Hjørring Politikreds under den tyske Besættelse, s. 67–68

Da Danmark kaldte, s. 227

Danmarks Frihedskamp, s. 95–96

Gør, hvad du ikke tør, s. 99

4. Maj Kollegiets Mindebog i København.

Tidsskrifter:

Marinetidende, 1945, nr. 2 (foto), 5, 6, 7.

Avisstof:

Vendssyssel Tidende, 20.6.1945

Flensborg Avis, 21.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Holmens Kirke.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10–37–36.

Se biografi over Valdemar Vangsted.

Stougaard, Georg Vilhelm Jørgen,

urmager, f. 26.10.1912 i Hammel, d. 17.3.1945 i Ryvangen.

F.: Urmager Aage Stougaard, f. 2.6.1878 i Hammel, d. 31.12.1945 smst., og hustru Magda Boline, f. Møller, 27.12.1883 i Silkeborg, d. 6.7.1932 i Hammel.

Gift 5.4.1936 med Else Margrethe Arenkiel, f. 27.9.1913 i Skanderborg.

Afdelingsleder og gruppeleder i modstandsorganisationen Holger Danske.

Skolegang på Hammel Realskole. I urmagerlære i Sønderborg. Udlært 1931. Ansat i urmagerforretningen, Janus, i København, senere bestyrer i Janniches Urmagerforret-

ning, Skindergade 44. I foråret 1944 leder af gruppe 3 under Holger Danskes 1. kompagni, 2. afdeling. Som gruppefører ledede Georg Stougaard en række våbenrøverier og fabrikk sabotager. Gruppen deltog som dækningsstyrke under den mislykkede storaktion mod General Motors. Gruppens våbenlager flyttedes ustandselig og placeredes efter en arrestation i en kommissionsforretning, beliggende ved siden af Georg Stougaards arbejdsplads. I februar 1944 overtog Georg Stougaard posten som afdelingsleder, medens et andet medlem af gruppen, Hans Brahe Salling, var udsat til at overtage ledelsen af gruppen. Denne omorganisering nåede næppe at træde i kraft, før en katastrofe ramte gruppen. 24.2.1945 blev Hans Brahe Salling genkendt på gaden af konen til en stikker, imod hvem han havde afhentet bevismateriale i dennes hjem. Han arresteredes tillige med et andet medlem af gruppen, Svend Borup Jensen. De to lod imidlertid, som om de kun tilfældigt havde slået følge, og Borup Jensen blev derfor løsladt samme nat. Borup Jensen advarede straks resten af gruppen, og våbenlageret flyttedes. Der aftales nye mødetider og -steder. Den følgende mandag 26.2.1945 tog Georg Stougaard imidlertid chancen ved at gøre sig et ærinde til sin arbejdsplads. Her blev han arresteret af det tyske sikkerhedspoliti, der havde lagt en vel tilrettelagt fælde. De øvrige medlemmer af gruppen forsøgte i løbet af dagen hver for sig at finde ud af, hvad der var hændt, da Stougaard ikke dukkede op til de aftalte møder. En for en gik de i løbet af dagen i fælden, som Stougaard havde gjort det. Syv af de arresterede medlemmer af gruppen dømtes til døden og henrettedes i Ryvangen 17.3.1945, deriblandt Georg Stougaard.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 110
D.f.U., 32.148/45
CK., 2.907
UFF., 1.016

Jens Lillelunds arkiv: diverse sabotagerapporter (Holger Danskes 1. kompagni, 2. afdeling, 3. gruppe).

Litteratur:

De sidste Timer, s. 143–145 (foto)
Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 477.

Tidsskrifter:

Danskeren, særnummer, 9.4.1945, s. 19

Friheden, 1945, nr. 13, s. 3
Danmarksposten, 1945, nr. 2–3
Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20
Sangerbladet, 1946, nr. 1.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945
Nationaltidende, 30.5.1945
Politiken, 25.3.1945
Silkeborg Avis, 12.5. (nekrolog), 1.6.1945
Aarhus Stiftstidende, 3.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Hammel Realskole
Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Hammel Kirkegård.
Se biografier over: Jørn Andersen, Svend Georg Borup Jensen, Kaj Leo Kristensen, Einar Ole Mosolff, Kaj P. C. Ohlsen og Hans Brahe Salling.

Strecker, Aage Einar,

*sporvejsfunktionær, f. 2.3.1916 i København, d. 24.10.1944 i Gentofte.
Gift 31.5.1942 med Dagmar Elisabeth, f. 16.6.1919.*

Tilknyttet BOPA og militærgrupperne i København under afsnit 3.

Tidligere finlandsvillig. Medlem af Nationalt Værn og stærkt engageret i opbygningen af organisationens grupper. Da Nationalt Værn splittedes efter 29.8.1943 gik mange af medlemmerne over i de illegale modstandsgrupper, således også Aage Strecker, der tilsluttedes BOPA og deltog i en række sabotager. Knyttet til militærgrupperne under afsnit 3, hvor han samarbejdede med afsnitslederen, kaptajnIjntant Frits Camillo Jørgensen (se denne) om forskellige opgaver. Den 24.10.1944 kl. 4,30 om morgenen søgte Gestapo at arrestere ham på hans bopæl, Fuglegårdsvænget. Såret under forsøg på flugt igennem et vindue. Død få timer senere. Efter befrielsen blev hans lig fundet i Ryvangen og bisat på Hellerup Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 221
D.f.U., 30.138/44
CK., 7.154
Politisag, Københavns Opdagelsespoliti, H.J.N., 18.008/46
UFF., 1.017

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484.

Det illegale Frit Danmark, s. 461

Håndbog for Hæren, 1946

Tidsskrifter:

Nationalt Værn, 1945, nr. 1.

Monumenter:

Mindeplade, Strandvejs Skole, København Ø

Mindeplade, Hølbæk Kaserne

Mindeplade, Københavns Sporvejs Hovedkontor, Gothersgade,

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Hellerup Kirkegård, afd. 32, nr. 13.364.

Strøbæk, Dirck Svendsen,

medhjælper, f. 1.4.1928 i Store Magleby, d. 4.5.1945 på Krudttårnsvej, Dragør.

F.: Købmand Dirck Strøbæk, f. 22.11.1891, og hustru Marchen, f. 20.11.1893.

Tilknyttet militærgrupperne under afsnitskommando Amager.

Dræbt 4.5.1945, under mobiliseringen, af Hipo-folk fra baghold.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 1.018.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484.

Avisstof:

Nationaltidende, 11.5.1945

Social-Demokraten, 11.5.1945.

Monumenter:

Mindetavle, Dragør Boldklubs klubhus, Engvej, Dragør.

Andet:

Begravet, Store Magleby Kirkegård, nr. 331.

Svane, Erik Bondo,

dommerfuldmægtig, cand. jur., f. 23.10.1911 i København, d. 5.3.1945 i Dessauer Ufer.

F.: Viceskoledirektør Hans Anton Svane, f. 30.9.1869 i Hornum, d. 15.3.1948, og hustru Margrethe Louise f. Bondo, 14.12.1872 i Svendborg, d. 14.8.1939.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Åbenrå.

Student fra Metropolitanskolen 1930, cand. jur. 1936. Ansat hos højesteretssag-

fører Oskar Bondo Svane, senere sekretær i Ministeriet for Handel og Søfart. 1938 dommerfuldmægtig i Åbenrå. Formand for Danske Samfunds Ungdomssamvirke i Åbenrå, leder af Åbenrå danske Ungdomshjem og medlem af bestyrelsen for Folkeligt Samfund i Åbenrå. Deltager i et vidt forgrenet nationalt arbejde i Sønderjylland og forfatter til en række artikler om Sønderjyllands historie og topografi. Medlem af Det konservative Folkeparti. I sommeren 1944 knyttes Erik Bondo Svane til det illegale arbejde i Åbenrå. På dette tidspunkt dannedes en ny byledelse, hvori Erik Bondo Svane varetog kontakten til ungdomsforeningerne med henblik på oprettelsen af ventegrupper. Han fungerede tillige som meddeler for Frit Danmark. I oktober 1944 blev region III for anden gang revet op. I Åbenrå blev to medlemmer af byledelsen arresteret, medens to andre gik under jorden. Den 19.10.1944 blev Erik Bondo Svane arresteret på sit kontor. Han indsattes i Åbenrå Arrest og sad her, til han 31.12. s.å. overførtes til Frøslevlejren. 12.1.1945 deporteret herfra til Neuengamme, hvorfra han sidst i januar sendtes på udkommando til arbejdslejren Dessauer Ufer ved Hamburg. Her døde han 5.3.1945, svækket af underernæring og mishandling, af en bronchitis. Han begravdes i Ohlsdorf, hvorfra hans lig efter kapitulationen hjemførtes og bisattes i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 1.019.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 234

A. Falk Jensen og H. Hjort Nielsen: Candidati Juris 1736–1936, IV, s. 168

A. Falk Jensen: Fortegnelse over Danmarks Dommerfuldmægtige den 1. juli 1943, s. 34

Juridisk og Statsvidenskabelig Stat, 1940, s. 366, 445

Beretning om Dommerfuldmægtig af Aabenraa Erik Bondo Svanes illegale Arbejde, Fangenskab og Død under tysk Tvangsarbejde, u.st., u.å.

Aabenraasamfundet, 1945, s. 59

Aage Trommer: Modstandsbevægelsen i Aabenraa og Omegn. Sønderjydske Aarbøger 1965, s. 139–180

Marstal Kollegiesamfunds årsskrift (foto)

Sønderjydske Årbøger, 1946, s. 120 f.

Tidsskrifter:

Grønlandet, marts 1945 (foto)

Thyras Vold, 15.5.1945 (foto)

Sønderjydske Månedsskrift, 1945, s. 90 (foto),
1951, marts (foto)
Frit Danmark, 1947, nr. 3 (foto)
Information, 4.1.1945, nr. 374, 19.1.1945, nr.
387
De danske Ungdomsforeninger, 1944–45, s. 28
Åbenrå Efterskoles Elevforening, 1945
Sønderjylland, 1945, nr. 7
K.U., 23.4.1945, nr. 4
Juristen, 1945, s. 151
Fuldmægtigen, 1945, nr. 7, 1946–47, nr. 3
Danskereen, 13.1.1945, nr. 6, 9.4.1945, særnum-
mer
Roning, 1945, nr. 6
Danske Studenters Roklub, 1945, nr. 6
Ugeskrift for Retsvæsen, afd. B, 1946, s. 48
Sprogforeningens Almanak, 1946, s. 96–97.
Avistof:
Berlingske Tidende, 14.6.1945
Politiken, 20.3.1945
Hejmdal, 22.3.1945.
Monumenter:
Mindesmærke, Skamlingsbanken
Mindeplade, Metropolitanskolen
Mindeplade, Åbenrå Politistation
Dommerfuldmægtig Erik Bondo Svanes Min-
defond, Åbenrå, til fordel for den dansksindede
ungdom i Sønderjylland.
Andet:
Begravet i Ryvangen.

Svane, Lars Bager,

*bagersvend, f. 24.4.1919 i Marstal, d. 29.4.
1944 i Ryvangen.*
*F.: Skibskaptajn Jens Christian Svane og
hustru Gertrud, f. Bager.*

Tilknyttet efterretningstjenesten og Holger
Danske.

Skolegang på Marstal Skole. Ansat som
lærling hos Rubow's Efterfølger, Holte, hvor
han senere blev udlært som svend. Fra sep-
tember 1939 aftjente han sin værnepligt
på „Peder Skram“. Tilknyttedes efterret-
ningstjenesten samtidig med, at han var sa-
botør i Holger Danske. Han arresteredes
4.10.1943 i sit hjem. Den 29.4.1944 hen-
rettedes han i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 8.100

UFF., 1.020.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 31–32 (foto)

Danmark under Jorden, s. 52

De sidste Breve, s. 34–35.

Tidsskrifter:

Billedbladet, 1945, nr. 35

Danskereen, 8.5.1944, nr. 12, s. 1.

Avistof:

Børsen, 5.5.1945

Information, 29.8.1945

Kristeligt Dagblad, 28.8.1945.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Svarre, Herold Jensen,

*forvalter, f. 10.9.1909 i Argentina, d. 8.6.
1944 i Ryvangen.*

*F.: Proprietær Carl Svarre og hustru Kri-
stine.*

Medlem af Hornslet nedkastningsgruppe.

Herold Svarre var uddannet inden for
landbruget. Efter et par år som landvæsen-
elev afsluttede han sin uddannelse på land-
brugsskole. Ansat som forvalter på Rosen-
holm avlsgaard.

Tidligt på året 1943 blev Herold Svarre
medlem af den modstandsgruppe, som under
bankasserer Orla Andersens ledelse blev
dannet i Hornslet. Efter at gruppen var kom-
met i kontakt med faldskærmsmanden Ole
Geisler, gik man i gang med nedkastnings-
arbejdet. Først anvendte gruppen en plads
på Djursland ved Langesø, men da denne
nedkastningsplads i august 1943 blev kom-
promitteret, fandt gruppen en ny plads ved
Rosenholm skov. Denne plads anvendtes
da i efteråret og vinteren 1943–44. I januar
1944 blev gruppen revet op som følge af
tre faldskærmsfolks arrestation i Århus i
december 1943. Herold Svarre blev arre-
steret den 13.1.1944 sammen med en del
af gruppens øvrige medlemmer. Dømt til
døden ved tysk krigsret og henrettet den
8.6.1944 i Ryvangen som repræsentant for
BOPA's aktion mod „Globus“ den 6.6.1944.

Efter befrielsen blev hans lig fundet i Ry-
vangen og bisat i Frihedskæmpergraven på
Havrebjerg Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 1.021.

Litteratur:

Poul Gerner Nielsen: Gæst hos Gestapo, Kø-
benhavn 1945, s. 66

Danmark under Jorden, s. 53

De fem lange Aar, II, s. 742, 758

De sidste Timer, s. 50–51 (foto).

Kontakt med England, s. 250.

Tidsskrifter:

Pigtråd, 1952, nr. 4.

Avisstof:

Korsør Avis, 20.7.1945

Demokraten, 22.6.1945

Politiken, 24.5., 8.6.1944

Randers Dagblad, 7.5., 8.5.1945

Sorø Amtstidende, 3.7., 18.7., 30.8.1945

Sorø Amts Dagblad, 6.7.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945

Aarhus Amtstidende, 6.5., 29.5. (interview med Svend Baastrup Thomsen), 22.6.1945.

Monumenter:

Mindesten, Hornslet Kirkegård

Mindeplade, Tvede Skole, Horslunde Sogn

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografier over Orla Andersen og Axel Sørensen.

Svendsen, Christian Fugl,

stud. polyt., f. 19.5.1923 i Stenderup, Vejle amt, d. 25.4.1945 i København.

F.: Skovrider Poul Christian Fugl Svendsen, f. 11.11.1889, d. 17.6.1931, og hustru Frida Kloch, f. 25.3.1898.

Tilknyttet Polyteknikerafdelingen i København.

Studentereksamen 1941 fra Sorø Akademis Skole. Påbegyndte et studium ved Den polytekniske Lærestanstalt. Somrene 1942 og 1943 indkaldt som „polyteknikersoldat“. Interneredes 29.8.1943 på kasernen i Næstved. Efter endt internering gik han ind i illegalt arbejde som leder af en militærgruppe under Polyteknikerafdelingen. Dræbt under aktion natten mellem 25. og 26.4.1945 ved bilfirmaet Magneto på Jagtvejen, da gruppen stødte sammen med en tysk patrulje.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 9.061

UFF., 1.022

D.f.U., 32.161/45.

Tidsskrifter:

Soranerbladet, december 1946.

Sorø Akademis Skole, 1945–46

Polyteknikeren, 1945, nr. 5.

Avisstof:

Ringsted Folketidende, 30.5.1945

Sorø Amts Tidende, 24.5., 30.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Danmarks tekniske Højskole

Mindeplade, Sjælsmark Kaserne

Mindeplade, Sorø Akademi

Mindeplade, Ryvangen

Mindesten, Søndre Stenderup Kirkegård

Mindesten, Søndre Bjært By

Mindesten i Sorø.

Andet:

Begravet, Søndre Stenderup Kirkegård, afd. B, nr. 101.

Se biografier over Egon Andersen, Erik Bennike og Svend Erik Mikkelsen.

Svendsen, Erik,

bankassistent, f. 19.1.1907 i Haderslev, død omkring 21.4.1945 i Tyskland.

F.: Amtsskolekonsulent Nicolaj Svendsen, f. 1873 i Scherrebech, d. 14.7.1966 i Tønder, og hustru Güde Marie f. Knudsen, 1878 i Hedegård pr. Visby, d. 1948 i Tønder.

Gift 11.6.1938 med Anne Jepsen, f. 1911 i Rørkær.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Tønder.

Skolegang på Tønder Statsskole. Spejderfører, leder af spejdernes hjælpekorps og beredskabsstyrke i Tønder i samarbejde med redaktør Viggø Lausten (se denne). Aftjente sin værnepligt 1930. 1931 kornet. Udnævnt til sekondløjtnant. Ansat i Den danske Landmandsbank i Tønder. Tilsluttet det illegale bladarbejde inden for Frit Danmark. Deltog i sommeren 1944 i organiseringen af sabotage- og ventegrupper i Tønder. Den 16.10.1944 arresteret og ført til „Staldgården“ i Kolding. Overført til Frøslev, hvorfra han den 12.1.1945 deporteredes til Neuengamme. Udsendtes herfra i begyndelsen af februar med en såkaldt „rullende kolonne“ på jernbanereparation ved Soest. Efter at kolonnen var udbombet sendtes den ved den amerikanske fremrykning på march til Halle og derfra til Pilsen i Böhmen, hvor den deltes. Sammen med en anden dansker sendtes Erik Svendsen på march mod Dachau med en del af kolonnen. Herunder blev han alvorligt syg og overført til sygetransport, som den 21.4.1945 befandt sig ved byen Stankow i Tjekkosllovakiet. Her blev han efterladt. Det har ikke været muligt at opklare hans senere skæbne. 1954 afsagdes ved retten i Tønder dødsformodningsdom.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 7.577, 10.490, 14.082

D.f.U., 30.856/45

UFF., 1.023.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 248

De faldt for Fædrelandet, registertillæg.

Tidsskrifter:

Pigtråd, 1946, nr. 5, 1947, nr. 1

Gestapofangen, 1954, nr. 2.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 6.5.1945

Kolding Socialdemokrat, 6.6.1945

Politiken, 19.1.1947.

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen

Mindeplade, Sergentskolen, Kronborg

Mindeplade, Tønder Statsskole

Mindesten, Hylkedam pr. Gelsted, Fyn

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Se biografi over Viggo Lausten.

Svendsen, Hermann,*lokomotivfører, f. 1.2.1906 i Kolding, d. 5.5.1945 i Skærbæk.**F.: Murer Jens Nissen Svendsen, f. 6.7.1865**i Maltbæk, d. 16.4.1939 i Kolding, og hustru**Hansine Marie f. Holbech, 12.12.1865 i Fredericia, d. 2.1.1940 i Kolding.**Gift 9.5.1937 med Petrine Jensine Mathiasen, f. 5.10.1910 i Nr. Løgum sogn. (B.:**D. 29.4.1938, D. 15.11.1940).*

Tilknyttet militærgruppe i Skærbæk.

Hermann Svendsen, der var tidligere mejerist, var ved sin død ansat som lokomotivfører ved Rønmø-dæmningen. Marts 1945 tilsluttet militær ventegruppe i Skærbæk. Under udførelse af en transportopgave 5.5.1945 dræbt af tysk soldat.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 15.588

D.f.U., 31.045/45

UFF., 1.024.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484

Danmarks Frihedskamp, I, s. 247

„Befrielsesdage i Sønderjylland“, forlaget Dypo, Sønderborg.

Tidsskrifter:

Sønderjydske Månedsskrift, 1945, s. 94.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 6.5.1945

Hejmdal, 7.5., 11.5.1945

Jyllands-Posten, 6.5.1945

Ribe Stiftstidende, 7.5.1945

Viborg Stiftstidende, 7.5.1945

Jydske Tidende, 6.5., 10.5., 18.5.1945

Dannevirke, 7.5.1945.

Monumenter:

Mindesmærke, Skamlingsbanken

Mindelund i Skærbæk.

Andet:

Begravet, Skærbæk Kirkegård, R. 6, nr. 1.

Se biografi over Johan Jørgen Nielsen.

Svendsen, Kay Helge,*ejendomsmægler og forsikringsmand, f. 11.11.1918 i København, d. 24.5.1945 på Blegdams hospitalet.**F.: Snedkermester Laurits Emil Svendsen, f. 15.10.1890, og hustru Ingrid Marie Kirstine Timmermann f. Møller, 24.10.1900.*

Tilknyttet Dansk-Svensk Flygtningetjeneste.

Skolegang på Bryggervangens Skole. Ejendomsmægler, forsikringsmand og bogholder. Gennem sin onkel, kaptajn Carl Arvid Bostrøm, i august 1943 tilknyttet det illegale transportarbejde på Øresund. Han fungerede som onklens førstemand på dennes båd M/S Samson. Da Dansk-Svensk Flygtningetjeneste dannedes i efteråret 1943 tilknyttedes begge denne organisation. Indtil midten af 1944 sejlede de fortrinsvis med flygtninge. I sommeren 1944 gik man imidlertid også over til at transportere våben og depecher for Holger Danske og efterretningstjenesten. Båden benyttedes tillige ved forsyning af modstandsbevægelsen på Bornholm med våben og sabotageudstyr fra Sverige. 9.10.1944 blev båden tilbageholdt i Frihavnen som følge af en angivelse, og både Carl Arvid Bostrøm og Kay Helge Svendsen arresteret tillige med fire illegale passagerer. Kay Helge Svendsen deporteredes til Neuengamme, hvorfra han overførtes til Sverige med Røde Kors. Hjemførtes til Blegdams hospitalet efter kapitulationen, hvor han døde som følge af eftervirkninger af opholdet i koncentrationslejren.

KILDER:*Arkivstof:*

ER., 74

D.f.U., 30.947/45

CK., 2.954
UFF., 1.025.

Monumenter:

Mindeplade, Bryggervangens Skole.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård, afd. Q, nr. 480.

Se biografi over Carl Arvid Bostrøm og Robert Jensen.

På Frihedsmuseet findes et fotografi af M/S Samson, Arvid Bostrøm og Kay Helge Svendsen.

Svendsen, Kristian Hillebert,

maskinarbejder, f. 17.3.1908, d. 16.8.1945 i Ålborg.

F.: Hilbert Svendsen og hustru Uvena Laurette, f. Ovesen.

Gift 20.5.1933 med Sørine Petrine Jensen, f. 10.4.1911. (B.: D. 31.10.1933, D. 27.5.1944).

Tilknyttet militærgruppe under 6. kompagni i Ålborg.

Blev i september 1944 optaget i modstandsbevægelsens væbnede grupper i Ålborg under 6. kompagni og den 7.2.1945 arresteret af Gestapo med en del detonatorer på sig. Sad fængslet i ca. 7 uger, hvorefter han blev frigivet. Efter befrielsen forrettede han vagttjeneste for modstandsbevægelsen og dræbtes herunder ved et vådeskud.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.499

D.f.U., 31.343/45

UFF., 1.026.

Andet:

Begravet, Vejgaard Kirkegård, kv. 7 række 1 nr. 21.

Svendsen, Poul Bengt,

vinduesdekoratør, f. 24.4.1917 i København, d. 21.2.1945 i Dessauer Ufer.

F.: Restauratør Kai Kasper Camillo Svendsen, f. 20.11.1893 i København, d. 13.5.1962, og hustru Anna Marie f. Møller, 1890 i Slagelse.

Gift 3.3.1939 med Anna Grethe Hansson, f. 11.3.1919 i Helsingborg. (B.: P. 17.6.1939, P. 9.9.1940).

Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit 5.

Efter endt skolegang videreuddannelse på handelsskole. Tilknyttet afsnittets 5. kompagni. Arresteret 3.1.1945 i København. 12.1.1945 deporteret fra Vestre Fængsel til Neuengamme, hvorfra han sendtes på udkommando til Dessauer Ufer ved Hamburg, hvor han døde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 391

D.f.U., 30.948/45

CK., 5.384

UFF., 1.027.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 229, 369

Avisstof:

Lolland-Falsters Folketidende, 14.6.1945

Silkeborg Socialdemokrat, 12.6.1945.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Søderberg, Holger Otto With,

polititbetjent, f. 29.7.1912 i Brabrand, d. 21.5.1944 i København.

F.: Trafikassistent Otto Søderberg, d. 14.10.1923, og hustru Margrethe With f. Christoffersen, 20.3.1889 i Horsens.

Gift 28.10.1936 med Ebba Haugsted, f. 11.7.1912 i Fjeldsted. (B.: D. 17.6.1938, D. 23.8.1939).

Tilknyttet transportruterne, Holger Danske og Hjemmefronten.

Efter faderens tidlige død opdraget hos sin onkel, dyrlæge Axel Møller (se denne) i Brønderslev. Præliminæreksamen. Efter endt skolegang nogle år ved landbruget på gårde i Jylland og på Sjælland, afbrudt af militærtjeneste. 1933 indkaldt som rekrut i Holbæk. 1934 kornet. 16.2.1936 ansat ved Københavns Politi med tjeneste ved station 2. Senere ved station 1 og i Københavns Politis 1. afdeling. Genindkaldt 1937, 1939. Udnævnt til sekondløjtnant. Medlem af KU. Tilknyttet Hjemmefronten og deltog i organisationens illegale bladarbejde og i fordeling af våben og udstyr. I forbindelse med jødefølgelserne inddraget i det illegale transportarbejde. Fik kontakt med Holger Danske og udførte sabotage og en række transporter af mandskab, våben og spræng-

stof for organisationen. Opbyggede på egen hånd et kartotek over tyskorienterede elementer inden for politistaben. Som følge af angivelser oprulledes store dele af Hjemmefronten i april og maj 1944. Gestapofolk besatte hans lejlighed i Hovgårdsgade i København 21.5.1944 og afventede hans tilbagekomst. Da han indfandt sig, blev han dræbt af de ventende Gestapofolk. Hans lig blev efter befrielsen fundet nedgravet i Ryvangen og bisat i Mindelunden.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.889

D.f.U., 30.228/44

CK., 8.993

Politisag afd. F 1952/46

Københavns Opdagelsespoliti H.J.N. 14.069/46
UFF., 1.029

Rigsarkivet: Jens Lillelunds arkiv: Diverse sabotagerapporter, O. W. Søderbergs rapport. Korrespondance mellem Jens Lillelund og forbindelser i Sverige (brev fra Hendil, dateret 24.5.1944)

Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, biografier, O. W. Søderberg.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 43–45 (foto)

På det tyske slavemarked, s. 12–14

Politiets Mindeblad, s. 49 (foto)

Den illegale presse, s. 558

Besættelsestidens illegale blade og bøger, 1940–45, s. 107

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 315, 485

De illegale, s. 33 (om to aktioner).

Håndbog for Hæren 1943, 1946

Tidsskrifter:

Information 29.4.1944, 22.5.1944, 23.5.1944, 25.5.1944, 8.6.1944

Danskeren, 16.2.1945, nr. 10

Politibladet, 1944, nr. 11

Politiet (tidsskrift for Politivæsen), 1944, nr. 8 „1944“, 5.6.1944

Garderbladet, 1946, nr. 1.

Avissstof:

Information, 29.8.1945

Nationaltidende, 8.5., 22.5., 20.6.1945

Demokraten, 30.8.1945

Politiken, 25.5.1944.

Monumenter:

Mindeplade, Holbæk Kaserne

Mindeplade, Ringsted Kaserne

Mindeplade, Politigården, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Søndergaard, Inger Christine

Frederikke, f. Christiansen,

husmoder, f. 18.2.1920 i København, d. 18.10.1944 på Bispebjerg Hospital.

Gift 2.4.1942 med ekspedient Knud Lorentz Søndergaard, f. 24.2.1920. (B.: D. 3.12. 1943).

Illegal vært i København.

Inger Søndergaards mand var tilknyttet det illegale bladarbejde inden for Studenternes Efterretningstjeneste og sad en overgang fængslet i 1944 som mistænkt for illegal virksomhed. (Dannede herefter en selvstændig gruppe, der tilknyttedes Holger Danske i november 1944). Inger Søndergaard såredes af et vådeskud i sit hjem og døde efter indlæggelse på Bispebjerg Hospital.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 526, 3.775

UFF., 1.031 (heri detaljeret beretning).

Litteratur:

Daglige Beretninger, 11.10.1944, s. 310.

Andet:

Begravet, Kirke Sonnerup Kirkegård.

Søndergaard, Aage,

seminarieelev, f. 9.10.1922 i Randers, d. 13.3.1945 i Ryvangen.

F.: Kommunalærer Niels Peder Søndergaard, f. 1897, og hustru Edel Helga f. Andersen, 8.8.1892.

Tilknyttet nedkastningsgruppe i Silkeborg.

Realeksamen 1939 fra Randers Kommunale Mellem- og Realskole. Vinteren 1940–41 på Ollerup Gymnastikhøjskole. Elev på Silkeborg Seminarium. Første del af lærereksamen 1943. Medlem af spejderbevægelsen. Da en klassekammerat, der havde deltaget i illegalt bladarbejde, måtte „gå under jorden“, overtog han dennes arbejde. Herigennem kom han i 1944 ind i sabotagegruppe „Vest“ i Silkeborg og deltog i en række aktioner. Flere andre seminarieelever var deltagere i samme gruppe, der ligeledes talte skovfogedaspirant Leif Dines Pedersen og skovfogedelev Poul Mackeprang Nielsen. De to sidste deltog sammen med et udvalgt rejsehold fra Århus i sabotagen mod Darr's automobilfabrik i Silkeborg. Efter den vel-

lykkede sabotage, der var planlagt af Dines Pedersen, forsøgte en af Silkeborg-sabotørerne at tage billeder af ødelæggelserne, men blev herunder anholdt. Aage Søndergaard og to andre gruppemedlemmer anholdtes ligeledes. De fire anholdte blev overført til København, hvor de dømtes til døden ved tysk krigsret og henrettedes den 13.3.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.572

D.f.U., 31.247/45

UFF., 1.033

Rigsarkivet: A. Toldstrups arkiv, pakke indeholdende korrespondance med overordnede instanser. Diverse papirer vedrørende presseforhold, rapport fra journalist N. A. Ejgenbroth om forholdene i Silkeborg.

Litteratur:

Derfor måtte vi sejre, s. 112, 148

De sidste Timer, s. 128–131 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 925

Medens vi ventede, s. 101.

Tidsskrifter:

De danske Ungdomsforeninger, 1944–45, s. 34–36

Gymnastikhøjskolen Ollerups Årsskrift 1945, s. 45–48 (foto)

Gestapofangen, 1955, nr. 4

Silkeborg Seminariums Samfund, 1945, s. 76–78 (foto)

Danskeren, 23.3.1945, nr. 15

Danmarksposten, 1945, nr. 2–3

Friheden, 1945, nr. 12, s. 2

Spejdernes Magasin, 1945, nr. 9

Roning, 1945, nr. 6, s. 70

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Politiken, 20.3.1945

Randers Amtsavis, 16.6., 21.6.1945

Randers Dagblad, 7.5., 8.6., 16.6., 18.6., 21.6.1945

Silkeborg Avis, 17.5., 16.6., 18.6., 19.6., 20.6., 21.6., 23.6.1945

Silkeborg Socialdemokrat, 5.5., 16.6.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, Hylkedam pr. Gelsted, Fyn
Mindeplade, Hobrovejens Skole, Randers
Mindesten, Silkeborg ny Kirkegård
Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Mindelunden, Randers Nordre Kirkegård, litra B, 840–A.

Se biografier over Bent Jensen, Poul Mackeprang Nielsen og Leif Dines Pedersen.

Sønderup, Holger Sofus Thorstein, *autoreparatør, f. 4.3.1901 i Reersø, d. 27.1.1945 i Neuengamme.*

F.: Købmand Vilhelm Sønderup, f. 31.3.1877, og hustru Karoline, f. Bengtson, 16.9.1877.

Gift 3.3.1934 med Emmy Nancy, f. 18.11.1906.

Tilknyttet politiets modstandsgrupper.

Skolegang på Vinde-Helsing Skole 1907–13. Mekaniklære i Gørlev. Fortsatte læretiden ved maskinfabrikken Henning Klee i København. Læste nogle år til maskinkonstruktør, afbrudt af militærtjeneste. Var i disse år spejder, senere tropsfører i København. Efter soldatertiden privatchauffør og senere værkstedsleder i automobilfirmaet Th. Pedersen. Fra 1928 motorkører for British Motor og firmakører for Bohnstedt-Petersen. Deltog i en række internationale løb. 1936 eget værksted, firmaet Sønderup og Christensen i København. Fik under krigen forbindelse med politiets modstandsgrupper. Deltog i opsamling af våben til skovene omkring Gyldenløves Høj og transport af de nedkastede våben til København. Arresteret 24.5.1944, som følge af en angivelse, sammen med sin kone, der senere blev frigivet. Efter forhør på Dagmarhus, indsat i Vestre Fængsel indtil oktober 1944, afbrudt af hyppige forhør på Shellhuset. Oktober overført til Frøslevlejren og herfra 20.10.1944 deporteret til Neuengamme, hvor han døde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4.266

D.f.U., 31.344/45

CK., 55.395

UFF., 1.033 A

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 201 (dødsdato her angivet som 11.11.1944)

Motorsportens kendte ansigter 1920–45, Politikens Forlag.

C. Næsh Hendriksen: Fra Slaggebane til Spitfire med Morian Hansen, s. 39.

Avisstof:

Artikler i trediverne af Holger Sønderup i B.T. om motorsport

Sorø Amtstidende, 11.7., 26.7.1945.

Monumenter:

Mindesten, Reersø Kirkegård

Mindesten, Christmas Møllers Plads, København

Mindegravsted, Brønshøj Kirkegård, Urnegård I-181

Mindesten, Gyldenløves Høj, Skjoldnæsholm.

Sørensen, Axel,

lagerforvalter, f. 8.2.1912 i Holbæk, d. 8.6.1944 i Ryvangen.

F.: Sygehusportør Mads Sørensen og hustru.

Medlem af nedkastningsgruppe i Hornslet.

Axel Sørensen havde fået sin uddannelse ved landbruget. Aftjente sin værnepligt som dragon. Fra 1938 lagerforvalter hos S. Frandsen i Hornslet.

Tidligt på året 1943 blev han medlem af den modstandsgruppe, som blev dannet i Hornslet under bankkasserer Orla Andersens ledelse. Efter at gruppen var kommet i kontakt med faldskærmsmanden Ole Geisler, gik man i sommeren 1943 i gang med nedkastningsarbejdet. Først anvendte gruppen en plads på Djursland ved Langesø, men da denne plads i august 1943 blev kompromitteret, fandt man en ny plads ved Rosenholm skov. Denne plads anvendte gruppen da i efteråret og vinteren 1943-44. Den 13.1.1944 blev gruppen revet op som følge af tre faldskærmsfolks arrestation i december 1943. Axel Sørensen arresteredes sammen med en del af gruppens øvrige medlemmer og dødsdømtes ved tysk krigsret. Den 8.6.1944 blev han henrettet i Ryvangen som repressalie for BOPA's aktion mod „Globus“ den 6.6.1944.

Efter befrielsen blev hans lig fundet og den 23.6.1945 bisat på Hornslet Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 312/A 91/1915

UFF., 1.034.

Litteratur:

Danmark under Jorden, s. 53

De fem lange Aar, II, s. 742, 758

De sidste Timer, s. 52-53 (foto).

Kontakt med England, s. 250.

Tidskrifter:

Danskeren, 1944, nr. 14

Pigråd, 1952, nr. 4.

Avisstof:

Demokraten, 22.6.1945

Politiken, 24.5., 8.6.1944

Randers Dagblad, 8.5., 26.6.1945

Aarhus Amtstidende, 26.5., 29.5. (interview med Svend Bastrup Thomsen), 22.6., 25.6.1945

Aarhus Stiftstidende, 21.6.1945.

Monumenter:

Mindesten, Hornslet Kirkegård

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografier over Orla Andersen og Herold Svarre.

Sørensen, Carl Borch,

maskinarbejder, f. 25.7.1925 i København, d. 27.2.1945 i Ryvangen.

F.: Marketender Axel Ejner Sørensen, f. 26.6.1904, d. 2.3.1946, og hustru Ellen Elisabeth, f. 11.7.1901.

Gruppefører i modstandsorganisationen BOPA. Dæknavn „James“.

Skolegang på Sundpark Skole. I lære som maskinlærling hos Vølund. Udlært 4.2.1945. Medlem af Løjtehus dramatiske Forening.

Kom ind i BOPA i marts 1944 og blev hurtigt gruppeleder. Han nåede at komme med på de fleste af den lange række af store aktioner, som BOPA gennemførte i dette år, således mod Globus, Industrisyndikatet, Torotor, Standard Electric, og aktionen mod Hærens Våbenarsenal, hvor et stort antal maskinpistoler bortførtes. James' gruppe havde specialiseret sig i aktioner mod tyske flyvemaskiner. Den 2.11.1944 foretog den således en aktion imod tyske flyvemaskiner på Kastrup Flyveplads, hvor det lykkedes at sprænge tre tyske flyvere. Det hedder i BOPA's mindebog: „Gruppen fik ødelagt et antal fjendtlige flyvemaskiner, som mange jagerflyvere ville have været stolte over at kunne præstere“. Den 15.2.1945 blev han arresteret af Gestapo, og den 27.2.1945 henrettet i Ryvangen efter tysk dødsdom.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 12

D.f.U., 30.228/45

CK., 2.662

UFF., 1.035.

Litteratur:

Det illegale Frit Danmark 1942-45, København 1946, s. 461

BOPA, Mindebogen (foto)

De sidste Timer, s. 100–102 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 924.

Tidsskrifter:

Frit Danmark, 1945, nr. 4, s. 14

Pigtråd, 1946, nr. 4

Morgenbladet, 3.3.1945

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 21.7.1945

BT, 20.7.1945

Information, 20.7., 29.8.1945

Nationaltidende, 20.7.1945

Social-Demokraten, 21.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Sundpark Skole, Amager.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over John Erik Andersen og Preben Richard Christensen.

Sørensen, Carl Gunnar,

fyrbøder, f. 14.10.1911 i København, d. 5.5.1945 på Sundby Hospital.

F.: Portner Carl Christian Sørensen, f. 12.10.1888 i København, og hustru Emma, f. Frøslev.

Gift 1.4.1936 med Ellen Edith Agnete Marie, f. 13.4.1902.

Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit 4, AMPA.

Efteråret 1944 tilsluttet afsnittets kompagni C 1. Deltog i sabotage og aktioner mod stikkere. Dræbt 5.5.1945 under ildkamp med Hipo på Christianshavn.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 89

D.f.U., 30.390/45

CK., 3.497

UFF., 1.036.

Avisstof:

Nationaltidende, 17.7.1945.

Monumenter:

Mindesten, Christmas Møllers Plads, København

Mindesten, DSB's Mindelund, Fredericia.

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård, 4–4–54.

Sørensen, Carl Helmuth Preben Berg,

bogbinder, f. 15.12.1917 i Hillerød, d. 9.8.1944 i Lauringe Mose ved landevejen mellem Roskilde og Ringsted.

F.: Postbud Ludvig Theodor Sørensen, f. 2.4.1893 i Ferslev, og hustru Ellen Annette Cecilie f. Berg, 9.11.1896 i København.

Gift 1.11.1942 med Else Julie Kirstine, f. 3.3.1913 i København, d. 17.3.1956 på Frederiksberg.

Tilknyttet BOPA.

Skolegang på Lindevang Skole på Frederiksberg. Udlært som bogbinder hos bogbindermester Aage Sørensen. Aftjente sin værnepligt ved artilleriet fra oktober 1939 til april 1940. Senere genindkaldt indtil maj 1941.

Inddraget i BOPA's modstandsarbejde allerede i 1942 og optaget i Aksel Jensens gruppe. Deltog i en lang række aktioner, blandt andet mod transformatorstationen i Frihavnen, stålhærderiet på Lygten og i angrebet på Vridsløse Fængsel. Den 25.5.1944 blev både han og hans kone arresteret i deres hjem af Gestapo. Begge fik en hård medfart. Efter nogen tids fængsling overførtes fru Sørensen til Frøslev. Preben Berg Sørensen blev myrdet som én af „de elleve fra Shellhuset“ i Lauringe Mose på landevejen mellem Roskilde og Ringsted. Morde- ne udløste strejker i København og en række provinsbyer.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 76

D.f.U., 30.101/44

CK., 4.190

UFF., 1.037

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto)

De fem lange Aar, II, s. 809

Den illegale presse, s. 468–469

De sidste Timer, s. 231 (foto)

Pro Patria, s. 10.

Tidsskrifter:

„1944“, 22.8.1944

Gestapofangen, 1954, nr. 8

Feltartilleribladet, 1946, nr. 7.

Avisstof:

Ekstra Bladet, 9.7., 10.7.1945

Fyens Stiftstidende, 5.5.1945

Information, 7.7., 9.7.1945

Land og Folk, 6.7., 9.7.1945
Nationaltidende, 22.6., 23.6., 25.6., 10.7.1945
Politiken, 15.8.1944
Social-Demokraten, 6.7.1945
Viborg Stiftstidende, 26.5.1945.

Monumenter:

Mindesten ved Osted mellem Roskilde og Ringsted.

Mindeplade, Lindevang Skole, Frederiksberg.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografi over Aksel Jensen.

Sørensen, Carl Verner Middelboe,
maskinmester, f. 7.2.1920 i København, d. 22.9.1944 på Københavns Kommunehospital.

F.: Skolebetjent Søren Hansen Sørensen, f. 1882 i Varde, og hustru Andrea f. Madsen, 1888 i Varde, d. 1943.

Tilsluttet militærgrupperne i København under afsnit 3.

Marts 1944 tilknyttet afsnittets kompagni P 2, som ordonnans. Deltog 19.9.1944 i barrikadebygningen på Amalienborg. Under forsøg på at slippe bort såret i porten til nr. 31 i Ny Toldbodgade. Indlagt på Københavns Kommunehospital, hvor han afgik ved døden få dage senere.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 4.786

D.f.U., 31.082/44

CK., 55.426

UFF., 1.045.

Litteratur:

Poul Hansen: Kampen om Amalienborg 19. september 1944, København 1945.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, 10–38–8.

Sørensen, Einar,

kriminalbetjent, f. 6.2.1914 i Århus, d. 20.9.1945 på Nybrovej mellem Nybro og Frederiksdal.

F.: Formand Marinus Sørensen, f. 1.4.1890, d. 25.3.1963, og hustru Karen Rasmine f. Pedersen, 2.10.1889.

Gift 25.3.1937 med Signe Marie, f. 16.11.1914. (B.: P. 25.4.1943).

Tilknyttet sabotagegruppe i Århus og L-gruppe under Jyllandsledelsen. Dæknavn „Leif“.

Ansæt ved Aarhus Sporveje & Trambusser. Krigens restriktioner medførte, at han afskedigedes. Den 4.9.1940 ansæt ved Århus Politi. Han sluttede her et nært venskab med en anden ung betjent ved navn Henrik Wessel Platou, søn af politimesteren i Frederikshavn. Begge ønskede at gøre en indsats i modstandskampen. De etablerede forbindelse til „Willy Samsing-gruppen“ og blev herfra forsynet med sprængstof. Begge søgte over i havnepolitiet og forøvede en lang række sabotager i havneområdet under dække af deres patruljetjeneste. Efter en fejlslagen aktion blev det nødvendigt for begge at flygte til Sverige i januar 1944. De søgte imidlertid tilbage til Danmark og blev instruktører i sabotage for grupperne i den vestlige del af region 2 med hovedkvarter i Silkeborg. De deltog endvidere i fordelingen af våben og sprængstoffer. I sommeren 1944 blev organisationen revet op, og begge skiftede adresse til Hvidbjerg ved Vejle fjord. I forbindelse med Gestapos talrige optrævlinger af modstandsgrupper spillede danske stikkere en fremtrædende rolle. Truslen fra de danske stikkere blev så alvorlig, at man indså nødvendigheden af at lægge stikkerbekæmpelsen ind under central ledelse. Einar Sørensen og Henrik Wessel Platou stillede sig til rådighed for centralledelsen som en rejsegruppe, der blev sendt rundt i de jyske byer til vanskelige tilfælde, som de stedlige folk ikke kunne klare på egen hånd. Fra efteråret 1944 blev det påkrævet at udvide rejsegrupperne og efter ordre fra Jyllandsledelsen blev to hovedgrupper formeret og stationeret i Århus og Ålborg. Einar Sørensen blev leder af gruppen i Århus, mens Henrik Wessel Platou ledede Ålborggruppen. Henimod krigens slutning blev der dannet endnu en gruppe for det sydlige Jylland, og Einar Sørensen blev chef for alle tre grupper. Arbejdet var overordentlig farligt, og tabsprocenten inden for L-grupperne meget stor. Det meget betydningsfulde arbejde, der udrettedes af Einar Sørensen i modstandsbevægelsens tjeneste er skildret af Poul Borchsenius i „Bogen om Leif“. Begivenhederne under besættelsen havde udsat Einar Sørensen for et voldsomt nervepres, og da Hartvig Frisch få dage før mindehøjt-

deligheden i Ryvangen den 29.8.1945 stemplede stikkerlikvideringerne som slet og ret mord, kunne dette ikke undlade at gøre et voldsomt indtryk på Einar Sørensen. Den 20.9.1945 blev han fundet i sin bil på Nybrovej mellem Nybro og Frederiksdal efter at have taget sit liv.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.965

D.f.U., 31.506/45

UFF., 1.038.

Litteratur:

Bogen om Leif

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 462

Danmarks Frihedskamp, s. 614–622

Aarhus under Besættelsen, s. 268, 317–318, 320–322 (foto).

Tidsskrifter:

Politibladet, 1945, nr. 9, s. 165.

Monumenter:

Mindeplade, Hovedpolitistationen, Århus.

Andet:

Begravet, Århus Vestre Kirkegård, litra K II 17–20.

Se biografier over Henrik Wessel Platou og Willy Samsing.

Sørensen, Eske Vallø,

ingeniør, f. 16.4.1916 i København, d. 27.5.1945 på Blegdamshospitalet i København.

F.: Murer Per Sørensen, f. 1876 på Stevn, d. 1936 i København, og hustru Helene L. R. f. Hanstn, 1883 i Skjolddelev, d. 1957 i København.

Gift 30.4.1942 med arkitekt Grethe Kølle, f. 24.3.1921 på Frederiksberg.

Skolegang på Brønshøj Skole. Efter præliminæreksamen udlært som murer. Studier ved Københavns Teknikum og Horsens Bygningsteknikum. Deltog allerede som ganske ung i det politiske liv. 1932 meldte han sig ud af DsU og gik over i Det kommunistiske Ungdomsforbund, hvor han indtil 1939 var medlem af DKU's hovedbestyrelse. Tilknyttet flygtningearbejdet inden for „Røde Hjælp“. Herefter trak han sig i nogen grad tilbage fra det aktive partiarbejde for at passe sine studier. Ingeniør i bygningsteknik 1941. Forskellige ansættelser. Den 2.11.1942 arresteret i henhold til kommunistlo-

ven og interneret i Horserødlejren. Efter tyskernes overtagelse af lejren 29.8.1943 deporteret til Stutthof i Polen 2.10.1943. Han overlevede opholdet i lejren og dennes evakuering. I Neustadt ved Lübeck blev han tillige med nogle danske og norske sømænd anbragt på dækket af en pram, i hvis last der var indelukkede 700 jøder. Det var øjensynligt meningen, at prammen skulle sejles ud på havet og sendes til bunds. Det lykkedes at kappe trossen til det skib, hvortil prammen var fastgjort, og ved at bruge tæpper som sejl, lykkedes det at manøvrere ind til land, hvor prammen tog grunden på så lavt vand, at man kunne vade i land. Under arbejdet med at bringe de stærkt afkræftede jøder i land blev Eske Vallø Sørensen befængt med utøj og derigennem angrebet af pettyfus. Den 12.5.1945 kom han til Danmark, men hans liv stod ikke til at redde. Død efter indlæggelse på Blegdamshospitalet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 400

D.f.U., 30.229/45

CK., 3.594

UFF., 1.040.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 90

Danske Ingeniører fra Teknika, 1945.

Tidsskrifter:

Teknikeren, juli 1945.

Avisstof:

Land og Folk, 31.5., 9.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, S-1368.

Se biografi over Thor Vang.

Om begivenhederne i Neustadt, se også Sorø Amtstidende 19.5.1945.

Sørensen, Henry Eppler,

typograf, f. 12.10.1910, d. 10.11.1944 i Neuengamme.

F.: Bogtrykker Ole Søren Sørensen, f. 7.1.1871 i Århus, d. 5.12.1944 i Neuengamme, og hustru Emma Josefina Elisabeth f. Eppler, 19.5.1875, d. 4.10.1951.

Gift 26.1.1935 med Marie, f. 10.7.1913. (B.: D. 12.6.1935, D. 18.7.1938, P. 22.7.1940, D. 26.4.1942).

Tilknyttet illegalt bladarbejde i Århus.

Henry Sørensen, der var ansat i sin fars bogtrykkeri, Mejlgade 50 i Århus, medvirkede fra september 1942 til sin og faderens arrestation ved trykningen af Land og Folk. Den 21.6.1944 blev den illegale kommunistiske bladgruppe i Århus revet op som følge af en stikkeres angivelser. Blandt de arresterede var Henry Eppler Sørensen og hans fader. Efter et ophold i Frøslevlejren deporteredes de begge til Neuengamme. Herfra udsendtes Henry Sørensen med en arbejdskommando til Aurich ved Nordsøen for at arbejde på befæstningsanlæg, hvor han, der led af sukkersyge og ikke fik insulin, døde den 10.11.1944.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.271

D.f.U., 30.152/44

UFF., 1.042.

Litteratur:

På det tyske slavemarked, s. 49

Aarhus under Besættelsen, s. 240, 329

Besættelsestidens illegale blade og bøger, 1940–45, s. 120.

Helvede har mange navne, s. 195.

Avisstof:

Aarhus Stiftstidende, 6.5.1945

Vendsyssel Tidende, 5.7.1945

Nationaltidende, 18.6.1945.

Monumenter:

Mindemur, Århus Vestre Kirkegård

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografi over Ole Søren Sørensen.

Sørensen, Holger Robert,

cigarmager, f. 11.2.1906 i Ålborg, d. 26.3.1945 i Dachau.

F.: Arbejdsmand Søren Marinus Sørensen, f. 31.12.1876 i Skibsted, og hustru Marie Christine f. Christensen, 8.9.1881 i Romdrup.

Gift med Anna Marie Oline, f. 15.6.1904. (B.: P. 30.1.1925).

Holger Sørensen, der var tilknyttet Danmarks kommunistiske Parti, deltog i partiets illegale arbejde i København og arresteredes tillige med flere af sine gruppekammerater den 9.1.1945. Han deporteredes 16.2.1945 til Dachau, hvor han kort tid efter afgik ved døden.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 23

D.f.U., 30.338/45

CK., 2.664

UFF., 1.043.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 280

Monumenter:

Mindesten, Christmas Møllers Plads, København

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

Sørensen, Leo,

baneingeniør, f. 18.4.1902 i Hjelms på Møn, d. 25.2.1945 i Bergen Belsen.

F.: Gårdejer Hans Peter Marius Sørensen, f. 10.12.1868 i Ellinge, d. 22.8.1955 i Hjelms Mark, og hustru Dora Villantine f. Petersen, 22.1.1879 i Hjelms Mark, d. 16.7.1964 smst.

Gift 4.4.1931 med Louisa Augusta Person, f. 6.8.1911 i Boom i Belgien, d. 21.1.1951 i Åbyhøj. (B.: P. 9.3.1936, D. 14.5.1938).

Tilknyttet sendegruppe i Århus.

Efter præliminæreksamen gik Leo Sørensen på adgangshold til Læreanstalten og påbegyndte efter adgangseksamen i 1921 studiet, som han i 1927 afsluttede som elektroingeniør. Ansat ved Bell Telephone Co. i Antwerpen, hvorfra han i 1934 vendte tilbage og fik ansættelse ved Statsbanernes Signaltjeneste i Århus, hvor han virkede indtil sin arrestation. Leo Sørensen interesserede sig stærkt for politik. Han tilsluttedes her det nye parti Dansk Samling, for hvilket han gik ind med al sin energi. Leo Sørensen organiserede og ledede en sendegruppe i Århus. Sendegruppens medlemmer stillede deres lejligheder til rådighed for de uddannede telegrafister, blandt andre Aage Gjørdrik-Andersen (se denne). Det lykkedes efter nogen tids forløb tyskerne at arbejde sig ind på gruppen. Den 4.7.1944 arresteredes Leo Sørensen. Senere på året arresteredes Christian Kinch og endnu et medlem af gruppen. Leo Sørensen deporteredes til Bergen Belsen, hvor han den 25.2.1945 afgik ved døden.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 14.243

D.f.U., 31.195/45

UFF., 1.047

Frihedsmuseets arkiv nr. 6/64.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 274

Aarhus under Besættelsen, s. 329

Dansk Civilingeniør Stat, 1955, s. 434.

Tidsskrifter:

Ingeniøren, 13.7.1946, s. 27 (foto)

Information, 4.4.1945, nr. 445.

Avisstof:

Demokraten, 20.5.1945

Morgenbladet, 12.5.1945

Aarhus Amtstidende, 4.6.1945

Aarhus Stiftstidende, 25.5.1945.

Monumenter:

Mindemur, Århus Vestre Kirkegård

Mindeplade, DSB's Mindelund, Fredericia

Mindeplade, Dansk Ingeniørforening, København

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografi over Christian Kinch.

Sørensen, Ole Søren,

bogtrykker, f. 7.1.1871 i Århus, d. 5.12.1944 i Neuengamme.

Gift 21.4.1894 med Emma Josefine Elisabeth Eppler, f. 19.5.1875, d. 4.10.1951. (B.: D. 19.9.1903, D. 12.10.1910).

Tilknyttet illegalt bladarbejde i Århus.

Indehaver af et bogtrykkeri i Mejlgade, Århus. Fra september 1942 til hans arrestation blev det illegale blad, Land og Folk, trykt her. Den 21.6.1944 blev den illegale kommunistiske bladgruppe i Århus oprullet som følge af en stikkerskes angivelser. Blandt de arresterede var Ole Sørensen og hans søn, der var ansat i bogtrykkeriet. Efter internering i Frøslevlejren blev Ole Sørensen, der da var 73 år, sammen med sin søn deporteret til Neuengamme, hvor Ole Sørensen døde den 5.12.1944.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.266

D.f.U., 30.261/44

UFF., 1.048

Frihedsmuseets arkiv nr. 7/65 I: Frøslev Beretninger.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 210

På det tyske slavemarked, s. 48–50

Erindringer og Indtryk fra Frøslevlejren, s. 6

Aarhus under Besættelsen, s. 240, 329

Besættelsestidens illegale blade og bøger, 1940–45, s. 120.

Avisstof:

Aarhus Stiftstidende, 6.5., 8.5.1945

Demokraten, 31.5.1945

Vendsyssel Tidende, 5.7.1945

Nationaltidende, 18.6.1945.

Monumenter:

Mindemur, Århus Vestre Kirkegård

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografi over Henry Eppler Sørensen.

Sørensen, Peter Bergenhammer,

bryggeriarbejder, f. 3.6.1914 i Maribo, d. 29.6.1944 i Ryvangen.

F.: Arbejdsmand William Bergenhammer Sørensen, f. 20.1.1878 i Bursø, Maribo amt, d. 9.11.1949, og hustru Anna Petrine Nielsine Agnes f. Jensen, 14.4.1881 i Huseby, Maribo amt, d. 24.10.1950.

Gift 19.1.1942 med Kirstine Nicoline Søvang Fiil, f. 23.8.1918 i Gassum. (B.: P. 23.8.1942).

Medlem af Hvidstengruppen.

Peter Bergenhammer Sørensen var kroejer Marius Fiils svigersøn. Han boede i et hus tæt ved kroen i Hvidsten. Arbejdede på bryggeriet „Thor“ i Randers, men deltog også i arbejdet på kroen.

Da Marius Fiil i marts 1943 dannede Hvidstengruppen, indtrådte både Peter Bergenhammer Sørensen og hans kone i arbejdet. Deres hus blev ofte udgangspunktet for gruppens arbejde, da selve kroen var for udsat til, at illegalt arbejde i større målestok kunne ske der. Flere gange boede der faldskærmsfolk, som gruppen havde modtaget på en nedkastningsplads i Allestrupgårds Plantage nord for Spentrup. Endvidere husede ægteparret mange illegale personer. Peter Bergenhammer Sørensen deltog også i selve modtagearbejdet på nedkastningspladsen. I december 1943 blev der arresteret tre faldskærmsfolk i Århus. Denne arrestation fik konsekvenser for de modstandsgrupper, de havde været i kontakt med. Den 11.3.1944 blev en del af gruppen arresteret, deriblandt både Peter Bergenhammer Sørensen og hans kone. Ved krigsretsdømme den 26.6.1944 blev Peter Bergenham-

mer Sørensen dømt til døden, og hans kone fik livsvarigt tugthus. Dette skete samtidig med den begyndende uro i København, som i løbet af få dage skulle kulminere i folkestrejken.

Den 29.6.1944 henrettet i Ryvangen sammen med syv andre medlemmer af gruppen. Efter befrielsen blev deres lig fundet, ført til Hvidsten og begravet i en mindelund dér den 16.6.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.274

D.f.U., 30.217/44

UFF., 1.049.

Litteratur:

De sidste Timer, s. 84–85 (foto)

Hvidstengruppen

Ingen tænder et Lys, s. 164–165

Kvinder i Modstandskampen, s. 15–21

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 218

De fem lange Aar, II, s. 772

Elsebeth Kieler: Den fortsatte Frihedskamp, s. 159

Da Danmark kaldte, s. 218

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 232–234

4. Maj Kollegiets Mindebog i København.

Tidsskrifter:

Billedbladet, 29.5.1945, nr. 22

Brunde Efterskole, 1945

Information, 1.3.1945, nr. 422

Pigråd, 1952, nr. 5, 1956, nr. 7–8

Danmarksposten, 1945, nr. 7–9.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 3.6. (interview med Gudrun Fiil og hendes døtre ved Carsten Nielsen), 17.7.1945

Fyens Stiftstidende, 5.5.1945

Information, 4.7.1945

Jydske Tidende, 15.6.1945

Jyllands-Posten, 8.6., 15.7.1945

Politiken, 30.6.1944, 7.5., 29.6., 4.7.1945

Randers Amtsavis, 19.5. (foto), 17.7.1945

Randers Dagblad, 7.5., 11.5., 16.5., 19.5. (foto), 14.6., 17.7.1945

Social-Demokraten, 11.7.1945

Sydvestjylland, 15.5.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945

Aarhus Stiftstidende, 12.8.1945 (interview med Gudrun Fiil).

Monumenter:

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografier over øvrige gruppe-medlemmer:

Henning Andersen, Niels og Marius Fiil, Johan Kjær Hansen, Albert Carlo Iversen, Niels Nielsen Kjær og Søren Peter Kristensen.

Sørensen, Poul Edvin Kjær,

ingeniør, f. 6.6.1916 i Arhus, d. 28.8.1943 i København.

F.: Formand Peder Oluf Sørensen, f. 1886 i Thisted, d. 1957 i Arhus, og hustru Thora Kristine f. Bløde, 7.3.1894 i Thorsted, d. 1932 i Arhus.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Ålborg.

Uddannet som tømrer i Nørresundby. Bygmesterskole i Ålborg. Videreuddannede sig på Husbygningsteknikum og tog i 1938 afgangseksamen som bygningsingeniør. Af-tjente sin værnepligt 1939–40. Ansættelse i entreprenørfirma. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Det firma, hvori han var ansat, udførte en del store arbejder for besættelsesmagten, og han udnyttede nu sin stilling til i al hemmelighed at foretage en omhyggelig kortlægning af tyskernes flyve-pladsområde ved Ålborg. Materialet blev senere via Sverige sendt til det allierede hovedkvarter i London. Da modstandsarbejdet indledtes, involveredes han hurtigt i det illegale bladarbejde. I marts 1943 fik faldskærmsmanden Paul Jensen til opgave af faldskærmsorganisationen at opbygge en modstandsorganisation i Nordjylland. Han fik efterhånden opbygget en gruppe på ni mand, hvoriblandt Poul Edvin Kjær Sørensen. Med denne gruppe som kerne opbyggedes en ålborgensisk modstandsorganisation med forbindelse til de større byer i oplandet. De egentlige sabotagehandlinger påbegyndtes i maj 1943 og rettedes imod Rørdal Cementfabrik. Sabotagen og uddannelsen af sabotører tog herefter stærk fart. Modstandsorganisationen forsynedes med våben og sprængstoffer fra nedkastningsområdet omkring Hvidsten. Paul Jensen ønskede imidlertid direkte nedkastninger i Ålborgområdet, og i juni og juli foretoges sådanne ved Madum Sø i Rold Skov. Ved en tredje nedkastning natten til den 18.8.1943 havde maskinen vanskeligheder med at få landsat sin last, således at kostbar tid gik tabt. Tyskerne blev alarmeret, og en motoriseret tysk patrulje påtraf gruppen under bortkørslen. Der udviklede sig en kraftig ildkamp, hvorunder det lykkedes de otte af gruppens 10 mand at forsvinde, mens én af gruppen, Niels Erik Vangsted, dræbtes og Poul Edvin Kjær Sørensen toges til fange. Han stilledes for en tysk krigsret og dømtes til dø-

den. Henrettet den 28.8.1943 i København, den første henrettelse under besættelsen.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 1.050

Rigsarkivet: Jens Lillelunds arkiv: Korrespondance mellem Jens Lillelund og Christmas Møller.

Litteratur:

Danmarks besættelse, s. 54

De sidste Timer, s. 8–9 (foto)

46 Navne, s. 57–58 (foto)

Syv År, s. 225–226

29. august, s. 239

Danmark under Jorden, s. 45–46

Sabotage, s. 175–176

Kontakt med England, s. 250, 255

Hemmelig Alliance, I, s. 236

Besættelsestidens historie, s. 176

I tyske Lænker, s. 112

To Byer, s. 13

Erik Arboe-Rasmussen: Den første

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 478

Besættelsestidens illegale blade og bøger, 1940–45, s. 72

Mange er kaldede, s. 28, 30–32 ff

Danmarks Frihedskamp, s. 144

Aarhus under Besættelsen, s. 203, 241–242, 328

De fem lange Aar, II, s. 508–511

Frit Danmarks Hvidbog, I, s. 37, 38, 40

Vor Vej til 5. Maj, s. 187, 216, 297 (foto), 301

Den illegale presse, s. 293–295, 301, 304, 308

Danmarks Historie XIV, s. 204.

Tidsskrifter:

F.V.-bladet, juni 1961/1962, nr. 9, august 1968

Dansk Presstjenst, 8.9.1943

Danskeren, 1.12.1943, nr. 2

Teknikeren, juli 1945

Fri Presse, september 1943.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Demokraten, 7.5., 31.5.1945

Jyllands-Posten, 8.6., 20.7.1945

Politiken, 8.9.1943

Randers Dagblad, 14.6.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5., 23.6.1945

Aarhuus Stiftstidende, 25.8.1945 (foto)

Aalborg Stiftstidende, 18.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Finsensgade Skole, Århus

Mindeplade, Ny Munkegade Skole, Århus

Mindeplade og billede på Alborg 4. Maj Kollegium

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Nørresundby Kirkegård, 2–C–88/90.

Sørensen, Poul Valdemar,

togbetjent, f. 11.6.1915 i København, d. 5.5.1945 på Rådhuspladsen ved Otto Pipers ejendom.

F.: Lagerist Hans Valdemar Sørensen og hustru Amalie Nikoline f. Winther, 1882 i København, d. 1957 smst.

Gift 19.11.1939 med modist Edith Eleonora Jensen, f. 10.3.1916 i Ølby Lyng. (B.: P. 18.3.1944).

Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit 8.

Skolegang på Matthæusgades Skole. I lære som pølsemaker, men måtte opgive på grund af økonomiske forhold. Ansættelse inden for skrædderfaget. Indkaldt til artilleriet. Korporal. Ansat ved DSB. I sin ungdom medlem af FDF. Medlem af socialdemokratisk vælgerforening. Fordelte illegale blade og arrangerede illegale forsendelser ad jernbanen. Fra 1944 tilknyttet kompagni V 1 under afsnittet, formeret under BOPA. Fungerede som gruppeleder og afholdt våbeninstruktion i hjemmet. Deltog i våbentransporter. Dræbt 5.5.1945 under forsøg på arrestation af et medlem af Hipo-korpset.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.867

D.f.U., 30.249/45

CK., 7.801

UFF., 1.052.

Litteratur:

Derfor måtte vi sejre, s. 64

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484.

Tidsskrifter:

Jernbanetidende, 1945, nr. 10, 11, 1946, nr. 10

F.V.-bladet, april 1960, nr. 5.

Avisstof:

Viborg Stifts Folkeblad, 11.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, DSB's Mindelund, Fredericia

Mindeplade, Nye Danske af 1864, Rådhuspladsen 14.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, R–7–27.

Sørensen, Robert Kühn,

kontorassistent, f. 22.12.1920 på Frederiksberg, d. 18.9.1943 i Øresund.

F.: Forretningsfører Aage Kühn Sørensen og hustru Anne Marie.

Tilknyttet de illegale transportruter.

Druknet, da den båd, hvori han befandt sig, sænkedes af tyskerne. Hans lig blev senere fundet ilanddrevet ved Kronborg og bisat på Københavns Assistens Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 1.054.

Monumenter:

Mindeplade, Duevejens Skole, København.

Andet:

Begravet, Københavns Assistens Kirkegård,

II-12-45.

Sørensen, Verner Emil,

chauffør, f. 22.9.1917 i Middelfart, d. 29.8.1944 i Høje Taastrup.

F.: Maskinarbejder Anders Peter Sørensen, f. 15.5.1889 i Vissenbjerg sogn, Odense amt, og hustru Mette Louise Kirstine f. Larsen, 24.3.1885 i Asperup sogn, Odense amt, d. 13.10.1958.

Gift med Emma Schmidt, f. 15.7.1918 i Svenstrup. (B.: D. 10.7.1937, D. 30.9.1939).

Medlem af modstandsorganisationen BOPA. Dæknavn „Erik“. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Verner Emil Sørensen begyndte med at fungere som chauffør for en gruppe. Hans energi og medfødte lederegenskaber gjorde ham imidlertid hurtigt til gruppens førstemand.

Et af BOPA's største problemer var at fremskaffe våben og sprængstoffer. Problemet med at fremskaffe våben blev aldrig løst tilfredsstillende, men våbenkup, blandt andet på Riffelyndikatet samt oprettelse af en illegal våbenfabrik, der fremstillede maskinpistoler, sikrede en nødtørført bevæbning. Den 29.8.1944 forsøgte man at standse og erobre et tysk ammunitionstog ved Høje Taastrup. Frihedskæmperne besatte Kraghave Blokpost og standsede herfra med signal det kommende tog. De besatte lokomotivet og kørte den medfølgende passagervogn, hvori det tyske bevogtningsmandskab var, et stykke frem, således at den kom under ild fra frihedskæmperne. Under den påfølgende ildkamp blev det klart, at der i sidste øjeblik før togets afgang fra København var sket en betydelig forstærkning af vagtmandskabet. Situationen var ved at bli-

ve kritisk. To sabotører kravlede op ad banelegemet og ind under vognene for at kaste håndgranater op i kupeerne, men tyskerne skød igennem gulvet i vognen. Da sabotørerne mærkede, at overmagten var for stor, blev togstammen dirigeret tilbage, for at man kunne afbryde træfningen. I det samme sprang en tysker ned fra toget med en maskinpistol og dræbte den ene sabotør under vognene, Verner Emil Sørensen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 113

D.f.U., 30.177/44

CK., 3.960

UFF., 1.057 (heri beretning af Martin J. Nielsen).

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto).

Tidsskrifter:

Danskeren, september 1944.

Avisstof:

Land og Folk, 29.8.1945

Roskilde Tidende, 4.8.1951

Roskilde Dagblad, 4.8.1951.

Monumenter:

Mindesten 50 meter øst for blokposten i Kraghave, Høje Taastrup

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, afd. 10, rk. 16, nr. 158-159.

Teilmann, Johan Jørgen,

læge, f. 12.5.1909 i Vejen, d. 10.3.1945 i København.

F.: Overlæge Folmer Teilmann, f. 17.2.

1873, og hustru Nanna f. Lange, 5.12.1881.

Gift med Solvej Skat-Rørdam, f. 11.1.1910

i Kastrup. (B.: D. 18.5.1937, D. 23.5.1941, P. 10.3.1943).

Leder af sabotagegruppe i Vedsted sogn.

Student i 1928. 1936 medicinsk embeds-eksamen. 1936-40 ved forskellige sygehuse. I november 1941 nedsatte han sig som praktiserende læge i Over Jerstal i Vedsted sogn. Johan Jørgen Teilmanns nationale indstilling var kraftigt præget af hans opvækst i Sønderjylland. Han kom ind i modstandsbevægelsen, dels gennem sit virke som læge, dels gennem indsamling af penge til modstandsarbejdet og distribution af Frit

Danmark. I sommeren 1944 blev Johan Jørgen Teilmann fast knyttet til en af de grupper, der foretog sabotager mod det sønderjyske jernbanenet. Dette samarbejde varede kun til den 26.9.1944, da størstedelen af gruppen arresteredes ved en razzia i Vedsted Landbohjem. Kort tid herefter reorganiserede Johan Jørgen Teilmann gruppen. Han stod tillige for den praktiske uddannelse af medlemmerne. I slutningen af 1944 var gruppen aktionsklar igen, og den foretog i den følgende tid en række jernbanesabotager under ledelse af Johan Jørgen Teilmann. Efter en vellykket sprængning af jernbanen nær Over Jerstal havde Teilmann bragt våben og sprængstof ind til Haderslev for ikke at løbe nogen risiko, hvis hans bil skulle blive undersøgt. Aftalen var herefter, at våben og sprængstof skulle sendes med rutebilen den næste dag til Over Jerstal. På modtagelsesstedet i Over Jerstal blev pakken imidlertid åbnet, og et medlem af det tyske mindretal underrettede det tyske politi. Efter en ransagning i huset blev Johan Jørgen Teilmann ført til afhøring i Haderslev. Efter nogle dages forløb blev han overflyttet sammen med sin kone til Kolding. Den 6.3.1945 overførtes Johan Jørgen Teilmann til København, hvor han blev henrettet den 10.3.1945. Kort tid derefter blev fru Teilmann løsladt fra fængslet i Kolding.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.621

D.f.U., 30.580/45

CK., 55.443

UFF., 1.060.

Litteratur:

Den hvide Brigade, s. 101–104

De fem lange Aar, II, s. 925

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 478

4. Maj Kollegiets Mindebog i København.

Tidsskrifter:

Friheden, 1945, nr. 11

Dannevirke, 1945, nr. 2–3

Danskeren, 2.3.1945, nr. 12

Haderslevsamfundets Årsskrift 1945

Tidsskrift for Danske Sygehuse, 1945, nr. 9–10

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20

Ugeskrift for Læger, 5.4.1945

Militærlægen, 1945

Højskolebladet, 1945, nr. 22, s. 216

Information, 15.3.1945, nr. 434

Høngsamfundet Erania, 1945

Den danske Lægestand, s. 716

Sønderjydsk Månedsskrift, 1945, s. 95.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945

Hejmdal, 14.6.1945

Information, 29.8.1945

Demokraten, 30.8.1945

Vendsyssel Tidende, 9.5., 12.5.1945

Jyske Tidende, 6.5., 25.5., 27.5., 14.6., 19.6.

1945

Dannevirke, 25.5., 28.5., 31.5., 14.6.1945

Jyllands-Posten, 30.8.1945.

Monumenter:

Mindesten, Vedsted Kirkegård

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Terkelsen, Carl,

kontrollassistent, korporal i Den danske Brigade, f. 15.12.1919 i Marslev, Odense amt, d. 20.5.1945 på Fredericia Amtssygehus.

F.: Gårdejer Jørgen Terkelsen, f. 1879 i Vissebjerg, d. 1945 i Marslev, og hustru Augusta Jørgine f. Madsen, 1890 i Vejlbj.

Tilsluttet modstandsbevægelsen på Fyn.

Medlem af Konservativ Ungdom i Marslev. Ved den finsk-russiske vinterkrigs udbrud meldte Carl Terkelsen sig som finlandsvillig. Straks efter vinterkrigens afslutning rejste han tillige med en del kammerater til Norge for her at bekæmpe de tyske invasionsstyrker. Da Norge kort efter måtte kapitulere, faldt han i tysk krigsfangenskab, hvorfra han dog senere blev løsladt og vendte tilbage til Danmark. Han meldte sig straks som medlem af Nationalt Værn, en forening af tidligere finlandsvillige, der havde den målsætning at opbygge en slags hjemmeværn til støtte for den danske hær i tilfælde af åben konflikt med den tyske besættelsesmagt. Han deltog i Nationalt Værns arbejde i Odense, og blev senere indkaldt til dansk militærtjeneste og blev på ny interneret den 29.8.1943. Gennem sin tilknytning til Konservativ Ungdom kom han ind i det illegale arbejde og deltog i forskellige aktioner og øvelser. I oktober 1944 var det nødvendigt for ham at søge til Sverige, hvor han gik ind i Den danske Brigade. Han vendte tilbage som korporal i brigaden. Såret ved vådeskud under togtransport med sin afdeling ved Taulov Station. Død efter indlæggelse på Fredericia Amtssygehus.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 1.059.
Tidsskrifter:
Nationalt Værn, 1945, nr. 1 (foto).
Avisstof:
Fredericia Dagblad, 19.5., 23.5.1945
Fyns Tidende, 23.5., 25.5.1945
Fyens Stiftstidende, 23.5., 27.5.1945
Kolding Socialdemokrat, 22.5., 23.5.1945
Social-Demokraten, 23.5.1945.
Monumenter:
Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.
Andet:
Begravet, Marslev Kirkegård, litra E-II-2.

Thalmay, Jacob,

optiker, f. 21.1.1904 i Warszawa, d. 9.3.1945 i koncentrationslejren Melk ved Donau.
Gift med Johanne, f. 5.1.1909 i København. (B.: D. 21.4.1935).

Tilknyttet flygtningetjenesten og Studenter-nes Efterretningstjeneste.

Den omfattende illegale organisation, Studenter-nes Efterretningstjeneste, beskæftigede sig foruden med illegalt bladarbejde og mindre sabotager efter september 1943 især med illegalt rutearbejde. Under jødeflugten sendte organisationen et stort antal jøder til Sverige. Jacob Thalmay, der var polak af fødsel, involveredes i flygtningearbejdet i efteråret 1943. Allerede den 15.11.1943 blev han imidlertid arresteret. Den 20.1.1944 deporteredes han til den tyske koncentrationslejr Sachsenhausen. Den 31.8.1944 overførtes han herfra til Auschwitz. Den 9.3.1945 døde han i koncentrationslejren Melk ved Donau.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 4.975
CK., 9.037
UFF., 1.059.
Litteratur:
Helvede har mange navne, s. 48, 281 (foto)
Tidsskrifter:
Dansk Presstjenst, 9.2.1944
Pigtråd, 1955, nr. 6.
Monumenter:
Mindeplade i Ryvangen.

Thomsen, Arly Leroy Hess,

kommuneassistent, f. 15.8.1923 i Silkeborg, d. 7.5.1945 i Silkeborg.
F.: Trykkeriarbejder Christian Emil Thomsen, f. 1883 i København, og hustru Kristine Jensine, f. 1885 i Laven sogn.

Tilknyttet militærgrupperne i Silkeborg og Frit Danmark.

Arly Thomsen var gruppeleder for en ventegruppe og forsøgte om aftenen den 7.5.1945 sammen med en kammerat at afkøbe en tysk vagtpost på Gl. Skovridergård, hvor en afdeling tyske soldater var indkvarteret, hans våben. Henvendelsen blev opfattet som en fornærmelse og blankt afslået. Da kammeraterne med uforrettet sag ville køre bort, åbnede vagtposten ild og sårede Arly Thomsen så alvorligt, at han kort tid efter afgik ved døden på Gl. Skovridergård. Efter forhandling med den lokale tyske kommandant fik modstandsbevægelsen hans lig udleveret. Den 13.5.1945 bisattes det på Silkeborg Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:
UFF., 1.062
Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, biografier: Arly Leroy Thomsen.
Litteratur:
Danmarks Frihedskamp, s. 511, 528.
Tidsskrifter:
Roning, 1945, nr. 6.
Avisstof:
Herning Avis, 11.5.1945
Silkeborg Venstreblad, 8.5., 11.5., 14.5.1945
Silkeborg Socialdemokrat, 8.5., 14.5.1945
Silkeborg Avis, 17.5.1945.
Monumenter:
Mindeplade, Silkeborg Rådhus
Mindeplade, Søndergades Skole, Silkeborg
Mindesten, Silkeborg Ny Kirkegård.
Andet:
Begravet, Silkeborg Vestre Kirkegård, litra D, 1, nr. 10. (Tilhørte det mormonske trossamfund).

Thomsen, Børge Puggaard,

chauffør, f. 15.11.1921 i Esbjerg, d. 17.3.1945 smst.
F.: Chauffør Christian Eriksen Thomsen, f. 1893, og hustru Olga Astrid f. Puggaard, 1895.

Tilknyttet modstandsgruppe i Esbjerg.

Den 17. marts 1945 om eftermiddagen var medlemmer af en modstandsgruppe i Esbjerg i aktion for at likvidere en stikker, som de mødte i Stormgade. Det var Børge Puggaard Thomsens opgave at udføre likvidationen. Stikkeren blev alvorligt såret og døde få dage senere. To unge piger henledte tyske soldaters opmærksomhed på Børge Puggaard Thomsen og disse skød efter ham under hans flugt. Han faldt, efter at være ramt af et dræbende skud i hjerteregionen, i Skolegade ved hjørnet af Stormgade og han lå her i længere tid, inden en ambulance fik lov til at hente ham. Børge Puggaard Thomsen havde deltaget i flere aktioner bl. a. fjernelse af folkeregistret i Esbjerg, og flere jernbanesabotager i og ved Esbjerg. Ved begravelsen den 21.3.1945 talte pastor Poul Bentzen og hyldede den faldne. Denne tale var utvivlsomt medvirkende til, at pastor Bentzen blev udvalgt som offer for et gengældelsesdrab efter at den stikker, som Børge Puggaard havde såret, var død.

KILDER:

Arkivstof:

D.f.U., 31.025/45

UFF., 1.063.

Litteratur:

Fem År, II, s. 522

Esbjerg under den anden Verdenskrig, s. 251-252.

Avisstof:

Sydvestjylland, 8.5.1945

Vestjyden, 8.5., 10.5., 22.5., 29.5., 21.7.1945

Vestkysten, 7.5., 10.5., 22.5. (foto), 16.6., 21.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, hjørnet af Skolegade-Stormgade, Esbjerg

Mindesten, Faurfeld Gravlund

Mindesmærke, Skamlingsbanken.

Andet:

Begravet, Faurfeld Gravlund, Esbjerg, C-3-1/3.

Se biografi over Poul Bentzen.

Thomsen, Carlo Jens Randrup,

arbejdsmand, f. 14.8.1906 i Randers, d. 20.3.1945 på det tyske lazaret i Århus.

F.: Arbejdsmand Thomas Georg Niels Alfred Thomsen, f. 4.6.1876, d. 30.11.1949, og hustru Kirstine f. Kjeldsen, 21.6.1883.

Tilknyttet nedkastningsgruppe i Randers. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti.

Carlo Thomsen, der var leder af en nedkastningsgruppe i Randers, opholdt sig den 16.3.1945 sammen med syv gruppemedlemmer i et lagerskur i Kristrup Enge, der tjente som våbendepot. Her blev de overrumplet af tyskerne. Under forsøg på at undslippe rantes Carlo Thomsen af et skud i lungen. Tyskerne lod ham ligge et par timer, inden de kørte ham til Randers, og først da han hen under aften førtes til lazaretet i Århus, kom han under lægebehandling. Han havde da lidt et stort blodtab og døde den 20.3.1945. Liget blev efter befrielsen fundet nedgravet på Skejby Mark og bisattes i en mindelund på Randers Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 11.416

D.f.U., 30.490/45

UFF., 1.064.

Litteratur:

Toldstrup, s. 242

Danmarks Frihedskamp, s. 128

Vor Vej til 5. Maj, s. 301 (foto).

Tidsskrifter:

Danskeren, 9.4.1945, særnummer.

Avisstof:

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945

Randers Amtsavis, 5.5., 17.5., 31.5.1945

Randers Dagblad, 7.5., 17.5., 19.5.1945

Djursland Venstreblad, 18.5.1945.

Monumenter:

Mindekors, Kristrup Enge, Kristrup

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Mindelunden, Nordre Kirkegård, Randers, B-841.

Thomsen, Dagny Caroline Louise,

f. Jensen Schmidt, 12.9.1892 i Viborg, d. 3.11.1945 i København.

Dagny Thomsen blev arresteret i november 1942 som medlem af Danmarks kommunistiske Parti i henhold til kommunistloven og interneret i Horserød. Efter den tyske overtagelse af lejren den 29.8.1943, deporteret til den tyske koncentrationslejr Stutthof i Polen den 2.10.1943. Hun over-

levede opholdet i lejren og dennes evakuering og vendte den 12.5.1945 tilbage til Danmark. Død af eftervirkninger efter opholdet i koncentrationslejr.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 1.024

D.f.U., 31.847/45

CK., 3.241

UFF., 1.066.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 89.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, afd. 20, rk. 34, nr. 16.

Thomsen, Henry Christian,

kroejer, f. 18.9.1906, d. 4.12.1944 på en transport fra Neuengamme til Flensburg.

Gift 19.9.1931 med Ellen Margrethe, f. 11.9.1912. (B.: D. 11.12.1931, P. 11.10.1934).

Tilknyttet de illegale transportruter og Holger Danske.

Kroejer Thomsen stammede fra Thisted. 23 år gammel fik han skibsførereksamen og fik med det samme eget skib, M/S „Grethe“. Han sejlede derefter til 1942, da han købte Snekkersten Kro og Badehotel. Medlem af Socialdemokratiet.

Allerede før jødetransporterne i oktober 1943 satte ind, var kroejer Thomsen begyndt på sit illegale transportarbejde. Snekkersten Kro blev et af de vigtige opsamlingssteder for flygtninge, og Thomsens egen båd „Margrethe“ anvendtes til transporter. Kroejer Thomsen drev sin illegale transportvirksomhed i nøje tilknytning til Holger Danske. Endvidere samarbejdede han med redaktør Leif Hendil, direktør Parkov fra Wiibroe's Bryggeri, og med „Lyngby-kredsen“, en illegal gruppe, der ligeledes arbejdede med transporter samt læge Jørgen Gersfelt, Snekkersten. Efterhånden begyndte Gestapo at interessere sig for, hvad der foregik på Snekkersten Kro. Kroejer Thomsen blev flere gange ført til afhøring på Dagmarhus, den ene gang i en hel uge, før han blev frigivet på grund af mangel på bevis. Men den 9.8.1944 blev han ar-

resteret igen, da to medlemmer af Holger Danske, politibetjent Holger Nyhuus Kristoffersen og vagtmester Jørgen Juel Jensen, telefonisk havde truffet aftale med kroejer Thomsen om et møde den pågældende dag. Samtalen var blevet aflyttet af en stikker. Gestapo-folk dræbte de to nævnte Holger Danske-folk på vejen til kroen og arresterede kroejeren.

I september 1944 blev kroejer Thomsen deporteret til Neuengamme, hvor han afgik ved døden den 4.12.1944 under en transport til Flensburg.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.307

D.f.U., 30.237/44

UFF., 1.068.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 159

Erling Kiær: Med Gestapo i Kølvanet, København 1945

Kai Hammerich: Af mit Livs Logbog, Fri-modts Forlag 1960

Holger Danske vågner, s. 131–132

Beretninger om modstandskampen, s. 68–69

Sådan narrede vi Gestapo, s. 21–22, 23–24, 48, 64–65, 88–89, 111–112, 132–133, 152–154

Gjentofte Kommune under Besættelsen, s. 205.

Tidsskrifter:

Danskeren, 2.2.1945, nr. 8

Dansk Søfartstidende, 1945, nr. 4

Morgenbladet, 1.1.1945.

Avisstof:

Frederiksborg Amts Avis, 7.6.1945

Social-Demokraten, 20.8.1945.

Thisted Amts Avis, 12.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, Strandvejen, Snekkersten

Mindeplade i Ryvangen.

Thomsen, Jens Carl,

student, kontorassistent, f. 12.4.1926 på Frederiksberg, d. 20.3.1945 i København.

F.: Disponent Ingvard Wiisholm Thomsen, f. 14.11.1886 i Skive, d. 5.10.1956 i Gjentofte, og hustru Anna Dorthea, f. 20.8.1886 i Slagelse.

Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit 2 og Holger Danske.

Skolegang på Hellerup Skole. Studentereksamen 1944 fra Efterslægtsselskabets Skole. Ivrig sejlsportsmand med ønske om en

søofficersuddannelse. Midlertidigt job som kontorassistent. 1943 tilknyttet de militære modstandsgrupper under afsnit 2. Sammen med sin gruppe i november 1944 optaget i Holger Danskes 1. afdeling. Fungerede sideløbende som instruktør i sprængstoffer for grupper under A 2. Den 20.3.1945 undervejs til en aktion indhentet af en tysk politipatrulje sammen med sin gruppeleder og en kammerat ved Bernstorffvejens viadukt. Det lykkedes Jens Thomsen at opholde patruljen, således at kammeraterne kunne slippe bort, medens han selv blev dræbt under ildkamp i en villahave på Løvsangervej.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 152

D.f.U., 31.910/45

CK., 55.456, UFF., 1.069.

Tidsskrifter:

Efterslægtsselskabets Skole, 1944, s. 115 (foto)

Hellerup Sejlklub, Junior-Jollen, 1945, nr. 6.

Avisstof:

Information, 29.8.1945

Politiken, 11.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Hellerup Skole

Mindeplade, Efterslægtens Skole, Brønshøj.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Thomsen, Jørn,

korrespondent, f. 28.1.1912 i Viby, d. 21.10.1944 ved Politigården i København.

F.: Viceskoleinspektør Martinus Thomsen, f. 13.7.1877, d. 25.4.1943, og hustru, forfatterinde, lærerinde Eva f. Dam, 26.10.1887, d. 6.10.1921.

Gift 17.4.1938 med overassistent Kate Anna Jensen, f. 31.1.1911. (B.: D. 12.6.1942).

Tilknyttet illegalt bladarbejde og militærgrupperne i København under afsnit 5.

Skolegang på Viby Kommuneskole. Realeksamen fra Fru Laursens Realskole i Århus. Ansat som kontorelev hos Frichs i Århus, senere korrespondent i firmaet A/S Felix Lucas i København. Tilknyttet Frit Danmarks Handels- og Kontoristgruppe på et tidligt tidspunkt. 13.2.1943 fængslet i fire uger som følge af sin deltagelse i illegalt arbejde.

Senere tilsluttet militærgrupperne som delingsfører under afsnittets 3. kompagni. 21.10.1944 afhentet på sit kontor af Gestapo og ført til Politigården. Skudt ned og dræbt uden for denne. Liget blev efter befrielsen fundet nedgravet i Ryvangen og bisat i Mindelunden.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 352

D.f.U., 30.869/44

CK., 3.807

UFF., 1.070.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 485.

Avisstof:

Information, 29.8.1945

Ringsted Folketidende, 10.7.1945.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Thomsen, Karl Vilhelm,

kedelsmed, f. 26.1.1893 i Horsens, d. 17.7.1945 på Kommunehospitalet i København.

F.: Arbejdsmand Laurits Peter Thomsen, og hustru Kirsten Marie, f. Sørensen.

Gift 14.5.1934 med Minna Ingeborg Nina, f. 11.12.1893.

Tilknyttet illegalt bladarbejde og militærgrupperne i København under afsnit 4, kompagni B 2.

Karl Thomsen var uddannet som kedelsmed og var i flere år tillidsmand for kedelsmedene på Vølund, ligesom han i et par år var medlem af Kedelsmedeforeningens bestyrelse. Gennem sit medlemsskab af Danmarks kommunistiske Parti kom Karl Thomsen ind i illegalt bladarbejde, idet hans hjem var indleveringssted for produktionsgruppen af Land og Folk. På grund af dette arbejde afhentedes han den 26.2.1944 af Gestapo. Efter et ophold i Vestre Fængsel sendtes han til Horserød og senere til Frøslev. Her opstod der ved juletid symptomer på en hjertesygdom. Den 6.4.1945 overførtes Karl Thomsen til Statshospitalet i Sønderborg og derefter den 16.4.1945 til Kommunehospitalet i København, hvor han afgik ved døden den 17.7.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 111

D.f.U., 30.231/45

CK., 2.668

UFF., 1.071.

Avisstof:

Land og Folk, 20.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindesten, Christmas Møllers Plads, København.

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård, Urnehaven D-319.

Thomsen, Knud,

handelskommis, f. 1.6.1923 i Lendum sogn, d. 1.5.1945 i Boleje, Lendum sogn.

F.: Gårdejer Peder Thomsen, f. 24.3.1894 i Jelstrup-Lyngby, og hustru Anna Kristine f. Christensen, 17.1.1899 i Ugilt.

Tilknyttet „Stokholmkolonnen“.

Student fra Hjørring Gymnasium 1941. Uddannet som handelskommis i Frederikshavn. Medlem af Konservativ Ungdom i Frederikshavn. Tilknyttet Stokholmkolonnen, en gruppe opkaldt efter en lokalitet på egnen. Sammen med andre medlemmer af sin gruppe var Knud Thomsen udkommanderet til transport af tidligere nedkastede våben. Under dette blev gruppen overrasket af tyskerne, der var blevet adviseret igennem en angivelse. Det kom til en ildkamp, hvorunder en tysk soldat dræbtes og flere andre såredes. Knud Thomsen blev dræbt på stedet, medens to andre medlemmer af gruppen, Robert Ejnar Jensen og Oluf Pedersen, hårdt sårede blev taget til fange af de tyske soldater. Begge døde få dage efter.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 1.072.

Litteratur:

Hjørring Gymnasium, 1945–46, s. 7–11.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945

Frederikshavns Avis, 7.5., 8.8.1945

Vendsyssel Tidende, 6.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Frederikshavn gl. Kirke

Mindeplade, Hjørring Gymnasium

Mindesten ved Boleje, Lendum (på stedet, hvor kampen fandt sted).

Andet:

Begravet, Lendum Kirkegård, nr. 7.

Se biografier over Robert Ejnar Jensen og Oluf Pedersen.

Thomsen, Willy Sigurd Holm,

styrmand, f. 19.3.1916 på Fanø, d. 3.2.1945 i Tyskland.

F.: Skibsfører Jes Thomsen, f. 24.7.1886 i Nordby på Fanø, d. 9.11.1964 i Esbjerg, og hustru Kirstine f. Holm, 12.1.1891 i Nordby på Fanø.

Gift 12.3.1940 med Edith Toft Svarrer, f. 9.10.1917 på Fanø. (B.: D. 7.6.1941, D. 11.12.1943).

Tilknyttet sabotagegrupper og efterretnings-tjenesten. Gennemgik Navigationsskolen på Fanø 1938–39 og blev derefter ansat i DFDS. Indtrådte 1941 i Søofficersskolens Søkadetklasse. Udnævnt til søløjtnant. Tjeneste i søværnet indtil den 29.8.1943. Efter interneringens ophør på ny ansat som styrmand i DFDS. Willy Thomsen var tilknyttet en sabotagegruppe, der blandt andet udførte en aktion imod fire af den danske marines minestrygningsmagneter i Nyborg havn, og en aktion imod en marinekutter. Willy Thomsen var som observatør deltager i bortførelsen af Storebæltsfærgen. Han udførte ligeledes efterretningsopgaver. Da han på sit skib i juli 1944 passerede Kielerkanalen, kom det til en uoverensstemmelse mellem ham og en af de tyske kontrolofficerer. Dette førte til hans arrestation og indsættelse i tysk fængsel i Neumünster ved Kiel, hvor han afgik ved døden af en lungebetændelse. Den 4.6.1945 bisat på Nordby Kirkegård.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.150

D.f.U., 30.102/44

UFF., 1.074.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 292.

Monumenter:

Mindesten, Nordby Kirkegård, Fanø

Mindeplade, Holmens Kirke

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Nordby Kirkegård, B-10-14.

(Om bortførelsen af færgen Storebælt, se Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor, s. 336, beretning af Eigil Hatting).

Thorball, Jørgen Axel,

kontorist, f. 11.8.1923 i København, d. 3.4.1945 i Neuengamme.

Gennem Akademisk Skytteforening tilknyttet modstandsbevægelsen i Gentofte. Arresteret 12.10.1944 på sin bopæl.

Den 12.1.1945 deporteret til Neuengamme, hvor han døde 3.4.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 275/A 91/1775

UFF., 1.075.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 235

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 484

Tidsskrifter:

Øregaard Samfundet, 1945, nr. 66.

Monumenter:

Mindeplade, Øregaard Gymnasium

Mindeplade, Hellerup Idræts Klub

Mindesten, Hellerup Kirkegård, afd. 23, nr. 50/52

Mindeplade i Ryvangen.

Thyssen, Gudrun,

f. Braunstein, f. 6.6.1897 i København, d. 22.4.1945 på Frederiksberg.

F.: Grosserer Peter Christian Braunstein, f. 1854 i Flensborg, d. 1920 i København, og hustru Emilie f. Christensen, 1864 i Jylland, d. 1942 på Frederiksberg.

Gift 8.9.1923 med landsretssagfører Peter Schjørring Thyssen, f. 10.9.1896, d. 22.4.1945. (B.: D. 31.7.1926, D. 13.3.1930, D. 13.3.1930).

Illegal vært for modstandsbevægelsen.

Familiens hjem var et ofte benyttet mødested for modstandsfolk. En tysk terrorgruppe, der havde modtaget rapport om dette, forsøgte den 22.4.1945 om morgenen at anholde landsretssagfører Schjørring Thyssen. Han satte sig til modværge med et jagtgevær og dræbtes tillige med sin kone.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 7.141, 7.361

D.f.U., 31.995/45

CK., 55.291

UFF., 1.076 A.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 126.

Tidsskrifter:

Juridisk og Statsvidenskabelig Stat, 1940, s. 383
Information, 4.10.1944, nr. 298, 24.4.1945, nr. 464

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20

Garderbladet, 1945, nr. 6, s. 38.

Avisstof:

Nationaltidende, 13.5., 24.5.1945

Sydvestjylland, 31.7.1945

Nordsjælland, 25.6.1945

Roskilde Tidende, 14.5.1945

Politiken, 13.5.1945.

Andet:

Begravet, Hellerup Kirkegård, afd. 31, nr. 10, 208–210.

Se biografi over Peter Schjørring Thyssen.

Thyssen, Peter Schjørring,

landsretssagfører, f. 10.9.1896 i Ølgod, d. 22.4.1945 på Frederiksberg

F.: Provst Emil Kristian Thyssen, f. 12.3.1857 på Fanø, d. 1938 i Ribe, og hustru Valborg, f. Schjørring, 31.7.1865 på Frederiksberg, d. 14.2.1898.

Gift 8.9.1923 med Gudrun Braunstein, f. 6.6.1897 i København, d. 22.4.1945 på Frederiksberg. (B.: D. 31.7.1926, D. 13.3.1930, D. 13.3.1930).

Illegal vært for modstandsbevægelsen.

Student fra Ribe Katedralskole. Aftjent sin værnepligt ved 1. Livgardebataljon. Kornet. 1917 sekondløjtnant. En årrække medlem af Garderforeningens bestyrelse. 1923 juridisk kandidat. 1926 beskikket som landsretssagfører. Medlem af bestyrelsen for Menighedsrådsforeningen for København og Frederiksberg og af bestyrelsen for Sct. Lucasstiftelsen. Medlem af Frimurerlogen. Præget af grundtvigiansk livsholdning. Da Christmas Møller blev tvunget bort fra sin post som handelsminister, ansatte Peter Schjørring Thyssen ham som autoriseret fuldmægtig for at støtte ham i hans opposition. Familiens hjem blev senere stillet til rådighed for illegale møder. Sad i oktober en overgang fængslet, men blev løsladt. En tysk terrorgruppe havde modtaget en rapport om Peter Schjørring Thyssen og op søgte ham 22.4.1945 om morgenen på hans bopæl. Han satte sig til modværge med et jagtgevær og sårede en af modstanderne. Under ildkampen dræbtes både Peter Schjørring Thyssen og hans kone.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 7.141, 7.361
D.f.U., 31.994/45
CK., 55.291
UFF., 1.077.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 125–126 (foto)
Juridisk og Statsvidenskabelig Stat 1940, s. 383, 1946

Håndbog for Hæren, 1946, Hærens faldne, s. 13.

Tidsskrifter:

Ugeskrift for Retsvæsen, afd. D, 1946 (Regi-ster)

Juristen, 1945, s. 151–152

Ribe Katedralskole, 1945–46

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20

Information, 4.10.1944, nr. 298, 24.4.1945, nr. 464

Garderbladet, 1946, nr. 1.

Avisstof:

Nationaltidende, 13.5., 24.5.1945

Sydvestsjælland, 31.7.1945

Nordsjælland, 25.6.1945

Roskilde Tidende, 14.5.1945

Politiken, 13.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Skytteforeningslejren, Høje Sand-bjerg

Mindeplade, Frimurerlogen i København

Mindeplade, Sergentskolen, Kronborg

Mindeplade, Ribe Katedralskole.

Andet:

Begravet, Hellerup Kirkegård, afd. 31, nr. 10, 208–210.

Se biografi over Gudrun Thyssen.

Thøgersen, Carl Marius,

snedker, f. 5.5.1888 i Viborg, d. 31.10.1944 i Gestapos hovedkvarter i Århus.

F.: Sygekasseformand, snedker Rasmus Christian Thøgersen, f. 20.6.1854, d. 12.5.1931 i Viborg, og hustru Ane Elisabeth f. Arup, 22.11.1855, d. 16.10.1923 i Viborg.

Gift med Nikoline Jensen, f. 7.1.1899 i Sparkjør. (B.: D. 31.10.1920, D. 22.6.1928).

Marius Thøgersen deltog i Det kommunistiske Partis illegale bladarbejde og samlede penge ind til støtte for dette. Marius Thøgersen, der kun lagde ringe skjul på sin opfattelse af den tyske besættelse, blev efter en angivelse arresteret af Gestapo den 23.10.1944 på sin bopæl, Jyllandsgade 4, Vi-

borg. Han førtes til Gestapos hovedkvarter på Århus Universitet og omkom her få dage efter under det engelske bombardement den 31.10.1944. Hans lig er aldrig blevet fundet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.285
D.f.U., 30.223/44
UFF., 1.078.

Litteratur:

Fra Viborg Amt, 1965, s. 197

Tidsskrifter:

Gestapofangen, 1952, nr. 11.

Avisstof:

Viborg Stifts Folkeblad, 8.5.1945 (foto).

Monumenter:

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København
Mindeplade i Ryvangen.

Toft, Hans Nissen,

hotelforpagter, f. 2.5.1891 i Sønder Hygum, d. 12.4.1944 i Åbenrå.

Gift 2.4.1925 med Maren Valborg Skov, f. 30.4.1893 i Vrold, Skanderborg.

Efter kampene ved Kollund Strandhotel den 10.2.1944 mellem Gestapo, tyske marine-soldater og de to sabotører, Karl Laursen og Anker Hansen, der begge faldt i kam-pen, fandt man på deres værelser et større lager af våben og ammunition. Dette førte til, at man arresterede hotellens forpagter, Hans Toft, og førte ham til Staldgården i Kolding. Der synes ikke at herske tvivl om, at Hans Nissen Toft var vidende om sabo-tørernes virksomhed. Han benægtede dog et-hvert kendskab til sabotørernes illegale ar-bejde og blev den 8.4.1944 løsladt. Ved sin fængsling blev Hans Nissen Toft forhin-dret i en indlæggelse på sygehus til behand-ling for en pandehulebetændelse. Under ar-restationen stødte en kæbehule- og hjerne-hindebetændelse til, som efter hans løsla-delse medførte hans død den 12.4.1944.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.169
D.f.U., 30.285/44
UFF., 1.081.

Litteratur:

Danmarks Frihedskamp, I, s. 228.

Tidsskrifter:

Sønderjydsk Månedsskrift, 1945, s. 90.

Monumenter:

Mindesten, Strandvejen, Kollund.

Andet:

Begravet, Bov Kirkegård, nr. 10, plads 2.

Se biografi over Anker Hansen og Karl Marius Laursen.

Topp, Mogens Vilhelm,

fængselsbetjent, f. 22.10.1914 i København, d. 13.5.1945 på Frederiksberg Hospital.

F.: Konditor Charles Emil Harald Topp, f. 3.3.1893 i København, d. 31.12.1962, og hustru restauratrice Valborg Hansine f. Olsen, 14.6.1896 i Køge, d. 28.2.1966.

Gift 24.12.1944 med Birthe Sandal, f. 17.10.1924.

Tilknyttet militærgrupperne i København under afsnit 5.

Tilsluttet afsnittets Frederiksberg Bataljon, 1. kompagni, 1.8.1944. Ved mobiliseringen 4.5.1945 meldte han sig til tjeneste og blev sammen med 1. kompagni indkvarteret på Landbohøjskolen, hvorfra der foretoges udrykninger. 6.5.1945 såret under aktion i Sct. Thomas Allé nr. 10 og ført til Frederiksberg Hospital, hvor han afgik ved døden 13.5.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 496

D.f.U., 30.029/45

UFF., 1.082.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 485.

Monumenter:

Mindeplade i Vestre Fængsel.

Andet:

Begravet, Vestre Kirkegård, S-1-30.

Tronbjerg, Svend,

teknisk assistent, f. 19.3.1916 på Frederiksberg, d. 24.7.1944 smst.

F.: Jens Frederik Larsen, f. 21.10.1881, og hustru Ingeborg Jensigne, f. 13.10.1907.

Gift med Ulla Christine Callesen, f. 15.6.1916 i Kolding. (B.: D. 30.12.1939).

Tilknyttet Holger Danske og Dansk-Svensk Flygtningetjeneste.

Skolegang på la Courvejens Skole. Ud-

dannet på Helsingør Teknikum. Ansat under Frederiksberg Kommune. I forbindelse med Holger Danskes planlægning af en række aktioner mod transformatorstationer på Frederiksberg allierede gruppen sig med Svend Tronbjerg, der var tilknyttet Frederiksberg Tekniske Forvaltning og derfor havde nøgler til bygningerne. Svend Tronbjerg måtte som følge heraf kort tid senere tage til Sverige, men ønskede at komme tilbage for at fortsætte modstandskampen. Gennem Leif Hendil, der ledede Dansk-Svensk Flygtningetjenestes kontor i Malmø, blev han knyttet til den danske side i afskibningsarbejdet under grosserer Robert Jensen. Han arbejdede i hovedkvarteret, Forchammersvej 7 på Frederiksberg, og tog sig hovedsageligt af brevposten samt værdiforsendelserne. Han benyttede herunder dæknævnet „Thorkild“. 24.7.1944 blev lejligheden som følge af en angivelse stormet af det tyske sikkerhedspoliti. Der befandt sig i lejligheden foruden Svend Tronbjerg og Robert Jensen to andre personer, nemlig faldskærmsmanden Ole Geisler og Christian Ahlgreen-Petersen. Da Ole Geisler ville forlade lejligheden, blev han holdt op af tyskerne, der derefter stormede lejligheden. Både Robert Jensen og Svend Tronbjerg blev dræbt, medens Christian Ahlgreen-Petersen blev taget til fange i hårdt såret tilstand. Ole Geisler slog sin vogter ned og undslap under udfoldelse af en fysisk kraftpræstation. (Fremstillingen her bygger på Christian Ahlgreen-Petersens førstehåndsskildring, der adskiller sig fra informationstjenestens, der ligger til grund for fremstillingen i „Sådan narrede vi Gestapo“).

KILDER:

ER., 9.765

D.f.U., 30.820/44

CK., 9.054

UFF., 1.083

Rigsarkivet: Jens Lillelunds arkiv. (Diverse breve fra S 1 til Tronbjerg).

Litteratur:

Beretning fra modstandskampen, s. 129-30, 149, 156-57, 162

Danmark under 2. verdenskrig, hefte 27, s. 183

Sådan narrede vi Gestapo, s. 145-47

Holger Danske vågner, s. 108

På eget Ansvar, s. 59

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 485

4. Maj Kollegiets Mindebog i København

Mange er kaldede, s. 101.

Avisstof:

Ekstra Bladet, 12.7.1945 (Leif B. Hendil, foto af S. T.)

National Tidende, 11.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Teknisk Skole, Helsingør

Mindeplade, Forchhammersvej 7, Frederiksberg

Mindeplade, la Courvejens Skole, Frederiksberg.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografi over Robert Jensen.

Trosborg, Arthur Willy,

maskinarbejder, f. 3.7.1914 i Oslo, d. 5.5.1945 i Prinsessegade ved nr. 73 A.

F.: Thorvald P. Trosborg.

Tilknyttet AMPA.

Umiddelbart efter at Det kommunistiske Parti var blevet forbudt af tyskerne, indmeldte Arthur Trosborg sig i partiet og deltog i dets illegale arbejde. Da undergrundshæren dannedes, meldte han sig og blev tilknyttet AMPA. Dræbt i aktion den 5.5.1945.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 1.084.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 485.

Avisstof:

Land og Folk, 13.5.1945.

Nationaltidende, 17.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Prinsessegade ved nr. 73 A.

Mindesten, Christmas Møllers Plads, København

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård, D-1089.

Vang, Thor,

fagforeningsfunktionær, f. 10.10.1904 i San Francisco i USA, d. 25.5.1945 på Blegdamshospitalet, København.

Gift med Vera Spuur, f. 22.5.1910. (B.: P. 20.12.1927, P. 26.4.1931).

Thor Vang var tillidsmand i Sømændenes Forbund og medlem af det kommunistiske parti, for hvilket han havde været opstillet som folketingskandidat på Bornholm. Interneret i henhold til kommunistloven i Hørsrødlejren og ved dennes overtagelse af den tyske besættelsesmagt deporteret til den tyske koncentrationslejr Stutthof i Polen den 2.10.1943. Han overlevede opholdet i lejren og dennes evakuering. I Neustadt ved Lübeck blev han tillige med forskellige danske og norske sømænd anbragt på dækket af en pram, i hvis last var indelukket 700 jøder. Det var øjensynlig meningen, at prammen skulle sejles ud på havet og sendes til bunds. I samarbejde med en norsk skipper lykkedes det Thor Vang at få kappet trosserne til det skib, hvortil prammen var fastgjort, og ved at bruge tæpper som sejl lykkedes det prammens besætning at manøvrere ind til land, hvor prammen tog grund på så lavt vand, at man kunne vade i land. Under arbejdet med at bringe de stærkt afkræftede jøder i land, blev han befængt med utøj og derigennem angrebet af plettyfus. Den 12.5.1945 kom han til Danmark og blev indlagt på Blegdamshospitalet, men hans liv stod ikke til at redde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 93

D.f.U., 31.941/45

CK., 2.593

UFF., 1.085.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 90, 99.

Tidsskrifter:

Pigtråd, 1950, nr. 9.

Avisstof:

Bornholms Tidende, 30.5.1945

Silkeborg Socialdemokrat, 26.5.1945

Social-Demokraten, 31.5.1945.

Monumenter:

Davidstatuen, Almindingen på Bornholm

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, Urnehaven, litra S, 2575.

Se biografi over Eske Vallø Sørensens.

En øjenvidneskildring af begivenhederne i Neustadt er givet i et interview med en norsk konstabel i Sorø Amtstidende, 19.5.1945. Beretningen afviger på enkelte punkter fra ovenstående.

Vangsted, Niels Erik,

bankassistent, f. 28.3.1920 i Ålborg, d. 18.8.1943 i Rold Skov.

F.: Garderobeforpagter Niels Olsen Vangsted, f. 1871 i Rakkeby, d. 1945 i Ålborg, og hustru Martine Kristine f. Larsen, 1878 i Hallund, d. 1959 i Ålborg.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Ålborg.

Niels Erik Vangsted var ansat i Andelsbanken i Ålborg. Startede i 1943 en spejdergruppe under KFUM. I marts 1943 nedkastedes faldskærmsmanden Paul Jensen, med dæknavnet „Svend“, ved Støvring nær Ålborg. Af faldskærmsorganisationen fik han overdraget opgaven at opbygge en modstandsorganisation i Nordjylland. Hans første medarbejdere i Ålborgområdet var tre KFUM-spejdere, Niels Erik Vangsted, Erik Christiansen og reservepolitibetjent Karl Peter Madsen. Gruppen udvidedes til i alt at omfatte ni mand, hvoriblandt de to senere henrettede frihedskæmpere, skibsfører Poul Gjessing og Paul Edvin Kjær Sørensen, og stenhugger Harald Hein, der døde i tysk KZ-lejr. Fra Ålborggruppen knyttedes forbindelser til de større byer i oplandet. En række grupper voksede op, og de første sabotagehandlinger satte ind i maj 1943. Grupperne forsynedes med våben og sprængstof fra nedkastningsstederne ved Hvidsten, men Paul Jensen gennemførte, at nedkastningerne fandt sted direkte til Ålborggrupperne. I juni og juli modtog man våben ved Madum Sø i Rold Skov. Under en ny modtagelse samme sted den 17.8.1943 blev gruppen, i alt ti mand, overrasket af en tysk motorpatrulje. Man forsøgte at køre fra tyskerne, men havde ikke mulighed for det med en generatordrevet bil. Under en kraftig ildkamp i skoven lykkedes det alle at slippe bort undtagen Kjær Sørensen, der toges til fange, og Niels Erik Vangsted, der blev dødeligt såret. Begravelsen af Niels Erik Vangsted blev en stor national manifestation, som tyskerne med hård hånd slog ned. Hermed indledtes strejkerne i Ålborg, der tillige med strejker rundt omkring i det øvrige land førte frem til 29. august.

KILDER:

Arkivstof:

UFF, 1.085

Rigsarkivet: Besættelsestidens arkiver, Jens Paul Jensens beretning.

Litteratur:

Kæmp for alt (Borchsenius), s. 90–91

De fem lange Aar, II, s. 508–511

46 Navne, s. 25–26 (foto)

Syv år, s. 225–226

29. august, s. 239

Sabotage, s. 170

Kontakt med England, s. 249–250, 255

Vor Vej til 5. Maj, s. 120, 297 (foto), 301

I tyske Lænker, s. 112–113

To Byer, s. 13–14

Den illegale presse, s. 301–302, 309

Mange er kaldede, s. 28–32 ff

Danmarks Frihedskamp, s. 144, 255

Frit Danmarks Hvidbog, I, s. 37–38, II, s. 485

Erik Arboe-Rasmussen: Den første, s. 29, 33, 37–42

Hans Kirchhoff: Augustoprøret i Vendsyssel, 1943. Jyske Samlinger, ny række VIII: 2, 1969 s. 174–175.

Tidsskrifter:

KFUM og K, Aalborg I 1932–45

Aalborg I 1932–45

Budstikken, 1945, nr. 7

Pigtråd, 1948, nr. 7, 1950 nr. 6–7

Bankstanden, 1945, nr. 8 (foto)

F.V.-bladet, august 1968, s. 49

Fri Presse, september 1943.

Avisstof:

Information, 17.8.1945

Jyllands-Posten, 8.6., 20.7.1945

Randers Dagblad, 14.6.1945

Aalborg Amtstidende, 6.5., 31.5., 19.7., 19.8.1945

Aalborg Stiftstidende, 16.8., 18.8., 19.8.1945.

Monumenter:

Mindesten ved Buderupholmvejen, 200 meter nord for statskovfogedhuset „Hollandshus“ i Skjörping sogn på stedet, hvor han faldt.

Mindeplade, Ansgarkirken, Ålborg.

Andet:

Begravet, Ålborg Almen Kirkegård, litra H IV – 1–1/3.

Se biografier over Poul Gjessing, Harald Hein og Paul Edvin Kjær Sørensen.

Vangsted, Valdemar,

murermeister, f. 22.4.1889 i Rakkeby ved Hjørring, d. 19.11.1944 i Frederikshavn.

F.: Gårdejer Jens Peter Vangsted og hustru Maren, f. Hansen.

Gift 25.4.1916 med Johanne Marie Knudsen, f. 9.11.1889.

Tilknyttet illegalt bladarbejde, efterretningsarbejde og sendegruppe.

1910 udlært som murersvend. Nedsatte sig i 1914 som murermester i Skibby. Flyttede 1918 til Hjørring. Fremtrædende medlem af Oddfellow-ordenen.

Valdemar Vangsteds to sønner var begge aktive i frihedskampen. Fra 1943 duplikeredes „Niels Jydes Breve“ og „Studenternes Efterretningstjeneste“ i Vangsteds hjem. Da våbenedkastningerne begyndte, blev hjemmet tillige et vigtigt kontaktsted. En overgang tjente hjemmet tillige som sendestation for den illegale radiotelegrafist Thomas Stotz. Den 16.11.1944 arresterede det tyske sikkerhedspoliti denne i ejendommen Skipper Clementsvej 7 i Hjørring. Efter Stotz's arrestation holdt tyskerne lejligheden bevogtet og anholdt alle, der kom på besøg. Snart havde man arresteret hele den gruppe, der stod i forbindelse med efterretningstjenestens radioafdeling, deriblandt murermester Valdemar Vangsted. De arresterede førtes til Gestapos kvarter på Bangsbo ved Frederikshavn, hvor de den følgende dag kom i forhør. Da Valdemar Vangsteds hustru den 20.11.1944 blev anholdt, fik hun meddelt, at hendes mand havde hængt sig i sin celle. Omstændighederne ved Valdemar Vangsteds død er aldrig blevet fuldt opklaret, og hans lig aldrig fundet.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.465

D.f.U., 30.229/44

UFF., 1.087.

Litteratur:

Beretning vedrørende Hjørring Politikreds under den tyske Besættelse 1940–45, s. 67–68

46 Navne, s. 17–18 (foto)

Danmarks Frihedskamp, s. 95

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 485.

Niels Jydes Breve.

Tidsskrifter:

Dansk Håndværker Stat, IV.

Avisstof:

Aalborg Stiftstidende, 6.6.1945.

Vendsyssel Tidende, 20.6.1945

Frederikshavn Avis, 26.5.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, Hjørring Vestre Kirkegård

Mindesten, parken til herregården Bangsbo, Frederikshavn

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografi over Thomas Friederich Stotz.

Vennike, Leif Steffen,

stud. techn., f. 5.10.1922 i Gentofte, d. 25.1.1945 i Neuengamme.

F.: *Havearkitekt Svend Georg Johansen Vennike*, f. 2.3.1892 i København, d. 24.3.1966 smst., og hustru *Ebba f. von Arenstorff*, 11.7.1900 på Frederiksberg.

Medlem af modstandsorganisationen Holger Danske.

Skolegang på Gentofte Skole. Uddannet som klejnsmed. Påbegyndte herefter et teknikumstudium. Tilknyttet modstandsorganisationen Holger Danske. Arresteret natten mellem den 12. og 13.10.1944 og ført til Shellhuset. Herfra overført til Vestre Fængsel og Frøslev. Deporteret til Neuengamme, hvor han døde 25.1.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 5.358

D.f.U., 31.452/45

CK., 9.028, UFF., 1.088.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 214, 384 (dødsdato her angivet som 1.12.1944).

Monumenter:

Mindeplade, Gentofte Skole, Baunegårdsvej

Mindeplade, Holmens Kirke

Mindeplade i Ryvangen.

Verland, Sten,

civilingeniør, f. 27.11.1918 i København, d. 13.3.1945 på Politigården i København.

F.: *Civilingeniør Johannes Albert Rasmus Verland* og hustru *Agnes Franziska*, f. Jürgensen.

Tilknyttet militærgrupperne i København.

Skolegang på Maglegårdsskolen i Gentofte. Studentereksamen fra Gentofte Statskole 1937. Påbegyndte et studium ved Danmarks Tekniske Højskole. Afgangseksamen 1945. Medlem af Danmarks kommunistiske Parti. Aftjente sin værnepligt som kornet ved telegraftropperne i Næstved 29.8.1943. Organiserede under interneringen en illegal militærgruppe, som han siden med et organisationstalant, der var ham egent, ledede. Planlagde og gennemførte en række aktioner med gruppen. Arresteret 3.3.1945 i forbindelse med en aktion og efter forhør på

Politigården dræbt. Efter kapitulationen blev hans lig fundet i Ryvangen og bisat i Mindelunden.

KILDER:

Arkivstof:

CK., 9.065
UFF., 1.089.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 158
Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 485
Dansk Civilingeniør Stat, 1956, nr. 6, s. 392

Tidsskrifter:

Gentofte Statsskole, 1945–46
Ingeniøren, 1945
Polyteknikeren, 1945, nr. 5.

Avisstof:

Information, 29.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Århus Universitet
Mindeplade, Gentofte Statsskole
Mindeplade, Maglegårdsskolen, Gentofte
Mindeplade, Danmarks tekniske Højskole
Mindeplade, Ingeniørforeningen, København
Mindeplade, Farum Kaserne
Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

D.f.U., 30.266/44

UFF., 1.091 A

CK., 41.626.

Tidsskrifter:

Ugeskrift for Læger, 1944, nr. 2.

Avisstof:

Berlingske Aftenavis, 8.1.1944
Sorø Amtstidende, 7.1.1944
Vestsjællands Social-Demokrat, 11.1.1944.

Monumenter:

Mindeplade, Frederiksberg Gymnasium
Mindeplade, drabsstedet, Schweizer Plads 7, Slagelse
Mindevæg, Domus Medica, Kristianiagade, København
Mindesten foran Sct. Mikkels Kirke i Slagelse.
Andet:
Begravet, Vestre Kirkegård, København.

Vindel, Knud Henrik Nicolai,

toldassistent, f. 21.5.1920 i Snedsten i Thy, d. 6.12.1944 i Neuengamme.

F.: Sognepræst Jens Anton Marius Henrik Jensen Vindel, f. 26.1.1886, d. 12.3.1947, og hustru Emma Jensine Eleonora f. Mikkelsen, 25.8.1890.

Leder af militærgruppe i Gråsten.

Student fra Haderslev Katedralskole 1938. Elev ved Toldkammeret i Haderslev, senere toldmedhjælper i Gråsten. Tropsfører i Det danske Spejderkorps. Medlem af terrænsportsforening. Aftjente sin værnepligt 1942–43. Udnævnt til kornet. Interne ret i Assens 29.8.1943 til oktober s. å. Genoptog sit arbejde ved toldstedet i Gråsten. Knyttede forbindelse til modstandsbevægelsen under region III og fik i februar 1944 overdraget opbygningen af en militærgruppe i Gråsten, der fungerede som transportgruppe for våben nedkastet fra luften. Arresteret 6.6.1944 og ført til Staldgården i Kolding. Herfra overført til Frøslev gennem Horsørød. 15.9.1944 deporteret til Neuengamme. Udkommando til Porta Westfalica, hvor han blev syg af dysenteri. På sygetransport tilbage til Neuengamme, hvor han døde, efter tysk opgivelse 6.12.1944.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 1.092.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 164, 169 (foto)
In Memoriam.

Vigholt, Robert Willy Levy

Wahlgreen,

læge, f. 8.4.1899 i København, d. 6.1.1944 i Slagelse.

F.: Lokomotivfører Hans Christian Vigholt, f. 1868 i Sæby på Sjælland, d. 1952 i Næstved, og hustru Nielsine Pauline Marie f. Jeppesen, 1864 i Løve, d. 1932 i København.

Studentereksamen fra Frederiksberg Gymnasium. Medicinsk embedseksamen 1924. Hospitalsuddannelse. 1929 embedslægeeksamen. Samme år praktiserende læge i Slagelse. Medlem af den lokale konservative vælgerforenings bestyrelse. Udpræget nationalt indstillet, hvilket han ikke lagde skjul på i forholdet til den tyske besættelsesmagt. Efter likvideringen af en stikker i Slagelse udvalgte læge Vigholt som offer for et gengældelsesdrab, der udførtes af medlemmer af Schalburgkorpset.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 8.464

Tidsskrifter:

Sønderjyds Månedsskrift, 1945, s. 92
Vidars Ekko, organ for Haderslev Katedral-
skole, 1945, nr. 5 (foto)
Haderslevsamfundets Årsskrift, 1945
Dansk Toldtidende, Månedsskrift for Toldvæ-
sen, 1945, nr. 2, s. 40 (foto)
Sankt Georg, 1945, nr. 2 og 8
Roning, 1945, nr. 6
Spejdernes Magasin, 1945, nr. 9
Spejdersport, 1945, nr. 9
Gråsten Roklubs Jubilæums Tidsskrift, s. 19.

Monumenter:

Mindeplade, Sergentskolen, Kronborg
Mindeplade, Hylkedam pr. Gelsted, Fyn
Mindeplade, Abenrå
Mindesten, Starup Kirkegård
Mindesmærke ved hovedvej 8 ved Gråsten Po-
liti station
Mindeplade, Gråsten Roklubs Klubhus
Mindesmærke, Skamlingsbanken
Mindeplade, Tønder Kaserne
Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografi over Holger Biehl.

Vindum, Carl Alex,

portierassistent, f. 28.6.1925 i Viborg, d.
27.3.1945 i Gentofte.

F.: Arbejdsmand Martin Carl Vindum, f.
29.1.1898 i Neder Hadsten, og hustru Kri-
stine, f. Sørensen.

Tilknyttet militærgrupperne i København
under afsnit 8.

Skolegang på Vognmandsmarkens og
Bryggervangens skoler. Tilsluttet afsnittets
kompagni V 4. Dræbt under aktion
27.3.1945 på Prins Valdemars Vej ved nr.
37 i Gentofte.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 284/A 91/1790.
UFF., 1.093.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 485.

Avisstof:

Information 29.8.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Vognmandsmarkens Skole
Mindeplade, Bryggervangens Skole.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Vistisen, Eigil Kirstein,

sporvejsfunktionær, f. 14.6.1914 i Hammel,
d. 24.2.1945 i København.

F.: Bødker Niels Christian Sørensen Visti-
sen, f. 8.3.1872, d. 12.11.1933, og hustru
Birgitte Marie f. Christiansen, 16.10.1872,
d. 22.11.1940.

Gift 5.11.1939 med Josta Bodil Jensen, f.
14.12.1917. (B.: P. 26.4.1942).

Tilknyttet illegal bladvirksomhed og mili-
tærgrupperne i København.

Uddannet som smed, senere ansat ved
Københavns Sporveje. Fra juni 1943 tilknyt-
tet illegalt bladarbejde. Senere tilsluttet mili-
tærgrupperne, hvori han fungerede som vå-
beninstruktør. Den 24.2.1945 arresteret på
sin bopæl og henrettet samme dag. En række
drab udførtes 23. og 24.2.1945 af de tyske
terrorgrupper i København, og drabet på
Eigil Vistisen må ses i denne sammenhæng.
Hans lig blev efter kapitulationen fundet i
Ryvangen og bisat på Bispebjerg Kirke-
gård.

KILDER:

Arkivstof:
ER., 4.251
CK., 55.584
UFF., 1.094

Tidsskrifter:

Sporvejskak, 1945, nr. 7.

Avisstof:

Aarhus Stiftstidende, 13.7.1945.
Lolland-Falsters Folketidende, 1.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Københavns Sporvejes Hovedkon-
tor, Gothersgade
Mindeplade, Ryvangen.

Andet:

Begravet, Bispebjerg Kirkegård, K-17-1/2.
Se biografier over Erik Edmund Andreasen,
Svend Erik Jensen, Keld Jeppesen, Cuno Chri-
stian Odde.

Vrigsted, Svend Erik Krag,

skibsmægler, f. 12.10.1906 i København, d.
19.9.1944 i Amaliegade ved nr. 39 i Kø-
benhavn.

F.: Lokomotivfører Jørgen Harald Vrig-
sted, f. 1885 i Århus, d. 1956 i Fredericia,
og hustru Anna Marie Elisabeth f. Ma-
thiasen, 1886 i København, d. 1953 i Frede-
ricia.

Gift 8.3.1931 med Paula Dorthea Abelone Groth Nielsen, f. 8.7.1906 i København. (B.: P. 24.6.1935, P. 13.9.1941).

1923 realeksamen fra Efterslægtelskabets Skole. Ansat i skibsmæglerfirma. Skibsmæglereksamen 1938. Dræbt under det tyske angreb på Amalienborg under redningsaktion i en bygning, der var blevet skudt i brand og holdtes under ild af de tyske angrebsstyrker.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.667

D.f.U., 30.641/44

CK., 1215

UFF., 1.096 A.

Litteratur:

Poul Hansen: Kampen om Amalienborg, 19. september 1944, København 1945.

Andet:

Begravet, Sorgenfri Kirkegård, afd. 1, linje 14, nr. 63-64.

slev, 15.9.1944 deporteret til Neuengamme. Kom herfra på udkommando til Porta Westfalica, hvor han døde. Hans lig blev efter befrielsen hjemført og bisat i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 3.278

CK., 8.997

UFF., 1.097

Litteratur:

In Memoriam (foto)

Den danske Kirke under Besættelsen, s. 120

Den illegale presse, s. 555, 558

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940-45, s. 83, 113

Helvede har mange navne, s. 168

Niels Jydes Breve.

Tidsskrifter:

Morgenbladet, 9.4.1945 (foto)

Information, 13.3.1945, nr. 432

Fri Presse, 11.4.1945, nr. 7 (foto).

Monumenter:

Mindeplade, Svendborg Gymnasium.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Wedel-Brandt, Viggo,

redaktionssekretær, f. 13.9.1919 i Maribo, d. 12.2.1945 i Porta Westfalica.

F.: Læge Otto Wedel-Brandt og hustru Hulda.

Gift 27.6.1943 med Bente Edith Rye Jensen, f. 24.8.1921.

Tilknyttet illegal forlagsvirksomhed og forskellige illegale blade.

Realeksamen 1936 fra Rudkøbing. 1 år på gymnasiet i Svendborg. Derefter journalistelev 1937-38 på Langelands Tidende. Redaktionssekretær ved uge-avisen De Danskes Vej. Medarbejder ved Frivillig Dansk Arbejdstjeneste. Medlem af KU, 1938 af partiet Dansk Samling. Redaktionssekretær og lay-out mand ved Samlerens Forlag og Skipper Clements Forlag. Medarbejder ved Morgenbladet. August 1943 tilknyttet redaktionen af Kirkens Front. Stod tillige for trykning og ombrydning af Fri Presse, som han var med til at grundlægge. April 1944 arresteret på et af Fri Presses trykkerier, da han indfandt sig med korrekturen på en række artikler, der skulle samles til et hefte om krigen og efterkrigstiden. Indsat i Vestre Fængsel. Derfra gennem Horserød og Frø-

Wedell-Wedellsborg, Karl,

baron, premierløjtnant, f. 29.12.1915 på Williamsborg pr. Daugaard, d. 25.3.1945 i København.

F.: Baron Hans Rudolph Gustav Wedell-Wedellsborg f. 9.4.1872, d. 10.8.1954 og hustru Estrid, f. Moe Fangel 15.5.1879, d. 27.1.1962.

Gift 25.4.1942 med Anne Elisabeth Schafalitzky de Muckadell, f. 6.1.1918.

Kurér for Generalkommandoen.

Studentereksamen 1936 fra Vejle Gymnasium. 1937 rekrut ved Livgarden. Udnævnt til kornet april 1938. Ansat ved 10. bataljon. November 1940 premierløjtnant.

I sit illegale arbejde, væsentligst i Jylland og på Fyn, for „Den lille generalstab“ var Karl Wedell-Wedellsborg tilknyttet generalmajor Bennike. Den 7.10.1944 arresteredes han på Hanneslund, Fyn, og førtes til det tyske Gestapokvarter i Odense. Herfra overført til Vestre Fængsel og Shellhuset. Ved Shellhusets bombardement den 21.3.1945 overlevede han sammen med adskillige andre selve bombardementet, men ved et spring fra 4. sals højde ned på jorden kvæste-

de han begge ben og ryggen, hvorfor han var ude af stand til at komme bort. Han blev bragt til det tyske lazaret på Nyelandsvej og med en foreløbig forbindelse samme aften overført til Vestre Fængsel, hvor han døde den 25.3.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 5.365

D.f.U., 31.363/45

CK., 55.537

UFF., 1.098

Kgl. Biblioteks samling af illegale tryk, biogramer, Karl Wedell-Wedellsborg.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 113–114 (foto)

Shellhuset, s. 53, 55, 74

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 116

De fem lange Aar, II, s. 860–861

5 års kamp for friheden, bd. 6, s. 66

Håndbog for Hæren, 1943, s. 82, 1946

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 485.

Tidsskrifter:

Vejlenseren, 1945, nr. 6, 1946, nr. 4–5, nr. 7

Vejle Kommunes Gymnasium, 1946

Journalisten, 1945, nr. 6

Pigråd, 1951, nr. 3 og 4, 1955, nr. 4

Gestapofangen, 1951, nr. 3–4

Garderbladet, 1945, nr. 6, 1946, nr. 1.

Monumenter:

Mindeplade, Officersskolen, Frederiksberg Slot

Mindeplade, Shellhuset

Mindeplade, Sergentskolen, Kronborg

Mindeplade, Vejle Gymnasium.

Andet:

Begravet, Ordrup Kirkegård, afd. F, nr. 189.

Welling, Ib,

lods, f. 8.10.1906 i Laurbjerg, d. natten mellem den 5. og 6.5.1945 på Als Odde.

F.: Mekaniker Johannes Welling, f. 19.3.1878 i Laurbjerg, d. 1963 i Hadsund, og hustru Ingeborg, f. Asmussen, 9.3.1882, d. 1943 i Hadsund.

Gift 30.7.1933 med Margrethe Wive, f. 2.5.1906 på Als. (B.: P. 12.1.1934, P. 11.7.1940).

Ib Welling gik til søs efter realeksamen fra Hadsund Realskole i 1922, og tog efter at have gennemgået den praktiske sømandsuddannelse styrmandseksamen fra Svendborg Navigationsskole 1932 og skibsfører- og

radioeksamen 1933. Sejlede som styrmand for dampelskabet Myren. Senere ansat i Lods-væsenet. Dræbt af en tysk bådsmand efter at have unddraget sig lodsnigen af tyske skibe fra Als Odde til Hobro.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.266

D.f.U., 30.175/45

UFF., 1.099.

Tidsskrifter:

Dansk Søfartstidende, 1945, nr. 18

Dansk Lodstidende, 1945, nr. 5 (foto).

Avisstof:

Børsen, 8.5.1945

Aalborg Stiftstidende, 7.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, Als Odde.

Andet:

Begravet, Hadsund Kirkegård.

Wendelboe, Jens Ludvig Graver,

bud, f. 24.12.1923 i Aarhus, d. 4.5.1945 i Viby.

F.: Fabrikarbejder Jens Christian Wendelboe, f. 1884, d. 1965, og hustru Dorteia Frederikke f. Madsen, 1888.

Tilknyttet militærgruppe i Viby.

Tidligere medlem af KFUM's Spejderkorps. Sammen med resten af gruppen, hvoriblandt en ældre broder, opholdt Jens Ludvig Wendelboe sig den 4. maj om aftenen i et hus på Ormslevvej i Viby for at montere våben, blandt andet håndgranater. Da man stod samlet om et bord, begyndte pludselig en af håndgranaterne at ryge. Idet han holdt håndgranaten tæt ind mod sig, forsøgte Jens Ludvig Wendelboe at nå husets udgang, men døren var låset. Ved den påfølgende eksplosion dræbtes han, men med sin krop dækkede han sine kammerater mod eksplosionens følger.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 1.100.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 485.

Avisstof:

Aarhuus Stiftstidende, 12.5.1945.

Andet:

Begravet, Viby Kirkegård, D, 610–11–12.

Westh, Erik Georg,

bankassistent, f. 21.2.1921, d. 6.3.1945 i KZ-lejren Bergen Belsen.

F.: Maskinmester Otto Westh, f. 10.9.1887, og hustru Anna, f. 14.5.1886.

Tilknyttet Hjemmefronten, afsnit 4.

Efter realeksamen fra Kastrup Kost- og Realskole 1937 blev Erik Westh ansat i Privatbankens Vestre Afdeling. Aftjente sin værnepligt ved Livgarden 1942–43, hvorefter han fik ansættelse ved Privatbankens Amager Afdeling. Under sit virke i Privatbanken bankeksamen fra Købmandsskolen. Som medlem af KU, inden for hvilken han havde flere tillidsposter, deltog han i ledelsen og organiseringen af Hjemmefronten. Han var således distriktsleder for denne organisations Amagerafdeling. Foruden det illegale bladarbejde deltog han i våbentransport og var med til at oprette ventegrupper. Efter en angivelse den 24.4.1944 arresteret og indsat i Vestre Fængsel, hvorfra han gennem Horserød førtes til Frøslev. Deporteret til Neuengamme i september 1944. Udkommando til Porta Westfalica. Den 27.1.1945 førtes han til Bergen Belsen fra Neuengamme, hvor han afgik ved døden.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 2.038

D.f.U., 31.098/45

CK., 60.359

UFF., 1.103.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 169 (foto), 272 (dødsdato her angivet som 15.3)

In Memoriam (foto)

Den illegale presse, s. 558

Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45, s. 107

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 315.

Tidsskrifter:

Bankstanden, 1945, nr. 10, s. 191 (foto).

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945

Ekstra Bladet, 7.8.1945

Nationaltidende, 26.8.1945

Silkeborg Socialdemokrat, 23.5.1945.

Monumenter:

Mindesten, Kastrup Kirkegård

Mindesten, Christmas Møllers Plads

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografier over Erik Andersen, Torben Halquier, Birger Mouritsen og Holger Søderberg.

Wiboe, Gunnar Wibroe,

urmager, f. 19.4.1903 på Frederiksberg, d. 9.3.1945 i København.

Gift 12.9.1926 med Blanca Rosa Emilié, f. 19.5.1904 på Frederiksberg, d. 3.9.1954 smst. (B.: D. 29.3.1933).

Tilknyttet Holger Danske.

Skolegang i København. Udlært som urmager. Indehaver af Janniches Urmagerforretning, Skindergade 44 i København. Gennem sin svend, urmager Georg Vilhelm Stougaard, inddraget i Holger Danskes illegale arbejde. Forretningen tjente som mødested for Stougaards gruppe og som våbendepot. Arresteret af det tyske politi, men løsladt af mangel på bevis. Dræbt 9.3.1945 i sin forretning.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 13.040

UFF., 1.104.

Litteratur:

Gruppen Gorm, s. 183–184

De fem lange Aar, II, s. 921

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 485.

Tidsskrifter:

Information, 10.3.1945, nr. 430, 16.3.1945, nr. 435, 21.3.1945, nr. 439

Dansk Tidsskrift for Urmagere, 1945, nr. 4 (foto), nr. 6

Guldsmedbladet, 1945, nr. 6.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 19.5.1945

BT, 26.9.1945

Nordsjælland, 25.6.1945

Social-Demokraten, 19.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, la Courvejens Skole, København.

Andet:

Begravet, Solbjerg Kirkegård, 6–C–159.

Se biografi over Georg Vilhelm Jørgen Stougaard.

Wichfeld, Monica Emily,

f. *Massy-Beresford*, godsejerinde, f. 12.7. 1894 i London, d. 27.2.1945 i Waldheim i Tyskland.

F.: *Georg Massy-Beresford* og hustru *Alice Elizabeth Mulholland*.

Gift 15.6.1916 med stamhusbesidder *Jørgen Wichfeld*, f. 16.8.1885. (B.: D. 30.3.1919, P. 9.2.1922, D. 26.12.1923).

Tilknyttet faldskærmsorganisationen og det illegale arbejde på Lolland.

Ved krigens udbrud opholdt Monica Wichfeld sig med sin familie i Italien. I 1941 rejste familien tilbage til Danmark og tog ophold på Engestofte på Lolland. I lang tid forsøgte hun her forgæves at få kontakt med kredse, der var indstillet på aktiv modstand. Den første kontakt til modstandsbevægelsen skabtes via forfatteren Hilmar Wulff, der havde lejet en bolig tilhørende godset. Det illegale blad *Frit Danmark* mangfoldiggjordes til distribution på Lolland fra dette sted. Arbejdet støttedes med penge af Monica Wichfeld. Igenennem Carl Adam Moltke knyttede hun i foråret 1943 forbindelse til faldskærmsorganisationen. Herefter udnyttedes godset og Monica Wichfelds kontakter på Lolland til opbygning af en sabotageorganisation. Efterhånden som samarbejdet mellem Monica Wichfeld og faldskærmsorganisationen udbyggedes, blev også Monica Wichfelds datter, Varinka, draget dybere ind i dette modstandsarbejde for til slut at blive attachederet faldskærmschefen, Flemming B. Muus, som sekretær. Den 13.1.1944 omringedes Engestofte af et større detachement tyske soldater, og hele den hjemmeværende familie arresteredes. Efter forhør blev Monica Wichfelds mand og søn løsladt, medens hun selv førtes til Dagmarhus og derfra til Vestre Fængsel. Sammen med en lang række andre modstandsfolk stilledes Monica Wichfeld den 12.5.1944 for en krigsret, der dømte hende til døden. Dødsdommen ændredes ved benådning til livsvarigt tugthus. Den 2.6. 1944 overførtes hun til tysk tugthus i Cottbus sammen med Else Baastrup Thomsen, Hornslet, og Grete Jensen fra Ålborg. Under den russiske fremmarch mod Tyskland overførtes fangerne fra Cottbus tugthus den 2.2.1945 til et fængsel i Waldheim. Overførslen varede tre dage uden forplejning af

nogen art. Under opholdet i Waldheim blev Monica Wichfeld skilt fra sine danske kammerater og pådrog sig en lungebetændelse, som i forbindelse med almindelig svækkelse medførte døden den 27.2.1945.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.592

UFF., 1.105 (heri beretning af Else Baastrup Thomsen).

Litteratur:

Flemming B. Muus og Varinka Wichfeld Muus: *Monica Wichfeld*, København 1954

Ivan Wichfeld: *Monica Wichfeld. En kvindeskæbne under Frihedskampen*, København 1945

Kvinder i Modstandskampen, s. 21, 27–30

Danmark under Jorden, s. 53

Sabotage, s. 176

Ingen tænder et Lys, s. 164–165

Georg B. Quistgaard: *Fængselsdagbog og Breve*, s. 5

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 212–217

De fem lange Aar, II, s. 741

Mange er kaldede, s. 168–169

De illegale, s. 34–36

Helvede har mange navne, s. 294

Poul Gerner Nielsen: *Gæst hos Gestapo*, København 1945

Fra Viborg Amt, 1965, s. 187, 190

Danmarks Frihedskamp, s. 145.

Tidsskrifter:

Danskeren, 25.5.1944, 9.4.1945

Dansk Politik, 6.4.1946

Danmarksposten, 1946, nr. 3–6

Information, 14–16.5.1944, nr. 274, 275, 3.4. 1945, nr. 446.

Avisstof:

Berlingske Søndagsmagasin, 15.7., 22.7.1945

Demokraten, 9.7.1945

Aarhus Amtstidende, 1.6.1945 (interview med „Pie“ Baastrup Thomsen)

Lolland-Falsters Folketidende, 6.6., 18.7.1945

Politiken, 14.5.1944, 9.4.1954.

Monumenter:

Mindeplade, Våbensted Kirke pr. Saksøbing

Mindeplade, Engestofte Kirke

Mindeplade i Ryvangen.

Widding, Erik Henning Gunnar,

assistent, f. 29.9.1912 i Foulum, Tjele sogn, d. 18.4.1945 under transport til det tyske lazaret, *Nylandsvej i København*.

F.: *Sognepræst Severin Widding*, f. 16.10. 1875 i Ulse sogn pr. Haslev, d. 1936 i Tår-

*bæk, og hustru Ellen Glarbo, f. 1876 i Foulum, d. 1933 i Tårnbæk.
Gift 4.2.1939 med Ellen.*

Tilknyttet afsnit 4, AMPA.

Efter studentereksamen fra Metropolitan-skolen 1930 påbegyndte Erik Widding et juridisk studium, men opgav dette efter ansættelse som assistent i Finansministeriet. Fra hjemmet præget af en stærk national holdning. Sommeren 1944 tilknyttet AMPA. Foretog ved siden af gruppearbejdet enkeltmandsaktioner. Såret af Gestapo under aktion ved Ladsgraven 18.4.1945 og ført til det tyske lazaret, hvor han imidlertid var død ved ankomsten.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 5.363

D.f.U., 32.179/45

CK., 55.561

UFF., 1.106.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 485.

Tidsskrifter:

Ordrupperbladet, 1945, nr. 3 og 4 (foto), 1946, nr. 1

Ordrup Gymnasium 1946

Nykøbing Katedralskole, 1946 (foto).

Avisstof:

Information, 14.7., 29.8.1945

Nationaltidende, 17.7.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Ordrup Gymnasium

Mindeplade, Metropolitan-skolen

Mindeplade, Nykøbing F. Katedralskole

Mindesten, Christmas Møllers Plads.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Wieland, Henning,

skibsbyggerlærling, f. 25.12.1922 i Ålborg, d. 11.4.1945 i Ryvangen.

F.: Telegrafformand Anders Olesen Wieland, f. 29.4.1894, og hustru Juliane, f. 27.7.1896.

Medlem af modstandsorganisationen BOPA. Dæknavn „William“.

Efter realeksamen fra Danmarksgades Skole i skibsbyggerlære på Aalborg Skibsværft. Medlem af FDF i Ålborg. Han afsluttede sin uddannelse i Helsingør, hvor han også læste til skibskonstruktør. Han

kom ind i den gruppe, som dannedes med udgangspunkt i Helsingør tekniske Skole under ledelse af Erik Krogshøj Hansen. Her var han i efteråret 1944 arresteret af Gestapo for sabotage på tyske skibe, men da han hårdnakket benægtede, blev han løsladt. Om dannelsen af denne gruppe skriver et tidligere medlem: „Vi var en del unge mennesker, der engang i foråret 1944 startede en sabotagegruppe. Den kom til at høre under „BOPA“, hvilket vi ikke vidste på det tidspunkt. Vi fik kun at vide, at vor hovedledelse fandtes i København. Alle havde vi på en eller anden måde deltaget i illegalt arbejde, før vi dannede vor egen gruppe ... Hen på efteråret 1944 blev en del af os tvunget til at gå under jorden, og efterhånden blev vi seks Helsingør-folk samlet i København, hvor vi bedre kunne være skjult ... derefter deltog vi i gruppearbejde hér. I begyndelsen var det ikke andet end gruppe-møder, men efterhånden kom vi dog med til et par småaktioner. Senere, dengang sabotagerne satte kraftigt ind igen – det var lige efter nytår – kom vi også med til disse.“ Gruppen var aktiv ved sabotagerne mod fabrikkerne Dreco, Dan og Johansen og Lund i Ryesgade. Gruppen ødelagde tillige Hipos garager over for Politigården. I marts 1945 blev gruppen rullet op som følge af angivelser fra en stikker i Ålborg, hvor flere af gruppens medlemmer hørte hjemme. Henning Wieland arresteredes den 2.3. 1945 sammen med to kammerater på Kongens Nytorv i København. Sammen med tre af sine kammerater dømt til døden ved tysk krigsret og henrettet i Ryvangen den 11.4. 1945.

KILDER:

Arkivstof:

D.f.U., 30.791/45

UFF., 1.107.

Litteratur:

BOPA, Mindebogen (foto)

De sidste Timer, 494–495 (foto)

De fem lange Aar, II, s. 950

Deres Mod vil lyse

Nej – i Frihed, s. 8, København 1948.

Tidsskrifter:

Friheden, 1945, nr. 16, s. 3

Danskeren, 20.4.1945, nr. 19

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 23.8.1945

Morgenbladet, 23.8.1945

Aalborg Stiftstidende, 13.6., 17.6.1945
Politiken, 16.4.1945
Nationaltidende, 23.8.1945
Nordsjælland, 23.5.1945 (heri detaljeret skil-
dring af gruppens arbejde).

Monumenter:

Mindeplade, Helsingør tekniske Skole
Mindeplade, Aalborg tekniske Skole
Mindeplade, Helsingør Skibsværft
Mindeplade, Svendborg Skibsværft
Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Aalborg Almen Kirkegård, N 16–9–8
/9–147/148.

Se biografier over Poul Erik Kroghøj Hansen,
Jørgen Skov Larsen og Knud Petersen.

Willer, Victor Emanuel,

*portner, f. 17.2.1918 i Odense, d. 13.5.1945
på Odense Amtssygehus.*

*F.: Arbejdsmand William Willer, f. 1862 i
Odense, d. 1921 smst., og hustru Ellen Rig-
mor f. Hansen, d. 1953 i Odense.*

*Gift 5.2.1938 med jordemoder Hulda An-
dersen, f. 17.1.1919 i Harndrup. (B.: P.
22.2.1938, P. 20.11.1939, P. 12.8.1941).*

Tilknyttet militærgruppe i Odense. Medlem
af Danmarks kommunistiske Parti.

Skolegang i den katolske skole i Odense.
Konverterede senere til den protestantiske
trosretning. Medlem af Socialdemokratisk
Forening. Deltager i illegalt bladarbejde. Il-
legal vært. Fra efteråret 1943 tilsluttet mod-
standsbevægelsens 3. kompagni i Odense.
Hårdt såret under ildkampe den 5.5.1945 i
Odense centrum. Døde den 13.5.1945 efter
indlæggelse på Odense Amtssygehus.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.964
D.f.U., 30.568/45.
UFF., 1.108.

Litteratur:

Træk fra Odense under Besættelsen, s. 200.

Avisstof:

Politiken, 15.5.1945
Fyens Stiftstidende, 15.5., 19.5.1945
Fyns Tidende, 19.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, H. C. Andersens Have, Odense
Mindeplade, Absalonsgade 26, Odense
Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København
Mindesmærke, Frøbjerg Bavnehøj.

Andet:

Begravet, Assistens Kirkegård, Odense, litra Æ,
41.

Wiltrup, Morten,

*stud. med., f. 27.8.1925 i København, d.
25.2.1945 i Vestre Fængsel.*

*F.: Læge Gerhard Wiltrup og hustru Alice
Anna Elisabeth.*

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Køben-
havn.

Student fra Ordrup Gymnasium. Påbe-
gyndte et medicinsk studium ved Køben-
havns Universitet. Under aktion den 22.2.
1945 blev Morten Wiltrup såret og døde se-
nere i Vestre Fængsel. Det hedder herom i
Daglige Beretninger om Begivenheder under
den tyske Besættelse, under 23.2.1945: „Ved
22-tiden i aftes blev Gentoftø Vagtværn
alarmeret fra Fredensvej 16. Det blev op-
givet, at der lå en mand ... ude på for-
tovet. Da vagtværnet kom til stede, lå der
ganske rigtigt en såret mand ud for nr. 20,
men man kunne ikke foretage sig noget,
da der var Hipofolk i aktion ... vagtværnet
måtte trække sig tilbage uden tilladelse til at
rekvirere ambulancen.“

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 1.109.

Litteratur:

De fem lange Aar, III, s. 1174.

Tidsskrifter:

Ordrupperbladet, 1945, nr. 2, 3, 4, 1946, nr. 1
Ordrup Gymnasium, 1946.

Monumenter:

Mindeplade, Ordrup Gymnasium
Mindeplade, Københavns Universitet
Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Ordrup Kirkegård, afd. A–I, nr.
386 a – F.

Winther, Jørgen Frederik,

*fuldmægtig, f. 26.4.1917 på Frederiksberg,
d. 6.4.1945 i Ryvangen.*

*F.: Højesteretssagfører Frederik Winther,
f. 13.6.1876 i Nykøbing Mors, d. 19.9.
1953 på Frederiksberg, og hustru Edith f.*

Prahl, 31.3.1891 i Horsens, d. 28.3.1946 på Frederiksberg.

Gift 7.3.1942 med Ester Philippa Balthazar-Christensen, f. 3.11.1918. (B.: P. 5.7. 1942).

Tilknyttet sabotagegrupper, illegalt bladarbejde og Studenternes Efterretningstjeneste. Dæknavnene „Dr. Poulsen“ og „Isidor“.

Skolegang på Schneekloths Skole i København. Landvæsenselev i et par år. Aftjente sin værnepligt ved husarregimentet. Efter at have gennemgået rytteriets befalingsmandsskole i Næstved kornet ved Jydske Dragonregiment i Randers til april 1939. Deltager som frivillig i den finsk-russiske vinterkrig 1940. Udnævnt til løjtnant. Ved hjemkomsten ansat i firmaet Adressograph i København, senere forflyttet til Århus. Medlem af Nationalt Værns militære organisation i Århus fra 1941. Tilsluttet lokale sabotage- og militærgrupper som instruktør. Deltager i den jyske jernbanesabotage. Kom i begyndelsen af 1944 til København, hvor han trådte ind i den af Peter Fyhn ledede transportorganisation under Studenternes Efterretningstjeneste. Han blev her leder af en gruppe, der specielt varetog våbentransporter fra Sverige. Deltagere i gruppen var blandt andre Kim Malthe-Bruun, Ludvig Reventlow og Svend Lind. Jørgen Winther var endvidere aktiv ved en række biografaktioner og ved fjernelsen af generalstabskort fra Geodætisk Institut. Han havde desuden tilknytning til illegalt pressearbejde, blandt andet som medarbejder ved Morgenbladet, der blev udgivet af folk med tilknytning til Dansk Samling. Den 18.12.1944 skulle Jørgen Winther sammen med Svend Lind hente noget post i Peder Skramsgade. Mens Svend Lind holdt på gaden, gik Jørgen Winther op i en lejlighed. Umiddelbart efter kom Gestapo til stede og arresterede Jørgen Winther. Han indsat i Vestre Fængsel. Overførtes derfra til Frøslev, men blev, da der igennem en stikker var kommet nye beviser imod ham, igen hentet til København. Den 4.4.1945 blev han stillet for en krigsret og dømt til døden. Han henrettedes den 6.4. 1945 i Ryvangen.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 124

D.f.U., 30.232/45

CK., 4.599

UFF., 1.110, 150 (beretning om Erik Caland).

Litteratur:

Danmark under Besættelsen (Vilh. la Cour), III, s. 248

De fem lange Aar, II, s. 950

De sidste Timer, s. 188–189 (foto)

De sidste Breve, s. 45

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 478

Men aldrig kan et Folk forgå, s. 137, 145, 148, 152 (hans arrestation), 210, 212.

Tidsskrifter:

Gestapofangen, 1958, nr. 3, s. 3

Glahn-Samfundet, 1941–50, nr. IV, s. 92

Information, 7.4.1945

Nationalt Værn, 1945, nr. 1

Danskeren, 1945, nr. 2–3

Økonomi og Politik, 1945, nr. 19–20.

Avisstof:

Børsen, 5.5.1945

Dannevirke, 17.8.1945

Demokraten, 30.8.1945

Information, 29.8.1945

Jyllands-Posten, 30.8.1945

Morgenbladet, 7.8.1945

Politiken, 8.4.1945

Vestsjællands Socialdemokrat, 28.5.1945 (om hans illegale virke).

Monumenter:

Mindeplade, Grønnegades Kaserne, Næstved

Mindeplade, Schneekloths Skole, Frederiksberg.

Andet:

Begravet i Ryvangen.

Se biografier over Lennart Ahlefeldt, Kim Malthe-Bruun, Peter Wessel Fyhn og Ludvig Reventlow.

Wittrup, Anders Jørgen,

stud. jur., f. 4.12.1924 i Århus, d. 11.5.1945 i København.

F.: Anders Wittrup, f. 15.5.1880, d. 12.3. 1926, og hustru Marie, f. 3.7.1890.

Tilsluttet Frit Danmark og Den danske Brigade.

Studentereksamen fra Frederiksberg Gymnasium. Påbegyndte et juridisk studium ved Københavns Universitet. Ansat som student i Prisdirektoratet. Anders Wittrup var, foruden at være alsidig kulturelt interesseret, særdeles aktiv deltager i det politiske arbejde som medlem af Frederiksberg DsU. I sit illegale arbejde var han blandt andet tilknyttet Frit Danmark, hvor han deltog i trykning og fordeling af bladet, samtidig

med at han havde kontakt med Information. I de sidste måneder før befrielsen deltog han desuden i skydeøvelser og medvirkede ved nogle våbentransporter. Da Brigaden kom hjem, blev Anders Wittrup og enkelte andre optaget heri. Den 11.5.1945 tog Anders Wittrup med to brigadekolleger ud på Lyngbyvej for at arrestere en formodet stikker. På tilbageturen til Politigården stod Anders Wittrup på bilens trinbræt. Ved rundkørslen ved Frederik Bayers Plads stødte bilen sammen med en lastbil, hvorved Anders Wittrup kom i klemme og døde kort efter.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 1.111 (heri beretning udarbejdet af Aage la Cour).

Avisstof:

Social-Demokraten, 12.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Frederiksberg Gymnasium.

Andet:

Begravet, Søndermarkens Krematorium, 4-271.

Wodstrup, Aage,

jord- og betonarbejder, f. 1.9.1900 i Rold, d. 3.2.1945 i Neuengamme.

Gift 20.10.1925 med Mary Johanne Hesse, f. 21.9.1901. (B.: P. 15.10.1928, D. 24.8.1930, D. 12.5.1934, D. 9.7.1936, P. 3.2.1938, P. 12.8.1940)

Tilknyttet illegalt bladarbejde i Århus.

Som medlem af Danmarks kommunistiske Parti, formand for partiets „Dybkjær“ afdeling, deltog Aage Wodstrup under besættelsen i partiets illegale bladarbejde. Arresteret 4.7.1944 som følge af sin illegale virksomhed i forbindelse med bladgruppens oprivning som følge af angivelser fra en medarbejder, der længe havde været med i gruppen. Overført til Frøslev, hvorfra han 20.10.1944 deporteredes til Neuengamme. Herfra udsendt med en arbejdskommando til Versen bei Meppen, hvor han døde.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 15.451

D.f.U., 30.400/44

UFF., 1.112

Frihedsmuseets arkiv 7/65 I, Frøslevberetninger.

Litteratur:

Erindringer og Indtryk fra Frøslev, s. 6

Århus under Besættelsen, s. 329

Helvede har mange navne, s. 208.

Avisstof:

Demokraten, 27.5.1945

Århus Stiftstidende, 6.5.1945

Aalborg Amtstidende, 31.5.1945.

Monumenter:

Mindemur, Århus Vestre Kirkegård.

Wøldike, Helmer Andreas Fabricius,

kreditforeningsassistent, f. 25.9.1913 i Vium, d. 12.6.1944 i Ryvangen.

F.: Statsskovrider Wøldike og hustru.

Gift 15.6.1943 med Vibeke Lose, f. 7.2.1917.

Leder af Stoholm-gruppen.

Tog præliminæreksamen i Viborg og blev 1931 ansat i Kreditforeningen i Viborg. Deltog i vinterkrigen i Finland som frivillig og blev dekoreret med frihedsmedaljen og fortjenstmedaljen. De hjemvendte finlandsfrivillige dannede allerede i 1941 militærgrupper til støtte for den danske hær med front mod tyskerne, der søgtes udvidet kraftigt ved oprettelsen af en landsomfattende organisation, Nationalt Værn. Helmer Wøldike udarbejdede et udkast til start af organisationen og fungerede selv som kredsformand i Jylland. Man nåede dog ikke store resultater. Mange af de tidligere finlandsfrivillige fandt imidlertid ind i det illegale arbejde og lagde her grunden til flere grupper. I sommeren 1943 dannede Helmer Wøldike en illegal gruppe i Viborg. På dette tidspunkt blev faldskærmsmanden Jakob Jensen dirigeret til Viborg for at få etableret en modtagelse på egnen. Han fik forbindelse med Wøldike, der erklærede sig rede til at deltage i arbejdet. I slutningen af september foreslog Wøldike en modtageplads på Gammelstrup Hede. Leder på stedet blev skovfoged Johannes Alsbjerg, og en gruppe dels af Viborg-folk, dels af folk fra Stoholm, blev stillet på benene. I oktober blev pladsen første gang avterret, men man nåede ikke kontakt. Herefter blev Viborg-gruppens deltagelse opgivet, og den lokale gruppe blev i stedet suppleret med to

Skive-folk, Jacob Alsbjerg, (bror til skovfogeden) og Peter Jensen. Kort tid efter blev den første modtagelse heldigt gennemført. I alt modtog man seks containers. Efter modtagelsen blev godset kørt til pastor Tage Severinsen i Finderup, hvorfra det transporteredes videre; borttransporten organiseredes af Wøldike, der fastholdt kontakten med arbejdet. Tiden frem til nytår bragte endnu en vellykket modtagelse, igen på seks containers med tilsvarende indhold, men i december gik det galt. En tysk natjager åbnede ild mod den engelske flyver, og herefter kunne modtagepladsen ikke længere benyttes (Hemmelig Alliance, I, s. 276).

I december 1943 arresteredes tre danske faldskærmsfolk i en lejlighed i Århus, hvilket fik konsekvenser for de modstandsgrupper, de havde haft forbindelse med. Den 13.1.1944 slog Gestapo til i Stoholm. Der arresteredes i alt ni mand. Ved en tysk krigsret i dagene 23–26.5.1944 dødsdømtes syv af gruppens medlemmer og to blev idømt strenge tugthusstraffe.

Gruppelederen, Helmer Wøldike, idømmes dødsstraf. I juni 1944 lykkedes det sabotører i Svendborg at sænke to tyske forpostbåde og at ødelægge to nybygninger. Tyskerne svarede omgående med henrettelsen af Helmer Wøldike den 12.6.1944. (De øvrige dødsdømte blev benådet med livsvarigt tugthus og deporteret til Tyskland).

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.647

D.f.U., 30.341/44

UFF., 1.114.

Litteratur:

Danmark under Jorden, s. 53–54

Den danske Kirke under Besættelsen, s. 231

De fem lange Aar, II, s. 748, 759

De sidste Timer, s. 54, (foto)

Fra Viborg Amt, 1965, s. 182, 186, 188–190

Hemmelig Alliance, I, s. 276–281.

Tidsskrifter:

Danskeren, 9.6.1944, nr. 14, s. 1

Nationalt Værn, 1945, nr. 1

Pigråd, 1952, nr. 4

Roning, 1945, nr. 6

Dansk Idræt, 1945, nr. 10

Information, 3–4.6.1944, nr. 290.

Avisstof:

Politiken, 31.5., 12.6.1944

Viborg Stiftstidende, 25.6.1945

Viborg Stifts Folkeblad, 8.5. (foto), 10.5., 20.6., 25.6., 27.8. (foto) 1945.

Monumenter:

Mindeplade, Viborg Katedralskole

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Begravet, Asmild Kirkegård.

Se biografi over Johannes Alsbjerg.

(Blandt de arresterede 13.1.1944 var også pastor Tage Severinsen, der 8.7.1944–21.4.1945 sad fængslet i tyske tugthuse i Kiel, Dreibergen og sidst i Neuengamme. Hjemført med Røde Kors. Død af eftervirkninger 1951).

Zeemann, Herbert Otto Leopold Ferdinand,

kaptajn, journalist, f. 1.4.1891 i København, d. 15.8.1944 i Bagsværd.

F.: Premierløjtnant Ferdinand Zeemann og hustru Johanne Frederikke Laula Anthonie f. Bøllck.

Gift 25.5.1935 med Karen Elisabeth Marie Christiansen, f. 17.1.1906, d. 21.3.1963. (B.: P. 23.5.1935, D. 8.9.1937, P. 11.2.1939, P. 15.2.1940, D. 14.4.1942, D. 21.8.1944).

Militært uddannet i Danmark, som han forlod i 1912 på grund af en duepisode. Frivillig i den engelske hær under første verdenskrig. Skrev her en ikke udgivet roman „Øerne“. Efter krigen forskellige opgaver i de engelske kolonier. Uddannede sig som artilleriekspert og gjorde en del opfindelser, der fandt praktisk anvendelse. Senere militær medarbejder ved dagbladet B.T. En periode under krigen interneret i Horserødlejren som gidsel. Medlem af organisationen „Det frie Nord“, der blandt andet støttede oprettelsen af terrænsportsforeningerne. Skrev i B.T. stærkt kritiske artikler om den tyske krigsførelse. Myrdet i sit hjem, Landerslevvej nr. 29 i Bagsværd, af medlemmer af en tysk terrorgruppe under en gengældelsesaktion over for formodet tysk fjendtlige personer.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 327

CK., 1.074

UFF., 1115.

Litteratur:

Viggo F. Møller: Seks Uger i Horserød, København 1945, s. 49, 64

L. Bindsløv Frederiksen: Pressen under besættelsen, Århus 1960, s. 419, 430, 499
De fem lange Aar, II, s. 811.

Tidsskrifter:

Danskeren, 1944, nr. 21

Pigtråd, 1951, nr. 8-9.

Avisstof:

B.T., 5.5.1945

Frederiksborg Amts Avis, 27.7.1945

Nordsjælland, 25.6.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Gladsaxe Rådhus.

Andet:

Begravet, Gladsaxe Kirkegård, i fællesgrav, I-73.

Zimmermann, Edvard Alexander Louis,

laboratoriebetjent, f. 21.10.1913 i København, d. 26.12.1944 i Neuengamme.

F.: Sporvejsfunktionær Edvard Rasmus Lucas Zimmermann, f. 17.5.1875 i København, d. 13.2.1914 smst., og hustru Olga Olivia f. Petersen, 1.9.1877 i København, d. 8.6.1953 smst.

Gift 9.5.1942 med Irene Grethe Pudselykke, f. 8.9.1920 i Rudkøbing.

Edvard Zimmermann var tilsluttet Danmarks kommunistiske Parti fra 1931 og deltog under besættelsen i dettes illegale arbejde. I en periode interneret i Horsørød. Arreteret den 7.2.1944 på sin bopæl. Den 20.10.1944 deporteret til Neuengamme, hvor han afgik ved døden den 26.12.1944, angrebet af dysenteri.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 120

D.f.U., 30.103/44

CK., 4.924

UFF., 1.116.

Litteratur:

Helvede har mange navne, s. 205.

Tidsskrifter:

Pigtråd, 1952, nr. 3.

Monumenter:

Mindesten, Christmas Møllers Plads, København

Mindeplade, Sct. Hans Gades Skole, København

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København

Mindeplade i Ryvangen.

Zneider, Hirsch Leib,

ekspedient, f. 5.1.1919 i København, d. 6.5.1945 smst.

F.: Selig Zneider, f. 7.1.1882, d. 5.7.1944, og hustru Ida Rinsky, f. 10.9.1884, d. 13.10.1937.

Medlem af Den danske Brigade. Dræbt 6.5.1945 under skudveksling med Hipofolk, da brigaden under kommando var på march i København.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 1.117.

Litteratur:

N. Grunnet og B. Demer: Den danske Brigade, København 1945, s. 134

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 485.

Tidsskrifter:

Danskeren, 1945, nr. 22.

Avisstof:

Viborg Stifts Folkeblad, 11.5.1945.

Monumenter:

Mindesten på hjørnet af Hiort Lorentzens Gade og Jagtvej i København.

Andet:

Begravet, Mosaik Vestre Kirkegård, Karré nr. 10, litra D, nr. 1.

Se biografier over Freddy H. O. Mønsted og Arne Olesen.

Øster, Ove Rudolf Hjalmar,

reservpolitibetjent, f. 29.4.1917 i København, d. 5.5.1945 på Vesterbros Torv, København.

F.: Smed Victor Alexius Øster, f. 17.7.1898, d. 25.2.1961, og hustru Ragna Julie f. Dyhr, 22.6.1897.

Gift: (1) med Margrethe Simone, (2) 1943 med Inga. (B.: P. 17.11.1938, P. 19.1.1940).

Medlem af Politiets modstandsgrupper. Dæknavn „Carl“.

Skolegang på Øresundsvejens Skole. I lære som maskinarbejder på B & W. Mangeårigt medlem af DsU. Reservpolitibetjent og forrettede tjeneste på Amager og i Valby. Tilknyttet Danmarks kommunistiske Parti. Deltager i det illegale arbejde i politiets modstandsgrupper. Den 5.5.1945 sammen med styrke beordret til Vesterbros Torv, hvor en stærk skydning fandt sted. Under forsøg på at uskadeliggøre og arrestere stikkere,

der havde forskanset sig i en kaffebar, kastedes der en håndgranat ind i baren. Ved eksplosionen dræbtes Ove Øster.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.028

UFF., 1.118.

Avisstof:

Land og Folk, 16.5.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Svendsgades Politistation

Mindeplade, Politigården, København

Mindeplade, Dr. Tværgade 3, København.

Andet:

Begravet, Sundby Kirkegård, Q-2-42.

Østergaard, Jørgen,

løjtnant, f. 27.6.1916 i Varde, d. 17.3.1944 i Øresund.

F.: Manufakturhandler Johannes Christian Østergaard, f. 1888 i Herning, og hustru Christiane f. Kirkegaard, 1892 i Herning.

Tilknyttet Den danske militære Efterretningstjeneste.

Handelsuddannelse. 1937 menig ved 3. bataljon. 1938 udnævnt til kornet og 1939 til sekondløjtnant med tjeneste ved 10. bataljon. 1940 løjtnant af reserven. 1940–44 Hærens Officersskole. 29.8.1943 gik løjtnant Østergaard under jorden og umiddelbart efter gennemførte han sammen med premierløjtnant Svend Aage Larsen en flugt til Sverige i kajak. I Stockholm blev han sammen

med Svend Aage Larsen knyttet til den danske efterretningstjeneste, der ved hjælp af kajakroere ville forsøge at oprette en kurér-tjeneste tværs over Sundet. Efter længere tids træning gik begge første gang i aktion den 17.3.1944. De anløb Vedbæk, og på trods af at begge var stærkt forkomne, insisterede de på at gennemføre turen tilbage til Sverige samme aften. De medførte kurérpost for efterretningstjenesten, men omkom begge. Jørgen Østergaards lig er aldrig blevet fundet.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 1.119.

Litteratur:

De faldt for Fædrelandet, s. 41–42 (foto)

Håndbog for Hæren, 1943, s. 149, 1946, Hærens faldne.

Tidsskrifter:

Information, 24.3.1945, nr. 442

Danskeren, 9.4.1945.

Monumenter:

Mindeplade, Fredericia Kaserne

Mindeplade, Officersskolen, Frederiksberg Slot

Mindeplade, Sergentskolen, Kronborg

Mindesten, Mindelunden i Varde

Mindeplade i Ryvangen.

Andet:

Se biografi over Svend Aage Larsen.

Fremstillingen her hviler på Generalstabens Efterretningssektion, J. Nr. G. E. 108. En med hensyn til datoer stærkt afvigende fremstilling er givet af Jørgen Hæstrup i Hemmelig Alliance I, s. 131 på basis af samtidig efterretningskorrespondance. Da kajakkerne fandtes iland-drevne på Hveen 18.-3. 1944 er den her gengivne fremstilling foretrukket.

Litteraturnøgle

(Bøger og pjecer, der er optaget med fuld titel under de enkelte biografier, er ikke medtaget i litteraturlisten. Kursivering angiver den anvendte forkortelse. Såfremt forkortelsen ikke indgår i titlen, er den angivet i parentes).

Aarhus under Besættelsen. Redig. af Georg Andréén, Aarhus 1945.

Algreen-Petersen, Christian: *Beretninger fra modstandskampen 1943–45.* Kbh. 1965.

Andersen, Carlo: *Gruppen „Gorm“.* Kbh. 1945.

Andersen, Vilhelm: *Et Ti-aar.* Kbh. 1945.

Andréén, Georg: *Erindringer og indtryk fra Frøselevjren.* Kbh. 1951.

Arboe-Rasmussen, Erik: Den første. Beretningen om – og baggrunden for – tyskernes første henrettelse af en dansk frihedskæmper. Kbh. 1954.

Asbo, Einar: En Mindekrans. 30. Sept. 1885 † 21. Juli 1944. Kbh. 1945.

Barfod, Jørgen H.: *Helvede har mange navne.* Kbh. 1969.

Barfod, Jørgen H.: *I kamp for friheden 1940–45.* Det konservative Folkepartis historie i et halvt århundrede, bd. III. Kbh. 1966.

Beretning vedrørende *Hjørring Politikreds* under den tyske Besættelse, 1940–45. Hjørring 1947.

Bergstrøm, Vilhelm: *Istedgade overgiver sig aldrig.* Kbh. 1947.

Berthelsen, Aage: „Oktober 43“. Oplevelser og tilstande under jødeforfølgelsen i Danmark. Ny udg. Kbh. 1966.

Besættelsens Hvem-Hvad-Hvor. Redig. af Jørgen Hæstrup, Henning Poulsen og Hjalmar Petersen. Kbh. 1966.

Besættelsestidens Fakta. Dokumentarisk Haandbog med henblik på lovene af 1945 om landskadelig virksomhed m. v. Redig. af Niels Alkil. Bd. I–II. Kbh. 1945–46.

Betænkning til Folketinget afgivet af den af tinget under 15. juni 1945 nedsatte kommission i henhold til Grundlovens § 45. Bd. I–XV & Bilag. 1945–58. (*Den parlamentariske kommission*).

Bjarnason, Markus: Danmark under besættelsen 1940–45. Kbh. 1965.

BOPA-mindebogen. Kbh. 1950.

Borschenius, Poul: *Bogen om Leif.* Kbh. 1946.

Borschenius, Poul: *Kæmp for alt.* Billeder fra en dansk provinsby under Gestapos Søgelys. Kbh. 1946.

Borschenius, Poul: *Sabotageprästen.* Stockholm 1945. (Svensk overs. af „Kæmp for alt“).

Buschardt, Leo, Albert Fabricius, Helge Tønnesen: *Besættelsestidens illegale blade og bøger 1940–45.* Kbh. 1954.

Bækholm, Sven: *Modstandsbevægelsen i Viborg.* Fra Viborg Amt. 1965.

Carstensen, Svend: *Syv Aar i Søgelyset.* Kbh. 1945.

Christensen J. Lindegaard: *29. august.* Vendepunktet. Kbh. 1961.

Christensen Jørgen Munch: „Undergrunden i Vejle“. Besættelsen og Kapitulationen. Vejle 1945.

Da Danmark kaldte. Bogen om Modstandsbevægelsen. Redig. af Poul Jung-Jensen, Kaj Christiansen og Jørgen Drachmann. Odense 1945.

Daglige Beretninger om Begivenheder under den tyske Besættelse (fra Januar 1944 til Maj 1945). Kbh. 1946.

Danmark under 2. Verdenskrig. Kilder og tekster. Ved Jørgen Barfod og Edele Kruchow. Bd. I–II. Kbh. 1959.

Danmarks Frihedskamp. Skrevet af danske Journalister. Redig. af Ebbe Munck og Børge Outze. Kbh. 1948–49.

Danmark under Besættelsen. Redig. af Vilhelm la Cour. Bd. I–III. Kbh. 1945–47.

De fem lange Aar. Danmark under Besættelsen 1940–45. Redig. af V. J. Brøndsted og Knud Gedde. Bd. I–III. Kbh. 1945–47.

De illegale. To sabotører fortæller. Kbh. 1963.

De sidste breve fra dødsdømte frihedskæmpere i Europa 1940–45. Kbh. 1964.

De sidste Timer. Afskedsbreve fra danske Patrioter. Kbh. 1945.

Demer, Bent: Bogen om Jørgen. Citronen. Kbh. 1945.

Demer, Bent: Een ud af Flokken. En bog om Tom Søndergaard. Kbh. 1948.

Den danske Kamp i Billeder og Ord. Redig. af C. Næsh Hendriksen. Odense 1945–48.

Den danske Kirke under Besættelsen. Redig. af Harald Sandbæk og N. J. Rald. Kbh. 1945.

Den hvide Brigade. Redig. af Aage Svendstorp. Kbh. 1946.

Den illegale presse. 1940–45. En antologi. Redig. af Leo Buschardt, Albert Fabricius, Morten Ruge og Helge Tønnesen. Kbh. 1965.

Deres Mod vil lyse. Kbh. 1945.

Derfor blev han Frihedskæmper. Til minde om Karl Gustav Stricker Brøndsted. Kbh. 1946.

Derfor måtte vi sejre...: Blade af Modstandsbevægelsens Kamp mod Fremmedåget. Redig. af Th. Jessen. Vejle 1945.

Det kämpande Danmark. Sthlm. 1945.

Ebbesen, Niels (pseud. for Aage Heinberg): *Danmark under Jorden.* Stockholm 1944.

Eigenbroth, N. A.: *46 navne.* Ålborg 1959.

En sidste hilsen fra en dansk Patriot. Chr. U. Hansen. Aars 1945.

- Fem Aar. Indtryk og Oplevelser.* Redig. af Chr. Refslund under medvirken af Max Schmidt. Bd. I–II. Kbh. 1945–46.
- Fem Aar i Lænker.* Danmark under Besættelsen. Redig. af Aage Svendstorp. Kbh. 1945.
4. Maj Kollegiets Mindebog. København. Kbh. 1961.
- Floron, Kate: *Kvinder i Modstandskampen.* Kbh: 1945.
- Foss, Erling: *På eget ansvar 1944–45.* Kbh. 1958.
- Frederiksen, L. Bindsløv: *Pressen under besættelsen.* Århus 1960.
- Frihedskampens Ofre.* Ni Nekrologer. Haderslev Samfundets Aarsskrift 1945. Haderslev 1946.
- Frit Danmarks Hvidbog.* Besættelsestiden i Dokumenter og Kommentarer. Bd. I–II. Kbh. 1945.
- Fuglsang-Damgård, H.: *Fest og Alvor i Danmarks Kirke.* Kbh. 1946.
- Fuglsang-Damgård, H., Sørensen, Arne, Fog, Mogens: *Pro Patria.* Kbh. 1945.
- Gersfelt, Jørgen: *Sådan narrede vi Gestapo.* Kbh. 1945.
- Gjentofte Kommune under Besættelsen 1940–45.* Redig. af L. Gotfredsen og J. H. Landt, Hellerup 1947.
- Gruppe Nr. 4.* Holger Danske. Kbh: u. å.
- Guds Fred med vore Døde! *Sønderjydske Maa- nedsskrift.* XXI. 1945.
- Gå til modstand.* Redig. af Hans Jørgen Lem- bourn. Kbh. 1961.
- Hammerich, Kai: *Af mit livs drama.* Kbh. 1960.
- Hammerich, Kai: *En fri Fange.* En Virkelig- hedsskildring. Kbh. 1945.
- Hansen, Poul: *Kampen om Amalienborg.* 19. September 1944. Kbh. 1945.
- Hansen, Salomon: *Jydske Sabotører.* Aarhus 1946.
- Hansen, Søren: *Træk fra Odense under den ty- ske Besættelse.* 9. April 1940–5. Maj 1945. Odense 1945.
- Hauerbach, Sven: *5. Kolonne.* Aarhus Sabotør- nernes modige Indsats. Aarhus 1945.
- Hendil, Leif B.: *Den aabne Dør til den vide Verden.* „Dansk-Svensk Flygtningetjeneste“s Virksomhed fra Malmø 9. Oktober 1943–5. Maj 1945. Kbh. 1946.
- Henningsen, Sven: *Esbjerg under den anden verdenskrig 1939–1945.* Esbjerg 1955.
- Herman, Bob: *Sabotørskolen – og andre histo- rier fra modstandskampen.* Kbh. 1965.
- Holck, S. N.: *Dem skylder vi vor Frihed.* Kbh. 1946.
- Holm, Aksel: *Hvidstengruppen.* Århus 1955.
- Holm, Bent Torben: *Holstebro under besættel- sen.* Holstebro 1964.
- Holst, Tage Fischer: *Gør hvad du ikke tør.* Kbh. 1965.
- Horwitz, Hugo og Knud Rasmussen: *En sabo- tørs erindringer.* Kbh. 1964.
- Hvass, Frants Jørgen: *Mænd i sorte kapper,* træk af modstandsbevægelsens historie i Få- borg og omegn 1943–45, Fåborg 1968.
- Hæstrup, Jørgen: *Kontakt med England 1940–1943.* Kbh. 1954.
- Hæstrup, Jørgen: *Hemmelig alliance.* Hoved- træk af den danske modstandsorganisations udvikling 1943–1945. Bd. I–II. Kbh. 1959.
- Hæstrup, Jørgen: *Til landets bedste.* Hovedtræk af departementschefstyrets virke 1943–45. Bd. I. Kbh. 1966.
- In Memoriam.* Udgivet af „50'erne fra Porta“. U. st. og år.
- Kaptajn Iversen: *Allierede danske Frivillige.* Jørgensen, Niels: *På det tyske slavemarked.* Ny udg. 1964.
- Kaarsted, Tage: *Radikal Ungdoms politiske hi- storie 1911–61.* Kbh. 1961.
- Kari, Leo: *De danske Spaniensfrivillige.*
- Kieler, Elsebeth: Den fortsatte Frihedskamp.
- Kim. Uddrag af Dagbog og Breve skrevet fra hans syttende til hans enogtyvende år. Udgivet af hans mor Vibeke Malthe-Bruun. Kbh. 1962.
- Kirchhoff, Hans, Henrik Nissen og Henning Poulsen: *Besættelsestidens historie.* Kbh. 1964.
- Kjølsen, Frits Hammer: *Mit livs logbog.* Kbh. 1957.
- Koch, H.: *Jeg anklager Rigsdagen.* Kbh. 1947.
- Kolding under Besættelsen.* 9. april 1940–5. Maj 1945. Redig. af K. Baagø og E. Ebstrup. Kolding 1946.
- Konservativ Ungdom 1904–1944.* Redig. af Aksel Møller. Haderslev 1944–46.
- Krigens Dagbog.* Anden Verdenskrig i Billeder og Tekst. Redig. af J. Byskov, Alfred Bindsløv og Johs. Lehm Laursen. Odense 1945–47.
- la Cour, Vilhelm: *Danmarks Historie 1900–45,* II, Kbh. 1950.
- le Fevre, H.: *Mændene i Danmarks Frihedsråd.* Kbh. 1945.
- Lærernes 5. Maj Legat* til Minde om Jes Peter Asmussen, Knud Andersen og Henning Fischer. Aabenraa u. år.
- Malthe-Bruun, Kim: *Jeg har vandret ad en Vej, som jeg ikke har fortrudt.* Kbh. 1945.
- Mens vi ventede.* Folkeskolen under Besættel- sen. Udgivet af Danmarks Lærerforening. Kbh. 1946.
- Mentze, Ernst: *5 Aar. Besættelsen i Billeder.* Kbh. 1945.
- Moes, Paul: *Danmarks Frihetskamp.* Oslo 1946.
- Mindeblad for de under Danmarks Friheds- kamp faldne danske Politimænd. Uds. af Rigs- politichefen. Kbh. 1945. (*Politiets Mindeblad*)

- Mortensen, Gylling: *Danske partisaner*. Kbh. 1955.
- Mortensen, Tage: *De 5 onde Aar*. Den liberale Venstre-Almanak. XIII. 1946.
- Mindebogen*. Er overgivet til Holmens Kirkes Varetægt med Navnene på de danske, der gav deres Liv i Kampen for Danmarks Befrielse. Kbh. 1950.
- Mürer, Niels J.: Boken om *Danskehjelpen*. Oslo 1947.
- Muus, Flemming B.: *Ingen tænder et lys*. Kbh. 1950.
- Muus, Flemming B.: *Mange er kaldede*. Kbh. 1966.
- Muus, Flemming B. og Varinka: *Monica Wichfeld*. Kbh. 1954.
- Nej – i Frihed*. Kbh. 1948.
- Nielsen, Martin: *Fængselsdage og Fangenætter*. Kbh. 1949.
- Nielsen, Martin: *Rapport fra Stutthof*. Kbh. 1947.
- Nielsen, P. Overgaard: ... *men aldrig kan et Folk forgaa*. Om danske Sabotørers indsats. Kbh. 1945.
- Og Hverdagen skiftede* – Skolen i de onde Aar. Redig. af I. M. Nordentoft og Aage Svends-
torp. Kbh. 1946.
- Olesen, E. og Theut, I. *Christian Ulrik Han-
sen*. Kbh. 1945.
- Petersen, Josef og „Bob“ Jarset: *Holger Dan-
ske vågner*. Kbh. 1946.
- Pontoppidan, A.: *De faldt for Fædrelandet*.
Sønderborg 1955.
- Quistgaard, Georg: Fængselsdagbog og breve*.
Kbh. 1965. (2. udg.)
- Rasmussen, Poul og August F. Schmidt: *Viby
Sogns Historie*. Bd. I-II. Aarhus 1950–51.
- Ruby, Thorkild: *Thorkild Rubys Dagbog* – Fra
Vestre Fængsels tyske Afdeling. Ringkøbing
1945.
- Røpke, Hans: *Danmarks besættelse 1940–45*.
Kbh. 1964.
- Saabye, Alfred: *Himmerlands Søn. En skildring
af Chr. U. Hansens Liv*. Løgstør 1946.
- Sabroe, Svend: Ene Mand mod Gestapo*. Oberst
Paludan-Müllers heltmodige Kamp i Graa-
sten. Kbh. 1945.
- Sarp, Gerda Ploug: *Kvinder i Bur*. Kbh. 1945.
- Sejr, Arne: *Og derfor lever vi*. Kbh. 1946.
- Shellhuset 21.3.1945*. Redig. af C. Næsh Hend-
riksen og Ove Kampmann. Kbh. 1955.
- Sidén, Ragna: *Den unge Dansker Chr. Mich.
Rottbøll*. En af de første. Kbh. 1949.
- Stærmose, Robert: *Christian Ulrik Hansen*.
- Søndergaard, Chr.: *I tyske Lænker*. Kbh. 1945.
- Sørensen, Arne: *Niels Jydes Breve*. Kbh. 1946.
- Teglers, Hans Edvard: Kamp for alt, hvad du
har kært* –. Kbh. 1945.
- Teglers, Hans Edvard: *Sabotage*. Sabotørernes
oprør. Kbh. 1961.
- Thorborg, C. G.: *Erik Bennike*. Kbh. 1946.
- To Byer*. Odense og Aalborg i Dagene omkring
29. August. En Kurér-Pjece. Newcastle-on-
Tyne. 1944.
- Toldstrup, (Anton J.): Uden Kamp – ingen
Sejr*. Kbh. 1948.
- Trommer, Aage: Folkestrejken i Esbjerg 1943*.
Besættelsens første folkestrejke. Særtryk af
„Historie“. Aarhus 1966.
- Vejlby-Riiskov gennem tiderne*.
- Vor Vej til 5. Maj*. Nordjylland gennem fem
Krigsaaer i Tekst og Billeder. Redig. af N. A.
Eigenbroth, H. Dalby og Aa. Kühl. Aalborg
1946.
- Wendt, Frants: *Besættelse og atomtid. Politi-
kens Danmarks Historie*. Bd. XIV. Kbh. 1966.

Biografiske „stater“ og håndbøger

- Danmarks Hær. Kbh. 1934–35.
- Dansk Civilingeniør Stat. 1956.
- Danske Tandlæger 1931–44.
- Dansk Farmaceutisk Stat. 1964.
- Dansk Grossererstat. 1935–36.
- Dansk Kirkestat. 1934.
- Dansk Person- og Rutebiltrafik samt Falck
Redningskorps. 1936.
- Dansk Politistat. 1934.
- Den danske Bibliotekarstand. 1951.
- Den danske Landinspektørforening. 1925–1950.
- Den danske Lægestand. 1949.
- Det Kongelige danske Hof. 1863–1937.
- Flåden gennem 450 år. Kbh. 1961.
- Håndbog for Hæren. 1943.
- Håndbog for Hæren. 1946. Hærens Faldne.
- Håndbog for Søværnet. 1943.
- Håndbog for Toldtaten. 1946.
- Kirkelig Håndbog. 1943.
- Kraks Blå Bog. 1943.
- Liste over de immatrikulerede Studerende. Kø-
benhavns Universitet. 1942–43.
- Officerer i Søetaten. 1660–1932.
- Oversigt over Skovfogedaspiranter. 1906–47.
- Statsrådet. 1660–1937. v/Palle Rosenkrantz.
- Søofficersrulle. 1700–1951.

Mindebøger

Danske i allieret krigstjeneste:

Minde-bogen ... med navne på de danske, der gav deres liv i kampen for Danmarks befrielse som danske frivillige i de allieredes militære styrker i krigen 1940–45. København 1950. (Overgivet til Holmens Kirkes varetægt).

Allierede flyvere:

They died for us. In memory of allied airmen who lost their lives in Denmark during the second world war. Kai Michelsen. The Scandinavian Publishing Company 1946.

Danske gendarmere:

Mindeskript om de som følge af den tyske Besættelse af Danmark omkomne danske Grænsegendarmere. København 1946.

Danske officerer:

De faldt for Fædrelandet. Mindeskript over de

officerer af hæren, der gav deres liv for fædrelandet 1940–45, ved Axel Pontoppidan. Dypoforlaget, Sønderborg 1955.

Danske politimænd:

Mindeblad for de under Danmarks Frihedskamp faldne danske Politimænd. Udsendt af Rigs-politichefen. København 1945.

Danske sømænd:

Den danske Sømand under de to Verdenskrige 1914–18 og 1939–45, af J. Hjort. Samlerens Forlag 1946.

De sejlede bare ... En beretning om danske sømænds og fiskeres indsats hjemme og ude i den anden verdenskrig, af H. C. Røder. Høst og Søns Forlag, København 1957.

Tillæg

Ved redaktionens slutning var flg. biografier endnu ikke færdigbehandlede. De bringes her i foreløbig form.

Alsted, Knud B,

underkvartermester i Brigaden, f. 22.6.1914, d. 12.7.1944.

Tilsluttet Den danske Brigade, 3. bataljon. Druknet i „Kinnen“ ved Sofielund i Sverige under træning, da han sammen med sin patrulje ville skyde genvej ved at svømme over vandløbet.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 10.

Litteratur:

Niels Grunnet og Bent Demer: Den danske Brigade.

Andet:

Se biografi over Brandi Grønkjær.

Andersen, Christian,

ekspedient, f. 8.5.1908 i Ålborg, d. 7.10.1944 smst.

F.: Fyrbøder Anders Christian Andersen, f. 28.1.1880 og hustru Anne Marie f. Nielsen, 19.3.1881.

Gift med Elly, f. 25.2.1908 (B.: P. 30.12.1930, D. 9.12.1939).

Ansæt som ekspedient i købmand Jens Bechs forretning i Ålborg. Uden at være tilknyttet den organiserede modstandsbevægelse deltog Christian Andersen sammen med sin principal i forskelligt illegalt arbejde således indsamling af oplysninger til brug for efterretningstjenesten. En tysk terrorgruppe havde bragt dette i erfaring og efter mordet på en stikker besluttedes det at forøve en række gengældelsesdrab. Et første offer var dr. Raetzel (se denne). Derefter besluttedes det at likvidere Jens Bech og Christian Andersen. Terrorgruppen traf imidlertid kun Christian Andersen i forretningen. Han blev skudt ned, dræbt på stedet. Medlem af det konservative parti.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 16.000

UFF., 23 A.

Avisstof:

Berlingske Tidende, 14.6.1945

Nordsjælland, 25.6.1945

Ålborg Stiftstidende, 11.5.1945.

Andet:

Begravet, Ålborg Almenkirkegård, 7-374.

Andersen, Poul Christian,

reservepolitibetjent, f. 9.12.1920 i Hjørring, d. 8.6.1945 i Ringsted.

F.: Maskinmester Christian Andersen, f. 26.7.1890 og hustru Clara, f. 12.8.1891.

Tilsluttet Den danske Brigade.

Forrettede tjeneste i Brigadens politistyrker under 7. kompagni. Dræbt ved fald fra lastbil under tjeneste.

KILDER:

Arkivstof:

UFF., 64.

Avisstof:

Ringsted Folketidende, 9.6.1945.

Andet:

Begravet, Nørresundby Kirkegård, afd. 4, litra A, nr. 37-38.

Jensen, Poul Georg,

damaskvæver, f. 30.10.1921 i Kolding, d. 13.5.1945 på Diakonissestiftelsen, Frederiksborg.

F.: Damaskvæver Henrik Georg Jensen, f. 17.4.1885 i Vonsild, d. 23.12.1933 og hustru Johanne Sigumfeldt f. Christensen, 29.6.1892 i Sdr. Felding, d. 19.4.1940.

Tilknyttet modstandsbevægelsen i Kolding. Under en transport fra Kolding til København i en beslaglagt tysk vogn, forsynet med passerseddel, standset af en gruppe frihedskæmpere ved en vejspærring i Rødovre. Der befandt sig i vognen foruden Poul Georg

Jensen tre andre personer. Til trods for gyldig legitimation og frihedskæmperarmbind blev de fire antaget for flygtende Hipofolk og Poul Georg Jensen og en kammerat skudt ned på nært hold. De blev indlagt på hospitalet, hvor Poul Georg Jensen døde uden at være kommet til bevidsthed.

KILDER:

Arkivstof:

ER., 9.133, 9.134

UFF., 483.

Litteratur:

Frit Danmarks Hvidbog, II, s. 481.

Avisstof:

Berlingske Aftenavis, 15.5.1945

BT, 15.5.1945

Jyllandsposten, 16.5.1945

Kolding Følgeblad, 15.5, 19.5.1945

Kolding Social-Demokrat, 14.5.1945.

Andet:

Begravet, Kolding Kirkegård.